

University of Madras

B.A. Degree Examination
SELECTIONS

TELUGU

VOL. I

PUBLISHED BY THE UNIVERSITY

THE S.P.C.K. PRESS, PRI.

I. నన్నయభట్టు మ హా భా ర త ము.

1. జరాసంధవధ.

(సభాపర్యము. ఆ. I.)

వ ధామ్యప్రభృతులనచనఁబుల కనుగుణంబుగా ననుజానుమతుం డయి ధర్మరాజు
రాజనాయంబు నేయు సమాకట్టి దీని నిష్వక్కుంబుగ నిర్వహించునప్పని కనాదినధ
నుండాదిపురుషుండు పురుషోత్తముండు పుండరీకాక్షుం డధోక్షుం డయ్యును జగద్ధి
తార్థంబు మర్త్యంబున జన్మించినచుహోత్తుండు వాసుదేవుండ యోపుం గాని యన్యుల
కిశక్యంబని యప్పుడ యాశ్చర్యుల బిలువంబనిచి 1

క అనిలజవాశ్వముల బూ, స్పినరముల నెక్కి వారు ణీధరు మధునూ
దనుఁ దోడ్కొని సునుడెం డని, పనిచి తదామనకాంక్ష - బార్హివుఁ డుండెన్. 2

కృష్ణుఁ డింద్రప్రస్థపురంబునకు వచ్చుట.

వ అయ్యుగ్ధిష్ఠిరుపందేశంబున దాశార్హుండును దిద్ధర్మనోత్సుకుఁడయి ద్వారకతి వెడలి
యత్వారిగతి నిరంతరిప్రయాణంబుల నిద్రప్రస్థపురంబునకు వచ్చి. 3

ఉ కుంతికి ధర్మనందనున - కున్ వినయంబున మ్రొక్కి భీము ధీ
మంకునిఁ గొంగిలించుకొని - మధ్యమపాండవు మాదిపుత్రులన్
సంతతిభక్తి నమ్రులఁ బ్ర - సాదమృతాకృతిపృష్ఠిఁ జూచి తా
నెంతయుఁ బ్రీతి నెత్తికొని - యెన్ మహి యెత్తినపుణ్యుఁ డున్నతిన్. 4

వ. తదనంతరంబ ధర్మతనయుండు. 5

క. వరమాసనమున నునిచి య, పరిమితహర్షంబుతో స - పర్యావిధులన్
గురుఁ బూజించువిధమునఁ, గురువృషభుం డభిలలోక - గురుఁ బూజించెన్. 6

క. ఏమఱక జనులయొగ, శ్రేమంబుల నడిపుచున్న - కృష్ణుని యొగ
శ్రేమంబు లడిగి యపుడు మ, హాముఁడును ధర్మసుతుండు - హరి కి ట్లనియెన్. 7

౪. ధ్యేయుడవు సకలకార్య, స్థేయుడవు నమ్రులకు వి - ధేయుడవు నయో
పాయజ్ఞుడ వీజగముల, నీయెఱుంగనియవియఁ గలవె - నీరజనాభా. 8
౫. అయినను నాయధిత్వంబునంజేసి నీ కఠింగించెద 9
- నీ. పాండుమహీపతి - పనిబూని నారద, మునివచ్చి వీరెల్ల - వినుచు నుండ
రాజనూయంబు వి - రాజితంబుగఁ జేసి, పితృ పితామహులకు - హితముసేయు
మని నన్నుబనిచెనె - య్యముననో నాకిట్టి. బలము సామర్థ్యంబుఁ - గలుగుటెఱిఁగి
పనిచెనో తత్త్రు - ప్రారంభమున కొడం, బడితి వీ రిందఱుఁ - గడఁగి దీని
నిత్యసత్యపచన - నిపుణనిర్లబ్ధి నిర్ణయించి పనుప - నీనియోగ
కాంక్ష నున్నవాడఁ - గమలాక్ష యనిన ధ, గృత్తిజునకు నిట్టు - లనియెఁ జక్రి
౬. కురువృషభ సర్వగుణముల, సురుచిరతేజుడవు రాజ - నూయాభ్యుమహా
ధ్వరమునకు నీవ యర్హుడ, విరిసూదనశౌర్య లయిన యనుజులబలిమి 11
౭. తొల్లి జామదగ్న్యం డయినపరశురామునిచేతి ధాత్రి యపగతిత్కం బయిన నంత
నుండి ఘైలవంశంబును నిత్వాకుంపంబును దక్కిన దక్కినశక్తియువంశంబు లెల్లం
గృత్రిమంబులు గాని మకుటార్థులు గా వీ రెండువంశంబులనలన నేకోత్తరశతి
వంశంబులయ్యె మఱి యయాతి ప్రోజవంశంబులవలనం జనుర్దశవంశం బులయ్యె నిట్టి
సకల క్షత్రియుల నెల్ల జూచించి జరాసంధుఁ డున్నవాఁడు వానిసామర్థ్యంబునెప్పు
నశక్యంబు 12
౮. అతిదోష్ధతుఁడు మహా, దృఢభూరిబలుఁడు చేది - భూపతి సేనా
పతి యయి శిశుపాలుఁడు సం తతిమును నాతనిన కొలుచుఁ - దద్దయుభక్తి 13
౯. ఆయతభుజవీర్యులు మా, యాయోధులు హంసడిధకు - లనువార లని
జ్ఞేయులు పరస్పరస్నే, హయైసుచిత్తు లతిని - యాపు లధీశా 14
౧౦. అయ్యిద్దఱును గౌళికచిత్రసేను లనునామంబులతో మహాసేనానివోసులై వానికి
వామదక్షిణభుజంబులుంబోలె సర్వసాధనసమర్థు లయి ప్రవైర్లొదురు మఱియు
వరుణనంతియబలవంతుండు పశ్చిమదిశహీపతి భగదత్తుం డనువాఁడు పాండురాజ
సఖుం డగుటంజేసి నీకు మనంబున భక్తుం డయ్యెను భయంబున జరాసంధునకు
వాక్కిర్తంబులం బనిసేయుచుండుఁ జేదిపతులలోనఁ బురుషోత్తముండును నంగ వంగ
పాండ్ర కిరాతపతులలోనఁ జాండ్రకి వాసుదేవుండును మదియనామచిహ్నంబులు
సేవొని జరాసంధుం గొలుతురు ప్రాగ్దక్షిణదిగ్భాములరాజులు పురుజతుండును
గరూడకరభనరక సంకర్షణనూపహిత మర దంతివక్త్ర సార్వేయ యవనులును వానిన
సేవీతు రుదీచ్యు లయినయస్థాదశక్షత్రుకులంబులవారు సుతర పాంచాల శూరసేన

పుష్కర పులింద కళింగ కుంతి మత్స్యదేశంబులరాజులును దద్దయంబునఁ దమతమ దేశంబుల విడిచి వానిన కొలుచుచునున్నవారు మఱియు.

15

ఆ. ఘోరరక్షాంబులోన నధి - కుం గృతబంధుజనాపకారు నే

దారుణాలీలఁ గంసు నతి - దర్పితుఁ జంపుటఁ జేసి యమృహ

స్మారుఁడు గంసభార్య దన - కూతురు గావున దానిసంతత

ప్రేరణ నా కుపద్రాముఁ - బెక్కువిధంబులఁ జేసె నీసువ

16

క. భూమిశ హంసడిభకులు, నామగధాధీశ్వరుండు - నమ్మవ్వరు ను

ద్దామభుజవీర్యసంపద, తో మూఁడుజగములు నోపు - దురు సాధింప

17

స. ఆజరాసంధుండును నాయుధనిహతులు గానిహంసడిభకులతోడ వచ్చి మఘరపై

విడిసిన నతివీరు లయినయగుపృష్టి హంధకపరు లప్రాదశసహస్రరథవ్రాతంబుల

తో నేమును సమకట్టి బల్లి మహాయుద్ధంబు నేయుచు వానినెట్లును జయింప

రాకున్న నుపాయంబున హంసుండు సమరనిహతుం డయ్యె నని డిభకునకుం

జెప్పం బంచిన నప్పలుకులు నిక్కం బకా వగచి

18

చ. అనవరతంబు నిష్ఠుఁ డగు హంసుండు లేనిజగంబులోనిజీ

వన మది యేల నా కనుచు వారిధిమగ్నశరీరుడై త్నాం

బున డిభకుండు మృత్యుగతిఁ - బొందె ఘనంబుగ దాని నక్కడన్

ని మృత డయ్యె హంసుఁ డతి - వీరుండు సద్గతసౌహృదంబున

19

స. అట్లు కాశికచిత్రనేనులు పరలోకగతు లయిన నసహాయుడై జరాసంధుండు

మగిడి మగధపురంబునకుం జనియె నేమును వానితోడివైరంబు బలవంతంబైన నంత

నమ్మఘర నుండ నొల్లక కుశస్థలంబునకు వచ్చి వైవరికపర్యతంబున ఘనంబుగా

గుర్గంబు నిర్మించుకొని భవదాశ్రయంబున సుఖం బున్నవారము.

20

చ. ఖలుఁడు బృహద్రథాత్మజుఁడు - గర్వితుడై మహిలోనిరాజులం

బెలుకుటఁ బట్టి తెచ్చి చెఱఁ - బెట్టి గిరివ్రజ మన్వరంబులో

సాలయక నిత్య మొక్కొకని - నూనరివోలె నిధించి పాపము

బలియును నేర్పడం గడఁగి - ధైరవపూజ లొనర్చు నుగ్రుడై.

21

క. ధరణీశవానిఁ జంపుడు, నురుతరసామ్రాజ్యవిభవ - మున్నతితో ను

స్థిర మగు నీకును మఱి భా, సుముగ సమకూరు రాజ - నూయము నేయ

22

నీ. రక్షాంబున భగీ - రథుండు జయంబున, నయ్యాసనాశ్వుండు - నత్యుదగ్ర

బాహుబలంబున - భరతుండు దపమున, గార్తవీర్యుండును - గరము బుద్ధి

నవ్వురుత్తుండును - నఖిలసామ్రాజ్యంబుఁ, బడసిరి తొల్లి భూ - పాల యిప్పు
డిన్నిగుణంబులు - నెన్నంగఁ గలవు నీ, కిది యేమి దుర్లభం - బిద్దురాత్మఁ
డెంతబలియుఁ డయ్యు - నెంతదర్శితుఁ డయ్యుఁ, దనకీతొరదుప్ప - తాపమునను
విగతవిభవుఁ డగు వి - వేకవిహీనుల, దైన లక్ష్మీ సుచిర - యగునె యొందు. 23

భీమసేనార్జునులు ధర్మరాజున కుత్సాహంబు గల్గించుట.

వ. అనిన విని భీమసేనుండు ధర్మరాజున కి ట్లనియె. 24

క. ఆరంభరహితుఁ బొందునె, యారయ సంపదలు హీనుఁ - డయ్యును బురుషుం
డారంభశీలుఁ డయి యక్క, తారంభుల నోర్చు నెంత - యధికుల నయినె 25

క. కడు నధికుతోడఁ దలపడి, పాడిచిన నొడిచినను బురుషు - పురుషుని బే
ర్పడుఁ గాక హీను నొడుచుట, కడిదియె పౌరుషము దానఁ - గలుగునె చెవును.

క. ఈహరి కరుణయు నర్జును, సాహాయ్యముఁ గలుగ నీప్ర - సాదమున జగ
ద్ద్రోహు జరాసంధు మహా, సాహసు పెద్దయిఁడు నుగ్ర - సంగ్రామమునె. 27

తే అనఘ యేమ మువ్వరము మాఁ - డిగుల్లె, నీమహాయజ్ఞకార్యంబు - నిర్వహించు
మాజరాసంధపశువును నఖిలతాత్ర, వాహుతులఁజేసి తృప్తుల - మగుదు బలిమి 28

వ. అనిన భీమసేనువిక్రమవచనంబుల కనుగుణంబుగా నర్జునుం డి ట్లనియె 29

ఉ. భూభుజులకై జయింపుము వి - భూతి నొనర్చుము రాజసూయముకై
నాభుజవీర్యవిక్రమగు - ణంబులకుం డిగు చున్నయీధను
గ్లాభము దివ్యబాణరథ లాభము శోభిత మైనయీసభా
లాభము నొందుపాట సఫ - లత్వముఁ బొందునె కారవేశ్వరా. 30

కి కులరూపగుణ ద్రవ్యం బులు విక్రమవంతునందు - భూవిదితములై
నిలుచు నవిక్రమునకు నవి, గలిగియు లేనిక్రియ నప్ర - కాశంబు లగుక. 31

వ. మఱియు రాజసూయార్థంబు పరాక్రమంబున జరాసంధు నధియించి నిఖిల తృప్తి
యనిగ్రహణమోక్షణంబు సేయునంతకంటె మిక్కిలియశోధర్మంబు లాం డెయ్యవి
యనిన భీమార్జునులచలుకులకు సంతసిల్లి నారాయణుం డి ట్లనియె. 32

క. వెలయ విధిదృష్టనయమున, వలయుఁ బరాక్రమము సేయ - ఎనుధేశ్వరి య
గ్గల మగుబుద్ధియుఁ గడఁకయుఁ, గలపురుషున కిదియ చూపె - కర్తవ్య మిలక. 33

వ. కావున మేము మువ్వరముఁ గ్రమంబునం బరాక్రమించి యాజరాసంధు డాసి
నదీ ప్రవాహంబులు పృక్షోన్మూలనంబుఁ జేయునట్లు వాని నిర్మూలంబు సేసెద మద్దు
రాత్తుండు భూతంబులయం దంతరాత్మయంబోలె దనయంతరం బెటుంగక యేకాం

శంబుండి సుఖం బనుభవించుటంజేసి వానియంతికంబున కరుగుట యశ్రమంబనిన నారాయణునకు ధర్మరా జి ట్లనియె. 34

క. దనుజాహిత నీ కూహప, మున నెదిరి మహోగ్రదహన - మునఁ బడియును గా
లనిమిడుతవోలె నతికో, పనుఁడు జరాసంధుఁ డెట్లు - బ్రదుకఁగ నేర్చుకొ 35

క. అట్టియతిదారుఁద్రుఁడు, నట్టియశేయభుజవిక్ర - మాధిక్యము వాఁ
డెట్టిక్రియఁ బడసె నాతని, పుట్టినవిధ మెట్లు సెప్పు - పాలుపుగ నాకుకొ. 36

ఎ. అని యడిగిన ధర్మరాజునకుఁ గృష్ణుం డి ట్లనియె. 37

సీ. అతిసమర్థుండు బృ - హద్రథుం డనువాఁడు, మగద్రనాగుం డను స్వార్థదూరుఁ
డక్షోహితీశ్రీతి - యంబులం బునఁ, బరుల నోడించిన - బలిమికాఁడు
కాశిం జనువాని - గాదిలిహతులఁ, గలవారల నతి - కాంతిమతుల
నమరంగఁ బెండ్లి యై - యధికతర శ్రీతి న, య్యిరువురయ్యగు భో - గేచ్ఛ సలిపి
యం దవశ్యం బు నడయును - నని తలంచి, వి ప్రమునిదేవ పూజల - వివిధవిధులఁ
బుత్తకామేష్టులను నొండు పు య్యకర్త, యుష్టులను కేసి పడయంగ - నోప కలసి. 38

స. పుత్రులు లేనివిధంబు లన్నియు నేల యని నిర్వేదించి పశ్చిద్వయసమేతుండయి
వసంబున కంగి. 39

ఉ. ఆవిహంతరంగున ని - రంతరస్థు ననంతమోక్షకాం
క్షావిధి నొక్క బాలసహ - కారమహాజముక్తిద సుజ్జ్వల
తావక తేజఁ డై తిపము - వాయుకి సేయుదు సున్నధమ్యుఁ గా
క్షీవతుఁ గాంచె గౌతము న కిల్కించునసుఁ జండకాశికున్. 40

క. ధరశీశ్వరుఁ డెమ్మనిమిఁ, మిరాతనమునికొ నిరాశుఁ - బాణ్యత్తు నిరం
తరకృతనియమసపర్యా, ఎరవస్యఁ డగుచు భక్తి - నదలక కొలిచెకొ 41

స. ఇ ట్లుపాస్యచానుం డయి చండకాశికుండు బృహద్రథునకుఁ గరుణించి నీ కిష్టం
బయినదాని నిచ్చెది వేఁడు మనిన ముకుళితకిరకిమలండ్లై వాఁ డి ట్లనియె. 42

ఉ. సంతత మైనసర్వసుఖ సంపద గల్గియు దానికిం దిగకొ
సంతతి లేమిఁజేసి యది - సర్వము హేయముగాఁ దలంచి ని
శ్చింతుఁడ నై ధృతిం దపము - సేయఁగ నచ్చితిఁ బుత్రజన్మ మా
నంతకు నేను మీదయఁ గృ - తార్థతిఁ బొందుదు సన్ననీశ్వరా. 43

ఎ. అనినం గరుణించి మునీశ్వరుండు పరిమధ్యానముకుళితలోచనుండై యున్నంత. 44

క. పవనవిధూతము శుకచం, చువిలూనము గాక యొక్క చూతిఫలం బ
య్యవనిజముననుండి ముని, ప్రవరుపృథ్వాత్పంగతలము - పై నడిఁ బడియెకొ. 45

ఎ. దానిం బుచ్చికొని యభిమంత్రించి చండకాశికుండు బృహద్రథున కిచ్చి యీశ
లోపయోగంబువలన నీ కొక్కపుత్తుం డుద్భవిల్లు నని చెప్పిన నాతండును గృతా
ర్థుండ నయితి నని క్రమృతీ నిజపురంబునకు వచ్చి తనయిద్దఱు భార్యలకు సమంబు
గా విభాగించి పెట్టినం దత్ఫలోపయోగంబున నయ్యిద్దఱు గర్భిణు లయినఁ బదియవ
మాసంబున నొక్కనాటిరాత్రియందు వారలకు. 48

క ఒక్కొక్కన్నను జెవియును, జెక్కును జను బొడ్డు మాపుఁ-జెలు ఎగుచేయుం
బ్రక్కయఁ బిలుచును గాలును, నక్కజ మయి మనుజశకల-మపు డుదయించె

క అమ్మనిసిప్రయ్యలు గని, యమ్మదితలు పోచి వీని - నాత్తిజఁ డని నె
య్యమ్మన నెట్టులు సూపుదు, మి మ్మనుజేశ్వరున కినుచు - నెంతయు లజ్జె. 49

ఎ. వీని నెవ్వరును నెఱుంగకుండ వెలుపల వైచి రండని తమదాదులం బంచిన వార
లారెండుప్రయ్యలుం గొనిపోయి రాజగృహద్వారతోరంసమీపంబునఁ జనుకంబు
నొద్ద నొక్కచోట వైచి పోయిన నచ్చగుకంబున నుండెడురాక్షసి జర యనునది
వాని బలియకా ఎగిచి పఱలెంచి. 49

ఆ. ఎత్తికొని చనంగ - నిమ్మనట్లుగా, మెదలు చున్నప్రయ్య - లదిమి రెంటిఁ
గూడఁ బట్టె నవియుఁ-గూడి యొండొంటితోఁ, జక్కనంటి రెండు-నొక్క టయ్యె.

క ఆరాక్షసి కెత్తికొనఁ, భారముగా వజ్రకరిన - బంధురతనుఁ డై
ధీరుఁడు బాలుం డేడ్చె మ, హరవమున దానిచేతు - లాడక యుండె 51

ఎ. అబ్బాలకురోదనధ్వని విని యంతిపురంబున నున్నముదనలియవ్వు లెల్లం బఱలెంచి
మహాసర్పంబుతో వాని నెత్తికొని రట్టిసంభ్రమం బెఱింగి బృహద్రథుండు వచ్చి
తేజోధికం డయి తామ్రతలముష్టిం దనముఖపద్మంబునం బెట్టికొని దిక్కులు నెలంగ
నేడ్చుచున్నకొడుకుం బొచి కృతార్థీకృతిలోచనుం డయ్యె నట్టి యావసరంబున నా
రాక్షసి కామరూపిణి గావున మనుష్యస్త్రీరూపధారిణియై యమ్మగధరాజున
కిట్లనియె 52

తే ఏను జర యనురాక్షసి-నిప్పురమునఁ, జదుకమును బాయ కుండుదు-సంతతంబు
నీకు నిష్టంబు సేయంగ-నెచ్చితోడఁ, గోరు చుండుదు నది సమ-కూరె నేడు. 53

ఎ. నీయిద్దఱు దేవులకు నుద్భవిల్లినయిమ్మనుష్యశకలంబులు రెండును నీదాదులు దెచ్చి
యిచ్చుకుకంబునొద్ద వైచి పోయిన నేను వానిం గూడఁ బట్టుదు నప్పడ వజ్రఘన
ఘటితశరీరుం డై యిక్కుమారుండు మేరుగిరిశృంగంబునుంబోలె నా కెత్తికొన నశ
క్యుం డయ్యె వీని నొప్పికొను మనిన విని బృహద్రథుండు ముదితహృదయుం
డయి దాని కిట్లనియె. 54

ఉ. ఇచ్చకు వచ్చుపూజనల - నెంతయు సంతస మంది తొల్లి నా
కిచ్చె మునీశ్వరుండు దయ - నిత్రనయన్ మఱి యిట్లు నెప్పితో
నిచ్చుతి వీవు రాక్షసివె - యిక్కుల మెల్లను విస్తరింపఁగా
వచ్చినపుణ్యదేవతవు - వారిరుహాయతచారులోచనా.

55

ఎ. అని దాని నతిప్రీతిం బూజించి కొడుకు నెత్తికొని దేవీద్యయంబునకు నిచ్చి జర
యనురాక్షసిచేత సంధింపంబడినవాఁడు గావున జగాసంధుం డనుపే రిడి పురం బష్ట
శోభనంబు నేయించి యారాక్షసి కేటేట మహూత్సవంబు నేయించుచుం గొ
డుకు నతిగౌరవంబునం బెంచిన.

56

క. ఈహితవిధానముల లో, కాహితగుస్సహనతేజః - డయి వాఁడు మహూ
త్సాహముతో షర్థిల్లె ఘృ, తాహుతులఁ బ్రవృద్ధి నొందు - నన్నియుఁబోలెన్. 57

జరాసంధునియొద్దకుఁ జండకౌశికుండు వచ్చుట.

ఎ. ఇట్లు జరాసంధుండు పెరుగుచున్నఁ గొండొక కాలంబునకు నొక్కనాఁడు చండ
కౌశికుం డుగులకు వచ్చిన నతిముదంబుతో, బుత్రికశత్రుయిత్రభృత్యామాత్య
సహితుం డయి బృహద్రథుం డెగురువోయి యమ్మనీంద్రునకు నమస్కరించి తో
డ్కొని వచ్చి యుచితాననం బున నునిచి యడుగులు గడిగి యర్చ్యపాద్యాదివిధు
లం బూజించి తనరాజ్యం బతోడ సర్వస్వం బును నివేదించి కొడుకుం జూపినం
జూచి సంతసిల్లి మునివరుం డి ట్లనియె.

58

క. జర యనురాక్షసి నీకుం, జర ముపకారం బనేసె - ఘనముగ దీనిన్
ధణీశ యే నెఱింగితి నిరుపమనిరితిశయయోగ - నిష్ఠితమిద్ధిన్.

59

ఎ. ఇక్కుమారుండు కుమారునతియశక్తిమంతుం డయి త్రిపురాంతకు నంతకహరుం
బరమేశ్వరుం డనకు సన్నిహితుం జేసికొను నెంతవలయుం లయ్యాను వైరివీరులు
వీనిం దాఁకి యగ్ని దాఁకినశలభంబులుంబోలె నడంగుదురు గరుడునిగితి నన్యవిహ
గంబు లనుగమింప నోపనియట్లు మానవులు వీనివీర్యంబు ననుగమింప నోపరు తేజ
స్సులలోన నాదిత్యుండు వెలుంగునట్లు వీఁడు మూర్ధాభిషిక్తులలోన నుగిలి వెలుంగు
నదీరియంబులు మహాపర్వతం బల భేదింప నోపని యట్లు నివ్యాస్త్రంబులు వీనిదేహంబు
భేదింప నోపవు సముద్రంబు మహానదులం జేకొనునట్లు వీఁడు పరమహేపతులసంప
దలఁ జేకొను నని జరాసంధుసామర్థ్యంబుఁ జెప్పి చండకౌశికుం డరిగిన.

60

క. తనయు నతిరూపయావను, ననుపము నభిషిక్తుఁ జేసి - యవనీభర మా
తనిఁ బూన్చి సభార్యుం డయి, యనఘ తపోవనమునకు బృహద్రథుఁ డరిగెన్. 61

- వ. ఆజరాసంధుండును నస్త్రనిహతులు గానిహంసడిభకులు దనకు సహాయులుగా నవ
రాజితం బయినపరాక్రమంబునం బరచక్రపతుల భంజించుచు. 62
- చ. అయనవిహీనుఁ డౌసవిత్తి - నట్లు విఖండితపక్షతిద్వయుం
డయినఖగేంద్రునట్లు మఱి హంసుఁడు వాడిభకుండు నంతక
క్షయగతు లైన నిష్ఠ గత - గర్వమునన్ మగధేశ్వరుండు ని
శ్చయమతి నున్నవాఁడు నిజ - సంత్యయకాలవిశంకితాత్మఁ డై. 63
- ఉ. అమృగధేశు నుగ్రబలు నాయుధయుద్ధమునన్ జయింపఁగా
నిష్ఠహి నోప రెవ్వరు ను - మేశ్వరుఁ డట్టివరమ్ము వానికిన్
నెప్పి నొసంగె గావున వి - నీతుఁడు వాయుసుతుండు మల్లయు
ద్ధమునఁ జంపు నాతని ను - దగ్రమహాభుజశక్తి యేర్పడెన్. 64
- క. బలిమిమెయిఁ బార్థరత్న, బలమును బవనకుతుబాహు - బలమును నాని
ర్బలనీతిబలము నీకుం, గలుగ నసాధ్యములు గలవె - కారవనాథా. 65
- చ. తడయక యేగి నీతిబల - దర్పము లొప్పఁగ వాని డాసి క
వృడియును నేను భీముఁడు న - విశ్వముఁ బోర బృహద్రథాత్మజుం
గడిఁదిరిపున్ విధింతుము జ - గన్నుత న న్నెడ నమ్ముదేని ని
ల్లడ యిడు భీము నర్జును న - లంఘ్యబలాధ్యుల నాశంబునన్. 66
- వ. అని నిశ్చయించి పలికిననారాయణునివీరశ్రీవిభాసితముఖు లైనభీమార్జునులం
జూచి సంతుష్టాంతిరంగుం డయి ధర్మతనయుం డి ట్లనియె. 67
- చ. ప్రియహితసత్యవాక్య యరి - భీషణ కృష్ణ భవన్నియోగసం
శ్రయమున నున్నమా కధిక - శత్రుజయం బగు టేమి పెద్ద ని
శ్చయముగ నింక మోక్షీతుల - సర్వమహీశులు నిష్ప్రహాధ్వర
క్రియయును సిద్ధిఁ బొందె గృహ - కృత్యతఁ గీర్తి వెలుంగుచుండఁగన్. 68
- క. ధరణీధర సర్వగుణా, కర కరుణానిరత సర్వ - కారైక్యకధురం
ధర నినుఁ బడసినమాకును, హరివిక్రమ పడయరాని - యవియుం గలవే. 69
- వ. అని సంతసిల్లి మఱియు నాత్మగతంబున. 70
- క. నయనములు నాకుఁ బవనత, నయవిజయులు మనము కమల - నాభుఁడు వీరిం
బ్రియహితులఁ బాసి నిమిషం, బయినను నెట్లుండ నేర్పు - నవిచేఱుడ వై. 71
- వ. అయినను నాహృదయంబు గరంబు హృద్యం బగుచున్నయది కృష్ణార్జునులం దలం
చినవారికి శ్రీవిజయంబు లగు ననిన నిష్ప్రహాపురుషులఁ దనకు సహాయులఁగాఁ బడె

సినభీమసేనునకు శ్రీవిజయంబు లగుట కేమిసందియం బని నిశ్చయించి మీకుఁ గార్యసిద్ధి యయ్యెడు మరుగుం డని పంచిన.

72

క. పోర రిపుఁ జంప నరిగెడు వీరుల వాల్మీయపాండ - వేయుల సింహ

కారులఁ జూచి మనంబున, ధీరుఁడు ముద ముదె నయ్యు - ధిష్ణిరుఁ డంతన్.

73

కృష్ణభీమార్జునులు జరాసంధుఁ జంపఁ బోవుట.

ప. కృష్ణభీమపార్థులు వీర శ్రీవిభాసితములు లయి కృతస్నాను లయి చని యనేకపర్వ తంబులు గడచి తత్ప్రభంబు లైనకాలకూట శోణ గండకీ సదానీరంబు లను నేలుల లంఘించి సరయూనదియునుం బూర్వకోసల మిథిలదేశంబును గంగయుం గడచి పూర్వాభిముఖు లయి నిరంతర ప్రయాణంబుల నమృగధదేశంబు సాచ్చి గోరధం బనుపర్వతం బెక్కి-

74

చ. ఉరుతరహర్ష్యచూలికల - నొప్పగిప్రజ మన్వరంబుఁ గాం
చిరి నవసౌరభప్రసూ - చిత్రవనావళి గల్లుదాని నె
వ్వకికి దురాసకంబు లగు - నజమయోన్నతవప్రచారుగో
పురములదాని నయ్యలకి - బోలెడుగాని మహార్థసంపదక.

75

ప. కని దానియపూర్వరామణీయక సమృద్ధి కచ్చెరునడి యచ్యుతుండు భీమార్జునుల కి ట్లనియె.

76

క గోరధమును ఋషభము వై, హారము ఋషిగిరియుఁ జైత్య-కాద్రియు ననఁగా సూరెల గిరు లేనును నివి, శూరధటులువోలెఁ గాచి - చుట్టును నుండుక.

77

ప దాననచేసి యిష్టరంబు గొప్పజంబు నాఁబరఁగె నిందుఁ డొల్లి గౌతముం డాశీనరి యనుశూద్రయందుఁ గాక్షీవాదుల సృజియించె నట్టిగౌతమాను గ్రహంబున నీదుర్గ బలంబునంజేసి యిచ్చాగధుల నెవ్వరును జయింప నోప రనుచుఁ డద్వైరంబునంబురం బు సారినొల్లక వైత్యకిగిరిశృంగంబున కిరిగి యం దున్నమాఁడుభేరులం జూపి తొల్లిఁటివొగధులు మానుపాదం బనుఋషభంబు వధియించి దానిచ్చర్చంబున వీని నిర్మించి రివి యిష్టరంబు వింతివారు చొచ్చునప్పు డమ్మనిశక్తిం జేసి మ్రోయు ననిన.

78

ఉ. దారుణవజ్రచారుభుజ - పండములక బలవద్విచారగం

భీరులు ధీరు లాక్షణమ - భేరులు మాఁటిని ప్రచ్చి వైత్యక

స్సారనితలదేశమును - భగ్నము సేసి గొప్పజంబు న

ద్వారమునందుఁ జొచ్చి రతి - దర్పలు యాదవకారవోత్తముల్.

79

- క. ఘోరాకారులు మాలా, కారగృహంబులకు గంధ - కరగృహములకుం
దా రరిగి మువ్వర బలా, త్కారంబునఁ గొనిరి పుష్ప - గంధము బొప్పె. 80
- చ. అందు మాల్యాలంకృతమాశులుఁ జందనాగరురజోభూషితవత్సలు విస్తయమాన
మాగధ నిరీక్ష్యమాణులు నయి రాజమార్గంబు దటియం జని యం దనవరతంబును
బ్రాహ్మణులకు సుప్రవేశం బగుచున్న జరాసంధుమండరంబు గోవాసంబు హైమ
వతసింహంబులు సాచ్చనట్లు యాదవకారవసింహంబులు సాచ్చిన. 81

జరాసంధుఁడు కృష్ణభీమాద్జనుల కెదురు వచ్చుట.

- ఆ. అర్ధరాత్ర మయిన - నభ్యాగతద్విజ, స్నాతకులకు నెదురు - సని కరంబు
భక్తిఁ బూజ లిచ్చు-పరమవ్రతుం డప్ప, డెదురు పచ్చి వారి కిష్ట మెసఁగ. 82
- క. ధీయుతుఁ డయి మధుపర్కము, నేయఁగ సమకట్టి దానిఁ శేక్సొననిమహే
పాయలగర్వంబునభి, ప్రాయంబు నెఱింగి మగధ - పతి యి ట్లనియె. 83
- తే. స్నాతకులరేనిపూవులుఁ జందనంబుఁ, జనునె బలిమిని గొని తాల్ప-శైత్యకాద్రి
తటమధేరులువ్రచ్చిదో-ర్ధ్వమెసఁగఁ జూకనద్వారమునఁద్రోలు-సారఁగఁజన్మె. 84
- చ. మఱియునాకావించినమధుపర్కంబు పరిగ్రహింప నొల్లని యిదియేమి మీరలు వేష
ధారుల కావలయు మీవేషంబున బ్రాహ్మణత్వంబును మహాసత్త్వదీర్ఘబాహుపుగు
లవత్సోత్సంబులు త్కత్రియత్వంబును బ్రకాశించు చున్నయవి యనిన వానికి
నారాయణుం డి ట్లనియె. 85
- క. స్నాతకులు పుణ్యకర్తస, నాతిసు లనఁ బరఁగుబ్రాహ్మ - ణ త్కత్రియ వి
జ్ఞాతులయందును క్షత్రియ, జాతిస్నాతకుల మేము - జనవినుతినిధి 86
- చ. ద్వారంబున మిత్రనివాసంబును నద్వారంబున నమిత్రనివాసంబును జొచ్చుట
యిది బాహువీర్యసంపన్ను లయినక్షత్రియులకుం గర్తవ్యంబు మఱి గంధమాల్యంబుల
యందు లక్ష్మీయండుం గావున బలాత్కారంబున గంధమాల్యంబులు గొంటిమి
నీయందు మాకు నొండుకార్యంబు గలుగుటంశీసి నీయిచ్చనర్హ్యంబు గొననొల్ల
మనిన వానికి జరాసంధుం డి ట్లనియె 87
- ఆ. మీరు నాకు నేను - మీకు నెన్నండు ము, న్నహిత మాచరించి - నదియు లేదు
మీకు నేల నే న - మిత్రుండ వైతి ని, రాగసుండ సద్గు - ణాన్వితుండ. 88
- క. సురమునివరులకు ఎనుధా, మరులకు భక్తుండ సత్తి - మక్షత్రకులా
చరితుండ ననిన నవనీ, ధరుఁ డప్పుగ భేష్యునకుఁ - దా ని ట్లనియె. 89

క. కులరక్షార్థ మఖిలస్వప, కులోద్వహునియోగమున న - కుంతితశత్రు
ప్రళయవిధాయుల మయి యిం, దులకుఁ పచ్చితిమి దుష్ట-దూషణబుద్ధిఁ. 90

సీ. కడఁగి యత్యుత్తమ - త్కత్రియచరితంబు, నందు వర్తిల్లుదు - నంటి జనుల
కెవ్వరి కెన్నఁడు - నెగ్గొనరింప నే, నంటి సత్తత్రియు - లవని నొరులు
నీయట్లు మ్రారులై-స్వపతులఁ జెఱఁ బెట్టి, పశు వధించుచుఁ బశు-పతి నుమేళు
పఁచుఁ బూజించిన - వారును గలరె ము, నిన్నంతకు నగ్గలం - బెద్ది యెగ్గు
కారణంబు లేక - దారుణం బగుసాగు, హింస సేయుకుజనుఁ - డెల్లవారి
కప్రియుండ కాక - యప్రియలక్షణం, బొందు గలదె తలఁప - నుత్తములకు. 91

ప. నిర్దయుండ వై నిర్దోషు లైనసధర్మల వధియించునంతకంటె మిక్కిలిపాతకం బొం
డెద్ది నీమట్టిపాపకర్మల నుపేక్షించిన సఖిలధర్మక్షాక్షముల మైనమమ్ముఁ దత్సాపం
బు వొందు నని పాపభయంబునంజీసి నిన్ను నిగ్రహింప పచ్చితిమి నాకంటె నధి
కుం డైనక్షత్రియుండు లేఁడని నీవు గర్వం బున నొరుల నవమానించి పలుక వలదు.

క. అవివీశు లయి మహాత్ముల, ఏవమానము సేసి మును జ - యద్రథ దంభో
ద్భవకార్తవీర్య లనునా, రవజీశు లయి వొరులచే మ - హాబలు లయ్యుఁ. 92

తరలము. అతులవిక్రమసంపదఁ రు - యజ్ఞదీక్షీతు లై రిపు
ప్రతి నోర్చినవీరు లుగ్రత - పంబుసేసినవారు స
ద్గతిఁ బోదురు గాక యిట్లప - కారిదారులవృత్తి ను
ద్గతిని బైరవపూజ సేసిన - దాన సద్గతి గల్గునే. 94

తరలము చెడకు నావచనంబు సేయుము - చెచ్చెరఁ ధరణీశులఁ
పడిచి పుచ్చుము నేను గృష్ణుడ - వీడు భీముడు వాడు గ
వ్వడి భవత్కృతదారులం బను - పహ్ని యార్పఁగ నున్నయి
క్కిడిదివీరులు వీర లిద్దఱు - గర్వితుల్ కురుసింహముల్. 95

క. ఏడుఁ గ్రూరుడఁ యి నృపతుల, విడువనినాఁ డాజి బాండ-వేయులు నీయు
క్కిడఁచి భుజశక్తి యేర్పడ, విడిపింతురు గడిమి నఖిల - విషయాధిపులఁ. 96

ప. అనిన విని జరాసంధుండు సటాసముత్పాటనకుపితకుంజర మైయుంబోలే గడు నలిగి
పటుకుటిల భ్రుకుటిఘటితనిటలుం డగుచుఁ బురుషోత్తమున కిట్లనియె. 97

క. అనుతపరాక్రమమున నా, క్రమించి పరస్పరుల నోర్చి - గర్వించుట దో
షమె యిది సత్తత్రియధ, ర్మమె యే నెప్పుడుఁ బరాక్ర - మప్రతుండ నిలఁ. 98

క. దేవార్థముగాఁ దెచ్చిన, యీవసుధాధిపుల నేల - యే విడుతుఁ బ్రతా
పావజితఃపుండఁ గావున, నీ వెఱుంగ వెలొల్లి ధారు - డీధర నన్నుఁ. 99

- సీ. సమకట్టి నైన్యంబు - నైన్యంబుతో నొండె, దొడరి మీమువ్వర - తోడనొండె
నిద్దతితో నొండె-నెక్కటి యొక్కని, తో నొండె బొడిచెద-దోర్బలమున
నేయాయుధంబున-నెమ్మెయి బోరంగ, నిష్ట మెయ్యది యుత్స-హింపుఁ డనిన
నొక్కనితోఁబల్కు-రుద్ధతు లయి పూని, యుద్ధంబుసేయుట-యంచిత మగునె
యధిక బాహుబలుల-మయినమామువ్వర, యందునొక్కరుని మ-హాబలాధ్యుఁ
గోరికొనుము వాడు-ఘోరంబుగా నిన్ను, మొనసి మల్ల యుద్ధ-మున జయించు.
- క. అనినమరవైరిపలుకులు, విని బార్హద్రుఘండు భూరి - వీర్య మరున్నం
దనుఁ గోరికొనియె నీతం, డని నెన యగు నాకు ననుచు - నతిదన్వితం డై. 101
- ప. ఇట్లు జరాసంధుండు భీమసేనుతో మల్ల యుద్ధంబు సేచు నిశ్చయించి తినతనయు
సహదేవుని రాజ్యంబున కిభిషిక్తుం జేసి పురోహితకృతస్వ స్త్రయనుం డై 102
- ఆ. బలియుఁ డపుడు వెండ్రు-కలు పాచి ముడిచిగం, టెనగఁదాల్చివీర-రసికస్మృతి
నుద్ధతుండు మల్ల - యుద్ధప్రసాధనం, బమర నిలిచె వేడ్క - ననుసంబలుండు. 103
- వ. భీమసేనుండును వానికి నక్కజంబుగా మల్ల యుద్ధసన్నద్ధుఁ డయి ప్రతిఘటించి
నిలిచె నంత. 104

భీమజరాసంధులమల్లయుద్ధము.

- మ. సమస్తత్వతిశయిల్ వుకోదరజరా - సంభూత సముద్యత్పరా
క్రమ మొప్పుం గడు నల్లి యొండొరులఁ జూ - ల్కం దాకి రనోన్యదు
ర్మదోర్గండపటుప్రహరజనిత-ధావనంబు బ్రహ్మాండభాం
డము నిండకలయకాలదిండధరచం - డతొభిమా నా జనుల్ 105
- క. కర్షితరిపు లనోన్యనాథ, కర్షణసంకర్షణావ - కర్షణముల సా
మర్షు లయి పెనఁగి రాహు నొర్పంబునఁ బవనసుత బృహద్రథపుత్రుల్ 106
- క. వ్యాయామకర్కశక్తిర, కాయలయుద్ధము భయాన - కం బయ్యె మహి
గ్రాయసపరిఘాయితకతి, నాయతభుజదండదారు - ణాఘాతములక. 107
- చ. ఆతులబలుల్ పరస్పరజ - యార్థులు పొగ్గివపుంగవుల్ మరు
త్సుతమగధేశ్వరుల్ సమర - శూరులు దారుణలీలఁ బోరి రూ
ర్జితభుజశక్తు లేర్పడఁగ - సింహగజేంద్రములట్లు వజ్రప
ర్వతములయట్లు ఘోరతర - వాసవవృత్తులయట్లు నిద్దలుక. 108
- ప. ఇట్లు కార్తికమాసమునం బ్రథమదివసంబునం దొండెగి భీమజరాసంధు లెడ యుడు
గక యొండొరులం బట్టియుఁ గిట్టియు నడిచియుం బొడిచియుఁ దాచియుం ద్రోచి
యు మహాయుద్ధంబు సేయుచుం ద్రయోదశినాఁ డిద్దఱుం గిట్టి మల్లయుద్ధకాళ

లం చేర్పడం బెనంగునడఁ జతుర్దశినాటిరాత్రియందు జగాసంధునతిక్రాంతభావం
బుపలక్షించి యధోక్షజాండు భీమున కిట్లనియె 109

చ. విగహితసత్త్వఁ డయ్యెఁ బ్రతి - వీరుఁడు వీని నశేషధారుణీ
శ్వరనికరాపకారు నతి - సాహసికుఁ డధియించి నీభుజ
స్థిరత యెల్ల నయ్యనిల - దేవుబలంబును నీబలంబు భా
సురముగ మాకుఁ జూపుము వి - శుద్ధయశోనిధి మారుతాత్మజా. 110

ప. అని ప్రబోధించి పలికిన ననిలతనయుం డనిలదేవుని దలంచి తత్ప్రసాదంబున నధిక
సత్త్వసమేశుం డై 111

ఉ. ఆతనిఁ బట్టి యెత్తి నిహ - తాహితీవీరుఁడు వానిముక్కునఁ
వాతను గర్జరంధ్రముల - వారికి శోణితధారి లొల్కుఁగా
వారిసుతుండు వీచె శత వారము లుద్ధరించువాతసం
ఘాతవివర్ధమానత్యం - ఖంఠసముం డగు చుండ మోగును. 112

క. మోహనఁ బట్టికొని నడిఁ, జఱచి జరాసంధునిడలి - సంగులయెప్పుల్
విడిచి నధియించి యూర్చును, నొలలగ భీముండు భుజన - నలయుఁ బ్రద్రువఁ. 113

చ. అవనితలం బు ప్రసెన్సెనో హి - మాచలశృంగము న్రయ్య లయ్యెనో
శ్రవణవిదారణం బయిన - శబ్దము దా నిది యేమయ్యెక్కొ టై
రవ మయి వీచె నంచును గు - రంబునవారు భయంబు పొంది రం
గువిదలగర్భముల్ గలఁగె - చుక్కడఁగెఁ మగధేశునైవ్యముల్ 114

ప. ఇట్లు భీమసేతుండు జరాసంధుఁ జంపి వాని నధియించుట జగద్విదితంబుగాఁ దదీయ
గృహద్వారతోరణసమీపంబునం దత్కేశేబరంబు వైచి సర్వజనభయంకరుండయి
యుగాంతకాలరుద్రుండునుబోలె నున్నంత నాదిత్యోదయం బయిన. 115

సీ. గరుడగ్వజం డట్లు - కరుణాసమేతుఁ డై, యష్టాగధుల కెల్ల - నభయ మిచ్చి
యొకి జరాసంధుచేనిగృహీతు లయి యున్న, పృథివీపశుల విడి-పించెఁజెలల
మోక్షితు లైనస - ర్వక్షత్రియులచేత, సంకుద్ధరిత్తు పుం - జములఁజేసి
పూజితం డయి తన - తేజంబు మోగంగలి, సహదేవు నజ్జరా - సంధతనయు
నోడ కుండు మని త - దున్నతిరాజ్యంబు, నంగు నిలిపి వృద్ధయ - హరివిధ
రత్తు రాజసుందరం బై నమగధేశు, రథముఁ దేరఁ బనిచె-రయముతోడ. 116

ప. అది దొల్లి తారకాసుగసంగ్రామంబున నింద్రరూఢం బయినది దాని నింద్రువలన
పను పనురాజు వడసె వానివలన బృహద్రథుండు వడసె నని తద్వివరప్రభావంబు

సెప్పుచు భీమార్జునసమేతుం డయి యారథం బెక్కి చక్రధరుం డభిలరాజచక్రంబు
తో నింద్రప్రస్థగమనోస్తుఖుం డయి గరుడునిం దలంచుడుఁ దత్త్వంబు. 117

క. అనలప్రభాభిశోభిత, ఘనతరతనుదీప్త లెసఁగఁ - గా వచ్చి వడిక
వినతాతనయుఁడు వినయా, వనతోరుశిరస్కుఁ డయ్యె - వనజాత్మనకుఁ 118

ఁ. ఇట్లు నచ్చినవైనతేయు నతిప్రీతిం దద్దివ్యరథసారథ్యంబునందు నియోగించి మనో
వాయువేగంబునం గృష్ణభీమవిజయు లింద్రప్రస్థపురంబు ప్రవేశించి రంత. 119

మ. జనసంత్రాసకరుఁడ మదోద్ధతు జరా - సంధుఁ బలాఘ్యుఁ రణం
బున భంజించె బ్రభంజనాత్మజుఁడు భూ - భుగ్వీరులం దన్నిఁ
ధననిర్దుక్తులఁ జేసె నింకఁ జతురం - తిఱ్ఱోణికిఁ ధర్మనం
దనుసామ్రాజ్యము పూజ్య మయ్యె నని మో - దం బంది రుద్రీజనుల్. 120

క. ఆయుధనిహతుఁడుగాని య, జేయు జరాసంధు భీమ - సేనుఁడు పీఠ
శ్రీ యెసఁగ నోర్చెఁగా క, త్యాయభిభుజశక్తి నొరుల-కలవియె యంచుఁ. 121

క. పురజను లాశ్చర్యంబునఁ, గిర మురుగామునఁ బగమ - కాతుకమునఁ జూ
చిరి బోరన వచ్చి వృకో, దరదామోదరసురేంద్ర - తనయులఁ బ్రితిఁ. 122

ఁ. కృష్ణభీమవిజయు లిట్లు విజయవిభాసిత లయి ఁచ్చి ధర్మరాజునకు మ్రొక్కి జరా
సంధుబంధనంబువలనం దమచేత మోక్షితు లైనమహీపతుల నెల్లం జూపిన 123

క. సవినయనతోత్తమాంగుల, నవనీకుల నందఱను య - ధార్మప్రియగౌ
రవమునఁ బూజించి కురు, ప్రవరుఁడు దండేశములకుఁ - బరువడిఁ బంచెఁ. 124

బెల్ల వెలుంగ వచ్చి పర - మేశ్వరుడేహము సొచ్చె విస్తయో
తుల్లవికాలనేత్రు లయి - భూపతు లెల్లను జూచు చుండఁగాఁ.

68

క. ఘనజాలము లేకయ పెలు, చన పిడుగులతోడిప్పట్టి - చైద్యునివాసం
బునఁ గురిసె సముద్రమహా, ద్రినికాయముతో ధరిత్రి - దిద్దిరఁ దిరిగెఁ.

69

క. జయజయనినాదమున న, వ్యయం సంబుజనాభు భవన - వంద్య నుపేంద్రుం
బ్రియమునఁ బొగడెడుజనముల, దయనమహారము సెలఁగ - నతితుములంబై

వ. అంత ననంతశయచుండు శిశుపాలు సంస్కరింపం బంచి వానికొడుకుం జేడి రాజ్యం
బున కభిషిక్తుం జేసె నట్లు ప్రశాంతవిఘ్నం బయి శుభావహం బయి ప్రభూత
భక్త్యాన్నధనదానిసమన్వితం బయి జగన్నాథరక్షితం బయి రాజనూయమహాధ్వ
రంబు సమాప్తప్రయోగం బయ్యె.

71

3. పాండవ వనప్రవేశము.

(ఆరణ్యపర్వము. ఆ. I.)

- వ. పాండవులు నిజాయుధంబులు ధరియించి కృష్ణాసహితంబుగ నుత్తరాభిముఖులై
యరిగిన నింద్రసేనాదు లైనమూలభృత్యులు పదునాలుగువేలరథంబులతోడ సుభ
ద్రాభిమన్యు ప్రతివింధ్యాదులం దోడ్కొని వారిపిఱుండన యరిగి రంత నప్పాండ
వులం జూచి పౌరులెల్లఁ బరమదుగ్గిఖితు లై. 1
- క. చనునె యధర్మహ్యతం, బున నిట్టుల పాండురాజ - పుత్రులఁ బ్రభులన్
వనగతులఁ జేయ దుర్యో, ధనధృతరాష్ట్రులకు విగత - దయహృదయులకున్. 2
- క. క్రూరతరధార్తరాష్ట్రుని, కారము వారింప లైరి - గాంగేయుండు న
బృహద్రథాదు గృపుఁడు ను, దారుఁడు విదురుండు నేని - దలఁచిరొ బుద్ధిన్
- సీ. కల్లజయద్రథ - గాఢారు లావు లై, యుండంగ లోభి గు - ర్యోధనుండు
రాజు గా నీపని - రాజ్యంబునం దెట్టు, లుండంగ నేర్తు మీ - యుర్వి నింక
నేది ధర్మపు త్రజ - నెవ్వరు గాతురు, పరమధార్మికు లైన - పాండుసుతుల
యరిగినచోటిక - యరుగుద మని వారి, పిఱుండన చని పాప - భీతమతులు
వీరులార మమ్ము - విడిచి మీ కరుగంగ, జనునె మాకు నొండు - శరణ మెద్ది
సాధులకు నసాధు - సహవాసమున బాప, సంప్రయోగ మగుట - సందియంబె 4
- క. తిలలును నీళ్లును వస్త్రం, బులు బుష్పసుగంధవాస - మున సౌరభముం
బొలు పెసంగఁ దాల్చుఁ గావున, నలయక సత్సంగమమున - నగు సద్గుణముల్ 5
- వ. సాధుసమృతంబు లైనగుణంబుల నొప్పి జన్మవిద్యాకర్తంబులం బ్రశంస యూర్జ
పుత్రుల లైనమీసహవాసంబున నుండి గృతార్థుల మగుదుము దుష్కృతంబుల
దనారంభు లయ్యును జనులు దుర్జనదర్శనస్పర్శనసంభాషణసహాసనంబులంజే
ధర్మవిహీను లగుదురు గావున నేము దుర్యోధనురాజ్యంబున నుండ నోస.
మాయనుగమనంబున కొడంబడవలయు నని కృతాంజలు లైన నప్పారులం జూ
ధర్మతనయుం డి ట్లనియె.
- క. మాయందు లేనిగుణములు, మియనురాగమునఁజేసి మిగిలి వెలింగెన్
మియనుగతి మాకు నభి, ప్రాయము వనవాసదుగ్గిఖ - భర మొపుదురే. 7

వంబునకుం బ్రతీకారంబు సేయునంతకు రేయునుం బగలును నాహృదయంబు
దపించు చుండు నాకంటె నర్జుననకులసహదేవులం గుంతీదేవియు నంతస్తాపం
బున నెంతయు సంతప్తు లగుచున్నవారు 27

క. వీరదుర్గఖము దీర్పు, క్రూరనికారు లగురిపుల - కును ముదముగ ను
గ్రారణ్యములో ధర్మపు, గారుణ్యముఁ దాల్చి యునికి - కార్యమె నీకున్. 28

ఎ. ఇది బ్రాహ్మణధర్మంబుగాని క్షత్రియధర్మంబు గాదు. మనుప్రణీతంబు లైనరాజ
ధర్మములు నీమొఱుంగనియవి లేవు శత్రుసంహారం బు సేయనినాఁ డత్యంతహాని
యగు నట్లుం గాక. 29

తే. వనమునంగుఁ బండ్రెండుసం - వత్సరంబు, లుండ సేచ్చితిమేనియు - నొరులెఱుంగ
కుండ నజ్ఞాతచర్యయం - దొక్కదిస, మైన నుండంగ నేర మె - ట్లనిన వినుము. 30

వ. ఆబాలనృధప్రసిద్ధుండ వై పార్థివసూర్యుండ వైననిన్నను సింహసదృశు లైననీ
తమ్ములను నెఱుంగనివారు లేరు మనగూఢభావంబు చేరువునిగూఢభావంబునుం
బోలె నఘటమానం బిట్లేలి నివ్వనవాసక్లేశం బెన్నఁడును మనకుఁ బాయ నేరదు
మన మిప్పు డివ్వనమునఁ బదుమా డుమాసంబులు సలిపితిమి సంవత్సరప్రతినిధి

అంబు కేరినా కేరినా

6

- క. వినవయ్య కర్ణగర్వం, బని నాతఁ డభేద్యకవచుఁ - డగుటయు విలునే
 ర్పును సతనిబాహువిక్రమ, మును దలఁచిననాఁడు గన్ను - మూయదు నాకున్
- ప. మఱియు భీష్మద్రోక్యపాచార్యులు సము లయ్యును వారియొద్దన యున్నవారు
 వార లపారదివ్యాస్త్రవిశారదులు వారల నోర్చికాని దుర్యోధను నిర్జింపం
 బోలదు.

ద్రాపది కీచకునింటికిఁ గల్లు దేరం బోవుట.

పన మురియాడు చుండ నను - మానముతోన సుధేష్ఠఁ జూచి నీ

నయముఁ గోరినట్టిపని - యర్థిమెయిం జని చేయుదానఁ గా

సుతనమాట కప్పాలతి - హర్షము బొందుచు నంది యిచ్చుకాం

ననచషకంబు వుచ్చికొని - చారువిలోచన యార్తమూర్తి యై 81

చనుచుండి నీచహృదయుం డగుకీచకుండు దినయెద్దర నప్పు డాడినకర్ణశూలంబు

లగుమాటలమీఁదం బిడుగు పడినవానిఁ గొఱవిం జూఁడినతెఱంగున సుధేష్ఠ ద

నిపాఁంబునకు నియోగించుటకు నిర్వేదనం బు బొంది. 82

మాయవిగి - హా యని దైవము మాటు నిత్తటెం

దిక్కును మొ - గింబున నశ్రులు వెల్లిగొల్పుఁ దొ

నం జెదరు - డెందము గూడఁగఁ దెచ్చి నన్నుఁ గే

నెవ్వఁకి - ఁచ్చు ననుం గల గుణ వెనుంబడున్ 83

84

కీత - ఓలకొన్నఁ జెలువ కా, ననమున వెల్లఁద - నంబు గదిరె

- వైకొని ముట్టినఁ, గాంతెకుఁ దనులత - కంప మడరె

స - మిగిలిన నింతికి, బడముల నట దొట్టు - పాటు బెరసె

- దన్వికి నవయవం, బల నెల్ల ఘర్జాంబు - కళిక లెసఁగె

కు - గొలఁదికి మీఱె వె, న్నాటు దోఁచె ముట్టు - పాటు దొడరె

కె - నెల నాడె నొప్పు నె, వ్వగులు పగల నీనె - దిగులు వొదివె.

పటపుత్రి దురవస్థం బొందుచు మహాపదలకుం బరిహరణంబు

యని పనహృదయపుండరీకంబునం బుండరీకాక్షు నిక్షేపించి

రంబు వెలువడి దినకరుం గనుంగొని వినయవినమితోత్తమాంగ

న. 86

కు ద - ప్పనిమనంబు, గలుగుదాననయేని యో - కమలమిత్ర

క - కీడుతెరువు, వొరయ కుండఁగ రక్షింపు - కరుణతోడ.

గిచిన 88

కుగున, త్తరుణిం గాచుటకు నత్తు - దగ్రభుజావి

రక్కును, గరుణార్ద్రమనస్కుఁ డగుచు - గ్రక్కునఁ బనిచెన్.

ని యంబరంబున నదృశ్యాకారుం డై వచ్చి నిలిచె. 90

తే. ఇట్లు ప్రార్థించి పాంచాలి - యెట్టకేని, సింహబలుమందిరం బల్ల - జేర నరి
యెల్లబోవుచు బెబ్బలి-యున్న పాదరు, సాచ్చులేడిచందంబునఁజొచ్చుటఁ

ఉ. అంబురుహాక్షీ వచ్చుతెరు - వారయఁ గీచకముఖ్యుఁ డష్ట దె
ల్లంబుగఁ జూచి యుల్లముక - లంకయు వారకి మేనఁ గమ్ముతా
పంబును డిగ్గఁ ద్రావి గరు - పాటుచు నుత్కటసంభ్రమంబు హ
ర్షంబుఁ బెనంగొనంగ నతి - చంచలభావపరీతమూర్తి యై

క. చిడిముడిపడుచు నెదురుచనఁ, గడఁగుచు హారములు చక్కఁ - గాఁ ద్రోచుచు
ల్లడిగొనుచు దుర్విలాసం, బొడలికి నొడఁగూర్చు చుండ - నుగళి

వ. తత్ప్రదేశంబునకుం జని.

తే. దేవి దృఢ వుట్టి వారుణి - దేరఁ బనుక, నరుగు దెంచితిఁ బోం
నెమ్మెగంబున దృష్టులు - నిలిపి తమక, మడర ని ట్లచు నాకీచ

క. దేవిత్వ ప దీర్పఁ బూనిత, వావెలఁదిసహృదరుండ - నగునా
లావతి నీదుసరససం, భావనమెయిఁ దీర్ప కునికి - పాడియె

సీ. కాంతి దళింకొత్తు నీ-కడకంటిమాడ్కితోఁ, బొందఁ గాననిమే
దీపారురీపల్క - దెల్లంబుగా వినఁ, గాననీనీనులు - గంగుటయ
నిం పగునీచెయ్యి - లెలమిమైఁ గొనియాడఁ, గాననిమాడ్కు
* * * *

బాయ నా దగుజన్మంబు - ఫలము నొంద, భావజన్మనిపూనిక
నన్ను బంటుగా నేలుము - నలినవదన, యింక నీసిగ్గు దరయె

వ. అనవుడు.

తే. చెలువ యప్పులుకులు పెడ - చెవులఁ బెట్టి, ధీర గావున విగ
మదిరవోయింపుఁడదేవి-యెదురు మాచు, నలుగుఁ దడవైనమగ

చ. మదిర నుధేష్టపాలి కొక - మాత్రన పుచ్చెద నొడ్లచేత నిం
పాదపెడునట్టిదీనిచవి - యుల్లము సొక్కఁగ నాను మీపు నీ
వదనసరోజసారభ మ - వారణ నన్నును గ్రోల నిమ్ము బె
ట్టిదుఁ డగుకాముతూపులఁ దొ - డింబడ కుండఁగఁ గావు

క. కరితురగరథసమితిఁ బొం, పిరివోయెడునాదులక్ష్మీ - పెంపు
సరసిరుహవదన నీవ కు, దురుగా నొనరించెదం గు - తూప

చిరమణిభూషణంబులు, నుచితవిహార ప్రకార - యోగ్యాగార
చయము సుందరగణికా, నిచయము నొప్పించువాడ - నీకుం దరుణీ. 102

కులకాంతల నెల్లన, నీకుం బని సేయఁ బనిచి - నెయ్యంబున నే
కనుసన్నన మెలఁగెద, నేకార్యం బైన నడపు - మీప తగంగన్. 103

నుచు సింహబలుండు దనయంతరంగంబున నంత కంత కగ్గలించుతమకంబునఁ
స న్నెలుంగక పయిం బడి పట్టికొనిన. 104

గాచి వెనుక వచ్చిన, దనుజుమహాబలము దనదు - తను వొందిన నా
కు, బునఁ దప్పించిరిము ద్రుపద - పుత్రిక వెడలెన్. 105

మునఁ గీచకుండు వెను వెంటం దగిలిన నవ్వుగుఱయు మరలి చూచి
యెవ్వలనికిం బోదునో యని తలంచి దైవయోగంబున విరాటుం
పునికిం దేసి తత్పిభాగంబుదెసకు వెసం బాటినం గామాయత్త
వ్వస్తత్తుండును గావున జనసమూహంబు సరికు సేయక రహస్య
గారంబు దక్కి. 106

ద్రాపదిం బట్టుకొనుటకు వెంటఁ దగులుట.

30 - గిమలత వెనుకొని, సరభసంబునఁ బట్టఁ - జనువిధమునఁ
భూ - చారినిర్జింకాంతఁ, బొగువ యమ్మునఁ - బోవుభంగి
కు - మారనా గాంగనఁ, బటుగతి నొడియంగఁ - బాటుకొని
బాలశారికమీఁద, నడిర సత్వముగ - నరుగుమాడ్చి
31 - చంద్రుడై చిగురుబోడి, పజ్జఁ గడువడిఁ దగిలి కో - పంబు గదుర
విమ - హాగ్రవృత్తిఁ గొంకు కొసరించుకయులేక - కూలదాచె.
32 - లీలకుం దైనరాక్షసుం డతని డొల్ల వ్రేసిన. 108

33 - తన, నీచపుదెస యెరు లెలుంగ - నేరిక యుండక
స్థయ, గోచరుడై యసురికతనఁ - గుంతితుఁ డెగుచున్. 109

34 - నాగంబునుంబోలె నిట్టూర్పు నిగుడ నిట్టలం బగుకోపంబు
చుండె నయ్యవసరింబున. 110

35 - య్యా, స్థానమ్మన నుండి పవన - తనయుఁ డసహ్యం
మానము నాసింహబలుని - మదజృంభణమున్. 111

చ. కనుగొని కోపవేగమున - గన్నుల నిప్పులు రాల నంగము

ల్లనరగ సాంద్రస్పర్శలీ - లంబులు గ్రమ్మ నితాంతదంతపీ

డనరటదాస్యరంగవిక - ట భ్రుకుటీచటులప్రవృత్తన

ర్తనఘటనాప్రకారభయ - దస్ఫురణాపరిణాధముల్లి యై.

సీ. నేలయు నింగియు - దాళముల్ గాఢేసి, యేవున రేగి వా - యించి యాఢ

గులపర్వతంబులు - గూల్చి యొండొంటితో, దాకంగ పీఠ మై దన్ని య

నేడుసాగరములు - నిక్క డక్కడఁ బెట్టి, పలుచనినొంపి మై - నలఁదికొనఁగ

దిక్కులు నాగు - నొక్కచోటికిఁ దెచ్చి, పిసికి పిండలి నేసి - పిడిచికో

మిగిలి బ్రహ్మాండభాండంబు పగుల వ్రేయ, నప్పళించుచుఁ బర

గండరించినరూపంబు - కరణి భీము, డతిభయం రాకారత

ప. ఇట్లు పేర్చినకోపాటోపంబున నవిచారింపమయవర్తనం

గీచకుని గీటడంగింపం జూచి తత్సంబంధబద్ధండును నాజ్ఞాపరి

మత్స్యపతిఁ దనయలుకలోనిగానినకాఁ దలంచుచు నచ్చేట

వృక్షంబు నిరీక్షించి యాననంబు పల్లటిల్ల ధర్మతనయుం గన

యాకారంబు చూచి నయనంబుల వారించి యిట్లనియె.

మ. నలలుం డెక్కడఁ గాచె నొండెడ ననే - నృత్యజముల్ పుట్టి

ఫలితం బై వరశాసన లాప్సంగ నన - ల్పప్రీతి సంధించుచున్

విలసచ్ఛాయ నుపాశ్రితప్రతతికై - విశ్రాంతి గానింపఁగాఁ

గలయీభూజము పంటకట్టియలకై - ఖండింపఁగా నేటికిన్.

తే. అని నిరూఢభాషణముల - నయ్యజాత, శత్రుఁ డనిలజాకోప

చెటిచె నయ్యన్నదమ్ముల - చేప్టితములు, దెల్లముగ నెల్ల సూచు

సీ. ఎలదీగఁ గప్పిన - లలితపరాగం బ, క్రయ మేన మేదిని -

జంపకంబున నవ - సౌరభం బెసఁగెడు, కణి నాసిక వేడి

దోయజదళముల తుది మంచు దొరఁగెడు, గతిఁ గన్నుఁగవ

నిందుబింబముమీది కందుచందంబునఁ, గురులు నెమ్మొగవ

సర్వజనసంద్య యైనపాం - చాలి సింహ, బలునిచే నివ్వధం

దనకు వచ్చిన సెంతయు - దైన్య మొంది, యవ్వెరాటునిసభఁ

ద్రాపది తనభంగపాటు విరాటునితో

ఉ. పంభినకోపమున్ సమయ - భంగభయంబును నగ్గలించి య

ల్లంబు పెనంగొనంగఁ బతు - లం దగ సభ్యులఁ జూచుమా.

10 బగుమాడ్చి నాద్రుపదు - కన్నియ సూచి సభాజనప్రతా
10బును మత్స్యనాథుడు వి - నంగ నెలుంగు చలింప నిట్లనున్. 118

11 బలిధర్మాధర్మ - నిపుణంబు లైనశు, ధాంతరంగంబుల - నతిశయిల్లి
శిష్టసంతోష - దుష్టనిగ్రహముల, నీతి వాటింపంగ - నేర్పు గలిగి
సకలశస్త్రాస్త్రసం - చయములఁ బరమాద్భు, తంబు సేయు పరిశ్ర - మంబు దాల్చి
దుర్దమప్రతిభట - మర్దనక్రీడమై, జతురులు నా నెందు - నుతికి నెక్కి
యున్న గంధర్వు లేపురు - నన్ను నిట్లు, లొకఁడు పలుపంగ నూరక - యునికి నూడ
12 రుపు గాదె యెవ్వరి - యాంధ్రురింకఁ, బరిభవంబునఁ బొందక - బ్రదుకువారు.

13, 14 నొక్కరుఁడైన ధర్మ - లోపభయమునం
పలు, కైనను ఎలుకంగఁ జాలఁ - డయ్యెడు నకటా. 120

15 నిచట - నిమ్రైయి నన్నుఁ బతిప్రతాగుణా
16 మ - సాధ్య ననిందితశీలఁ గీచకుం
17 కుంగనల - నెవ్వరుఁ శ్రేయనియట్లు సేయఁగాఁ
18 ప్త కృప - కుం దటి గా దటె యేమి నెప్పుదున్. 121

19 శమున - గూఞ్ఞ కితం డొడయుండు గాన నా
20 దగు - నెయ్యదియేని యధర్మ మెవ్వ రెం
21 బ్రభువు - లారసి దండన మాచరింతు రి
22 గీచకుని - సాచియు నూరక యున్ని పాడియే. 122

23 డుల్లమున - నక్కటికం బొలయంగ నంగనం
24 గినియఁ గాఁ దగునత్త్వము లేమిఁజేసి సాం
25 రోపభరి - తస్థితిఁ గంపిఁమూర్తి యైనయా
26 పిన న - తండును బోయె నివాసభూమికిన్. 123

124

27 గా - సుందరి పైఁంగ్రి, యగు టెట్టాకో యని - పగచువారు
28 యిట్టిది సేసెనే, మానునైవం బని - మఱుగువారు
29 నే రాజు నూడ నీ, దుష్టాత్మకుం డని - దూఱువారు
30 చూవె యీయమకు ని, ప్పాటు పచ్చట యని - ప్రందువారు
31 దఱు - నంత నంత, నల్లనల్లన గుజగుజ - లాడు చుండి
32 ంబు - వెల్లివిరి సె, నాఁగ మోముల విన్నద - నంబు గదుర. 125

ఉ. అప్పుడు ధర్మసూతి హృద - యంబు గలంగ లలాటభాగముం

గప్పంగ ఘర్షణారి యధి - కం బగురోషము నొంది యుండియుం

దప్పంగఁ ద్రోచికొంచుఁ దన - ధైర్యముపెంపున నిర్వికారుఁడై
యెప్పుడుఁ దాను బల్కెనెలుఁ - గేర్పిడఁ ద్రొవడితోడి నిల్లనున్.

సీ. జననాయకుండు నీ సభవారు నీ దగు, తెలిగెల్ల నెఱిగిరి - తెఱవ యింక
మానకి యీపలు - నూట లాడఁగ నేల, చనుము నీవు సుధేష్ఠ - సదనమునకు
నీపరాభవమునఁ - గోపింప నేరరే, గంధర్వులకుఁ దఱి - గాదు గాకి
సమయ మెయ్యదియేని - తమకును నీకుఁ గ, ల్లిసయట్లు దైనను - గినియ రి
గాన నాథుల గూఱంగఁ - గాదు వినుము, సతికిఁ గానెంత స
దడవుగా నిల్చి యిట్లు లు - దగ్రవృత్తి, శంక క్కె ధిక్కరి

వ. అని యిట్లు నెప్పినధర్మతనయునిపలుకులు విని వెండియు
గదలక నిలిచి యెద్దియేనియుం బలకం దలంచినం జూచి
నిట్లనియె.

క. పలుపోకల బోవుచు వి, చ్చలవిడి నాట్యంబు సూపు - చాడు,
గులసతులగఱువచందము, దొలంగఁగ నిట్లునికి దగునె తో

వ. అనిన విని పాంచాలి సాభిప్రాయంబుగా నతని కిట్లనియె

ఆ. నాదుపల్లభుండు - నటుఁ డింత నిక్కలు, పెద్దనారయట్ల - పిన
గానఁ బతులవిధమ - కాకి యే వైలాపి, గాననంగ రాదు

వ. అట్లగుటంజేసి నాకు నాట్యంబును బరిచితంబ మత్పతి వై
కిశవుండునుం గావున జూదరియాలికి గఱువతనం బెక్కడియది
చాసి తనచిత్తంబున

ఉ. నన్నిటు లాదురాత్మసద - నంబునకుం జను మన్న జంత కి
బన్నము లన్నియుం దెలిపి - ప్రయ్యిడనే యని పోయ నా
కన్నుల బాష్పపూరములు - గ్రమ్మగ మోమున దైన్య మొం
నన్నలినాక్షి తొట్రిలుచు - నంగము దూల సుధేష్ఠపాలికిన్.

తే. చనిన నయ్యెలనాగయు-సంభ్రమంబు, దెచ్చికొని తా నెఱ
కాశ్యమున నుమ్మలించి పాంచాలితోడ, నెలుంగు వేఱొక

సీ. ధరణిపరాగంబు - వొరసి ధూసరిత మై, చేడియ నీమేను -
జిత్తంబు తలపోతచే వాడు పొదవిన, చెలువ నీనెవ్వాము -

౨ స్వేదమునఁ దోగి - ఫాలంబుతో నంటి, యుగ్మలి నీకురు - లాష్ట్ర గండఁ
నీరు వట్టోడి - కాంతి యెంతయుఁ గొన్న, వెలచి నీకురుగన - విన్న నయ్యె
నేది కారణమున - నెవ్వ రెచ్చోట నీ, కేమికి దొన్న - రెట్టిపాటి
హాసికులూ వారి - జంపుదు నొంపుదు, భంగపఱుతు నిడుమ - పఱుతుఁజెఱుతు.

౩ త్రైవింగు నాకుం జెప్పు మనిన నీ వెఱింగియు నెఱుంగమి భావించిన నింక నే
మని పలుకం గలదాన నైనను విను మని నైరంధ్ర యి ట్లనియె. 136

౪ ను నీ వప్పుడు సూమందిరిమున - న్నద్యంబుఁ దె మ్మనఁ బో

నాన దానినీతి నీసినను కీ - యీ కేను మత్యస్థున

నిన న - చచ్చ దీవ్రకోచంబున

పట్టికొని త - న్నెం బల్కు లిం కేటికిన్ 137

138

౫ మ - కీచకు దండితుఁ కేసి నీకు నా

౬ న యంబునఁ గీకయగాజపుత్రి య

కున - యం బొనరించిన నయ్యసత్యసం

౭ హనుతి - నెల్ల సె యాలము నీసి యి ట్లనున్ 139

నేటికి, నానంతయుఁ బొరిగినను - నశభేదము నొ

౮ కుండఁగి, లావంతులు ముప్పొసులు గ - లరు పగ దీర్చున్. 140

౯ యెత్తిరి, జనములు వెఱి బొంది యెన్ని - సాత్త్వనములు నె

౧౦ నభో, జనములనుం జొరిది ద్రుపద - సంభవ యెట్లన్. 141

౧౧ నీయునది లే నివ్వెఱి గంది యుండె తక్కటియంగనలును

దలంచి వానిచేటున కొడంబడికి. పరభవానలసంతప్త యైన

౧౨ నస్థానంబునకుం జని తల్పంబుపై మేను వైచి యపాంగంబులం

పులకొలంకులు నిండ నెవ్వగలు నివ్వటిల్లం దలపోయు చుండి.

నాసిం, హబలుం డాతని జయింప - ననిలతనయుభా

దగు దై, నబలంబును నాతనికి న - వశ్యముఁ గల్గున్. 143

నీసుతోఁ దనభంగపాటు సెప్పి పరితపించుట.

౧౩ నమయం బగుటయు సమస్తజనంబులూ గ్రమంబున నిద్రింపం

శయ్యాతలంబు విడిచి మేనిఘాళి గడిగి ధౌతపరిధానపరీత

౧౪ బున సుప్తం దైనవృకోదరుకడకుం జని, 144

- ఉ. నన్నుఁ బరాధవించి సద - నంబునకుం జని కీచకుండు ము
న్నున్న తేజఁగు దప్పక ను - భోచితశయ్యను నిద్ర సేయ నీ
కన్న మొగుడ్చునూటకుఁ - గారణ మెయ్యది భీమసేన మీ
యన్నపరాక్రమంబు పెల - దన్ననొకో దయమాలి తక్కుటా.
- ఐ. అనుచు మందమందసంభాషణంబుల సంబోధించుపాంచాలిపాణిస్పర్శనంబున
లుకని యిది యెవ్వ రనవుడు నే ననునమ్మానినియెలుం గెటింగి భీమసేన
యాజ్ఞసేని కీచకుదురాచరణంబు నాకుఁబ్రకటించి వాని నిర్జింప నియోగించి
యై యరుగుదంచెం గావలయు నత్రైతం గిత్రైతవ దాన చెప్ప విండు నా
- ఈ. ఇంతప్రా ద్దేల యిచ్చోటి - కేగుదేరఁ, గారణం బె
నట్లుగాఁ జరుదెంచితె - యంబుజాతీ, యనిన నయ్య
- చ ఎటింగి యెటింగి న న్నడుగ - నేమిటి కప్పు డెటింగి
స్త్రుమట గల్గెనే నది వి - నం బని లే దటుగాక యు,
పెటింగియు నేన చెప్ప విన - నిష్ఠము గల్గుట చాల లెస్స
త్రైతం గెటింగించెదన్ వినుము - తెల్గుగా మొసలింట్లనుం
- చ. అధిపుమఱిది సింహబులు - డప్పకు మ్రొక్కిగ వచ్చి నన్న
త్యధికమనోజరాగిమతి - యై కను గొంచుఁ గడంగి యెన్నియే
విధములఁ బల్కి నాకుఁ దన - విన్నచు వెల్లచు జూపి చెప్పి వ
నధనవిహీనతం జెనకి - నం గడు నేవము వుట్టి యయ్యెడన్.
- క. విడియం బుకఁగ వెండియు, నుడుగక కీచకుండు మన్న - ధో
న్నడరిన న న్నడుగుటకుం, దొడరిన గోపించి వాని - తో
- కా. దుర్వారోద్యమబాహువిక్రమరసాస్తోక ప్రతాపస్ఫుర
ద్గర్వాంధప్రతివీరనిర్దళనవి - ద్యాపారిగుల్ మత్పశు
గ్గీర్వాణాకృతు లేవు రిప్తు నిను దో - గ్గీలన్ వెనన్ గిట్టి గ
ధర్వుల్ మానముఁ బ్రాణముం గొనుట త - ధ్యం బెప్పెయి
- ప. అనిన విని వాడు గొన్ని ప్రల్లదంబులు వలికిన నేనునుం దతా
ద్రోచి వుచ్చినం బోయె. పదంపడి పాపాత్తయైననుగేష్ఠ
దేరం గీచకనివాసంబునకు నన్నుం బనిచినం బోవుట కొడ
నన్నింటికినన్ని సెప్పి నిర్బంధించినం బెద్ద పెనంగ నొల్లక
రికి నేమిసేయ వచ్చు నని మీలావు నచ్చి సూతునింటికి

కొన్ని వెడిమాట లాడుచు, నన్ను నతఁడు సెట్ట వట్టి - నం ద్రోచి వెసం
జన్న వెనుకొనుటయును మీ, యున్నెడ కే నవుడు సంభ్ర-మోపేతగతిన్. 153

గాఱు దెంచిన నక్కుల - పాంససుండు, గోప మడరంగ వెనుకన-కూడ ముట్టై
బ యెఱుంగుదు నీవు మీ-యన్న పెద్ద, తనముఁ జూచితి నే మందు-ననిలతనయ.

సుభటత్వమున్ బలము - మిన్నక పోవఁగ దుస్సనేనుఁ డ

సభలోన నన్ బటిచె - నంతియ కాక జయద్రుఘండు

భరంబు లే కనుచి - తం బొనరించినఁ జె

లో గనుంగొనఁగ - ని ట్లయితి

యాఁడుకూయు-నా

ఁ గీచకుండు - ౭

న విని యల్

కుఁ డు

చ. కినుకకుఁ జాల కెంతయును-గీడ్పడి నాపడుపాటు లెల్ల వ
 మృనఁ గలయంగ నిట్టు లొక - మూర్ఖునిచేఁ దుదిఁ బోయి కోలుపో
 యెసె యభిమాన మన్వగపు - నేడ్వెఱ డెందము గొండలంబుఁ బొం
 పిన ధృతి మాలి యేఁ బలికి - తిం దగ వెల్ల నెఱింగి యుండియున్.

ద్రౌపది భీమునితో ధర్మరాజుమహిమ సెప్పట.

శీయుం డగుపాండవాగ్రజు నిక్కంబ నిందించిన

దలఁచుట యరుదే

రాత్రికి నెల్లన్

- పెంపు ద

పతులకు

ని యుగ

- ఉ. నీవలమూఁపులావు మును - నేల వహించిననాగకూర్చగో
త్రావనిభృద్దికాకరుల - కారయ నూటపట్టు గాదె సం
భావన భూజనంబులకు - బండువు గాదె మహూగ్రకోపరే
భావిభవంబు వైరులకు - గాలముచేరువ గాదె పావనీ. 172
- తే. బహిడింబకిమ్మిరుల - బాహుబలము, నాజరాసంధునుగ్రద - ర్పాతిశయము
లోకభీకరములు విజ - యాకరములు, నైన నీకరములకు లో - నయ్యె గాదె 173
- ఆ అట్టివీవు పంట - కట్టియలకు లావు, నూపు చుండ నెపుడు - జూచి చూచి
వగతు నదియుఁ గాక - తగి వేది యవ్వుత్సవి, మేదినీశ్వరుడు వి - నోదమనకు. 174
- మ. మహిషవ్యాఘ్రుఁజాదిసత్త్వచయముఁ - మల్లవ్రజంబుం గృపా
రహితుం డై యెదు రొడ్డుచుఁ నరుసఁ బో - రం జూచు ని న్నెప్పుడుఁ
మహనీయం బగునీశరీరము జగి - న్నానందంబు నీచక్రియా
విహిం బైనకుజీవనంబు విధి గా - వించెం గటా దీనికన్. 175
- స. సుతిగను ని ప్లనియె వివేకహీనుం డగువిరాటుండు నిన్నుం బోరించునప్పుడు
కృపురకాంక్షలకు వినోదంబు నేయ వారల రావించిన నేనును సుధేష్ఠతో
ంచి చూచు చుండుదు నయ్యువసరిం బన 176
- స. నీపోరెడునెడ , బరిమవిషాదంబు నీవు - బలిమి మోసి యు
త్తి జయము గొనినం బరితోషముఁ బొందు నన్ను - భావించి మదిన్ 177
- ంచి సుధేష్ఠయు దప్పరిజనం బలం దమలోన . 178
- మాల్గినచూ, ద్భూతెఱి గెడపొంగుఁ బెరిపె - డం గంటిక వీ
సమయంబును, దలఁపఁగ నొక్కటియ యివ్వ - థం బెట్లాక్కో. 179
- మం గలదు లే దని పెక్కువిధం బలం దలపోసి గుజగుజలు వోవు చుండుదు
రుడ. 180
- గినిమూర్తిపైఁగన్ను - మనముఁదగిలి, యుండ నేమటియుండియె - క్కొక్కమాటు
చికొనివారి దెస మది - నిలుపునప్పు, డెఱుంగ నగు వారు నా తెఱఁగెఱుంగు డెల్ల.
పున మదీయపరిభవాతిరేకంబునకు నీ వుద్రేకించిన జనంబులు మనల భేదింతురు.
ం బోలినభంగి రహస్యభంగంబు గా కుండ నరిభంగంబు నేయు మనివెండియు.
డరినహరు నైన - దోర్బలంబునఁ దన్ను, మిగులంగ నీఁ డను - మేటిమాట
మరేంద్రునద్దాన - నమునకు నైన న, య్లు డెంతయును నను - రూఢిమాట

జమునిల్లు సొచ్చిన - జంతువు నైనను, గాచు నెమ్మెయి నను - రాచమాట
దనుఁ గోరి యూర్వశి - దాన వచ్చిన నైన, లోలండు గాఁ డను - మేలిమాట
శౌర్యవైభవప్రాభవ - శౌచములకు, నొరుల కైనఁ గైవార మై - యుల్లసిల్లు
నొక్కరుని కివి యెల్లను - నిక్క మట్టై, యెందుఁ గలుగునె యర్జును-నీడువాఁడు.

క. ఆపార్థుఁడు భరతాస్వయ, దీపకుఁ డమరేంద్రసుకుండు - దేజోనిధి వి
ద్యాపారగుండు వినుత, వ్యాపారుం డాపదలకు - నగ్గం బయ్యెన్. 184

చ. అరయ నతండు మానధనుఁ - డక్కట రంగమునందు నిల్చి సుం
దరులకు నాట నూపెడువి - ధం బతిదీనము దానిఁ జూచి యేఁ
బురపుర బొక్కుదుం గడుపుఁ - బ్రోచికొనక లఘువృత్తి కిమ్మెయిం
జొర నగువాఁడే దేవపతి - నూనుఁడు దైవముచేతఁ సూచితే. 185

చ. మగలకు మేటి యైనబల - మర్దననందనుఁ బేడిఁ జేయఁ గాఁ
దగునె విధాతి నీకు నని - దైవము చూలుదు నోర్వ రానినె
వ్వగ డలకొన్న నెంతయును - వందుదు నిద్దురివస్థ యెన్నఁజో
తెగు టని సంతతంబును మ - దిం దలపోయుదు నేమి సీయుదున్.

సీ తనయొప్పెదురఁ గన్నఁ దగిలి యెవ్వరి కైన, మలగిక్రమ్మఁజూడఁ - వెలయ
దనవర్తనను విన్న - మునిజనంబుల కైన నలవరించికొనంగ - వెలయువాఁ
దనబంటుతన మాజిఁ - గనిన మార్తర కైనఁ, బలుచూలు నగ్గింప - వెలయు
దనవితరణకలి - వినఁ గల్పకతరు, వుల కైనఁ దల యూఁప వెలయువా
నకులుఁ డొరులకు నశ్వశి-త్తుకు డుగాఁగ, నగునె యాతనిగుడ్డిని - యనుచి
గాంచి కన్నీరు డిందుచు - గడవ రాని, దైవఘటనకు నొత్తుఁ జి - లు

కా. ఆరూపం బవికార మాభుజబలం - బత్సంతనిగర్వ మా
శూరత్వంబు దయారసానుగర మా - శుంభశ్రీయాజ్ఞాన మా
ర్యారంభప్రతికూలవాదరహితం - బాయీగి సప్తనవి
స్తారోదాత్తము మాద్రిపిన్నకొడు కే - తన్మాత్రుఁడే చూడఁగన్.

క. సుకుమారుఁ డతఁడు గోపా, లకవృత్తి వహించి యడవు - లం గ్రుమ్మరు చ
న్నికి నాక కాదు పగవా, రికి నైనను నకట మన ము - రియదే వగలన్.

ఉ ఏమను మీరుఁ గానలకు - నేగునెడక ననుఁ జేరి యెంతయుక
దీనత దోఁపఁ గుంతి సహ - దేవుని నిల్లడ వెట్టి నాకు న
మ్మా నిను నచ్చి చాల విష - మం బగునివ్వనవాస మీతఁడుం
బూనఁగ నియ్యకొంటి నని - బోరన నశ్రులు గ్రమ్ము చుండఁగన్.

ఎ. మఱియును.

191

చ. కడుఁబసిబిడ్డ వీఁ డొకటి - గా దవు నా నెఱుంగఁడు మంద రె
య్యెడ నొకపా టెఱుంగఁ డెద - యెంతయుఁ గోమల మెప్పు డైన నేఁ
గుడువఁగఁ బిల్తుఁ గాని తన - కుం గలయాఁకటిప్రా ద్దెఱుంగఁ డీ
కొడు కిటు వోకకుఁ మనము - గుండెను నిఁ గని యూఁడిల్లెడున్. 192

తే. ఎప్పు డెయ్యెడ నేమిట - నెట్లు లరయ, ఎలసె నమ్రైయి నారయ - మలసి డస్సి
నొచ్చి యైనను నేమఱికిచ్చఁ దలఁచి, తడవి నాచే దీవన-వడయు ముచ్చ. 193

ఎ. అని యప్పగించె నేనును ననవాసకాలంబున నానేర్చువిధంబున మీకు నెల్లను
గారా మైనతమ్ముని నమ్రైయుం బంకించికొని వచ్చితి శ్చు డజ్ఞావాసాయాసీతుం
డగునతని నాకు ననుసరింప వెరవు గామింజేసి చేయునది లేక చింతిల్లు చున్న
దాన. నాతెఱంగు వినుము. 194

సీ. ద్రుపదభూవిభుఁడు పు-త్రులకంటె నెంతయుఁ, బెంపు నేయుచు గార-వింపఁ బెరిగి
కంతీమహాదేవి - కోడండ్రలోపల, నగ్గలంబుగఁ గొని - యాడఁ బరగి

బులకు నెల్లఁ-బ్రాణంబుగా మీరు, నెయ్యంబుతియ్యంబు-నెఱప నడచి
కల్లదండ్రుల మాఱుగాఁ గొని జను, లనిశంబు భక్తిసే - యంగ నెగడి
కావిక్రమం బుల - రూఢి కెక్కి, నట్టికొడుకులఁ గని భర - తాన్వయంబు
నాయిల్ల యిల్లుగా-వతిశయిల్లి, తగవుమై బాంధవులచేతఁ-బొగడు ఎఱసి.

తంపం దగురాజసూయ మనఁ బు - స్వదేవతాకోటి కె
సంతృప్తి యొనర్చి వాఁడయఁ గ - ల్యాణాత్త నై పు శ్చవ
పాండుక్షీతిపాలుకోడ లనఁగా - రాజన్యమాన్యప్రియాం
లం దెల్లఁ బొగడ్త గంటి నతిలో - కం బైనమీమన్ననన్. 196

కు మనంబుపెంపు నెడి - యిప్పుడు నీచితరప్రచారముం
గాని నికృష్ట నై యుదర - పోషణకై తగవేది యెంతయుఁ
కొం బొంది యిమ్మైయి ను - గ్గేష్టపనుల్ గనుసన్నఁ కేయుచుఁ
నత నున్మి మీకు ఎగ - పేమియుఁ జేయద యేమి నేయుడున్. 197

ని వంపఁ గాని యొకతకుఁ, బని నేయ నెఱుంగ నన్ను - బనిగొనునెడఁ బాం
నినియగ్రమహిషి గొంకుచు, బని గఱపెడుచందమునన - పనుచు టెఱుంగవే.

పల్లరు రాజాదేవులును - నొడ్డులు రాచినచందనంబు మే
నెల్లఁ జెమర్పఁగా నలయ - కేను శ్రమంపడి నిల్చి నిల్చి య

జ్జలన మార్దవం బొనరు - నల్లుగ నెట్టకునేని రాచి మీ

తల్లికిఁ భక్తిఁ బెట్టెనువి - ధంబునఁ బెట్టుదు బ్రహ్మఁ దిట్టుదున్.

199

ఉ. నున్నదనంబుగా నలుగు - నూరియుఁ జందన మట్లు రాచియుం

బన్నుగఁ గ్రొత్త లైనకల - పంబులు గూర్చియు నాసు ధేష్ఠకుం

గన్నులనన్నలం బనులు - నైకొని వారకఁ చేయు చుండుటన్

మున్నటు లున్నపాణిల - ముల్ బలుగాయల గాచె జూచితే.

200

క. అనుచుం దొరఁ గెడునశ్రుల, మనిగినమో మతనిపత్తు - మునఁ జేర్చిన న

వ్వనితయవస్థయ తాల్చుచు, ననిలసుతుం డడలె డెండు-మలమటఁ బొందన్.

తే. అట్టియెడఁ దన్నుఁ దాన యూ-రాచ్చకొనుచు, నంబుజానన నెమ్మెగ-మల్లఁ గుడిచి

యనునయించి తత్తరములు-దన మొగంబుఁ గదియఁ జేర్చుచు నిట్టూర్పు-గాడు నిగుడ.

వ. చింతాక్రాంతం డైనకాంతేయునకు నయ్యంతి యి ట్లనియె.

203

తే. ఇంపటకు నిన్ని భంగుల - నిడుమ గుఱువ, వలసె భర్తతనూభవు - వలనఁజేసి

దాయ లొడ్డినమాయజూ-దంపుటురులఁ బడి కులంబున కాతఁ డి చ్చాటా

ఉ. అక్కట మోసపోయి యడి - యాసలఁ జానక యున్నదాన ము

న్నొక్కొరులన్ దురంతగురి - తోత్కట గాధలఁ బెట్టి యున్న నా

కెక్కిడుదుగ్గఖశాంతి గడి - యీగుట యెమ్మెయిఁ గల్గనేర్పు మీ

ముక్కున నూర్పు గల్గ నొక - మూర్ఖునిచే బడితిన్ సభాస్థలిన్.

క. మీ రేమి సేయుదురు బై, వారంభము గాక శుభము - నశుభంబును సం

సారులఁ దనతనతటి నని, వారణఁ బొందంగ మాన్ప - వచ్చునె దానిన్

ఉ. కావున మీర లభ్యుదయ - గౌరవ మొందుట యాత్మఁ గోరి యే

నేవిధి నైన నాపదల - కెల్లను నోర్చెద దాని కేమి యీ

కావలఁ డైనకీచకుండు - గామనిపీడితుఁ డై యలంతులం

బోవక యేచి పట్టుకొనఁ - బోయిన దూతలదఁ గాక యిమ్మెయిన్.

తే. వానిఁ దెగఁజూడ వైతేని - వాయుపుత్ర, నీవు గనుఁగొన నురి నైన - నీరవైనఁ

నగ్ని నైన విషంబున - నైన నేను, మేను దొఱఁగుదు నెట్టు నీ - యాన సుత

వ. అనిన వృకోదరుండు చిటునవ్వు నవ్వుచు ని ట్లనియె.

చ. జలజదళాక్షి కీచకునిఁ - జంపుట కిమ్మెయి ముట్టఁ బల్కఁగా

వలయునె యేను జూడ నని - వారణ నిన్నుఁ బరాభవించి వాఁ

డిల మన నింక నాండ్రకును - నెవ్వరు భంగము నీగఁ జాలువా
రలఘుమదీయభాహుబల - మప్పుడ మాపనితప్పు చాలదే

210

తే. ఎల్లి యెల్లవిధంబుల - నెందుఁ జొచ్చె, నేని యాధర్మతనయుండు - దాన వచ్చి
యడ్డపడెనేని నీవ పెం - పారుకరుణఁ, గాచితేని నాచేఁ బడుఁ - గీచకుండు. 211

ప. వానిదెసం జింత యానంత వలవ దమ్మాటలు విడువు మని యూఁడిల్లు బలికి దుర్ద
శల నలందురునవ్వెలందిడెందంబుకుండు వాపం దలంచి యి ట్లనియె 212

సీ చ్యవనునివాంఛకు - సయ్యాతినందన, యిడుమలఁ గుడువదె - యడవిలోన
రాఘవుతోడ న - గణ్యవాసము నేసి, సంతాప మందదె - జనకతనయ
కుంభసంభవునకై - ఘోరదుర్గముల లో, పాముద్ర యలబడి - పాలు గాదె
నలునిపిటుందిఁ గా - నల కేగి దమచుంతి, మనుజులు నడనియు - మృతికి నడదె
వారు నైరణ నేసి గు - ర్వార మైన నిఁతిశయదుర్గిభాగంబు - నిస్తరించి
సౌఖ్య మొందె నీవు నా - చందమునన, యాపదల కోర్చి సంపద లనుభవింపు

ప. దుర్యోధనదుశ్శాసనకర్తృశకునివైంధవప్ర మఖం బగుదుష్టలోకంబు నధోలోకంబున
క. ంతకు మగియాంతంఁగంబు చింతాభరిభుగ్నంబును నవమానపంకిమగ్నంబు
న పోడ్చిం బను నైవేగిరపడుచున్నయది ధార్తరాష్ట్రులకుం గాలానసానంబైన
య సమచుకాలానసానం బయ్యె అజ్ఞాతవాసంబునకుం జొచ్చి పదునొకొండు
కాలం సని పండ్రెండవనెల వైల్లుచున్నది దీనికొంత దీటిని నీదుంతుయుం దీటు.

దీల్లి యుండుము. సింహబలుండు నిన్నుఁ బరిభవించి మైమైలోన యునికిం జేసి
క్రయం జెనక వచ్చు. నీవుం గ్రమంబున నొడంబడుటభావించికొని వానికి నర్తన
సంకేతప్రదేశంబుగాఁ జెప్పి యెంటిమెయిం జనుదేర నియమింపుము. వాడు
న నాసాబగునిం దెగఁజూచి నీకుం జూపి నీచిత్తింబు నడనెద ఇతైఁగుదప్పు
ండువిధంబు గర్జించు గా దిదియ నిశ్చయం బిట్ల చేయువార మిష్టాటలవలనం
వువు గాని వేగుచున్నయది. జనులు మేలుకాంచి మనలం గాంచిలేని నంచన
మలువడినం గార్యంబు దప్పు కీచకనధంబునకుం బూనిన నామనోరథంబు దుది
ట్ట వలయు నిజశయనస్థానంబునకుం బొమ్మని శయ్యాతలంబు విడిచి యత్తన్విం
శిమి కొన్ని యడుగు లనిచి మరలి మారుతాత్మజుండు గలుపితాత్తుం డగుచు
జ్జకు వచ్చె. అచ్చెలువయుం దననిద్రించునెడకుం బోయి పర్యంకభాగంబునం
నువు వైచి యంకిలి దేతినడెంచు గొందలంబుతోడి నిశ్చయం బొరయ నిద్రం
బొరయనికనుదోయి మొగిడ్చి యుండె నంత.

214

ప్రభాతకాలవర్ణనము.

తే. ద్రుపదనందన పరిభవ - దుర్గఖమునకు, నల్లమున దురపిల్లుచు - నున్న సరసి
వేడినిట్టూర్పులో యవ-వేడలఁ గ్రొత్త, తావిమాతులు విచ్చునె - త్తెచ్చివిరుఁ ౨.

క. విచ్చెని దిమిరము గాఁపులు, వచ్చె మధుపకులము లబ్జ - వనముల కురులం
జొచ్చె విరులు తరులతికిల, నిచ్చె రథాంగములు ఎంత - యెల్లఁ దొగలకున్ . 216

*

*

*

*

*

*

తే. రాలి యున్న పుష్పప్రక-రము విదిర్చి, చెన్నుగా నున్న సేసిన - సెజ్జ య, ౩౮౫
వేగుటయుఁ జక్కలన్నియు-విరిసి విశద, భాతి-జెలువొందె జూడ నం-౨ రతలంబు.

వ. తదవసరంబున నల్ల నల్లన తెఱచి యిచ్చి యపు లపులం జనునంధకారంబు ౧ దూరం
బులయుదును లే కునికివలనం గడ శ్లఘించి నెరసి విరసినం బొలుచుకలుఁ ౨ కట్టలుం
బోనిదిక్కుటంబులును దమపాసినకంఠువలు రోసి యెత్తినమెడలును బచరిం- ౩ వినచూ
డ్కులు వేడ్కులం గ్రం దైనడెందంబులుం గలిగి మెలంగుచు నొండొంటి బిట్టు
గాంచి యొదవునప్పుదంబునం బొదలుమేనులు బెరియించి పరమానంద, ౪ బునం
జొక్కుచు జక్కువలు గలసి పొలసి నలిరేగి చెలంగుచు రేయింటియా ప్లలున
గొదగొని కమిచి చంచువులం దిగిచి త్రుంచి యానుచు నిక్క డిక్కడఁ ౫ తచినం
జిక్కువడి యున్న మృతాశశకిలంబులవలన బాలచంద్రశతాభిరామంబు శంభు
జలమూర్తివి శేషంబులుం బోనిసరోవరంబులును జీకటి వాసినం బ్రభాతం ౬ ను విడ
మానిసి మెలంగి ముసుంగు పుచ్చినట్లు మేలుకని యెఱుకలు వొదల విదిర్చి
కొని కలగొనం బలుకుపులుగులయెలుంగులవలన నొండొంటిం దెలుపుకరఁ
ధరణీరుహంబులును బరగునరుణోదయరాగపలలంబు నెనయు కంజాయ
వికసిల్లరక్తారవిందంబుల దందడి నెగసి చరించుచంచరీకంబుల యెఱుకల
గిటికొని క్రొత్తయగుకాంతి ప్రవాహంబులుం గడలుకొల్పుపుష్పాద్భుద్భుచ్చి
చుం బొలయుచులయానిలంబునం గ్రాలుమవ్వంపుడేవలఁ గడివోయి తో
విరులవలన మినకేతనపురాతనబాణశాలలుం బోనిలతామండపంబులును
యు జగంబుసంధ్యాంజలిపుటకరణాబుల ననుకరించువిధంబునం దర్శనీయం
కుముదవనంబులును నేమేనినెపంబున నొండొరుల మేలుకాన్పరమణరమఁ
బులనర్చలాపంబులక బెరయుదరహాసంబులకాంతిఁ దెలుపెక్కునట్లు వెల
దీపంబులును మునుకడ వచ్చి యెఱుక సేయమికి వాతాయనపవనునిపయిం ౭
యలకవిధంబున వేగుఁగోకట నంకురించు మదంబునఁ గెంపు గదురుట నిద్ర

నని శంకింపక యింపునం గదియువిసగ్ధవిటజనంబులమనం బలం దిగుచు లలనాలో
చనంబులును రేపకడ వనల్పక్షి పురశ్రీ నలంకిరించుపడువున నెడపడక యెల్లెడల
నిగుడువిభాతకుసుమకదంబపరిమళంబును నై యున్నంత. 218

సీ. వీరజాకరములు - నిష్ఠమై జేసిన, భస్మతపంబుల - ఫల మనంగ
దివసముభాభినం - దితచక్రయుగ్మకం, బులయనుగాగంపుఁ - బ్రో వనంగ
హరిహరబ్రహ్మ - హానుభావంబు లా, క్కటి గాఁగఁ గరఁగిన - గట్టి యనఁగ
నతులవేద త్రయ - లతికాచయము పెను, పొందఁ బట్టెనుమూల - కడ మనఁగ
నఖిలజగముల కన్దై యగుచు జనస మాజకరపుటపూదయస - రోజములకు
ముకుళనంబును బృథ్వీణంబును నొనర్చి, భానుబింబంబు పూర్వాద్రి-పై వెలింగె.

వ. ఇట్లు నూర్వోదయ మగుటయు సమయసముచితకరణీయంబులు వేగిరంబ నడపి
వేగిరపాటుతో సింగాంబు నేసికొని సింహబలుండు 220

క. భవమదిఁ గదిరినతెమకం, ఎనఁ జిడిముడి పడుచు ద్రుపద - పుత్రికమై నూ
నినవేష్మి దిగువ నొకటియుం, గనుగొన విన లేక మదన-కంపితుఁ డగుచున్. 221

వ. అతిత్కరితంబ ను స్థిమందిరం బన కరుగుచు నంశరంగంబున. 222

ఉ. చ- గ్గన నేగి యం బడవి - శాలవిలోచనఁ గాంచి ప్రీతిమై
నరంబుడ నేకతంబ న్నాద - యం బలరం దగఁ బల్కి యొక్కమై
ఘ్రకొనంగఁ కేసి యెల-యించెద * * *
* * * * * 223

చి యువ్వొక్తురుచు వెనఁ, జని కేకయరాజపుత్రి - సదనంబున న
ఘ్రినిమిషచారువిలోచన, యనురూపవిధాననిత - యై యుండంగన్. 224

కుఁగొని యపు గ్రొత్త యగు - కాశుకవృత్తి మునింగి పల్లటి
నధృతితోఁ గ్రమం బరయ - లేనిమనంబు చలింప నచ్చటన్
మనలెడ యాట గాంచునెఱి - సాలక గ్రక్కున నింతిఁ జేరఁగాఁ
జనియె విధాతృలుబ్ధకవ - శంబునఁ బోవుముగంబుచాడ్చునన్. 225

చనుటయు ద్రౌపది యతనిం, గనియుం గాననివిధంబు - గైకొని చిత్తం
బున బెదరక తనమందటి, పనివెరవున నుండె భీము - పలుకులయూతన్. 226

వ. అట్టియెడ.

227

సీ. ఎవ్వరితో నైన - నెలుఁ గెత్తి యొక్కింత, పని లేనివెంగలి - పలుకు వలకు
మట్టియ లాండొంటి - బిట్టు దాఁకఁగ నేల, నందంద మునిగాళ్ల - నప్పళించు
గడు వికారంబుగా - నొడ లెల్ల విఱుచుచు, మలఁగి రిత్తుకు రిత్తు - నెలఁగి నవ్వుఁ
దాళంబుగాఁ గర - తలమునఁ బెలుచఁ గం, బంబు వ్రేయుచు వెడ - పాట నాడు
మలయు నంతంత జేరువఁబొలయు నిఁతి దన్ను జూడమి కెంతయుఁదల్లపెల్లు
నిక్కడక్కడ పడుఁ దగు-లినుమడింపఁ, జూచు నత్తన్ని బొరిఁ బొరిఁగీచకుఁడు.

ప. ఇట్లు బహుప్రకారంబు లగుదుర్విలాసంబులు సేయుచు నద్దురాత్తుండు ప్రపది
నందన డాయంబోయి. 229

ఉ. భాగ్యము గాదె నీచరణ - పద్మము లెప్పుడుఁ జేరి కొల్వఁగా
యోగ్యత గల్గెనేని నను - నొక్కని నొల్లవొ కామసౌఖ్యవై
రాగ్యము నీమనంబునఁ ది - రంబొ నిజం బెఱుంగఁగఁ జెప్ప సౌ
భాగ్యము గుందునే మగల - పై నొకయించుక మాడ్కి నిల్పినన్. 230

ఉ. ఆలము నేసి నాతగుల - మాఱడి పుచ్చఁగ నేల బేల న
న్నేలి యనంతభోగముల - నిచ్చమెయిన్ విహరింపు నిత్యల
క్షీలతికాలవాల మగు - జీవన మంతయు నీమొగంబ కాఁ
బాలన సేయు మిప్పురము - భామిను లెల్లను నిన్నుఁ గొల్వఁగన్. 231

ఉ. రాజుల నెల్ల నుగ్రసమ - రంబుల వ్రేల్చిడి నోర్చిపేర్చి యీ
భూజనకోటి నా దగువి - భుత్వసమగ్ర నాదరించి వి
భ్రాజితరాజ్యతంత్రములు - పాలనసేయుదు నేన వీటికిన్
రా జనఁగా నెపం బిడి వి - రాటునకుం దగఁ గూడు పెట్టుగున్

వ. కావున.

క. నీ వొకత వేల యిలఁ బది, వేవుర నే వలచి పట్ట - వెదకిన నడ్డం
పై వచ్చి వలదు నా నిం, దేవాఁడు మగండు దీని - నెఱుంగవ కంటే.

చ. విరటుండు నూచు చుండ నిను - వేవురముందట నట్లు ద్రోవ నొ
క్కరుండును గాదు గూడ దనఁ - గల్గెనె పోటరు లైనభర్త లే
పురు గల రంటి వారియల - వుం జలముం గడగఁటి నింక నె
వ్వరు గల రెట్లు దప్పె దని - వారణఁ బట్టెద నెందుఁ జొచ్చినన్.

వ. అనిన నవ్వెలంది వీడు దమకించి యున్నవాడు నాయంత్రించుమాటలకు మున్న
కదియంబడినఁ గర్జంబు దవ్వు నని విచారించి. 236

తే బహువిధంబుల నమ్రైయి - బలుకునతని
పలుకు లేర్పడ విని మెత్త - బడినయట్లు
సుభగ మెయివడిచూపుగాఁ - జూచి తనదు
హృదయ మెఱిగించుతెఱుగున - నిట్లు లనియె. 237

చ. పలు దని యెంత సెప్పినను - వావిరి వై కడువేగపాటుమైఁ
బలుమఱు నెల్లెడం దొడఁ - బాటెదు నీహృదయంబునట్లకాఁ
దలఁపు మనోజాతూపులకు - దక్కటిచిత్తములం గఱంగి వి
చ్చలవిడి నేత గర్జమె వి - చారము గోర్కికిఁ గానివావియే. 238

క. మగ లడఁకున నుంక తమ, తగులమ పాటెంతు రెట్టి - తగులం బైనన్
మగుల యెడలన యంగుం, దగవు విడిచి యడిచిపడరు - ధైర్యమువేర్చిన్. 239

ఆ. ఇట్లు లగుట యెఱిగి - యెల్లభంగుల యె, స్వంబు గోలుపోని - యట్లు గాఁగ
నడచు నీగుకోర్కి - కనురూప మెట్టిది, యట్టిభోగభంగి - ననుభవంపు 240

చ. అగ్రాదుఁ గీచఁగింతు హృద - యంబున హంగి లతాంగితోడ ని
ట్లు ధృతిఁ గోలుపుచ్చె గును - మాయునుఁ డేటివిచా విట్లు లే
నగునె యైన నీ దయన - పం పెదఁ గైకొని చేయువాడ నే
నువున నెప్పు డెయ్యెడ ని - జాభిమతం బొడఁగూర్తు చెప్పమా 241

ని పలికినఁ బాంచాలియుఁ, డనయురులం గీచకుండు - దగులట భావం
బున నిశ్చయించి యిట్లను, ననురాగాయత్తచిత్త - యైనదివోలెన్. 242

కత్తగ లోనుగాఁ గలప - యోగముఖున్ పగ లెల్లఁబ్రీతితో
పుత్తముఁ జేసి పోవఁ గమ - నీయరహస్యవిధిన్ నిశిధిని
పుత్తము గోరువారిలకు - వేక్కికుఁ బట్టగుచుండునాగృహం
బుత్తమ మిత్తెఱంగునకు - నొంటిమెయిం దగ నీవు వచ్చినన్. 243

అనిన నతఁడు వికసిల్లుచు, నను నమ్రైయి నేలికొనిన - నలినానన నీ
యనుమతి నేయనె యొక్కఁడఁ, జనుడెంచెద నేటిరాత్రి - సప్తదలీలన్. 244

- తే. ఇదియ నిశ్చయ మిచ్చుట - వడల కుండు, మనిన నీ వొక్కరుండువయరుగుదేర
వలయు లే కున్న నయ్యెడ-నిలుచుదానఁ, గాను నీ నిక్కవం బని-పూని పలికి ³
- క. మన మియ్యెడఁ బెద్దయుఁ బ్ర, ద్దనుమానము లేక మాట - లాడుట దగ దీ
వును బొ మ్మేనును నా దగు, పని సేసెద ననియెఁ గమల - పత్తేక్షణయన్. 246
- చ. సమయము నిర్ణయింప విని - చంద్రనిభాననపల్కు లప్పు చి
త్తమునకు నింపు వెంపఁగ ము - దంబున గీచకముఖ్యుఁ డాత్మగే
హమునకుఁ బోయె నమ్మదిత - యచ్చట వెండియుఁ బ్రస్తుతక్రియా
సముచితవర్తనంబుఁ దగఁ - జల్పి మహానసశాలలోనికిన్. 247

ద్రౌపది భీమునితోఁ గీచకుండు నర్తనశాలకు రాఁబోవుటం జెప్పట.

- క. చని మె వికిసిల్లెడునా, ననపద్మముతోడ ననిల - నందసునకు ని
ట్లనియెఁ జసురోక్తిరీతి య, తనిగూఢక్రోధవహ్ని - దరికొల్పంగన్. 248
- క. నాకొఱతఁ దీర్చి వచ్చితి, నీకొఱతయ యింక నూతు నిం దెగఁ జూడక
లోకము వంచింపను దగు, చీకటిరె యొదవ నేని - సేసెదొ చెవుమా. 249
- ప. అనిన విని దరహానితివదనుం - గుచు నృకోదరుం డి ట్లనియె. 250
- క. న న్నడుగ నేల నీవును, నన్నీచుండు నేమిమాట లాడితి రది నా
కున్నట్టు లెఱుంగఁ జెప్పము, ని న్నే మెచ్చించువాడ - నీ జవదనా. 251
- ప. అనినఁ బొంచాలి ను క్షేప్తమందిరంబునఁ దొ నుచితాచరణంబున నునికియు
బలుండు సింగారిండుకొని వచ్చుటయు రేయింటిమాటలవలనం దాను బెదర,
వాడు సామభేదదానదండంబులు సూపి పలుకుటయు దానికి మెయికోల
వించికొని క్రమంబున దగినసంభాషణంబు నేసి నాట్యమండపంబు సంతకేత
బుగాఁ జెప్పి యొక్కరుండ వచ్చువాడఁ బని నియమించుటయు నద్దురాత్మ
ప్రముదితాత్మం డగుచు రాత్రి సమయంబున నయ్యెడకు నొంటిమెయిం జనుక
వాడై చనుటయుఁ దెలియం జెప్పిన నతండు పరమాహ్లాదంబునం బొంది
- శా. క్రోధం బప్రతికార మై హృదయముం - గుండింప నత్యంతచిం
తాధూతాత్ముడ వైనవాకుఁ బరమ - త్సహంబు సంధిల్ల దు
సాసగం బైనవిరుద్ధకార్య మిటు లా - సన్నంబుగా సంఘటిం
తే ధర్మాత్మజుఁ డాత్మ మెచ్చు బగ సా - ధింపంగఁ గా న్పల్పమే. 2

వ. అని పలికి కొండొక విచాంచి.

254

క. వెఱవక సంకేతించిన, తెఱగున నయ్యెడకు నరుగు - దెంచునొకో కొం
దఱు దెచ్చునొకో వెడఁగై, యజిముటి వెలివుచ్చునొకో రి - హస్యం బెల్లన్.

ఉ. అట్టిద యేల చేయు నన - యంబు నయం బొడఁగూడఁ బల్కి నీ

విట్టితెఱంగు సేయు మని - యేర్పడఁ జెప్పిన వాని కత్తఱిం

బుట్టినసంతసంగునను - వుం బరికించితి కాదె యింక ని

ట్ట ట్టనఁ డెట్టు లైన హృద - యంబున నెక్కడిశంక వానికిన్.

256

ఉ. ఎచ్చు మదాంధవృత్తి నని - వారఁ నొక్కఁడు నాట్యశాలకుం

జొచ్చు నవశ్యమున్ వెనికి - చూచి ననుం గని యపు సంగరం

బిచ్చు మదీయబాహుబల - హీనబలుం డయి నీకుఁ బ్రితిగాఁ

ఁజ్ఞ నసంశయం బిది వి - చారము లిన్నియు నింక నేటికిన్.

257

వ. అన్ విశ్వయించి పృకోదరుండు వెండియు ని ట్లనియె

258

మ. బలియుం డాసాబగుండు భావభవద - ర్మహ్రంతుఁడై నచ్చి ని

శ్చలసర్వాంగత నున్న నన్నసి నీ - చండింగు గా కున్న నా

కులతం బొండెడు నష్ట మండపము సుం - యోభింపఁగా నేతుం గ

ట్టలుకన్ దెబ్బలి గోల నేచినటు లు - గ్రాకార మేపారఁగన్

259

క ఎఱిగి శిలుపనిన వెఁగె, మఱుకుగు సాళునము గాకి - నొడిసినభంగిన్

యం గొడువునఁ జేసి, పయిసేయుదు నీగుపూన్కి - పారెం బెయిదన్.

‘హుబలము-నకు హఱుకొనఁ జాలు, భుజబలంబు గలిగి-పోక చిక్కఁ

నన్నుఁ గొంత-గియింప నోపెడు, చంద మైన వినుము-సరసిజాక్షి. 261

ఎ క్రము సంచలింపఁగి దివం - బల్లాహ నాశాచయం

ంతంబుగ గోత్రశైలనికిరం - బాకంపముం బొంద న

ల్ ఘూర్ణన మొండఁ గ్రోధము గృతా - ర్థిల్వంబు నొందించి చి

ప్రౌఢి వహించి నూతునకు రౌ - ద్రం బేర్పడం జూపెదన్.

262

౨ బాంచాలి సంచలితస్వాంత యై నిజాంతర్గతంబున నతనితీవ్రక్రోధంబు

గధనంబునకు బాధకం బగు నని బోధింపం దలంచి యి ట్లనియె.

263

నివారు నన్వ మహి - మోదధి ధర్మసుతుండు దీనికిన్

గఁ బొంద భూజనులు - నింద యొనర్పఁగ నే నొనర్చునీ

- చివ్వుకు నీవు న గ్గమెయి - జేసినయాపని గూఢపు త్రికి
ద వ్వగునేని నాయభిమ - తం యొడగూడియు నిష్కలం బగున్. 264
- క. కావున ఇంచన బాహిర, పోవక యుండంగ మానరి - పుం బరిమార్పం
గా వచ్చునేని యట్టిద, నావల పటు గాక తక్కి - నను వలదు సుమీ. 265
- వ. అనిన విని గ్రుపదనందనకుం బాండునందనుం డి ట్లనియె. 266
- చ. మదమునఁ గీచకాగ్రజుఁడు - మార్కొని నిల్చిన పీఠ మై మెయిం
గదిసితి నేని యప్పుడు ప్ర - కాశరహస్యవిభేదబుద్ధి నా
కొదవునె యైన నేఁ దలఁచి - యోపినభంగి నిగూఢపు త్రిమైఁ
బదిలము గల్గి తిన్ననియు - పాయమునం దెగఁ జూతు నాతనిన్. 267
- క. అనవుడు జయఃక్షిం జే, కొను మని దీవించి యింత - కుం గేకయనం
దన నన్నుఁ దడవుఁ దడయం, జన దియ్యెడ నని లతాంగి - సనియెం బ్రీ
- ప. మారుతసుతుండును గృతనిశ్చయుం డై యుండె నట గీచకుండు గండర్వ, దర్వగో
చరుం డై పరిజనంబుల నంచించి యేకాంతస్థలంబున. 269
- కీచకుండు ద్రాపదియందలిమోహంబునఁ బరితాపంబు నొండుట.
- సీ. నామాక్షిరుచిరలా న్ద్యంబు భావించు, దవ్వంగిరూపు చి త్తముగ నీ యపుఁ
గంబుకంధర చెన్ను - కైవడి దలపోయు, నంగనసౌకుమా - ర్యము దలం
భామినసహజవి భ్రమ మెవఁ గీలించు, బడఁతిచెయ్యులు మదిఁబట్టు
మానినిగరుపంపు మాటపాం మాహించు, దళితాంబుముఖితిన్నఁదనము
నడరి కోర్కులు చిట్టుము ట్టాడ వెడఁగు, పడినయల్లంబు పట్టునఁబలు
వశము గా కున్న నెంతయు-వంతఁవొందు, జింతయెసకంబు నడిగొని-చిక
- చ. తలరు నలందురుక నవయుఁదాపభరంబున వెచ్చ నూర్పు మే
నలయఁగ నొల్లఁబోవు వెగ - డందుఁ గలంగుఁ బరిశ్రమించు గొం
దలపడుఁ దల్లడం బడరి - ధైర్యము మాలిన బెగ్గడిల్లు వి
చ్చలవిడిఁ జేర్చు నెవ్వగల - సందడి డెందము గంది చేడ్పడున్.
- వ. ఇవిధంబున మదనవేదనాదూయమానమానసుం డగుచు ని ట్లని వితర్కిం.
- సీ. పడఁతి న న్నూఱడఁ - బలికినభంగిన, నిచ్చమై నిక్కకు - వచ్చునొక్కొ
వచ్చి తొల్లిటియట్ల-పడిఁ గ్రొచి పోవక, పాలఁతి యిం పెసలారఁ-బొందు

తలపోత గలిగి య - మైలత వచ్చుటకు నొం, దొకవింత వుట్టక-యందునొక్కొ
గంధర్వు లేవురు - గల రని చెప్పె న, స్నేలతుకమాటలు - నిక్కమొక్కొ
తెజవ చిడిముడిపాటును - ధేన్వ యెటిగి, వేళ్ల బని వంచుటుడిగి రా-విడుచునొక్కొ
మదనుఁ డింతికి నొజ్జయై-మతకములును, నదను నెటిగించి నాకడ కనుచునొక్కొ.

ఉ. నిక్కమపోలె నస్స దొక-నేరిమిమై ననుఁ ద్రోచి పుచ్చగా
నక్కలూక్షి పొందు దగ - నాడి తుదిన్ నిజ మేది నేటిరే
యిక్కకు రాక తిక్కిన స - హించునె నన్ మరుఁ డట్టు లైన నా
కక్కశిప్రాణ మేటితను - వెయ్యది నిల్కడ యేమి నేయునున్. 274

క. అ క్షేల రాక తక్కున, గట్టిడియే యాలతాంగి - గామాతురు నన్
బెట్టి యచటఁ దానికి మన, నెట్టు నిలుచుఁ దగవు విడువ-నెట్టులు నేర్చున్. 275

ఉ. దానికీ నేటినిక్కము పు - థా పరితాపము దక్కి బాసమై
పూనికీ డిగ్గఁద్రావి వెను - నోయెద నిప్పుడ పోయి ముట్టి య
బ్బాసఁ బట్టి తెచ్చి హృద - యం బలరంగ * *
* * * బ్రమదాంబుధి నోలలాచ్చెదన్. 276

ఆ. అనుచు సంచలించు-నడియాసఁ గ్రమ్ము, బాసఁ దలచి గృతికి-బట్టు నెట్టు
మరుగ కోనాటించి-యుండుదాఁ దుదిముట్టఁ, గాన నిశ్చయించుఁ గలగుఁ దేలు.

ప. మఱియ నక్కొమలిసలనిప్రేముడిం దగిలి 278

పిన క్షైన - వడిఁ బట్ట సమకట్టి, పరికించి కానక - బమ్మరించు
య క్షైనఁ-బలికింపఁ దలచి ని, రూపించి లేమి న-శ్రులు వహించు
య క్షైనఁ - గొంగిలింపఁ గడంగి, యారసి బొం కైన - నలత నొందు
బడ్డయ క్షైన-నసరి వైకొనఁ జూచి, చెన్నటి యగుట ని-శ్చేష్టఁ బొరయు
విధవిహారంబు - లకు లతాంగి, యెలసి పాలసినయ క్షైన - నెలమిఁ గలసి
యతక్రీడ సలుపంగ - నప్పళించి, వెదకి రిత్రబయల్ గని - విహ్వలించు. 279

కీచకుఁ డుద్యానవనంబున విహరించుట.

బహుప్రకారంబు లగుమన్వభికారింబుల కగపడి వెగ డంది యమందసం
భరితాంతర్గతరణం డగుచు సింహబలుండు పరిచారికాప్రార్థనం జేసి మజ్జన
నంబు లొకభంగి నడపినవాఁ డై తదనంతరంబ మనోవేదనాపనోదనార్థంబు
సారామధుమికిం జని తత్ప్రదేశంబున, 280

చ. కమలవనంబుపొంత నును - గా డ్పొకయించుక యాదరించుఁ జి
 త్తమునకు దానఁ దల్లడము - దన్కుటయుం జని గారవంపుఁజూ
 తముకడ నిచ్చు నిల్చి యది - తాపముఁ బెంచిన లేతతీవజొం
 పముఁ జొగఁబాటు నం దలఁత - వైకొనినకా వెడలకా వెనుంబడున్. 281

ఆ. సుడియుగాలిఁ బువ్వుఁబొడిఁ దన్నుఁ గప్పనో, యనుచు బెగ్గలించు-నగ్గలముగఁ
 గురియు లేనియలకఁ గొంకులతాగుల్చ, తరుసమీపములకు - నరిగి యరిగి 282

వ. ఇత్తైఱిగున నొక్కయెడ నయినను గా లూఁదక లీలొద్యానంబు గలయం గ్రువ్వు
 రుచు. 283

సీ. ఇం పైనప్రియ కాన - నిచ్చి నిల్చినమగు, వాదట నానుచు - త్తాలివిభునిఁ
 జెట్టుపల్ పచరించి - చుట్టఁ గ్రుచ్చు మనో, రమ నియ్యకొలుపును-రాళవిభుని
 ఫలరస మొండొంటి కెలమిఁ జంచులనిచ్చు, మెయిన చొక్కెడుశుక-మిగుచములను
 గమిఁ బాసి తలిరుజొం పమునకు మెయి మెయి, దాఁకంగఁ జనుపిక-దంపతులను
 జూచి చూచి యుల్లంబున-నేచి కోర్పు లహరఁ జడిముడిపడు చూచు పడు వెడంగు
 పడు వెనుంబడుఁ దల్లడ పడు దురింత చింతెబారికి నగపడు-సింహబలుఁడు. 284

వ. ఇట్టివలవంత నిక్కడక్కడ వడిఁ దిరిగి తిరిగి. 285

౪. వగ ముట్టికొనినఁ జిత్తము, వెగ డొందఁగ మేను గలయ - వెప్పుగ
 తగల నొకతీవయింటికిఁ, దగి యుండెడుచంద్రకాంత - తల్పము నేరెన్

క. అం దొరిగి కీచకుం డా, యిందీచరనయన నాత్మ - నిడి వేడ్కమెయి
 డెందము చన విచ్చలవిడిఁ, గందర్పుడు వెట్టిఁ జేయఁ - గా ని ట్లనియె

* * * *

వ. అనుచు వెండియు నిగుడుమనోరథంబులను భావరతంబుల శిశిరోపచ
 బ్రాద్ధ గడపి కడ గానక.

క. మాయరవి యేల క్రుక్కడొ, కో యను ని క్టేల తడసె - నో యనుఁ
 బోయెడుఁ జూ యిప్పుడ యను, దాయ వటిచె నను మనోజ - తాపముచే

ఆ. దివమ కాని యింక - భువనంబునం దిటఁ, బట్టి రాత్రి లేని - యట్టు గా
 జేసెనొక్కొ విధి వి - శేషించి నాకకా, నేడ దివము సాగి - నిలిచెనొక్కొ

తే. అశ్వచుఁ గ్రుంకింప రానిప్రా - ద్వరసి యరసి, శిశిరపర్వంకమున మేను - నేర్చి చేర్చి
పంక్తఁ దలపోసి తలపోసి - వనరి వనరి, మిగుల వందురి వందురి - పొగిలి పొగిలి. 291

నీ. తనికెడునారటం - బున నంత కంతకు, వెమ్ముచు నునికికి - విడుమరయును
1 నమసంగెడు - కోర్కెల వెనువెంటఁ, బాటుచు నునికికి - నూటటయును
వావిరి బొదివెడు - నగలసందడిఁ బడి, యురియుచు నునికికి - నుడుకువయును
నండ్లంద కదిచెడు - కొందలపాటుచే, దలఁకుచు నునికికి - నిలుకడయును
లేవొ దాల్చిగొనఁగ - లేక యలందురి, తనువు నిందియములు - మనముధృతియుఁ
దనవశంబు గాక - తల్లడపడి సింహ, బలుఁడు విషమబాణు - బారిఁ బాటె. 292

క. ఇచ్చెయి నధికపరీతా, పమ్మునఁ బడునూతుహృదయ - పద్దం బలరం
దమ్మి కొలంకులు మొగుడ వ, నమ్ములు సోలంగ దివస - నాగుఁడు గ్రుంకెన్. 293

వ. తదనంతరంబ. 294

సూర్యాస్తమయవర్ణనము.

క. ఇనుఁడు దనకడకు నేతెం, చినరాగముఁ బొందు టది యు - చిత మనఁగాఁ గం
పున మెఱసి పశ్చిమాశాం, గన జనసంభావనముల - గౌరవ మందెన్. 295

స. మక్కిలు తోడుతోడఁ దల - చూపఁ నొడంగె మనోభవుండు వి
నైక్కి చక్రవాకముల - యిక్కల రోయఁగఁ జొచ్చె నేల కెం
పెక్కు నవచ్చె దీవియల - యేడ్డెఱ సోయగ మందె సందడుల్
మరంబువీధుల మ - దం బొలసెన్ విటచిత్తవృత్తులన్. 296

డి జారనోరజనంబులమనంగు లలంగ జంద్రాస్తమయం బగుటయు 297

మట్టిది పల్లం బిది, యన కుండఁగ నోలమును బ - యలు నొక్కటిగాఁ
నిచ్చుటయును మోడ్చుట, యును సరిగాఁ దమము పర్వె - నుర్విం దోడ్తోన్.

2 డాక్కళోదరి పృథోదరుకడకుం జని సమయం బయ్యె ననవుడు. 299

డు పెండ్లికిఁ బిలిచిన-యట్లు విశచ, హృదయుఁ డై తలచీర యా-యితము నేసి
పదనందనఁ జూచి నా - తోన వెనుక, నల్ల నంతంత నరుగుచ - మ్మని కిడంగి.

నమువీడి వే తొడివి - కారము పుట్టిక సంగరోత్సవో
మరభసాతిరేకిము బ - యల్పడు టిండు లేక రోషసం

మ మొకయింత యైనఁ బర - భావనిరూప్యము గాక ద్రౌపది
బలుఁడు వోయె విక్రమధు - రంధరతం దగ నాట్యశాలకున్. 301

వ. చని వివేకరహితుహృదయంబునుంబోలెఁ దమోమాషితంబును విదగ్ధవనితా శ్రీ
మంబునుంబోలె దుర్నిరూపంబును ఘోరాటపిభాగంబునుంబోలె నిర్మనుష్యంబును
గావురుషలక్ష్మీవిలాసంబునుంబోలె ననుపయోగ్యంబును ననభ్యస్తశాస్త్రంబునుం
బోలె దుర్గమంబును స్వప్నలభ్యపదార్థంబునుంబోలె నదృష్టిగోచరంబును విషయ
కావ్యంబునుంబోలె నస్పష్టాలంకారంబును బాలికురాజ్యంబునుంబోలె జీవచ్ఛర
హృదయంబును నైనయావర్తనాగారంబు ముఖభాగస్థలంబు నేరి. 302

క. కలకులుఁ బిఱింది దెసయుం, గలయం బరికించి తనయ - ఖండితబాహు
బలగర్వమ యచ్చట ముం, గలిగా మదమత్తభద్ర - గజసదృశగతిన్. 303

శా. ధావంతాకారితకుడ్యకుట్టిమఘన - స్తంభావలీరూపమున్
బ్రాంతాదిప్రవిభాగబోధరహిత - ప్రాద్భావరముం గాతర
సావంత్రాసకరంబు నై దురభివే - శం బైనయాలోను ని
శ్చింతం డై సతికేలు వట్టికొని చొ - చెక్ బీముఁ డత్యుగ్రతన్. 304

ప. ఇట్లు సాచ్చి తఱియం జని మధ్యప్రదేశంబున విరాటనందనలీలాపర్యంకం బరసి
కని దాని కనతిదూరంబునం బాంచాలి నోసరిల నునిచి తా నాతల్పంబన నండ్
నంతం గీచకుండు. 305

క. కైసేసి మదవికారో, ల్లాసంబున మేను వొంగ - లఘుగతి నుత్కృ
రాసవపానవిధాన, వ్యాసంగతరంగితాంత - రంగుం డగుచున్. 306

శా. సింగం బున్నగుహానికేతమునకున్ - శీఘ్రంబునన్ వచ్చుచూ
తంగంబుం బురుడించుచుం బవనపు - త్రస్తవీకృతం బైనయా
రంగాగారము నేర వచ్చి మదిలో - రాగంబు ఘూర్ణిల్ల నిం
తిం గాముం డిటఁ దేడె యింత కని యు - ద్విప్రతాంగజోన్మాదుఁ డై

ఉ. స్వాంతము బాహుగర్వఘన - సంతిమసాంధము గాఁగ శంకి యె
క్కుంతయు లేక కీచకుఁ డ - హంకృతి ముంగలి గాఁగ మండపా
భ్యంతరభూమిఁ జొచ్చి తఱి - యం జని యారసి సెజ్జ గాంచి య
త్యంతముదావహం బగుడు - నందు రయంబునఁ గేలు సాంచినన్.

చ. ఘనతరళోపవేగమున - గంపము నొందునిజాంగకంబులం
దనధృతిపంపుసాం పచలి - తంబులఁ జేయ సమీరుకూర్చినం
దనుడు దదీయచేష్టలును - దద్యచనంబులవొప్పు నేర్పడం
గఘమతిఁ నూర కుండె నవి - కారనిగూఢనిజప్రకారుఁ డై.

ఆ. కీచకాధముండు - గిహ్నిరవైరిపైఁ, గేలు సాచి యావి - కాలనయన
గాఁ దలంచి మేను - గరుపాట నిట్లను, మదనఘూర్ణమాన - హృదయుఁ డగుచు.

చ. వనిత మనోహరంబు లగు - వస్తువు లెల్లను వేడ్కు నేటి నీ
కని నియమించి తెచ్చితిఁ బ్రి - యంబునఁ గైకొను మెప్పు నంగనా
జులు నన్నుఁ జూచి మరు - సాయకముల్ దమచిత్తవృత్తు లే
ఁను గొని వచ్చి యిత్తురు వి - శిష్టధనంబులు నాకు లంచముల్. 311

నీ. నాదురూపంబు మ - సంబునఁ జిక్కిన, తరణి దక్కొరు నేల - సరకు సేయు
నాదులాహ్లాంబు - నకు నిచ్చ మెచ్చిన, యెలనాఁగ వైబడ - కేల నిలుచు
నావిలాసంబులు - భావింపఁ బడసిన, యితి పుష్పాస్త్రచే - నెట్లు బ్రదుకు
నావివేకమున కా - నందింపఁ గనినయం గన యెట్లు నిలుపునఁ - గ్రాఁగ కుండు
మెలయ నాయాడుమాటలు - దెలుపిండు నల్లములకు నిం పారెడు - నురులుగావె
యిట్లు నీ వొక్కతవె నన్ను - నేలుకొంటి, గాకి మాట లిం కేటికిఁ - గమలవదన.
అనవుడు మనమున నిస్సీ, యని యుచితనిగూఢభంగు - లగుభాషణముల్
దనస్త్రియ వినిపించుట కి, ట్లనియెన్ మృదురీతి భీముఁ - డాతనితోడన్. 313

తే. ఇట్టివాడవు గావున - నీవు నిన్నుఁ, బొగడికొనఁ దగు నకట నా - పోల్కి యాడు
దాని వెదికియు నెయ్యెడ - నైన నీకుఁ, బడయ వచ్చునె యెఱుంగి - పలికి తిట్లు.

క. నాయొద్దను నేర్చినప్పుడ, నీయొడ లెట్లగునో దాని - నీ వెఱిఁగెడు న
న్నేర లలతోడిదిగాఁ, జేయఁ దలంచితివి తప్పు - నేనీతి గంటే. 315

పట్టి నీవు వెండియు, వనితలసంగతికిఁ బోవు - వాడవె యైనం
వేఁ బడసినఫలమే, కినియెద విదె చిత్తభవవి - కారము లెల్లన్. 316

మఱ గ్రక్కున లేచి రోషకరినం - బౌహాస మాసూతునె
ముద్వేగముఁ బొందఁ జేయ బలసా - మగ్రిన్ సముజ్జృంభణం
వానిం దల పట్టి పంచుటయు నే - పుం జేవయుం దోష వాఁ
మానింపక బెట్టదల్చికొని కో - పాటోప దీప్తాంగుడై. 317

భీమసేనుఁడు గీచకుని సంహరించుట.

ధర్వుం డనుతలంపున. 318

సతనూజాబౌహువులు - పొణియుగంబునఁ బట్టి వీకమై
నిపయుం బడం దిగిచి - యంగము జానుల నూడినం గిడున్

- జవమున దండతాడితభు - జంగముభంగి సముత్థితాంగుఁడై
యవయవముల్ ప్రకోపరభ - సాతిశయంబునఁ బొంగ నుద్ధతిన్. 319
- మ. మగుడం గీచకుఁ బట్ట వాడును బలో - న్నాదంబునక బాహుగ
ర్వగరిష్ఠం డగునాహిడింబరివుఁ దీ - వ్రక్రోధుఁడై పట్టి బె
ట్టుగఁ ద్రోపాడఁగ నిద్దఱుక భుజబలా - టోపంబుమై నొండొరుక
మిగులం జాలక కొంతసేపు వడి మే - మేఁ బోరి రుక్మాకృతిన్. 320
- వ. అట్టియెడ. 321
- క. తనయగపాటారు లెఱుఁగుదు, రని సూతుఁడు సమయభంగ - మగుటకు భీముం
డును గొంతుచుఁ జప్పడు సే, యని యాధవిమర్దనప్ర - హరములఁ దగన్. 322
- వ. మల్లయుద్ధనైపుణంబు మెఱయం గడంగి. 323
- నీ. తిగిచిన నడుగులు - దెరలక యొండొరుఁ, గ్రమ్మఱఁ దిగుచుచు - గడిమి మెఱయఁ
బాడిచిన వెన బీటు - వోవక యొండొరు, నందంద పాడుచుచు - నవనిఁ బెట్టి
యొత్తిన బెగ్గలం - బొందక యొండొరు, బలువిడి నొత్తుచు - నలపు మిగిలి
యడఁగంగఁ బొదివిన - నడిచిపాటింతుక, యును లేక వీక నొం - దొరుల నడరి
యడఁగఁ బొదువుచు నలుక యంతంత కగ్గ, లించి యాయము నొంచి దో-ర్లీల నెఱపి
యుల్లసిల్లిన స్రుక్కొం-దొరుల రౌద్ర, పృత్తి నొంచు చొండొరులకు-వెక్కుసముగ.
- క. కదియుచుఁ బాయుచుఁ బట్టుచు, నదలుచుచుం బడుచులేచు చడఁచు వడిగొం
చొదవెడుకినుకం గడుబె, ట్టిదముగఁ బెనఁగిరి చలంబు - డింపక కడి 324
- అ. ఇవిధమున నేచి - యిరువురుఁ బెద్దయుఁ, బ్రొద్దు పోర వాయు - శ్చ
దోడుతోడఁ బెరుగఁ - దొడఁగ నాకీచకా, ధమునిలావు పిదపఁ - దఱుఁ
- ఉ. దాని నెఱింగి యెంతయు ను - దగ్రత నాబకవైరి గ్రక్కునక
వాని నడంగఁ బట్టి పడ - వైచి మహాగ్రత నాక్రమించెఁ బం
చానన మేణముం బొదువు - నట్లతఁ డూర్జితశక్తి మద్భటుం
డై నెగనెక సమీరసుతు - నల్కకుఁ బ్రాఁ కిడినట్లు వీకతోన్.
- క. నెగయునెడ నగ్గ మైనను, బిగి యారుచుఁ బిఱుఁడుసనినఁ - బిడికిట గొ
ది గడు బెడిదముగఁ బొడిచెం, బగతుఁడు గను మిడిసి నేలఁ - బడి తన్ని
- అ. పల్లవప్రసూన - ఫలభరితం బగు, మ్రాను గూలఁ ద్రోచు - మత్తగజము
సోల్కి వివిధరత్న - భూషణభూషితుం, డైనసూతుఁ గూల్చె - ననిలసుతుఁ

చ. వికృతపుణాపు సంప మది - వేడుక వుట్టినఁ గిట్టి పట్టి మ
స్తకమును బీనదీర్ఘభుజ - శాఖలుఁ బాదయుగంబు మేనిలో
నికిఁ జొర నుగ్గుగాఁ దుటిమి - నించిన గ్రంథలతిత్తి యైనకీ
చకుధరణీస్థలిం జదిపి - చక్కనిముద్దగఁ జేసెఁ దుప్పుఁ డై. 330

క. తనకడిమికలిమి నచ్చియు, మనమునఁ దలఁ కిడర సూతు - మరణంబు గనుం
గొనుటకుఁ దల్లడపడుప్రియ, వనిత కతనిచాపు నెప్పి - నడిఁ దన్నాత్రన్. 331

చ. అనలము గూఢయత్నమున - నయ్యెడకుం గొని వచ్చి దానిఁ జ
య్యన వెలుగొందఁ జేయుటయు - నచ్చెరువుక భయముక బ్రియంబునుం
బెనఁగొనఁగాఁ గనుంగొనియె - భీతమృగేశ్వణ భీము డాయఁ గాఁ
జని కిడునక్కిబం బయిన - చందమునం బడి యున్న పీనుఁగున్. 332

ఉ. చూచుచుఁ జేరి వ్రేల్చిడుచు - చుం దల యూఁచి విలక్షచిత్ర యై
యాచులలాక్షి ముక్కుపయి - నంగుళముం గనియించి దీనికై
కీచక యింత నేసితి సు - భిత్వముఁ బొందుదుగాక యింక న
క్షేచిన నిట్లు గా కుడుగు - నే యనుచుక వెఱు గిందు చుండఁగిన్. 333

కి. పూనికి నెఱపితి సతియన, మానముఁ బరితాపభరము - మాన్పితి నిపు డి
వ్రేల్ల నఁ మదిఁ బొంగెడుపవ, మానసుతుం టిట్లు లనియె - మానినితోడన్. 334

శా. గొత శల్యము వాసెనే భుజబహు - తేనకంబు నీ కక్కనే
బొందెనె రోషపానకుడు దు - శ్చారిత్రునిం జూచితే
రోపించితె యిట్లు గాక బ్రదుకిక - శక్యంబె దుర్వృత్తి నీ
తం జీరినయట్టిపీరులకు నా - చేతం బయోజననా. 335

రిస విని సింహబలము, ర్దను నవలోకించి ద్రుపద - రాజతనయ యి
చుఁ దనమనమున నిండా, రిససమ్మాదంబు వెలి వి - రిసి బెరయుంగన్. 336

లుపులోపల నిన్న - కోప ము క్లేత్తినఁ, దలఁకక నిలిచిన - ధైర్యమహిమ
ఁ డిందుఁ జనుదెంచి - నిర్వికారతఁ బ్రజ, కన్నులు గప్పిన - గౌరవంబు
వనవారిలోన నొ - క్కని వైనఁ బిల్వ కు, తానెహంబు నేసిన - సాహసంబు
కోకదుర్జయుఁ డగు - నీకీచకునిని వ్రే, ల్లిడి రూపు మాపిన - కడిమిసాంపు
మాడఁ దలపోయ మెచ్చ సం - స్తుతి యొనర్ప, నాదలంబె నీయుత్తమ - నాయకత్వ
మెఱిగి నినుఁ గొనియాడ నే - నెంతవాన, మహిత విష్ణయానందని - ర్దన్న నైతి.

- క. అనుపలుకులు కర్ణరసా, యనము లగుడు నయ్యుధిష్ఠి - రానుజుడు ముదం
బునఁ దేలి యింకఁ దడయం, జన దని ద్రౌపదికి జెప్పి - చయ్యన నేగన్. 338
- ఎ. పవనతనయుం డట్లు సని మహానసమందిరంబుపరిసరంబున శరీరప్రత్యాశ నంబు
నేసికొని యనులేపనంబున నస్రగంధం బుడిపికొని కృతకృత్యుం డై శయ్యాతలం
బునం గూర్చుండె. ఇట యాజ్ఞసేనియు భీమసేనుం డింతకు వంటయింటికిం బోయి
నిశ్చింతంబున నుండు నని నిశ్చయించి నర్తనశాల వెలువడి కావలివారలం బిలిచి. 339
- క. నాపతు లగుగంధర్వుల, చే పడి మృతిఁ బొందె వీడె - సింహబలుం డీ
పాపాత్మునిఁ జూడుడు దు, రవ్యోపారఫలంబు గాంచె - నని పలుకుటయున్. 340
- ఆ. వారు సంభ్రమించి-వడిఁగాలుదివియులు, గొనుచు నులిపు మిగులఁ - గూడఁ బాటి
నృత్తశాలఁ జొచ్చి - రత్నతీ నాకల, కల మెటింగి కీచ - కప్రాజంబు. 341
- చ. కడువెన వచ్చి రూపతీన - కాయము నున్నతెఱంగుఁ జూచి బి
ట్టడలు మనంబులం గదిరి - హా యనువారును జోద్య మంది మా
న్పడియెడువారు నగ్రజుని - పైఁ బడి మూర్ఖులఁ బొందువారు న
య్యెడ కరుగంగ నోర్వక మ - హిం బెఱిచోఁ బలవించువారు నై. 342
- ఎ. ఉన్నంత బంధుజనంబులు గూడంబాటి కీచకశవంబు గనుంగొని. 343
- ఉ. మానవకోటి నిట్టివిను - మానవులనుఁగూ లైనవారి నెం
దైనను గంటిమే యకట - యాఱడి ఎ వ్వుయి పోయె దుర్జయం
దైనబలంబు గానితెరు - వై తన కిత్తిటిఁ దోడు గాద యు
క్తీనిమనంబు గీడు పరి - కించునె క్రొవ్వినఁ జేటు దప్పనే.
- ప. అనుచు డాయంజని.
- తే. కరము లెయ్యవి శిరమేది - గాళు లెచటఁ, జొచ్చె గంధర్వవరులచేఁ - జచు
లెల్ల నిట్టుల యగుదురో-యితనితోడి, యలుకఁ జేసిరో యిది గడు-నక్కజంఁ
- ప. అని వెండియు బహుప్రకారంబులం బలుకుచు శోకవిస్మయపరీతచేతస్కు-
యున్నంత నొక్కయంపకీచకుండు నిజసహృదరులం జూచి.
- క. మన మెంత పనవి పిలిచిన, విన నేర్చునె సింహబలుఁడు - వేగమ యితనిం
గొనిపోవఁగ వలయుం గా, కని యందఱు దేర్చె ననున - యాలాపములన్.
- ఉ. నూతులు దాని కియ్యకొను - చుం దమయన్నకు నన్ని యేర్చువా
రై తగ పాచరించునెడ - నల్లన ద్రౌపది వీరిచందమున్

నూతును గాక యంచునొక - చోఁ దమచేరువ నున్నఁ గాంచి సుం

బాతమహూగ్రశోపు లయి - చారువిలోచనఁ బట్టి క్రూరతన్. 349

క. పెడకేలు గట్టి పాపపుఁ, బొడ వగు నిది గాదె యితనిఁ - బొడ పెడఁగించెన్

గడ గూడ దీని నీతని, యొడలిపయిం బెట్టి కాల్పు - టుచితం బరయన్. 350

వ. అని విరాటున కెఱింగించి చేయువా రై యంతకు మున్న యీపుత్రాంతం బంత
యు విని సంక్షుభితహృదయుం డై యున్నయతనిపాలికిం బోయి. 351

తే. ఎల్లభంగుల వైరంధ్రు నేము సింహ, బలనితోఁ జంపువార మై - తలఁచి నీకు
నెఱుంగఁ జెప్పంగ వచ్చితి - మీపు నింత, వట్టుమన్నన మాకు నీ - వలయు ననిన.

వ. అతండును దనమనంబున నియ్యుపకీచకులచందంబు నూడ నేను వారింబిలిసేనియు
నుడుగం గలవారు గా రనియు గంధర్వులు బలవతులు గావునఁ దద్రక్షితయైన
వైరంధ్రు కపాయంబు వొందదనియు నూహించి వారలం గలయం గనుంగొని యట్లు
కాక మీకుం బోలినతెఱంగు సేయుం డనిన నదియ యనుమతిగాఁ గైకొని సరభ
సంబునం జనుచెంచి 353

ఉ. ఆంగజరాగమత్తుఁ డగు - నన్నకు నిష్పైయి నైనఁ బ్రీతిసే

ఁకుం గలవార మీజఱిభి - యాతనితోడన తీఱుఁ గాక యం

చుం గొనిపోయి హీనమగు - నూతునిపీనుఁగుమీఁదఁ బాండుపు

త్రం నఁ బెట్టి కట్టిరి ద - యాపరివర్జితచిత్తస్పృహ లై. 354

వ. యుం గప్పుఁడున్ లఘువు - నైననిజాగ్రజామేనితోడ ని

చియుం బుణ్యశీలయు ను - దాత్రియు నాఁ జనునింతిఁ గొంచుం గ

శమతిఁ గీచకుల్ బహుము - ఖంబుల బాంధవవిప్రలాపముల్

లద్రుపం జెలంగఁ గర - దీపనికాయము ప్రజ్వరిల్లఁగన్ 355

తృప్తవముదెసకుఁ జన న, య్యతివ భయభ్రాంతచిత్త - యై బాష్పజలో

తి మొగముఁ గప్పు ని ట్లని, యతిరానముగా నొనర్చె - నాక్రందనమున్. 356

నద నైతి నిచట - నాలికు య్యాలింపుఁ, డకట మీరు గలుగ - నాక్రమించి

న్నుఁ గట్టి నూత - నందను లిష్పైయి, వెఱపు లేక భంగ - పఱుచువారు. 357

నతవై యోజయ మ - హద్భుతవిక్రమ యోజయంత దు

క్తానవిఘ్నార్థమానరిపు - మర్దన యోవిజయాభిదాన తే

జోనిహతాహితప్రకట - శూరగుణప్రతిభాస యోజయ

త్యేన విరోధిబాహుబల - బృంభణభంజన యోజయద్భులా. 358

సీ. తొడగినపని చలం - బెడపక యతిదుష్కు, రం బైనఁ గడలేర్పు - ప్రభువులార
 పెనఁగిన వైస్వ - తుని వైనఁ గడిమిమై, త్రేల్లిడిఁ బరిమార్పు - వీరులార
 శరణార్థి యగుదుష్ట - శాత్రువు వైనను, గరుణ రక్షించున - త్పురుషులార
 యధికిఁ బ్రాణము - లైనను డాచక, తమకించి యిచ్చును - దారులార
 నాథులార గంధర్వర త్నంబులార, నన్ను నుపకీచకులు దమ - యన్న శవము
 నందు బంధించికొని వెన-నరుగు చున్న, వారు రక్షింప వేగ రా-వలయు మీరు.

భీముఁ డుపకీచకులం జంపి ద్రౌపదిని విడిపించుట.

చ. అని పలవించునయ్యెలుంగు - లాపవమానతనూజుఁ డేర్పడక
 విని మది నాదువల్లభకు - వీంశ్రువు గ్రమ్మఱు నింత సేసిరే
 యనుచు సహోపసంభ్రమత - నాయిత మై వెను బాటి వప్రలం
 ఘన మొనఁచె గుప్తముగ - గ్రక్కున ముట్టెడుదానికిం దగన్. 360

తే. ఇట్లు లంఘించిపోయి ప-రేతభూమి, యొద్ద నలుదిక్కులను సూచి-యొక్కయున్న
 తావనీజంబు వెలికి రా - ద్రాతీరేక, మడర భుజశిఖరంబున - యం దమర్చి. 361

మ. వికటభ్రాకుటిఘోరఘాలకలిత - స్వేదోద్బటుండుం ను
 ద్వికృతోష్ఠద్వియుండుం బ్రమర్దనచక్ర - విరళావసంభావితాం
 గతుండుం జిత్తవిదాహదోహలసమ గ్రక్రోధవేగుండు నై
 బకవిధ్వంసకుఁ డయ్యెడక నిలిచె శుం - భన్తూర్తివిస్ఫూర్తితోన్. 362

ఁ. తదనంతరంబ.

ఆ. సూతుశవముతోడ - నేతెంచ వారలు, దివ్యసవ్యసన యు - దగ్రహా
 కలితుఁ డైనభీముఁ - గనుఁగొని నడవక, నిలిచి రంతి నంతఁ - గలఁగఁ బా.

మ ఇదె గంధర్వులు వచ్చి ముట్టికొని రిం - కెట్లాక్కొ యంచుక భయం
 బొదవం బల్లములందు డాగియు సమీ - పోర్వీజముల్ ప్రాకియుం
 జెదరిం బాటియు నీరు సొచ్చియును ని - శ్చేష్టం బదద్వంద్వముల్
 గుదివడ్డం బెగడొందియుక భరితసం - త్తోభాత్తు లై రత్తతీన్

ఉ. సూతులు భీతు లై ద్రుపద - సూతినమేతము గాంగ నగ్రజ
 ప్రేతము వైచి వీటిదెను - బెల్లుగఁ బాఱఁ దొడంగినక వడిక
 వాతసుతుండు ముట్టికొని - వారి బడల్పడ వ్రేసి యందఱం
 జేతులతీట వో నులుము - సేసె విశ్వంఖలవిక్రమంబునన్.

వ. ఇవ్విధంబున నూటయేపు రుపకీచకులను సమయించి శమితక్రోధుం డై నచ్చి పాం
చాలీబంధమోక్షంబు గావించి యింక నిశ్చింతంబున సుగేష్ఠమందిరంబునకుం జను
మని యవ్వెలంది వీడుకొలిపి తానును వే తొక్కమార్గంబున మహానస గృహంబున
కరుగుడంచె. తత్సమయంబున విరాటుండు గీచకానుజులు గంధర్వులచేత నిరస
శేషంబుగా మృతిం బొంది రని విని చకితచేతస్కుం డగుచు సహృదరమరణ
శోకాయత్తచిత్త యయినజీవితేశ్వరి సుచితాలాపంబుల ననునయించి యిట్లనియె.

ఆ. చంద్రసదన యింక - పైరంగ్రి నిచ్చోటు, వాప వలయు నేమి - భంగి వైన
గాన నాదుపలుకు - గాఁ జెప్ప వెడలుట, కనుగుణముగ నప్పు - గాక్షితోడ. 370

ఆ. పురుషు లాలతాంగి - పొరువున బోయిన, శేటు వచ్చు గాన - జెప్ప నేను
వెలుతు నాడువారు - వెరవుతో మృదువచో, రచన జెప్ప టరయ-సుచితవృత్తి.

ఉ. ఆకమలాక్షిరూపమహి - మాతీశయంబు మనోహరంబు భో
గైకపరాయణుఁ పురుషు - లంగజుఁ డప్రతికారచేష్టిత
స్వీక్యతలోకుఁ డట్లగుట - శేటు పురంబునవారి కెప్పుడుం
గా కెటు లుండు నిట్టియన - గాఢపుబొత్తు మనంగ వచ్చునే. 372

క. అని నిశ్చయించి హలికిన, విని కేకయరాజపుత్రి - విభుతలఁపు మనం
బునకుఁ బ్రియం బగుటయుఁ గై, కొని యాపవి యట్లచేత-కం బూనెఁ దగన్.

క. అంశం పంత్రినందన, కాంతాచింతామహాంధ - కారముతో న
బ మచ్చరించెనొ, సంతిమసం బన బ్రభౌతి - సమయం బయ్యెన్. 374

డి పద్మినీప్రమోదసంపత్కిరం డగునరుణాంబుండుదయించె అట మన్న
వాలి సచేలన్నానంబు నేసి రాగాదివికారనిరాసంబునం బ్రసన్న యయిన
యుంబోలె సింహబలప్రభృతికీచకవిధ్వంసనంబునం దలి వొంది మందయానం
బురంబు సొచ్చి రాజవీధి నరుగు దంచునప్పుడు. 375

చకుల కెల్ల - మారి యై పుట్టిన, సుదతి వోయెడు నని - చూచువారు
గా నీకుఁ గ్రొ - వ్వులుగదే జూతు గా, కని తల నూపక - యడఁగువారు
గోక గనుఁగొని యంతరంగము బిట్టు, బెరి మాటుమొగింబు - వెట్టువారు
రుగా వచ్చిన - సంతయేనియు దవ్వు, గలుగ వే తొక్కత్రోవ - దొలఁగువారు
బడి మేనఁ గంపంబు-పుట్ట నొదిగి, యుండువారుఁ గరంబున-సుదర మప్ప
ని యవ్వొరక్కె-స-యంచు నుల్ల, ములుకువారునై పురజనం-బులు దలంకి.

- చ. పులిఁ గనుఁగొన్న లేడులును - బోలె విభీతిఁ గలంగ బాఱ న
 స్నేలఁతుక యంతరంగమున - నిండినహాస్యరసంబు మోముపై
 వెలి విరియంగ నీక చని - వేచి మహానసశాలవాకిటన్
 నిలిచినభీమసేనుఁ గని - నెయ్య మెదం జిగురొత్తు చుండఁగన్. 377
- క. తనయంతన యటు నలుకుచు, జనువిధమున నతనిదిట్లు - చక్కనిచూడ్కిం
 గనుఁగొనక ద్రుపదవృషణం, దన యిట్లను నిజకృతార్థ - తం డెలుపుటకున్. 378
- తే. కీచకులదెసఁ బుట్టిన-కిల్బిషంబు, పాచి నన్ను రక్షించిన - పరమధర్మ
 రతిః గంధర్వపతిః ని-రంతరంబు, భక్తియుక్తిమైఁ బ్రణమిల్లి - బ్రదుకుదాన. 379
-

15. విరాటుని కొలువుకూటంబునంబుట్టిన కృష్ణాదుల సంవాదము.

(ఉద్యోగపర్వము. ఆ. I.)

తే. ఎలమి నభిమన్యు పెండిలి - యివ్వగమునఁ, జేసి యుల్లాసలక్ష్మి గై - సేసి మత్స్య
మనుజపతియన్వయంబు పా - వనము సేసి, దినచతుష్టయానంతర - మునఁబ్రయమున.

ప. ధర్మతనయుండు దమ్ములుం గొడుకుఁ బరివేష్టించి యుండ విశాలరమణీయం బగు
విరాటుకొలువుకూటంబున కరిగి యందు. 2

క. విరటుండుఁ బాంచాలుండును, హరియును రాముండు వారి - యనుజతనూజుల్
పరిణయసమాగతాఖిల, ధరణీశులు బలసి యుండఁ - దద్దయు నెమ్మిన్. 3

ప. ఈన్న స యంబున సభాసదు లైనమానవేంద్రులు నానావిధంబులఁ గృష్ణయుధి
ష్టిరూప సంభాషణంబులు సేయు చుండఁ బాండవకార్యార్థి యై కృష్ణుండు
దో నంబులు వారింబి వారలఁ గలయం గనుంగొని యిట్లనియె. 4

శ్రుతమునందు సౌబలునిచే - గాంతేయు లాత్మీయరా
శ్రంశముఁ బొంది సత్యనిరతిఁ - శక్రాత్మ లై యుండియుం
న్వంతులు గాక తత్సమయసం - త్కోభంబు గా కుండఁగా
వాసము గూఢచర్యయును గా - వింపం దలం పొప్పదే. 5

నినట్ల వ్రతము - సలిపి యమ్మాడ్కిఁ బం, ద్రైండువత్సరములు - పాండవేయు
క్రూరసత్త్వ - యాతుధానావలి, తోడఁ గాననమునఁ - గూడి మనఁ. 6

శి దుష్టర మగునీ, పదుమూడవయేఁడు గడవఁ - బడుట యరిది త
రెఱుంగమికై యాపద, లొదవిన వైరించి రిట్టి - యునికియుఁ గలదే. 7

లు ధర్మజువర్తన, గౌరవ మెఱుంగుదుర కాదె - కావున నాగాం
తనూభవులకును, వీరలకును హితముగా వి - వేకప్రాధిన్. 8

-శంబు దప్పక - తలఁపుఁ డొక్కఁ, తెఱుగు ధర్మపు దప్పి యు ధిష్టిరుండు
నొడఁబడఁ డయ్యింద్ర - పదవి యైన, నుచితగతి నెంత వడసిన నల్లనిల్లు.

వ. కావునఁ బాండవులకుఁ బితృధనం బగురాజ్యంబు గవటద్యూతంబున దుర్యోధనుం
డపహరించుటయు నది వీరలు దిగ్విజయంబుఁ జేసి యలవరించికొన్నపదం బగు
టయు ధర్మసూనుమహానుభావంబు విచారింపక ధార్తరాష్ట్రులు పరిభవించినం దెగి
యితండు వారలకుం గీడుసేయ రోయమియు నీరెండుదెలుగులవారికిం బంచి
కుడువం దగుటయుం దలపోసి తగినకార్యంబు నెప్ప నర్హుల రేనును నాకన్నంత
సెప్పెద వినుండు 10

క. కుంతీతనయులు సమయము, శాంతతమై నడపి తమభు - జాబలమును దు
ర్దాంతోద్ధమశౌర్యము నెఱిఁ, గింతు మనుచు నున్నవారు - గిను కెడఁ గడుగున్. 11

క. వీరితలం పెఱిఁగినగాం, ధారీతనయుండు సుహృద్వి - తానముఁ గూర్చుం
బోరఁ బరిమార్తుఁ గొంచెపు, వారై యున్నెడన యనియ - పశ్యముఁ గడఁగన్.

క. అలఘుబలవిక్రమోదా, త్తుల కైనను బలము లేక - దోర్గర్వముమై
గెలువఁగ వశమె సహాయము, కలిమి ననంతంబు లగుప - గఱపైనములన్ 13

క. కావునఁ బాండవక్షయము, భూషల్లభకోటి యిచటఁ - బ్రోవగు ని
నావీరులు నీవీరులు, దేవాసురులట్ల యనికె - ఁగుదురు గడిమిన్. 14

వ. ఇది యిక్కడితెఱంగునకుఁ దోచినతలం పక్కడివాఁచిత్తిచ్చిత్తి దగుట
యెఱుంగ మెదిరి మతం బెఱుంగక యెట్టికార్యంబు నిశ్చయింప గునే
కావున నియ్యవసరంబునం దగినమానిసి నందలకుం బుచ్చనలయ
నుండు వీరికి రాజ్యంబుపా లిచ్చిన మే లగుఁ గాక తక్కిన నట్టికి
నూచు కొంద మని పలికిన విని బలరేవుం డియ్యకొని రాజులొకంబు
యిట్లనియె.

క. హరివాక్యము వింటిరె యది, యిరుదెలుగులజనములకును - హితమును ధ
త్తరమును నై యున్నది యీ, వెరవున శక్యంబు మనకు - వీరలఁ దీర్పన్

చ. తమనగపాలు గోలుపడి - దానిన యిప్పుడు గోరువీరికి
సముచితవృత్తి నిచ్చి తమ - సామున సంతస మంది యున్ని యు
క్తము ధృతరాష్ట్రసూనునకు - దాన నపాయము లేక యుండుఁ గో
ప ముడిగి వీరు సేయుదురు - బాంధవ మిజ్జగముం బ్రియంపడున్.

వ. కావున నిక్కార్యం బెడ సేయక యొక్కరుం బనుప వలయు వాడునుం
మతంబు సాధించునప్పుడు.

అ. మాటపాం దెటింగి - యోటమై నల్లన, చేరి కారవేంద్రు - చిత్రవృత్తి

కనుగుణంబు గాంగ-నానతుం డగుచుఁ బ్రా, ధించి యడుగ కున్నఁ-దెలుగుపడదు.

వ. అది యె ట్లనిన ధర్మనందనుం డతనియుద్ధతికిం బుయిలోడి మెయివడి గలనడవడిం బ్రవర్తిల్లు చుండియు జూదంబువెంట మోసపోయి తొడరి చిక్కునం బడియె నది యును నతం డక్షువిద్యాపాటవంబు దనకు మిగుల లేమింజేసియు బంధుజనంబులు దన్ను వారించుటయుఁ దా నాడుట మాని గాంధారరాజు నియమించినం దక్కెల్లా కాశలంబునం బరిణతుండు గావున నాశకుని యాడి యుద్ధిస్తరుం డొడ్డినయొడ్డి మియు గెలుచుచు వచ్చినట్లుగుట నాతనియందును గొఱంత లే దితైఱంగున వారి లధర్మపరు లని నిందింప రా కునికి కారణంబుగా వీరలు వుచ్చినమానిసి వినయంబు తోన యిక్కార్యంబు దీర్చికొని రా వలయు ననిన సాత్యకి గోపించి యి ట్లనియె.

సాత్యకి దుర్యోధనుకడకు దూతం బంపఁ గూడ దని చెప్పట.

అ. ఇట్లు లాడఁ దగునె - యిది నీక పోలు ని, నేనే మనంగ నేర్తు - నితైఱంగు

పాడి గాంగఁ బూని - పలుకంగఁ జెవి యొడ్డి, యాదరించువారి -నందుఁ గాక. 21

క. వేడుక వుట్టిన జూదం, బాడెనె ధర్మజుండు వార - లందఱుఁ దమలోఁ

గూడికొని పిలిచి బలిమిన, యాడి కపటజయము గొనుట - యిది దగ వగునే. 22

క. ధర్మతనూభవు డెస దు, ప్పుర్తము రూపించి సభ నొ - కందును మైమైఁ

జేర్చి నెడక పో నేర్చునె, ధార్మికు లిం కట్టివారు - తథ్యం బరియన్. 23

చ. పలి పందిముల్ నెఱపి - పైతృక మై చనురాజ్యభాగి మి

మ్ముల్ల బడచుం దలంచి బల - ముం జలమక నెఱపం గడంగువీ

రిల్ల నొరు వేడఁ బోదురె య - రాతులు సాధుల మెత్తురే రణం

బలక్షీ, జేకొనుటఁ - బోలునె యొండొకరాజధర్మముల్. 24

“బడక, తక్కినే నుక్కివుం డగు - ధార్తరాష్ట్రఁ

“నివి గాంతేయులకు నిచ్చునట్లుగాంగ.

— నో

22

- క. నామతమునఁ గార్యము సం, గ్రామము సేయుటయ యిట్లు - గా కీలానన్
సామచనంబు లక్కురు, భూమిశ్వరుతోడ నాడఁ - బుచ్చెదరేనిన్. 29
- ఉ. దైన్యము దక్కి దూత యుచి - తంబుగఁ బాండున్యపాలుపాలు
జన్యవరుండు ధర్మజుఁడు - సప్తతి వేఁడెడు నన్న లోకపా
మాన్యవిధిం దగంగ గరి - మంబున నిచ్చినఁ బుచ్చికొంద మ
నోన్యవిరుద్ధభాషణము - లాడినఁ దత్ఫల మాతఁ డందెడున్. 30
- వ. అనిన ద్రుపదుం డిది వోలు బలదేవుమాట మాట గాదు బలపరాక్రమవంతుం
డును సహాయసంపన్నుండును దుష్టాత్ముండును నైనదుర్మోధనుండు ప్రియవచ
నంబుల రాజ్యంబుపా లిచ్చుట కియ్యకొనమి సిద్ధంబు యుద్ధంబునం గాని చక్కం
బడఁ డని పలికి మఱియు ని ట్లనియె. 31
- క. మృదుభాషణముల దుర్జన, హృదయములు ప్రసన్నతామ - హిమఁ బొందునె యె
ల్లదముగఁ గొని యంతంతకు, మద మెక్కుంఁగాక దురభి - మానము పేర్చిన్. 32
- వ. అదియునుం గాక. 33
- తే. కూటికై ద్రోణభీష్ములు-గుమతి యనక, యనుసరితురు ధృతరాష్ట్రుఁ-డును దనూజు
తృప్త నూనినవాఁడు రా-ధేయుబోఁటి, తులవ లెల్లను నతని స-ద్బుద్ధియంఁద్రు. 34
- ప. కాపున నతండు దుర్వినీతుం డై యుండు నెల్లభంగుల సంగరంబు గాఁ గలయది
యీసమయంబున బలంబులం గూర్చికొని పిలువం దగురాజులం బిలిచి పుచ్చ
వలయు సుయోధనుండును దో డాసపడి పుచ్చు నుచితపరు లగునరషణుల దొలు
తఁ జెప్పినవారిక సహాయత్వంబుఁ జేయం జూతురు మనము వెన , కాలరుల
వేగంబ పుచ్చి శల్యకేకయధృష్టకేతుజరాసంధతనయప్రభృతు లయి భూపతు
లకును వారివారిబంధుమిత్రజనంబులకును నెఱింగించి పుచ్చుట కార్యంబి నాకుం
బోలినతెలిం గని పలికి తనకలన సముచితాసనంబున నున్నాఁడన్.
- క. ఇతఁడు మదీయాగ్రపురో, హితుఁ డితనిఁ
ధృతరాష్ట్రకడకుఁ బనుపుఁడు
- ఉ. ఆతనిఁ

- క. కారవులకుఁ బాండవులకు, నారయ నే నొక్కరూప - యట్లగుటఁ దగ్గ
వారును వీరును దమతమ, నేరిమిమెయి ధరణి యేలి - నెగడఁగఁ జూతున్. 39
- తే. పెండ్లి కని పిల్వఁ బంచినఁ - బ్రియముతోడ, నేగుదెంచితి మిన్నాళ్లు - నెల్లయొప్పి
దములఁ జూచితి మియ్యోడఁ - దడవుగాఁగ, నిలువఁదీఱదు పోయిరా - వలయుమాకు.
- వ. అని పలికి ద్రుపదు నాలోకించి మీరు మా కెల్లవారికి గురుస్థానంబు మీమాట
యనిన ధృతరాష్ట్రండు బహుమానంబు సేయు మిమ్ము శాంతనవుండునుం గొని
యాడు మీయందు వ్రోణకృపాచార్యులు సఖ్యంబు వాటింతు రట్లగుటంజేసి. 41
- తే. పాండవార్థమై యొక్కరుఁ - బనుప మీకి, భరము మీపలు కందఱ - పలుకు మీరు
తెఱఁగుపలుపంగ మిగిలి యు - ర్రేకు లైన, వార చెడువారు విమలవి - చారవిభవ.
- క. పాం దైన లెస్స విరసపుఁ, గ్రం దయ్యెడుచంద మైన - రాజుల నెల్ల
ముందర రావించి క్రమం, బొందఁగ మముఁ బిలువఁ బంపుఁ - డొయ్యన పిదపన్.
- క. మీపనువున రాజ్యముపా, లీపాండుతనూభవులకు - నీ కున్న భుజా
టోపభయంకరుఁ డట్లును, కోపానల మడరి ముట్టి - కొనదే వారిన్. 44
- చ. అని గమనోన్ముఖుం డయి ము - రాంతకుఁ డాద్రుపదుండు ధర్మనం
దనుఁడు వృకోదరాదు లగు - తమ్ములు మత్స్యమహీవిభుండుఁ ది
న్ననుప హలాయుధప్రభృతి - యాదవలోకము తోడ రా ముదం
బున నిజపట్టనంబునకుఁ - బోయె సముజ్జ్వలవైభవంబునన్ 45
- వ. వివాహముహూత్సవంబునకు వెచ్చినతక్కిటిరాజులను సంగ్రామసన్నాహంబున
కై తమతమపురంబులకుం జనిరి తదనంతరంబ.
- క. సమరస్థానకుఁ దగునుద్యోగమునఁ బ్రవర్తిల్లి రెలమిఁ - గాంతేయులు మ
త్స్యమహానాథుండు సన్నాహము సేసెన్ ద్రుపదవిభుండు - నాయ్ మియ్యోన్
- వ. ఇట్లు సన్నద్ధులై వెలివీడు విడిసి తమకు ననురక్తు లైనరాజులపాలికిం దగుదూఁ
బుచ్చి రట దుర్యోధనుండు వీరలచందంబు విని తానును దనబంధుమిత్ర గణం బైన
రాజులొకంబు నెల్ల రావించిన. 48
- క. ఇభి రగస్యందనగిరి, రభసంబునఁ బృథివి యద్రువ - రాఁ దొంగిరి భూ
విఁ నలుదిక్కులను లో, కభయంకరలీల నుభయ కటకింబులకున్. 49

ద్రుపదుండు దనపురోహితుని దుర్యోధనుకడకు
దూతగాఁ బంపుట.

- వ. అట్టి సమయంబున నజాతశత్రుననుమతి వడసి పాంచాలపతి పెదో
తనఁ రోహితుం గురుపతిపాలికిఁ బుచ్చువాఁ డై యతిని గా

- క. హితుడవు మతిమంతుండవు, చతురవచనకోవిదుడవు - సమయజ్ఞుడవు
న్నతవంశవర్ధనుడవిం, గితవేదివి నెచ్చెలివి సు - కృతి వట్లగుటన్. 51
- తే. నాకుఁ గర్తవ్య మగుపని - నీకుఁ జేయఁ, దగవు గావున నెల్లవి - ధములఁ బూని
పాండవార్థంబు ధృతరాష్ట్ర - పాలి కరిగి, నేర్పు వాటించి కార్యంబు - దీర్పవలయు.
- స. అని చెప్పి యొడంబటించి యతనితో మఱియు నిట్లనియె. 53
- క. విను కొడుకు గొన్నవేదము, కొని కొట్టినతిండికాడు - కుటిలం డతఁ డా
జనపతిచందము ధర్మజా, ననుపమశీలంబు నెఱుంగు - దది యట్లుండెన్. 54
- తే. పుడమిపాలు పాండవులకు - నడుగఁ బోయి, నీవు ధృతరాష్ట్రతో ధర్మ - నిష్ఠ మైన
యొచిత మాడిన నందుఁ బో-టొడ్డి యున్న, దొరలభృత్యులమనములు-దిరుగఁబడవె.
- క. గురుభీష్మదులమనములు, దుర్మునకుం జొరక యుండ - దుర్యోధనుఁ డా
తురుఁ డై యొడఁబఱుపఁగ ని, ప్పరుసున నెర వైన తీచ్చ - వడు బల మెల్లన్. 56
- ఉ. పాండుతనూభవుల్ నడిన - పాటులు బంధుల కెల్లఁ దెల్పుచుం
బండితవృద్ధసంజ్ఞనుల . పాలికిఁ బోయి కులోచితంబు గా
కుండుట నూపి చెప్పుచుఁ బ్రి - యోత్తులఁ దక్కిటివారి నిట్లు మే
లాండొకచంద మొప్పు దని - యుల్లములం దలపోయఁ జేయుచున్. 57
- ప. మఱియు సమస్తజనంబులమనంబులు నిక్కిడ వ్రాలునట్టియుపాయంబులెన్ని గల
వన్నియు నయ్యైతగవులమై నాచరించుచుఁ జరియించునది యిచ్చట విరాటు
కొలుపుకూటంబునం బుట్టివకృష్ణాదులసంవాదంబు తెలింగును మనఁ జూచింగిన
యదియ తదనుకూలంబుగాఁ బలికి పాండవులకుఁ దేజోలాభంబుం బ్రాప్తించుట
కర్తవ్యంబు నీవు కరినగరంబున వసియించి ధృతరాష్ట్ర ధర్మరాష్ట్ర గాంధీయవిదుర
గురుకృపాదులకిడ కరిగి నానాటికి వారివారిచిత్తంబులతెఱంగెఁగి ప్రార్థింపుము
దైవగతింజేసి నీయొడ్డినసూత్రంబునకు నుయోధనుం డొడంబడియె నేనియ నదియ
సకలజనసమ్మతం బయినవిధం బగు దాన నజాతశత్రుండును శ్రీతుండగు బోయి
రమ్మని నిశ్చయంబు నేసిన నమ్మహీసురవరుండు. 58
౪. మును పాంచాలవిభుని పీ, డొని ధర్మజా భీము వరు న - కులు సహదేం
యనుమతుఁ డై యందఱు, ననుపఁగ మన్ననలు పడసి - యరిగెం బ్రీతిన్. 59

16. అర్జునదుర్యోధనులు శ్రీకృష్ణుని సాహాయ్యంబుఁ గోరుట.

(ఉద్యోగపర్వము. ఆ. I.)

- ప. దుర్యోధనుండు సకలరాజన్యసామాన్యంబుగా గోపాలదేవుపాలికి దూతం బుచ్చుట
దగ ఎగునే యని విచారించి 1
- క. వెరవుమెయిఁ దాన కతిపయ, పరిజనసహితముగ నరిగెఁ - బటుతురగగతి
స్ఫురణానుమోదిలీలా, భరితుఁ డగుచు వేగింపుఁ - బయనమలఁ దగన్. 2
- ప. చని దీయపుర ప్రవేశం బు నేనె నాదివసంబున ధనంజయుండును గోవిందుం గాన
వచ్చె నట్టియెడ. 3
- తే. అతఁడు పడింప మును కార-వాధినాథుఁ, డరిగి తలయంపిచెన నున్న-తాసనమున
నుండెఁ బదిపడి కాల్కొడ యొద్ద కల్లఁ, జని వినఁముఁ డై నిలుచుండె సన్యసాచి.
- ప. అంత. / 5
- క. మేః ని కృష్ణుఁ డద్భుత, నాలోకించి మఱి కార వాధిపుఁ గని త
త్కా గోచితబహుమతిమై, జాలఁ బ్రియం బిరువురకఁ బ్ర - సన్నతఁ జేసెన్. 6
- ప. తదః తరంబ. 7
- ఉ. వారలఁ జూచి కేశవుండు - వచ్చినకార్యము నెప్పుఁ డన్న న
క్కారవనాథుఁ డిట్లనియె - గయ్యము సేయువగన్ సహాయముం
గోరి భవత్సకాశమున - కుం జనుచెంచితి మేము వీరు నీ
కార య నొక్కరూప హృద - యంబునఁ బేర్చినబాంధవంబునన్. 8
- క. మున్నేను గాన వచ్చితి, నిన్ను సుజను లైనవారు - నెమ్మి మునుముక్
గన్తెం దగఁ గైకొందు స, మున్నతసౌజన్యసార - యుతుడవు నీవున్. 9
- ప. కావున లోకంబుపాడి విచారించి నాకుం దోడు గా వలయు ననిన వాసుదేవుం
డి ఘనియె. 10

- ఉ. నీ విట మున్న వచ్చి తిది - నిక్కము పార్థునిఁ దొల్లఁ గాంచితిం
గావున మీకు నిద్దఱకు - గౌరవ మొప్పఁగఁ దోడుపాటు స
ద్భావము దీనికిం దెఱుగు - దప్పక యుండఁగ నేర్పరించెద
న్నీవల పెట్టు లట్ల తగ - నీవును నీతఁడుఁ గోరికొం డొగిన్. 11
- క. నాపాటియ పదివేవురు, గోపాలురు గలరు సమర - కోవిదబాహు
టోపాభిరామమూర్తులు, చాపాద్యాయుధకళావి - శారదచిత్తుల్. 12
- క. నారాయణాభిధానులు వారలు గయ్యంబు సేయు - వా రొక్కడ నే
నూరక నిరాయుధవ్యా, పారతమై నుండువాఁడఁ - బరమాత్మఁడ నై. 13
- క. వా రొకతల యే నొకతల, యీరెండుదెఱంగులందు - నెయ్యది ప్రియ మె
వ్వారికిఁ జెప్పఁడు దొలితొలి, గోరికొనక బాలునికిఁ ద-గుం బాడిమెయిన్. 14
- అర్జునుఁడు శ్రీకృష్ణునిం దనకు సహాయునిఁగాఁ గోరికొనుట.
- క. అని పలికి హరి గిరీటిం, గనుఁగొని కొండొకపు నీవు - గావున నీకున్
మును గోరఁ బాడి యనవుడు, విని కృష్ణునిఁ గోరికొనియె విజయుం డెలమిన్. 15
- అ. దాని కాత్మఁ బొంగి ధార్తరాష్ట్రుఁడు వారి, నపహరించికొనిన - యట్ల కాఁగఁ
దలఁచి చెన్న మీటి - బలముల నైకొని, చనియొఁ బ్రీతి రాము - సడ మునకు. 16
- వ. చని యతనిం గని సన్నానంబు నడసి తనవచ్చినకార్యం బెఱిఁగించిన దుశ్శార్థుడు
నకు బలదేవుం డి ట్లనియె. 17
- క. అభిమన్యువివాహమునకుఁ, బ్రభువర్గం బెల్లఁ గూడఁ - బడి యుండఁగ న
సభ నీకై యే బలికితి, నిభవురమున మాట వుట్ట - దే యీవు వినన్. 18
- వ. దానికిఁ గొంద ఁసహ్యాపడి పాండవపక్షపాతంబునం బ్రతికూలవచనంబులు పలికిన
నవి కృష్ణునకుఁ బ్రియంబు లైయుండె న ట్లగుటంజేసి. 19
- తే. అతనిఁ బాసి యొక్కింతప్రా - ధైర్య నిలువఁ, జాలమియు మూలముగ విర సం శ్రమాట
లాడ నొల్లమి నేమియు-ననక యంత, నుండి యొకనిశ్చయమ్ముమై - నున్నవాఁడ. 20
- వ. అది యెయ్యది యంటేని. 21
- క. మీరును వారును జలమునఁ, బోరెడునెడ నెద్ది యెట్లు - వోయిన నెటి నే
నూరక యుండుదుఁ దో డె, వ్యారికి బో నింత నిక్కు - వం బెబ్బంగిన్. 22

- వ. అనిన విని దుర్యోధనుండు దాని కియ్యకొని నవినయంబుగా బలదేవుని వీడ్కొని
వాసుదేవు నామంత్రణంబు నేసి కృతవర్తపాలికిం జని యాతం డొక్కయత్నహిణి
తోడ. దన్నుం గలయ వచ్చువాఁ డయి యూఱడం బలికినఁ బ్రియం బంది నిజ
పురంబున కరిగఁ దదనంతరంబ కృష్ణం డద్దునున కి ట్లనియె. 23
- క. నారాయణగోపాలుర, భూరిపరాక్రములఁ గురువి - భండు గొన సంగ్రా
మారంభరహితు నన్నుం, గోరికొనుట నీకు మేల - గునె తలపోయన్. 24
- క. అనుటయు నాతండు హరి కి, ట్లను నేను రణంబునకు స - హాయం బొల్లక
విను సుప్రసిద్ధుడవు నీ, వని నేసినఁ బేరు నీక - యగు నెప్పాటన్. 25
- వ. నీ కెదు రై జయంబు గొన రా ద ట్లగుటంజేసి విజయమూలం బగునీతోడును వల
యు నీవు సమరంబు నేయ కునికియుం బ్రియంబు కావున నిన్నుం గోరికొంటి నని
చెప్పి మఱియు ని ట్లనియె. 26
- క. సారథ్యం బొనరింపు మ, పారకృపాలీల నెల్ల - భంగుల నా కీ
గౌరవమును జిరకాలము, గోరినయది దీని నిమ్ము - గుణరత్ననిధి. 27
- క. అనినఁ గిరీటికి హరి యి, ట్లను నీ దగుకోర్కి దీర్చు - టది నాకు వ్రతం
బనఘాతగ సారథ్యం, బొనరించెద నీకు నసమ - యుద్ధక్రీడన్. 28
- క. యూఱడించి నరుఁ డో, డొని ధర్మతనూజునొద్ద - కుంబ్రియ మెసంగం
చెం గార్యాలో, చనమును దగఁ జేయుబుద్ధి - శౌరి గడంకిన్. 29

17. శల్వ్యుఁడు పాండవులం జూడ నుపస్థావ్యంబునకు వచ్చుట.

(ఉద్యోగపర్వము. ఆ. I.)

ప. శల్వ్యపాలికిం బోయినదూత లతనిం గని సముచితౌలాపంబుల సమరసహాయత్వం
బునకుఁ గొరి పిలిచినం బ్రీతుం డైయతండును బుత్రమిత్రసమేతంబుగా నానాసేనాతి
సంకులంబుగాఁ గదలి పాండవు లున్నయెడకు నిత్యప్రయాణంబుల నడచునమ
యంబున.

1

దుర్యోధనుండు శల్వ్యసాహాయ్యంబు గోరుట.

తే. ఇంతయును విని కారవా - ధీశ్వరుండు, దత్తు లగునాప్తజనములఁ - దక్షిణంబ
మద్ర నాథునిచనియెడు-మార్గమునకుఁ, బుచ్చియెడనెడ నతులవి - భూతి మెఱయ. 2

సీ. అరు దారుమేలుక - ట్లాయితం బై చూడ, నొప్పారి తను పగు - చప్పరములుఁ
బర వైనచెలువంబు - గరగరికయుఁ దియ్య, తెలిసీరుఁ గలిగిన - దీర్ఘకలును
బొడ వైనమున్వించఁ బోలుచునట్లుగ నేనుఁ, గులకు గుఱ్ఱములకుఁ-గొట్టములును
ముందర బయలైన - చందంబుఁ జతురాభి, మత మైనయాస్థాన - మండపములు
బియ్యములును నేయుఁ-బెరుగును గూర గా, యలును నంటకట్టి-యల్గును గడ్డి
కవణములును బెల్లు - గా నొడఁ గూర్చి ని, గూఢవృత్తిఁ దానుఁ-గూడ 3

ప. ఇవ్విధంబున విడిదలపయనంపుసంపదలు వొంపిరివోవం దనకు సమకర్త సమస్త
పన్నులయవైశ్యంబునకు శల్వ్యుండు సంతృప్తాంతరంగుం డై నిజపరిజనంబులఁ జూచి
యిట్లు చతురంబుగా మనకు పలయువాని సంపాదించుటకుఁ బ్రవర్తకు లైన యుద్ధిష్ఠి
రామాత్యు లెవ్వారు వారలం దోడ్కొని రండు వారలు ప్రసాదదానంబున కర్ప
లని పలుకునవసరంబున నట మున్న పలుదెఱంగులఁ బనులు సేయుచున్నతనపల్లా
యనంబువారిలోఁ గలసి మఱువడి యున్నకారవేశ్వరుం డమ్మటలు విని యుతనికిం
బొడనూప నిదియ సమయం బని సముచితప్రకారంబునఁ దన్నెఱింగించి కొని విన
యంబునఁ గనిన నతండును సంభ్రమంబునం గాఢాలింగనంబు సేసి కనకాశ్రనంబున
నునిచి యింతయు నివృహత్తునుద్యోగంబున నయ్యెం గావలయు నని తలఁచి విస్త
యం బంది నీ కెయ్యది యిష్టంబు గోరు మిచ్చెద ననిన గాంధారి నందనుండు పర
మానందంబునం బొంది యిట్లనియె.

4

- క. సత్యసంస్థతి వగు మా, చిత్త్యవిశారదము నీదు - చిత్తము నియమా
దాత్త్యంబు మెఱయ నాకు న, మాత్మ్యుడ వై పూని నడపు - మత్సైన్యంబున్. 5
- ఆ. తలఁపఁ బాండవులును - ధార్తరాష్ట్రులు నీకు, నొక్కరూప భక్తి - యుక్తిఁ జాల
నీవు నన్ను మాన - నీయుండు గాఁగ న, నుగ్రహించి తగఁ బ - రిగ్రహింపు. 6
- చ. అనవుడు శల్యుఁ డియ్యకొని - యట్టిద కాదె విభేదపుత్తి నా
మనమున లేదు పాండవస - మాజము మీరును నొక్కరూప కా
వున నిది లెస్సమాట దగ - పుం దలపోయఁగ మన్ను ప్రీతిఁ గాం
చిన నిను నెచ్చిఁ గూడుటయ - చేయుదు నిట్టుల యెల్లభంగులన్. 7
- ఉ. దానఁ గొఱంత లే పభిమ - తం బిది గాకయుఁ గల్గెనేనియుం
బూని యొనర్తు నన్నఁ గురు - పుంగవుఁ డెంగయుఁ బొంగి నీవు స
మ్రానము నేసి నా కటు ల - మాత్మ్యుడ వైనపదంబుకింటె మే
లై నుతి కెక్కుకోర్కి యెటు - లారసి చూచిన నొండు గల్గునే 8
- వ. అనిన విని వికచవదనుం డగుచు మద్రేశ్వరుండు. 9
- క. ఐను నీవు వాస్తినగరం, యన కేనును బాండుభూప - పుత్రులఁ బ్రీతిం
గని యట పత్త నవశ్యం, బును వారలఁ జూడ వలయుఁ - బోయెద ననినన్. 10
- ఆ. అట్ల కాక వేగ - మట వోయి మరలుండు, వరము మఱన కుండ - వలయు మిమ్ముఁ
జేరి నెగడువాడ - గార్యమున నిట, యరసి యుండుఁ డనియె - గురువిభుండు. 11
- వ. అనవుడు 12
- క. దరహాస మతో మద్రే, శ్వరుఁ డాలింగనము నేసి - సందియపడ కే
వరుగు మని పలికె నాతఁడు, కరిపురికిం జనియె మది వి - కాసముఁ బొందన్. 13

శల్యుండు పాండవులం జూడ నుపన్యాసంబునకు వచ్చుట.

- వ. అంత శల్యుండు నుపన్యాసంబునకుం జని స్కంధావారంబు దఱియం జొచ్చి ధర్మ
నందననివాసంబున కరిగిన నతండు దమ్ములం దానును ద్రౌపదీసుభద్రలు నభి
మన్యుప్రభృతిపుత్రవర్ధంబును నెదురు వచ్చి కృతప్రణామ లై తోడ్కొనిపోయి
కాంచ నాననంబున నునిచి యర్ఘ్యపాద్యంబు లిచ్చి కుశలం బడిగిన సర్వంబును
గుశలసంపన్నంబ యని వారల నందఱ నభినందించి యుద్ధిష్ఠిరుం బునహరింగనంబు
నేసి యుట్లనియె. 14
- క. జనర హితం బగువనమున, ననుజన్ములు ద్రుపదభూప - రాత్తజయును నీ
పును నింతకాల మలయక, యునికి కడుకొ దుష్కరము ను - హౌదాత్తమతి. 15

- ఆ. దానికంటె నరిది - దలపోయ నజ్ఞాత, వాస మజ్జ్వలొంగ - భాసమాను
లైనమికు మీద - యానూనృతాదుల, పెంపు మిమ్ముఁ గడపఁ - బెట్ట కున్నె. 16
- క. ఇప్పుహి యెల్లను నీమది, యుత్పలికకుఁ జాల నొచ్చె - సుర్వీసర నీ
విమ్మెయి నిప్పు డఖిలదురి, తమ్ములుఁ గడచుటకు సమ్మ - దమ్మునఁ బొదలెన్. 17
- వ. అని యుచితసంభాషణంబులు నేసి దుర్యోధనుండు దన్నుం గాంచినవిధంబును
నతండు ప్రార్థించినతెఱంగును దానికిఁ దా నియ్యకొనుటయుం జెప్పిన ధర్మనంద
నుం డతని కి ట్లనియె. 18
- తే. మేలు నేసితి రొక్కరి - మెచ్చి వారి, కోర్కె దీర్చుట పెద్దల - గుణము కాదె
యది మదీయచిత్తమునకు - హర్ష కరమ, తివిరి యొక్కటి వేఁడెద - నవధరింపు. 19
- వ. పార్థునకుఁ గృష్ణుండు సారథ్యంబు నేయువాఁడై యున్నవాఁడు కర్ణుండు పార్థుతో
నెప్పుడు మచ్చరించుచు నుండు వీ రిరువురకు సంగ్రామం బైనయప్పుడు కృష్ణునకుఁ
బ్రతిసారథ్యం బొనరింప మీరకాని యక్కడం ద కొ్కరుండు లేడు గావున నవ
శ్యంబును మీకుం గర్హసారథ్యంబు గర్హవ్యంబు గాఁగలయది సమరసమయంబున నిరా
కరించి పలికి కర్ణచిత్తంబునకుం గలంక వుట్టించి పార్థ రక్షింపవలయు నకృత్యం
బని యనుమానింపక మత్సార్థనంబున నెల్లభంగుల నివ్వధం బనుష్ఠింపవలయు నని
యభ్యర్థించిన సప్రతించి శల్యుం డి ట్లనియె. 20
- క. అగు నిది వోలును నాకుం, దగ వట్టిద కర్ణునకు ర - భంబు గడప నీ
వగు దని కోరినకారవ, జగతీశ్వరు ప్రార్థనంబుఁ - జలుపఁగ వలయున్. 21
- క. కర్ణునిసారథి నైనను, నిర్ణయమున కేను బార్థ - నిం గాచెద నా
దుర్జయవిచారు నెమ్మెయి, గర్హకతోరంబు లాడి - కలఁతుం బోరన్. 22
- తే. దర్శమును దేజమును మాయఁదలరఁ బలికి, చిక్కువడిచిన నేయంగఁజేత, లాడ
కునికి రాధాతనూజా న-ర్జునుఁడు దీప్ర, బహుళబాణపరంపర-పాలు పఁ బుచు. 23
- ద. ఇది యొకఁ డేల నీవు మది - నెయ్యది గోరినఁ జేయువాడ నాఁ
డదయత సూతనూతి సభ - నాడినమాటకుఁ జాల నొచ్చి మా
హృదయము లెల్ల నీవలన - నెంతయుఁ బక్షము నేయు నక్కటా
యదియునుగాక మీపడిన - యాపద లెవ్వరి నొప్పుఁ జేయవే. 24
- ఆ. ఇట్లు వడితి ననుచు - నెద నీవు వగవకు, గారవమున నీమ - నోరథమ్ము
ఫలము వొందు నెల్ల - భంగుల దేవత, లయినఁ బడుదు రొక్క - యవసర. మన.

- క. వాసపుండు దొల్లి నిజకాం, తాసహితము గాంగ నధిక - ధైర్యము వొండెక
మీసంపద పెద్దయె విధి, సేసినగతిఁ బడక యుండ - శివునకు వశమే. 26
- క. కావున మీపడివయర, త్యావాసక్తేశమునకు - నజ్ఞాతవిధిక
సేవకుల ధైర్యదానికి, నోవకుఁడీ మీరు లఘుమ - నోవృత్తుల రై. 27
- వ. అని యిట్లు సెప్పి శబ్దపుండు సభాసదులం గలయం గనుంగొని. 28
- ఉ. కౌరవనాథుఁ డానమము - కైవడి నాశముఁ బొందు వాసవ
శ్రీరమణీయుఁ డై జయము - సేకొని ధర్మజుఁ డంబురాశివే
లారశనాసముజ్జ్వలవి - లాసమనోహరమేదిసీవధూ
సారసమగ్రభోగముల - సన్నతి కెక్కెడుఁ దానుఁ దప్పులున్. 29
- వ. అనిపలికి వెండియు నతండు పాండవాగ్రజున కి ట్లనియె. 30
- క. సౌఖ్యంబులు వొందు జగ, త్ప్రఖ్యాతులుఁ జెందుఁ దగఁ బు - రందరవిజయౌ
పాఖ్యానము విన్నను ద, దావ్యఖ్యానము సేసినకా జ - నావలి కనఘా. 31
- క. మోహరము నడచు చుండఁగ, నీహరివిజయంబు వినున - రేంద్రుండు రిపుసం
దోహంబు గెల్పుటకు సం, దేహం బించుకయు లేదు - ధీరవిచారా. 32
- వ. అనిన విని ధర్మనందనుండు మద్రప్రతిం బ్రస్తుతించి మహానుభావా భవదీయభాషణ
శ్రవణంబునఁ జిత్తంబు కలంక దేతు నని సంభావించి యతనికి సముచితంబులగు
మజ్జనభోజనంబు లొనరించి యనంతరంబ యతండు పయనంబునకు నుద్యోగించిన.
- ఆ. అతని ననప నేగి - యధికసంప్రీతి నే, తెంచునప్పు డయ్య - ధిష్ఠిరుండు
రణములొన మీరు రాధేయుఁ బలుకుట, మఱవ కుండ వలయు మమ్మఁ దలచి.
- క. అనుటయు మద్రేశ్వరుఁ డా, తని నూఱడఁ బలికి గాఢ - తరముగ నాలిం
గన మెనరించి చనియె హ, స్తినగంకి బలప్పుతో న - తిత్వరితగతిన్. 35
- వ. అట్టియవసరంబున. 36
- మ. సకలకాలాధిపయంకరుం డగుచు ను - త్సాహంబు వాటించి నే
లకు వ్రేఁ గయ్యెడుభంగి వచ్చె రణలీ - లాకాతుకం బొప్పఁ దా
నొకయత్నేహిణితోడఁ బాండవబలం - బుల్లాసముం బొంద సా
త్మకి భాహాబలగర్వనిర్వహణవి - ద్యాప్రాధిసంరూఢుఁ డై. 37
- వ. అంతం, జేదపతి యగుధృష్టకేతుండును జరాసంధనందనుం డగుసహదేవుండును
జెఱొక్కయత్నేహిణితోడం జనుచెంచిరి సహూదరు లేవు రగుకేకయపతులు
నేకాత్నేహిణీసమేతు లై యేగుచెంచిరి తిదనంతరంబ. 38

క. కొడుకులుఁ దాసును గుఱ్ఱపు, దడములఁ గరిఘటల భటర - ధవ్రాతములం
బుడమి చలింపఁగ ద్రుపదుఁడు, గడువేడుకఁ దోడు నూపె - గొంలేయులకున్.

వ. అదియును నొకయత్నేహిణికిం గలిగి యొప్పె నయ్యనసరంబున ననుజతనుజ
సమేతుండును బాల్వతీయమహీపాలసహితుండును నై యొక్కయత్నేహిణి యొడ్డ
నంబు దీర్చి. 40

క. చిందములమ్రోతఁ బగతుర, డెందంబులతోడ దిక్త - టీసంఘులు నం
దంద పగులంగఁ గుంతీ, నందనులకుఁ దోడు మత్స్య - వాఘుఁడు నూపెన్. 41

వ. పాండ్యవిభుండు లోనుగాఁ బలుదెసల నుండి వచ్చినబలం బొక్క యత్నేహిణికిం
గలిగి యొప్పె. 42

క. ఏ డత్నేహిణు లిమ్మెయ, గూడెం బాండునృపమతులఁ - గ్రూరాహవసం
క్రీడావినోదమునకుం, దోడుపడం బూని యతికు - తూహలవృత్తిన్. 43

వ. ఇవిధంబునం గూడి పెరిగి యుధిష్ఠిరువైనట్లు గయ్యంబునకుం గాలుద్రవ్యచు
నుండె నంత నక్కడం గిరాతకాంచననైనన్యనిచయుంబులం గూర్చికొని సమరంబు
నకు నమరి యొక్కయత్నేహిణి గలభగదత్తుండు సుయోధనుం గలసె భూరిపరా
క్రముం డయినభూరిశ్రవుండును మహాబలం డయినశల్యుండును నేకాత్నేహిణి
సమేతంబుగా నేతెంచిరి వారలయట్ల సన్నధుఁ డై కాంభోజనాథుం డైన
సుదక్షిణం డనుయవ నేశ్వరుండును వచ్చె నత్తైఱంగున సమకట్టి జయద్రథ
ప్రముఖు లైనసింధుసౌవీరనరపతు లరుగుడెంచిరి మాహిష్మతీపతి యగునీలొండు
యాదవవీరుం డగుకృతవర్షయు నవంతీశ్వరులు సోదరులు నగు పిందాసువిందు
లిరువురునుం గా నిన్నలువురు నొక్కొక్కయత్నేహిణితోడఁ జనుకొనిరి మఱి
యునుం బలుదెసలనుండి వచ్చి కూడినవాహినులు మూఁ డత్నేహిణులకుం గలిగె
ధార్తరాష్ట్రులకుఁ దోడుపడం బూనినయవి పదునొకం డత్నేహిణులయ్యె నట్టియెడ.

క. సవరణల నొప్పి మనిఁ బాం, డపబలముల మార్కొనం గ - డంగుచు గత్తు
త్సవమునఁ జేర్చినసేనల, కవకాశము లేదు విడియ - హస్తిపురమునన్. 45

క. నానాముఖముల విడియం, గా నియమించెను బలంబు - గౌరవపతి య
సేనలదొరలకు నిలువఁగ, నైనను నెడ లేమి నధిక - హన్సం లేనఁగన్. 46

వ. ఇత్తైఱంగునం గురుజాంగలంబున రౌహితకారణ్యంబున మరుదేశంబున నో గాచ్చత్రం
బునఁ గాలకూటంబున గంగాకూలంబున వారణావతంబున వట్టస్థానంబున చిచ్చలవిడి
విడిసి ధనధాన్యాదిసమస్తవస్తువులకలిమింజేసి యెలమి మిగిలియున్నంత. 47

18. శ్రీకృష్ణుని రాయబారము.

(ఉద్యోగపర్వము. ఆ. III, IV.)

- తే. సంజయుండు దిన్ను వీడ్కొని చనిన ధర్మ, సుతుండు మఱునాండు దమ్ముల-సుతుల నిష్ఠ
భృత్యవరులను దొరలను బిలువఁ బనిచి, యెల్లవారును విను చుండ - నిట్లు లనియె. 1
- క. మనము జనార్దనుపాలికిఁ, జని కారపసభకు నతనిఁ - జనుమని ప్రార్థిం
చిన మేలు బంధుహితగురు, జనములతో రణము గాక - సంప్రీతి యగున్. 2
- వ. అని పలికి వార లందఱు బలసి చనుదేర మాధవుమందిరంబున కరిగి యతనిచేత
సత్కృతుం డయి సమస్తపరిజనంబులుం బరివేష్టింప నొక్కపార్శ్వంబునం బాంచా
లియు సముచితపరివారపరివృత యై యుండ నతండునుం దానును సుఖాసీనుం డై
యుండి యతనితో ని ట్లనియె. 3
- క. ఆపడ గడవం బెట్టిగ, నోపి శుభం బైనదాని - నొడఁగూర్చును మా
కీపుట్టువునకుఁ బాండు, త్వేపాలుండు నిన్నుఁ జూపి - చనియె మహాత్మా. 4
- తే. సమయ మిది మిత్రకార్యంబు - చక్కజేయ, నీకతంబున నే మవి - నీతుఁ డైన
యాసురౌధనుతోడిపో - రాట దక్కి, యనుభవించుము మాయంశ - మగుధరిత్రి. 5
- వ. నీకు వేఁము ప్రద్యుమ్నాదికుమారులతోడివారము మమ్ము దురితంబులు వారయ
కుండ నరసి రక్షింపు మనవుడు వాసుదేవుండు నీపంచినయట్ల చేయం గలవాడ
సెయ్యి తలంపు సెప్ప మనిన నజాతశత్రుండు నీవు కరినగరంబున కరిగి కారవుల
తోడఁ దగినమాట లాడి తెఱంగు నేయ వెలయు నని ప్రార్థించి యతని నియ్య
కొలికి యి ట్లనియె. 6
- నీ మాతఁ డితలంపును - నాతనినందను, చందంబు నిన్న యా - సంజయుండు
పలికినపలుకులఁ - డెలిసెగదా నీకు, వారిచిత్తముభంగి - వాఁ డెఱుంగుఁ
బాలుసం పని యీక - యేలిమాటలన మ, మ్మలక దీర్చుదరు తా - రధికదుష్క
రం బైనయాసమ - యం బేము పదుమూడు, వస్వరంబులు సల్పి - ఎచ్చి యుండఁ
గులమపాడి నడవఁ - దలంపడ పతి సెడఁ, దలంచెనేని కొడుకు - వలచినట్టి
వాఁడు గాన నతని - ఎక్రత మాన్వ లేఁ, డింతకింతఁ గలదె - యెడరు మాకు. 7
- క. జననియు సమస్తబాంధవ, జనములుఁ బ్రియ మంద వారి - శాంతులఁగాఁ జే
యను నెమ్మిగ నొక్కటి యై, మనసుం దెఱఁ గేది యునికి - మాపౌరుషమే. 8

- క. ఇచ్చటిబంధులు నీవును, నచ్చెరువడి వినుచు నుండ - నయి దూళ్లును మా
కిచ్చినను జాలు నంటిని, బొచ్చెము గా దింతవట్టు - పూర్ణము సుష్టి. 9
- శా. ఆదుర్యోధనుఁ డంతమాత్రయును జీ - యం జాలఁడో కాని పెం
పేదం గ్రూరత కోర్వ రాదు సిరి నా - కే లందునే గ్రాసవా
సోదైన్యంబులు వచ్చు నాయరయునీ - చుట్టాలకుం గావునన్
మోదం బందుట గల్గుఁ గౌరవులు నే - మం బొంది శ్రీ నొందినన్. 10
- ఉ. అక్కట లాఁతు లైనఁ బగ - తైనను జంపన కోర నేల యొం
డొక్కతెఱంగు లేదె యది - యొప్పుదె బంధుసుహృజ్జనంబు లా
దిక్కున నున్నవారు గణు - తింపక సంపదకై వధించి దూ
తెక్కుట దోప మందు టను - నీదురవస్థల కోర్వ వచ్చునే. 11
- ఎ. అని పలికి పొండవాగ్రజుండు వెండియు. 12
- ఆ. తుత్రధర్మ మింత - కష్ట మగునె పెఱి, ధర్మ మాచరింప - దగ దటండ్రు
గాన శస్త్రజీవి - కయ తగి యున్నది, యైన వెంశనాశ - మనభీమతము. 13
- వ. అదియునుం గాక. 14
- ఆ. కలహ మగుట లక్ష్మీ - గావించుఁ బ్రాణహా, నియును జేయు నింత - నిక్కువంబు
పలువు రొకని కోడి - పాటుట బల్లిగు, లనదచేతఁ జెడుట యును ఘటించు. 15
- క. జయ మగునోడుదు మనుని, శృయ మొక్కఁడు లేదు వినుము - సమరమునఁ బరా
జయము మరణంబుకంటె హృ, దయపుటభేదనము నేయుం - దధ్యం బ
- క. కాన నవశ్యముఁ బెనఁకున, గానియుపాయమునఁ బగఱు - గడలేర్పర్చు
బూని నడచు నెవ్వఁడు డెం, దానం జెయి వెట్టికొని య - తఁడు నిద్రం
- ఆ. పగయ కలిగినేని - పా మున్న యింటిలో, నున్నయట్లకాక - యూఱడి
యుండునెట్లు చిత్త - మొకమాటుఁ గావున, వలవ దధికదీర్ఘ - వైరవృత్తి.
- చ. పగ యడఁగించు పెంతయు శు - భం బది లెస్స యడంగునే పగం
బగ పగ గొన్న మార్కొనక - పల్కక యుండఁగ వచ్చునే కడుం
దెగ మొద లెత్తి పోవఁ బగ - దీర్పఁగ వచ్చినఁ గ్రౌర్య మొందు నే
మిగతఁ దలంచినం బగకు - మేలిమిలేమి ధ్రువంబు గేశవా.
- ఉ. కావున శాంతి బొందుటయ - కర్తము దా నది యట్లు లండె శ్రీ
గావలె నంచుఁ బోరితము - గామియుఁ గోరెద మెల్లసాములుం
బోవుటయుం గులత్తయము - పుట్టుటయున్ వెలిగాఁగ నొందుమై
నేవిధి నైనఁ జక్కఁబడు - పెంతయు నొప్పుఁ జామి జనార్దనా.

- చ. మనమునఁ బక్షపాతగతి - మాచెస మానుము ధర్మసీతప
 త్తనముల చెందుదిక్కుల హి - తంబును బెంపును గల్గ నట్టిచో
 ప్పన విదురాదిసజ్జనుల - బుద్ధికి రా నుచితంబుతోడిమె
 ల్లునఁ బరుసందనంబునను - భూపతు లెల్ల నెఱుంగ నాడుమీ. 21
- చ. తగవునఁ బోక రాజు బెడి - దంబులు వల్కెనయేని నైచి యొ
 ప్పగ నిలుమీ గురుత్వముఁ బ్ర - భుత్వమునుం గలపెద్దవారిమా
 ట గొనమి యాసుయోధనుక - డక నిలఁపక మన మెల్ల గారవం
 బుగఁ గురువృద్ధులఁకు దలఁ - పుం జన నిచ్చిన మెచ్చరే జనుల్. 22
- మ. సుతువాఁడై వినయంబు సేకొనక యే - చొప్పుం దిగం జెప్ప కా
 ధృతరాష్ట్రుం డవినీతిఁ జేసినను సు - ధింపంగ రా దంచు వే
 గ తెగం బాఱకు తెంపు సేయునెడ లో - కం బెల్ల మెచ్చుం బ్రకా
 శితధర్మస్థితి నొంది మామనము ని - శ్చింతంబు గాఁ జేయుమీ. 23
- ఆ. ఇన్ని సంఘముల - నిబ్బంగి నెంతయు, నొగులుచిత్తవృత్తి - నొప్పు దీర్ప
 వెజ్జ వీవ కావె - వేయేల యేగతి, నడపఁ దలఁచి తదియ - నాకుఁ బ్రియము. 24
- వ. అని చెప్పి తలఁచికొని వెండియు ని ట్లనియె. 25
- క. నీవు సుయోధనుపాలికిఁ, బోవఁగ వల దనియు నొక్క - బుద్ధి వొడమెడుకొ
 గోవింద యతఁడు మంత్రులఁ, గాఁరములు చక్క వినరు - కార్యవచనముల్. 26
- స. నీకు పె ను లవినీతులు - క్రూరకర్మ, లట్టినీచులకడకు ని - న్న నుపఁ జాల
 కుండ నటపడియెడు - దేవపదవి, యైన నే నొల్ల నొంటి యందరుగు టుడుగు 27
- నెయ్యిఁ గృష్ణుఁ డి ట్లనియె - నాధృతరాష్ట్రుండు నట్టివాడ త
 తోడ నెడ యేల నీచుకు - తధ్యము నీతలఁ పే నెఱింగితి
 తొల్లి న శంక దక్కుము వి - నక వలతే విను మేను నిక్క మ
- నీ మాతఁ డటం గలందె రణ - కేళికి మార్గొన నొక్కఁ డేనియున్. 28
- పక్షము కారపసభ కేఁ, జను లెట్లును మేల యర్థ - సంసిద్ధి యగుకొ
 బాలు కటం బాపము రా, కునికికి గత మైనపలుకు - లొందెను గలుగున్. 29
- రం బైలికిన యుధిష్ఠిరుం డి ట్లనియె. 30
- గులవ గాక నీకుఁ - బోలిన ట్లయిన నం, దరిగి యేము వారు - నర్థిఁబొంది
 వాడకునట్లు గాఁగ - నొడఁబాటు గావింపు, మెల్లభంగి మనకు - నిదియ లెస్స. 31
- క. జనన్మిఱుగు దెదిరి నెఱుంగుదు, నెచ్చి యెఱుగు దర్శసిద్ధి - నెఱి యెఱుంగుదు వా
 యనలపద్ధతి నెఱుంగుదు, పొ మ్మెవ్వడ నేను నీకు - బుద్ధులు నెప్పన్. 32

కృష్ణుడు ధర్మరాజుతోఁ గౌరవులమర్జయంబు సెప్పట.

సీ. అనిన ముకుందుఁ డి - ట్లనియె సంజయునిమా, టలును నీ వన్నప - ల్గులును వింటి
నీమది ధర్మైక్ - నిష్ఠమై నున్నది. వైరంబు విడువరు - వారు ద్రోహ

భీష్ములు గల రని - విరుదు లై యున్నవా, రగునె రాజన్యుల - కడఁగి కుడువ
నక్షేత్రపుత్తి రా - జ్యముచవి గొన్నవా, రేల యిత్తురు నీకుఁ - బాలు సెపును
ధార్తరాష్ట్రులు సడికి న - ధర్మమునకు, నలుక రెన్నఁడు విడువు దై - న్యంబు పొడువు
కయ్య మరివర్గజయమునఁ-గలుగు నిహవ, రముఁ జరిక్కియును బొందు-రాజతనయ.

మ గురుభీష్మదులు నూచు చుండ సభ మీ - కుం గీడు నాఁ డట్లు ము
ప్పురు లై చేసిరి యంత నేసియును బ - శ్చాత్తాపముం బొంద నో
పర వా రెన్నఁడు సట్టి గోటఁ గృపయుఁ - బంగుత్వముం దక్కు మె
వ్వరుఁ గోపింపరె యాదురాత్మకులగ - ర్వక్రార్యమున్ సూచినన్. 34

వ. కపటపునెత్తంబు నెపంబుగా మిమ్ము వెడలనడుచునప్పుడు దుర్యోధనుఁ శ్శాసనశకుని
సూతనందనులు పుయిలోట దక్కి - కలకల నవ్వుచుం బలికినపలుకు లుగ్గడింప
వచ్చునే వాని విని సమస్తజనంబులు ధృతరాష్ట్ర నిందించుచు మీరు బలవంతుల
రయి యుండియు సత్యంబు వాటించి యూరక పోక నూచి యచ్చెరువాటుతో
నుమ్మలించు చుండిరి తిట్లువాట్లం బోయెడువారు దైవోపహాతు లై మున్న చెడి
యుండుదురు గావున వారలం జెలుపనుఁ జూలకన ప్రారాత్తు లగుకారవు ల్లే
వారికి ఎద్దులు గాఁ దగుదురు నీ కేల యవధ్య లైరి పాపాత్మకు లుహింసకులం
బాముల నె ట్లట్ల నిర్విచారంబుగా పెధియించుట కర్హ్యంబు. 35

క. మీతండ్రికి భీష్మనకుం, జీతోముద మొదవ భక్తి - నేయన తగు నీ
కాతలకు నేను జని వి, భ్యాతంబుగ నీడువినయ - మభివర్ణింతున్. 36

క. చెలులుం జుట్టలు దేశం, బులరాజులు వినఁగ నీదు - పుణ్యచరిత్రం
బులు నీవు ధర్మమార్గము, దలంచుటయుం దెలియఁ బలికె - దం గురుసభలోన్. 37

వ. దానికి దుర్యోధనుం డియ్యకొనక తెఱంగు మాలినమాట లాడుటయుఁ దండ్రి
యతని వారింప నేరమికి దోడుపేక్షకుం డగుటయుఁ జూచి మీతోన్లీంటిపాట్లు
నుం దలంచి యెల్లవారును వారిని గర్హింతు రింతియ కాక మనకు నొండేమి వలయు
నాయోపినంతయుఁ బెక్కుభంగుల సంధియ కావింపం జూచెద నవ్విధంబు సిద్ధిం
చిన మేలు గాదె యట్లు గాక తక్కిన నవోచియుత్సాహంబుచందంబును
నందుఁ జేయం గలవారివర్తనంబులుఁ గొలందులు నెఱింగి నీకు విజయం బగు
విధంబునం జనుదెంచెద.

- లే. ఆసుయోధనుముక్కున - నావి గలుగఁ, బుడమి నీ కీడు గావునఁ - బోర కలుగు
నేను గయ్యపుశకునంబు - లెన్నియేని, కంటి నీ వనుత్సాహివి - గాఁగ వలదు. 39
- వ. చతురంగబలంబుల నాయితంబు గావించుచు దొరలం బురికొల్పికొనుచు నాల
స్యంబు లేక సమరింబునకు సన్నాహంబు సేయు చుండ వలయు నని పలికిన విని
వృకోదరుండు దామోదరున కి ట్లనియె. 40
- క. సమరంబు గలుగు ననుచును, మము వెఱపింపంగ వలదు - మాధవ నీ వా
కుమతి యగుధార్తరాష్ట్రుఁడు, శమించుకార్యంబు నడపు - సౌజన్యమునన్. 41
- వ. అని వెండియు. 42
- శా. పాపాత్ముండు మదాంధుఁ డాతులువ నీ - పం పెట్టునుం జేయఁగా
నోపం డడ్డము నెప్ప రెవ్వరును మా - నోద్రేకమ౯ గర్వముం
గోపంబుం దనుఁ ద్రిప్ప నాప్తజనులం - గుందించుటం బోయిన
ట్లే పో నిత్తురు గాన ని న్నతఁడు జా - లిం బెట్టెడుం జూడుమీ. 43
- ఉ. చొచ్చినచోన చొచ్చి తెగఁ - జూచెద నంచుఁ గడంగు చుండు న
నైచ్చుండు బాహుగర్వమున - నీచు సుయోధనుఁ డట్టివానితోఁ
బొచ్చెము లేక కూడి మనఁ - బోవక పోవఁగ రాదు నాకు వి
వ్వొప్పుండు రాచవారుఁ గురు - వంశముచేటున కోప కుండుటన్. 44
- ఉ. పాండవకారిపుల్ గలసి - పాలును నీరును బోలె నెమ్మిమై
నుండ గ దుష్టచేష్టల సు - యోధనుఁ డింతలు సేసె నాతఁ డొ
క్కండ కులక్షయంబునకుఁ - గారణ మం ద్రది దప్ప వైన నీ
వొం డన నేల యాబిరుదు - నోపినయంతయుఁ దీర్పు నేర్పునన్. 45
- చ. తన పారిపోవునంతకు ను - దగ్రతయుం గవటంబు మాన నే
ర్చునె ధృతరాష్ట్రసూనుండు య - శోభరితం బగు భారతాన్వయం
బున గొకనిండు వచ్చు నను - బుద్ధి గురాత్తున కేల కల్లు నా
యనమెయి బోయి హీనగతి - నైన ఘటించిన నెంత యొప్పునో. 46
- వ. మాకును వారికిఁ బితామహుం డగుభీష్ముండు విను చుండ సుయోధనుతోడం గురు
కులేశ్వరునాస్థానంబున నావచనంబులుగా ని ట్లనము. 47
- లే. అన్నదమ్ములమైయుండి - యకట మనల, నొరులుదలయొత్తిచూడనొం - డొరులతోడఁ
బెనఁగ నేటికి నీ నేల - పెద్దవారి, బుద్ధి విని పంచి కుడుచుట - పోలదొక్కొ. 48
- క. అని యెవ్విధమున నైనను, వనజోదర సంది సేయ - వలయుం దగ నే
మును వారును గలయుట భూ, జనులకు నెల్లను హితంబు - సౌఖ్యకరంబున్. 49

చ. అనుటయుఁ బిన్న నవ్వు నగి - యంబుజనాభుండు వల్కు నెన్నడున్
 విననివి భీముపాలఁ గడు - వింతలు వింటిమి మాట లగ్గి చ
 ల్లనగుట భూరిభూధరము - లాఘవ మొందుట గాదె యివ్వధం
 బున నితఁ డిట్లు మార్దవముఁ - బొందుట యింకిటఁ జెప్ప నేటికిన్. 50

శ్రీకృష్ణుండు భీమసేనునిఁ గౌరవులతోడియుద్ధమునకుఁ
 బురికొల్పుట.

తే. అని సహౌదరు లాజి నా - యాసపడుట
 కోర్వమియుఁ గౌరవులఁ జంప - నొల్లమియును
 గలుగునెయ్యంబుపెంపునఁ - గరుణ నార్దు
 దైవపవనజాఁ బురికొల్పు - నాత్మఁ దలఁచి. 51

వ. మురమర్దనం డతనితో నిట్లనియె. 52

ఉ. యుద్ధముమీఁదివేడ్కయు మ - హూగ్రవికోధుల నల్కఁ జేయుద
 ర్శోద్ధతియున్ సుయోధనుని - యున్నతి వైఁపనియేపు రాజ్యసం
 సిద్ధి నిజాగ్రజప్తనకుఁ - జేయుతలంపును గల్గునీ వసం
 బద్ధము లైనవాక్యములు - వల్కుట యొప్పునె కీచకాంతకా. 53

వ. అని యంత నిలువక. 54

క. వెఱ పెట్టిదియో యెన్నడు, నెఱుంగనినీయట్టివాని - కన్వరొకోంబ
 పిటికితన మింత యలవడ, గఱపినవా రనుచు శౌరి - గలకల నవ్వెన్ 55

వ. దానికి దరహానితవదనం డగుచు భీమసేనుండు వసుదేవనూన కిట్లనియె. 56

ఉ. బంటుతనంబుమాటలకుఁ - బాఱకు పొందునృపాలుపాలు నై
 కొంటయ చాలు నన్ననృప - కుంజరుపల్కుల కడ్డ మాచ రా
 కుంట యెఱుంగవే మును సు - యోధనుచందముఁ జూపి యప్పు డే
 మంటి యుపేంద్ర న న్నని ర - ణాగ్రమునన్ నిను మూదలించెదన్. 57

క. నాకొలఁది విచారింపక, నీ కిట్లనఁ దగునె మిన్ను - నేలయు నిమ్రై
 గాక తిరుగంగఁ బడినం, బో కే ముంజేతు లొడ్డి - పోవంగఁ ద్రోతున్. 58

ఉ. నావుడు నవ్వుటాల కని - నం బవనాత్మజ యింత యేటికిం
 గేవలయోధవే వరుల - కిల్బిషముల్ దలపోయ కిమ్మెయిన్
 జావడ మైనఁ జూచి యిది - చందము గాదని యంటి. గాక నీ
 చేవయు లావు నీవు మును - చేసినభంగులు నే నెఱుంగనే. 59

వ. అని చెప్పి మాధవుండు మఱియును.

60

ఉ. పార్థుండు పోరఁ దేరు గడ - పం దనకున్ ననుఁ గోరి యెంతయుం
బ్రార్థన సేసె దాని కను - రాగము వొందితి నేను గాన యు
ద్ధార్థుల మైనమాకు నిను - నాసపడం దగదే యశంబు నా
నార్థములున్ విరోధివిజ - యంబునఁ దక్కఁగ నొంటఁ గల్గునే.

61

వ. అనవుడు.

62

కా. ఏమీ పార్థుండు నీవు దండిమగ లై - యీనచ్చుకారవ్యసం
గ్రామక్షోభము బాహుదర్పమునఁ దీ - ర్పం బెద్దమి ట్టెక్కి మి
మ్మే మెల్లఁ వెఱు గంది చూచెదము గా - కీసారెకుం బోయి రా
భీముం డిత్తటి రిత్రమాటలకుఁ గో - పింపండు నూ పెం పఱన్.

63

వ. అని పలికి యివ్విధంబున గోపాలదేవు మేలంపు మెయివడికార్యచనంబులకుం దగం
దాసును దోడ్తో సరసం బాడుటయ కా మలుమాట లాడి యంతటఁ దని వోవక
బకమర్దనం డతనితో ని ట్లనియె.

64

ఉ. కయ్యము గల్గిన ట్లయిన - గంధగజప్రకిరంబుకుంభముల్
వ్రయ్యం దురంగవంక్తుల ధ - రం బడఁ దేగముల్ బడల్పడన్
డయ్యమి కీవు వెక్కనవ - డెన్ గదపండువు నేయఁ గోరునా
దయ్యమునెత్తికోలు దుది - దాఁకుట గాదె భుజంగభంజనా.

65

చ. అన విని దేవకీతనయుఁ - డాతని కెట్లనుఁ జెప్పినంతకం

టెను మిగులంగఁ జేయుదు గ - డిందిమగఁడవు నిన్నుఁ దెప్పగాఁ
గొని పలుమాటు నాపడల - కున్ భయ మొందక దుగ్గిఖవార్ధు లీఁ
దినమము నెల్ల నిక్కొంటి - దిర్చి సుఖాత్ముల జేయు పావనీ.

66

క. ఇది పోయెదఁ గౌరవ్యులఁ బదనికి రాఁ బలికి నుంధి - పాటించెద నా
కది యొప్పుద కాని తుదిం, గుదు రింతకు నీవ కావె - గూరత్తు నిధి.

67

అర్జునుండు శ్రీకృష్ణునితోఁ దనయభిప్రాయంబు సెప్పట.

వ. అనిన వాసుదేవున కర్జునుం డి ట్లనియె.

68

తే. చెప్పఁ గలయంతవట్టును - జెప్పె నీ క, జాతశత్రుండు వింటి వీ వారెఱుగు
మాకు నెల్లను బలుకింగ - మాట లొండు, గలవె యైనను జెప్పెదఁ గన్నయంత.

69

- మ. ధృతరాష్ట్రం డతిలోభదూషితుఁడు ధా - శ్రీభాగ మీ నేర్పునే
సుతుఁడుం గష్టఁడు సంగి యేల యగు నం చుక మున్న కై పెక్కిన
ట్టితలం పచ్యుత నీకుఁ గల్గినది గాం - డీవంబు దివ్యాస్త్రసం
తతియుం బెట్టినయట్ల యుండి మముఁ జిం - తం బాప రాదో కదే. 70
- ఉ. నీ వొనరింపఁ బూనినప - నిం గమలోదర కీడు పుట్టునే
కా వనినట్ల యుండి యవుఁ - గార్యము లట్లుగుటం బ్రయత్నసం
భావన సేత పౌరుషము - పథతి తత్ఫలసిద్ధి వొందుచో
దైవము దోడ్పడక వలయుఁ - దధ్యము రెండును నీ వినోదముల్. 71
- ఉ. వేరిమి ధర్మజం బరిభ - వించినద్రోహులు పధ్యు లన్న నె
వ్వారికిఁ బోలదే సుజన - వత్సల నీ విటు లంట వారు మ
మౌరస మెత్తి కీడ్పటిచి - యింతలు నేసినదాన నీమదిం
గూరిననొప్పుసాంపునను - గోపముపెంపునఁ గాదె యారయన్. 72
- ఉ. వినను జిత్రగింపు ద్రుప - దాత్మజ నాసభ నట్లు నేసినక
దానికి పైఁప లెస్స యని - దైవ్యముఁ బొందుట కోర్చి యమైయిం
గాననభూమికిం జనుట - కారుణికొత్తమ నీ వెలుంగవే
కాన సహించి పాండవులఁ - గౌరవులం దగఁ గూర్పు నేర్పునన్. 73
- తే. అలవి యెలుంగక ధార్తరా-ష్ట్రులు గడంగి, మమ్ముఁ బటిచినపాటులు - బానసమునఁ
జవుటఁ బెట్టినవిత్తుల - చంద మొంది, యంకురింపక చెడి పోయె - నం... జాక్ష. 74
- ప. అమైయికుల నెమ్మెయి నయినను 75
- క. ఒడఁబటిచి మాకు వారికిఁ, బుడమి సగము గాఁగఁ జేసి - పొంది పాసఁ గి యుం
డెడునట్టితెలుగు నేయుట, కడు మే లది గౌరవము ను - ఖంబును జేయన్. 76
- క. నీ కిట్టిది చిత్తమునకు, రా కుండిననేని వలదు - రం డిమ్మెయి మీ
రీకార్యము నేయుం డని, మా కానతి యిప్పు కంస-మర్దన తెలియన్. 77
- మ. హిత మిబ్బం గిది మాకు ధర్మముతెలుం - గి ట్లుండు నం చేను నీ
మతి బోధింప వలంతినే హితము ధ - ర్మంబుక విచారించి మా
చి తగం బొ మ్మని యేది పంచి తది ని - శ్చిలతంబుగం జేసి యు
న్నతిఁ బొందం గలవార మై యునికి కృ - ణా నేడుగా వచ్చెనే. 78
- ప. అనిన విని కృష్ణుండు విజయవ కి ట్లనియె. 79

చ. వెరవున లావునం గృహికి - వేయువిధంబుల మే లానర్చినం
దొరకొనునే ఫలంబు దటి - తోఁ దగువర్షము లేకయున్న నె
ప్పరుసున లెస్స సేసినను - బారుపముల్ ఫలియించు తెల్ల నా
దరణమునం బ్రసన్న మగు - దైవముచేతన చూవె ఫల్గునా.

80

ఉ. కావున సంధికిం బురుష - కార మొనర్చెద నోపినంతయుకా
దైవముచేత యె ట్లగునొ - దాని నెఱుంగ నుయోధనుండు సం
భావన సేసి పా లాసంగు - పాడియ కల్గిన బ్రాహ్మ మాదిగా
నేవిధి నైననుం జెఱుప - నింతలు పాపము లాచరించునే.

81

వ. అది యెల్ల న ట్లుండె నిచ్చట విరాటుపసులం బెట్టింప నీవు వోయినయప్పుడు
భీష్టుండు దుర్యోధనుతోఁ జెప్పిన తెఱంగు.

82

ఉ. వచ్చినవాఁడు ఫల్గునుఁ డ - వశ్యము గెల్లు మనంగ రాదు రా
లచ్చికి నై పెనంగిన బ - లంబును రెండును గెల్వ నేర్పునే
పెచ్చగుఁ గు దగుం దొడరు - తెల్లవిధంబుల కోర్పు నట్లు గా
కిచ్చ దలంచి యొక్కమెయి - నిత్రటిఁ బొం దగుచేతయుం దగున్.

83

వ. అనియె దాని కతం దుత్తరం బిచ్చిన తెఱంగు.

84

ఆ. మనకుఁ బొందురాజ-తనయవర్ణమునకు, నెట్లు వొందు గలుగు - నేను రాజ్య
భాగ మీస సమర - భంగిక విక్రమ, నిరతిఁ బూను టిదియ - నిశ్చయంబు.

85

స. అని పలికె నది యంతయుఁ బదంపడి మన మెల్ల వింటిమ కాదె యామాటలఫలం
బప్పుడఁ నియు నాకప్తాత్తుండు వెడియుఁ గెలియుండు.

86

తే. అతనిగూడోపములనంద - మట్ల యుండె, నాకు ధర్మజుబుద్ధి - నడప నలయు
నిత్రెఱం గానరింపంగ - నేగి యచట, నెల్లతెఱంగును నేర్పడ - నెఱిగి నత్తు.

87

చ. అనిన ముకుందుతో నకులుఁ - డల్లన యిట్లను నీకు ధర్మజం
డును నపనాత్రజుండు నరుఁ - డుం దగఁ జెప్పట రిత్త గాదు మా
మనము లరణ్యవాసమున - మత్స్యమహీపతిపాల నున్నయ
ద్వైములభంగి గాదు కృపఁ దీవ్రా గుందినచంప మయ్యెడున్.

88

క. కడనగ నొకట్లు పసరము, నడిచిన నొక్కట నుఁ బెయ్య - నడువ వలయునే
చెడులెరు వాకారపుల, కడ నిలుచుం గాక మనకుఁ - గ్రౌర్యం జేలా.

89

నీ గోగ్రహంబునఁ - గోరె నెంతయు మెత్తఁ, బడ కుండుదురె వారు - పక్షనాభ
నీయమగ్రహమున - నెమ్మిమ్మె గూడిన, బలము లే డఁజేహి - బులును దొరలుఁ

బాంచాలయాదవ-పాండ్య కేకయమాత్సుర్య, లొకతెంపు నెఱుంగక-యొన్నవారె
భీమాద్దనులలావు పెంపును నీసహా, యంబును గలుగుట - కలుక రెట్లు
గురుడుఁ గృపుఁడు బాహ్ని-కుండు భీష్మఁడును బుద్ధి, సెప్పి వారిఁ జక్క-జేయరెట్లు
కార్య మీవు సెప్ప-గా విదురుండు వి, నంగ నెట్లు గా ద-నంగ వచ్చు. 90

వ. అట్లుం గాక నీవు దమపాలికిం బోవుట ధార్తరాష్ట్ర లాదరింప కుండ వెఱవరే నీ
పోయినప్పుడ యీకార్యంబు చక్కనగు ననిన విని సహదేవుండు వాసుదేవున
కి ట్లనియె. 91

ఉ. రక్తసమాట లాడెదరు - రాజును దమ్ములు వానిలోన నీ
వొక్కటి యైనఁ గాదనక - యూఁకొను చుండుట యంతకంటె మే
లక్కట యిట్లు వేడికొన - నైనను బోయెదు వో సుయోధనుం
డెక్కడ భూమిలోన సగ - మిచ్చుట యెక్కడ దానవాంతకా. 92

మ. తలఁపం గూడునె యింతలేపివొర లీ - దైన్యంబు చుట్టంబులుం
జెలులుం దిట్టరె లాఁతిరాజులకు మె - చేచ్చి యివ్విధం బిట్టిదిం
గలదే వేడఁగఁ ధర్మజం డడుగఁ బో-గాఁ గృష్ణఁ డాధార్తరా
ష్ట్రులు పా లీక చలంబునం బెనఁగ నె - ట్లుం గూడు దీ పయ్యెనే. 93

ఉ. వీరలు ధర్మమార్గము స - విస్తరతం దగ నాడిరేనియు
న్వారలు దాని కియ్యకొని - నకా విను మచ్యుత యట్టిసంగి పెం
పారఁగ నేర్చునే యుచిత - మైనది కయ్యమ వంకమాట లే
నేరఁ గురుప్రవీరుసభ - నిశ్చయ మిట్టిద కాఁగ జెప్పమి. 110 111

మ. తుది రాజ్యమ్ము సగమ్ము గొ వ్వుడవియం - దుం జేరు వంపించియుం
బదుమాఁ డేడులు నీవునుం దిరిగి రాఁ - బా లీక పో వచ్చునే
యది గాదే దెగి బంట వై యలుము మా - యల్ వన్న నే ర్పింకఁ జె
ల్లదు నూ నీ కని యాసుయోధనుని యు - ల్లం బుచ్చి పో నాడుమి. 112

మ. అనినకా సాత్యకి ప్రీతుఁడై యితఁడు లె - వైనె యుండఁ బల్కిం బ్రదె
జనముం గల్గదు గౌరవంబుఁ జెడు దు - శ్చారిశ్రకుం డాసుయో
ధను బోధింపఁగఁ బోయినకా సరభసో - ల్సహంబుమై నున్నవీ
రనికాయంబున కెల్లనుం బ్రియము సం - గ్రామంబు మే లెమ్మెయిన్. 113 114 నేను

వ. అనిన విని రథికవరు లందఱు సహదేవుం డింత యొప్పు నాడునే సాత్యకిః
లి ట్లుండునే తక్కటివి యొక్కడిమాటలు పగవారి నడిగికొనం బోవుట య
బంట కయ్యంబు కర్ణంబు గా దంట భంగంబు నీఁగికొనం దగ దంట య. ౧

మొదలుగా ననేకులనేకప్రకారంబుల వీరాలాపంబులం గొలువెల్ల నొక్కమ్రాంతగాఁ జెలంగినయెలుంగులు నింగి ముట్టెఁ దదనంతరంబు. 97

ద్రాపది గృష్ణునితోఁ దనమున్ను పడినభంగపాట్లు సెప్పుట.

తే. ధర్మనందనుపలుకులు - దనకు హృదయ, తాపమొనరింప మోమున - దైన్యమొంద నున్న పాంచాలి యిట్లని-యొయ్యఁ బలికె, గనలి శౌరితో గద్గద-కంఠి యగుచు.

ఉ. అంతలు నేసి పో నడిచి - యక్కట సంజయుచేతఁ జెప్పి వు
తైంతురె యిట్టియూట మ - దిం బ్రియ మందె యుధిష్ఠిరుండు దా
నంతన యూఁగు లేవురకు - వైదు సుయోధనుఁ డిచ్చునొక్కొ యీ
కంతకృపావిహీనమతి - నాతుడు నొంచునె యన్నదమ్మలన్ 99

చ. తనమునుపడ్డబన్నములు - దమ్మనివై గలకూర్చిచ్చే నీ
జనపతి వై ప కున్నె యది - సక్కిన రాజ్యముపాలు లేక తీ
ఱున కొడఁబాటు గల్గిన నె - ఱుంగమి వెట్టరె చాల రైగి వీ
రనరొకొ నాన లేమి యని - యాడరె లోకమువారు కేశవా. 100

శా. పెం పేదం దమ కిట్టితక్కువలు రూ - పింపంగ నేలా విచా
రింపఁ వారికి మేలు సంధి దము వా - రిం జూచినం దారు సా
ధింపం జాలరొ కాక పోరఁ దగ మ - ర్దింపం దలంపేని శం
బులూ ాకొ నారు బ్రాహ్మణులె యే - కీడైన వైరింపఁగన్. 101

క. యమమృత యేనియు సు - యోధనుచిత్తమునందు లేదు నీ
త్తములుగోవునే దురభి - మానమ యెక్కుడు పూనుఁ గాక య
క. మొదలన సంపించు లగు - చొప్పులు వుట్టిన వైనఁ గాండవులే
మదిఁ కిచ్చగింపరొకొ - పోదురొ కానల నుండ నచ్యుతా. 102

తే. పూని లంటి నావలవ - దింకిను నీవును రాజుఁ దమ్ములుం
వైనవృత్తంబు సూచి మన - కార్యము మీసుజన్వయముం జెడం
క. అని యి
ధంగి నేయక గ - గం గురువర్గముతోడిసంధి మీ
గునక వలచి - నట్టుల చేయుండు నేర్పు లేర్పడన్. 103

గనఁ జీయు నిట్లనియె. 104

తే. పాం
గోకయుక్త ఫలము - నందుటయుం గని పల్కు నేరమిన్
నోరిదాన నయి - మాటలు చిత్తమునందు నిల్పి కే
క. ధర్మ ప్రేరేదక వినుడు - కర్మము నెగ్గును గాన నల్కమై
దుర్మ యైనమానిసికి - వెండి వివేకము గల్గ నేర్పునే. 105

- చ. పరమునఁ బుట్టితిన్ భరత - వంశముఁ జొచ్చితి నందుఁ బాండుభూ
వరునకుఁ గోడ లైతి జన - పండులఁ బొందితి నీతివిక్రమ
స్థిరు లగుపుత్రులం బడసి - తిన్ సహజమలప్రాపు గాంచితిన్
సరసిజనాభ యిన్నిటఁ బ్ర - శస్తికి నెక్కినదాన నెంతయున్. 106
- వ. అట్లుం గాక. 107
- ఉ. నీవు సుభద్రకంఠేఁ గడు - నెయ్యము గారవముం దలిర్ప సం
భావన నేయు దిట్టినను - బంకజనాభ యొకండు రాజనూ
యావభృథంబునంగు శుచి - యై పెను పొందినవేణి వట్టి యీ
యేవుగుఁ జూడఁగా సభకు - నీడ్యే గులాంగన లిట్టులొర్తురే. 108
- ఉ. అసభ కేకవస్త్ర యగు - నట్టిననుం గొని వచ్చి నొంచుదు
శ్వాసనుఁ జూచుచుం బతు ల - సంభ్రము లై తగుచేష్ట లేక నా
యాసలు మాని చిత్రముల - యాకృతి నున్నయెడన్ ముకుంద వి
శ్వాసముతోడ నిన్ గొలువ - వచ్చె మనం బదియొం దలంపవే. 109
- చ. అరయమిజేసి కోడ లన - కష్టడు దానిగఁ జేసె నప్తుహా
పురుషునిపాలికిం బతులు - వోవఁగ వీరలతోన యేను జె
చ్చెరఁ జని కోటరంబు దగఁ - జేయుదునో యటు గాక పాడిమై
పరవుడ మోపి చేయుదునా - వారికి మాధవ నిశ్చయింపుమా. 110
- వ. అని యట్లుగ్గడించి.
- ఉ. త్రోవది బంధురం బయిన - త్రొప్పుడి గ్రవ్వున విడ్చి వెండ్రుకల్
దా వలచేతఁ బూని యసి - తచ్చవిఁ బొల్పుమహాభుజంగమో
నా విలసిల్లి వ్రేలఁగ మ - నంబునఁ బొంగువివాదశోషముల్
గావఁగ లేక బాష్పములు - గ్రవ్వుగ దిగ్గన లేచి యార్త యై.
- వ. గోవిందుముందటం బెట్టి యిట్లనియె.
- క. ఇవి దుస్ససేనువ్రేళ్లం, దవిలి సగము ద్రెవ్వి పోయి - తక్కినయవి కా
రవులకడఁ దీటుమాటల, యవసరమునఁ దలఁపవలయు - నచ్యుత వీనిన్.
- సీ. ఈవెండ్రుకలు వట్టి - యీడ్చినయాచేయి, దొలుతగాఁ బోరిలో-దుస్స
తను వింతలింతలు-దునియలై చెదరి రూ, పటి యున్నఁగని యుడు-కాఱ
యలుపాలఁ బొనుపడు - నట్టిచిచ్చే యిది, పెనుగద వట్టిన - భీమసేను
కాళుబలంబును-బాటించి గాండీప, మనునొకవి ల్లెప్ప - దును నహింస

కట్టివిక్రమంబు - గాల్పనే యిట్లు బ, న్నములు వడినధర్మ - నందనుండు
నేను రాజరాజ - పీనుంగుఁ గన్నారఁ, గానఁ బడయమైతి - మేని కృష్ణ. 115

ఉ. నెట్టిన యిట్టియల్లు మది - నిల్పితి రక్కాసతాల్లిఁ జిచ్చొడిం
గట్టినయట్లు పెద్దయును - గాలము దీనికి నాటు టెన్నఁడుం
బుట్టరు దుష్టనిగ్రహము - పూని జగంబులు గాచనట్టితోఁ
బుట్టువు నీవుఁ దేజమునఁ - బొల్పినధర్మలుఁ గల్గ నచ్యుతా. 116

శ్రీకృష్ణుఁడు ద్రౌపది సూరార్చుట.

వ. అనుచు నెలుంగు రాలుపడ నేడ్చిన యాజ్ఞసేనిం గృపాయత్తచిత్తుం డయి నారా
యఁబం మూరార్చి కూర్చుండ నియమించి కన్నీరు దుడువను బెన్నెటివేణి ముడు
వనుం దగువారి నియోగించి యన్తానితో ని ట్లనియె. 117

ఉ. మ్రచ్చిర నేల నేఁ గలుగ - ముద్దియ నాకు పృకోదరుండు వి
వృచ్చుఁడు దోడుగాఁగ జన - వంద్యుఁడు ధర్మసుతుండు వంప నీ
మెచ్చగ శత్రుసంక్షయము - మేకొని చేసెదఁగాక వే తొకం
డచ్చపడంగ నేర్చునె దు - రాత్తులు గౌరవు లుట్వి యిత్తురే. 118

క. లలనా యుడుగుము నీయే, ద్దులకొలఁదియె కురున్యపాల - పుత్రకళత్రం
నొడ్డు లింక వానిం, గలకల నవ్వుచు వినంగఁ - గాలం బయ్యెన్. 119

రాషఘంటికానా, దము వినఁ గౌతూహలంబు - దళుకొత్తెడువి
గలకారపుల కి, ప్రము లగునే సంధికార్య - శాంతపవనముల్. 120

విధినియతియును న, ట్టిద యందురు పెద్ద లది ఘ - టింపక పో దే
జూచి చెప్పినను ద, ప్పగు మేరువు దిరిగేనేని - పాఁచాలసుతా. 121

పలికెద వినుము రి-పుక్షయంబు, జేసి యుజ్జ్వలపుష్పల - క్షీరమేతు
ండుకుమారుల-యధికవిభవ, మీవు నూచెదు తడవు లే-దిది నిజంబు. 122

మూఱడిల గఁ బలికిన, విని యంకిలి దేలుచిత్త - స్ఫుర్తి గలుగునం
మీ ద్దుడిగం దగ ఘ, ల్లనుఁ డి ట్లని పలికె నపుడు గోవిందునితోన్. 123

పవులు ధార్తరాష్ట్రులు - బుండరీక, శేత్రమట్టటికంబున - నీకు నొక్క
కావునఁ గోరియే-రూపునందు, నుభయపక్షంబులకుఁ జేయు-ముచితహితము.

ధృసంగతంబుగ, ధర్మతనయుచెప్పినట్ల - తగఁ బల్కఁగ నా
తులు కౌరవులు స, త్కర్తమునకుఁ జొరక యున్న - భైవమ యెలుంగున్.

క. అన విని కారవులకు మీ, కును హితముఁ బ్రియంబుఁ జేయఁ - గోరియ కుంతీ
తనయగ్రజాపని ధృతరా, మ్రునికడకుం బోయెదను గ-డుం బ్రీతిమెయిన్. 126

క. అని పలికినహరిధర్షవ, చనముల తెఱఁగున కజాత - శత్రుఁడు చిత్తం
బునఁ బొంగి యట్ల చేయుము, మననిశ్చయ మిదియ దీని - మఱవకు మనఘా.

వ. అని కార్యంబు నిశ్చయించి దినశుద్ధి నిరూపించి నారాయణం జూచి నీనక్షత్రంబు
రోహిణి గదా యెల్లి కేవలి నీకుఁ జంద్రతారాబలంబులు గలవు గమనంబునకు రేప
కడయ మేలు పయనం బగుట లెస్స యని చెప్పిన నప్పలుకుల కతండు సగౌరవం
బుగా నియ్యకొనినం బాండవగ్రజుండు గొలువుం గలయం గనుఁగొని యెల్లవా
రును విన నది యట్ల కాకయని పలికి తదనంతరంబ తానును దమ్ములుఁ బాంచాలి
యుఁ బరివారంబును నుచితప్రకారంబున నిజనివాసంబులకుం జనిరి మఱునాఁ
డరుణోదయంబునఁ గృష్ణుండు గాఢోచితకృత్యంబులు నిర్వర్తించి నూర్యోపాస్తి
సేసి యగ్ని సమారాధనం బాచరించి ధగణీసురులం బ్రణామపూర్వకంబుగాఁ బ్ర
యాణదానప్రముఖపూజావిశేషంబులం బ్రీతులం గావించి వారల యిచ్చునాశీర్వా
దంబులును సమంత్రాక్షతదూర్వాంకురాదులును వైకొని యుచితప్రదేశంబున
సుంపి సాత్యకి రావించి

128

క. మనప్రజలోఁ గరిపురికిం, జనుదేరఁగ వెలయువారి - సవరణతో రం
డని యేర్పడ నియమింపు ప, యన మై యేతెమ్మ నీవు - నని తగ మఱి.

వ. దుర్యోధనుండు దుష్టాత్మకుం డతండు మన్నించు మానుసులును గ
గావునఁ జక్రగదాద్యాయుధంబులు రథంబునం బెట్టింప వెలయు నని
సమయజ్ఞతం బొడనూపి నిలుచున్నదారుకుం జూచి తేరు పూన్న ని
నతండును మణిగణప్రభాపటలజటిలం బగునరదంబు వన్ని సైన్యసుగ్రీవః
వలాహకంబు లనం బరఁగుతురంగంబులం బూన్చి గరుడధ్వజం బెత్తి
దానునుం బయనంపుఁజందంబునఁ గట్టాయితం బై జనంబులమాడ్పులో
వగుచుఁ బుండరీకాక్షుండు మంగళతూర్వంబులు నెలంగఁ జామరంబు లు
బెక్కినయవసరంబున యాదవపరివారంబుతో నరుగు దంచినసాత్యకిం
బెక్కించుకొని యాంగికంబు లైనశుభసూచకంబులు వైకొనుచుఁ బూర్ణక
భాదిభద్రపదార్థంబుల నవలోకించుచుఁ బుణ్యాంగనలు సేసలాలుకఁ జిత్తం
న్నతం బొంద వెడలునప్పుడు.

సీ. పాండవ యాదవ-పాంచాల కేకయ, పాండ్యమాతస్యదులు-భద్రదంతి
హయరథంబులతోడ-నతికుతూహలమున, వచ్చినఁ గనుఁగొని - వారి నెల్ల

సంభావనంబుల-సంభాషణంబుల, నాదరించుచు దగ - నల్ల నల్ల
విభవంబు మోయుంగ - విడిదలపూ పెల్లె, గడచినయత్తటి - గరము శుభము
లైనశకునములకు - నందఱు బ్రియ మంద, నరుగు చున్నయట్టి - యవసరమున
రథము రథముఁ గదియ - రా నిచ్చి ధర్మనం, దనుఁడు నెప్పి నిట్టు-లనియె హరికి.

శ. వచ్చె జనార్దనుం డనిన - వార్తకుఁ బ్రాణము మేని కంఠకుఁ
వచ్చిన నేద దేలుఁ గురు - వంశపవిత్రచరిత్ర గొంతి నీ
వచ్చటి కేగి పాండవుల - యందఱుమా అని చెప్పి మ్రొక్కుచుఁ
గ్రుచ్చి కవుంగిలించికొని - కుందినచిత్తమునొప్పి దీర్చుమి. 132

చ. అడవికి నేగునాఁడు మము - నంపఁగ నెంతయు దవ్వు వచ్చిన
ప్పుడు దనమోము దైన్యమున - గొందెడునశ్రులుఁ జూచి చూచి య
ట్లాడ బడి డించి పో వలసె - నుమ్మలికిమ్మున గొంతి యింతకుఁ
బగు గయి పాలలోఁ బడిన బల్లివిధంబున నుండ కుండునే. 133

క లక్కి-ములు గాలినది మొద, లక్కిట మాతల్లి మాకు - నై నెవ్వగతోఁ
బె క్కిడుమల బడు చున్నది, ది క్కెన్వరు లేనియట్లు - దీనత్వమునన్. 134

క. ఏ ననుట గాఁగ దుగ్గిఱము, లైనవి దెగుసయ మయ్యె - నని చెప్పుము మీ
మేనత్త నూడింపుము, దా నెప్పుడు నీవు గలవు - తన కను చుండున్. 135

వ. అని చెప్పి వెండియు. 136

ఆ. గురు డు బాహ్లాకాది-కురువుధులును సుహృ, ద్బాంధవులు నశేష-ధరణిపతులుఁ
ప్రీతి. గొంద నెవ్వరికి నేది దగుఁ బ్రణా, మాదివిగుల నడవు - నాదుపలకు. 137

క. పరమప్రియమున నాకై, పంఠంబు నేసి గాఢ - బాంధవసాంద్రా
దరమున సంభావింపు వి, దురుతో మధ్యస్థ డగుహి - తుం డతి డనఘా. 138

వ. అనియొక పదనంతరింబ యర్జునుండు. 139

చ. జనులు వినఁగ రాజ్యమున - సాము గొనం గలవార మన్న యీ
జనపతి కాగ్యనిశ్చయము - సమ్మతి నైకొని చేసినక సుయో
ధనుఁడున దమ్ములుక సఖులు - దానికి నేమును నియ్యకొందు మొం
డనిన సశ్రుతమిత్రముగ - నద్దెన నందఱ గ్రొచ్చి పాఁతుడున్. 140

కు. అనినక మెచ్చి వృకోదరుం డితఁడు కా - ర్యం బింతి దెల్లంబుగాఁ
బొనరం బల్కనె యంచు బేరలుగు సాం - పుం బొంద వ్రక్రంబు పా
ల్చిన ద్బొం బొలయంగ నంగములకుం - బొం గారునుద్బృంహిత
గ్గని యై పొల్చుమ హోగ్రసింధురముచం - దం బొంది యొప్పెం గడున్. 141

- క. నకులసహదేవులును దా, నికి సంతస మంది యిట్లు - నెయ్యము కయ్యం
బొకతెఱంగు సేసికొని తడ, యక ర మ్మని పలికి రప్ప - డమ్యతుతోడన్. 142

శ్రీకృష్ణుడు నారదాదిమహామునులం గని సంభావించుట.

- వ. ఇవిధంబునం బాండునందను లందఱును గోవిందునకు వలయుమాటలు నెప్పి
యతనిఁ గాఁగిలించికొని యధోచితప్రకారంబున వీడుకొని వలగొని మగిడిరి
తక్కినవారలు నర్థంబు లగుతెఱంగుల నామంత్రితు లై మరలిరి మాధవుండును
బ్రయాణసర్వసంభారనిర్వాహకులఁ గలయం గనుంగొని తగినసల్లాపంబులుసేసి కరి
నగరంబుపెంచెరువు నైకొని దారుకునిచతురత్వంబునఁ దురంగంబులవటుత్వంబున
నత్యంతసమీచీనం బైనయానంబున మనం బలరం జనిచని యొక్కయొడ నారద
జనుదగ్గి కణ్ణాదు లగుమహామునులం గొందఱుం గని రథంబు డిగ్గి నమస్కరించి
సద్భక్తితాత్పర్యంబునఁ గుశలం బడిగి మీ రిక్కడకు విజయంచేయుటకుఁ గతం
చేమి సేయం గలవని యెయ్యది నా కానతిం డనిన నారాయణునకు నారదుం
డి ట్లనియె. 143

- సీ. అనఘ పుణ్యాత్ముడ - ఎగునిన్నుఁ గనుంగొనఁ, గౌరవసభ నీవు - గౌరవమునఁ
బలికడివలుకుల - భంగు లాకర్ణింప, విమరభీష్టదులు - వినుతెఱంగు
నుత్తరం బిచ్చుకా - శ్యాత్తులు నెఱుంగంగ, వేడుక వచ్చిరి వీర లెల్ల
నని చెప్ప విని లెస్స - యట్లు చేయుదురు గా, కని హరి వల్లిన - న
లతని దీవించి నీవు పా - మ్రవటి కేము, నరుగుదెంచెద మని ప్రీతి - న
యొక్కపుణ్యాశ్రమంబున - యొద్దియేట, విడిసి దివసప్రవర్తన - విధుల

- వ. కమలనాభుండు గదలిపోయి మూర్ధ్వాస్తమయసమయంబునఁ గుశస్థు
జనునప్పు డందలివిశ్రు లేదురు వచ్చి కాంచి నిజనివాసంబులకుం జనుచు
చినంబ్రసన్నపదమం డగుచు సమర్థంబు వలవ దని పలికి విశాలరమణి
బహిరంగణంబునం బటకుటీరప్రకరం బెత్తించి విడిసి తగువారునుం దాన
గృహంబుల కరిగి యభ్యాగతపూజలు నైకొని వారిని సంభావించి విడి
సమయసమచితృత్తిం బ్రవర్తిల్లుచుండె నంత నక్కడ.

- తే. వార్త విని యాత్మగామ కార - వత్తీతీశ్వ, రుండు గాంగేయగురువిదు - రుల
సంజయనిఁ గర్ణ మైంధవు - శకునిఁ బిలువ, బనిచి తా నిట్టు లనియె నం దన

- వ. కృష్ణుండు పాండవకార్యార్థంబుగా మనయొద్దకు వచ్చు చున్న వాడు నే
థులంబున విడిసె లే పిందు వచ్చు నని వింటి మిట్టియాశ్చర్యంబునుం గల

లోకాభిగమ్యం డగునమృహనుభావునకు మన మభిగమ్యుల మైతిమి మన కింత కంటెను బెం పెయ్యది యతం డెవ్వరివలన సంతృప్తం డయ్యె వారికి శుభంబును నెవ్వరిదెస ననాదరంబు సేసె వారికి నశుభంబు నగుట దిప్ప దతనికి వలయుపూజ లాచరించుటకు సంవిధానంబు సేయుము గృహాలంకిరణాదిమంగళప్రకారంబు లనుష్ఠింప నియమింపు మతనిచిత్తంబునకు నీవిభవంబును దనమీడిప్రియంబునుం దోచునట్టితెఱంగున సమస్తంబును సమకట్టుము. 147

౬. అనిన ధృతరాష్ట్రపలుకులు, గొనియాడిరి సంతసిల్లి - గుండ్రును భీష్మం డును నాంగా కని దుర్యోధ, ధనుడుం బరిచారిక ప్ర - తతిఁ బిలిపించెన్. 148

౭. ఇ ట్లుచితపరివారంబు రావించి యతండు 149

౮. అలుకుడు మృగమదమునము, గులు వెట్టు డు గప్పరమున - గుంకుమును గో డలు పూయుడు మణిదామక, ములు గట్టు డు పద్దకూట-మున సాం పారన్. 150

౯. మఱియు నగ శ్లెల్లను శోభిల్ల నలంకారంబు సేయుండు. 151

౧౦. పెనుపుం జతురత మెఱయగ, మనయింటను దుస్ససేను - మందిరమున శో భనశిల్పము లొనరింపుడు, చనుడు వృకస్థలమునందు - జప్పరము లిడన్. 152

౧౧. అది విడిపట్టు గాదగియెడుపట్టిని పలికి నానుడేవుండు రేపకడయ విచ్చు నంతకు మున్నయింతయుం గావించ వలయు నని పనిచి పురం ను నుత్సవంబు సాటుం డని నియోగించి వివిధగంధమహితమాల్యంబులు సంపాదించు మణిభూషణచిత్రం బగం బులు సమకట్టు సరసాన్నస్వాదుపానద్రవ్యంబు లొడఁ గూర్చును నేర్పరు లగుతజ్ఞుల నియమించె నట్టియెడ నాంబేకేయుండు విదురున కి ట్లనియె. 153

ధృతరాష్ట్రుడు విదురునితో శ్రీకృష్ణునిరాక సెప్పి సంతోషించుట.

౧౨. వివిధమణిమయరథంబులు, జననాశ్వంబులును భద్ర - సామజములు ర త్నవిభూషణములు దాసీ, నివహంబులుం జాలఁ గృష్ణు - నికి సే నిత్తున్. 154

౧౩. మనయింట సుయోధనుగృహ, మన దుశ్శాసనునికేత - మన నెయ్యది యా తనిమాడ్చి కించు నది యె, ల్లను గౌరవ మొప్ప నీ వ - లయు మన కనఘా. 155

౧౪. అన విని యాతఁ డి ట్లనియె - నంబుజనాభుని శ్రీమఁ జేయు కం టెను హిత మైనకృత్య మొక - టిం గలదే యది మేలు పాండునం దనులకు వైద యూట్లు లుచి - తస్థితి నిచ్చుట శోప మన్నయు నిన్న యిటు లోపుకల్పి ధర - ణీవర యేమిట వచ్చెఁ జెప్పమా. 156

- ఉ. నీతలఁ పేను గంటి నొక - నేర్పున శౌరికి లంచ మిచ్చి సం
 ప్రీతునిఁ జేసి కార్యగతి - భేదము సేయఁగఁ జూచె దింత బే
 లైతిగదే సుమేరుసదృ - శార్థముఁ జూచియుఁ బార్థుఁ బాయునే
 యాతఁడు క్రీడిభక్తియును - నమృత పంపును నీ వెఱుంగవే. 157
- తే. అర్జునుఁడు ప్రాణతుల్యుండు - హరికి నట్లు, గాన జలపూర్ణమంగళ - కలశమునకుఁ
 బాద్యమునకును గుళలసం - ప్రశ్నమునకు, మిగుల నొండు జనార్దను - మెచ్చు గాదు.
- క. మనకడకు నేమిగార్వం, బునకై యాతఁడు వచ్చె - బూనికీమెయి నా
 పని వంచింపక చేయుట, విను మతనికిఁ బ్రియుము దక్కు - వేయును నేలా. 159
- వ. అనిన విని దుర్యోధనుండు దండ్రీ కి ట్లనియె. 160
- క. అది విదురుచెప్పినట్టిద, తుదిఁ గృష్ణుండు పాండుసుతుల - తో వే అగునే
 పద నెఱుంగ కీఁగి యిచ్చిన, బెదరి రనరె యొచ్చె మైన - బిమ్మట నగరే 161
- ఆ. ఆతఁడు పూజనీయుఁ - డగు నే నెఱుంగుదు, నైన ధనము లీగి - ననదతనము
 వచ్చుఁ బెచ్చుపెరిగి - వైరులు గర్వింతు, రేల పగ యడంగు - నిట్లు లైన. 162
- క. అనవుడు భీష్ముండు ధృతరా, మ్రున కి ట్లను నీవునుం గొ - డుకు నేమే ని
 చ్చిన నొకటి యీగి లే కు, న్నును వే తొక్కిటి దలంచు - నా కేశవుండున్ 163
- క. విను మతఁడు సేయఁ బూనిన, పని దప్పింపంగ రాదు - పాండవులం దే
 ర్పసు గృష్ణుండు వెరవుగఁ జొ, చ్చిన మే లాపురుషుపనుపు - సేయుము పుత్రా.
- క. నారాయణుండు ధర్మా, ధూమాఢము గాఁగఁ బలుకు - నది నీవును నీ
 వారును నైకొని యెంతయు, గారవమునఁ జేయ నెల్ల - కార్యంబు నగున్. 165
- క. అనుటయు సుయోధనుండు భీ, మ్రున కి ట్లనుఁ బాండురాజ - సుతులకు నిమ్మే
 దిని హరి సగపా లీఁ దగు, ననుఁ బో యే నీను గాని - యది యట్లుండెన్. 166
- వ. వే తొకకార్యంబు సేయం దలంచితి నది వినుము పాండవులకు నేడుగడయు
 జనార్దనుం డతనిం బట్టి బంధించిన అక్కలు విఱిగినపులుఁగులుంబోలే వారు
 నాకు విధేయు లగుదురు పాంచాలయాదవాదు లైనతదీయబంధుమిత్రులు నావశం
 బున వర్తిల్లుదురు సమస్తదేశంబులు నేన యేలుదు దీనికిం దగినయుపాయ సహ
 యంబు లనువు నేనెద నీవింక నేమి నెప్పెదవు చెప్పు మనిన విని యతిఘోరం
 బగునవ్విచారంబునకు నమాత్యసహితంబుగా సంతప్తబిత్తుం డై వైచిత్రవీర్యుండు
 గొడుకున కి ట్లనియె. 167

క. ఓహూ యి ట్లనుట జగ, ద్రోహం బిమ్మాట మటవు - దూతత్వంబున్
మాహాత్మ్యంబును ధర్మో, తానహంబును విను మబాధ్య - తకుఁ గారణముల్. 168

క. ఈకారణములు గల వను, నాకొలఁదియె వాసుదేవుఁ - డది గాకయుఁ గీ
డే కురువంశమున కతని, రాక యతం డేమి సేసె - రా పాపాత్మా. 169

వ. అని యచలై నప్పుడు గాంగేయుం డాంబికేయున కి ట్లను నీకొడుకు ప్రాణగో
క్షం వైనకార్యంబు సేయం దలంచె దామోదరు నిట్లు సేయం జూచెనేని తానును
బ్రధానులును వినాశంబుఁ బొందుదు రింతియ యిది సేసెరేమి సేయరేమి య
వ్రహ్మానెడ నీయపకారంబు విచారించినదుష్టాత్ములు నష్టాత్ముల కాక యని పలికి
యే నిట్టిదాని వినంజాల ననుచు మొగంబు గంటువెట్టుకొని దిగ్గనరేచి పోయె
ధృతరాష్ట్రండును దుర్యోధనునితో నిటువంటికొఱగాములు మనంబునం దలంచి
నప్పుడు సేయం గలవాడవు గావున దీనం జేటు వచ్చు నుడుగు మయ్య యని
చెప్పి యతనిం దక్కినవారినిం బోవం బనిచి తగినవర్తనంబున నుండె మఱునాఁడు.

సీ కాలోచితము లగు - కరణీయములు దీర్చి, కిమలనాభుఁడు రేప - కడయ కదలి
తనుఁ గుశశ్శలవాసు - లుపప రా నందఱ, నాదరంబున నిల్చి - యరుగునపుడు
గజ్జం బులును బండ్లు - గంధమాల్యంబులు, ధృతరాష్ట్రసుతుఁడు పు - త్రైరఁ బ్రీతి
నెడ నెడఁ గొని వచ్చి - యిచ్చిన వాని నె. ల్లు వేడ్క ననుభవించి - చినవిధంబు
సలిపి యనుభవ మొల్లక - చనఁగ నెమరు, బాష్టాకి ద్రోణభీష్మాది - బంధుమిత్ర
గణము స్వభూపాలలో - కంబుఁ గురుకు, మారవర్గంబులైచె - మనుజవిభుఁడు.

శ్రీకృష్ణుఁడు ధృతరాష్ట్రునిమందిరంబునకుఁ బోవుట.

వ. ఇట్లు దుర్యోధనుం డొక్కరుండు దక్క నెల్లవారిం దూర్యాదిశోభనపదార్థం
బులు సమకట్టి ధృతరాష్ట్రండు వసుప నెదుర్కొనిన వాసుదేవుండు వారల నందఱ
నయ్యైతిఱంగుల సంభావించి కృతివర్త దమవాఁడు గావున నతనికి సవిశేష
స్త్రేహంబు సేసి యతండు సేరుప రా సమస్తజనంబులం బరివేష్టింపం జని తన
రాకకు నలుకృతంబును బ్ర మోదచాపలసుభగజనంబును వైనపురంబు సొచ్చి రాజ
మార్గంబున నరుగునవసరంబున మాక్తికమిళితంబులు బహుగంధలలితంబులునగు
నక్షత్రప్రకరంబులును బుష్పనికరంబులునుం జల్లుచు సంతసిల్లుచు మ్రొక్కుచు
జొక్కుచు నిరుగెలంకుల రమ్యహర్ష్యంబులవైనిలిచి పాలించి కనుంగొనునంగనా
జనంబులు దమలోన.

సీ. ప్రాణంబుతోఁ గూడ - రక్కసిచన్నుల, పాలు ద్రావిన ప్రాధ - బాలుఁ డితఁడె
వేల్చిడిఁ జాణూరు - విడిచి లోకముల మె, చ్చించినయాజగ - జెట్టి యితఁడె
దుర్వృత్తుఁ డగుకంసుఁ - దునిమి యాతనితండ్రి, బట్టంబు గట్టిన - ప్రభు వితండ్
సత్యభామకుఁ బారి - జాతంబుపైఁ గల, కోర్కె దీర్చినరసి - కుం డితండ్
వెన్నలును గోపికాచిత్త - వృత్తిముఖును, నరసి మ్రచ్చిల నేర్చిన - హరి యితండ్
శ్రుతిశిరోభాగములఁ దన-సుభగచరణ, సరసిజామోదమునుగూర్చు-చతురుఁడీతఁడె.

వ. అనుచు నతికుతూహలంబున నవలోకింప నాబాలపుంధ్రం బగుపౌరలోకం బాలో
కనకాతుకంబునఁ దనరిధంబు గదిసిన సందడి జడియువేల్పరాస్తుల వారించుచు
నారాయణుండు సమృద్ధమందగమనంబునం జని మణితోరణసుందరం బగురాజ
మందిరద్వారంబు ప్రవేశించి కక్ష్యంతరింబులు గడచి యేనుంగుమొగసాలఁ
జొచ్చి యరదంబు డిగ్గి యల్లన నడచునప్పు డంతకు మున్న యరిగి భీష్మద్రోణ
ప్రముఖు లగువారలు ధృతరాష్ట్రునిం బొదువ నతండుఁ బ్రత్యుత్థానంబునీసి విదుర
సంజయసహితంబుగా నెదుర్కొనం జేరి.

174

ఆ అతనిఁ గొనిగించి - యచ్చటఁ గలవిదు, రాడిశిష్టజనుల - నాదరార్ద్ర
బంధుదృష్టిఁ జూచి - పరిరంభసంభావ, నము లొనర్చి శౌరి - ప్రమద మెఱఁగ. 175

వ. వార లందఱకును సాత్యకిని దగినసమాచారంబులు నడవం బనిచె నట మున్న ధృత
రాష్ట్రపనువునం దెచ్చి పెట్టిన నచ్చోటం యున్నయున్నతకనకాసనం బున నతం
డునుప నాసీనుం డయ్యె అవాసుదేవునకు విహితానుష్ఠానపరాయణు లగునగరి
పురోహితులు రాజానుమతంబున నర్హ్యపాద్యమధుపర్కాద్యుపచారంబు లొన
రించి యతనితమ్ముని నర్హ్యంబున నునిచి యర్పించి నరనాథుండును దొరలును
నిజోచితాసనంబుల నుండిరి కొలు వెల్లను సూర్యోదయసమయంబునఁ గమలా
కరంబువిధంబున వికసించి యుండె. ఆయ్యవసరంబునఁ గృష్ణుండు ధర్మనందను
వచనంబులుగా నాంబికేయనకుం దగువారలకుం బ్రణామపరిరంభణప్రముఖ నము
చిత సంభావనంబులు వలికి సంభాషణంబులకుం జొచ్చి

176

క. రాజునకుఁ దియ్య మెఱఁగెడు, పూజావళనముల నెయ్య - పుంబలుకులఁ జే
రోజమెయి బంధుమిత్రున, మాజములకు మేలములఁ గు - మారులకుఁ దగన్. 177

వ. ఇంపు వుట్టించుచుఁ గొండొకనేపు నిలిచి పుండరీకాక్షుండు విదురుసదనంబునకుం
జనియెద మఱియుఁ బోవలయునెడలకుం బోయి వచ్చెద నని పలికి యాంబికేయు
ననుమతి వడసి యరుగ విదురుండు ససంభ్రమంబునం గడచి చని మంగళోపచార
సహితంబుగా నెదుర్కొని భయభక్తివినయస్నేహనందంబులఁ గందళితుండగుచు

గోవిందునకు దేవోపచారంబుల ననేకప్రకారంబుల నర్చన లిచ్చి కాంతేయుల కుశలం బడిగిన నతనికి వారలపుత్రాంతంబు సమస్తంబును సవిస్తరంబుగాఁ జెప్పిన యనంతరంబ.

178

క. ముదమునఁ గృష్ణుడు గుంతి, సదనమునకుఁ జనియె నపుడు - సమృదమున న విదూరుం డోగిర మొనరిం, చెద నని త న్నడుగ నట్ల - చేయుం డనుచున్. 179

ఎ. చని కాంచిన నద్దేవియు సతనితోడునీడయుంబోసితనకొడ కులం డలంచి యడలు వుట్టిన నమ్మాధవుమెడ పెట్టికొని యెలం గత్తి యేడ్చిన నతండు సంబోధించి యూరార్ప నెట్టికేలక నుడిగి యాతనికి నాసనవిన్యాసవాద్యపచారంబులు సేయించి తత్సమీపంబున నుచితపీఠంబునం గూర్చుండి గద్గదకంఠంబుతో నిట్లనియె.

180

నీ నీశిక్షఁ బెరుగుట - నీతిమంతులుఁ బుణ్య, పరులు శూరులుఁగదా - పాడుసుతులు సుఖవృత్తిఁబెక్కింఁదు - నూరలఁ గొలువ నుం, డెదువార లిడుమలఁ - బడుచు నిర్జనం బైన కానలో - నన యెట్లు నిలిచిరి, ననుఁ బెట్టి వాయెద - గొనుచుఁ జనిరి యేను పడ్డింపంగి - నిం పారఁ గుడిచి మె, త్రనిశయ్య నిద్రించి వినుతభద్ర గానకరిబృంహితముల మే - ల్కాంచునట్టి వారు కంఠ మూలంబు లా - హరములుగఁ బొదలఁ పట్టలఁ బడి యుండి - పులుగుమెకము లొన మేల్కొను చుండిరే - యక్కటకట.

181

ఆ. తిండిలేనిప్రజలు - దల్లిని బాసి పె, ద్దయునుగాల మివ్వి - ధమునఁ బడిరి భంగి పాటు గుఱు - పాటును సంకిట, పాటుఁ గలిగె విరటు - పాలఁ బిదప. 182

ఎ. అని వెండియు.

183

ఉ. దానదయాపరుం డెరున - ధర్మతనూభవునేమ మెట్లు పం చాననవిక్రముం డగుబ - కారికి భద్రమె యస్తశస్త్రవి ద్యానిపుఁబుడు క్రీడి గుఱి - యా వినయాభరణుల్ గవల్ సమా ధానసమేళులే యకట - ద్రౌపది సాధ్వీ సుఖంబె దానికిన్.

184

చ. కొడుకులకంటె నయ్యనుఁగుఁ - గోడలి కెక్కుడు గూర్తుఁ గోడలుం గొడుకులు సేయుభక్తి కట - కోటిమడుంగులు భక్తి నాకు నె ప్పాడుఁ దగఁ జేయుచుండు నది - పుణ్యచరిత్ర కులాగ్రగణ్య త్రొత్తడి సకలంబుఁ జూడ సభ - వైన్యముఁ బొందుట నూచి పొక్కిలిన్.

185

తే. నాడు ద్రౌపది పడినబ - న్నములు సూడ, నోర్చినప్పుడ యెంతకు - నోర్వఁ జెవును
యంత గడచినదుఃఖంబు - లనుభవించు, గలవె లోకంబువారికి - గమలనాభ. 186

వ. అట్టియెడ.

187

క. విదురుం డొక్కఁడు దక్కఁగ, సదస్సు లెవ్వరును ధర్మ - సుత్యయ మిది గూ
డదు నార యతనిశీలమ, తుదు రీలోకమున కింత - కుం దలఁపంగన్. 188

వ. అని యివ్వధంబునఁ గృష్ణులొడఁ దనయువ్వులికంబు లన్నియుఁ ద్రవ్వకొని శోకం
బు వెల్లిగొనఁ గొండొక దిగం బాటెడుచిత్తంబుతో మఱియు ని ట్లనియె. 189

క. ఇది యెల్లను నొకతల యీ, పదుమూడేడులును నాకు - బావకొడుకుచే
నదయ మగుకూడు గుడుచుట, యది యొకతల యయ్యె నేమి - యనఁ గల దనఘా.

క. తన్నుఁ దనతమ్ములను నా, కన్నకొడుకులట్ల తలఁతుఁ - గాని విభేదం
బెన్నఁడు నామది లేమికి, వెన్నఁడఁ బైవంబ సాక్షి - వినుము పలికెదన్ 191

క. ఇది నిక్కం బగునేనియుఁ, దుది నీవుం బాండవులును - దురితరహితు లై
ముద మందఁ జూడఁ గనియెద, నది దీనికి మందు గువ్వె - యంబుజనాభా. 192

సీ. బావ యొప్పుం డను - పలుకుల నే మగు, నాతనికొడుకుఁ గీ - డాడ నేల
కురువృద్ధుఁ డగుబాహ్ని - కుని దూఱ నేటికి, భీష్మునిపైఁ బ్రయి - వెట్టి నగునె
యిట్టి క్రూరులయింటి - కిచ్చినమనవారి, నందుఁ గా కట్లు దా - ననుట మేరె
యర్జునుపుట్టిన-యప్పుడు వీడు లో, కము లెల్ల గెల్చుపా - గడ్డ మొగులు
ముట్టునట్టిద యగు రణ-మున జయించు, గౌరవుల సోదరులుఁ దాను-భూరిరాజ్య
గౌరవముఁ బొందు నని యశ-రీరవాణి, పలికె నది దిట్టువడుఁగాక-వలయునేని.

వ. ధర్మంబు గలుగునేనియది నిక్కం బయ్యెడు దాని కెల్లను నిర్వాహకుండవు నీవు గలవు
గాదె నీమన్నించునెచ్చెలలకు జెప్పెడుమాటలు గలవు విను మయ్యధిష్ఠిరుతో
ని ట్లనుము. 194

క. వేడికొని కృపణు లై కను, పోడిమి యది యేల రాజ - పుత్రులు దమమై
వాడిమి దప్పిన నిప్పులు, వేడిమి పెడినట్లు జనులు - విని యులుకుదురే. 195

వ. భీమార్జునుల కి ట్లని చెప్పము.

196

అ. కొడుకుఁ గాంచు రాచ - కూతు రెద్దానికి, నట్టిపనికి నుచిత - మైనసమయ
మొదవెఁ దడయు టింక-నొప్పుదు జనములు, నట్లు గాని పురుషు - లనరు మిచ్చు.

క. భుజబలమున జీవించుట, నిజధర్మము మెత్తబడుట - నింద్యము మాద్రీ,
ప్రజలకుఁ జెప్పము ద్రుపదా, త్తజఁ గార్యం బడుగు మనుము-తగ నందఱతోన్.

చ. అలిగిన భీమఫల్గునుల - కడ్డము లేమి యెఱుంగు దంతలం
తలు వడి వాని నీగ వల - దా విను మాపని కెల్ల బాండు పు
శ్రుత కలవారు నీ కెటులు - దోచిన నట్టులు సేయువారు గా
కలఘువిచార నాయులత - యార్పు ము నక గడలేర్పు మెప్పెయిన్. 199

వ. అనినఁ గృష్ణుండు గొంతి ననునయించి యిట్లనియె. 200

శ్రీకృష్ణుండు గుంతిదేవి నూటడించుట.

చ. సుగుణపు పుట్టినింటికిని - జొచ్చినయింటికిఁ దేజ మెక్కఁగాఁ
దగుచరితంబునక నడచు - ధన్యు ధీరపు దేవి నీ వెద
న్వగ లడఁగించ కున్న భువ - నంబుల నిం కిట నెవ్వ రోర్పువా
రు గలఁక డక్కుమీ హృదయ - రోగము లన్నియుఁ బుచ్చి వైచెదన్. 201

క. తనయులుఁ గోడలు సేము, బున నున్నా రధికభక్తి - పూర్వముగా దం
డనమస్కారంబులు నీ, తొనరించిరి కాఁగిలించి - రుల్లములఁ దగన్. 202

క. నీకొడుకు లొండుగుఱుములు, సేకొన రివ్వఁగుఱు - చిత్రములఁ గరం
బాకాంక్షింశు రిలంశులఁ, బోక గలుగు నెట్లు లల్ప - బుద్ధులె వారిల్. 203

క. ఉత్సాహంబున శత్రును, లోత్సాదనవిధి యొనర్చి - యున్నతిసామ్రా
జ్యోత్సవము నొందుపుత్రుల, నుస్సుకరిం జూతు గాక-యూటడు మింకన్.

చ. అన విని మోము విచ్చుచు ము - రారికి నిట్లనుఁ గుంతి పొందునం
దనులకుఁ దండ్రీయుక గురువు - దైవము నారయ నీవ కావె నీ
మనమున ధర్మముక హితము - మంచిగఁ జూచి విధించినట్ల చే
సి నెగడువారు గాక నినుఁ - జేరిన నాపద లొంద నేర్చునే. 205

క. వారలక యేల మాధవ, కారవులకు మఱియు నీజ - గంబుల కెల్లం
జేరుగడ నీవ నీపలు, కారయ వేదంబ కాదె - యఖిలంబునకున్. 206

వ. అనినం బ్రసన్నవదనం దగుచు నద్దేవి గారవించి యామంత్రిణంబు సేసి తదావా
సంబు వెలువడి తనరాకకు నలకృతం బైనదుర్యోధనుమందిరంబునకుఁ గృతవర్త
సాత్యకిసమేతుం డయి పోవుగోవిందునిం గని తదీయద్వారపాలకులు సంభ్రమం
బునం బఱచి యతని కెఱిగించి తదనుమతంబునం బఱతెంచి యెదుర్కొని కష్ట్యం

తరంబుల సందడి నెడ గలుగ జడియుచు వినయంబునం దోడ్కొని చన నవ్వునుజ విభుండు గైలాసశిఖరాకారం బగుసాధంబున బాష్పిక భీష్మ ద్రోణప్రభృతులును గర్లశకునిసైంధవాదులును దుశ్శాసనవికర్ణదుర్ముఖప్రముఖులును మఱియు ననేకదేశా ధీశులునుం బరివేష్టించు బేరోలగంబున సింహాసనాసీనుం డై యున్నయెడకుం జను నప్పు డాసుయోధనుండు సపరివారంబుగాఁ బ్రత్యుత్థానంబు నేయం జేర నరిగి యతనికిం దగువారలకు నాలింగనాద్యుపచారంబులు దానుం దమ్ముండును నాచరించి.

క. అతఁ డునుపగఁ గనకమయో, న్నతపర్యంకంబునంగు - నారాయణఁ డూర్జితమహిమ నుండి యభ్యు, ర్చితుఁ డయ్యెఁ దగంగ నతనిచే స్కృతులన్. 208

శ్రీకృష్ణుండు దుర్యోధనునితో సంభాషించుట.

వ. సాత్యకియును సముచితప్రకారంబునం బూజితం డయ్యెఁ దదనంతరంబ నిజాస నాసీను లయి తనమొగంబునం జూడ్చి నిలిపి యున్నదుర్యోధనాదులతో మాధ వుండు మధురసంభాషణంబులు నేయుచుండె నట్టియెడ. 209

తే. సముచితంబుగఁ గూరల-చంద ముగ్ధ, డించి కుడుపుతెఱంగు వుట్టించి పలుకు నాసుయోధనుతోఁగృష్ణుఁడవటఁదాను, గుడువనొల్లకయునికి యే-ర్పడఁగఁజెప్పె.

వ. చెప్పిన విని దుర్యోధనుండు నూర్యనూనువదనం బవ్వాకించి యల్లన ని ట్లనియె.

క. హరి పలికినవిధ మెంతయు, నెర వై యున్నయది వింటె-యిమ్మాట తెఱంగు గరయుదము తొలుత నీ పెను, పరిచందం బెల్ల నెఱుక పడియెడుఁ బిదపన్. 212

వ. అని యచ్యుతున కి ట్లనియె. 213

తే. వలయునన్న పానంబులు-పలుకఱఁగుల, నేర్చువిధముల నే మొడఁ-గూర్చి వేడ్క నున్న నీ వ్రపయోగింప-నొల్ల కునికి, బాంధవమునకు నీతికి-బాహిరంబు. 214

క. కారవులకుఁ బాండవులకు, నారయ నీ వొక్కరూప - యసదృశధర్మా చారుండవు రాజునకుం, గూరుతు గత మేమి యిట్ల - గుటకుం జెవుమా. 215

క. అనుడు నుపేంద్రుండు మనుజేం, ద్రున కి ట్లను దూత లెందుఁ-దొలిదొలి గుడువం గొనఁ గట్టఁ దొడఁగుదురె వ, చ్చినకార్యము దీర్చి పిదపఁ-జేయుం డెల్లన్. 216

వ. అనిన గాంధారీనందనుండు దేవకీనందనున కి ట్లనియె. 217

ఆ. వేగపడుట మేలె - వినుము కార్యము దీఱు, దీఱ కుండు దాని-తెఱంగు దగిన యప్పు డాడ రాదె-యిప్పుడు ముకుంద్రాటఁ, గాలు గ్రుప్ప నేల-కమలనాభ.

వ. నీవు వచ్చినవాడవు మాయంటఁ గుడిచి కూర్చుండి యెల్లపనులం జెప్పుట యొప్పుఁ గాక కుడువ నొల్ల ననం దగునె దీనికిం గారణంబు నాయెఱిగినయది లేదు విచారిం పక పనికి తనిన మందరధరుండు మందస్థితంబుతో నందఱం గలయం గనుంగొని ధార్తరాష్ట్రకరంబు గజంబు పల్లవం బల్లనఁ దెమల్చులీలం గేల నమర్చి యిట్టిమాటలు తేటపఱుప వలయు నేని విను మని యిని కి ట్లనియె.

219

చ. ప్రియ మెసఁగం దగం బిలిచి - పెట్టెడుకూ డది లెస్సకూడు ద
క్రయనయహీనతం దమకు - నాపద యైనెడ నిట్టు నట్టు నే
మియు నన లేనికూ డెదిరి - మేవడి యై చను నీవు మాదెసం
బ్రియు డవు గావు మాకు ధృతి - పెం పఱ నాపద లే దొకింతయున్.

220

వ. అట్లుం గాక.

221

క. పగవారియింటఁ గుడిచిన, నగుఁ దమ కనుమాన మమృత - మైనను దారుం
బగతురకుఁ గుడువఁ దెట్టెఁగఁ, దగ దొడఁకుల కెప్పు డెవ్వి ధము వాటిలునో.

222

వ. ఏను బగతుండనె యంటేని.

223

ఁ. అంగుగు పాండవులకు వా, రలు నాకుం బ్రాణములు ధ - రావల్లభ యి
ట్టలముగఁ దిమ్మప్రా ములకు, నలుగుజనులు సగఁకు రగుట - యనుమానంబే.

224

ఆ. కాంబు లేక - కాంతేయులకు బాల్య, చూది గాఁగఁ గీడె - యాచరింతు
బుణ్యసరులు దోడఁ - ట్టువు లార్యులు, వైర మెత్తెఁ దగునె - వారతోడ.

225

వ. ఇట్లున్న మియందఱయన్నంబులు గుప్తాన్నంబులు నిదురుం దొక్కనియన్నంబు
భోక్త్యం బని నిశ్చయించితే గావున ఎంగుఁ బోయెద నని చెప్పి యజ్ఞనపతి యను
మతిసేయఁ జనునప్పుడు తోడన బాష్టికభీష్మదికొంచులును గుంభసంభవప్రముఖు
లైనచూన్యలను జని మాధవుతోడ మాయిండ్ల నెల్లను గానిక లాయితంబులు సేసి
కొని నీవు విజయంచేయుటకు నెగుల్లు చూచు చున్నవార మని పల్కి ప్రార్థించిన
నే నన్ని గోట్లకు వచ్చినవాడైన యందఱయర్చనలుం నైకొంటిన మీరు నిలువుం
డని వారల నిలిపి విదురుగ్విహంబునకుం బోయిన.

226

సీ. సంభ్రమస్నేహని - శృలభక్షియుక్తే బ, విత్రమజ్జనము గా - వించి విదురుఁ
డెల్లవంటకములు - నేర్పడ బోనాలు, వేర్పింప నెంతయుఁ - శ్రీతి ముంద
రోజమై బ్రాహ్మణ - భోజనం బొనరించి, సపరివారముగ వి - కాలరమ్య
పూతస్థలంబునఁ - బుండరీకాక్షుండు, దమ్ముండుఁ దాను ను - త్వవ మెలర్ప

సరసరంజకమహనీయ - సంప్రయోగ, మగుచతుర్విధవృద్ధ్యాన్న - మారగించె
లలితసంభాషనామంజు-లంబు లైన, పలుకు లెడనెడ విదురున-కలమి యొసంగ.

వ. అతండును.

228

క. గోవింద సంభ్రమము సం, భావింపుము మాకు నిదియ - పరమధనం బొం

డేవిధమున నీ కర్చన, గావింపం జాలువాడు - గలగడే యెందున్.

229

వ. అని మఱియు నత్యంతవినయవాక్యముల నారాధించు చుండె నిట్లు కృతాహారు
డైనహరికిఁ జందనచర్పాద్యర్చనంబు లాచరించి యవ్వదరుఁడు కృతార్థుం డై
యుండఁ గవిగణికప్రముఖనిఖిలవిద్వజ్జనంబులు గాయక పాఠక వాఙ్మిక వైణికాది
వినోదపాత్రంబులు నప్పర మేశ్వరుం గాన వచ్చి ప్రార్థు వుచ్చి యభిమతార్థంబులు
వడసి చనిరి రాత్రి యగుటయుం దగినయభ్యంతరమందిరంబున హంసతూలికాత
ల్పంబున భుజంగతల్పు నునిచి యతనికడ నుచితాసనంబున నుండి.

230

ఆ. విదురుఁ డిట్లు లనియె నిదియొకకార్యంబు, గాగఁబూని యిందు-రాగఁ దగునె

దుష్టబుద్ధి నీచు - దుర్యోధనుండు నీ, మాట వినునె దురభి - మానఘనాడు.

231

క. వచ్చినవైనయంబులఁ గని, పెచ్చువెరిగినాఁడు ద్రోహ - భీష్ములభావుల్

నచ్చియుఁ గర్ణుం డొక్కడ, యిచ్చు దనకు విజయ మనియు-నెంతయుఁబొంగున్.

వ. నీ విట పెచ్చుట వినినయప్పుడు ధార్తరాష్ట్ర లందఱుం గూడం బాటి తమలో నిశ్చ
యించినతెఱంగు నీకాసనం బుల్లంఘింపం గలవారు పాండునఁదరులకు నేమియు
నీ కుండువారు దార యీధాత్రియంతయు బీటు వోవ కుండ నేలువారు వారిం
గూడినరాజు లెల్లను దిగ్విజయంబునాఁడు పాండవులచేత భంగపడినవారు గావునఁ
గర్ణుతో నేకార్థుల మై చత్తుము గెలుతు మింతియ కాని యెందు లే దని నిశ్చ
యించికొని యున్నవార ట్లగుటంచేసి దుర్యోధనుండు గండు మిగిలి యున్న
వాఁడు సంది గానేరదు వారల కందఱకు నిది ప్రాప్తకాలం బై యున్నయదియె
ట్లును నుడుగ నేర్చినవారు గా రిట్లు ద మ్మెఱుంగనిదుష్టాత్మలనడుమం గూర్చుం
డుటయు నవ్వెంగలివిత్తు లణచువీటిఁడియటవులకు వంక లాత్రి మాటు సెప్పటయు
నొప్పుక యుండు వెడంగు లగుటం గార్యవచనంబు లెఱుంగరు మొఱకు లగుటం
బ్రతాపభాషణంబులకు వెఱవరు వారలతలంపులు గీడు నీ మహనీయప్రభావబుద్ధి
పారుషంబు లే నెఱుంగదు నయినను బాండవేయులపై స్నేహంబునను నీమీఁది
భక్తినిం జెప్పెద నందుఁ బో వెలవ దనిన వాసుదేవుం డతని కి ట్లనియె.

232

తే. నీవివేకంబు నాప్తియు - నెఱిపి తీవు, తల్లిదండ్రులమాడ్చి హి - తంబు నెప్పి

లేను నారాకతిఁ గల్గి-నేర్పడంగఁ, జెప్ప విని యేమి నెప్పినఁ - జేయువాడ.

శ్రీకృష్ణుడు విదురుతో సంభాషించుట.

క. ఎఱుగుదు నేను సుయోధను, కొఱగామియు నతినితోడఁ - గూడినన్మపు లు
దఱుఁ బగ మనమున నిడికొని, యఱుముటయును సఁధి పొసఁగ దనియు మహాత్మ.

ఆ. పుడమి యెల్ల నొడ్డ - గడ పయి గజవాజి, యుతముగాఁ గడంగి యుగ్రమృత్యు
ముఖము సారఁగఁ దిపురు-మార్బిత మాన్పుట, యధిక మైనపుణ్య - మనఘచరిత.

ఏ. మానుప వచ్చునే యంటేని. 237

క. దొరఁకొని పుణ్యముఁ బావము, నరుఁ డర్థి నేయు చుండ - నడుమ నొకట న
వ్వెర వెడలి తప్పినను ద, త్పరిఁజిఫల మొందు నంద్రు - ధర్మవిధిజ్ఞుల్. 238

ఏ. అట్లుం గాక. 239

తే. చుట్టములలోన నొప్పమి - పుట్టినప్పు
డడ్డపడి వారితోడఁ గొ - ట్లాడి యైనఁ
దాని యుడుపంగఁ జొర కున్న - వానిఁ గ్రూర
కర్ము డని చెప్పదురు కర్త - కాండవినులు. 240

వ. కావున నీరెండు దెఱంగులవారికి శాంతి గావింపం బ్రయత్నము సేసెద ధర్మార్థ
సహితం వైనతెఱంగుమాటలు మంత్రి జనసహితం దైనసుయోధనునకుం జెప్పెదఁ
దనకుం బాండునందెనులకు లోకంబులకు హితం బయినవిధంబు మంచిన లేక చెప్పెడు
నన్ను పాండవులవాఁ డని శంకించి యతండు నామాట వినం డయ్యెనేనియు
మేల కాక యిట్లు సాచ్చి చెప్ప కున్న నన్నదమ్ములు దమలోనం బోరఁ గృష్ణుండు
వారంపక యుపేక్షించె దనచేతఁ జక్కంబడదా యని యజ్ఞు లైన జను లాడుదు
రెల్లభంగులం గార్యం బార్య లియ్యకొనం జెప్పెడు ధార్తరాష్ట్రులుం దమకు బ్రదుకు
తెరు వైన నాపలుకులు నట్టుదురు పట్టక నీతిలంచినచందమునం దులువ లై కలంగం
బాటిన వారు నామందర నిలుసం బాలుదురె యని పలికిన విదురుం డట్లకాకయని
సప్రతించి యామంత్రణంబు సేసి నిజశయనస్థానంబునకుం జనియె ననంతరంబ.

ఆ. అతినివచనరచన-యాత్మలోఁ దలపోసి, యిట్టివాఁడు గలఁడె - యెందు ననుచుఁ
బాలకడలికడల - పాటి యై యొప్పున, పొన్నునందు శౌరి - పవ్వడించె. 242

ఏ. ఇట్లు సుఖనిద్ర సేసి వేగుంబోకట మాగిధిమంగళ గానంబుల మేలుకాంచి సమయ
కర్తవ్యంబులు సలిపె నట్టియెడఁ గృతివర్తయు సాత్వికయు వచ్చి పాడనూపినం
బురుషోత్తముండు వారలు మొదలుగాఁ గలయిష్టజనంబులు పరిశేష్టింప నుచిత ప్రదే
శంబున నున్నంత. 243

క. ఇనతనయశకునిదుశ్శా, సనసహితము గాఁగ నెలమి - జనుడెంచి నుయో

ధనుఁడు ప్రియోక్తులఁ దగువా, రును దానును వారిజోద - రుం గొనియాడెన్.

వ. అతండును మధురసంభాషణంబులు నేయ వార లతనికి ధృతరాష్ట్రండు బంధు మిత్రాదిసమస్తపరిజనసమన్వితం డయి పేరోలగంబున నునికి యెఱిఁగించినఁ బ్రియంబునఁ గట్టాయితం బైనతే రక్తి భేరీశంఖచామరప్రముఖభద్రచిహ్నంబులతో వెడలి గరుడధ్వజంబు గ్రాలఁ గృతవర్తసాత్యకు లొక్కరథంబునను దుర్యోధనాది దుష్టచతుష్టయం బొక్కరథంబునను బౌర్వంబుల రాఁ జారులకుఁ గన్నులపండు వగుచు రాజమందిరద్వారంబు సేర నరుగునప్పటియులివునకుఁ గొలువువా రెల్ల నత్యుత్సుకులై యెదురుమాడ రధోత్తమంబు నవతరించి యరవిందనాభండు. 245

తే. ఎదురువచ్చినవిదురుని-యిచ్చుకరముఁ, దమ్మచేయును రెండుహ - స్తములఁ బట్టి నడచె ముందలఁ గదియుసం-దడిఁగడంగి, కర్ణదుర్యోధనులు దొల-గంగ జడియ.

వ. కృతవర్తాదియాదవులు లోనుగాఁ గలయభ్యంతరు లైనబలుమానుసులు పాదివికొని పోవఁ దనసమీపంబునఁ గొర్రులు రవిసన్నిధిఁ దారాగ్రహంబులచందం బగు చుండఁ దేజోరాశి యగురాజీవాక్షుండు సని తనకుం బ్రత్యుత్థానంబు నేసిన కురురాజును దొరలను నభినందించుచు 247

క. తన కని పెట్టినమణిమయ, కనకోన్నతపీఠమునఁ బ్ర - కాశంగున ని

ల్చినయెడఁ దోఁచిరి నారది, మునిప్రముఖు లంతరిక్ష - మున నుజ్జ్వల లై. 248

వ. ఇవ్విధంబున సన్నిహితు లయినయమృహాముసులం గురుపితామహునకుం జూపి నారాయణుం డిట్లనియె. 249

అ. మనలఁ జూచువేడ్కఁ-జను డెంచినారు మ, హాత్మ లైననార - దాదిమునులు

వీరి కర్మపాద్య-విధు లొనరింపు మా, సనము లిడఁగఁ బనుపు-సత్వీరముగ. 250

వ. వీరలు సమచితాసనంబుల నుండక మనకుఁ గూర్చుండుట దగవు గా దనినం గొలువు వారెల్ల సంభ్రమాశ్చర్యంబులతో మునులవలన చూచుచుండ భీష్మండు పెరిచార కులం బనిచి కనకమణిమయాసనంబు లనేకంబులు దెప్పింప వారి లరుగుదెంచిన వారలకు నమస్కరించి యాసనార్ధ్యపాద్యాదివిధులం బూజలు నేయించి కృష్ణుఁడు గూర్చున్న యనంతరంబ ధృతరాష్ట్రండునుం దక్కటివారును నుచితప్రకారంబుల నమ్మనీంద్రులకు నభివందినంబులు నేసి నిజాసనాసీను లైరి దుశ్శాసనుండును వివిం శతియును గడ్డియ లిడ సాత్యకియుఁ గృతవర్తయుఁ గృష్ణం గదిసి యిరుసంకలం గూర్చుండిరి కర్ణదుర్యోధనులుం జేరువ నొక్కగడ్డియ నుండిరి విదురుండును మణి

పీఠంబునఁ గృష్ణుని వెనుక దెసఁ దదీయొన్న తపీఠంబునఁ గరం బత్తమిల్లియుండె గాం
ధారరాజు నిజపుత్రపరిపృతుం డై యొక్కదిక్కున నుచితపీఠాసీనుం డయ్యె నట్టి
సమయంబున. 251

క. అంబుదశుభగాత్రుం బీ, తాంబరధరుఁ గమలదళని - భాక్షున్ హరిఁ జూ
డం బడసి లోచనము లమృ, తం బానినమాడ్చి సప్త - దంబునఁ దేలన్. 252

క. ఆకొలుపువారు గర మచ, లాకృతి నొకపలుకు లేక - యందలు వింజం
బాఁ కిడినకరణి నవళము, దాకారితచిత్తవృత్తు - లై యుండంగన్. 253

శ్రీకృష్ణుఁడు ధృతరాష్ట్రునితో సంభాషించుట.

క. జలదస్వనగంభీరత, నెలుఁ గొప్పఁగ డంతదీప్త - లెసఁగ ముకుందుం
డలరుచెవుల నఖిలజనం, బులు విన ధృతరాష్ట్రభూవి - భున కి ట్లనియె. 254

క. జననాథ నీయెఱుంగని, పనులు గలవె యైనఁ దగవుఁ - బరమహితంబుం
దనవారికిఁ జెప్పన తగు, నని వచ్చితి భారతాన్వ - యము ప్రియ మొందన్. 255

క. క్షిరోదకగతిఁ బాండవ, కారవు లాడఁగూడి మనికి - కార్యం బది నీ
వారసి నడపుము వా రన, వీ రనఁ గురుముఖ్య నీకు - వేఱుం గలదే. 256

చ. భరతకులంబు ధర్మముచు - బాడియు సత్యముఁ బొత్తుఁ బెంపునం
గరుణయుఁ గల్గి యుండు ననఁ - గా నుతిఁ గన్నది యందు సద్గుణో
త్తరులరు నీవు నీయను గుఁ - దమ్ము డు నీతనయుల్ యశోధురం
ధరశుభశీలు రీసుచరి - లెక్రమ మిప్పుడు దప్ప నేటికిన్. 257

శా. ఈవంశంబున కెల్ల నీవ కుదు రిం - దెవ్వరిచందంబు లె
ట్టై ప్రిల్లినఁ గీడు మేలుఁ దుది నీ - యం దొందెడుం గాన స
ద్యావం బారసి లోనిపాత్తు వెలివు - త్తంబున్ జనస్తుత్యముల్
గావింపం దగు నీక యెవ్విధమునం - గౌరవ్యమశాగ్రణీ. 258

చ. వినుము సుయోధనాదు లగు - వీరు సధర్ములు గాక కార్యము
గ్లానక మహార్థసిద్ధి యెడ - లుం దమ కి ట్లన కన్వయంబువ
ర్తన మిది గాదు నాక బెడి - దంపుఁదనంబున బంధుకోటికి
వ్దనసులు నొప్పఁగా నవగు - ణంబులకుం బులులోడి రేమియున్. 259

ఉ. కారవపాండవుల్ తెఱఁగు - గైకొని శాంతతఁ బొంది యున్గి మే
లారయ నాకు నీకుఁ గుల - మంతకు నీనృపకోటి కుర్వికిం

- బోరిత మైన నితకును - బుట్టు మహాపద గావునకా ధరి
 త్రీరమజాగ్రగణ్య గణు - తించి యవశ్యము బొం దొనర్పవే. 260
- తే. నీకు వలసిన దీర్పంగ - నేర వచ్చు, నధిప తెఱంగు నీవశమున - యదియ కాన
 నీకు వీరలఁ దేర్చుట - నెఱియ కాదె, సిద్ధ మెవ్వారిఁ దెలి వొందఁ - జేయ నేర్తు.
- ఉ. అందు వృకోదరాష్ట్రుల - నాహవరంగమునందు మీఱువా
 రెందఱొ యెన్నుమా యిచట - నీగురుభీష్ములఁ గ్రేణి సేయువా
 రెందఱొ వారు వీరు నని - నీల్లుటకంటె భవద్బలంబు లై
 యందఱుఁ గూడు టొప్పుదె జ - నాధిప శాంతి యొనర్పు మెమ్మెయిన్. 262
- తే. జగతిఁ గలజనపతులు నీ - చరణపీఠ, మర్ధిఁ గొలువ సముద్రవే - లావృతోర్వి
 యెల్ల నేలుట యొప్పుదే - తల్లిప్రజల, యెడ విరోధంబు వాఱించు - టెంతమేలు.
- క. నరనాథ నీ వుపేక్షా, పరుడ వయినఁ గౌరవులక - పాండవులక కా
 దరయఁగ భూప్రజ కెల్లను, దురితం బొనరించినట్ల - తుడిఁ గీడు సుమీ. 264
- క. కారవపాండవులం దె, వ్యారలకుం జావు నొవ్వు - వచ్చిన మే లు
 ర్వీరమణ చిత్తమున నె, ట్లారయుమా నీకు దుఃఖ - మగు నె ట్లయినన్. 265
- ఉ. వీరును వారుఁ బండితులు - విక్రమవంతులు బాహుగర్వదు
 ర్వారులు పూనిరిత్తబవ - రంబున నాఱడిఁ జావఁ బోవ నె
 ట్లారక యుండ వచ్చు కడు - నొప్పెడుమేనులు వాఁడికైదువుల్
 గూరఁగ నాటినం బుడమి - గూలుట కక్కిట యోర్వ వచ్చునే. 266
- ఆ. ఇట్లు గాక యుండ - నీరెండుదెఱంగుల, వారిఁ గాచికొనుము - వసుమతీశ
 నీదుప్రాభవంబు - నీతియు శాంతియు, నఖిలజనులఁ బొగడు - నట్లు గాఁగ. 267
- వ. అని చెప్పి వెండియు 268

శ్రీకృష్ణుఁడు పాండవులు సెప్పినమాటలు ధృతరాష్ట్రునితోఁ జెప్పట.

- తే. పాండవులు దండ్రు సచ్చిన - ప్రజలు వారి, నరసి ప్రోచితి శైశవ - మాది గాఁగ
 నడుమ నిష్కారణమ దిగ - విడువఁ దగునె, పార మొందంగ రక్షింపు - గారవమున.
- వ. పాండుకుమారులు నీకుం బరమభక్తిం బ్రణమిల్లి యందఱు నొక్కమాటగా నీతోఁ
 జెప్పు మని నాకుం జెప్పినవిధంబు వినుము తనపంపునం బండ్రెండువత్సరంబులు

వనంబున వసియించితిమి పదుమూఁ డగునేడు జనపదంబున నజ్ఞాతవాసంబు
నుం జలిపితిమి మాతండ్రి సమయంబు పరిపాలించి యే మధ్యరాజ్యం బెట్టునుం
బడయుదు మని కృతనిశ్చయుల మై పడితిమి తల్లియుఁ దండ్రియు నెల్లమట్టంబులు
నేడుగడయును మాకుఁ దాన మావలన నేరమి గల్గినం గినిసి యిట్లు గా దట్లని
చక్కంబెట్టునది తనగలపదివేరెండ్లకుం దన్న కాని మఱి యెఱుంగ మెట్టివార మై
నను వచ్చును దుర్యోధవాదులను నొక్కరూపకాతలంపు తనయందుఁ దెఱంగు
గలిగిన నెవ్వరు గొఱ గాకున్నను గులంబుపాడి నెడక చెల్లు నని రని పలికి
మఱియు నిట్లనియె.

270

ఉ. సారపుధర్మముకొ విమల - సత్యముఁ బాపముచేత బొంకుచేఁ
బారముఁ బొంద లేక చెడఁ - బాటిన దైనయవస్థ దక్షు లె
వ్వార లుపేక్ష నేసి రది - వారలచే టగుఁ గాని ధర్మని
స్తారక మయ్యు సత్యశుభ - దాయక మయ్యును దైవ ముండెడున్.

271

వ. అని యీసభ్యులకుం జెప్ప మనిరి నీవును సభాసదు లైనరాజులు నే మనియెద
రనుం డేను ధర్మంబును నీతియును మున్నిడకొని మనోవాక్ప్రకారంబు లేక రూపం
బైనస్యంబ కాఁ జెప్పితి నిత్రెఱంగు మీకు మేలు శ్రోధమానమత్సరంబులు విడిచి
యిట్లు సేయుండు.

272

ఆ పాండవులకుఁ దగిన - పాలు మేదినిఁ బంచి, యిచ్చుకంటెఁ గార్య - మెద్ది గలదు
ధర్మ మెద్ది సముచి - తం బగువిధ మెద్ది, శక్య మెద్ది చెప్పుడ - వాక్యవిదులు.

273

క. అని పలికి మహారాజా, విను మని ధృతరాష్ట్రతోడ - వెండియుఁ దా ని
ట్లని చెప్పె వాగుదేవుడు, తనమని నఱ లేక కార్య - దశ దెలియంగన్.

274

ఆ. వారితండ్రిపాలు - వారికి నిచ్చి నీ, పాలు నీవుఁ బు త్ర - పౌత్రచయము
ననుభవించి సుఖుల - రై యుండుఁ డిది బంధు, మిత్రసుజనకోటి - మెచ్చు తెఱంగు.

క. ఎఱుంగ వె యజాతశత్రుని, నెఱియును ధర్మంబు సత్య నిస్థయు మిము నె
త్రెఱంగున ననువర్తించెనొ, యెఱుంగ వె తెగుచేప గలుగు - తెఱుంగవె యధిపా.

276

వ. నీ వెఱుంగు దైనను జెప్పెద విను మింద్రప్రస్థపురంబుననుండి పాండవాగ్రజుండు
నీకుం బెంపునం చేరునుం జేయం గోరె.

277

చ. మద మడఁగించి భూపతిస - మాజము నెల్లను నిన్నుఁ గొల్వఁ జే
యుదు నని పూని దిగ్విజయ - మున్నతిఁ జేసి మహావిభూతితో

మదిమది నుండ నీసుతుడు - మంత్రులు సౌబలు జూద మార్చి సం
పద గొని యంతః బోవక స - భక్త ద్రుపదాత్మజ భంగపెట్టరే.

278

ఉ. దానికి నీ వొడంబడితి - ధర్మజుఁ డంతయుఁ జూచి సత్యముం
బూని వృకోదరాద్భునులు - భుగ్నులు గాఁ బెడచేతఁ గన్న నీ
రూనఁగ నొత్తుకొంచుఁ జని - యుగ్రవనంబున దుఃఖమగ్నుఁ డై
దీనత నుండి పూన్కి దగఁ - దీర్చియుఁ గూడి మనంగఁ గోరెడిన్.

279

క. తనుఁ దాన పోలుఁ గా కే, మన వచ్చు నభాతశత్రు - నతిశాంతతయున్
వినయము గౌరవమును నే, జనపతులకుఁ గలవు సెపుమ - సౌజన్యనిధి.

280

క. ఏ నిం తాడితి నీసం, తానం బిరుదెఱుగునకు హి - తము గోరి భవ
త్సానునిమతియతిలోభము, మానిచి పాండవులఁ దెప్పు - మనుజాధీశ.

281

ఉ. వారలు శాంతశూరులు భ - వచ్చరణంబులు గొల్వఁ బూని యు
న్నారటు గాక మీ కది మ - నంబున కప్రియమేని యింతకుం
బోరికి వచ్చుచుండుదురు - భూవర రెండుదెఱుంగులందు నీ
కారయఁ బథ్య మేది యగు - నవిధ మేర్పడ నిశ్చయింపుమా.

282

చ. అనవుడు రోమహర్షణము - లంగములం బొడమన్ సదస్య లె
ల్లను బ్రియ మంది నెవ్వనము - లం బురుహస్తముఁ డింత యొప్పుఁ బ
ల్కనె మఱుమాట లాడ నయ - కోవిదుఁ డెవ్వఁడు ధీరుఁ డెవ్వఁ డిం
దనువరి యెవ్వఁ డంచు నచ - లాకృతు లై నెఱి నూర కుండఁగన్.

283

వ. జామదగ్న్యమహాముని సుయోధనుతో ని ట్లనియె.

284

సీ. వినుము దంభోద్భవుం - డమరాజు దన కెదు, రెవ్వరు లే రంచుఁ - గ్రొవ్వి నరుడు
నారాయణుం డను - వారలు గంధమా, దన మనునగమునఁ - దపము సేయ
వారిపైఁ జని యాహ - పమునకుఁ బిలిచిన, నమ్మనీంద్రులు వల - దని యనేక
విధములఁ జెప్పంగ - వెండియుఁ బో కున్నఁ, గుశమప్తి నుజ్జ్వల - విశిఖవృష్టి
గురిసి నరుడు సేనఁ - గూల్చి యాతని భంగ, పెట్టి పట్టి విడిచె - నట్టియమ్మ
హత్తు లివుడు పార్థుఁ - డనఁ గృష్ణుఁ డనఁగ లీ, లార్థకలితజన్మ - లైరి నూవె.

285

వ. కావున వాదంభోద్భవుచండంబున నుద్ధతి వాటించుటయు నరనారాయణులతోడఁ
దొడరుటయు మీఁద మే లయి యుండదు పాండవులతోడిపాండు మే లనిన
యనుతరంబ కణ్వండు దుర్యోధనున కి ట్లనియె.

286

కణ్వుండు దుర్యోధనునితో గరుత్తంతునివృత్తాంతంబు సెప్పుట.

క. అది వోలుఁ దన్ను నెదిరిని, మది నెఱుంగక నిగ్రహించి - మద మెత్తుట యె
ప్పు దహంకారం బొనరిం, పదె పారుషహానిఁ దొల్లి - పక్షింద్రునకున్. 287

వ. అది యె ట్లనిన. 288

నీ. అమరేంద్రధనూతుఁ - దైనమాతలి దన, సుత గుణకేశిక - బలిఁ దగంగ
నారసి యార్యకుం - డనుభుజంగాధిపు, మనుషునిఁ జికురుని - తనయు సుముఖు
నర్థమై గోరిన - నార్యకుం డుమ్మలి, కంఠతో ని ట్లన - గరుడుఁ డితని
తండ్రి నధించి యెం - తయు నల్కమై వీని, నిం కిట నెల సమ - యించువాఁడు
గాఁగఁ బూని పోయె - గావున నే మియ్య, కొనఁగ నేర మనిన - విని బలారి
నడిగి పడసి యిత్తు - నాయువు రం డిని, వారిఁ గొనుచు నరిగె - సారథియును.

వ. వారలభాగ్యంబున నప్పు డింద్రుండును సుపేంద్రుండును నొక్కచో నుండం
గని మాతలి యక్కాగ్యంబు విన్నవించినఁ గరుణించి జిష్టుండు విష్టునకుం జెప్పి
చేయించువాఁడై వైనతేయుదనకుం దాన చాలి సుముఖుం జిరాయురుపేతుం
జేసిన. 290

క. మాతలి పాణిగ్రహణం. బాతనిఁ జేయించి యున్న - నంతయు విని తా
నేతెంచి గరుడుఁ డతికో, పాతురుఁ డై రేగి పెఱచ - నమరాధిపుతోన్. 291

వ. వాసుదేవునన్నిధి ని ట్లనియె. 292

క. విను నీ పదితిసుతుంపు, వినకొడుకు నేను విట్టి - వీఁగెడుమనకున్
జనకుండు గత్యవుఁ డొక్కఁడ, దనుజుల శోధించి చంపు - దమ యిరువురమున్.

క. ఏమిట నీ కేఁ దక్కువ, నామేరకు నడ్డపడితి - నావుడు నింద్రుం
డీమహనీయమహిమకును, ధామము విష్టుండు గాక - తక్కింఁడు పగునే. 294

వ. అనినఁ గటకటంబడి గరుత్తంతుండు. 295

ఉ. తమ్ముడ నీవు నాకొలఁది - తథ్య మెఱుంగక నాకు నీచభా
న మ్మగుభంగిఁ జేసితివి - వాసవ యియ్యదితీప్రసూతవం
శ మ్మఖిలమ్ముఁ దాల్చు నొక - సన్నపుటికన యిట్టినన్ను నీ
విమ్మెయిఁ దూలపుత్తై యని - యీక్షణిరోచులఁ గెం పెలర్పఁగన్. 296

వ. ఉన్నం గనుంగొని కోపించి వాసుదేవుండు వెడనవ్వు నవ్వుచు. 297

క. నీవేటిమోపుకాడవు, నావెరవున నిన్ను నడపి - నను గర్వం బే

లా వెడగ యంచు దనముం, జే వీవున నిడ సురేంద్ర - జిత్తు వికలుఁ డై. 298

క. ఎఱకలు విచ్చుచుఁ దుండము, దెఱచుచు వ్రేఁ గడరి సాగసి - త్రెల్లి వివళుఁ డై

యఱచిన నోడకు మని హరి, నెఱి సక్కఁగఁ ద్రోచి యెత్తె - నెగయంగఁ గృపన్.

వ. ఇవ్విధంబునం గేశవుండు గరుణించి గరుడుని ననునయించి యింక నవుదానికి నుద్ధతి మాని బుద్ధి గలిగి యుండు మని వీడ్కొలిపి పుచ్చినం బోయెం గావున గర్వంబు గొఱ గా దింతయు నీమహానుభావుం డెఱుంగు నని నారదుం జూపి యి తుండు మాతలి కన్యాకార్యంబునకుఁ దో డై నడచె నడుగు మదియకాదు సర్వే శ్వరుం డగుమాధవుమాహాత్మ్యం బితనికిం గరతలామలకం బయియుండుఁ బ్రభ విష్ణుం డగునాదివిష్ణుఁడు గదా యీకృష్ణుం డీతనిసహాయత్వంబు గలకాంతేయుల తోడం గూడి మనికి కార్యం బనిన నారదుండు ధార్తరాష్ట్ర నాలోకించి. 300

క. బలవంతులబలములు న, గ్గల మగుబల మెదురఁ గలుగఁ - గాఁ గీడ్పడు నే

కొలఁదులవారికి గర్వము, నిలుచునె నయమార్గవృత్తి - నిలిచిన భంగిన్. 301

వ. అని వెండియు ని ట్లనియె.

302

ఆ. ఇదియ కాని చేయ - నెద్దియే ననుచు ని, ర్బంధవృత్తిఁ దలఁపు - పట్టికొనిన

నట్టివాని కెందు - నలజడి వాటిల్లు, గాలవుండు గుఱియ - కాఁడె మనకు 303

వ. వినుము విశ్వామిత్రుపాల విద్యాభ్యాసంబు సేసి గాలవుం డనుమునికుమారుండు గురుదక్షిణ యేమి సమర్పింతు నని యడిగిన నతం డేమియు నేల యని యుడిపిన నుడుగక యెన్ని సెప్పిన నన్నింటికి నన్ని సెప్పి నిర్బంధించినఁ గటకటంబడి య త్రప్రధనవర్యుం డట్లేని శుద్ధధవళవర్ణంబు లై యొక్కకర్ణంబు నీలం బైనయుత్త మాశ్వంబు లెనమన్నూలు దెచ్చి యి మ్మని పలికినం బోయి. 304

తే. గాలవుం డవిధముఘోట-కముల నెందుఁ, బడయ లేక చింతాభర-భ్రాంతుఁ డగుచు వెడలి యాహారనిద్రలు - విడిచి తా మ, హాపథముఁ బోదుఁ గా కని - యరిగి యరిగి.

వ. ఒక్కచో గరుడునిం గని బాలసఖుండు గావున నతనికిం దనవృత్తాంతంబు సెప్పిన నతండు గరుణాభరితుండై. 306

క. దేవతలు గాని యిట్టివి, గావింపం జాల రీస - కలనిక్కులలో

దేవేంద్రుదిక్కు బహుదివి, జావాసం బందుఁ బోద - మని మునిపుత్రున్ 307

క. అఱకడ నిడి ప్రాప్తుఖుఁ డై, పఱచి జలధిలోనఁ జదలఁ - బాఠెడునెడఁ జె

య్యితీ దప్పి నిలువఁ జాలక, యొఱగినగాలవుని డించె - నొకగిరిమీఁదన్. 308

వ. ఇట్లు డించి డప్పి దేర్చి యందుఁ గశ్యపనందనుండు శాండిలి యనునొక్క తపస్వి శాపంబునఁ బక్షింబులు డుల్లి యనుగ్రహంబునం గ్రవ్వుట వచ్చిన ఓషధమౌ దంబు లనుభవించి యట సనుట సాలించి మగుడ మహీతలంబునకు మునికుమారుం దెచ్చి యయాతి తననెచ్చెలి యని ప్రతిష్ఠానపురనాథుం డగునతనికడకు నా తనిం దోడ్కొని చని యగ్రాలపుతెఱం గెఱింగించిన నతండు. 309

క. తన కట్టిగుఱ్ఱములు లే, కునికిని మాధవి యనంగ - నొప్పెడుపుత్రిక
ముని కొసంగ దీరికై యే, మనుజేశుండు నీడె హయస - మాజము ననుచున్. 310

వ. ఇట్లు సంగినం దోడుకొని. 311

తే. ఇట్టిహయములు గలరాజు-లెవ్వరొక్కొ, యనుచుఁ దిరిగి యయోధ్యకుఁ-జని తదీయ
నాథు నిత్యైకుఁ గనిన న - న్నరవరుండు, దనకు నిన్నుట కాని లే - పనియె హరులు.

క. ఆన విని మాధవి ఋషి కి, ట్లను నొక్కమహానుభావు - నతులవరమునం
దనయవతి నయ్య నే గ, న్యన యగుదుం గాన నిమ్మ - న స్తీతనికెన్. 313

వ. ఒక్కసమయంబు సేసికొని యిచ్చి గుఱ్ఱంబులు పచ్చినవి యెల్ల రాఁ బుచ్చికొ
మ్మనిన గాలవుండు నవ్విధంబునకు సమ్మతించె నపత్యార్థి యై యిత్యైకుండును
నయ్యులకువునకు భార్య యగుట పుత్రజన్మావధిగా నొడివి యశ్వంబుల నొసంగి
కిన్యకం బరిగ్రహించి దానియందు వసుమనస్సుం డనుకొడుకుం బడిసి గాలవునకు
నమ్మగువను మగుడి సమర్పించినఁ జూచి యబ్బంగిం గలచోట్ల నెల్ల నరసి తురం
గంబులం గావించి కొమ్మని యతనికిం జెప్పి సుపథ్యండు సనియె మఱియు మహీ
తలంబునం గ్రమ్మరి యమ్మనికుమారుండు గండువె లెఱింగి పోవం బోవ. 314

క. ఆసమయంబునను దివో, దాసుండు నాశీనరుండుఁ - దరుణికి నిన్ను
తేసిహయంబుల నిచ్చి మ, హాసత్త్వల సుతులఁ బడసి - రధిక ప్రీతిన్. 315

వ. ఇట్లు క్రమంబునఁ గాశీశ్వరునకుఁ బ్రసర్థమని భోజపురనాథునకు శిబిం గనిన
యక్కన్యకం గొని వెండియు వసుంధరం దిరుగు చుండ గరుత్తంతుండు గ్రవ్వుటి
వచ్చి యమ్మనితో నీ వింక జాలింబడి వలన దొక్కకారణంబున నీరాజాలు
మువ్వరకు నివాసాలు గలిగ నింతియకాని యొండెడ నీచందంబున మొత్తంబు లై
దొరక నేర వియ్యాటునూలు గుఱ్ఱంబులను గురునకు సమర్పింపు మొక్కటి
నెప్పెద విను మని యి ట్లనియె. 316

క. ఈమువ్వర తెఱంగునఁ దగ, నామునియుం గొడుకుఁ బడయ - నట్లుగ నిచ్చి
కోమలిని గొఱతకు వి, శ్యామిత్రున కెట్లు లైన సంప్రార్థనతోన్. 317

వ. అని తానునుం దోడు సని యత్తపస్విపాలికిం బోయి యత్తైఱం గఱింగించి గాలవుం
గానిపించి యీతండు బాలుండు నీవు దయాళుండ వితనిం గృతార్థం జేయ వల
యునని ప్రార్థించి పక్షిరా జక్కార్థంబు చక్కంజేసి పోయిన. 318

క. మునివరుఁ డప్టకుఁ డనియెడు, తనయుఁ బడసి శిష్యునకు సు-దతి నొప్పించెన్
పనితయుఁ దపంబు సేయం, జనియెను గాలవున కిట్టి - చరితము గలిగెన్. 319

వ. కావున నెట్టివారికి నిర్బంధము దగదు దుర్తానంబు దుర్దశ నాపాదించు నయ్యయా
తి దుర్తానంబునం గాదె పుణ్యలోకపరిభ్రష్టం డై మాధవీపుత్రులగు నన్నులవురు
దౌహిత్రులకతంబున నూర్ధ్వగతి గనియె నట్లగుటంజేసి. 320

క. నిర్బంధము దుర్తానము, దుర్బుధికిఁ గాక తగునె - దుర్యోధన నీ
మార్బలమె పాండవులకన్, దౌర్బల్యము వాపు శుభము - దలఁకొను సుధిన్.

వ. కృష్ణునిమాట విని నీ విక్కారవాన్వయంబు రక్షింపు మనియె నివ్వధంబున నమ్ము
వ్యురమునీంద్రులు సెప్పినహితోపదేశంబులదెస ననాదరంబు సేసి గాంధారే
యుండు రాధేయుం గనుంగొని చే యప్పళించి నవ్వి వీర లింత వెఱ్ఱు లగుదురే
యని పలికి వారల నవలొకించి. 322

దుర్యోధనుఁడు నారదాదిమునులమాటలు వినక నిరాకరించుట.

క. మునులార నన్న విధి యే, మని మను పుట్టించె నట్లు - లయ్యెడుఁ గా కీ
వినఁ జని గానిపలుకులకుఁ, బని గలదే యుడుగుఁ డింక - బహుభాషణమల్.

వ. అనిన విని ధృతరాష్ట్రం దెవ్వుహమునలతో ని ట్లనియె. 324

తే. మీరు సెప్పినబుద్ధులు - గారవమునఁ, జేయఁ గాంచిన బుణ్యంబు-సేయ నెట్లు
నాముఖంబునఁ గార్యంబు-నడవ దేమి, సేయువాడ నొం డెద్దియుఁ-జెప్ప లేదు.

క. అని యతఁడు శౌరితో ని, ట్లను నిహముం బరముఁ గలుగు - నట్టివిధము నీ
వనఘా చెప్పితి నాకుం, జన వేదియు లేదు దీని - సన్నతి నడువన్. 326

ఆ. మందబుద్ధి నాదు - నందనుఁ డీవు పో, రానిచుట్టువపు మ - హాసభావుఁ
డవు దయార్ద్రచిత్తుఁ - డవు వీనిఁ దేర్పజే, యనునయించి యెట్లు-లైనఁ గృష్ణ. 327

క. అనిన ముకుందుఁడు దుర్యోధ, ధనుతో ని ట్లనియె విమల - తరవంశమునన్
జనియించి తెల్లగుణముల, ననూనుడవు నీకు నీదు - రాగ్రహ మగునే. 328

చ. తులువలు గాక యిట్టిదొర - దుర్లయవృత్తికిఁ జొత్తురయ్య పు
త్రులు సనుజన్మలం జెలులు - దుష్టపథంబునఁ బోవ కుండఁ జ

ట్టిలుఁ దగువారుఁ దండ్రీయు నొ - డంబడఁ జేయుము కార్య మల్పబు
ధులవెడమాట లూఁకొనకు - దోసము నేగియు వచ్చు నమ్రైయిన్.

329

క. పాండిత్యశౌర్యనిత్యులు, పాండుసుతులు వారిఁ గూడి - బ్రదుకుట ధృతరా
ష్ట్రుండును బాహ్నికుఁడును భీ ష్టుండు గురుఁడుఁ గోరుతెఱఁగు-సూవె నరేంద్రా.

ఆ. విను మనశ్శబ్ద-మున సిరి యగునె యాఁ, కొని ముసిండి దినినఁ గ్రొవ్వు లావుఁ
గలుగునయ్య శకుని - కర్ణదుశ్శాసన మంత్రిత్రంబు గార్య-తంత్ర మగునె

331

కా. తోడం బుట్టినభీమపాథులమహా - దోర్దర్పముల్ లాఁతి గాఁ
దో డంచుం బెఱవారి దుర్బలుల నెం - దుం జొచ్చి దైన్యంబునం
గూడం బెట్టెడు నీవ పాండుసుతులం - గుందింపఁగా సత్యముం
బాడిం దప్ప రొకప్పుడుం గినియ రా - బంధుత్వ మే లొల్లలై.

332

ఉ. వారును మీరుఁ బొంది జన - వెల్లభు లెల్లను భృత్యభావనం
జేర సమస్తవస్తువులుఁ - జేకుఱఁగా బ్రదు కొప్పుఁ గాక నీ
కీరస మెత్తికొల్ గఱపి - యిప్పుడు కార్యము దప్పఁ జూచునీ
వారలు ముట్టె వచ్చిన న - వశ్యము నంతకుఁ జాలరుం జామి.

333

ఆ. వీర కారు పాండ-వేయులఁ బోర మా, ర్కొన సురాసురులకుఁ-గొలఁది గాదు
గాన వారితోడి-కయ్యంబునకు నిర్ణ, యింప వలదు సంతి - పెంపుఁ జేయు.

334

క. ఈయున్న రాజు లందఱు, వాయుసుతున కొక్క యెత్తు-వాఁ డలిగిన ఖూ
లాయుధుఁడు పడఁతు నాకాం, తేయులతోఁ బొడుచు టుడుగుఁ ధీరవిచారా.

క. ఒకకార్యము నెప్పెద మీ, సకలబలములంగు సన్య - సాచి కెదురుగా
నొకరుఁడు గలిగినఁ గయ్యము, నకుఁ బూనుఁడు రిత్త బహుజ - నత్యయ మేలా.

క. పెక్కండ్రు గోవులం గొని, యుక్కు మిగిలి నడవ వెనుక - నుద్దవిడిం దా
నొక్కఁడ నరుఁ డేతెంచినఁ, జిక్కి సమస్తంబు నది ప్ర - సిద్ధమ కాదే.

337

క. తోడుదొన లేనియప్పటి, క్రీడికొలది యట్టి దధిప - కినియక విను మేఁ
దోడై రా నెదురుట గడుఁ, గీడు వలన దుడుగవయ్య - గలు పరిది సుమి.

338

తే. అనుజతనుజులఁ జెలులు వి - య్యములు నడుగు

మాలి పోదురు నీకుఁ గా - మనుజనాథ

దొరకుఁ గులనాశనం డను - దూఱు మేలె

పాండవులతోడ నొడఁగూడి - బ్రదుకవయ్య.

339

ఉ. రాజ్యముభార మెల్ల ధృత - రాష్ట్రనియంద వెలుంగు చుండఁ ద
 త్పాజ్యకుమారపట్టమునఁ - బొల్చి చరింపఁగ నీవు పాండవుల్
 సజ్యతఁ దండ్రిచిత్తము ప్ర - సన్నతఁ బొందఁగఁ గొల్చి యున్మి సా
 మ్రాజ్యముగాఁ దలంతు రను - రక్తమతిం దమకుఁ ధరాధిపా. 340

క. కారవనాయక పాండుకు, మారులు నీతోడిపాత్తు - మనియెద మనఁగా
 శ్రీ రా మోకా లొడ్డిన, వారివిధమ కాదె నీవు - వల దను టెల్లన్. 341

భీష్మద్రోణులు దుర్యోధనునకు హితంబు సెప్పట.

చ. అన విని భీష్మఁ డి ట్లనియె నాధృతరాష్ట్రతనూజతోడ నీ
 జనకునిమాట వట్టుము ప్ర - సన్నమతిఁ మననంశ మెల్లఁ బా
 వనముగ నిందు వచ్చి బుధ - వత్సలుఁ డీహరి యిట్లు సెప్పఁగా
 వినమిఁ గడుం జెడుంచెరువు - వీరలపం పొనరింపు పెంపుగన్. 342

క. మానక ధృతరాష్ట్రఁడు ప్రా, జానం గలుగంగ బంధు - నాశము రాజ్య
 శ్రీ నాశము నుద్దామయ, శోనాశముఁ జేయ నేల - చూచెదు చెపుమా. 343

వ. కృష్ణార్జునులతోడివిరోధం బీబంధులోకంబునక కాదు లోకంబున నెవ్వరికినిం
 జూడం బోలను లోకంబులు రెంటికిని హానిం జేయక కూడి బ్రదుకుట మే లనినఁ
 దదనంతరంబ ద్రోణాచార్యుండు దుర్యోధనున కి ట్లనియె. 344

తే. పితృపితామహగురుల మై-ప్రీతిఁ గోరు, చున్న యట్టిమాపరమహి - తోపదేశ
 వాక్యములు విని దుర్జన-వచనరచనఁ, గొనక బంధులతో నొడఁగూడి మనుము.

ఉ. వెన్నుఁడు ప్రీతిఁ జెప్పినస - విస్తరవాక్ప్రచయంబులోవఁ బో
 వన్న కుమార య ట్లయిన - నాయువు శ్రీయును నీకుఁ గల్లు మా
 కన్నులు సల్లగా నకట - గన్గొను చుండుదు మేము నట్లు గా
 కున్నను నీవ నేర్తు నిను - నొం డన నేరము నిండుకొల్పవన్. 346

చ. అనవుడు నాంబికేయుఁడు ని - జాతృజాదిక్కు మొగంబు సేసి యి
 ట్లను హరి నాశ్రయించి భవ - దగ్రజాఁ బుణ్య నభాతశత్రునిం
 గను మట వోయి దీన మన కార్యము లన్నియు సిద్ధిఁ బొందు నీ
 తనివలు కాదరింపమిఁ బ - దంపడి పాటిలు నెల్లచేటులున్. 347

వ. అనియె నట్టియొడ గురుభీష్మ లొత్తి చెప్పం దలంచి గాంధారేయున కి ట్లనిరి. 348

క. ఈకృష్ణునిసారథ్యము, నాకృష్ణునిగాండివంబు - వై లోపక ము
న్నీకొలఁదిఁ జక్కఁబడి నీ, వీకురువంశంబు గావు - మిభపురనాథా. 349

వ. అని పలికి మఱియు. 350

సీ. ధర్మపుత్రునిపద - ద్వయమున కతిభక్తి, నెఱఁగిన నతఁడు ని - న్నైతి గ్రుచ్చి
నిడుఁగేలఁ బెద్దయుఁదడవుగాఁ గొఁగిలిం, ఁగ భీముఁడును నీవుఁబరమహర్ష
మునఁ జారుతరపక్ష-ములు సంగతములు గాఁ, బరిరంభణం బొన-ర్పంగ నరుఁడుఁ
గఁలను మ్రొక్కినఁగర మర్థి దిగిచి నీ, వాలింగనంబు సే యంగ నిట్లు
వారు మీరును దగ బాంధ-వమునఁ బొదలి, యింపు దళుకొత్తఁ దామరి-తంప రైనఁ
జెలులుఁ జాట్లుఁ గలసి పే రెలమిఁ బొంది, యుల్లసిల్లంగఁగల మెంత-యొప్పునొక్కొ.

క. సమరమునకు వచ్చినభూ, రమణు లుభయకటకములను - బ్రమదం బెసఁగం
దమతమపురములకుం బో, వ మహీజను లెట్టియుత్స-వముఁ బొందుదురో. 352

వ. అని వెండియు ననేకవిధంబులం జెప్పి యారెండుదెఱంగులవారును బంచి కుడిచి
సుఖం బున్న నఖిలభూప్రజకును బ్రమోదం బగుం గావున నట్లు సేసి యందఱ
చేత దీవనలు వడయ వయ్య నీ వనిన విని దుర్యోధనుం డవ్వండ్రికాత్తు వీక్షించి
యి ట్లనియె. 353

క. గురుఁడును బితామహుఁడు నీ, నరనాథుఁడు నెల్లప్రాద్దు - నను దూఱుదు రి
ప్పరుసున నీవును దామో, దర దూఱుదు గాని తగవుఁ దలఁపవు కంటే. 354

క. వనితం బఱిచి రరణ్యం, బున నిడుమలఁ బడితి మనుమఁ - బోటరు లై చం
పను జెఱువఁ సలఁచి మా దసఁ, గనలుదు రప్పాండు సుతు ల-కారణమ కడున్.

మ. అయిం దిప్పొకయిం నావలన లే - దాధర్మపుత్రుండు జూ
దరివెంటం దమకించి సౌబలునిచే - తక్ష భూమి గోల్పోయి ము
ష్కరుఁడై వెండియు నొడ్డఁగా నతఁడు న - ట్లప్రాథిమై గెల్చె నే
తెరు వైనం దనయిచ్చ లోఁ బడియె నిం - లే కాక యే బూటయే. 356

తే. మాత్స్యపాంచాలపాండ్యాది - మనుజపతులఁ
గూర్చికొని తారి కయ్యంబు - గోరి యెత్తి
విడిసి రింతియ కాక యి - విధము నుగ్ర
కర్తమున కేము దొడఁగుట - గలదె చెవుమ. 357

క. ఉక్కిటి సురపతి కైనను, మ్రొక్కము నృపధర్మ మూఁది - మొనతలఁ బడినఁ
మిక్కిలిపేరును నిట దివి, నక్కజముగఁ బెంపుఁ బడయ - నగుట నుపేంద్రా.

చ. చిటుతతనంబునం దగవు - చిత్తమునం దలపోయ లేక ముం
దఱి యటు వోవ నిచ్చితిఁ బి - తామహుఁడున్ జనకుండు నింకఁ గ్ర
చ్చఱి నిలఁ బంచి చక్కసగ - మక్కడ నెవ్వరికేని మద్దలం
బెఱుంగక యీఁ దలంచినను - నే నది యేటికి సమ్యుతించెదన్. 359

తే. తొంటిచవి గని యిప్పుడుఁ - దోచి పాండు
సుతులు రాజ్యంబు సేయంగఁ - జూచుకలుచ
నాకు నీఁ దీటునే యింక - నాటిమాట
లెక్కడివి గ్రోణభీష్టు లీ - దిక్కు సుమ్ము. 360

ఉ. ఏమును వారుఁ బంచికొని - యేలుట గల్గదు పల్క కుండు మిం
కేమియు వాఁడినూదిమొన - యించుక మోపినయంతమాత్రయున్
భూమి యొనర్చి పాండునృప - పుత్రుల కిత్తునె యెవ్వ రైన సం
గ్రామమునన్ జయంబు గొని - రాజ్యము సేయుట నిశ్చయించితిన్. 361

తే. అనిన విని కిన్క - బూనిన - యలఁతినగవు
చెలుపు మొగమున కొకక్రాత్త - పాలు పానర్ప
బుండరీకాక్షుఁ డగు లెల్లఁ - బోయి యప్పు
డరుణకమలాక్షుఁ డగుచు ము - రాంతకుండు. 362

శ్రీకృష్ణుఁడు దుర్యోధనునితో ము న్నతండు సేసిన
దుర్జయంబు సెప్పట.

క. మొనతలఁ బడియెదు నీచె, ప్పినయట్టుల తడవు లేదు - బిరుదుల నై నీ
వును వీరు నిలువుఁ డిదె భం, డన మెల్లియ వచ్చె నూట - టలు గనుఁ డింకన్.

సీ. అరయంగఁ దప్పు లే - దంటి నీవలనఁ గీ, డొకనాఁడు సేసియు - నొక్కనాఁడు
సేయవె నీజనిం - చినయది యాదిగా, నుడుగక పాండవే - యలకుఁ జాల
నెగ్గ సేసితి విష - మిడి పెనుబాములఁ, గఱపించి నీరిలో - గట్టి త్రోచి
లక్కయిల్ గాలిచి - పెక్కుభంగులఁ జంపఁ, దలఁచినఁ జావక - ధర్మరక్ష
జేసి నెగడి రాచ - నీరి నొంది యున్నఁ జూ, పోప కీవు తీవ్ర - పాపబుద్ధిఁ
గనమి జూద మొకటికల్పించి కపటంబు, సేయ దాన నెల్ల - చేటుఁ బుట్టె. 364

తే. అన్నదమ్ములు నెత్తంబు - లాడి సతుల, తలలు వట్టి సభాస్థలం - బులకు నీడ్చి
చీర లాలిపింతురే యిట్టి - వారి నెందుఁ, దడవుమా నీ వొకండవు - దక్కినధిప. 365

- ఉ. అప్పుడు నీవుఁ గర్హఁడును - నాడినమాటలు గొల్వలోపలం
జెప్పెడునట్టివే కులము - శీలముఁ గల్గినపుణ్యాకాంత క
ట్లాప్పమి సేయు టెల్లఁ గని - యున్న జనంబులు వించు నుండఁగాఁ
ద ప్పాకయింత లే దనువి - ధం బది నీక చనుం గుమారకా. 366
- లే. ఎత్తి విడిసినవా రని - యెల్లతప్పుఁ, బాంశపులమిఁదఁ బెట్టిన - బ్రదుకు గలఁజె
ద్రోహభీష్టులు దండ్రీయు - దోడుతోడఁ, జెప్పతగుమాటలేమియుఁ - జెవులుసారపు.
- క. శాంతిం బొందుట నీకుం, గుంతీపుత్రులకు మేల - గుణ దానిక యే
నింతయు నాడెద నది నీ, కంతయు రుచియింప కునికి - యెఱిగి యెఱిగియున్.
- ప. అని యిట్లు నారాయణుండు నానాప్రకారంబులం జెప్పటకుఁ గటకటం బడి
యెడుదుర్యోధనునకు దుశ్శాసనం డి ట్లనియె. 369
- మ. జనకుండున్ గురుభీష్టుం దగినక - ర్షం బాత్తు లై నీకుఁ బ్రీ
తి నెఱింగించుటెఱంగు గాదు తమబు - ధ్ధిం బోయి సంధాన మి
ట్లనరం జేయక యున్నఁ గృష్ణునకు ని - న్నొప్పించువా రింతవ
ట్టు నిజం బిచ్చట నింక నీయునికి నె - ట్లుం గీడు వుట్టుం జామి. 370
- ఆ. అనిన బాష్టికాదు - లగుకురువృద్ధుల, నాత్మజనకుఁ గృష్ణ - నాదరింప
కతఁడు రాజసమున - నప్పుడు దిగ్గన, లేచి పోయె సంచ - లించెఁ గొలువు. 371
- లే. అతని వెనుకన కర్ణుండు - నచుజగణము, శకునియును వారిపాం దైన - జనపతులును
బోయి మ్రేయిం జని యొక్క - ప్రోవు గట్టి, వేఱ యంతంత చుండిరి - గోఱడుమున.
- ప. ఇ ట్లున్నం గనుంగొని గాం గేయుండు. 373
- చ. ఇంక డిడి యేల క్రొవ్వి ధర - ణీకుండ నంచు వృథాభిమాని యై
మతి నెడి లోభమోహమద - మత్సరముల్ దనుఁ ద్రిప్ప ని ట్లనం
గతమునఁ బోయె వీనివెను - కం జని రెమి దలంచియో మహా
పతులను వీరు గొందఱతి - భారపుమానుసు లేమి సేయుదున్. 374
- లే. అని జనార్దనుఁ గనుఁగొని - యకట కాల, పక్ష మయ్యె నీనరపతి ప్రతతి యెల్ల
ననుడుఁ దగువారి దసఁ గల - యంగఁజూచి, తగవు మెయి నిట్టులనియె న - న్నగధరుండు.
- కా. ఈదుర్యోధనుఁ డింతగర్వి యగునే - యాయున్నవా రెల్ల నా
చే జైన్యంబునఁ బొందు టొప్ప దని చ - ర్చింపండ యాభంగికిన్
లేదే యొందుదెఱంగు సత్కులముఁ బా - లింపంగ నర్హింప రా
దే దుష్టాత్మకు నీచు నొక్కరునిఁ బో - దే భేద మీజాతికిన్. 376

ఉ. కంసుడు నిట్ల తండ్రిమది - గండెడుచంద మొనర్చి ధర్మవి
 ధ్వంసము నేసినం గులము - వారలు నా కటికింప నేను దు
 ర్తాసము గోయువైద్యునిక్ర - మంబున నాతనిఁ ద్రుంచి యన్వయో
 త్తంసముఁ జేయనే జనకుఁ - దద్విధ మొప్పుచె మీరుఁ జేసినన్. 377

ఆ. అంతతోడ నెల్ల - యాపదలును దీలు, వంశ మధికగౌర - వంబు నొందుఁ
 గూడి మనుట గలుగుఁ-గురుపాంశపులకు ని, తైఱుగు సూడ మీకు-నుజవకాదె.

వ. అనిన విని ధృతరాష్ట్రుం డదరిపడి విదురున కి ట్లనియె. 379

ఆ. బుద్ధిమంతురాలు - పొందుగఁ బలుకంగ, నేర్పు వచ్చి కొడుకుఁ-డేర్చి పోవుఁ
 గాన వేగ నీవు - గాంధారిఁ దోడితె, మృనుడు నరిగి యతఁడు - నట్ల చేసె. 380

వ. అద్దేవియు. 381

క. చనుదెంచి యుచితపీఠం, బున నున్నం గురువిభుండు - పాలఁతుకతో ని
 ట్లను నీతనూభవుఁడు దు, ర్విసయంబునఁ జనియె నిట్టి - వెంగలి గలఁడే. 382

క. నీ వైనఁ జెప్పి శాంతుం, గావింపఁగ నోపుదేని - కారవకుల మీ
 గోవిందుశాసనము సం, భావింపం గాంచి చెడక - బ్రదుకుం జుమ్మి. 383

తే. అనుడు నీవుత్రుడవిసీతుఁడగుట యెఱిగి, యెఱిగి వాచివశంబున- నేల పోయె
 దీవు పాండవులకు నేమి-యిచ్చితేని. యడ్డపడ నెవ్వరికి వచ్చు - నధిప చెవును.

క. అని గాంధారి పతియుఁ దా, నును విదురుం బనిచె నంద - నుం బిలువ నతం
 డును మొగము జేవుటింపఁగఁ, జను దెంచెను సభకు విదుర - సంప్రాప్తితుం డై.

వ. మున్నుదనతోడం జనినవార లందఱు నున్నోటన నిలువ నిట్లు వచ్చి సుయోధనుండు
 నిజాసనాసీనుం డై యున్నఁ జూచి తల్లి చిత్తంబున గర్హించుచు నతనికి ధర్మంబును
 నీతియును జాట్టికంబును బ్రదుకుఁ దెరువును నిజశక్తియు సహాయంబుకొలందియుఁ
 గులజనచిత్తప్రకారంబును బొందుపుత్రులబలపరాక్రమంబులుఁ దెలియునట్లుగాఁ
 దెలుగువడం జెప్పి బుజ్జగించియుం గినిసియు ననేకవిధంబుల నాడిన నమ్మటలదెస
 ననాదరంబు నేసి యుద్ధతిం గ్రమ్మఁ జని యతండు కర్ణాదులుం గలసి వారునుం
 దానును దుర్బంధులనుకం జొచ్చి. 386

దుర్యోధనాదులు శ్రీకృష్ణునిం బట్టికొని చెఱిగ బెట్టఁ దలంచుట.

క. హరితలఁ పొప్పుదు భీష్ముని, గురునిం గూర్చికొని మనలఁ - గ్రోవ్వఱఁ బట్టం
 గర ముత్సహించు చున్నాఁ, డరయ నతనివచనరచన - నంతయుఁ దెలిసెన్. 387

- క. మును దాఁ గంసునిఁ బరిమా, ర్చినచందము వారి కెల్లఁ - జెప్పెడుఁ దనకుఁ
మును మనము గడఁగి వెసఁ బ, ట్టినఁ గార్యం బగుఁ జలంబు - డింపకుఁ డింకన్.
- తే. పట్టి యీతనిఁ జెఱఁ బెట్టి - పాండవులకు, దిగులు వుట్టెంత మంతటఁ - దెగక యెత్తి
పచ్చిరేనియు నిర్జింప - వచ్చుఁ గోఱ, లెల్లఁ బుచ్చిన నురగంబు - లేమి సేయు. 389
- వ. అని విచారించె నిట్లు దుష్కార్యలోచనంబు సేసి దుర్యోధనదుశ్శాసనశకునికర్ణు
లగుదుష్టచతుష్టయంబు మొదలుగాఁ గలయవినీతులు దైతేయమర్దను మర్జింప నిశ్చ
యించి రయ్యవసరంబున. 390
- చ. అడఁకువ లేమి నల్కి యురి - యాడుట నొండొరుఁ గూడ కుండుటఁ
బుడిబుడి మాటలాడుటను - బోవుచు పచ్చుచుఁ గ్రందు గ్రవ్వుటం
బడుటను దెల్ల మైన మును - పన్నుగఁ దాఁ బరికించి యున్కి న
ప్పుడు హరిఁ బట్టుసంకులము - పుట్టుట సాత్యకి నిశ్చయించుచున్. 391
- తే. బఱికి కొనిపోయి కృతవర్తఁ - బన్నఁ బనిచె. నీవు బలమును వాకిట - నిలుపు మేను
లోపలికి నెల్లఁ జాలుదుఁ - బాపబుద్ధు, లన్న దెసఁ డిప్పి రని నిర్భ - యమునఁ జెప్ప.
- వ. ఇట్లు పరమాత్మం డగుహర్దిక్కు నటఁ బుచ్చి సాత్యకి సత్వరంబుగాఁ జనుదెంచి
జనార్దనునకు నత్యైఱం గెల్ల నెఱింగించి తదనువతిం గౌరవేశ్వరబాహ్నికభీష్మ విదు
రులతో ని ట్లనియె. 393
- మ. అదె కారవృత్తి లశక్తదుర్జనతె సే - యం బూని పై బాఱఁ జూ
చెద రిమ్మై దమచేతఁ దీటునె జయ - శ్రీకాంతు దైత్యాంతకుం
బాదునం దారు దలంచు టెల్ల ననలం - బుం జీర బంధింపఁగా
మది నూహించినయట్లు కాక తమదు - ర్నిత్రంబులం బోవునే. 394
- వ. అనిన విదురుం డదరిపడి వైచిత్రవీర్యున కి ట్లనియె. 395
- ఉ. భూవర నీతమాభవులు - పుణ్య నగర్యపరాక్రముఁ హరిం
గేవలమర్త్యుఁ గాఁ దలఁచి కిట్టినఁ బట్టినఁ దారు మంటపై
వావిరి గ్రమ్మునాశలభ - పర్గముచాడ్చున మ్రుంది పోరె కా
లానిధి యయ్యెఁ గావలయు - నక్కట వారికి వారివారికిన్. 396
- వ. అనుటయు గోవిందుం డందఱు విన నచికానంబునన కి ట్లనియె. 397
- ఉ. రోషము నాపయిం గలిగి - క్రూరతఁ గౌరవు లింత సేతె సం
తోషము నీవు ప్రాభవము - తోఁ దగ నాకు ననుజ్ఞ యిమ్ము ని

ద్వీపత సేను నోపుగతి - దోర్బలదుర్జయు లైనవారి వి
ద్యేషముఁ జక్కఁబెట్టి జగ - తీవర యింతక పోయి వచ్చెదన్.

393

క. అనుడు ససంభ్రమముగ న, జ్ఞనపతి దుశ్శాసనాది - సకలపరిజనం
బును నాదుర్జనునిం దో, డొని రమ్మని విదురుఁ బనుచు - డుం జని యతఁడున్.

వ. సపరివారంబుగాదుర్యోధనుం దోడైచ్చినం జూచి యతనికి ధృతరాష్ట్రం డిట్లనియె.

చ. అలవి యెఱుంగ కిట్లు దను - బారికిఁ గీ దొనరింప నీవు నీ
తులువలు నుత్సహించితిరి - దుర్భతులార సమీరు మీకుఁ జోఁ
కలవడి పట్ట వచ్చునె మ - హాద్రి గదల్పఁగఁ బోలునే దవా
నలుఁ జమరంగ శక్యమే వి - నాశముఁ బొందెద రేమి సేయుదున్.

401

ఆ. అనిన విదురుఁ డిట్లు - లను సుయోధనుతోడ, బాలకేళిఁ దొడఁగి - లీలఁ గృష్ణఁ
డెచట నెచట నెవ్వ - రెవ్వరి నేమేమి, సేసె వినవె యేల - చెడియె డిట్లు.

402

ప. అనియె నట్టియెడఁ గ ట్టెదుర నున్నయక్కిరుపతికుమారుం జక్కిం జూచి యే
నొక్కరుండన యని తలంచియె దుర్భదంబునం బొదివి పట్ట నుత్సాహంబు సేసి
తనుచు దరహాసంబు సేయువాసుదేవునిఫాలప్రదేశంబున బ్రహ్మయు వత్సంబున
విరూపాక్షుండును పదనంబున పహ్నియుఁ బార్శ్వంబుల నింద్ర యమ వరుణ
కుబేరులు నాదిత్యమరుద్విశ్వదేవాశ్వినులు నుద్భవించిరి హలగాండీవమండో
బాహు లగుబలదేవార్జునులు సవ్యసాచీఁభుజంబులను నిజాయుధహస్తంబు లగు యుధి
ష్ఠిరభీమనకులసహదేవులు వీఁపునను వివిధ ప్రహరణపాణు లగుయదున్మష్టిభో
జాంధకపీరు లూరులను బ్రభవించిరి జనితనానాహస్తవిన్యస్తంబు లును శంఖచక్ర
గదాఖడ్గశక్తిశార్ఙ్గప్రముఖనిఖిలసాధనంబులు వెలింగ నేత్రిశ్రోత్రనాసావిపరంబుల
సధూమధూమకేతుబ్యాళాజాలంబులు నిగిడె రోమకూపకలాపంబులం దరణికిరణ
నిభ ప్రభలువెడలె నిట్లు దుర్నిరీక్ష్యం బగునల్లెజోరూపంబుఁ గనుంగొనం గొలఁది
గాక సకలజనంబులు నయనంబులు మొగిడ్చి యద్భుతభయానకరసంబుల జొత్తిల్లు
చిత్తంబులతోడం గదల కుండ నవ్వండరీకాక్షుండు నారదాదిమహామునులవలనను
బిష్టవిదురద్రోణసంజయులయందును గరుణాతరంగితం బగుకటాక్షపీక్షణంబాలయ
వారలకు దివ్యదృష్టి యొసంగిన నాపుణ్యపురుషులు సాంద్రానందంబునం దేలు
చుండి రయ్యవసరంబున.

403

తే. దేవదుందుభివ్రాతంబు - దివిరెఁ గల్ప, పృథువుప్ప ధారామయ పృష్ఠి గురిసె
సిద్ధసాధ్యవిద్యాధర - శ్రేణి భక్తి, నిచ్చుజయజయశబ్దంబు - లెసఁగఁ జదల.

404

వ. అప్పుడు ధృతరాష్ట్రం డచ్చహాసంకులంబు విష్ణునిదివ్యవిజృంభణంబు గావలయునని యూహించి. 405

క. కరుణింపుము సంశ్రితభయ, హరణధురీణా సహింపు - మజ్జానంబుక
శరణంబు వేడెడ భవ, చ్చరణంబులు గనుగొనం బ్ర - సాదింపఁగదే. 406

చ. అనుడు దయార్థచిత్తుఁ డగు - నప్పరమేశ్వరుఁ డిచ్చె దృష్టి య
జ్జనపతి కద్భుతం బడర - సమృద్ధపూరము గ్రమ్మ నాతఁడుం
గనుగొని భక్తి మ్రొక్కి నినుఁ - గంటిఁ గృతార్థుఁడ నైతి నింక నొ
ల్ల నొరులఁ జూడ లోచనము - లం బురుహోత్తమ సంహరింపవే. 407

క. అనినపలుకులకు నచ్చటి, జను లెల్ల నృపాలు సితవి - శాలాక్షుఁ గనుం
గొను చుండి రపుడు దమనె, మృనమ్మ లాశ్చర్యరసని - మగ్నంబులు గాన్. 408

వ. తదనంతరంబ దామోదరుండు ధృతరాష్ట్ర నభిమతం బొడఁగూడ నతనికన్ను
లెప్పటియట్లు కావించి నిజవిశ్వరూపప్రపంచంబు నుపసంహరించి మునీంద్రుల
నామంత్రిణులు సేయ నమృహాత్మ లంతర్ధానంబుసేసిరి. తానును సముత్థానంబుసేసి
యంతకు మున్న సన్నిహితు లై యున్న కృతవర్తికరంబును సాత్యకిహస్తంబును
ననలంబించి యూరక వెడలఁ గృష్ణం డతైఱంగున వెడలిన విశిత యై గాంధారి
యభ్యంతరమందిరం బున కిటుగిం గొరిచె లెల్ల ను బంధుమిత్రసహాయసహితంబుగాఁ
దినతోడన వెడల మొగంబు గంటు వెట్టికొని కిత్కాయంతరంబులు గడచినప్పుడు
దారుకుండు తేరినొగలపై నుండి పొడసూపి కేలు మొగిడ్చి ఫాలభాగంబునం గది
యించినం దత్ప్రదేశంబున నిలిచి వారల దెస మరలి చూచి మీ రింక నిలువుం డని
పలికిన నాంబికేయుండు పుండరీకాక్షుం డేరి నిజతనూజుల నుపలక్షించి. 409

ఉ. వీరును బాండుపుత్రులును - వేరము దక్కి పొసంగి మన్నికై
పోరిత మాడి యే నటులు - బుద్ధులు నెప్పినభంగియుం గులా
చారము నిర్వహింపఁ బలు - చందములం దగ దుఃఖపాటు నీ
కారవజాతికిం దెలిసె - గాదె గదాధర నీదుసన్నిధిన్. 410

వ. అని వెండియు. 411

తే. నీకు శుద్ధుండ నగుటయ - నిఖిలబంధు, మిత్రగురుజనకోటికి - ధాత్రి కెల్ల
నంబుజాతు నిర్దోషుండ - నగుట గాన, నాలెఱంగు నీవెఱుంగుట-నాకుఁ జాలు. 412

వ. అనిన విని యచ్యుతుండు బాస్థికభీష్మద్రోణకృపప్రముఖనిఖిలవిశిష్టజనంబుల
నాలోకించి. 413

- తే. ఇప్పు డీసభఁ బుట్టిన - యింతవట్టు, మీకుఁ దెల్లంబు గాదె యీ - మేదిసీవి
భుండు దా నేమిటికిని ము - ఖ్యుండఁ గాను, దప్పు దనదెస లే దని - చెప్పి విడిచె.
- వ. కావున నాకు నియ్యెడిం దడయం బని లేదు పోయి నచ్చెద ధర్మపుత్రునకు నింత
వృత్తాంతం బెఱింగింప వలయు నని పలికి వారల నామంత్రణంబు సేసినవాఁడై
రథారోహణంబు సేసి ధృతరాష్ట్రండును నచటిజనంబులును వెనుకం జనఁ జని
కుంతీగృహద్వారంబున నరదంబు డిగ్గి. 415
- క. వా రందఱుఁ దనతోడన, గారవమున నరుగుదేరఁ - గాఁ జొచ్చి మహా
దారుండు గుంతీచరణాం, భోరుహముల కెఱిగి వినయ - భూషణఁ డగుచున్. 416
- క. కారవసభఁ దా నాడిన, గౌరవవాక్యములుఁ గార్య - ఖడ్గక్రమవా
క్పూరములు సుయోధనుడు, ప్రార్థనంబు నల్పవచన - పద్ధతిఁ జెప్పెన్. 417
- వ. ఇట్లు ధృతరాష్ట్రకోలువునం బుట్టినవిశేషంబులు పాండురాజమహిషి కెఱింగించి
మాధవుండు మఱియును. 418
- తే. కురుకుమారులు దమయంతఁ - గుడిచిక్రొవ్వి, మీఁ దెలుంగరు మాకేమి - మేలకాక
నాలుకలుగ్రోయునర్హునా - నలముదిగిన, యెరగొనం గని సంతృప్తి - యెసక మెనఁగు.
- వ. పాండుకుమారులపాలికిం బోయి వచ్చెద వారికిం దగినబుద్ధు లానతి వునిన నద్దేవి
విక్రమోపజీవిత లయినముచుకుండుండును సృంజయుండును ననులొంటినరగతుల
చరిత్రంబులుసెప్పి యుద్ధిష్ఠిరుండు వీరిని వినండో కాక యని పలికి యెల్లవారును
విను చుండ వెండియు ని ట్లనియె. 420
- ఉ. రాజుల కెందు నారయఁ బ - రాక్రమజీవనవృత్తి దక్క నొం
డోజ నిషిద్ధ మంద్రు మును - లుత్తమసత్త్వలు వంశధర్మముల్
పూజితభంగిఁ జేయుదురు - బుద్ధివిహీనులు వానిఁ దక్కి ని
స్తేజపుఁగూటి కియ్యకొని - దీనతఁ బొందుదు రంబుజోదరా. 421
- క. నీవియ్యంబులు సంధియ, కావింపం బడిరి వీరిఁ - గలయుట కష్టం
బావెరవు దప్పటయ మే, లై వచ్చెం బొమ్మ విడవు మనుమానంబున్. 422
- మ. నిజవంశోచితవీరవృత్తమున కు - న్నేషంబుగా నాకపి
ధ్వజుఁ డుత్సాహము సేయ కున్న నకటా - డైన్యంబు వాటిల్లదే
భుజదర్శోద్ధతుఁ డైనభీమునకు నీ - పాం దొప్పునే నీవు స
ర్వజగన్నాథుడ విందు రాఁ దగునె నై - వం బిట్లు దప్పించునే. 423
- ప. అని యంత నిలువక గొంతి యి ట్లనియె. 424

క. మఱచిరి కొలువున ద్రౌపది, బఱచినబన్నంబు ధర్మ - పథము దొంగకొ
వెఱచుట కప్పటి కది దగు, జెఱచినవో వెదక వలదె - చిరతరక్తిన్. 425

శ్రీకృష్ణుడు కర్ణుని దనరథం బెక్కించుకొని కొన్ని
రహస్యోక్తులు వలుకుట.

వ అని పలికి పుండరీకాక్షుం గొగిలించికొని యచ్యుతుండు మ్రొక్కిన దీవించి యేను
సుఖం బున్నదాన నని పాండవులకుం జెప్పము చేతులలావునం గనినజీవనంబున
బ్రదుకుం డనుము పోయి రమ్మని వీడుకొల్పిన సింహగమనసుందరంబుగా వెడలి
తనతోడన కదలి వచ్చినధృతరాష్ట్రుడుల నిలువం బనిచి రథారోహణంబుసేసి
గోవిందుండు కర్ణుడెసం గనుంగొని న న్ననిచి వత్తు గాని రి మ్మని కరంబు సాచి
చెయి పట్టి తనయరదం బెక్కించికొని సాత్వికి వేసరి నెక్కి కలనం జనుదేరం
గదలి చని యనుప వచ్చినకృతవర్త సుచిత్రకారంబున సన్నేహంబుగా నిలిపి
యరుగునవసరంబునం బారలోకంబు. 426

ఉ. అక్కట వాసుదేవుపను - పాదరణంబునఁ జేయ రైరి వీ
రక్కడిబుద్ధిమంతు లని - నిందును నందును లోక మెల్ల బే
రుక్మన మ్రగ్గుటం దలఁప - నొల్ల కపాయము సేసి రట్టె యీ
యొక్కిపు లెంచునుం గలరె - యొప్పురు వో ధృతరాష్ట్రనందనుల్. 427

ఎ. అని మఱియు ననేకు లనేక ప్రకారంబులం బలుకుచు నిరుగెలంకులం జూచుచుండఁ
బుండరీకాక్షుండు పురంబు నిర్గమించె నిట ధృతరాష్ట్రుండును మగిడి కొలువు
కూటంబునకు వచ్చి యొప్పుటివారలు పరివేష్టింప నుండి కృష్ణునివలనిమాటలాడు
చున్నసమయంబున సుయోధనుతో భీష్మద్రోణు లి ట్లనిరి. 428

చ. పలుకునె యిట్లు గొంతి విని - బమైరపోయితి మింతబెట్టిదం
బు లగునె మాట లయ్యమయుఁ - బుణ్యుండు గృష్ణుండుఁ గార్యవాదముల్
పలికెడువార లిట్లు దెగఁ - బాటిరి ధర్మజవారిరాశికిం
జెలియలికట్ట వాసె మన - చే నగుకర్షముచంద మెట్టిదో. 429

ఘ. అని పలికి వెండియు. 430

ఞ. మాకుం జూడఁగఁ బోలుకార్య మిది ధ - ర్మప్రీతి నీ వేగి ను
ల్లోకుం దైనయధిష్ఠిరుం గని జన - స్తుత్యంబుగా శాంతిమై
నీకారవ్యుల నెల్లఁ గాచికొనవే - యే పొప్పు దెందుం దుదిక
శోకం బొందక వేగిమైఁ గదలి కృ - ణ్ణం గూడఁ బోవే నృపా. 431

- వ. అనిన విని దుర్యోధనుండు మొగంబు రాజు చుండ నూర కుండె గాంగేయుండును
గురుండును దిగ్గన లేచి యతని నవలొకించి. 432
- క. కురుస్వప విను సంసారము, దరి ద్రొక్కినవార మింకఁ - దలఁకెదమే సం
గరమునకు నేము నీకై, పొరలితి మె త్తైన నగును - బోయెద మనుచున్. 433
- క. అరిగిరి రాజును నభ్యం, తరమునకుం జనియె రాజ - తనయుండు బహిః
పరివారముఁ బో మ్మని మిత, పరిజనుఁ డై యేగె నాత్మ - భవనంబునకున్. 434
- తే. అంత నక్కడ నచ్యుతుఁ - డరిగి యరిగి, యధికసంప్రీతి దలకొన - నర్కతనయు
నాననంబు వీక్షించి యి - ట్లనియె నెప్పి, నన్య లెవ్వరు విన కుండ - నతనితోడ. 435
- సీ. నీవు వృద్ధజనోప - నేవివి ధర్మసం, వేదివి తెలియంగ - వినుము సిద్ధ
మంత్రబలంబున - మార్తాండువరమునఁ, గన్నియతటి గొంతి - గన్న వాడ
వగుటఁ బాండునృపాలు - నగ్రసుతుండవు, ధర్మమార్గం బిది - ధర్మతనయుఁ
డాదిగాఁ గలతమ్ము - లందఱు నాచేత, నెఱిగి నీయడుగుల - కెఱిగి సకల
పుత్రమిత్రబంధు - భూరిసేనాసమ, నితము గాఁగఁ గొలిచి - నిన్ను రాజ్య
భారవహనమునకుఁ - బట్టంబు గట్ట ను, జ్జ్వలంఁడ వగుదు రమ్ము - వారికడకు. 436
- వ. ఏను నిన్ను సామ్రాజ్యంబునకు నభిషిక్తుం జేయుదు నీవు దొలుత వెడలునప్పటి
మహాత్మవంబునకు యువరా జై యుద్ధిషిరుండు నీరథంబున నుండి నీకు ధవళ
చామరంబులు వైచు వాయుపుత్రుండు సితచ్ఛత్రంబు పట్టు సవ్యసాచి సా
రథ్యంబు సేయు మఱియుఁ బాంచాలయాదవపాండ్యమాత్స్యలు లోనుగాఁగల
రాజులొకంబుతోడఁ గవలు నభిమన్యుప్రభృతికుమారులు బెరయ నే మెల్లం బలసి
పరివేష్టించి వత్తు మిట్టిమహేంద్రవిభవంబున మహనీయుండ వగుచు మహీచక్రం
చేలు మని చెప్పి మఱియును. 437
- క. పాంచాలరాజపుత్రియు, నంచితముగ నిన్నుఁ బొందు - నార్జునపరుసకా
సంచితపుణ్యుండ వీ వొక, యించుకయును వేలు సేయ - కేతె మైలమిన్. 438
- వ. ఇ త్తైనఁ గుంతికి సమస్తబంధుమిత్రులకుఁ బ్రియం బగు ననిన విని రహస్యంబుగా
రాధేయుండు మాధవున కి ట్లనియె. 439

కర్ణుండు శ్రీకృష్ణునకుఁ దగినయుత్తరంబు లిచ్చుట.

- చ. వెడవెడ యేనుఁ దొల్లి యిది - వింటి ననుం గని కుంతి యెంతయుం
తెడ నది వైచి పోయెఁ గృపఁ - జేకొని నూతుండు దెచ్చి తాను ముకా

కొడుకులఁ గాన కున్కిఁ బ్రియ - కుం దగ నిచ్చినఁ జేపెఁ జన్ను ల
వృషదేతియు నప్పు డాదిగ శు - భస్థితఁ బెంచెఁ బ్రయత్నశీల యై. 440

క. మూత్రపురీషాదులు దమ, గాత్రములం దింక వారు - గారప మెసంగం
బుత్రుం డని సంసర్థిత, గాత్రునిఁ గాఁ జేసి రింత - కాలముఁ గూర్చిన్. 441

క. నేఁ డింక నెఱిఁగి యొరువుల, వాడఁ గదా యనుచు నేను - వారిఁ దొఱగినం
బోడిమి సెడదే మదిఁ గడు, వాడి గలదె నీకు నకట - వారిజనాభా. 442

వ. వృద్ధోపసేవనంబును ధర్మసంపేదనంబునుం గలవాడె వని నన్న నీవ చెప్పితివి.
రాధయు నధిరఘండును నాకు జాతకర్తాదిసమస్తసంస్కారంబులు నిజకులోచితం
బుగా నాచరించిరి. అట్టితల్లిదండ్రులకుఁ బుత్రకృత్యంబులు నిర్వర్తింపక వారలం
బాసి యేను వచ్చుట ధర్మం బగునే యని పలికి వెండియు. 443

క. సోదరులుఁ బ్రియులు ననుజులు, నాదెసఁ బెక్కుండు వారి-నందఱు విడువం
గా దని యూహింపక దా, మోదర న న్నిట్లు పిలుచు-టుచితమె చెపుమా. 444

వ. అదియునుం గాక. 445

ఉ. నూతసుతుండు వీఁ డనక - మానుల తమ్ములకంటె నాకు సం
ప్రీతి యొనర్చి తేజమును - బెంపును నాటికి నాటి కగ్గలం
బై తనరార నన్నుఁ దన - యంటిమానిసిఁ జేసి యుండ నే
నే తగ వ్రాడి యాకురుకు - లేశ్వరుఁ బాయుదు ముట్ట వచ్చినన్. 446

క. నను నయ్యర్జునునకు నెదు, రని పెద్దయు నమ్మి యుండు - నక్కట దుర్యో
ధనుఁ డానమ్మిగ వమ్మగఁ, జనునే పాండవులఁ గలయఁ - జన నా కనఘా. 447

అ. ఏను నర్జునుండు - నెక్క టెక్కటి దల, పడక యున్న నగరె - పుడమిజనము
లందు నాదువచ్చు - టతనికి నపకీర్తి, యనిన నాకు వేఱ - యడుగ నేల. 448

క. హిత ముపదేశించితి నీ, పతినిర్దలబుద్ధి ఎగుట - నైనను నిది నా
మతి సారదు రహస్యము ర, క్షీతముగఁ బాటెంపుమయ్య - చిత్తములోనన్. 449

వ. అది యేమిటి కంటేని. 450

తే. ధర్మతనయుండు దాను నా-తమ్ముడగుట, యెఱిఁగెనేనియు సామ్రాజ్య-మేల పూను
నట్టిధార్మిక డాధిప - త్యంబుఁ జేయ, వలనదే శాశ్వతంబుగ - వసుధకల్ల. 451

క. అనుజులు ఋత్విజులు గ నీ, పని యిటు నేయు మని నీ వు - పద్రవ్రవు గా
విను కురుకుమారపశువిశ, సనమున రణయజ్ఞ మలెడు - సమ్మతిఁ జేయున్. 452

వ. దానం బుణ్యభూమి యగుకురుక్షేత్రంబున మముభోం ట్లెల్లను సద్గతి వడయుదురు
గాక యనిన విని వసుదేవనందనుండు సూతనందనున కి ట్లనియె. 453

మ. దయ నాయాడినమాట గైకొనవు సు - తాపంబుఁ దెచ్చుం జమీ
ప్రయ మెట్లుం దుది నీకు నర్జునునితో - మాత్సర్య మైనం బరా
జయ మొండెక మృతి యొండెక గాక గెలువక - శక్యంబె పెక్కండ్ర కిం
తియకాలం బగునట్టే నీమనము శాం - తిం బొందఁగా నేర్చునే. 454

క. గాండీవముఁ గవదొనలు న, ఖండితదివ్యాస్త్రములు నొ - గలపై నేనుం
జండభుజబలము నై యు, ద్దండత నరుఁ డడర నెదురఁ - దరమే నీకున్. 455

వ. ఎల్లభంగులం బొండవుల గెల్తురు. అది య ట్లుండె. నీవు పొమ్ము. ఇప్పుడ పోయి
సుయోధనునకును గురుభీష్ములకును మీకుం దోడు వచ్చినరాజుల కందఱకుం జెప్పు
ము. ఇమ్మాసంబు సౌమ్యం బై సమశీతోష్ణం బై పుష్పఫలోపేతంబును సమగ్ర
ధాన్యంబును సులభయవసైంధవంబును నగుచు నొప్పి యున్నయది. ఏడెనిమిది
దివసంబులకు నమావాస్య వచ్చును. అది పుణ్యదినంబు. నాఁడు భండనంబు గా
వలయు ననినఁ గానీనుండు గమలనాభున కి ట్లనియె. 456

క. కలవు నిమిత్తస్వప్నం, బులు గౌరవపొండవులకుఁ - బో టగు దానక
గెలు పయ్యుధిష్ఠిరునకును, గల దెఱుఁగుదు నీవు నెప్పుఁ - గా నేమిటికిన్. 457

వ. అట్లు గానఁ గదా యే నిందు రా నని పలికి మఱియును. 458

క. దీనికి మూలము శకునియు, నేనును దుశ్శాసనుండు - నింతియ కుంతీ
నూనుల వారలు గలసిన, రానేరఁగ వచ్చు నాకు - రాజీవాక్షా. 459

వ. ఈసమరసమద్రంబు దఱియ నీఁది నిన్నుం గనియెడఁ గా దేని యూర్ధ్వలోకంబు
నం గాంచెద నీ వింక నేమియుం బలుకకుము పనివినియెద నని కౌగిలించుకొనిన
నట్ల కాక పొ మ్మని విష్ణుండు వీడుకొలుప రాధేయుండు రథావతరణంబు నేసి
కనకరత్నమయం బగుతనయరదం బెక్కి కగిపురంబున కరిగె. అచ్యుతుండును
సౌత్యకిం దినరథం బెక్కించికొని దారుకుం జూచి పద పద పో నిమ్ము పో ని మ్మని
పలికి లలితాటోపకలితుం డగుచుఁ జనియె. అట్టియెడ విదురుండు విషాదంబు
తోఁ బొందురాజమహిషిపాలికిం జని యి ట్లనియె. 460

ఉ. అక్కట కారవాన్వయము - హర్షప మింకెడునట్లు వుట్టై నిం
దొక్కరుఁ డైనఁ గేశవుహి - తోక్తికి మేకొనఁ డయ్యె నర్జునుం

డెక్కటి దాన చాలుఁ దము - నిందఱు దీప్రశరాగ్నిఁ గాల్చు బెం

పెక్కినపాండునందసుల - యెడైఱు దొల్లియుఁ దా రెఱుంగరే.

461

లే. అన్ని వడియును బంధుత్వ - యంబు సేయ, నొల్ల కల్గవిధంబుల - నుపశమంబ

కోరి రప్పొండజేయులు-వారి కిట్టి, దొసఁగు వచ్చునె తులువల-తోడఁ బుట్టి. 462

వ అని వెండియు నివ్విధంబుమాటలఁ బాండవులకుఁ గయ్యంపుటలజడి యైనవగవు

దోప నాడుచుం గొండొకప్రాద్దు నిలిచి నిజనివాసంబునకుం బోయినయనంత

రంబ కుంతి యిట్లని వితర్కించె.

463

మ. తమవారికై సిరికై వధించు టిది స - ధర్మంబె యక్లేశకృ

త్యమె తాఁ గయ్యము ద్రోణభీష్మకృపక - ల్లాటోపముల్ మాన్పుట

ల్పములం దీటునె యందు నర్కజానియు - ల్లం బెప్పుడుం గ్రోధదీ

ప్రము భీమాదులమీఁదఁ దక్కింపరుల కు - త్సహంబు లే దాజికిన్.

464

వ. అని యితైఱంగునఁ బెక్కులు చింతించుకొని కర్ణునకుం బుట్టువు దెలిపి సహూ

దరన్నేహం బాపహించెడి నట్లయిన నాహంబువలనికడంక యుడుగ కుండునె

యని విచారించి యతనిపాలికిం బోవ నిశ్చయించి యుచితప్రకారంబున వెడలి

యతం డనుస్తానార్థంబు భాగీరథికిం జనుట విని తత్ప్రదేశంబున కరిగి యతనికి జప

కాలం బయి యునికిం జూచి వెనుకవలనఁ గూర్చుండఁ గొండొకసేపునకు జపంబు

దీటి కలయం గనుంగొని యమ్మహాదేవిం గాంచి కానీనుండు సంభ్రమ వి

యంబులతోడం జేరి సూతగోత్రంబును రాగేయనామంబునుం జెప్పి యభివాద

నంబు సేసి నీవు విజయంచేసినకార్యం బేమి నాకుం జేయంగలవని యెయ్యది

యాన తి మ్మనినఁ గుంతి యేకాంతంబుగా నిట్లనియె.

465

కుంతీదేవి గర్జునకు నతండు దనపుత్రుం డగుట దెలుపుట.

సీ. వినుము సూతాస్వయం-బున నీవు వుట్టుట, బొం కేను మాకుఁతి-భోజనింటఁ

గన్నియనాఁడు భా-స్కరుని రావించితి, వరమంత్రబలమున - వచ్చి యతఁడు

సంప్రీతి నొసఁగంగ - జన్మించినాడవు, నాకుఁ గావునఁ బాండు - నందనుండ

వగుదు ధర్మస్థితి - నట్టిసీ వితరులఁ, గొలువ నేటికిఁ గురు - కులవరేణ్య

ధర్మతనయాదు లైననీ - తమ్ములకును, ధార్తరాష్ట్రులకును నీవ - తగువిధండ్

వేలు మీలోక మెల్ల నీ - కేల రాధ, కొడు కితం డనుతక్కువ - కొడుకుఁగుఱ్ఱ.

క. అని పలికినయవసరమున, నిసబింబములోన నుండి - యిది నిజ మిబ్బం

గిన నెగడ వన్న మే లగు, ననువాక్యము వెడలఁ గర్ణుఁ - డాకర్ణింపన్.

467

- తే. దాని వినియును నపుడు రా-ధాసుతుండు, దిరుగఁబడనిమనంబుతో-ధీరవృత్తిఁ
దల్లి కి ట్లను నీమాట-తథ్య మగున, యైన నొక్కటి నెప్పెద-నవధరింపు. 468
- క. శ్రుతియసంస్కారమునకుఁ, బాత్రముగా నీవు నన్నుఁ - బాటింప విహా
ముత్రఫలములకు నీ కేఁ, బుత్రుండ నని వచ్చు టింకఁ - బాసఁగునె చెపుమా. 469
- ప. నూర్యానుగ్రహంబునఁజేసి నింద్యంబు గాక తక్కు నేనియు నాజన్మంబు పరమ
రహస్యంబు నై యున్నది. దీనిఁ బ్రకాశంబు నేయుట మన కెంతమేలు. అట్లుం
గాక. 470
- ఆ. విజయువిక్రమంబు - విఖ్యాత మై యుండ, నేను గుఠికొడుక - భానుజుండ
ననుచు నతనికే - నరిగిన నతనికి, వెఱచి పోయె ననరె - వేయు నేల. 471
- క. కడిదిపగఱ నేఁ దెప్పగఁ, గడవంగా నీఁడఁ దలఁచు - కారవనాథుం
జెడుఁ గాక యంచు నిత్రటి, విడువఁ దగునె యతనివలన - వెలసినవాడన్. 472
- క. కారవులచేతఁ గుడిచిన, వారికి నిది సమయ మెట్టి - వారును సంగ్రా
మారంభంబునఁ బాయుదు, రే రాజులు మనలఁ దిట్ట - రే య ట్లయినన్. 473
- ప. ఏ నవశ్యంబును దుర్యోధనునకై నీకొడుకులతోడఁ బెనుంగుదు. 474
- ఉ. నీపలు కెంత వోలినను - నిర్ణయ మిట్టిద కాని యొండు రే
దీపనిమిదిభారమున - నీ విట పచ్చితి గానఁ బాండవుల్
నేపడిరేని చంప నఱ - నేయక చెప్పెద సవ్యసాచిపైఁ
గోపము పెద్ద వాడు సమ - కూరిన బి ట్టఱ జంపుదుం జుమి. 475
- ఆ. సవ్యసాచిచేతఁ - జచ్చుటయును గీర్తి, కరమ యతఁడు లోను - గాఁగ నేవు
రేను లోనుగాఁగ - నేవురు గాని నీ, కొడుకు లార్యు రనుట-విడుపు మింక. 476
- చ. అనుటయు నపు గొంతి హృద-యంబున శోకము నివ్వటిల్ల ని
ట్లను నిది వైపసంఘటన - మక్కట యెట్లును దప్ప నేర్చునే
యనుపమసత్యవిస్ఫురణ - నాడినమాటలు మర్చి కన్న నీ
యనుజాల నల్వరం గడవు - మర్జును చేతకు సమృథించితిన్. 477
- ఆ. అనుచుఁ గౌఁగిలింప-నర్కజాం డట్ల కా, కని ప్రియంబు మెఱయ-వినతుఁడైన
నరిగె సదనమునకు - నద్దేవి యతఁడును, జనియె నిజనివాస - మునకుఁ బ్రితి. 478
- ప. అక్కడ వాసుదేవుం డుచితప్రయాణంబుల నుపస్థాప్యంబునకుం జని ధర్మతనయు
చేతం బూజితుం డయి భీమసేనాదులు విరాటద్రుపదముఖ్యు లగుతగువారలఁ
గన్నుం గాంచిన వారి నెల్ల నభినందించి కొలువున నుండి యుధిష్ఠిరుతో నిట్లనియె.

తే. ధార్తరాష్ట్ర లున్నత్తులు - దగినపలుకు, లేల విని సుధి సేయుట - కిచ్చుగింతు
రెడిరి దమ్మును నెటిగిర-యేని వార, లంత లంతలు సేయుదు - రయ్య నాడు.

వ. అని యెల్లవారును వినఁ దనపోయివచ్చిన కార్యంబు తెఱంగు గఱింగించి పథిశ్రమంబు
వుచ్చు వాఁ డయి పుండరీకాక్షుండు నిజమందిరంబున కరిగె. నాటిరాత్రి ధర్మ
నందనుం డనుజనహితంబుగా నుచిత ప్రదేశంబున నుండి గోవిందుని రావించి నీవు
సుయోధనుతోఁ బలికినచందం బెట్లు లతండు విని యెవ్వధంబున చుట్టరం బిచ్చెనని
యడిగిన నచ్యుతం డి ట్లనియె.

481.

శ్రీకృష్ణుండు ధర్మరాజునకుఁ గౌరవసభం బుట్టినవిశేషంబులు
దెలుపుట.

క. కయ్యము గానితెఱంగున, నెయ్యం బగునట్లు గాఁగ - నెటిఁ బలికితి నే
నెయ్యది సుఖంబు పథ్యం, బెయ్యది యెఱుంగంగఁ దథ్య - మెయ్యది దానిన్.

తే. బహువిధంబులఁ బలుకునా-పలుకులెల్లఁ, జీఁదక న్నిడి తనపెడ - చెవులఁ బెట్టి
యీఱతాఱలు మఱుమాట-లిచ్చి యపహ, సిం చెదర్యోధనుండు వేయుఁ-జెప్పనేల.

క. అనిన విని ధర్మజుం డి, ట్లను నప్పుడు దండ్రి యుచిత - మాడఁడె భీష్మం
దును గురుండు విదురుండుం ద, క్రిన్ పెద్దలుఁ బలుకరే త - గినచందమునన్. 484

క. నావుడు హరి యి ట్లను స, ద్భానమున విచిత్రవీర్య - తనయుండు దగ నా
నావిధములఁ జెప్పిన సం, భావన వినఁ డొండు మలుకుఁ - బ్రతికూలంబుల్. 485

సీ. శంతనుపుణ్యవం - శం బంకురించిన, చందంబు నంబికా - నందనుండు
జాత్యంధుఁ డై యుండ-సామ్రాజ్య మంతయుఁ, బాలించి పాండునృ-పాలుఁ డతనిఁ
గొలిచి యుండుటయును-గురుకులంబున కెల్లఁ, దేజంబుగా మీరు-దిగ్విజయము
సేసి కావించిన - సిరి వారు వంచనఁ, గొనుటయు సత్త్వి మ - కుంతితముగ
నీవు సమయంబు నడపిన-నెటియుఁ దండ్రి, పాలు మీకు నీఁ దగుటయుఁ బాడిలేమి
నడఁగ జెడుదురు కారవు-లనియుఁ బెద్ద, లెల్లఁ జెప్పిరి మొగమోట-యింత లేక. 486

క. అలయక యందఱుఁ జెప్పం, గలయంతయుఁ జెప్పి రతండు - గటకటఁబడి య
క్కొలుపు వెడలి పోయెం ద, మ్ములుఁ గర్ణుండు రాజలోక - ముం దో నరుగన్.

వ. ఇట్లు గొడుకు ముష్కరుం డై యరిగిన ధృతరాష్ట్రుండు గాంధారి రావించి. 488

క. తగ విదురుఁ బంచి యాతని, మగుడఁగఁ బలిపించె నాయ-మయుఁ దనయునకున్
వగయును గూర్చియు వెరవును, మిగిలినవచనముల సుధి-మెయికోనఁ జెప్పెన్.

వ. ఎవ్వ రెంత సెప్పినను గైకొనక కడంగి దుశ్యోధనుండు దనకుం గలవారల సెల్లను గురుక్షేత్రంబునకు నడవుం డని చెప్పం బనిచె. భీష్ముని సేనాముఖంబు సేసికొని యెత్తి విడిచుం గలవాఁడు. ఇది ధార్తరాష్ట్రులనిశ్చయంబు. ఏనును నాయోపినంత సామవాదంబు లాడితి. నారదాదిమహామునులను సుయోధనునకు బుద్ధులు సెప్ప నట్లు సేసితి. ఏమిసెప్పినను నెంతటం బో కున్నం గినుక దెచ్చికొని జంకించియు భంగించియు ధిక్కరించియుఁ దృణీకరించియుం జూచితి. కార్యంబు భగ్నం బగుట కొల్లక వెండియు శాంతపచనంబులు పలికితి. అతం డశక్తదుర్జనత సేయం జూచిన నమానుషంబు లగువానిం గొన్ని వెడమాయలం బన్ని పెక్కుపోకలం బోయితి. ఎన్నిభంగుల సంధియ కావలయు నని పొరలం గలయంతయుం బొర లితి. అప్పాపాత్తుం డెట్లునుం జక్కంబడక తనచలంబుతోన పొట్టుపొర లయ్యఁ గయ్యంబు వొడుచుం గాని యవశ్యంబును రాజ్యంబుపా లిచ్చువాఁడు గాఁడు. కారవులయెడ దండంబు దక్క నొం డుపాయంబు లేదు. మీకుం బోలిన తెఱంగు సేయుం డనిన ధర్మతనయుండు దమ్ములం గనుంగొని యి ట్లనియె. 490

క. కురుసభఁ బుట్టినచందము, హరి యంతయుఁ జెప్పె నింక - ననుమానము లే దరిమర్దనమున కయ్యెడు, వెరవుం జేవయును మెఱయ-వెడలుఁడు గడఁకన్. 491

వ. అని పలికి యజాతశత్రుండు కరుణాయత్తచిత్తుం డై యచ్యుతు నాలోకించి. 492

క. కురువంశము ద్రుంచుటకుం, జొరఁ జాలక నామనంబు - సుడివడియెడు సే వెరవును దొరకొనదు గదే, సరసీరుహనాభ పొందు - సంపాదించన్. 493

వ. నామనంబును దమ్ములతలంపును నీ వెఱుంగుదు. ధార్తరాష్ట్రులచందంబును భీష్మద్రోణ విదురాదులచిత్తంబులును నెఱింగి వచ్చితి. మాకు ధర్మచ్యుతి లే కుండునట్టి కార్యంబు నిశ్చయింపు మనిన నారాయణుం డి ట్లనియె. 494

ఉ. యుద్ధమ కాక కార్యమున - నొందొక టెద్దియుఁ గల్గ నేర్పునే బుద్ధులు సెప్ప వాక్యములు - పోల వినం డన నేల యట్టిదో బద్ధునిఁ జేయఁ జూచె నను - బట్టి సుయోధనుఁ డింక నయ్యసం బద్ధునితోడిసంధికి ను - పాయము నామదిఁ దోప దెచ్చెయిన్. 495

వ. అని చెప్పి విదురం డేకాంతంబున నాడినమాటలును భీష్మద్రోణబాహ్నికాదులగు పెద్దలకు ధార్తరాష్ట్రులదెసం బుట్టినమనఃక్షోభంబును గుంతి గౌరవులు వినంబలికిన పలుకులుం బ్రకటించి ధర్మపుత్రువై బాపంబులే కునికిఁ దెలిపి సమరం బవశ్యకర్త వ్యంబుగా నిశ్చయించె. అట్టియెడఁ దమ్ము లన్న మొగంబునం జూడ్చి నిలిపి యూరకుండిరి. అతండు వారలం గలయం గనుంగొని యి ట్లనియె. 496

- ఉ. కారపకోటిచేత మన - కష్టపుఁబాటు దలంపు పచ్చినం
 గ్రూరవిచేష్టితంబునకు - గొంతి యొడంబడె బంధువర్గముకా
 ఘోరముగా విధించుటకుఁ - గోల్కొన కున్నది బుద్ధి మీరు ని
 ధారణ సేయుఁడా హితము - ధర్మము నయ్యెడువృత్త మెట్టిదో. 497
- వ. అనిన విని యర్జునుం డతని కి ట్లనియె. 498
- చ. హితమును ధర్మముం దగవు - నిట్టిది నా మన మేమి నేర్తు మ
 చ్యుతుఁడు సమస్తధర్మపరి - శోధకుఁ డావిదురుండుఁ బాండుభూ
 పతిసతియుం దగం బలుకు - పల్కల సందియ మెల్లఁ బాసె ని
 ట్టితఁడు రణంబు సేయుఁ డన - నింక విచారము లెల్ల నేటికిన్. 499
- ఆ. అనిన నట్ల కాక - యఖిలధర్మజ్ఞాన, ఘనుఁడు మనకు నేడు - గడయుఁ దాన
 శౌరి నిశ్చయింప - సంశయం బేటికి, సంఘటింపుఁ దుగ్ర - సమరవిధము. 500
-

19. భారతయుద్ధారంభము.

(భీష్మపర్వము. ఆ. I.)

వ. పూర్వక్షేత్రోత్తమం బయినయాకురుక్షేత్రంబున నారెండుదెఱంగులవారికిటకం
బులును విడిసి కయ్యంబునకు గాలుద్రవ్యనట్టిసమయంబున ధృతరాష్ట్రండు
గొడుకులనున్నయంబునకు నిర్వేదనంబు నొంది సంజయద్వితీయుం డై చింతించు
చున్నయెడకుం ద్రికాలవేసి యగువేదవ్యాసుండు విజయంచేసి యష్టహీపతి
సేయునర్చనంబులం గైకొని యతని కి ట్లనియె. 1

క. కాలం బగుటయు నృపులకు, నాలము సమకూరె దీని - కడలకు మది నీ
వాలోకింపఁగ వలసిన, నీ లోనికి దివ్యదృష్టి - నిచ్చెదఁ బుత్రా. 2

చ. అనుడు నతండు ఘోరముగ - నన్నలుఁ దమ్ములుఁ బోరఁ గ్రూరతం
గనుఁగొనఁ జాల నేను వినఁ - గా వలతుం దదనుగ్రహంబు నే
సినఁ గడు లెస్స యన్న ముని - చిత్తమునం గరుణించి సంజయుం
బనిచె మహాణంబు పరి - పాటిమెయిన్ సకలంబుఁ జెప్పఁగన్. 3

వ. ఇట్లు ధృతరాష్ట్రునకుం గయ్యంబులెఱంగు వినిపింప నియోగించి యాసూతనంద
నునకు నారెండుదెఱంగులవారిదివారాత్రప్రవర్తనంబులు గనునట్లును రహస్య
ప్రకారభాషణంబులు వినునట్లును మనోవృత్తంబు లెఱుంగునట్లునుం గా వరం
బిచ్చి యతిశీఘ్రగమనంబు నొసంగి భారతసమరధరణిం దిరిగినను శస్త్రాస్త్రంబు
లెవ్వియుం దాఁక కుండునట్టిప్రభావంబుఁ బ్రసాదించి దివ్యులయాలాపంబులు
హంపంబులుం దలంపులుం దేటపడునట్టిమహనీయభోధంబును గలుగ ననుగ్ర
హించి యావైచిత్రపీఠ్య నాలోకించి యిదిప్రాప్తకాలం బైవచ్చినభూప్రజాక్ష
యంబు. దీనికి వగవం బని లేదు. “ధర్మజయ” తనుచు నిశ్చింతంబుగ నుండుము.
ఏనును గురుపాండవులకీర్తిఁ బ్రకటింపం గలవాడ నని యతని నాశ్వాసించి
సాత్యవతేయుండు (కులక్షయంబు నానానరేంద్ర నాశంబునుగాఁదగు ననేక దుర్ని
మిత్తంబులను గయ్యంబున గెలుపు దెలుపునిమిత్తంబులను నెఱింగించి) వెండియు. 4

వ. కొంచెంబు పెద్ద యన లేదు. సమరంబున జయంబు దైవాధీనంబు. కావునం బెద్దలు పెనకువ లొప్పు వని చెప్పుదురు. ఏను బోయి వచ్చెద నని చెప్పి సముచితప్రకారంబున నంతర్ధానంబు నేసె. తదనంతరంబ యక్కారవేండ్రుండు గొండొక నేపు చింతించి నిట్టూర్పు నిగిడించి సంజయున కి ట్లనియె 5

ఉ. భూమికిఁ గాఁగఁ బ్రాణముల - పోక దలంపక రౌద్రఘోరసం
గ్రామము నేయు చుండుదురు - రాజులు దొల్లియు నెంతదీపాకో
భూమి మునీంద్రసంగతి ను - బుద్ధము నీకు జగంబు నాకు నీ
భూమి తెఱంగు నెప్పుము ప్ర - బోధనిరూఢముగా సమస్తమున్. 6

వ. అనిన విని సంజయుం డతనికి (భూపరిమాణంబును భారతవర్షంబునంగల విశేషంబులను దెల్పి) యి ట్లనియె. 7

క. వినికి గలిగి రక్షించుచు, ననువున దయతోడిపాడి - నాయతు లెల్లం
గొనుచు దగ నేలి పొగ డొం, దినరాజున కుర్వి గాచు - ధేనువు గాదే. 8

ఆ. వెరవు లావుఁ గలుగు - నరనాథు లింతదే, శంబు గలదు తమకుఁ - జాలు ననరు
దండ్రీ బిడ్డ యన్న - దప్పుడు నా కెత్తి, పోయి పోటు లాడి - పుడమిఁ గొండ్రు. 9

క. కావునఁ గౌరవపాండవు, లీవసుధకు నై పెనంగు - టెన్నే దైవం
బేవంక వ్రాలె వారికి, పోవుం గా కిది నరేంద్ర - పొగలకు మింకన్. 10

వ. అనిన విని యాంబికేయుండు సంజయుతో నీ వింక సంగరంబుఁ జూడం బొప్పుని సముచితంబుగ వీడుకొలిపినం బోయి భారతరణప్రకారం బనుసంధించి యతండు కతిపయదినంబులకుం జనుదంచి తగినతెఱంగునం గాంచి. 11

క. కొడుకులదెస నెవ్వఁగ జే, ద్వుడి వందురి యున్నయాన - పాలునడుగులం
బడి భీష్మపాలు నెప్పుచు, నడలి కరుణనాద మెసఁగ - నాక్రందించెన్. 12

* * * * *

వ. సంజయుండు పలవించుపలుకులకుఁ జిత్తంబు జల్లన నొల్లంబోయి మూర్ఛిల్లి కొండొకనేపునకు శిశిరవిధానంబుల నేద దేటి ధృతరాష్ట్రుండు గన్నీరు దొరంగ గద్దదకంఠం దై. 13

క. దేవాసురవరు లొక్కటి, యై వచ్చిన జిక్కువఱుచు - నాహవమున నా
దేవప్రతుండు శిఖండిశ, రావలిపా లయ్యె నేమి - యనఁ గల దింకన్. 14

* * * * *

తే. పెరిగి పాండవాంబుధి వెల్లి - విరిసినపుడు, నిలువ ని మృగుదీవిగా - నిన్నుఁ దలఁచి
యొండ నత్యంతతుచ్చశి - ఖండివల్పు, లాక్రమంబున మునిగితే - యకట తండ్రి. 15

ఉ. వీరరసాంబుపూరమును - విశ్రుతబాహుమహోగ్రస్తత్త్వముం
జారుగదాధ్వజాచలవి - శాలము నంబకజాలపీచికా
స్ఫారము నైనభీష్ముఁ డను - సాగరముం గడవంగ నీడఁగా
నేరిమి యెట్లాకో గలుగ - నేర్చి శిఖండికి నేమి సేయుదున్. 16

తే. అంబకై పూని వచ్చి బ - లాధికుండు, జామదగ్న్యుండు సాధింపఁ - జాల కున్న
వాని భీష్ముఁ బాండవులకై - పూని వచ్చి, కడిమి సాధించి తొర శి - ఖండి పోర. 17

క. ఆశౌర్యం బాసత్త్వం, బాశీలం బాపరాక్ర - మాభీలత్వం
బాశుద్ధవ్రత మెందు న, నాశము లని భీష్ముఁ బెద్ద - నమ్మిమి గడే. 18

వ. అని బహుప్రకారంబులం బలవించి యాసూతనందనుచే సేతం గీలించి. 19

సీ. అతఁడు నొచ్చినతటి - నడ్డంబు సాచ్చెద, మని వచ్చువారు లే - రైరె యచట
నడరి పోరాడక - యన్నియక్షాహిణు, లొప్పురికించెనె - యొకనిఁ గలన
నతని నోర్వఁగఁ జాల - ఎని నిశ్చయించితి, మంతకు నోపెనే - యరిబలములు
ద్రోమండుఁ గృపుఁడును-ద్రోణసుతుండును, శల్యండుఁ గ్రేడించి-చనిరెయ్యుడు
పాండుగుతులు శిఖండియుఁ - జండశక్తి, మెఱయ నొక్కటఁ బై పడ్డ - వెఱచి తాత
విడిచి నాపుత్రులందఱు - విటిగి యడవిఁ, గలసిరొక్కొ యాతినికిఁ బడ - వలసె నకట.

వ. దేవప్రతుండు దెగినయప్పుడ తక్కినయంతవట్టునుం దెగియెన కాఁ దలంచెద నని
మఱియు ని ట్లనియె. 21

సీ. కులగురు వృద్ధు ని - ర్మలచిత్తు గాంగేయుఁ, జంపి రాజ్యము సేయ - సమ్మతించి
తొడరినపాండుపు - త్రులకును దైవంబుఁ, దో డయ్యె ధర్మంబు - గీడుపటిచి
పరఁగి యధర్మంబు - పెరిగిన ట్లున్నది, వార లాతనిఁ గూల్చి - వసుధఁ గొనఁగ
నిశ్చయించుట గడు - నిష్ఠురత్వము దాని, కంటెను బాపంబు - గాదె మనకు
సంగరంబున నాతండు - సచ్చు టోర్చి, సంపదకుఁ గాఁ బెనంగిన - చంద మరయుఁ
గులములం దెల్ల నీరాచ - కులము చాల, బెట్టిదం బిక్కులంబునఁ - బుట్ట నగునె. 22

వ. అని పలుమాట లాడి వెండియు. 23

ఆ. మగఁడు లేనిమగువ - మాడ్కి గా కున్నె నా, సేన భీష్మలేమి - జేసి నేడు
కురుకుమారు లెంతి - గుందితో యెవ్వ రే, మైరొ యింక నెట్లు - లగుదు రొక్కొ. 24

క. రాజులు మంత్రులు ననియెడు, నాజుదరు లాత్త నేమి - యని తలచిరొ యే
యోజం బలికిరొకో తమ, కాచికి నిట మీఁద నెవ్వ - రాధారంబో. 25

వ. అని పలికి సంజయుకరంబు విడిచి కయ్యం బెయ్యెడం బొడిచిరి. పదిదినంబులు
నుభయబలంబులవారిలు నెవ్వధంబున మోహించిరి. ఎవ్వ రెవ్వ రెప్పు డెప్పు డేమి
నేసిరి. ఇన్నాళ్లు గాంగేయుఁ డెబ్బంగుల సంగిరంబు నేసె. తుది నెత్తెఱంగునం
దెగియె. అంతయు వివరించి పరిపాటిం దేటపడం జెప్పుము. 26

ఉ. నెట్టిన యాపగాసుతుఁడు - నేలకు వ్రాలె ననంగ విన్న నా
కట్టిఁడివీను లేమి విన - కాటియ కోర్వపు దుర్విసీతికిం
బుట్టినయిల్ల నై వినక - పోవంగ వచ్చునె యింక నాకు నే
దిట్టఁడ నైతి నెల్లవియుఁ - దెల్లముగా విన నేర్తు సంజయా. 27

వ. అనిన విని సంజయుం డతని కిట్లనియె... ఆరాత్రి నిన్ను వీడుకొని మనదండునకుం
జని నీకొడుకునగరు సముచితప్రకారంబునం బ్రవేశించినప్పు డతండు గాంగే
యాది కౌరవులును దగురాజులును బరివేష్టింపఁ బరిమితస్థానంబుననుండ నేనునుం
బొడనూపి యతని యాదరణంబు నడసి కొలిచి యుండితిని. పదంపడి సమరవిష
యంబులైన సంభాషణసమయం గలు... (జరిగె). అంతఁ బ్రభాతంబగుటయు
నవ్వహీపతి పడవాళ్లం బనిచి బలుమానుసులను బలంబులను బవరంబునకు వెడల
నియోగించిన శంఖదుండుభిప్రముఖమంగళతూర్యనిస్సవంబులను నయ్యైసాధనం
బులు సమకట్టి సముచితపరివారంబునకుం జెప్పెడు దొరల పలుకులగంభీరనాదం
బులను గట్టుఁబట్లకడలఁ దిగిచినం జెలంగుకరితురంగంబుల బృంహితహేషితఘోషం
బులను బూన్పం దిగుచురథంబులనేమిస్వనంబులను బెలుచ నొండొరులం బిలుచు
పదాతులయెలుంగులవిపులధ్వనులనుం జేర్చిన మహారవంబున శిబిరంబు చంద్రోదయ
ఘూర్ణమానమహార్ణవంబును గ్రేణిసేయుచుండ సూర్యోదయం బైన పైన్యంబులు
సెలంగుచు వెడలునప్పుడు. 28

తే. కనకభూషణబాలంబు - కతన గజము, లెరవళులప్రోవుకొండల - నెనసి యొప్పె
వల్లనంబుల హేషల - వలన నల్గి, ఘనతరంగంబు లనఁ దురం - గములు వొలిచె. 29

క. ఆరదములు సవరణలతో, బర పై యొక్కొక్కయూరి - పరపున నరిగెం
బరుసనిపలుకుల నాకృతి, పరుషత నసురాలివోలె - భటతతి మెఱసెన్. 30

వ. అట్టియెడ. 31

మ. పరిధానంబును దేరు నశ్వములుఁ జా - పంబుం బరిస్ఫీతవ

జ్రుచివ్యాప్తసువర్ణతాళమయచం - చత్కేతువుకొ వర్తముం

గర మొప్పం దెలు పారు వెల్లాడుగుతో - గంగాసుతుం డానుధా

కరుఁడుంబోలె వెలింగె దర్ప మెసంగం - గౌరవ్యపైన్యాభికిన్.

32

సీ. కాంచనమయవేది - కాకనత్కేతనో, జ్వలవిభ్రమం బొప్పు - గలశజాండు

గనకగోవుషసాంద్ర - కాంతికాంతధ్వజ, విభవవిలాసంబు - వెలయఁ గృపుడు

మణిసింహలాంగూల - మహితకేతుప్రభౌ, స్ఫురణంబు మెఱయంగ - గురుసుతుండు

రత్నశిలారత్తి - రాజితకదళికా, మహిమ శోభిల్లంగ - మద్రవిభుఁడు

వెడలి తమతమచతురంగ-వితతు లెల్ల, నుచితగతి నూల్కానంగఁ జే-యుచుఁ గడంగి

సంగరోత్సవసంభృతో-త్సాహు లగుచు, నగుచుఁ దగుమాటలాడుచు-నడచి రెలమి.

క. సమర క్రీడాసన్నా, హమ లొప్పుగఁ దక్కు గలుగు - నట్టిదొరలు ద

ర్పము పల్లవింప వెడలిరి, తమతమకేతువులు గ్రాల - ధరణీనాథా.

34

* * * * *

వ. అనేకదేశాధీశు లాత్మీయచతురంగబలసమన్వితులును నిజధ్వజవిరాజమానులును నానాభరణోజ్వలీలాంగులును నయి సంగరకౌతుకంబు మొగంబులం దొంగలింప నరిగిరి. ఇవ్విధంబునం బది యత్నేహిణులు నడవం బదునొకొండవయత్నేహిణితోఁ గురుక్షోణీవల్లభుండు విస్ఫురితభూషణభూషితం బైనగంధసింధురంబు నెక్కి వెలి గొడుగులు మెఱయం దొడవులం దఱు వైనవజ్రంబులయ్యుద్దామంబు లగుదీధితిస్తో మంబులును జామరంబులుం గలయం బొలయ బహురత్నప్రభావిభాసితం బయిన భుజంగకేతనంబు గ్రాలఁ గెలంకుల దుశ్శాసనదుర్దర్శణవివికవికర్ణాదు లగుసోదరులు వాహన పల్లనంబులు మెఱసి మెఱుఁ గారుతమతమసిడంబు లుల్లసిల్లం జెలుపు మిగిలి చనుదేరం జనియె. ఇట్లు కౌరవపైన్యంబు గూడికొని కోదండ గదా దండ కుంత ఝరికా ముసల ముద్గర తోనుర పరశు భిందిపాల శూలప్రముఖనిఖిలపేతి వ్రాతంబులను భర్తపరికర్తనిర్మాణోభితవర్తంబులను వివిధవర్ణవిచిత్రమత్రాణంబులను మణిగణోజ్వలజావాలాజటిలకేతనంబులం బరమాభీలసుందరసమృద్ధం బయ్యె.

* * * * *

భీష్ముండు నిజయోధుల కెల్ల నుత్సాహంబుగాఁ దెగువ సెప్పుట.

బ. అట్టియెడ భీష్ముండు భూవల్లభుల నెల్లం గూడం బిలిపించి వారలతో నిట్లనియె,

- క. ఆరయ వివృతస్వర్గ, ద్వారము రాజులకు నాహ - పం బందు మహా
దారులు దొల్లియు నరిగిరి, మీ రీమార్గమున నడవ - మెయి కొను టొప్పన్. 37
- క. ఇంటం దెవులునఁ జచ్చుట, కంటెను బాపంబు లొండు - గలవె నృపులకు
బంటై కలనం బొలియుటఁ, గంట నిధానంబుఁ గంట - కాదే మనకున్. 38
- తే. అనిన విని వార లందఱు-నగ్గలికలు, నెఱయుమాటలఁ దమతమ-తెఱంగు మెఱయ
బహువిధంబుల నతనికి - బాస లిచ్చి, యేచి నిజపైన్యములలోని - కేగి రధిప. 39
- ప. అయ్యవసరంబున గాంగేయుండు గాంధారేయు నాలోకించి మదీయసంగరసమ
యంబునఁ గర్ణుండు పుత్రమిత్రామాత్యబంధుసహితంబుగాఁ గయ్యంబునకు రాకుం
డం గలవాఁ డని తేటపడం బలికిన. 40
- క. చలముకొని యొరుల నుడుపుట, బలియుం డై తెంపు సేసి - బవరమునకుఁ దా
దెలియుట గాదే యని కురు, కులముఖ్యుఁడు పొంగి యతనిఁ-గొనియాడె దగన్. 41
- ప. ఇట్లు పితామహునైతికోలునకుం జిత్తంబు వికిసిల్ల' ననుజసహితంబుగా నతనిం బరి
వేష్టించి యన్నరపతి నిబిడచారుసన్నాహంబుగా నుచితవ్యూహం బమర్చు మని
యతనికిం దెప్పిన నతండును బడమరమొగం బయి తానును ద్రోణుండును దాల
గ్వజంబును వేదికాకేతనంబును గ్రాలు చుండ మందర నిలిచి వెలపటఁ గృపాశ్వ
త్థామలును దాపటం గృతవర్తనుద్రేశ్వరులు వెనుక బాష్టికసోమదత్తభూరిశ్రవసు
లును నడుమం గురుకుమారసమేతంబుగా నవ్వహీనాథుండును నతని యగ్రభాగం
బున నర్జునుఁ జంపుదుము చిత్తు మింతియ కాని యొండు లేదని శపథంబుల పలికి
సంశప్తుకు లనం బ్రఖ్యాతు లయిననుశర్తమొదలుగాఁ గలపది వేపురు రథకముఖ్యు
లును గలయ నెడనెడం దక్కినయోధవీరులును నిలుచునట్లుగా నియమించి తగ
నయ్యైపైన్యంబుల కేనుంగులు సేనుంగుల కరదంబులు నరదంబులకుం దురంగంబులు
దురంగంబులకు విండ్లవారు విండ్లవారికి స్పృధాయుధులు నడ్డం బగుతెఱంగున నిలువ
నియోగించి మానుషవ్యూహంబు సమకట్టిన నెన్నండును నిట్టిదృఢవ్యూహంబు గని
యను వినియు నెఱుంగ మని యెల్లవారు నచ్చెరువునం బొరయుచుఁ బ్రియం
బందు చుండిరి. బృందారక ప్రముఖదేవయోనులును దివంబున నున్న పురాతనధరార
మణులును భారతరణంబు గనుంగొను కుతూహలంబున వివిధవిమానారూఢు లై
యేతెంచిరి. అంతకు మున్న యక్కడ 42

పాండవయోధులు యుద్ధంబునకు వెడలుట.

- సీ. ఏనికి మదమున - కెలయు తేటులమొత్త, ములు వెలిగొడుగుల - చెలువు గొలుపఁ
దురగఖుతోద్ధాత - ధూళి యప్పరసల, చిన్ని పువ్వులతోడఁ - జెలిమి సేయఁ

గేతనంబులమణి - వ్రాతంబురోచులు, రవికిరణంబుల - నవలఁ ద్రోవ
జైత్ర భేరులమహా - స్వనములు సకలప, రవ్వతములఁ బ్రతివిరా - వముల నీన
నంబరము రథఘోషభీ - చూభిరామ, కింకిణీగణరూపరూపా తృప్తిమయము గఁ
బటుపదాతిహేతిప్రభా-పటలి యెల్ల, దిశలు వెలిగింప వెడలె యు-ధిష్ఠిరుండు.

మ. ప్రమదం బాననకాంతిఁ గ్రొత్తవటుపం - బాదాతిభూయిష్టమై
న్యముతో భీముఁడు భూషణద్యుతినికా - యంబుఁ గదాద్యయుధో
గ్రమరీచిప్రకరంబునుం గలిసి చి - త్రస్ఫూర్తి శోభిల్లఁ గా
సమరక్రీడకు వచ్చె జృంభితభుజా - స్తంభోజ్జ్వలాకారుఁ డై. 44

సీ. దివ్యరథస్సార - దీప్తిజాలంబులు, పద్మరాగోజ్జ్వల - ప్రభలు గాఁగ
మహనీయరథ్యవి - గ్రహములజిగిసాంపు, ఘనవజ్రరుచిసము - త్కరము గాఁగ
నొగలపై నున్నకృ - స్థునిమేనినునుజాయ, హరినీలకాంతివి - స్ఫురణ గాఁగ
బ్రస్ఫీతికేతినా - గ్రస్థితికపిదేహ, రోచులు గరుడాశ్చ - రుచులు గాఁగ
నంపపాదుల నిగుడు - నంశువితానంబు, దీప్రమరకతముల - దీధితులు గఁ
దాలిమియును బెంపుఁ-దనకు నైజములు గ, విజయరోహిణాద్రి-వెడలి వెలిగె.

క. ఆతులితరథప్రతానో, ధృతవైన్యము గొలువ దేవ - దత్తం బంగీ
కృతసకలతూర్యనాదో, ధృతి యగుచుఁ డెలంగఁ గ్రీడి - గడు నొప్పారెన్. 46

తే. గాండింబు బింద్రచాపంబు - కరణి నొప్ప, మెఱసి దివ్యకిరీటంబు - మెఱుంగు లడర
జ్యానినాదంబు గర్జగా-మేనికృష్ణ, కాంతిఁ బొలిచెఁ గవ్వడి యను-కారుమెగులు.

మ. వివిధోద్దామహయావళీబహుళ మై - విక్రాంతికేళీసము
త్సవకాతూహలసుందరం బగుమహా - వైన్యంబుతో మేదినీ
ధవసందోహము ప్రీతిఁ బొంద మహిమ - దాత్రోగ్రయానంబులం
గవ లేతెంచిరి వేడ్క నొండొరులకుం - గయ్యంబుమైఁ జెప్పచున్. 48

మ. రథసక్షోభితమేదినీతలముపై - రథ్యప్రచారంబు లా
ప్స భుజాగర్వము నెఱ్ఱెగంబులఁ దలి - ర్పం గన్నెకయ్యంబున
ర్థి భవత్సుత్రులమిదికోపమున ను - ద్దీపింప నేతెంచి ర
య్యభిమన్యుండును ద్రౌపదీయులును మా - ద్యద్దంతియూథాకృతిన్. 49

వి. బహుదేశాధీశులును దమతమబలంబుల దశంబులసవరణలయొప్పును గయ్యంపుఁ
గడంకయు సెలయం గేతనంబులు మెలియం దోలెంచిరి. ఇత్రైజంగునం గూడి సప్తా
క్షాహిణీబంధురంబుగాఁ బేర్చినపాండవసేన మొగంబునకుం దిలకం బై. 50

శా. పుష్కాదంచితసారవీరరససం పూర్ణాంగమున్ సంగరా
వప్తంభోజ్జ్వలవీరరేఖయును భా - స్వద్వాహాసంవల్లనో
తృప్తప్రసృందనముం గనగ్ధనువు ను - ద్రీప్తధ్వజంబుం దగన్
ధృప్తద్యుముడు వొల్చె నైజవిలస - త్రేజోవిరాజగ్ధతన్. 51

వ. ఇట్లాప్పి సేనాపతి యగునాద్రుపదసుతుండు ముంగలి యై నడపించు చుండ. 52

సీ. ఇల ధూళి యెగసినఁ - బలుచ గా కుండంగ, రాసినతొడవుల - రజము దొరఁగు
సమరవికాసంబు - చెమట నొప్పు కుండ, హేతీదీధితులు రే - యెండ నొడుచు
భేరిధ్వనల నింగి - బీటలు వో కుండఁ, గరికరశీకరో - త్కరము దడుపు
దర్పంబు గనుఁబాటు - దాఁక కుండఁగ గొడు, గుల పెల్లు ఖచగద్య - శ్కీటి నాగు
ననిన నిజ మైనయట్లుండె చునుజనాధ, ధరణి వడపడె ఐడకె ది - క్కటము లద్రువ
భూరిచతురంగ చండవి - స్సార్థి బాండు, నందనులసేన గలనికి - నడచునపుడు. 53

వ. ఇట్లు నడచి కురుక్షేత్రంబులోన నుత్తమప్రదేశం బగుశమాంతపంచకసమీపస్థలం
బు సేరిరి. 54

* * * * *

వ. తదవసరంబున నుభయబలంబులవారును 55

చ. బవరము సేయు చుండియును భాషణముల్ దగఁ బల్కు చుండఁగా
నవినయపుత్తిమై పలవ - దాయుధ మార్చుటఁ దాకి పడ్డఁ గై
దువు పడినం దొలంగినను - దోర్బల మేది భయంబుఁ బొందినం
గవియక బీటు వోయినను - గాదు పధింపఁగ నెట్టిశత్రునిన్. 56

వ. అని సమయంబు సేసిరి. ఆసమయంబున. 57

క పలుచాయల నొప్పినయా, బలము లొకటి కొకటి కెదురె - బల్లవపుష్పా
వలి గలవనముల క్రియ ని, శ్చలత నిలిచి పొలిచె నశమ - సమధైర్యములన్. 58

క. అత్తటి సురఖచరాదుల, చిత్తము లనిఁ జూచువేడ్క - జడిముడి పడఁగా
నొత్తోరవున నిరుదెఱుగుల, యుత్తమవీరులును దాఁక - నుంకింపంగన్. 59

ధర్మరాజు పాదచారి యై భీష్మునియొద్దకుఁ బోవుట.

- తే. సమరకాతుకి యైనయ - జాతశత్రుఁ, డొప్పు మిగిలెడుమైమలు - వూడ్చి యాయు
ధములతోఁగూడఁదనయర-దమునఁబెట్టి, యిలకు డిగి మానియొకరం-బులుముగిడ్చి.
వ. భీష్ముడెసకుం జను చున్నం గనుంగొని యమ్మహీవల్లభుతమ్ములును శౌరిసాత్యకులును
బరమాపు లగుధరణీకులు నతనిచేతోపుత్రం బెటుంగమి నుత్తలపడుచిత్తంబులతో
వాహనంబులు డిగి యతనిం గూడం జని యప్పుడు. 61

సీ. ఏ మెల్ల నుండ నీ - విట్లాంటి గాల్పడ, నేగు చున్నికిఁ గత - మెద్దియొక్కొ-
పన్నినపగఱవై - సన్నాహ మంతయు, నెడలించి నడచుట - యెట్టులాక్కొ-
రిపులు దేకువ నెడఁ - గృహత దుర్బలు, చాడ్చునఁ జను పేమి - చందమొక్కొ-
యడరి పోరాటకు - నద నైనచో నొప్పు, పాలివోవఁ బోవుట - పోలునొక్కొ-
యని క్రమంబున నామరు - త్తనయవిజయ, నకులసహదేవు లడుగ భూ-నాథుఁ డొక్క-
పలుకుఁ బలుకక యరుగంగఁ - బద్ధనాథుఁ, డక్కుమారులతో నిట్లు - లనియె నగుచు.

- వ. ఇతనితలం పే నెఱింగితి. ఇతండు భీష్మద్రోణకృపశల్యులకు నమస్కరించి వారల
చేత ననుజ్ఞాతుం డై భండనంబు నేయువాడుగాఁ దలంచి చనియెడు. పెద్దల
యనుజ్ఞ గొని కయ్యంబు నేసిన జయం బగుట నిశ్చయం బని యార్యులు నెప్పు
దురు. కావున నాసుకర్తం బాచరించుట మేలకాక యనిన విని యజాతిశత్రు
వెనుక నప్పు డరిగినవారలు పలుకు లుడిగి నిలిచి వెఱుగుపడి చిత్రరూపంబుల
చందం బై చూచు చుండిరి. కృష్ణార్జునులును భీముండును గవలును దోన చనం
గొంతేయాగ్రజుండు గాంగేయులేరు నేరం బోవం గౌరవసైన్యంబు లేపుమిగిలి
మెడ లెత్తి కనుంగొనిరి ... అయ్యుధిష్ఠిరుండు సముద్యతి నానాయుధబహుళం
బైనకురువృధాపంబు దఱిసి పితౄమహుపాలికిం బోయి తల్పాదంబులకుఁ బ్రణా
మంబు నేసి సవినయంబుగా నతని కిట్లనియె. 63

- ఆ. అనఘ నీ కెదిర్చి - యని నేయువాడ నై, ము న్ననుజ్ఞ గొనఁగ - నిన్నుఁ గాన
నెమ్మి వచ్చినాడ - నీచేత దీవన, వడసి చనిన నేను - బగఱ గెలుతు. 64

సీ. అన విని గాంగేయుఁ - డక్కట నీ విట్లు, చనుదేక తక్కిన - శాప మిత్తు
వచ్చితి మే లయ్యె - వైరుల నిర్జిపు, మిది గాకయును వర - మెద్ది యొన
నడుగును నీకుఁ గా - నని నేయు టొక్కటి, దక్కంగ నావుడు - ధర్మసుతుఁడు
రారాజుపక్ష మై - రణము నేయుము నాకు, హిత మగుకార్యంబు - మతిఁ దలంపు
మనుడు నట్ల కాక - యట నీతలం పేమి, యనినభీష్మతోడ - నతఁడు నిన్నుఁ
బోర గెలుచువిధము - బోధింపు మనుటయు, సప్తీతాస్యఁ డగుచు - శాంతనవుఁడు.

క. నను మార్కొని గెలువంగ న, య్యనిమిషులకు నరిది యనుడు - న ట్లగుటఁ గదా
నిను వేడెడ నని కుంతి, తనయుఁడు పలుకుటయుఁ దత్పి - తామహుఁడు గృపన్.

ఉ. చుట్టటికంబునన్ మనసు - సాచ్చి ననుం గరఁగించి వేడినన్
దిట్టతనంబు వో విడిచి - తీవ్రరణంబుకడంక దక్కి నేఁ
బట్టినయాయుధంబు వెడఁ - బాసినఁ గాని పధింపఁ బోల ది
ట్టి ట్టన కేగు మిప్పురుస - యింతక కాలము గాదు దానికెన్.

67

ధర్మరాజు గురుకృపశిష్యులచేత యుద్ధమున
కనుజ్ఞాతుం డగుట.

తే. క్రమృణంగ నేతెంచెదు - గాక యనుడు, నతిముదంబునఁ బ్రణమిల్లి - యతనివాక్య
మవుడు దలనిడుకొనినవాఁడగుచు నప్పి, తామహుని నెచ్చివీడ్కొని-ధర్మసుతుఁడు

ప. కృష్ణార్జునాదులుం దోడన చనుదేర గురుకృపశిష్యులఁడకుం గ్రమంబున నరిగి
పాదప్రణామంబు లాచరించి వారలచేత రణంబునకు ననుజ్ఞ పడసి యవ్వునజపతి
దనకు జయం బాశాసింపు చుని యభ్యర్థించిన నయ్యాచార్యుండు నీకుం గృష్ణుండు
మంత్రి యై యుండ నొరుల జయం బాశాసింపు చున నేల ధర్మం చేవలనం
గలుగు నవ్వలన కృష్ణుండు కైకొను నవ్వలనికి జయం బగు ననియె. నిజపథో
పాయంబు వేడిన నతండు నాచేత నాయుధం బున్నంతసేపు నన్నుం జంప నెట్టి
వారికి నశక్యంబు. ఏను బ్రాయోపవేశంబున సన్ననిస్త్రశ్రుండ నైనం జంపుటకు
నోపునట్టివారికి నది దొరకొను. పెద్దయు నప్పుఁ గలవాఁడు నెప్పు నత్యంతదుస్స
హం బైనకీడుమాట వింటి నేని యట్టివాఁడ నగుదు. అప్పు డట్టిపగఱకు నప్పుని దీర్ప
నను వై యుండు. అని చెప్పినఁ గృపాచార్యునిం బరిమార్చు తెఱంగు నడుగం
దొడంగి యేర్పడం బలుక నేర కున్న నతం డెఱింగి తాను వధ్యుండు గామి యెఱిం
గించి గెలుపు మని దీవించె. మద్రపతితో నీవు రాధేయునకు సారథి వగుట సంభ
వింప నోపు నని చెప్పి కియ్యంబునప్పుడు కిర్ణతేజంబు దూలం బలికి యతనిఁ
జిక్కువఱుప పలయు నని పరంబు గోరిన నతం డవ్వధంబు నీయుద్యోగసమయం
బున నియ్యకొనినయది గాదే యట్లు చేయుదు నని పలికె. ఇతైఱంగున నందఱు
వీడ్కొని యజాతశత్రుం డనుజవర్గానుగతుం డై మరలె. అయ్యవసరంబున. 69

క. మొనలవినోదంబునకుం, గనుఁగొన నేతెంచి యున్న - కర్ణునికడకుం
జని హరి యి ట్లను నొండొరుఁ, గని యప్పటియుచితభంగి - గడతేట్టి తగన్. 70
27*

తే. అనురతటిసీతనూజుపై - నలుకఁ జేసి, యనికిఁ జొర వటె య ట్టైన - నతఁడు సచ్చు
నంతదాఁకఁ బాండవులకై - కొంత సమర, కేలీ వేడుకఁ జలుపుట - పోలదొక్కొ.

వ. అనిన విని దేవకీనందనునకు రాధానందనం డి ట్లనియె. 72

క. కినుక వొడమి గంగాపు, త్రునికయ్యమునప్పు డనికిఁ - దొలఁగితి నేనిం
జనుఁ గా కేఁ గురువతి క, చ్చిన్ప్రాణం బొందువలనఁ - జేర్పం దగు నే. 73

వ. అనవుడు నప్పలుకులకు సంతోషించినవాఁ డయి వాసుదేవుండు గొంతేయులం
గూడఁ జనుదెంచె. ఇవ్విగంబున ధర్మనందనుండు గౌరవసైన్యంబు వెడలి నిలిచి
యద్దిక్కు మొగంబు నేసి యెలుం గెత్తి యి ట్లనియె. 74

తే. మమ్మ నెప్పిమైఁ గలయఁ జి - త్తమ్మ గలుగు, వారలెవ్వరు గలిగిన - వచ్చికలయుఁ
డట్టివారిని నాతిమ్మ - లంతవారిఁ, గాఁగఁ బాటింతు నెంతయు - గారవమున. 75

వ. అనిన విని నీపుత్రుండు యుయుత్సుం డేను వచ్చెద నన్నుం గలపికిను మని
పలికిన దానికిం బాండవాగ్రజుండు ప్రియం బందినపలుకును వలుకుటయు నలండు
దుర్యోధనాదులదు శ్చేష్టింబు లుగ్గడించుచుఁ గొంతేయులగుణంబు లగ్గించుచు
నిజసేనాసమేతంబుగా నిస్సాక్షాదిరావంబులు నెలంగం జని ధర్మనందనుపలంబులం
గలసె. అది యట్టిది కాక సవాలిప్రజలు పొంద నేర్తురే. అది య ట్లుండె. ఇట్లు
దన్నుం గలసిన సంతుష్టాంతరంగుం డగుచు నయ్యధిష్ఠిరుండు యుయుత్సునకు
నత్యుపచారసమాచారంబులం బ్రహ్మదం బొనరించి 76

తే. రథముమీఁదికిఁ జనుదెంచి - పృథులపైన్య, హర్షభాషణధ్వనులఁ దూ - ర్యస్వనములు
నెగసి దివి ముట్ట మైమఱు - విడి తలిర్పు, నెలమిఁ గోదండశూణీర - ములు ధరించె.

వ. తదవసరంబున నతినితమ్ములం దక్కటిదొరలును దమతిమరథంబు లెక్కి యెప్పటి
నెలపుల నిలిచినం దదీయవ్యూహంబు పూర్వప్రకారసన్నాహం బైయొప్పె. 78

* * * * *

వ. తదనంతరంబ శస్త్రసంపాతనంబునకు సమయం బగుటయుఁ గపిధ్వజుండు గాండీ
వంబు పుచ్చికొని గుణంబు సారించి బాణపాణి యై నీకొడుకులం జూచి కృష్ణుని
తో ని ట్లనియె. 79

తే. కారవులలోన నిప్పు డె - వ్వారితోడ, ననికిఁ గడగుదునో చూచి - కొనఁగ వలయు
నరద మల్లన యుభయపై - న్యములనడిమి, నేలకటు వోవఁగా నిచ్చి-నిలుపు మచట.

అర్జునుడు స్వజనసంహారంబునకు శంకించి

మోహవిష్టుం డగుట.

వ. అనినగుడా కేశుపలుకులకు హృషీకేశుండు భీష్మద్రోహప్రముఖయోధవీరులు గనుం
గొనుచుండ నత్తైఱంగున రథోత్తమంబు నిలిపి యతనితో నీ వీకూడినకారవులం
జూడు మనవుడు నప్పార్థుండు రెండుబలంబులయందు నున్నసోదర సుత మాతు
లాచార్యాదు లగుబంధుశిష్టజనంబుల నాలోకించి పరమకృపావేశంబున నత్యంత
విషాదంబు నొంది గోవిందుమొగంబు గనుంగొని దుర్బదాంధుం డయినదుర్యోధ
ధనుదుర్వినయంబున నింత వుట్టెం జూచితే యని పలికి వెండియు. 81

చ. సరసిజనాభ బంధుజన - సంతతిఁ గయ్యపునేలఁ జూడఁగా
విరవిరఁ బోయి మేను నిడు - వెండ్రుక వెట్టుమఁ గంప మొండఁ జే
నిరతము గాదు గాండివము - నిల్వఁగ నోర్వపు గాళ్లు నేను ని
ఘరతికుఁ జాల నొల్ల నొకఁ - డుక్ మహి యేలుట యేటిసౌఖ్యముల్. 82

తే. ఎవ్వరికిఁ గాఁగ ధరణియు - నెల్లసుఖముఁ, గోరెదము వార లందఱు - వీరె వచ్చి
ప్రాణములు నర్థములు నొల్లఁ-బాటు నేసి, కయ్యమునఁ జావ నఱుముట-గంటి గాదె.

ఉ. తాతల మామలక సుతులఁ - దండ్రులఁ దమ్ముల నన్నలక గురు
ప్రాతము శిష్టకోటి సఖి - వర్గముఁ దుచ్చిజనానురూపదు
ర్నితి ఇధించి యేఁ బడయు - నెత్తుటఁ దోఁగినరాజ్యభోగముల్
ప్రీతి యొనర్చునే యశము - పెల్లాడఁగూర్చునె పెం పొనర్చునే. 83

క. అక్కడిబంధులఁ జంపుచు, నిక్కడిబాంధవులు సచ్చు - టియ్యకొనుచు నిం
దెక్కడిపెం పొందెదఁ దుదిఁ, ద్రెక్కొనుఁ బాపంబు రణము - తెరు వే నొల్లన్.

ఆ. ఎల్లభవనములను - నేలుటకైనను, నిట్టిప్రారకర్త - మెట్లు నేయ
వచ్చుఁ గడఁగియెదిరి - వారేమి నేసిన, మాటునేయ నాకు - మనసు రాదు. 84

చ. అకట నితాంతలోభమున - నావలఁ బాటిలుకీడు గానఁ జా
లక ధృతరాష్ట్రసూనులు కు - లక్షయ మయ్యెడుదాని కోర్చి పో
రికిఁ దెగి వచ్చి రన్మలఁచ - రెండు నెటింగడువీవు నేను దీ
నికిఁ జొర నేల వీరి నిటు - నిర్దయఁ జంపిన నేమి యయ్యెడున్. 85

క. కులనాశము నేసినఁ ద, త్కులధర్మము లడఁగు నష్ట - కులధర్మలకుం
గలుగును దుస్సంకర మ, క్కులఘ్ను లేగుదురు నరక - కూపంబులకున్. 86

తే. ఇంతపాపంబు సేయంగ - నెత్తికొందు

రయ్య రాజ్యలోభంబున - నఖిలబంధు

జనుల పెధియింపఁ దొడఁగితి - నని రథంబు

మీఁదఁ గూర్చుండఁబడియొ జే - యూఁదికొనుచు.

89

ప. ఇవ్విధంబున శోకసంవిగ్నమానసుండును విషాదవిహ్వలుండును బరమకరుణా
భరితుండును నై శరశరాసనంబులు విడిచి కన్నీరు దొరంగ నూర కున్నసవ్య
సాచిం జూచి మధునూదనుం డి ట్లనియె.

90

క. దెప్పరపుఁజోట నీ కీ, యొప్పనివిధ మెచటనుండి - యొదవెను విను మీ

చో ప్పవివేకులయది యిది, దప్పించును సద్గతియు ను - దాత్తయశంబున్.

91

ప. అని మఱియును.

92

తే. తగునె యర్జున యీ పెంటి - తనము నీకు, దండి నై లెప్పు మనసుపే - దఱిమి విడిచి
యనిన న ట్లన్నభంగిన - యల్ల నిట్టు, లనియె నాతండు పుండరీ - కాక్షతోడ.

93

సీ. అక్కట పూజార్హు - లగుద్రోణభీష్ముల, నమ్మల నొప్పింప - నగునె చెపుమ
మాన్యులఁ జంపుట - మగపాడి గాదు భి, త్తాశనం బైన న - త్యంతసుఖము
కడఁగి యెవ్వరిఁ జంపఁ - గాఁ బెద్దబ్రదు కయ్యు, నూహింపబ్రదుకుగా - కుండునాకు
విను మట్టిగృతరాష్ట్ర - తనయులు గారె యీ, యెడ్డినమొనలలో - నున్నవార
లింద్రియముల నెల్ల - నివరంగఁ జేయుచు, నడరుశోకవహ్ని - యాట నేర
దింద్రపదవి సేర - నేనియుఁ గావున, భండనంబు సేయ - కుండువాడ.

94

ప. ఎల్లభంగుల గురుజనంబుల నొప్పించుటకుం జాల. వారిని గెలిపించుటయును
మనము వారల గెలిచినవారల మగుటయు ననునీరెంటియందును బెద్ద మేలెయ్యది.
ఏను గార్షణ్యకోపహతస్వభావుండను ధర్మసమ్మాధచేతస్కుండను నై నిన్ను
శరణు సొచ్చి యడిగెద. నీశిష్యుండ నగునన్ను శాసించుము. అనిన విని కలకల
నవ్వి నారాయణుండు నరున కి ట్లనియె.

95

చ. పగవఁగ నేమియుం దగని - వారికి నై హృదయంబు గుండఁగా

పగచెదు బుద్ధిచూటలును - వావిరి నాడెదు నీవు పండితుల్

పగతుల యున్నవారికి న - పశ్యవిధేయతఁ జన్నవారికిం

దెగు పగ లెల్లఁ జిత్తము ప్ర - దీప్తవివేక మయత్వ మొందినన్.

96

ప. అని పలికి పార్థునిం బరమజ్ఞానంబునకుఁ గారణంబు లగువాక్యంబులు వినుటకుం
జొనిపి యిద్దేహంబునందు బాల్యంబు యౌవనంబు వార్ధకంబు ననం గలుగు

నవస్థలం బొందినట్లును జీర్ణంబు లైనవస్త్రంబులు విడిచి నూతనంబు లైనవానిం
గైకొనినచాడ్పుననుం గాని దేహంతరగమనం బాత్తహాని జేయ దనియుఁ బుట్టువుఁ
జావు ననునివి లేమింజేసి శరీరంబువోలె శస్త్రచ్ఛేదనంబు మొదలైన వికృతికారణం
బులకు నాత్మండు లోను గాఁ డనియు నప్పురుషుండు నొప్పించువాఁడును
నొప్పింపబడియెడువాఁడును గాఁ డనియుం జెప్పి మఱియు ననేకవాక్యంబుల
నాత్మకు నభావంబును శరీరంబునకు భావంబును గలుగమి దెలిసి యాత్మతత్త్వంబు
శాశ్వతం బగుట యెఱింగించి యి ట్లనియె. 97

శ్రీకృష్ణుఁ డర్జునునకుఁ దత్త్వజ్ఞానోపదేశంబు సేయుట.

- ఆ. ఇట్లు లగుటఁజేసి - యెవ్వరిదెసకు శో, కంబుఁ బొందఁ గార - ణంబు లేదు
జీవుఁ డెల్లభంగిఁ - జెడువాఁడుగాఁడని, తలఁచితేని వగవు - వలదు మున్న. 98
- క. పురుషుండుసెడు ననువాఁడును, బురుషుండు నెఱుచు నని పలుకు - పురుషుండును న
య్యిరువురు నవివేకుల య, పురుషుండు నెఱుపండు నెడఁడు - భుజపీర్వనిధి. 99
- క. పురుషుఁ డన వే తొకండే, పురుషోత్తముఁ డైనయేన - పురుషోత్తమతా
స్ఫురణకుఁ బురుషత్వం బను, మెరమెర గల దదియ కాద-మెయికొనుఁగ్రియకున్. 100
- ఎ. అని వెండియు వివిధవాక్యంబుల నాత్మనకు బాధ్యబాధకత్వంబులు లే కునికి
వివరించి వివచ్చుననుం గృపాశోకంబులకు మూలంబు లగునహంకారమమకా
రంబులు వారించి యతనికి రణోత్సాహంబుననుం గారణం బైనస్వకర్తావలంబనంబు
వదలందగమి దెలియుటకు వలయువాక్యంబులు పెక్కు లుపన్యసించి. 101
- క. సమరంబు రాజులకు ను, త్తమకర్తం బది యపావృ - తస్వర్గదావ
రము సుచ్చు లెచ్చు దగఁ గ, య్యము సేయుము దీని కేల - యనుమానింపన్. 102
- క. ఫలములయెడ బ్రహ్మార్పణ, కలనపరుం డగుచుఁ గార్య - కర్తము నడపఁ
వలయుం దత్త్వజ్ఞానము, తలకొనినం గర్తశమము - దానై కలుగున్. 103
- ఎ. అని మఱియు నీదృశంబు లగువాక్యంబు లనేకంబు లనుగ్రహించుచు వివిధ
ప్రకారంబుల వికల్పించి విజయుం డడిగినవాని కెల్ల సదుత్తరంబు లిచ్చి సందే
హంబు వాపుచు. 104
- క. మైరమున నులిచి త్రొంపక, కారాకులు డుల్లినట్లు - కర్తము లెల్లం
దార పెడఁబాయవలయుట, సారకృపం దెలియఁ జెప్పె - శౌరి యతనికిన్. 105
- వ. ఇవిధంబునం జెప్పిన విని కప్పడి సముత్థితం డై జగన్నాథున కి ట్లనియె. 106

మ. అతిగుహ్యం బిది నీవు భూరికృప నీ - యధ్యాత్మముం గానఁ జే
సితి నా కిచ్చెయి విన్కిఁ గొంతిభ్రమ వా - సెన్ యోగిహృద్ధేయ మై
యతులైశ్వర్యవిభూతి నొప్పుభవదీ - యం బైనరూపంబు చూ
చుతలం పెత్తెడుఁ బోలునేని దయఁ జ - ట్టుగ్రప్రీతిఁ గావించవే. 107

వ. అనిన విని యచ్యుతుం డతని కి ట్లనియె. 108

క. నానాస్ఫుటసర్థంబులు, నానాభంగులును గలుగు - నారూపములొ
నానాశ్చర్యవిభంబులు, గానఁగ నగుఁ జూపెదం బ్ర - కాశస్ఫూర్తిన్. 109

క. విను మానుషచక్షుర్గతి, గనుఁగొన శక్యం బ గాదు - గావున దానిం
గనుటకయి దివ్యచక్షు, ర్జననం బొనరింతు నీకు - శత్రువిదారీ. 110

వ. అని యతనికి దివ్యదృష్టి యొసంగి యోగీశ్వరేశ్వరుం డైనయాలక్ష్మీశ్వరుండు దన
దివ్యరూపంబు సూపె ఆవిశ్వరూపనిదివ్యతేజంబు సహస్రసూర్యప్రభానిభం
బనుటయుం బాల కుండెం గావున వాక్రున్వం గొలది గాదు. అట్టిమహామూర్తిఁ
గనుంగొని భనంజయుండు విష్ణుయశోమహర్షప్రహర్షోత్కర్షం బులతో దండ
ప్రణామంబులు సేసి నిలిచి కేలు ముగిడ్చి యి ట్లనియె. 111

అర్జునుండు శ్రీకృష్ణునివిశ్వరూపంబు గనుంగొని స్తుతించుట.

సీ. దేవ నీ దగుదివ్య - దేహంబునందు ను, గానుగంధర్వ - లాది గాఁగఁ
గలదేవయోనులు - గమలాసనుండును, సచరాచరం బైన - జగము నాకుఁ
వోఁచె మొగంబులు-వోర్లండములును బొ, దములుఁ గన్నులు ననే - కములు గంటి
మకుటాదిభూషణ - నికరంబుఁ జక్రగ, చాద్యాయుధములు మా - ల్యాంబరములుఁ
బెక్కు గాన వచ్చె - నక్కజ మై యిది, నడుము మొదలు దుది య - నంగ గాదు
తేజ మప్రమేయ - దేదీప్యమానని, ద్వికృతిమహిమ దుర్ని - రీత్య మయ్యె. 112

క. జగములకు నాదికారణ, మగుపరమజ్ఞేయ మీవ - యని కనియద భూ
గగన దిగంతర మంతయు, నగణితమూర్తీ భవన్త - యం బై తోఁచెన్. 113

వ. చంద్రార్కులు లోచనంబులుగాఁ గలిగి దంష్ట్రాక రాశంబు లైననీముఖంబులు ప్ర
జ్వరిల్లుచున్నయవి. నిన్ను రుద్రాదిత్య మరుద్వసువులు ప్రవేశించెదరు. సంఘంబు
లై వచ్చి మహామునులు ప్రస్తుతించెదరు. సిద్ధసాధ్యవియచ్చురులు వెఱఁ గంది వీక్షిం
చెదరు. ఇట్లు దీప్తోగ్రం బగుభవదీయదివ్యరూపంబు గనుంగొని నాకు విభ్రాంతి
వొడమి ధృతి దూలి సుఖంబు వడయ నేరక చిక్కువడి యున్నవాడ. ప్రస
న్నుండవగుము. రక్షింపుము. 114

మ. అనలబ్యాలు పర్వసీముఖములం - దాధార్తరాష్ట్రవ్రజం

బును భీష్మదులు నిద్రెసం గొలుగునీ - భూపాలోకంబు గ్ర

క్కున నొక్కున్నడి వచ్చి చొచ్చెదరు నా - కుం జెప్పవే యెవ్వరో

యని శంకంచెద నిన్న భూరికగుణా - యలైకచిత్తుండ వై.

115

ఎ. అనవుడు నప్పరమేశ్వరుం డేను లోకక్షయకర్త యగుకాండ. ఇచ్చో జనసమాజ

సమాచారణంబునకు బ్రవృత్తు డ నైతి నీవు యెవ్వలయు నవి లేదు. ఈగురు

భీష్మకు తెల్లును లే కుండువారి నాచేం జచ్చిననీరి నెల్లఱు జయించినవాడ

వగుటకు నిమిత్తమాత్రమ్ము గమ్ము లెమ్ము బ్రహ్మమ్ము గైకొను మనిన విని పడవడ

వడంకుచుం జేతులు ముగిడ్చి గద్గడకలంబుతో గాండీవి యి ట్లనియె.

116

తే. అంబుపవమానసార్ధచం - ద్రానలా వివిగతత్త్వం బును నీవ - విశ్వలోక

సంప్రవర్తినకరుండవు - శాశ్వతుండ, ఐమ్యతుండవు పండరీ - కాక్ష నీవు.

117

క. నిను నెఱుగ కుండి యాదవు , నిని సఖుండని మేన కావ - యని యే సహభో

జనములు సల్లాపంబు, నొనరించుచు మేల మాడు - చుండుదు నెఱుఁగున్.

118

తే. ముటియు బెక్కులు లోకినా - మన్యభంగు. లాచరించితి నీదన - నంతపట్టు

దల్లిదండ్రులు ప్రజలకుం - దప్పవారు, లెల్ల మైచుమిట్లు స - హింపవలయు

119

చ. అని సుప్రాగ్గనులు సేసి పాఠుండు వెడయు నిట్లను అదృష్టపూర్వం బైనభవ

దీయకాంబు నినుం నెం బడయుటం బ్రచూదనము బిట్లు చూచిన వెక్కు

సంబును బాధయవ్వయును. బట్టె యున్నయ నీతోంటి సామ్యాకారము

గైకొని నిచి నాకు నాహ్లాదంబు సేయుము.

120

చ. అనుడు ఐయార్దచిత్తుండగు - నప్పరమేశ్వరుండగ్గరీతి

ట్లగు డని మాచరించి నిని - మధ్యయనం బొనరించి కానరా

దనఱు మదీయవన్యపర - మాకృతి కచ్చినయేకభక్తిగా

ననమును దోచు దీని జన - నర్థము గానదు నీక చూపితిన్.

121

చ. నీకు హృదయవ్యభు నొంద నేని. మూఢత్వంబు విడిచి వికారభయండు వై సంక్రీతి

చేతిస్కుండవు గమ్ము. అని చెప్పి పూర్వప్రకారరూపంబు దాల్చి నిల్చినం గనుం

గొని కాంతేయుం డా సామ్యరూపంబు నూచి సచేతనత్వంబు నొందితి బ్రక్రీతి

స్థుండనైతి నని పలుకుటయు వాసుదేవుండు మత్కర్తపరుండును మద్భక్తుండును

వైన వానిని నన్ను బడయ వచ్చు నని యతని నాశ్వాసించి.

122

తే. అతఁడు మఱియును బ్రహ్మవి - ద్యాన్వయమునఁ

దనకు సందిగ్ధమైనట్టి - దాని నెల్ల

నడుగఁగా నమృహాత్ముఁ డ - త్యంతకరుణఁ

దెలియఁ జెప్పచు హృదయసం - చలత మాన్చె.

123

వ. ఇవిధంబునఁ బార్థున కుపనిషదర్థజాతం బవగతంబు నేసి మనసుకనటు వాపి
వివేకంబునకుం జేవ గలిగించి కృష్ణుం డీగుహ్యతిరజ్ఞానం బుపదేశించితి దీని నెఱింగి
కొని నీ కెట్లు చూడం బోలె నట్లు ప్రవర్తింపు మని పలికి యింతకంటెం బరమ
రహస్యం బొక్కటి నెప్పెద విను మని యతని కి ట్లనియె.

124

తే. క్రందుకొనుసర్వధర్మవి - కల్పములను

నెడల విడిచి దృఢంబుగ - నే నొకండ

శరణముగ నాశ్రయింపుము - సకలగురిత

ములకుఁ దొలగింతు నిన్నుఁ బ్ర - మోద మొంద.

125

వ. ఇప్పురమోపాయంబు.

126

క. నియతియుఁ దపమును నీదెస, భయభక్తులుఁ గలిగి నాకు - భక్తుం డై ని

శ్చయనిపుఁబుఁ డయినవానికే, బ్రయమున నెఱిగింపు వలదు - పెరివారలకున్.

127

వ. అని వెండియుఁ బుండరీకాక్షుండు నాచెప్పినయది లెస్సగా నాకర్ణించితే నీయ
జ్ఞానసమ్మోహం బంతయుం బొసెనే యనవుడు నర్జునుండు

128

ఉ. మోహతమంబు వాసెఁ దుది - ముట్టిననీదుప్రపత్తి వీతసం

దేహుండ నైతి గాఢపరి - దీప్తమహాకృతిఁ గాంచి బోధన

న్నాహనిరామయస్థిరమ - నస్థితిఁ బొందితి సర్వలోకని

ర్వాహవినోద నీవిమల - వాక్యముచొప్పున నెల్లఁ జేసెదన్.

129

వ. అని పలికి యప్పురమపురుషునకు సభక్తిక సాష్టాంగదండప్రణామంబు నేసి పార్థుండు
గృతార్థుం డై ధృతాయుధుం డయ్యె. అని చెప్పి సంజయుండు వెండియు నిట్లను.
కురుకులేశ్వరా యేను మునిగణేశ్వరుం డైనపారాశర్యకారుణ్యంబునఁ గృష్ణార్జునుల
యద్భుతపుణ్యసంవాదంబు వినుటకు మహాయోగీంద్రహృదయానందకరుం డైన
యద్వైపునిదివ్యరూపంబు గనుటకుం బాత్రభూతుండ నైతి. అమృహాత్ముండు దన
మధురవాక్యంబుల నుపదేశింప నత్యంతగుహ్యం బైనయోగప్రకారంబు విశదం
బుగా ననుసంధించితి. అమృహానుభావులసంభాషణంబులు నవ్విశ్వరూపునిమహనీయా

కారంబునుం దలంచి తలంచి యచ్చెరు వందుచుఁ బ్రియం బందుచు నుండుదు
నని మఱియును. 130

తే. అధిప యోగేశ్వరేశ్వరుం - ధైర్యకృష్ణుఁ, దును ధనుర్ధరవర్యుఁ డ - ర్జునుఁడు నెచట
నిలిచి రచ్చట విజయంబు - నీతి సిరియు, భూతి నిత్యంబు లగు నిది - నాతలంపు.

ప. అనిన విని ధృతరాష్ట్రం డి ట్లనియె. 132

క. ఇవ్విధమున నాయిత మై, క్రొ వ్వెలరారంగ నిలిచి - కురుపాండవులం
దెవ్వరు మును గడఁగిరి రణ, మెవ్విధి నూలుకొని చెల్లె - నెఱిగింపు తగన్. 133

20. బీష్ముని నవమదివసయుద్ధము.

(భీష్మపర్వము. ఆ. III.)

వ ఇట్లు గలయఁ బెరసి యపరాహ్లాంబున నుభయచతురంగమథనం బగుప్రథనంబు నేసె. అట్టియెడ భీష్మగ్రీష్టదిత్యుండు వేడి మిగిలి వాడి మెఱసిననారసంబు లను కిరణంబులు పఱగించి.

1

సీ. పండ్రెంటఁ బండ్రెంటఁ-బాండవగ్రజానిభీ, మునిమాద్రికొడుకుల-మూటమాట
నేడింట నేడింట - నేచి సాత్యకిని ధృ, వృద్ధ్యున్నునొప్పించి - సమదప్పతి
నార్చిన మాత్యపాం - డానీకములును సో, మకివరూఢినియును - మగధబలముఁ
గాశవైన్యంబుఁ గ - రూశనేనయు నొక్క, పెట్ట రయంబున - భీష్ముమీద
నురవడించినఁ బాండవో-త్తిరముఁ గృష్ణ, తమ్ముఁ బాంచాలనందను - సమ్ముఖమున
కడర నీ కాఁగి యందఱ - కన్నిరూపు, లై మహారణ మొనరించె - నస్త్రగురుఁడు. 2

ఉ. శాంతనవుం డనేకబల - సంతతి నుద్భటశౌర్యసారదు
ద్వాంతపరాక్రమస్ఫురణ - దాకి సముజ్జ్వలశాతసాయక
క్రాంతపరీతనిర్దధితి - కంపితపాతితమూర్తిఁ జేసి య
త్యంతిరయంబునం దనర - ధంబు గతుల్ మెఱయం బ్రదీప్తుఁడై.

3

మ. గజరాజోజ్జ్వలఘంటికావళిఁ దురం - గప్రస్ఫురత్కింకిణీ
వ్రజముం గాహళదుందుభిప్రభృతితూ - ర్యశ్రేణులఁ సుందర
ధ్వజఘంటాతతులఁ శరాసనగుణ - వ్రాతంబుఁ దున్నాడి ధ
ర్మజనేనాతతి ముంపఁ జేసెఁ బటుదో - ర్గర్వం బఖర్వంబుగాన్.

4

వ. ఇట్లు బల్లిదుం డయి మల్లడి గొని మార్గొన మగలు లేక మదంబునం బొంగి గాం
గేయండు పాండవేయులు వెఱఁగుపడ మఱియునుం గడంగి దుర్వారంబులగు
దివ్యాస్త్రంబులు దీటుకొల్పి యేదిక్కు సూచినం దాన యై రథికులను హస్తీకులను
నాశ్వీకులనుం దునిమిన గంధసింధుర క్రీడనంబున మ్రోడుపడినయుద్ధానంబుచం
దంబున నగు చున్నచోట్లును గాలుబలంబులం గనుపుగొట్టినం గాలుచేయి తల
దొక్కు యని యేఱుపాటు లేక వండం దఱిగినయ ట్లున్నయెడలును బెక్కుదెఱం
గుల చప్పట్లు నిగుడ రథచయంబులవయవంబులం గరిహాయనికరంబుల యెప్పులు

విలుగం గార్చిచ్చు పొదివిన వెదురుటడవిలేటంగునం దోచుపట్టును దఱచుగొడుగులు విటతాటనంబు సేసినం బెనుగాలిం జిక్కువడినకుసుమితకాశవనంబునుం బోలుచక్కట్లును బహురత్నమయమకుటాదిభూమాప్రజంబు వివిధవర్ణచామరజాతంబు నఱకి పడ వైచినం బ్రబలోద్ధతలులాయలులితం బయి కమలకైరవోత్పలాకీర్ణం బగుకొలని ననుకరించుప్రదేశంబులును వై పాండవసైన్యంబులు దైన్యంబు నొందియుఁ గలగుండుగొనియు బెండువడియుఁ గలంగం బాటియుఁ దొలంగం దెరలియుం గోలాహలబహుళంబు లగుట గనుంగొని గోవిందుండు.

5

ఉ. అర్జున చూచితే మనబ - లావళి నెల్లఁ గలంచు చున్నవాఁ
దూర్జితశౌర్యసంపదయు - నుగ్రభుజాబలవైభవంబు వి
స్ఫూర్జితవిక్రమార్థతియుఁ - జూపె నదీసుతుఁ డిట్టిచోట నీ
దుర్జయదర్శవిభ్రమము - దోఁవఁగఁ జేయక యున్కి యొప్పునే.

6

వ. అనిన వివ్వచ్చుండు విచారణోలాయత్తం బగుచిత్తంబుతోడ నిరుత్సాహుం డై
యున్నం జూచి వెన్నుం దెరిసి కి ట్లనియె.

7

క. మును మత్స్యనాథునగిరం, బున సంజయుతోడ నీవు - పొంగుచు బెట్టా
డినమాట లెల్ల మఱచిన, నిను నగ రే రథికవరు ల - నింద్యచరిత్రా.

8

వ. అనుటయు నర్జునుండు.

9

ఆ. సకలబంధుజనులఁ - నంపి కౌరవహీన, మైనరాన్య మహిమ - యేను బడసి
యనఘ యేమి సుకృత - మాచరించినవాడ, నగుదు మనసు గోలుప - దయ్యె ననికే.

వ. అయిన నీతో నప్పుటప్పటి కేటిమాటలు గలవు మిన్నేటికొడుకుం బడ వైచెదం
దేరు నడపు మనుటయు నారాయణుండు నదీనందనుస్యందనంబునకు సమ్ముఖంబు
గా రథ్యమృలం ద్వరితగతి నడపినం దెరలినసైన్యంబులు గూడికొని గాంగేయు
పయిం గవియ నొందు పెరిగి మహాస్త్రనికరంబులు నిగిడించి యబ్బులంబు నిలుప
రించి సింహనాదంబు సేసి.

11

మ. ఖరనారాచపరంపరోగ్రనిహతిఁ - గాండీవియంగంబు లా
తురతిం బొందఁగ నేసి బాణమయగా - త్రుం జేసి గోవిందు ని
ష్ఠురలీలం దురగంబులం బటుశర - స్ఫూతాస్యముల్ గాంగ స
త్వరుఁ డై యేసి రథంబు గూడఁ బోదిపెన్ - వాలంపమొత్తంబునన్.

12

వ. అప్పుడు.

13

తే: బీటువోయి రథ్యంబులు-మాటు మొగము, వడినఁదానొచ్చియుండియుఁ-దడవి శౌరి
నూలుకొనఁ జేసి తటిమిన - వ్రాలి తీవ్ర, భల్లమునఁ గ్రీడి భీష్ముని-విల్లు దునిమె.

క. అతఁ డొండొకవి లైత్తిన, నతిరయమున నదియుఁ దునుమ - నాతం డౌరా
శతమఖినందన యనుచును, ధృతి వేటొకవింట శరత - తిం బరఁగించెన్. 15

క. ఆబెట్టిదంపుటంపఱ, చే బీభత్సుండు నొచ్చి - చేడ్పడి మఱియుం
దా బంటుతనమ పటుబా, హాబలముగఁ బోరు చుండె - నంగము దూలన్. 16

క. విష్వచ్చునొవ్వు నెంతయుఁ, గ్రొవ్వున భీష్ముండు గడఁగు-కొల్లలయుం ద
కై-వ్వరు నాతనిఁ జేరక, దవ్వుల నిల్పుటయుఁ జూచి - తనచిత్తమునన్. 17

క. దారుణకోపం బడరఁగ, నారాయణుఁ డవుడు వైర - ణం దొరఁగి వెసం
దేరినాగలఁ బగ్గము లిడి, క్రూరత మునికోల యెత్తి - కొని యిల మఱికెన్. 18

శ్రీకృష్ణుండు రథంబు డిగి భీష్మునిపైకిం బోవుట.

వ. ఇట్లు లంఘించి. 19

మ. ధరణీచక్రము గ్రక్కునం గదల ది - గ్దంతావళశ్రేణికం
ధరముల్ మ్రొగ్గఁబడెన్ దిశావలయ ము - త్కంపంబు గా నీబలం
బురులం బాఱఁగ భీష్మువై గవిసె రౌ - ద్రోద్రేకముం జూచి ఖే
చరలోకంబును సంచలించ హరి చం - చద్వాహుఘోరాకృతిన్. 20

తే: లలితకీతాంబరంబువి - లాస మొప్ప, సింహనాదోద్భటం బగు - చెలువుతోడ
మెఱుఁగువెలుగునుగర్జయ-మెఱయవచ్చు, కారుమొగులనఁగృష్ణునా-కారమొప్పె.

వ. అట్టియెడ. 22

క. బలుజీవము వోయిన వెల, వెలఁ బాటుచు నీదుయోధ - వీరులు వొలిసెం
బొలిసె నద భీష్మఁ డనుచును, గలఁగం బడి యజ్ఞు లెత్తి-కనుఁగొను చుండన్. 23

చ. కనుఁగొని భీష్మఁ డుల్లము వి - కాసము నొందఁగ నల్ల నివ్వె యి
ట్లనుఁ జనుదెమ్ము వేగమ మ - హాత్మ వికస్వరపుండరీక లో
చన యిది లెస్స నా కిచట - శాశ్వత మైనయశంబు నచ్చట
న్విసుతికి నెక్కు-సద్గతియు - నీదయఁ జేకుఱ జేయు మిష్టమున్. 24

వ. అని పలుకునంత జంభాంతకనూనుండు సరభసంబుగా రథంబు డిగ్గ నుటికి వెన్ను
వెనుక నెయిది కరంబులఁ గ్రుచ్చి పట్టిన నతండును దిగిచికొని వెండియుం బోవం

బోవఁ బదియడుగులకొలంది నాకాంతేయుండు పడన్దైర్యంబును బాహువీర్యంబును
మెఱయ మహీతలం బూని మెట్టి నిలువం బట్టి నిట్టూర్పు నిగిడించుచు నద్దను
జమర్దనుతో ని ట్లనియె. 25

ఉ. కయ్యము సేయ సే నని య - కల్పబుద్ధిఁ బ్రతిజ్ఞ సేసి నీ
వియ్యోడఁ దప్పితేని జగ - మే మను నించుకనేపు పోరులకొ
డయ్యట దప్పె నాపయిఁ గ - డంగినభీష్మునిపాటు నూతు రా
వయ్య రథంబుమీఁది కిటు - లాశ్రితమానము పేఁటిఁబుత్తురే. 26

వ. అని ప్రార్థించినం బాధ్యపలుకులకుం బ్రియం బంది ముకుందుం డూరక మరలె. ఆ
య్యిరువురు నెక్కినయరదంబు శిఖరద్వయసుందరం బైనతైలంబునుంబోలె బాలించి
నిలిచినం బ్రశయకాలభైరవరవం బగువారిదంబుకరణి గర్జిల్లుచుఁ బటునారాచపట
లాసారంబు నిగిడించి వారల వెగడువఱచి యచ్చట నొండొరుల మెచ్చక యటిమి
తటిమిన వైరిపీరుల రూపుమాపి భీష్ముండు భీష్మణాకారుం డై పరిక్రాంతులైనకృష్ణా
ర్జునులును భీతు లగుభీమసేనప్రముఖులును జేయునది లేక చూచుచుండం బాం
చాలబలంబుల బారిసమరునప్పుడు బలుమానిసి సలిచీమలం గాలం జమరుచందంబు
దోచె నయ్యవసరంబున. 27

క. తా నస్తశిఖరి మఱువడఁ, బోనియపుడు పాండురాజ - పుత్రవీరాజ
తేనెన పాడ వడఁగు ననుకృప, నో నలినాత్తుండు గ్రుంక - నుర్రీనాథా 28

వ. అట్టియొడ ధర్మతనయుం డతిఘోరం బగుసంధ్యాసమయంబునం బంకనిర్దగ్నయైన
గోవునుం బోలె నున్న నిజసేనం జూచి యొక్కింతసేపు చింతాక్రాంతుం డై యప్ప
టికిం దిగుచుటయ కిర్ణంబుగాఁ దలంచి తిగువారలనెల్లం దివియ నియమించి. 29

క. గాంగేయుచేత సెంతయు, భంగపడితి మనుచు వగచు - పార్థాదులు ద
న్నుం గొలిచి చనఁగ విడిదల, కుం గడు విన్న నయి పోయె - గురువంశనిధీ. 30

వ. ఇట్లు పాండవవ్రాహంబు లోహటించి పోయినం దారును దమబలంబులఁ దివియ
నియమించి. 31

చ. ఎలమి నమస్కరించుచు న - హీనపరాక్రమభంగు లేర్పడం
బలికి యుదాత్తవాక్యములఁ - బ్రస్తుతి సేయుచు భీష్మ నందఱు
న్బలసి భవత్తనూజులు మ - నంబులు నిండి ముదంబు మోములకొ
వెలి విరియంగ నేగిరి న - వినవిభూతి నివాసభూమికిన్. 32

వ. ఇట్లు ధర్మతనయుండు దొప్పిదవనాటిబవరంబున బెండువడి యానిశాసమయంబు నందు రహస్యప్రకారంబున. 33

క. మనమున విషాద మడరంగ, ననుజులఁ గూర్చికొని దాన - వాంతకుసదనం బునకుం జని యిట్లను నా, తనితో నాత్మీయకార్య - దశ దెలియుటకున్. 34

క. కార్పిచ్చు గవిసి మృగతతి, సెర్పుకరణి నేడు భీష్మ - డేచినకడిమిం బేర్చి మనసేనఁ బొదివె శ, రార్పుల నవ్వీరుఁ గన్ను - లారం గంటే. 35

మ. మనవా రెవ్వరు నోర్వ రాతనికి దు - ర్తానంబునంజేసి యే మును గార్యస్థితిఁ గాన నైతి విను ని - ర్తూలంబుగాఁ బోరఁ జచ్చిన సామ్రాజ్యము గొన్నయ ట్లగునె ని - శ్చింతంబునం గాననం బునకుం బోయెదఁ దమ్ములం గొని తపగ్గ - పూజ్యుండ నై యుండెదన్. 36

క. మున్నును నేఁ గారణము గ, నన్నియిడుమ లనుభవించి - రనుజులు వీరిం గ న్నారఁ జూతుఁగాని జ, గన్నుతి భీష్మనకుఁ గోలు - గా నీఁ జాలన్. 37

ప. నీకు మాదెస ననుగ్రహంబు గలదేని కయ్యంబు దక్కి ధర్మవిరోధంబు గాకుండు నట్టియొక్క తెరువు సెప్ప మని సకరుణంబుగాఁ బలికిన విని శౌరి సాంత్వినవచ నంబుల ననునయించి యతని క ట్లనియె. 38

క. సత్యప్రతిజ్ఞుడవు నీ, వత్యద్భుతబాహువీర్య - లనుజన్ములు దౌర్గత్యము గల్గునె నీకు న, మాత్యుండ నై యేను రాజ్య - మహిమ నొనర్తున్. 39

క. వగవఁగ నేటికిఁ బార్థుండు, దెగువకుఁ జొర కున్న భీష్మ - దెగఁ జూచి వెసం బగ యడఁగించెద నన్నుకొ, మగిడింపక చూచు చుండు - మనుజాధీశ. 40

తే. సఖుండు సంబంధి శిష్యుండు - సప్యసాచి, నాకు నతినికినై యేను - నరప ర్శ్యా కూర్చిమై నిత్తుఁ గండలు - గోసి యైన, నరయ నాతిండు నాయెడ - నట్టివాడ. 41

ప. ఉపప్లావ్యంబున నతండు సంజయుతో నాడినబలుమాటలకు నులూకుండు వచ్చి నప్పు డతనిపలుకులం బుట్టినబెట్టిదంపుఁ దనంబునకుం దగినయంత నాకుం జేయ వలయు. నేను నీరండెడలం బెక్కులు పలికినవాడ. మాకిరువురకు నొండొరువుల పలుకులు పరిపాలించుట సమయం బయి యుండు ననిన పగుడేవనందనునకు ధర్మ నందనుం డిట్లనియె. 42

క. కయ్యము సేయక తగుసా, హామ్యము సేయఁ గలవాడ - నని పలికితి, నిన్నియొడ నే బొంకింతునె, దయ్యము నా కేల యిట్టి - దైవ్యము దెచ్చెన్. 43

వ. నాకు దేవవ్రతునకు నొక్కసమయంబు గలదు. అష్టహస్తంబు గౌరవులకు నయి కయ్యంబు సేయుటకును నాకు హితం బగుకార్యంబు బుద్ధిం దలకొనుటకుం బూనినవాఁడు. అతండు రాజ్యం బొసంగు నని పలికి సభేదంబుగా ని ట్లనియె. 44

ఆ. అకట తండ్రి సచ్చి - నంతనుండియు మము, నరసి ప్రోచినట్టి - యనుగుఁదాతఁ జంప మదిఁ దలంచు - తెంపు సూచితె రాజ, ధర్మ మింత్రూర - కర్మ మగునె 45

వ. అనవుడు. 46

తే. విని మురాంతకుఁ డితఁడు శాంతనవుఁడకు, నరుగఁ జూచినవాఁ డని-యాత్మ నెఱిగి క్రష్ణుఁగ నేతెంచెదు-గాక యనిన, యన్నదీసూనులొంటివా-కృములు దలచి.

వ. అజాతశత్రున కి ట్లనియె 48

ధర్మరాజు రహస్యప్రకారంబున భీష్మునియొద్దకుఁ బోవుట.

ఆ. నీతలంపు లెస్స - నీవు ము న్ననినట్ల, కాక భీష్మఁ డలుక - గదిరి పోరఁ జక్కఁ డాచె నేని - శత్రువుల్ వొలియరె, యిప్పు డతనిపాలి - కేగు మధిప. 49

సీ. నీవు ద న్నడిగిన - నిజవధోపాయం బ, వశ్యంబుఁ జెప్ప దే - వప్రతుండు మనము రహస్యవ - ర్తనమున నందఱ, మును చని యష్టహా - త్మనకు భక్తి నెరఁగి తెల్లంబుగ - హితకార్యగతి విన, యంబుమైఁ బ్రార్థించి - యడిగి యతని సదయమంత్రోపదే - శంబున నెగడుద, మని యిట్లు హరి నిశ్చ - యంబు సేయ నయ్యజాతశత్రుఁ - డనుజులు నతఁడును, దాను సౌమ్యవేష - ధర్మ మొప్పు నతినిగూఢవృత్తి - నాపగానుతుమంది, రమున కరిగి సముచి-తముగఁ జొచ్చి. 50

వ. అతనిం గాంచి యధికశక్తిం బ్రస్తవనపూర్వకంబుగాఁ దత్పాదంబులకుం బ్రణమిల్లిన నతిం డత్పాదరంబునఁ బేరువేర వార లందఱసేమంబు లడిగి యి ట్లనియె. 51

క. ఇచ్చటికి మీర లందఱు, వచ్చినపని యేమి యేది - పలసిన నడుగుం డిచ్చెద దుమ్మర మైనను, జెచ్చరఁ దలకొని ఘటింపఁ - జేసెదఁ బ్రీతిన్. 52

వ. అని తెలి వొందినమొగంబుతో నడిగిన దీనాననుం డగుచు ధర్మసూనుం డతని కి ట్లనియె. 53

క. మాకెవ్వఁ యి సామ్రాజ్యము, సేకులు నెబ్బంగి బహుళ - సేనోత్సాద వ్యాకులత రాక లెక్కుం, జేకొని యత్రైఱుగు కరుణఁ - జెప్పఁగ వలయున్. 54

క. అనవుడు నేఁ బెనఁగఁగఁ మీ, కనఘా వైద్యత్తయంబు - నగు సామ్రాజ్యం బును గా నేరదు గావున, నను నిర్జింపంగ శోభ - నము లెల్ల నగున్. 55

వ. అని పలికిన శాంతనవునకుం గౌంతేయాగ్రజుండు.

56

ఉ. చిచ్ఛఱకన్ను మూసికొని - చేతిక్రిశూలము డాచి లీలమై
వచ్చినరుద్రుచందమున - వ్రాలుదు వీ వనిలోన నోర్వఁ గా
వచ్చునె నిన్ను నెట్టిమగ - వారికి నీకృప నాశ్రయింపఁగా
వచ్చితి మెవ్వధిగఁ గెలువ - వచ్చు మహాత్మ యెఱుంగఁ జెప్పవే.

57

క. అనుటయు నిట్లను గంగా, తనయుఁడు నీ చెప్పినట్లు - తథ్యం బది న
న్ననిమిషులు గెలుతురే చే, ధను వుండఁగ వినుము తద్వి - ధము దేటపడన్.

58

తే. ఇట్టివానిఁగ నన్ను మీ - రెఱిఁగి యిచటి
కిందఱును వచ్చి యక్కటా - యిట్లు లడుగ
మీకుఁ బ్రియ మైనకార్యంబు - మెయికోనంగఁ
గనుటకంటెను సుకృతంబు - గలదె నాకు.

59

ప ఏ నాయుధవ్యాపారంబువలన నుదాసీనత్వంబు నొందిన నన్నుజయింప సమకూ
రు. జోడు వుచ్చినవానిని గైదువుఁ బెట్టినవానిని సిడంబు డించినవానిని నంగనను
నంగనాపూర్వుని నంగనాభిధానునిఁ దలచీర వీడినవానిని భ్రాతృహీనుని నపుత్ర
కునిం గని యేఱుఁ బోటుఁ దక్కి సమరంబు సేయ మానుదు. మఱియు నొక్క
వ్రతంబు పూనినవాఁడను పుట్టినప్పడు లేక నడుమ దైవం బిచ్చినపురుషత్వంబు
గలవానితోడఁ గయ్యంబు సేయను. కావున మీకు నుపాయంబు నెప్పెద ద్రుపదు
నపత్యం బైనశిఖండి యట్టివాఁ డగుట మీరెఱుంగుదురకాదె. విశేషించి ముందటి
పుట్టువున నంగన యగుట వాని కెదు రేయ కుండుదు. అర్జునుండు వానిం బురస్క
రించుకొని వచ్చి యే నేయుట మానినయెడ నొప్పించి పడ వైచునది. పదంపడి
బంధుమిత్రు లగుధార్తరాష్ట్రుల గెలుచుట సుకరం బగు. ఇది నాపనుపు. ఏను
బనిచినట్లు చేయుం డని సహృదయంబుగాఁ జెప్పిన నట్లు దేవవ్రతుచేత ననుజ్ఞాతు
లై వార లతనికి సమస్కరించి వీడ్కొని విడిదలకుం బోవు చున్న సమయంబున
బీభత్సుండు.

60

ఆ. సురనదీసుతుండు - పరలోకగతి నిరీ, క్షించుటకును దాను - గృతకవృత్తిఁ
జంప వలయుటకును - సవిషాదమానసుం, డగుచు నిట్లు లనియె - నచ్యుతనకు.

61

క. గురునిఁ గృతప్రజ్ఞుని ధ, ర్గరతు పయోవృద్ధు లోక - మాన్య దయాశుక్
సురతఱినీసుతు వంచనఁ, బురుషోత్తమ చంప బుద్ధి - పుట్టదు నాకున్.

62

ఆ. నన్నుఁ బాంశుకేలి - నున్న నర్థిలి నెత్తి, మేనిధూలి దనదు - మేను పొరయఁ
శ్రీతిఁ గొగిలించి - మాతండ్రిగుణము ల, గ్గించి కన్నునీరు - నించు నతఁడు.

63

ఉ. అక్కట తండ్రి లేనిమము - నమ్మెయిఁ బెంచిన తాత నిమ్మెయిం
ద్రెక్కొనఁ గా దతండు సము - దీర్ఘభుజాబలశౌర్యశాలి యై
యిక్కడిసేనఁ జక్కడిచే - సేనియుఁ జూతునకాక ధర్మముం
దక్కుట కోర్వఁ జాలుదునె - ధర్మజాతమ్ములు క్రూరకర్తులే. 64

ప. అనిన విని కృష్ణుం డాజీష్ణున కి ట్లనియె. 65

ఉ. క్రూరతి కోర్చి యించుకయు - రోయక పైకొని యెల్లభంగులకొ
వైరులఁ జంపి భూప్రజకు - వర్ధనముం గలిగించి పాడిమైఁ
గో గరి గొంచు సద్యయము - గోరి యొనర్చుట రాజధర్మవి
స్తారముగా బలారికి ప - చెప్పతి నెప్పుట యప్రసిద్ధమే. 66

చ. అనిమొన నోర్తు భీష్ము నని - యాడిననీదగుపూన్కి లోక మె
ల్లను విని యుండఁగా నిటు చ - లం బెడలం జన దెట్టు లైనఁ జం
పన తగు రాజధర్మపరి - పాలన గా కది క్రూరకర్తమే
నిను విధి పంచె శాంఠనపు - నిం దెగటార్చుగ వేయు నేటికిన్. 67

చ. అనుటయుఁ గ్రీడి యిట్టు లను - నాద్రుపదాత్మశాశ్వ మాపగా
తనయవధార్థ మం ద్రదియుఁ - దప్ప దతండును వాని సేయఁ డే
ను నతని సేయుచుండమున - నూల్కాని యన్యు సేయు చుండు వాఁ
డనితరవధ్యకాయుఁ డగు - నాయనఁ దాఁ బడ సేయు నుగ్రతన్. 68

ప. అనవుడు నవ్వ కవ్వడిఁ గుమలనాభుం డి ట్లనియె. 69

ఉ. నీ వొకరుండు దక్కఁగ న - నింద్యచరాక్రమశాలి భీష్మునిం
జానఁగ సేయ నెవ్వఁడును - జాలఁడు నీతిల పెన్ని భంగులకొ
వైవముచూపువోలె దుది - దాఁకునె యవ్విధ మిట్టు లుండఁగాఁ
ద్రోవఁగ వచ్చునే యెటులుఁ - ద్రోచినఁ బోవదు చూచుచుండుమీ. 70

ప. అని పలికిన విని యతం డట్లు కాక యప్పటికి నె ట్లయిన న ట్లయ్యెడు నని యర్థు
నుం డియ్యకొనిన గోవిందుండును ధర్మనందనాదులుం బ్రమోదంబు నొందిరి. 71

21. భీష్ముని దశమదివసయ్యుద్ధము.

(భీష్మపర్వము. ఆ. III.)

- క. మొన లెల్ల విలుగ మధ్యం, దినమునయినుమాడ్కి బయలఁ - దేజోనిధి శం
తనుసూనుఁ డొప్పె నప్పుడు, గనుఁగొని యి ట్లనియె శౌరి - గాండివితోడన్. 1
- క. మనమోహరములు నెడి కను, కనిఁ బాటెడు నిప్పు డాప - గాసుతునకు గ్ర
క్కున నీవు మార్కొనక త, క్కినఁ గార్యము దప్పుఁ బొదివి - గెలుపుము కడఁకన్.
- వ. అనిన విని యతండు రథరథ్యసారథిసహితంబు గా సురనదీనందను నమందమార్గణ
పుంజంబునం బొదివె. శిఖండియుం జేరి నారాచంబుల నొప్పించిన దేవప్రతుండు
వాని నేయ నొల్లనిసందున నానవ్యసాచి యతనివిల్లు దునిమి పెల్లేయు చున్నం
జూచి నైరింపక శల శల్య కృప కృతవర్త చిత్రసేన భూరిశ్రవః ప్రభృతివీరలోకం
బతిలోకంబుగ దివ్యాస్త్రజాలంబులు నెఱపుచు నేయుచు భీష్మన కడ్డపడుండు
దలకడవుం డను నెలుంగులు నిగి ముట్టి బలసమేతంబుగా నడవినం గని సమీర
నందనసాత్యకిసౌభద్రవిరాటద్రుపదఘటోత్కచప్రముఖయోధవర్గం బనర్గళభంగిం
దఱుమం దత్రైన్యంబులు గూడుకొని కవిసిన దివిజదానవసంపాతసమయసమరిం
బయ్యె. అందుఁ బురందరనందనుండు మనసైనికుల కందఱ కన్నిరూపు లయి
యైంద్రవారుణాగ్నేయాదిమహాశరంబులం దెరల్చుచు సురక్షితుం డైనశిఖండిం
బురికొల్పికొని మీతండ్రి నేయించుచు నతం డెన్నివిం డైత్తిన నన్నిటిం వోడ్తోన
తునుమాడు చుండె. ఆ క్రీడిపై నతం డుగ్రశక్తి ప్రయోగింప నదియునుం ద్రుంచి
నూతునిం గేతనంబునుం గూర్చిన. 3
- సీ. మనమున భీష్మఁ డి - ట్లని వితర్కించుఁ బాం, డవుల నాయొక్కవిం - టన కడంగి
గలువనే వీరికిఁ - గృష్ణుండు ప్రాపు గా, కున్న నిం కది యట్టు - లుండ నిమ్మ
కృష్ణుఁ దోడుగఁ గొని - కీడ్పడి వీరలు, వచ్చినఁ జెప్పితి - వధవిధంబు
సమర ముపేక్షించి - శాంతిమై నుండెద, నడిచిపా టేటికి - ననఁగ నెఱిఁగి
చదల సుర లిట్లు మే లిది - సమృతంబు, మాకు నని ప్రీతిమైఁ జెప్ప - మాట లాతఁ
డొక్కఁడగుండును వినియె నే - నొకఁడు వింటి, మునిమహానుభావంబున-మనుజునాథ.

వ. తదవసరంబున సూక్ష్మజలశీకరశిశిరం బగుమారుతంబు మరుత్తటిసీతనయుమీఁద
నుడిసె. సురదుందుభులు మ్రోసె. కుసుమవర్షంబులు గురిసె. అవియు ననన్యగోచ
రంబు లయ్యె. ఇట్లు నిశ్చయించియు నమృహాత్మం డూర కున్నం గెలని కొకభంగి
యై తోచు నని తలంచి. 5

తే. ఒక్కవి లైక్కువెట్టంగ - నుఱక వెస శి, ఖండిపటుమార్గణంబులఁ - గడఁగి యేయ
నతఁడుమిసిమింతుఁడును గామి - కల్లనవి, పఱపెఁ దనయమ్ములతనిపై - ఫల్గునుండు.

వ. శాంతనవుండును సముల్లాసంబున నేసిన. 7

క. నరుఁడు దనమీఁదఁ దొరఁగెడు, శరములు వారించి యతని - చాపం బధిక
త్వరితగతిఁ ద్రుంచి యతని, పురనారాచంబు దనువు - సార నేయుటయున్. 8

వ. తమకుం దమయోధావరులకుఁ వారింపం జేరం జెనయం గొలఁది కాక వెల్లివిరిసిన
శరనిధిభంగింబొంగినవివ్వచ్చు వెఱుగుపడి చూచుచుం దన్ను విడువక కలంకుల
నున్నకొడుకులం గనుంగొని మీతండ్రి రారాజాతో ని ట్లనియె. 9

మ. అని దేవాసురకోటి కైనను నశ - క్యం బివ్వుహావీరు మా
క్కొన వీఁ డల్లిన మర్త్యు లేయెదు రుదా - రుం డైనయీక్రీడి ద
క్కిన నిష్పాండసవైన్య మింతయును మ్రు - గ్గింపంగ నేఁ జాలుదుఁ
విను సత్యం బిది వీనివింటి కెదురఁ - వి లై త్త లేఁ డెవ్వఁడున్. 10

క. అను నెడ శిఖండిచాపము, వెనుకం దనవిల్లు నిల్పి - వెస నాతం డే
సినభంగిగ నరుఁ డేసెను, జననాయక దొడ్డనార - సంబుల భీష్మున్. 11

వ. అప్పుడు దేవప్రతుండు దుశ్శాసను నాలోకించి. 12

సీ. అశనికల్పము నీవి - యర్జునుబాణముల్, గాని శిఖండివి - గావు నుమ్ము
కర్కటి గర్భంబు - కరణి గాత్రము వ్రచ్చె, నిట్టివి వీనికి - నెందుఁ గలవు
బ్రహ్మదండంబుల - పాటి యై మర్దంబు, నిట్లు నో నాటునే - యితినిచేత
జముదూత లట్ల ప్రా - ణముల వెలార్పంగ, నీద్రుపదాత్తజాఁ - డెన్నఁ డేసె
దృఢవిముక్తములును - దీప్తాస్పతులు లక్ష్య, శుద్ధిమంతములును - సునిశితములు
వైన నారసంబు - లతనివి గాక యీ, తనివి యగునె యెవ్వి - ధమునఁ జూడ. 13

క. అనుచుఁ బటుశక్తి నప్పా, ధ్ధని వైచిన నది యతండు - దునుమాడుడు శాం
తనవుండు వాలుం బలకయుఁ, గొని యరదము డిగ్గఁ జూచు - కొలఁదిం బెలుచన్.

తే. ఏసి యారెంటిఁ దునియలు - నేసి యెలుఁగు
నూపి యే నుండ వెఱ పేల - నాపగాత

- నూజుఁ బొదువుఁడు మీ రని - యోజుఁ జెప్పె
శక్రతనయుండు దనయోధ - జనుల కెల్ల. 15
- వ. అప్పలుకు లాకర్ణించి. 16
- క. ఏయుండు పొదువుం డడువుఁడు, ప్రేయుండునుచు వారు జాహ్ను - వీరనయుఁ గడుకా
దాయుండు మనసైనికులుం, గో యని లెలపడ్డఁ బోరు - ఘోరం బయ్యెన్. 17
- వ. అప్పడు. 18
- తే. ఏచి గాండీవి కురుసేన - నెగవ నతని, వారు మోసక భీష్ముని - జేరి యొడల
ప్రేలఁ డెడ లేనియట్లుగ - వివిధభంగి, నిఘరాస్త్రశస్త్రంబుల - నినిచి రధిప. 19

భీష్ముండు శరతల్పగతుఁ డగుట.

- వ. అంత నంశుమంతుండు శాంతుం డగుచు వచ్చె. అట్టియెడం గదిసి కవ్వడి గాంగేయు
మైఁ గ్రూరనారాచనికరంబులు నిగిడించి పడం ద్రోచిన 20
- క. తూర్పుతల గాంగ నీనుతు, లేర్పడఁ గనుగొనుచు నుండ - నిల గంపింపక
దర్శింజ్జ్వలుఁ డాభీష్టు. డ, హర్షతి యస్తాద్రి సేరు - చక్లుగఁ బడిగెనున్ 21
- తే. తనువు ధరఁ బొంద కుండఁగఁ - దల్పభంగి
శరము లూత యై పాలు పారె - నరవరేణ్య
యట్లు శరతల్పగతుఁ డగు - నమృతాను
భావు దేవవ్రతుని దేవ - భావ మొందె. 22
- చ. అనిమిషు లస్త్ర సూచి మృతుఁ - డయ్యెడు నక్కట దక్షిణాయనం
బునఁ గృతపుణ్యుం డంచు వగఁ - బొందిన భీష్మ డెఱింగి వారి కి
ట్లను నురలార కాలగతి - నాత్మఁ దలంచుకాదె మేనిలో
నునిచినవాడఁ బ్రాణముల - నుమ్మలికింపకుఁ డించుకేనియన్. 23
- వ. సత్యవతీవివాహం బొనర్చుటకు మాతండ్రి మెచ్చి యవధ్యత్వంబును స్వచ్ఛంద
మరణంబును నిచ్చినవాడు. కావునఁ దద్వరప్రభావంబున నావధంబున కే నొడం
బడక కాసేర దయ్యెడు. ప్రాణంబులు నావశంబ యనిన విని వారలు సంతో
షించిరి. ఆసమయంబున భాగీరథిపనుపునం గొందలు మునివరులు హంసరూపం
బుల నమృతాత్మునకు దక్షిణాయనం బెఱింగింపం జనుడెంచి యతండు చెలిసి యునికి
నతనిచేత నెఱింగి ప్రియం బంది యేగిరి. అట్టియెడ దుర్యోధనుండు వుచ్చిన

దుశ్శాసనుండు గుంభసంభవుపాలికిం బోయి భీష్ముపాటు సెప్పిన నతండు మూర్ఛిల్లి
యొక్కింత దేటి దీనాననుం డగుచు నప్తుహీనాధుకడకుం జనియె. 24

* * * * *

వ. అప్పుడు కౌరవులుం దారును దమవారును మైమఱుపు లూడ్చి యాయుధంబులు
వెట్టి గాంగేయుకడకుం బోయిరి. కాంతేయులు నట బంధుమిత్రసహితు లయి
యచటికిం జనిరి. ధనంజయుం డొక్కరుండును ధనుష్పాణియై యరిగె. ఇట్లయ్యిరు
దెఱంగులవారలుం దత్కాలప్రకాంతస్వాంతు లై యన్యోన్యవిషయరోషంబులు
దక్కి తన్నుం బరివేష్టించినం గులగురుం డగునమ్మందాకినీనందనుండు వారి నభి
నందించి కొలిపించికొని యుండె. 25

తే. తనకుఁ గ్రీదల యని భన - త్తనయులకు నె
ఱుంగఁ జెప్పిన వారు గ - డంగి మెత్తఁ
దనము గలతలగడలు దేఁ - బనుచుటయును
నాచి చిఱునవ్వుతో సవ్య - సాచి బిలిచె. 26

క. పిలుచుటయు నతండు బాష్పము, లాలుకఁగ గాండివము వెట్టి - యొయ్యన చనినం
డలగడతూపులు సెజ్జకు, నలనడఁ బెట్టు మని భీష్మ - డాతనిఁ బనిచెన్. 27

వ. ఇట్లు వనిచినం బార్థుం డట్ల చేయుడు నని గాండివంబు వుచ్చికొని మఱియు
ననుజ్ఞ గొని మూడువాలమ్ము లభిమంత్రించి పెడతలఁ దాకి యెత్తి పట్టుకొని
వుంఖంబులు భూమి మోచి నిలుచునట్లుగా నేసినం దాత ప్రీతుం డై తల్పంబు
నకుం దగినయుపధానంబు వెట్టి తని యతనిం గొనియాడి సకలపాత్రులను ధాత్రీ
పతులను నవలొకించి. 28

క. గవిఁ గొల్చి యుత్తరాయణ, మవునంతకు నంపపాన్ను - నం దిట్లు మహే
ష్మవలీల నిలుతు నా కీ, దివసంబులఁ జేయ నలయు - దృఢరక్ష దగన్. 29

క. అలయ కరయ నోపినవా, రలు గ్రక్కునఁ బరిభ్రతోడి - ప్రాకారం బి
ట్టలముగఁ గావింపుఁ డనుడుఁ, దలకొని నీనుతులుఁ బాండు - తనయులు భక్తిన్. 30

వ. అత్తైఱం గాచరింపనుం దాత్పర్యంబున రక్షింపనుం దమతమయందుఁ దగినవారల
నియోగించిరి. అంతఁ జికిత్సకులు వచ్చి శల్యచికిత్స సేసెద మని తొడంగిన గాంగే
యుండు వారించి వారి కభిమతార్థంబు లొసంగి వీడుకొల్పె. గీతవాద్యనృత్త
ప్రవీణంబు లగుపాత్రంబు లమృహాత్మునకు వినోదంబు సలుపు చుండె. అట్టియెడ
నాదేవవ్రతుండు నీళ్లు ద్రావ నడిగినం దనుపారసీ రసేకులు గొని వచ్చిన నతండు.

తే. వినుడు శరత్పగతుడ నై - యునికిజేసి, యన్యసలింబు సేవింప - ననుచితంబు
నాకుఁ దేజోమయాస్త్ర వి - న్యాసవిధిస, ముత్థితం బైనభూజల - మొకఁడు దక్క.

వ. అనుటయుఁ గౌరవులును దక్కటిరాజులును వెఱుగుపడి యున్నం గవ్వడిం గనుం
గొని గాంగేయుండు. 33

క. శరవేదన సర్వాంగము, నెరియఁగ నా కిపుడు పెదవు - లెండెడుఁ దృష్టా
భర ముడువఁ దగిననీకులు, వెరవునఁ దే నేర్తు వీవ - వే తె వ్వునఘా. 34

వ. అనిన నట్ల కాక యని యతం డతనికిం బ్రదక్షిణంబు సేసి తేజోమయుం బయిన
మార్గణంబు పర్జన్యమంత్రాభిమంత్రితంబు గావించి మహీతలంబు గాడ నేసిన
భాసురచ్ఛాయం బగుతోయంబు ధారారూపంబున దివ్యగంధరసోపేతం బయి
యొగసిన. 35

ఆ. కౌరవులు ప్రకంప - గాఢవిషయు లైరి, పాండుసుతులు వారి - బలము నుబ్బి
యార్చి సంకు లొత్తి - రాజలంబుల నవ్వు, హత్తుఁ దృప్తఁ జేసె - నర్జునుండు. 36

వ. ఇట్లు తృప్తిఁ బొంది మందాకినీనందనుండు పురందరనందనున కి ట్లనియె. 37

ఉ నారదుచేత నిన్ను ముని - నాగునిఁ గాఁగ నెఱింగి యుండుదుఁ
శౌరియు నీవుఁ గూడిన న - సాధ్యము లెవ్వియు లేవు దర్పదు
ర్వారుడ వైననీవలని - వైరము గీ డని చెప్పఁ జెప్ప నీ
కౌరవరాజు మానఁడు దె - గం జెడుఁ గా కిట మీఁద భీముచేన్. 38

వ. అని పలికి దీనమానసుం డగు చున్న భవత్సూనుతో ని ట్లనియె. 39

మ. నరుఁ డత్యద్భుతవిక్రముం డతని కా - నారాయణుం డాత్మఁ డె
వ్వరికిఁ వీరి జయింప రాదు సమరా - వప్తంభముం దక్కి ధ
ర్మరతుం డైనయజాతశత్రునకు నిం - ద్రప్రస్థ మి త్తుర్ధరా
జ్యరమం బొందుము మీరు గొందఁ జయినం - జా కున్న నీ కొప్పదే. 40

వ. అని పలికి యూర కుండినం గౌరవపాండవులును మాటుపలుకక యతనికి నమ
స్కరించి నిజనివాసంబులకుం జనిరి. 41

* * * * *

వ. తదనంతరంబ కర్ణుండు గాంగేయుకడకుం బోయి భక్తివిషయంబులు దోఁపం బాద
ప్రణామం బాచరించి. 42

- అ. అలుక దక్కి నన్ను - నధికవాత్సల్యశీ, తలముగాఁగఁ జూచి - తగినమాట
లాడవే మహాత్మ - యనుటయు నాతండు, గారవమున నతనిఁ - జేరఁ బిలిచి. 43
- వ. ఒక్క కరంబు మలంచి కౌఁగిలించికొని యచ్చట నున్నరక్షకాదిజనంబుల నవలం
బోవం బనిచి యతనితో ని ట్లనియె. 44
- క. నీదెసఁ గోపింతునె కుల, భేదముగాఁ బలుకుటయును - బిడ్డలఁ జెఱుపం
గా దని కినియుదు లే దన, రా దలఁతును నిన్ను నిఘ్న - రంపుఁబలుకులన్. 45
- వ. అది శిక్ష గాని రోషంబు గా దట్లుం గాక. 46
- క. నీయుదయము దైవికగ, రాభిమత్తము నీకు మర్త్య - లసప్రభులు గౌం
తేయుండవు గాని విను రా, ధేయుండవు గావు నీవు - ధీరవిచారా. 47
- వ. ఇది కృష్ణదైవపాయనుండు నాకు నేకాంతంబున నెఱింగించె. నేనునుభవదీయతేజో
విశేషంబువలననుం గనుంగొని యుండుదు. పాండుతనయుండ వగుటంజేసి నీయెడ
వాత్సల్యంబు కాని మాత్సర్యంబు లేదు. ఒక్కటి పెప్పెద వినుము. ఏను గురుపాండ
వులవైరం బుడిపి వుచ్చితి. అప్పాండవేయు లజయులు. అప్రమేయుం డగు
కృష్ణుండు వారికి విధేయుండు. కావున వారలతోడివిరోధం బొప్పుదు. నీవును
నొండుదలంపు తక్కి యక్కాంతేయులం గలసి యుండు మనినం గర్హం డతని
కి ట్లనియె. 48
- క. కాంతేయుండ నగుదు నది, యంతయుఁ దొల్లియును వింటి - నార్యులచే ని
ట్లీంతయు నెఱిగినఁ గుంఠి, సంతానము తోడిపాత్తు - సయనే నాకున్. 49
- ఉ. వారు మహాబలుల్ హరియు - వారికిఁ బ్రాపు గలండు వారలం
బోర జయింప రామియును - బుద్ధి నెఱుంగును వైనఁ గౌరవ
త్సారమణుండు సేయుతగు - మన్నన లెల్లఁ దలంచి చూచినకా
భూరివివేక యే విడిచి - పోవుట ధర్మమే వీరకర్తవ్యే. 50
- వ. అదియునుం గాక. 51
- ఉ. మాటలు పెక్కు లాడి యను - మానము లేక సభం గడంగి ప
ల్కాటుఁ బరాభవించితిఁ జ - లంబునఁ బాండవకోటి కెప్పుడం
జేటు దలంచి యే బలువు - నేసితి వైరము నాకు నింక నీ
వీటికి వారివీటికిని - వెక్కస మయ్యెడు కయ్య మొ ప్పునన్. 52
- కా. దైవాధీనము సర్వమున్ మనమతిం - దప్పింపఁగా వచ్చునే
నీ వింకన్ నను నొండు వల్కక పరా - నీకంబుపైఁ బంపు మ

తేనాధర్మము నిర్వహించెద బలో - తేనకంబు లోకంబు సం
భావింపఁ విహరించెదఁ మురరిపుం - బాధ్యం దలంకించెదన్.

53

చ. అన విని భీష్మఁ డిట్లు లను - నంతకుఁ జాలు టెఱుంగనే సుయో
ధనునకు నెపు నీదుభుజ - దర్పమ కాదె సహాయ మెద్ది యా
తనికిఁ బ్రియంబు దానిన యు - దాత్తమతిం దగ నాచరింపు నీ
మనమున సంతసిల్లు మను - మానము దక్కు మనుజ్ఞ యిచ్చితిన్.

54

వ. అని తెలి వొంది పలికినదేనవ్రతుబంధుభావంబునకుం బరమానందంబు నొంది
రా ధేయండును నిజనివాసంబునకుం జనియె.

55

22. అభిమన్యు వధ.

(ద్రోణపర్వము. ఆ. II)

న. అట్లు భారద్వాజుండు పశ్చిమవ్యాసంబు సంగుటించినెడ వివిధదేశంబులరాజులు
 దళంబులును రాజకుమారులు గీసరంబులును గర్భగుశ్శాసనబహుళసేనాపరివృతుం
 డయి కురువిభుండు గర్భిణయునుం గా నభేద్యభంగి నొనర్చిన నది వలయాకారం
 బగుటంకేసి గర్భవ్యాసంబు ననం జను. అమృగరంబు మొగంబునం దాను
 దర్పంబు మోయ నెఱుంగు చొలిచి నిలిచె. మఱియు నెలయునెడలకు లావై జయ
 ద్రుఘరుపుత్రకృపశకునికృతవర్ణభూశ్రవశ్వలశలులును నీకొడుకులును మనుమ
 లును గిక్తమాల్యానులేపనాంబరాభరణంబులు శోభిల్లం బొలిచి నిలిచిరి. అంత భీమ
 సేనప్రముఖులైనపాండవబలంబును గదియ నడచె. అందు సాత్యకిధృష్టద్యుమ్ను
 కుంతిభోజులును కీర్తిరానక్షత్రగర్జితవర్షులును ధృష్టకేతునకులసహదేవులును సుత్త
 మాజశ్శిఖండియుధామస్యులును సుహృత్కినివిరాటరూపదులును ద్రౌపదీయ
 కేకియ సృంజయసముదయం బును నుక్కునం దటిమి యక్కుంభసంభవుం డలవడిన
 నవ్వి యవ్వీకుండు వాఁడి నిగులుబలుగూపులం దనవేడిమి సూపిన నవ్వేటివిలు
 కానిమొగంబున నిలు నోర్వకి యావైనికి ప్రకరంబు దిరుగుడువడిన వెక్కిసం
 బును మోగుపాటును వెల్లదనం బును గదురు గాంతేయాగ్రజం దూర కుండి
 కర్ణికార కేతుస్థీతుండును సుతానూశౌర్యసంపద్గుర్నిరీక్ష్యుండును నగుసౌభ్రుం
 గనుంగొని వీడు దక్కి నొరు లీదృఢవ్యూహంబు భేదింపం జాల రని మనంబున
 నిశ్చయించి యక్కుచూరు నుద్దేశించి.

1

సీ. ఈయొడ్డు భేదింప - నే మెవ్వరము నేర, మర్జనుండును నీవు - నమృతుండుఁ
 బ్రద్యుమ్నుఁడును దక్కఁ - బాఠుండు మనల ను, ల్లన మాడ కుండ నీ - లావు మెఱసి
 భేదించి మాకెల్లఁ - బ్రియ మొనర్పు కుమార, యనవుడు నతఁ డాన - నాజ్ఞ మలర
 దీనిముఖంబు భే - దించు తెఱంగు నా, కటిఁగించె మాతండ్రి - యేను దెఱపి
 సేయ నేర్తుఁ జొచ్చి - చించి చెండాడెద, మాఁక బోరఁ జాట్లు - ముట్టినవుడు
 వెడలు నట్టివెరపు - విన దాని కేమి నా, చొచ్చు నేర్పు బలువుఁ - జూడు మధిప.

3

వ. అనిన విని ధర్మనందనుండు ధనంజయనందనున కిట్లనియె.

- క. తెఱపి గొని నీవు సొచ్చినఁ, బిఱుదన చొచ్చెదము రిపులు - పెల్లగిలఁగ నం
దఱమును మా కిది యెంతయు, నుఱునట్టివరంబు దీని - నొసఁగుము పుత్రా. 4
- గ. అనవుడు భీముఁ డిట్టులను - నర్జుననందన నీవు ముందఁ తి
మైన యొకయింత సింఛిన న - మోఘరయంబునఁ బార్శ్వతుండు నే
నును ద్రుపదుండు సత్యకథ - నూభవుండు విరటుండు నంత నం
త నడరి చింతు మెల్లడలు - దారుణవిక్రమాక్రమంబునన్. 5
- వ. అనిన విని యభిమన్యుం డాతనియాననం బాలోకించి. 6
- చ. నను విను కీచకాంతక మ - నంబున ద్రోణుండు మెచ్చఁ జొచ్చి య
మైనఁ గలఁగింప కిట్లు కురు - ముఖ్యుండు ధర్మసుతుండు గారవిం
చినజతనంబు నిష్ఫలము - నేయుదునే నరుండు సుభద్రయుం
దనయునిఁ గాంచి సంతసము - దాల్చుట యంతయు రిత్తఁ బుత్తునే. 7
- చ. ఇదె యొకపిన్నవాఁ డడరి - యెక్కుడుమూఁకలఁ గ్రందు దోలెడుం
గదుపుల వెల్పుగోపకుని - కైవడి నంచు జనుల్ నుతింపఁ జే
సెద విని మామ ప్రీతి విల - సిల్లఁగఁ దండ్రియు సంపసిల్ల బె
ట్టిదుఁ డగుకారవేంద్రునకు - డెప్పర మయ్యెడుభంగిఁ బేర్చెదన్. 8
- క. అనిన విని ధర్మసూనుండు, దనుఁ బ్రీతిం జూచి నీదు - ధైర్యము శౌర్యం
బును బలమును గీర్తియు వ, ధన మొందెడు మనుడుఁ బార్థ - తనయుం డెలమిన్. 9
- వ. తనసారథిం గనుంగొని మనయరదంబు ద్రోణానీకంబుపైఁ బఱపు మనుటయు
నాసుమిత్రుం డర్జునపుత్రున కి ట్లనియె. 10
- తే. బాలుఁడవు నీవు కుంభజ - ప్రముఖసైన్య
వతులు ప్రౌఢులు పెక్కులు - బవరములకుఁ
జొచ్చి యెఱుంగనినీచేతఁ - జచ్చువారు
గారు బహువిధసమరక - ర్మశులు వారు. 11
- చ. అనవుడు నల్ల నవ్వి యతఁ - డాతని కి ట్లను దేవయుక్తుఁడై
యనికి బలారి వచ్చినఁ బు - రారి గణంబులుఁ దానుఁ బన్నినం
గినిసి కడంగి క్రీడియును - గృష్ణుండుఁ దాకిన నే జయింతు మా
ర్కొని యను చుండుదున్ సరకు - గొందునె ద్రోణునిఁ దోడియోధులన్. 12
- వ. అని పలికి వానియాలాపంబు నాలంబునేసి యభిమన్యుండు పెలుచం దటిమిన
వాఁడనుమానించుచు మనసైన్యంబునకు సమ్మఖంబుగాఁ దేరు నడపుటయు పారి

సేనయుం దోడన కడంగుటయుం గనుంగొని భారద్వాజప్రముఖయోధు లొం
డొరులకుం దలమిగిలి యేచి యెదుర్కొని పెలుచ నిలిచిన సంకులసమరం బయ్యె
నట్టియెడ.

13

అభిమన్యుడు పద్మవ్యూహంబు భేదించుకొని చొచ్చుట.

ఆ. మెఱుగు మెఱచినట్లు - మెఱయంగ నరదంబు, కర్ణికారకేతు - కాంతి వెలుంగ
నంపగముల గురుని - నలయించి కడచి యిం, ద్రుజునికొడుకు మొగ్గ - రంబు సొచ్చె.

వ. ఇ ట్లనన్యభేద్యం బగునాపద్మవ్యూహంబు భేదించి సొచ్చి సౌభద్రుండు రాద్ర
రసోల్లసితమూర్తి యై యందు మహార్జునంబునం దిరుగుమందరనగంబుచందంబునం
గాననంబునం జరియించుతీవ్రానలంబు తెఱంగునం గాలపక్వజన సమాజసంహరణ
క్రీడనంబు సలుపుశూలిహారికం కేలీగతుల మెలంగి యమైయి నమ్మెహంబు
ద్రిష్టకొలిపియుం బొడిసేసియు రూపుమాపియు రణవిహారం బొనరింప నవ్వీర
వరు నారాచాదినానావిధవిశిఖ్రాతంబులు హేతిసంఘట్టనంబున మండుచు
గరుల నుచ్చిపోవుచు దేరుల విఱుచుచు హయంబుల ధట్టంబుల నుఱుము
సేయుచు గాల్బలంబుల జదువుచు గేతువులం ద్రుంచుచు నాతపత్రంబుల
నుఱుమాడుచు రథ్యంబులం గూల్చుచు ఊతుల గీటడంగించుచు ధనువులు దును
ముచు మైమఱువ్వు వచ్చుచు భూషణంబుల డుల్పుచు గిరవాలంబుల ద్రో
యుచు మేనులు సింనుచు దూపులు దూలించుచు జేతులు నఱుకుచు సబళం
బులు జడియుచు దలలు చిదుముచు సంకుశంబులు రాల్చుచు నెత్తురు లురిలిం
చుచు గండలు నెక్కుచు నెమ్ములు నలచుచు బరగిన నమ్మెన చిక్కువడియును
సుడిపెడియును గలంగియు దొలంగియు వెఱచఱచియు విచ్చిపఱచియు దీన
దశకు పచ్చినం గనుంగొని.

15

క. వీరక మెయి గ్రీడికొడుకుం, దాకగ నీకొడుకు తలచి - తటిమి కవిసె బే
రాకలితో నున్ననారిం, దేకువ నెడి చేరుకరిగ - తిం గురుముఖ్య.

16

వ. ఇట్లు సౌభద్రు జెనయం జూచుసుయోధుం నొచి శరాసనగురుండు నైనికవరు
లకుం జేయి వీచి యెలుం గెత్తి.

17

క. నరసుతున కగ్గ మయ్యెం, గురుధరణీవల్లభుం డ - కుంతిగతి మీ
రరుగుం డేయుం డడ్డము, చొరుండు వెరవు లావు నెఱయ - శూరత మెఱయన్.

వ. అచుచు దనయరదం బదైస మొగంబు సేసి పురికొల్పిన.

19

- ఆ. కృపుఁడు గురుసుతుఁడు - గృతవర్త గర్భుఁడు, సౌమదత్తి శలుఁడు - సౌబలుఁడు
పౌరపుఁడు మద్ర - పతి వృషసేనుఁడు, గౌరవేశ్వరుఁడు - గడిఁగి రపుడు. 20
- వ. అట్లు గడంగి. 21
- చ. ప్రకటబలాధ్యు లొక్కటఁ ది - రం బయి పల్వురు వీర భూమిపా
అకునకు నడ్డ మైనఁ దవు - లం బడి హుమ్మని నోరికండ నాఁ
చిక్కొనిన మ్రాగుబెబ్బలివి - శేషము దోపఁగఁ బార్థుపట్టి సా
యకముల నొంచినం దెరలి - రందలు లేఖలపిండునాక్కతిన్. 22
- వ. ఇవిధంబున నయ్యోధవరులు విచ్చిన విష్వచ్చుకొడుకు శేర్చి యార్చిన నాచా
ర్యుఁడు వీరిచేత నిలువం డని తా నరగి యన్నరనందను నెదుర్కొనిన వారును
గూడుకొని పొదివిన. 23
- క. అతఁ డందఱుమార్గణములు, నతిరయమునఁ ద్రుంచుచుం ద - ఓంగముల శర
ప్రతతులు నించుచుఁ బోరఁగఁ, బతి సేనకుఁ జేయి వీచె - బరపస మలరన్. 24
- క. మనసేన పెలుచఁ గడఁగిన, వననిధి వొంగెడువిధంబు - వాసవిసుతుఁ డే
చినఁ జెలియలికట్ట తెఱంగు, గును గానఁగ నయ్యె నపుడు - కురువంశనిధి. 25
- వ. ఆసమయంబున. 26
- సీ. రారాజుఁ గృపుఁడును - భూరిశ్రవుఁడు మూఁ, డేసియమ్ములు పది - యేడుగురుఁడు
వినుము వివింశతి - వింశతివిశిఖంబు, లాచార్యసుతుఁడు బృ - నాద్బలుఁడు
నైదు నైదియును - నాటు శల్యుఁడు సప్త, శరములు గృతవర్త - సౌబలుఁడు
రెండుబాణములు పండ్రెండుఁ దొమ్మిదియును, దుశ్శాసనుఁడును - దుస్సహుఁడు
నేసి రర్జునుతుమీఁద - నెల్లవారి, తనువులందును సాయక - త్రయము లతఁడు
గుచ్చె నత్తకుఁ డడరినఁ - గూల సేనఁ, దురగనూతకేతనముల - తోడఁ గూడ. 27

దుర్యోధనప్రభృతిమహారథికు లందఱు నొక్కమ్మడి

నభిమన్యువై గవియుట.

- వ. ఇవిధంబున నత్తకుఁడు వడినఁ దెరలుబలంబుల మరల నీక పురికొల్పుకొని
యప్పటియాచార్యప్రభృతియోధులును నీకొడుకులలోనఁ గొందఱును గ్రండు
గం దఱిమి యనేకాస్త్రశస్త్రపరంపరలం బొదివిన నొదవినకినుకం గిరీటినందనుం
డందఱుమేనులు నానానిశితవిశిఖవేగంబున నెత్తుట జొత్తిల్లం జేసి కర్ణుపయిం గవిసి.

తే కంకటము చూటి యంగంబు - గాడి పోవఁ, గ్రూరనారాచ మేసిన స్రుక్క నతఁడు
లీల నట్టివ పఱపి భూ - పాల నీడు, సుతులవెనుకను బఱపె ను - ధృతి దలిర్ప. 29

చ. అడవి నరేంద్రకోటి నుఱు - మాడఁగ నత్తటి శల్యుఁ డెంతయుఁ
వడిఁ దనుఁ దాకినకా మెఱుఁగు - వాలికతూపుల మూర్ఖ వుచ్చి క
వ్విడికొడు కేచి యుద్భటర - వంబున నార్చినఁ జెల్లగిల్లి న
ల్లడలకుఁ బాఠ నిల్వక బ - లంబులు ద్రోణుఁ డెలుంగు సూపఁగాన్. 30

వ. అప్పుడు. 31

క. సురలును సిగ్గులు విద్యా, ధరులుఁ బొగడునులిన్ఁ సూచు - ధరణీశులబం
ధురనుతినాఁచులు నం, బరధరణీమధ్యభాగ - భరితము లయ్యెన్. 32

చ. అన విని యాంబికేయుఁడు మ - హాద్భుతవిక్రమశాలి బాధనం
దను మఱి యెవ్వ రట్టియెడఁ - దాకిరొ నావుడు సూతపుత్రుఁ డి
ట్లను నటు లైన శల్యుఁ గని - యాతనితమ్ముఁడు మేఱు వెంచి మా
ర్గొని పదితీవ్రభాణములు - గ్రుచ్చెఁ డదంగములం జెలంగుచున్. 33

వ. అట్లు బె ట్టేసిన వాసవికొడుకు కోపించి. 34

స. నాయముల జంపి నూతుఁ దగ - టార్చి పతాక ధరిత్రిఁ గూల్చి చా
య్యుతము గాఁగ నానిఘన - బాహులు రెండును ద్రుంచి యెంతయుఁ
గయమునఁ దేరు చక్కఁడిచి - రాజులు రాజతనూజులుం గడుఁ
భయమునఁ దూలిపోవఁ బటు - భల్లహతిం దల జొల్ల నేసినన్. 35

వ. గ్రోణకృప ద్రోణి కృతవర్తబృహద్భలకర్ణప్రముఖయోధవరు లాంజోరుల బేరు
నేరం బిలిచి బలంబులం బురికొలిపిన రథ నేమిగజఘంటాతురంగకింకిణీస్వనసింహ
నాదమేదురరోదోంతరచార్ద్రంబు గా సౌభద్రం జాట్టు ముట్టిన నతం డట్ట
హాసంబు నేసి లాఘవలక్ష్యశుద్ధిచిత్రత్వదృఢత్వంబులు మెఱయఁ గృష్ణార్జునులు
గావించునేర్పు మెఱయం బోరునవసరంబున మండలీకృతకోదండుండును బటు
సంధానస్ఫురితశరనికరుండును నై పరివేషవలయంబులోనం గిరణస్ఫురణదుర్నిరీ
క్ష్యుండగుతపను ననుకరించుచు గుణఘోషభీషణంబుగా బెడిచింపునారసంబులు
వరఁగించి యార్చి యూర్జితగర్జితం బగుచుఁ బలుపిడుగులు దొరఁగించువలయ
కాలవలాహకంబు విడంబించుచు విజృంభించి భల్లంజలికక్షురప్రహర్షనఖర
ప్రభృతిభాణవేణికావితానంబుల వెగడుపఱచిన విచ్చినవాహినుల నిలువరింప
నేరక నివ్వెఱవడి యాచార్యుండు సూచు చుండె. అప్పుడు ధృతరాష్ట్రుండు సంజ
యున కి ట్లనియె. 36

- క. మనమున భేదము మోదముఁ, బెనఁగొనియెడు మద్బలంబుఁ - బీడించెడు నా
మనుమఁ డని కినికి నాతని, యనిపని యటమీఁద నెట్లు - లయ్యెం జెపుమా. 37
- క. అనుటయు సంజయుఁ డి ట్లను, వినుము జనాధీశ యిట్లు - విడిగినసేనం
గనుఁగొని పోవఁగ నీ క, ద్వునతనయుఁడు దనరథంబు - చుట్లం బఱవన్. 38
- ప. కొఱవి ద్రిప్పినతెఱంగు దోఁప బొదివి పో నీక పీనుంగుపెంటలు సేసిన నప్పు
డక్కమారు నాలోకించి వికాసభాసితపదనుం డగుచు గురుండు గురుపతిసెఱను
దాఁకఁ బలుకపలయు ననుతలంపున నతండు విను చుండఁ గృపాచార్యుతో
ని ట్లనియె. 39
- ఉ. తమ్ములు నన్నలుం జెలులుఁ - దండ్రులు మామలు భృత్యులుం బ్రమో
దమ్మునఁ దేల నిట్లు వడిఁ - దాఁకెడునే విజయాత్మజుండు ఘో
టమ్ములుఁ గుంజరమ్ములు బ - డ ల్పడఁ దేరులు నుగ్ధ గాఁగ నా
నమ్మినయోధవీరులు వి - నాశము భంగము నొంద నొక్కడున్. 40
- ఆ. అనిన వెలుకఁ బాఠి - యతిదీన మగునాన, నమున నవ్వు గాని - నవ్వు సెఱయ
సౌమదత్తికర్ణ - శల్యాదు లగుయోధ, జనులతోడ నిట్లు - లనియె విభుడు. 41
- చ. పలుకులు వింటిరే ధనువు - పట్టెడివారికి నెల్ల నొజ్జ దో
ర్బలవిధతుండు గుంభజుండు - బాలుని నొక్కరుఁ జంచలాత్మ వెం
గలిఁ గడుఁ బెద్దఁ జేయుచుఁ బా - గడ్డకుఁ జొచ్చె నితండు నొంపఁగాఁ
దలఁపఁడు పీనిఁ బార్థనకుఁ - దాఁ గడుఁ గూర్చుట నెంత త్రుళ్లినన్. 42
- చ. గురునియుపేక్షఁజేసి తన - కుక్ష సమరోధతి నెల్ల దాని నీ
వెరవిడి గాన లేడు దన - వీరమ కాఁ గొని విజ్ఞప్తఁగడుం
బారిగొనుఁ డందఱుం గడఁగి - పోవఁగ నీక దృఢాస్త్రశస్త్రని
ష్ఠరపరిపాతనోగ్రముగఁ - జాట్టును ముట్టి చలం బెల్వగన్ 43
- ప. అనిన విని వార లందఱు నవ్వాసపపాత్రుం బొదుమం బోవ నవ్వీరుల వారించి
దుశ్శాసనుం డి ట్లనియె. 44
- చ. ఇనుఁ గబళింబరాహుక్రియ - నే నొకరుండన పోయి పార్థపు
త్రునిఁ బరిమార్తు నీతండు మృ - తుం డగు కేర్పడ విన్నఁ గేశవా
ర్జునులును బిట్లు సత్తు రతి - శోకభరంబునఁజేసి యంతతో
మనపగ దీటుఁ దీవ్ర మగు - మద్భుజదర్పముసొంపు నూడుదీ. 45

దుశ్శాసనుఁ డభిమన్యుతోడం బోరి పాటి పోవుట.

వ అని పనికి యార్చి యప్పులు నిగిడించుచు ధనంజయతనయుం దాఁకిన నతండు పడ్డింశతిసాయకింబులు దనువునం జొనిపినం గనలి దుశ్శాసనుండు శరాసార ఘోరంబుగాఁ గవిసినం గిరీటికొడుకునుం బేర్చి పెనంగ నయ్యిరువురకరలాఘవ శరలాఘవప్రకారంబులు రథచిత్రప్రచారంబులుఁ జూప అగ్గించిరి. అప్పు డగ్గలిక సాంపున సుభద్రాసూనుండు నీసుతువిల్లు ద్రుంచి భల్లంబుల మేను పెక్కి స్రుక్కించి యతనితో ని ట్లనియె.

46

చ. అనఘుని ధర్మనందనుని - నాసభ నమ్మెయి నీవు నొవ్వఁ బ
ల్కినఫల మందఁ జేసెదఁ జ - లింపక యిండుక సేపు నిల్వమీ
నిను లఘుచిత్తుఁ గ్రూరు నవి - నీతు మదాంధునిఁ ద్రుంచి నన్నుఁ బెం
చినగరువంపు దండ్రులకుఁ - జిత్త మెలర్ప ఋణంబు దీర్చెదన్.

47

క. అని యతినిజత్రుదేశం, బున నొకి వాలమ్మ పక్ష - మునఁ బెక్కును గ్రు
చ్చినఁ ద్రెల్లి యెన్నఁడో చ, చ్చినయట్లు రథంబుమీఁదఁ - జేడ్పడి యుండెన్.

వ. ఇట్లు మూర్ఖిల్లిన దుశ్శాసనుతేరు సారథి దొలంగఁ దోలుకొని పోయె. అంతకు మున్న క్షాంతేయులు సాభద్రుండు సాచ్చినపథంబున నాపద్మవ్రాహంబు సేనా సంహారహితు లై చొచ్చి యెడనెడ నడ్డపడుపైన్యంబులతో సంగరంబు సేయుచు నక్కుమారుం దల లెత్తి చూచుచు నతం డరిబలంబులం గలంచుటకు సంప్రీతు లగుచుఁ గోతెంచువారు ముందట దుశ్శాసనుండు భంగపడుట గనుం గొని పొంగి యార్పులు నింగి ముట్టి నయ్యభిమన్యు ననేకేభంగులం బ్రశంసించు చుం దటిమి రట్టియెడ.

49

సీ. రాధేయుఁ జూచి రా - రాజు దుశ్శాసనుఁ, డభిమన్యుచే నొచ్చె - నకట కంటె
యనవుడు నతండు సే - నాన్వితంబుగ నక్కు, మారుపై నడర న - పీర్వఁ డేచి
ముందటిమూఁకల - మ్రందించి కదిసి డె, బృదిమూఁడుదూపులఁ - బటురయమున
నొంచిన రక్తాన - నుం డయి దివ్యాస్త్ర, జాలంబు పొపునా - జామదగ్ను
శిష్యభుజవీర్యకౌర్యవి - శేషభంగి, సరకుగొనక యబ్బాలుండు - సమదలీలఁ
బెనఁగ నయ్యంగరాజు డ - స్సిన నెటింగి, యతినితిమ్మఁ డయ్యర్జున - సుతునిఁ దాఁకి.

చ. హయములమీఁద నూతుపయి - నారెనియంగములందు నస్త్రసం
చయ మడరించినం గమల - చారుముఖంబున నెఱ్ఱినవృషి చె
న్నయి విలసిల్లి భల్లమున - నన్నరసూనుండు ద్రుంచె విద్యవ
ద్భయదవిలాస బాహుసము - దగ్రత వానిశిరంబు గ్రక్కునన్.

51

ఉ. ఇమ్రైయిఁ దమ్మునిం దునుము - నేపు గనుంగొని యోహటించి శీ

ప్రుమ్మునఁ బెం పఱిం దోలఁగఁ - గర్జుఁడు పెక్కుబలంబు లప్పు డో

క్కుమ్ముడిఁ ద్రోచి యుద్ధతమ - హూదధిఁ బోలఁగ మందరమ్ముచం

దమ్మున నొప్పె నుద్భటవి - ధస్సురణుం డగుపార్థపుత్రుఁడున్.

52

వ. ఇట్లు మాఁకలం గలంచి.

53

క. వెన రా గేయునితోలఁగిన, దసకుం జనుటయు నతండు - ధృతిసెడి వితిగం

బస పాడ వడఁగఁగఁ బెరియో, ధసమాహము వాతె ధరణి - తల మగ్రువంగాన్.

వ. ఇవ్విధంబున నైన్యంబులుం దారును బఱచుదొరలం జూచి యాచార్యుండు.

55

చ. నిలు నిలు కర్ణ యోక్యపుడ - నీ విటు లేల కడంక దక్క సౌ

బల ధృతి దూల నేమిటికి - బాహ్లిక యిత్రతఁ గౌరవేంద్ర నీ

బలముఁ జలంబుఁ జూపి నిలు - పం దగు సేనల నంచుఁ బెక్కుభం

గులఁ బరికొల్ప నెవ్వరును - గోల్తల సేయర యేమి నెప్పుడున్.

56

వ. ఇట్లు ప్రశయసముధారాధగిస్థితనిర్హితచ్చటాభీలం బగునబ్బలునిబెడిదంపు
టంపఱి వైరింపం జాలక నీబలంబులు వాతిన నక్కుమారకంఠిగివుండు సింహ
నాదంబు నేసి శంఖంబు పూరించి గుంబు సారించి యనికిం దనివి సనక వెనుకం
దనివి పట్టియడవి ముట్టి యేర్పుకొర్చిచ్చు పెదంబునం జతురంగబలంబులం బారి
సమరినం దేరులు నలియం ద్రెల్లినశుండాంబులును గాలుబలంబుల పీనుంగు
పెంటలమీఁద నూడుకొనం గూలినఘోటకంబులును గుఱ్ఱపుట్టట్టల రాసులు
మాసికొని యుపరి లైనయరదంబులును గిరిటిక శీబరంబులు వొదివినం గాలు
గాలం బెనఁచుకొని పడి యున్న సుభటసమాహంబులును గంకణాంగదకాంతంబు
లైనకరకాండంబులగములును ముసుంగుపడ డొల్లినసకుండలమస్తకంబులును వీర
కటకంబులు మెఱయఁ జిక్కువడి యున్న చరణంబులును గ్రింగుపడం దొరఁగిన
గాత్రఖండంబులును దునియ లైనధనురాదిహేతివ్రాతంబులపైఁ బొడవు నెడక
బాహువులతోడం బాలుచు కృపాణప్రముఖప్రహరణంబులును గొడుగులకుప్ప
లును జామరంబులప్రోవులును సిదంబులతిట్టలును నయి సంగరాంగణంబు ఘోర
భంగి యయ్యె. అప్పుడు గగనమధ్యభాగంబున భాసమానుం డయిన మార్తాండు
రెండవమూర్తియుంబోలె నయ్యెకవీరుండు వెలింగ ననవుడు నాంబికేయుండు
సంజయన కి ట్లనియె.

57

ఆ. బాలుఁ డొంటి యిట్లు - పలువురతోడఁ బో, రంగఁ జూచుపాండు - రాజతనయు
లందుఁ దోడుపడుట - కై యొకరుండును, గడఁగ కునికి కేమి - కారణంబు.

58

వ. అనవుడు సంజయుండు.

59

పద్మవ్యూహంబు చొచ్చుపాండవులకు సైంధవుం డడ్డపడుట.

చ. వినుము నరేంద్ర పాండవులు - విక్రమదుర్దముఁ డైనపార్థనం
దనునకుఁ దోడ్పడం గడఁగి - దంతితురంగరథోత్థరంబులం
దునుముచు సత్వరస్ఫురణఁ - ద్రోచిన నీపెనుమూఁక పాయ వి
చ్చి నిలిచి చూచు చుండె నవి - చేష్టితు లైరి బలాధినాథులున్. 60

వ. పాంచాల యాదవ పాండ్య కేకయ మాత్స్యప్రముఖమహానీయసైన్యంబులతో
న ట్లరవడించిన నయ్యుధిష్ఠిరుం డనుమహాహాయువునకు జయద్రథుం డద్రీయపో
లె నడ్డపడియె నని చెప్పటయు విశ్చితుం డగుచు వైచిత్రవీర్యుం డతని కి ట్లనియె.

చ. తనయనిమిఁదికూరిమి ను - దగ్రత సేనలతోడఁ బాండునం
దనులు రయంబుమై నడరఁ - దా నొకరుండ భుజబలంబు నే
పునఁ గుదియించెనే యతఁడ - పో కురుసేనకు మేటి సింధురా
జున కది యేమహాతపము - సాంపున నత్తటి సంభవించెనో. 62

వ. అనిన విని సూతసూనుఁ డవ్వానవపతి కి ట్లను. పాండవు లరణ్యంబున నున్ననాఁ
డనుండు ద్రౌపదికతంబున భీమసేనుచేత భంగపడి సంతప్తచిత్తుం డై చిత్తజారాతి
నారాధించిన కనిగరిష్ఠనిష్ఠాతిశయంబునకు భక్తవత్సలుం డగునప్పరమేశ్వరుండు
ప్రీతుం డై పాడనూపిన జయద్రథుండును గాంతేయుల నివారించునట్లుగా వరం
బొసంగవలయు నని విన్నవించిన నద్దేవుండు పాండవులు నీచేత నివారిత లగుట
యొక్కదివసంబునం గలుగుఁ గాక యని పలికి యంతర్విత్తుం డయ్యె. అది కారణం
బుగా నట్టిగౌరవం బారథికవరునకు దొరకొనియె. తత్పరాక్రమంబుతెఱుం గఱిం
గించెద నాకర్ణిపుము. 63

సీ. సింధుదేశోద్భవ - స్థిరవాహనంబులఁ, బూనినయరదంబు - పాలుపు మిగుల
రత్నమయోగ్రవ - రాహధ్వజంబు న, భస్మస్థిల జంచల - ప్రభల మెఱుఱు
సాంద్రచంద్రాతప - సదృశ మై యుజ్జ్వల, చ్ఛత్రచామరముల - చాయ నిగుడ
వజ్రముక్తాఫల - వ్రజకిరణావళి, కలితభూషణములు - వెలుగుచుండఁ
జిత్తమున వరగర్వంబు - చిగురు లాత్తఁ, బాండుపుత్రులదుర్దాంత - బాహుబలము
మొనలపెట్టును సరకుగాఁ - గొనక యేచి, యార్చి వారికి నీయల్లుఁ - డడ్డపడియె.

వ. ఇవివిధంబున నడ్డపడి సాత్యకిని సాయకత్రయంబునను భీమసేనుని బాణాష్టకం
బునను ధృష్టద్యుమ్నుని నిరువదియమ్ములను విరాటుని శిఖండిని బదిపదితూవులను
పాంచాలపతి నేడింటను ద్రౌపదీయులం బదియేంటను గేకయుల నిరువదేనిం

టను ధర్మసూను సప్తతిశరంగులను నేసి యాసేన నానాస్త్రంబులం గప్పె. అప్పు డపొండవార్జుణుం డతనికోదండంబు చుండంబులు నేసిన నానైంధవుం డొండు వింట మంటలుం బోనిమార్గము లమ్మసుజపతిమీఁదను దదనుచరలుయంగంబు లందును బరఁగించినం బవనతనయుండు డలకడచి రథసంబున. 65

క. భల్లములు మూట గొడుగును, విల్లును బడగయును ద్రుంప - వేటొకవిలు నీ యల్లు డు గొని భీముగొడుగు, విల్లును బడగయును ద్రుంచి విరథుం జేసెన్. 66

వ. ఇట్లు వికలసాధనుం డై. 67

నీ. అనిలసుశుండు సా - త్యకితేరిమీఁదికి, సరిగిన నీసేన - యార్చుటయును నైంధవువై వారి - నైనికోత్తము లనే, కాస్త్రముల్ పఱపిన - నతఁడు వాని మరలింప మున్నభి - ముచ్చుచేఁ గూలిన, రథదంతిహయభట - రాజితన నతివిషముం దైన - యాసేల నవిహత, గతి పరదంబులు - గ్రందు పఱపి వారు నేసి రాహ - నము దాని కోర్చి యం, దఱును దమక తమక - తనిసి వెనుక కొదుఁగునట్లుగాఁగ - నుజ్జ్వలశరనికా, యములు గురిసె నాజ - యద్రుండు. 68

వ. ఇత్తైఱంగున సింధురాజు పాండవులవేడిమి యుడిపిన నుభయపార్శ్వంబులకు మున్ను దొలంగి యాన్ననీబలంబులు గోల్తల నేసి యక్కాంతేయనైన్యసంతానం బుతోఁ దలపడినం బోరు ఘోరం బయ్యె అక్కడఁ గుంభసంభవప్రయత్నవిశేషం బునంజేసి వాహిని మగుడ నడరి యభిమన్యుం బొదివిన నక్కుమారుండు నుక్కునం గడంగి. 69

క. అభిముఖసంవృత్తము లగు, నిభతురగస్యందనంబు - లిలఁ గూలఁగ న త్కుభిషం డగున్యవసేనుఁడు, రథసంబున నతనిఁ బటుశ - రంబుల నొంచెన్. 70

వృషసేనుం డభిమన్యుం దాఁకి మూర్ఛితుం డగుట.

ఉ. నొంచినఁ గెంపుసొంపునఁ గ - నుంగవ యొప్పఁగ నూతుఁ ద్రుంచి విల్ ద్రుంచి తురంగవక్త్రములఁ - దూపులు నించి యలంచి మేను నొ ప్పించినఁ దేరితోడ నఱ - పీనుఁగు నీడిచి కొంచుఁ బాఠు నే నాంచలభూమికిం బెలుచ - నత్తురగంబులు విహ్వలంబు లై. 71

వ. ఇట్లు వృషసేనునరదంబు పఱచినలెఱపిన యభిమన్యుండు నిజస్యందనంబు పఱపించినం బటుసంరంభంబున నెదుర్కొని. 72

ఆ. శౌర్యధుర్యుఁ డగువ - సాతిభూపతి పక్తి, శితశరంబు లేయ - నతఁడు దొడ్డ నారసమున వాని - నలిఁ దూల నేసినఁ, గూలి పెలుచఁ దన్ని - కొనుచుఁ జచ్చె.

క. చచ్చినవసాతిఁ గనుఁగొని, యచ్చటిభూపతులు పెలుచ - నడరుటయును వి
వ్వచ్చుకొడుకు కోపించినఁ, జిచ్చుమిడుతపిండు నేర్పు - చెలవము దోచెన్. 74

వ. ఆసమయంబునం జేడ్పడి నీసేనలు దీనదశకు వచ్చిన నానాదేశాధీశులు పరస్పరా
హ్వననాదంబులు సింహనాదంబులు శింజినీస్వనంబులుం జెలంగ ధనంజయతన
యపై నొక్కుమ్మడి నురవడించిన నమృతిరథవర్మండు లేళ్లగమిం గనినబెబ్బు
లియుంబ్బు దోచ నలిరేఁగి యందఱ నులు చూడిన నంగకంబులవివిధఖండంబుల
కెంపునను గరితురగనరశవంబులవికృతాకారంబుల నాయుధంబులమెఱుంగుల
నాభరణంబులతమనం దప్రదేశంబు దారుఁప్రియదర్శనం బయ్యె. అప్పుడు డెర
లినమూఁకలు దన్ను దేటి చూడనం జాలక యంతంత టిచ్చబడిన నాగుంపులకుం
గవిసి నిలింపవతినుమండు సత్యశ్రవఃప్రభృతిభూపాలాఁగంబు జములోకం
బున కనిచినం జాట్ల నుండి చూచుమానధను లగుమానవపతులు సేన సేన యని
కడంగి యక్కుమారునిమీద నుటికి పెనుఁజోటమొంగంబునం బడిన చిటుచేప
తండంబుల చందంబున దావానలంబు దటియం గాతినమృగకులంబు చాడ్చున
సముద్రంబు సొచ్చినయేఱులచందంబున నతనియంద డిందిన. 75

ఉ. అచ్చట నైన్య మంతయు భ - యాకులతఁ నలుదిక్కులఁ వెనక
విచ్చిన శల్యనందనుఁడు - వీనికి నోడఁగ నేల మీకు నే
వచ్చితిఁ బట్టి తెచ్చెద న - వారణ బెట్టు పెనంగెనేనియుం
జచ్చు మదీయభూరిభుజ - శక్తి గనుఁగొనుఁ డంచు నుద్ధతిన్ 76

వ. రుక్మరఘుం డనువాఁడు పాండుపౌత్రుం దలపడి తొమ్మిదియమ్మ లరమ్మన భుజ
మ్మల రెండును నాటించి వెండియు నేయం గడంగునెడ నానుభవ్రాసానుండు

ఆ. శరముతోడ నొక్క-కరము చాపముతోడ, నొకటి బొమలు గదిసి-యున్నయుగ్ర
రేఖతోడ దల ధ-రిత్రిపైఁ బడ నేసె, రయము మెఱయఁ బటుశ - రత్రయమున.

వ. ఇ ట్లర్జునపుత్రుండు చిత్రకాశలంబు సూపిన. 79

ఆ. రుక్మరఘుండు వడిన - రోహతచిహ్ను లై, యతనిచెలులు పలువు - రవనిపతులు
గవిసి రవుడు తేరు - గములతో వడి భవ, తౌపుత్రుమీఁద నీదు-పుత్రు లలర. 80

క. అమృనుజవిభులబహులశ, రమ్మలచే నూతకేతు - రధరథ్యసమే
తిమ్మగఁ బొదువం బడుతన, తమ్మనిసుతుఁ జూచి పతి ము - దిమ్మనఁ దేలెన్. 81

వ ఇ ట్లభీమన్యుండు మడసెనకాఁ దలంచి దుర్యోధనుండు సంతోషింప నాసౌభ
ద్రుండు భద్రగజంబు బరిగోలలపోట్లం గనలుకైవడిం గినిసి గాఁధర్వి యైనమాయ

గావించె. అది దొల్లి ధనంజయుతపంబునకుం బ్రియం బంది తుంబురు ప్రభృతు లాసంగినట్టిది. దానంజేసి యమృతవనాధులయాలోకనంబులకుం బెక్కురథమ్మల వారు దమ్మఁ బొదివికొని యనేకాస్త్రశస్త్రంబులు ప్రయోగించినచందంబు దోచిన వారు వెగడుపడి చూచుచుండ నతండు మండలప్రచారంబులం దేరు మెఱయ మెఱుంగువాలమ్మలం గూలనేసియు వెడందతూపులం ద్రుంచి పడవైచియు బడలు వఱచిన నన్నరపతులు నఱుకుడు వడిన యెలమావిజ్ఞంపంబులచందం బగుటయు నుబ్బు దక్కి వెక్కసంబును వెల్లఁబాటునుం గదిరి యక్కురువిభుండు దనకొడుకు కడిమి పైరింపం జాలక యతనిపై నడలి కొండొకసేపు గన్నులపండువుగా భండ నంబు సేసి సురంభవిభృంభితుం డగునవ్వీరవరువిశిఖవేగంబునకుం గాక విముఖుం డయ్యె. అనిన విని యాంబికేయుండు సంజయున కి ట్లనియె. 82

ఉ. ఇచ్చెయి బాలుఁ డొక్కరుండ - యిందఱఁ దోలి వధించె నన్న సే నమ్మఁగ నేర నయ్యెద వి - నం గడు నక్కజ మట్టు లేల చి త్తమ్మన సంశయింప విన - ధర్త మధర్తము నోర్వ కున్నె క య్యమ్మతెఱంగు నెప్పు మెటు - లయ్యెఁ బదంపడి నూతనందనా 83

వ. అనిన నమ్మనుజులైభునను సంజయుం డి ట్లను. అట్లు పక్కండు రాజులు సచ్చు టయును సుయోధనుండు దెరలుటయును గని భవత్కుమారివర్గంబును దోచి యోధవరులును మేనులు నెమర్ప మొగంబులు వెలవెలంబాట నోళ్లెండిం గాళ్లు వడంక నలుదిక్కులుం జూచుచు ధృతి దటిగి పోయిన వెఱవఱచి విటిగిరి. అప్పుడు మగుడం గోల్తల సేసి కురువిభుండు గురువుత్రక్కవకర్ణకృతవర్తపుహద్దలసౌబల సమేతంబుగా సౌభద్రు నెదుర్కొనిన నతండు గెలుపునుబ్బునం గొండొక పెద్ద యనక పిడుగుచందంబునకా గర్జిలి యుఱికిన నయ్యరదంబులతండంబులు లేట మొగంబు వడియె నట్టియెడ. 84

దుర్యోధనపుత్రుం డగులక్ష్మణకుమారుం డభిమన్యునిచేఁ జచ్చుట.

చ. అదలిచి లక్ష్మణుండు విజ - యాత్మజఁ దాడినఁ జూచి యుమ్మలం బొదవఁగఁ బుత్రుఁ బెట్టి చన - నోపక క్రమ్మఱురాజఁ గాంచి యం బుదములు గొండపై నడరు - పోలిక నన్నరుపట్టి నందఱుం బొదువ నతండు ఘోరశర - భూరిసమీరమునం దెరల్చుచున్. 85

క. కదిసినలక్ష్మణునిం బులి, కొదమను సింగంపుఁగొదమ - గొదగొనులీలం బొదువుగతిఁ గిట్టి మోదము, మదము నెల్పింగ నిండు - మనుమఁడు గడిమిన్.

చ. ఉఱక యురంబు బాహువులు - నొక్కొకయమ్మన నొప్ప నేసి నీ
వెటిగి యెటింగి నెక దొడరి - తెక్కడఁ బోవఁగ వచ్చు నంచు నే
డైఱఁ దలఁ గుండలస్ఫురిత - దీవులతో నిల డొల్ల నేనె నం
దఱుఁ బతియుం గనుంగొనఁగ - దైన్యరవంబు నెలంగి నేనలన్. 87

తే. మిడుక మిడుక నిత్రైఱఁగునఁ - గొడుకుఁ దునిమి
యక్కుమారుండు మెఱయుట - నడఁచఁ గనలుఁ
గడలుకొనుమదిలోడ నీ - కొడుకు వీని
నొంపుఁ డందఱుఁ బైపడి - చంపుఁ డనుడు. 88

క. కృతవర్తయుఁ గృపుఁడు గురుఁడు, నతనిసుతుఁడుఁ గర్ణుఁడును బృహద్యలుఁడును భౌ
సితశరములు గురియుచు న, చ్యుతుఁడై నిల బొనివి రొక్క-యుమ్మడిఁ బెలుచన్.

క. అతఁ డందఱవిశిఖంబులు, వితథమ్ములు నేసి వారి - వెగడుపటిచి యు
ద్ధతి వైంధవుపోరెడునెడ, కతిరయమునఁ దేరు నడపు - నాసమయమునన్ 90

ఎ. నిషాదులుఁ గలిగులు గజబృందంబులతో నడ్డపడిన నయ్యతిఁగింపించుండు దరు
వారు గొని సునుమాఁ నెప్పటియోధవీరు లెరుది పె క్కాఁబోతు లొక్కపు
లిం జాట్టు ముట్టినచందులునం బొదివి పెనంగి నాజయద్రుండును గొండవబలం
బులం ద్రోచి రా నీక రభసాతిశయహారంబుగాఁ బోరు చుండె. అక్కుమారుండు
గురుం బంచాశద్బాణంబులను గృతవర్త నశీతిసాయకంబులను గురుతనయు గళవిశి
ఖంబులను గర్ణ నొక్కబలునారసంబునను స్రుక్కించి కృపుని విరఘం జేసి
బృహద్యలుమేన ముప్పది నారసంబులు నాటించి వారలకు బాసట యయి కది
సినపైనికులం బెక్కుతెఱంగులతూపులఁ జిక్కువఱచి యుక్కునం గ్రోధలిప్తబృం
దారకు లనురాజులను రూ పడంచె. అప్పుడు శారద్యతుండు దే రాయితంబు నేసి
కొని కడంగి తోడియేవుం గూడుకొని గూక్రీడికొడుకుమీఁద మార్గణపరంప
రలు ఎరఁగింపం బెరిగినదర్పంబునం గసి మసంగి యతండు నొప్పింపం బెఱవారు
బీటువోవ బృహద్యలుండు బిట్టు గవిసి నిశితశరంబులు నిగిడించిన నన్నరనంద
నుండు. 91

ఉ. చాపముఁ గేతువుం దునిను - సారథి నశ్వములకొ విధించుడుం
గోప మెలర్ప ఖేటకము - గూరకృపాణముఁ గొంచు దేరు సా
టోపతి డిగ్గి వే కవియు - డుం బటుభల్లహతిం గృతాంతనే
వాపరుఁ జేసె హృత్పుటము - వ్రచ్చి బృహద్యలు భూదోర్బలన్. 92

వ. ఇట్టింద్రపాత్రుండు గోసలేంద్రునిం దెగఁ జూచినఁ జూచి యేచి తదీయబంధు భూపతు లొక్క మొగి నురవడించిన నతండు వారలయేపు మాపి కర్ణుండు డాసినం గర్జోపాంతంబు గర్జికానారాచంబుల నొప్పించె. అయ్యిరువురు నొందొరులమే నులు నెత్తురుల జొత్తిల్లం జేసిన సంధ్యాసమయనూర్యబింబ ప్రతిబింబంబులుం బోలెఁ బోలిచిరి. ఆసమయంబున నూతనందనునాయంకు లార్వరు గర్వంబునఁ దన్నుం గదిసినం గవ్వడికొడుకు చిత్రవధవిహారంబు సలుపునప్పుడు కుంభసంభవ ప్రభృతిరథికవరులశరంబులు మగిడించుచు వారమై దూపులు నిగిడించు చునికి యన్భుతం బయ్యె నట్టియెడ.

93

తే. మగధపతిసూనుఁ డైనయ - శ్శంతకుండు

బాలుఁ డయ్యును ప్రౌఢదో - ర్మలము మెఱయుఁ

దాఁకుటయు నూతులయు ర - ధ్యములతిలలు

నతనితలతోన యభిమన్యుఁ - డవని గూల్చె

94

వ. ఇట్లు పూర్వవైర్ము దలంచి తలపడినమాగధకుమారు నవలీల నేలం గలిపి సింహ నాదంబు నేసినం దత్సంరంభంబు వైరింపం జాలక దుశ్శాసననూనండు సరభిసం బుగాఁ గలిసి ఘోటకుంబుల నంబకచతుష్టయంబునను సారథి నొక్కనారసం బుననుం దదీయతనువు పనిబాణంబులను బెలుచ నొప్పించినం జంచదరుణకమల చారువిలోచనుం డగుచు సౌభద్రుం డతనిఁ బ్రదీప్తసప్తనారాచనిపాతపీఠిశుంజేసి డగ్గటి.

95

ఉ. ఇంతకు మున్న నీజనకుఁ - డెంతయు నో టటి పాటె నీవు నా

పొంతకు వచ్చి తింక నెట - పూ నగు నం నొకదొడ్డనాగసం

బెంతయు బెట్టిదంపునడి - నేయుడు ద్రో వసుతుండు దాని నిం

తింతలు నెక్కలై యింప - యిం గొరగఁ వెన నేసె నేసినన్.

96

తే. అతనిదిక్కును జూడక - యతఁడు రయము

మెఱసి నీపాత్రుచాపంబు - నొకి నూతుఁ

గూల్చి యాఱుము లురమునఁ - గ్రుచ్చుటయును

నొందుదేరిపై కబ్బాలుఁ - డుటికె నధిప.

97

వ. అంత నపరాహ్లాం బయ్యె. ఆసమయంబున శత్రుంజయుండును జంద్రకేతుండును సువర్చసుండును సూర్యభానుండును మేఘవేగుండును మొత్తం బైతాళిన ధనం జయతనయుండు మేటిమగ లగునవ్వుహీకులమేనులు నానాస్తంబుల ననేకఖండం

బులు గావించి గాంధారపతి సేరినం గ్రూరనారాచజాలంబుల జర్జరితశరీరం
జేసి దుర్యోధను దెసకు నడరుటయు నంగపతి యాచార్యున కి ట్లనియె. 98

క. చండగతి వీరరథికులఁ జెందుచు నేతెంచి రాజుఁ - జేరెడు సౌభ
ద్రుం డిట్టులు నీకూరక, యుండు నగునె ప్రతివిధాన - మొనరింపు తగన్. 99

క. అని పలికి పలికి నడ్డము, సనుటయు గురుఁ డచటియోధ - చయముం గలయం
గనుఁగొని యభిమన్యుఁడు న, ర్జునుఁడును నని నొక్కరూప - చుండీ తలఁపన్.

వ. చూడం బిన్నవాఁడు గాని యలంశులం బోయెడువాఁడు గాఁడు మన మందఱ
ముం గూడికొని యొక్కపెట్టి యక్కుచూరుపై నురవడింప వలయు నని పురికొ
లిపి బరవసంబునె నె అప్పు డప్పాండుపాత్రుబాణంబులంబీడితుండై నూతపుత్రుం
డు గుంభసంభవు నాలోకించి నాదెస నూడుము వీడు నొప్పించె నిలువం దగు
నెల వగుట నసము డింపక యాలగఱచుకొని యున్నవాడ గాండీవిఁ గలనం గ
దిసి యెటుంగుదుమకాదె యతనిచే యింత బెట్టిదంబు గా దని చెప్పిన విని యల్లన
నగి యతం డతని కి ట్లనియె. 101

సీ. కవచధారం మను - సునవిద్య గవ్యడి, కే నెఱింగించితి - నితఁడు దాని
నేర్చుట నీతని - నెట్టిన నొప్పింప, శక్యంబు గాదు పం - చన గుణంబు
నఱకంగఁజూపంబు - విఱుగ నేయఁగఘోట, కి ములఁజంపఁగఘోట - సమయఁ జేయ
నగుఁ జాలు దేని నీ - నట్లు సేయుము చే, ధను వుండ నవ్వీరుఁ - జెనయ వశమె
దేనతలకు నైనఁ - గావున నొక్కమై, విల్లు గ్రుంచి తఱిమి - విరఘు జేసి
మాచికొంద మలపు - కొప్పునఁ దెగునె యీ, రథికవరునిపట్టుప - రాక్రమంబు.

కర్ణుఁడు మొదలగుయోధులు నంచనచే సభిమన్యుని
విరఘుఁ జేయుట.

చ. అన విని నూతసూనుఁడు ధ - యం బెదఁ గూరినవాఁడపోల నె
వెనుక కొదింగి యారథిక - వీరుపిఱిందికిఁ జాట్టి వచ్చి పం
చనకు సహాయులై యచటి - పైనికు లన్నరహత్రు బిట్టు మా
క్కొని పెనఁగంగ శరీ యల - ఘు ప్రదర బుర విల్లు ద్రుంచినన్. 103

వ. ఆలోన. 104

క. గురుఁ డశ్వంబులఁ గూల్చెను, సరభసముగఁ గృపుఁడు సంపె - సారథి నమ్మె
నరసుతుఁ డనాయుధుండును, విరఘుండును నగుట నూచి-వెఱ పేది వడిన్. 105

- క. శకుని కృతవర్త శల బా, స్థిక గురుసుతు లాదిగా న - నేకు లడరి య
ప్రకలాపంబుల శస్త్ర, ప్రకరంబుల నొంచి చిక్కు - వఱచి యలచినన్. 106
- క. వాలును బలకయుఁ గొని య, బృహదు రయ మార గగన - భాగంబున కు
స్త్రీలితధృతిసారుం డై, లీల నెగసి పోయె ముడ - లీభూతగతిన్. 107
- క. తనవిద్యకలిమి వినతా, తనయునిభంగిం జరింపఁ - దనుతమపైఁ దెం
పున నులుకు ననుతలంపున, మనయోధులు భయము గొనిరి - మనుజాధీశా. 108
- చ. ఎడ గని వాలు బల్లెమున - నేసె వెసం దునియంగ ద్రోఁబుం డ
ప్పడు శకలంబు లై పలక - భూమిపయిం దొరగంగఁ జేసె నె
క్కుడువడిఁ గర్ణుఁ డాశిశు వ - కుంతగతిం దనతేరిమిఁడ నొ
ప్పెడుఘనచక్రముం గొని యు - పేంద్రుఁడు లీల నటించుచాడ్పునన్. 109
- వ. సరంభవిభృంభితుం డై. 110
- సీ. నెత్తుట జొత్తిల్లి - నెఱసినయలుక ను, గ్రం బైనవదనంబు - కాంతి పరంగ
గౌరవ సైనికో - త్కరమున కతిభయ, దం బగుసింహనా - దంబు సెలంగ
నింగికి నిగుడుర - థాంగరోచులు మణి, కంకణద్యుతులతోఁ - గలసి వెలుంగ
సిగ్గు సూపినగంధ - సింధురం బను రేఖ, దలఁపించుపటుగతి - చెలుపు మెఱయఁ
గుంభసంభవుఁ డున్నది - క్కునకుఁ గవిసి యడ్డపడుసేనఁ జించి చెం-డాడునక్కు
మారపరు మేనియొప్పును - మగతనంబుఁ, జలము బలముఁ గీర్తించె ని ర్జరగణంబు.
- వ. అట్టియెడ 112
- తే. శకునికృతవర్తకృపకర్ణ - శల్యముఖ్యు, లైనయోధులు పెక్కుండ్రు - రఖిలదిశల
బొదివి యతనికిరంబునఁ-బొలుచుచక్ర, మలఁతితునియలుగా నేసి-రాగ్రహమున.
- వ. ఏసిన నతండు రయంబున. 114
- క. గదగొని యశ్వత్థామం, గదియుడు దంభోలికొదమ - కైవడి మెఱుంగుల్
వొదలించుదానిఁ గని కడు, బెదరి యతఁడు రథము డిగ్గి - పిఱిదికిఁ జనియెన్.
- వ. సుభద్రాతనయుం డతనిరథ్యంబులను సారథినిం జదియ మోచి మనజోదుల
యమ్ముల నేడుపెరిగినచందంబున సౌబలునిచెసకు నడచి యాతనికి నడ్డపడిన
గాంధారుల సప్తవింశతిరథికలం బొరిగొనుటయుం బురికొని తన్ను మార్కొనిన
ఎసాతీయులం బదుండ్రు నేనుంగులతోడన పీఠుంగులఁగావించి యందంద తఱిమిన
కేకయసప్తకంబు రథసహితంబుగా నగ్గలిక నుగ్గు నేసి డస్సి తూఁగాడుచుఁ దొలం

గినయోధుల నుల్లసం బాడుచు నఱిమినవారి నుఱుమాడుచు వీరవ్రతంబు ధీరత్వ నిష్ఠం జలుపుచుండె.

116

ఉ. అసమయంబునం గడఁగి - యాయిత మైనరథంబుతోడ బా
శ్వాసని రా నతం డడరి - సారథిఁ జంపి నాయంబులం బడెన్
వ్రేసిన నాతఁ డల్లి గద - వేకొని యుద్ధతిఁ దేరు డిగ్గ ను
ద్యాసితమూర్తులం బొలిచె - భ్రాతృకుమారయుగం బుగాత్తమై.

117

అభిమన్యుదుశ్శాసనసుతు లిరువురుఁ జచ్చుట.

తే. ఇవ్విధంబునఁ గదిసి న - రేంద్రముఖ్య, నీదుమనుమలు సూపఱ - నెమ్మనముల
కద్యుతంబును శోకంబు నావహిల్ల, లావు వెరవును మెఱయఁ జ - లంబు నెఱయ.

ఉ. ఒండొరు మీఁదికోపమున - నుగ్రతఁ బోరి రుద్రగుల్మై గదల్
మండఁగ నెత్తురుల్ సెదర - మాంసము పిండిగ నెంపనుగ్గు లొం
దొండ ధరిత్రిపైఁ దొరఁగ - నొప్పెడుమేచులు వ్రాల వానిలో
నుండక ప్రాముఖ్ వెడలె - నుబ్బునఁ గ్రాలఁగ దేవకాసునుల్

119

వ. ఇత్తైఱంగున.

120

చ. వనగజ మంబుజాకర మ - వారణఁ జొచ్చి కలంచి యాడఁగా
మనమునఁ గొంకు లేక కృప - మానినబోయలు ముట్టి చంపుచా
డ్చున భవదీయసేన పారి - వుచ్చఁగఁ జాట్టును ముట్టి పార్థనం
దను నలయించి నిర్దయవి - ధంబునఁ జంపి రనేకనైనికుల్.

121

వి. అట్టియెడ.

122

సీ. జగము లన్నియును దే - జంబున వెలిగించి, యపరాద్రి సేరిన - తపసుమాడ్కిఁ
దఱ వైనకానలు - దరికొని నివులుగాఁ, జేసి యాతినదవ - శిఖివిధమున
గగనంబుతో రాయు - కరడులు గలజలం, బివురఁ బాతినమహా - ర్ణవము కరణి
నున్నతగతి నెడి - యుర్విపైఁ గడు విన్న, నై పడి యున్నసు - ధాంశుభంగి
వీరమునఁ దమవారికి - బెం పొనర్చి
యరుల సమయించి వస మఱి - యనువు దప్పి
తెగియుఁ జూడ్కికిఁ జాల వ్రే - గగుచుఁ బొలిచె
మహితమూర్తిశోభితుఁ డభి - మన్యుఁ డభిప.

123

ఉ. నెత్తుటఁ దోగి నేల యెఱ - నింగితెఱంగున నుండె నక్కమా
రోత్తముఁ డందుఁ జంద్రుక్రియ - నొప్పె నితాయుధఖండభూషణో
32*

దాత్రమణి ప్రతానములు - తారలచందము నొంది యంద మై
యత్తటి నుల్లసిల్లె వసు - ధాధిప మాపఱపిండుచూడ్కికెన్.

124

సీ. కరిక శబరములు - ధరణీధరములు ను, రంగ గాత్రములు - గ్రాహసమితి
నరశరీరములు మీ - నములు గొక్షేయక, త్సుకాదిశస్త్రము - లురగకులము
రుధిరార్ద్రశరములు - రుచిరప్రవాళముల్, ప్రేవులప్రోవులు - ఫేనతతులు
నెత్తురు వెల్లువ - నీకులు భూషణ, స్తోమాస్థిచయముల - తుమురు లిసుక
గాఁగ నంబురాళి - కరణి సంగ్రామభూ, భాగ మొప్పు మిగుల - భవ్యయోగ
నిద్ర నున్నవిష్ణు - నికిఁ గాటి యగుచు శో, భిల్లె నప్పురారి - యల్లుఁ డందు. 125

వ. అబ్బలుండు.

126

తే. మహితలావణ్యమున సుకు - మారమైన, యంగమును బూర్ణచంద్రని - భాననంబుఁ
గ్రొత్తపెంపుగ నెంతయుఁగొమరుమిగిలి, చెన్నదలకట్టునై పడియున్నఁజూచి.

క. నీపైనికు లెంతయు సుం, తోసిల్లుచు నార్చి రపుడు - దుఃఖితు లై కుం
తీసుకులవారు దీనద, కాసంగతు లైరి బాష్ప - జలములు దొరఁగన్ 128

క. నెటి దప్పంబడి పెల్లుగ, నొలలెడినరవాజకరుల - యులి వభిమన్యుం
డటిముఱిఁ బడుటకు వగ మదిఁ, బటిగొన నిల పెలుచ నటచు - భంగిఁ జెలంగన్.

వ. ఆసమయంబున.

130

క. పెక్కండ్రు గూడి యిమ్రైయి, నొక్కనిఁ జంపుట యధర్మ - మోహా యని న
ల్లిక్కులను బెద్దయెలుగున, నక్కజముగ భూతసంచ యంబులు వలికెన్. 131

వ. ఇట్లు శౌర్యసారసంపాదితరాద్రుం డైనసాభద్రుండు పడుటయు వారిబలంబులు
టిచ్చినడి భండనంబు దక్కి తలరిన ధర్మపుత్రుండు ప్రబలయోధవీరలోకంబు
నాలోకించి యిట్లనియె. 132

సీ. మార్బలంబులుసాచ్చి - మాతంగములఁగూల్చి, రథరాజిఁగలఁచి తు - రంగమములఁ
ద్రుంచి పదాతులఁ దునుమాడి పెక్కండ్రు, పైనికప్రవరుల - సమయఁ జూచి
మూఁకల విరియించి - వీరి నాచార్యాది, యోధుల నెల్లను - నొక్కదెసకు
వెలిచి వియచ్చరుల్ - వినుతింప నాకంబు, చూఱ గొన్నట్టియ - ర్జునతనూజుఁ
జూచి మనకు నేల - శోకింప వైరుల, గం డడంచి గెలుపు - గంద ముచిత
భంగి బ్రాద్దుకొలఁది - పరికించి మననైన్య, ముల మరల్ల మెలమి - దలకొనంగ.

వ. అని పలికి బరవసంబు నేసి నేనలు బురికొల్పికొని యవష్టంభవిజృంభితుం డయి నిలిచె. పదంపడి యరుణకిరణుం డపరమహీధరంబుమాళికి సరసీరుహశేఖరం బై చెలువారం దదనంతరంబ రిత్తగోట్లును నెత్తుటకొజొత్తిల్లుచున్నట్లుండె. పిండుగట్టి పికాచనికాచరులు నలిరేగి రక్తపానంబును మాంసఖాదనంబునుం జేయుచు మోదంబునం బొందుచు నాడుచుం బాడు చుండుకలకలంబునను గుణప భక్షణవ్య గ్రవిహంగసముదయతుములంబునను బలఖాదనసంరంభశివానివహా కోలాహలం బునను బరమాభీలం బైనసంధ్యాకాలంబు నిరూపించి నిజశిబిరంబులకు నుభయ బలంబులుం బోయె అప్పుడు నీకొడుకు లుబ్బునం గొమరు మిగిలి యరిగిరి. కాంతే యులు చిన్నబోవు నాననంబులతో శోకసంతప్తచిత్తు లయి చనిరి. ఇవ్వధంబున ధర్మతనయుండు దననికేతనంబున కరిగి యచట నిఖిలపరిజనంబులుం దానును సన్నాహంబు లెడలించి శూన్యాకారు లై యున్నసమయంబునఁ దమ్ముని దెసకూ రిమి యారం గూరినవగ పెంపున ధైర్యంబుసాం పటి విపర్యవదనుం డగుచు నిట్లనియె.

అభిమన్యునిమరణమునకు ధర్మరాజు దుఃఖించుట.

- మ గురుకారదృశముఖ్యయోధవరసం - గుప్తంబు నిశ్చేద్య ము
ధ్రువ మామైనయము దానిఁ జొచ్చి ననుఁ బ్రీ - తుం జేయఁగాఁ బూని యె
క్కిరుండుకొ గోవులలోను చొచ్చుబలుసిం - గంబొక్కొ నా నట్లు సా
చ్చి రయం బార ననేకవీరశిరముల్ - పెండాడె నుద్దండుఁ డై. 135
- క. ఈసును రోసముఁ గలదు, శ్వాసను నొప్పించి హఠి - చతురంగములకా
గాసింఁ జేయుచు నట్లు, ల్లాసముతో మెలఁగఁగాఁ ద - లంబె యొరులకున్. 136
- తే. కొడుకుఁ బాడగాన కర్ణుఁడడిగె నేని, వానితో నింక నే మను-వాడ హరికి
నతని గారాబుచెలియలి - కధికదుఃఖ, మేన చేసితి వగవంగ - నేమి గలదు. 137
- క. బాలుండు సుకుమారుండు పె, క్కాలములం జొచ్చి యెఱుంగఁడనక మొన సారం
జాలుదు చొరు మని పనిచితి, నేలా న న్నాస దోస - మెఱుంగఁగ నిచ్చున్.
- క. కుడువను గట్టను బూయను, దొడువను బోఁ బనిచి కాక - తొలుత మొన సారం
గొడుకుం బనుచుట కన్వండు, గడఁగునె నాయట్టిపాప - కర్నండు దక్కన్. 139
- తే. వానితోడిద లోక మై - యేను బోవ, నైతిఁ బోఁ గన్నఁ బుత్రశో - కాతురత్వ
మున నితాంతవిపర్యత - బొందుచుండఁ, జూడ కుండెడివాడ న-ర్జును మొగంబు.
- ఉ. వాసపునంతవానికిని - వచ్చినయాపద దీర్చుఁ గాలకే
యాసురులట్టిబల్పగణ - నైనను వ్రేల్చిడిఁ ద్రుంచు నాజి న

వ్యాసవి యాత్తజాండు పగ - వారలచే హతుఁ డైనదుర్దశం

జేసి యలంతఁ జేడ్పడఁగఁ - జేసె విధాతృని నేమి సెప్పుదున్.

141

చ. కొడుకు వధించి రన్నఁ గురు - కోటిని నెట్టిన యల్లి రూపు మా

పెడున కడంగి పార్థుఁ డెడఁ - బేర్చినశోకము నార్పఁ జాలునే

పుడమిధనంబు నాకమువి - భూతియుఁ జేరినయేని నల్ల న

వేడునభిమన్యు నెమ్మెగము - వే యగుపాలును బోల నేర్పునే.

142

ప. అని మఱియు ననేక ప్రకారంబులం బలవించె... అని సంజయుండు సెప్పుటయు.

తే. అతనితో ధృతరాష్ట్రఁ డి - ట్లనియెఁ గ్రీడి

సంగిరమున సంశప్తక - సమితి నేమి

సేసె సుతువార్త యెవ్వరు - సెప్పి రాతఁ

డట్లు దెగుట యెఱింగి యె - ట్లయ్యెఁ జెపును.

144

క. అనిన విని సూతసుతుఁ డి, ట్లఁగు బేరడవులు దహించు - ననలముచందం

బున సంశప్తకసేనల, ననిమిషపతిసుతుఁడు దీప్తఁ - డై పారి వుచ్చెన్.

145

అర్జునుఁడు శిబిరంబునకు వచ్చునెడ దుర్నిమిత్తంబులం గని

కృష్ణునితోఁ జెప్పుట.

ప. ఆట్లు మర్దించి మగుడునప్పుడు మాధవు నాలోకించి.

146

చ. కలయఁగ దుర్నిమిత్తములు - గానఁగ నయ్యె మదీయచిత్తముం

గలఁగెడు మేను మ్రానుపడఁ - గాఁ దొడఁగెన్ గురుఁ డారయంగఁ గే

వలఁడె నృపాలుఁ డేదెసకు - వచ్చెనొ యన్న నతండు రాజా ద

మ్ములు నుఖు లొందుమై నశుభ - ముం గల దివ్య డెఱుంగ నయ్యెడున్.

147

ప. అని పలిక. తదనంతరంబ యద్వామోదరధనంజయులు సంధ్యాసమయసముచిత కర

ణీయంబు లాచరించి యరుగు దెంచి నిజశిబిరంబు సొత్తెంచిరి. అది చిట్టిన చిత్రరూ

పంబులు గలకుడ్యంబునుం బోలె వివర్ణాకారు లైనజనులవలనం బాడఱియున్నం

దత్తకారం బనుసంధించి యన్నరుండు నారాయణున కి ట్లనియె.

148

క. పైనికులు నన్నుఁ గనుఁగొని, యాననములు వాంచి తొలఁగి - యరిగెద రది యే

మో నేఁడు వేణువీణా, గానస్వనములును వీలఁ - గలుగవు కృష్ణా.

149

క. ఈమేలు ప్రజ కొనర్చిన, యామహిమకు నెలవు గొంతి - యగ్రతనయుఁ డో

భీముఁడొకొ తమ్ముఁగుజ్జిలొ, కో మఱియెవ్వరొకొ తలఁపు - గొలదికి మీఁతన్.

ఆ. అలరు మొగముతోడ - నభిమన్యుఁ డేలాకో, యెదురు రాఁడు నాకు - నెట్టివార్త
చెవులు సోకునొక్కొక్క - చే వెట్టికలఁచిన, భంగిఁ ద్రిప్పికొనఁ దొ-డంగమనము.

క. పలుమాటల కిటు మఱుమా, టలు పలుకనికృష్ణుతో న - డలు మది మొలప
బలుకుచు ధర్మసుతునివిడి, దల కరిగెను మోము వెల్లఁ - దనమునఁ గదురన్. 152

ఐ. ఇవిధంబున నరిగి యన్నరపతి బంధుమిత్రులును మాన్యరాజన్యలుం దానును
నొక్కయొడ నున్నం దత్ప్రదేశంబునకుం గేశవుండును దోడన చనం జని వారు
మృలించి యునికియు వారలలోన సుభద్రానానుండు లేమియుం జూచి సవ్య
సాచి యడుగులు దొట్టుపడ నెక్కిలువులోనికిం నోయి కలయం గనుంగొని
యెలుంగు రాల్పడ ని ట్లనియె. 153

క. ఆననములు వెలవెల్లం, గా నడ లొడవినది మీకు - గానఁ దడవ మీ
లో నభిమన్యుఁడు లేఁ డే, మో నాకుం జెప్పఁ డే-యూరక యుండన్. 154

క. ధనురాచార్యుండు దగఁ బ, నిన్ నపద్మవ్యూహ మొరులు - నేరరు నొరు మం
చనుమానింప కతనిఁ జొరు, మనరు గదా మీయుపాయ - మాండెఁబోవన్. 155

ఉ. అమైన సొచ్చుచోప్పు దెలి - యక విసె నంతియ కాని యిమ్ములం
గ్రమ్మఱుభంగి వాఁడు వినఁ - గానఁడు దీని నెఱుంగ కున్కి, బా
పమ్మునఁ నోయి మీరు సారఁ - బంచిన నుక్కునఁ జొచ్చి యోధబృం
దమ్ముచేత మ్రగ్గఁడు గ - దా కురువీరులునుట్టు ముట్టినన్. 156

మ. హరిమేనల్లఁడు గొంతికుర్చుమనుమం - డస్తత్తనూజుండు సం
గరకేళీనిపుఁబండు దివ్యశరశి - త్తశాలి యవ్వీరు నె
వ్వరోకో నేలకుఁ దెచ్చి రొక్కరునిచే - నాఁ డేల చిక్కుం బొరిం
బొరిఁ బెక్కిండురు విచ్చుచుం బొదువుచుం - బోరాట గల్గెం జామి 157

క. గురులకు భక్తుఁ డుదారుఁడు, గరుణ గలఁడు శౌర్యధైర్య - గాంభీర్యధురం
ధరుఁడు మొగ మోడు నాసుర, పరిపాత్రుఁడు లేమి కోర్వ-విచ్చునె చెవుఁడా

క. అన్నగుమోమును నత్తెలి, గన్నులు నవ్వెడఁదయారము - గన్నారంగా
గన్నును బ్రదుకుదుఁ గానక, యున్నను బ్రాణంబు లెట్టు - లుండఁగ నేర్చున్.

నీ. హంసతూలిక పాన్పు - నందుఁ బొందెడుమేను, కరినంపునేలతోఁ - గదిసె నేడు
గొడుగులనీడ పై - నడరఁ జె న్నగుమోము, పొరిఁ బర్వపెందూళి - బ్రుంగనేడు
లలనలు లీలమై - గొలువ నుండెడుభోగి, వఱుకులలో నున్న - వాఁడు నేడు
నానాజనములకు - నాథుఁ డై శోభిల్లు, నొర యనాథత్వంబు - బొరసె నేడు

వినయరతుఁడు హృదయ - విదుఁడు సుభద్రగా, రాబుపట్టి మగల - రాజు మాన
ధనుఁడు దివిజరాజు - మనుమఁడు నాచెలి, కాఁడు ముద్దులాఁడు - లేఁడు నేఁడు.

ఉ. అక్కట మందభౌగ్యనకు - నట్టితనూభవరత్న మెవ్విధిక్
డక్కువిధాత నిర్దయుఁ డొ - డంబడునే కడుమేలివస్తువుల్
పెక్కుదినంబు లున్గి యరి - బృందము పిల్చిన బోటుబంట నై
యక్కడ కేల పోయితి మ - హాగుణభూషణుఁ గోలుసొయితిన్. 161

వ. అనుచుఁ జదికిలంబడి ఫల్గునుండు. 162

ఉ. హా యను ధర్మరాజతన - యూ యను న న్నైఁడబాయ నీకుఁ జ
న్నేయనుఁ దల్లి నేఁపఁ జను - నే యనుఁ గృష్ణుఁడు వీఁడె వచ్చె రా
వే యు నొంటి వోకఁ దగ - వే యను నేగతిఁ బోవువాఁడ నే
నోయభిమన్యుఁడా యుఁ బ్ర - యోక్తుల సుత్తరఁ దేర్పివే యున్. 163

వ. అని మఱియు ననేకప్రకారంబులం బలవించి యుద్ధిష్ఠిరనాననం బాలోకించి.

ఉ. పావని సేరి యుండఁడొకొ - పార్వతుఁ డచ్చట లేఁడె యొండుమై
దోవఁగఁ బంచితే ద్రుపదుఁ - బోరికి సాత్యకి రాక తక్కునే
భూవర మత్యన్యనాథుఁ డెట - వోయెనొ డెప్పుర మైన నీకునుం
గావఁగ రాక తక్కునొ తె - గం గతి మేమి సుభద్రపట్టికిన్. 165

అర్జునుఁడు ధర్మరాజు నభిమన్యుండు చచ్చినవిధంబు నడుగుట.

క. పడుఁగాక యేమి పగఱం, గడిమి మెఱసి చంపనొంపఁ - గనియెనె నృప నీ
కొడు కిట యటనాడక యె, క్కుడుమగఁటిమి నుఱికి పేరు-గొనియెనె పోరన్.

వ. అని పలికి నిట్టూర్పు నిగిడించి చింతించి 167

చ. పలువురు సుట్టు ముట్టికొని - బాణకృపాణముఖాస్త్రశస్త్రపం
క్తులఁ గడు నొంపఁగాఁ దనకుఁ - దోష్పడువారలు లేక నన్ మదిం
దలఁపఁడె యత్తటిక్ రిపువ - ధంబున కెద్దుము తండ్రి యేమి గొం
దలమునఁ బొంద కుండ నని - తొఁ బలుమాటును జేర కుండునే 168

క. అక్కట తప్పఁ దలంచితీ, నక్కొలఁదులవాఁడె కృష్ణు నల్లుఁడు వోరన్
స్రక్కనె బాహాగర్వము, దక్కునె నాకొడుకు మిన్న - దలపైఁ బడినన్. 169

అ. పిన్ననగవుతోడఁ - జె న్నెస లారుసౌ, భద్రమొగము నూడఁ - బడయ కన్న
వాడ నానునంబు - వ్రయ్య లై పో దిది, రాతిఁ జేసినది యొ-కో తలంప. 170

క. పలువురు క్రూరత బాలునిఁ, జలముకొని వధించునపుడు - శౌరిని నన్నుం
దలఁపరాకో మనముల వా, రలు దానికి నేమి నీఁగ - రా దయ్యెడినో. 171

క. కటకట పేరినపెన్నె, త్తుట జొత్తిలి యున్నమేని - తోఁ గొడు కేచ
క్కటిఁ బడి యున్నాఁడో య, చ్చొట్టు సూపెడువారు లేర-చూచెద వానిన్.

సీ. పడి యుండి వాఁ డిల. - బొడిచినచందురు, క్రియ దత్తలము వెలిఁ - గింప కున్నె
యే మని నాతోడఁ బ్రేముడించునొకో ను, భద్ర పుత్రునిఁ జూడఁ-బడయ కున్కిఁ
బగతురనిర్జించి- మొగముపోటుల నొచ్చి, పొడనూపరాఁ యెక్క-గొడుకు నాకు
నడలునఁ దల్లవ - పడియెడుద్రాపది, వంత మాన్పింప నె - వ్వరికి పశమె
యని యలంతమైఁ బలుమాట-లాడుచుండి, తలఁచి మఱియును భర్తనం-దనునియన
నంబు వీక్షించి నిర్జర - నాథతనయుఁ, డెలుంగు గుత్తుకఁ దగులంగ-నిట్లు లనియె.

వ సంశప్తకసమితితోడం దమకించి పోరి పోరి కారవనైనికుల సింహనాదంబులు వింటి
నప్పు డెలుం గెత్తి యుయుత్సుం డాడినమాటల నాకర్ణించితి. 174

సీ పెనఁగంగఁ జాలరు - నీభత్సతో మీరు, బాలుని నొక్కరుఁ - బలువు రిట్లు
సంపితి రిది మీకు - సంతోషకాలమే, యేడ్చురు గా కార్య - నేల చెవుడ
హరికి నర్జునునకు - నప్రియం బొనరించి, బ్రదుకంగ వచ్చునే - భవున కైన
నది యట్లు లుండె నీ - యధికపాపముఫలం, బెట్లును జెలుపక - యేల తక్కు
ననియె నివ్వధమున - నరిసేనయోధుల, నత డు వలుక వీను - లార వినియుఁ
దలియ నైతి వాసు - దేవుండు వినియెన, యని తలఁచి దాని - నంత గొనక. 175

క మనుజాధిప తగుసమయం, బున నీ వెఱిఁగింపఁ గన్నఁ - బొరిపుచ్చనె వే
చనుదెంచి నీగుతుం గొది, వినయెడఁ దశ్శ్రూరయోధ - వీరుల నెల్లఁ. 176

క అని పలికి మఱియుఁ గొడుకుం, బనవుచు శోకి మున మనుగు - ఫల్గునునిఁ దగం
దనకరముల బొదువుచు ని, ట్లను హరి చిత్తంబులోన - నడ లూఁగగాన్. 177

చ ఇటు దగునయ్య శూరులకు - నెల్లను బోకపె యిట్లు కాదె యే
మిటికి నలందురక మొనలు - మేకొని యాయుధజీవనంబు నూఁ
గుటయు నెఱుంగవే రిపులఁ - ద్రుంచి యశం బిల నించి పుత్రుఁ డె
క్కిటి దివిమాటకోల్ ప్రియమ - కా కిది యప్రియమే తలంపగాన్. 178

ఆ. ఎఱుంగ వలయు దాని - నెఱిగి కోవిదుఁ డగు, నట్టిసీకు పగవ - నగునె పార్థ
నీదువంత నూచి - నీవార లందఱు, దీను లైరి వీరి - దేర్పవలదె. 179

- వ. వీరలం జూచి తగుమాట లాడు మనిన నత్యంతశోకాక్రాంతస్వాంతుం డగుచు
సుభద్రాకాంతుండు గద్గదకంఠంబుతోడం దోడంబుట్టువుల కి ట్లనియె. 181
- చ. మనసిజమూర్తి యైనయభి - మన్యునిమాటలు వీసులార నే
విన వలతుం దదీయమృతి - వేడ్క నొనర్చినవారు గ్రక్కునం
జని తగ వానిఁ గాంచి సుఖ - సంగతిమైఁ జరియించునట్లుగా
ననిచెద నేటిపోరు దెలి - యం గలభంగియు మీరు నెప్పుడూ. 181
- న. అని మఱియును. 182
- చ. అలపుఁ జలంబు శౌర్యమును - నస్త్రమహత్త్వముఁ గల్గునిందఱుం
గలుగఁగ నెట్లు సమ్మ బల - ఘోరరుచే నయినం బ్రచండదో
ర్బలవిభవాభిరాముఁడు ను - భద్రసుతుం డిది యెన్ని భంగులం
దలఁచిన బోల దేమిటిక - తంబున నామన మిట్టు లయ్యెనో. 183
- క. మిమ్మును బాంచాలురఁ గడు, నమ్మి చెడితి వానిరక్ష - ణమ్మునఁ బ్రాధ
త్వమ్మిట్లు లేమి యెఱింగిన, నెమ్మెయిఁ గాచికొన నేరనే యబ్బాలున్. 184
- క. రథవితతి నఱపి మీ రవి, తథముగఁ గవియంగ మిమ్ము - దాఁకి కలఁచి యే
రథికులు సమయించిరి యరి, మధనభుజావిభవు నక్కు - మారోత్తమునిన్. 185
- వ. అని యంత కంత కగ్గలించునుమృతికంబునం గలంగి యంత నిలువక. 186
- క. ఊక్కును నస్త్రబలము మీ, కెక్కడియది సాల రైతి - రిందఱు నని న
య్యొక్కరుఁ గావఁగ మీరీ, తక్కువ కోర్చితిరి మిమ్ము - ద క్కున నేలా. 187
- క. బలహీనులు సంగరభీ, తులు నగుమి మైఱింగి యెఱింగి - తొలఁగి తనూజం
దలఁపక యెంటి మెలగువెం, గలి నగునను దూఱుకొందు - గా కేమంగున్. 188
- తే. మానుకులువోలె నున్నార - లేను లేని, తటి మహాగుణశాలి నా - తనయుఁ గాచి
కొనఁ గడంగర సింగార-మునకుఁ గాక, మఱువులును నైదువులు మీకు-మానమునకె.
- వ. అని భంగించి యూర్పులు సందడింప మొగంబు బిగు వారం గ్రోధశోకంబులు
మనంబునఁ బెనంగొనం గన్నీ రొలుక నూర కున్న నెల్లవారు నతనికి మాఱు పలు
కను దేటి చూడను వెఱచి యుండిరి. అప్పు డచ్యుతుం డొక్కరుండు ననునయా
లాపంబులం దేర్చుచుండం బాండవార్జుండు గుపితాఖండలనిభం డగునాసవ్య
సాచితో సాంత్యనస్వరంబున ని ట్లనియె. 190

ధర్మరా జర్జునుని కభిమన్యుండు చచ్చినవిధంబు చెప్పట.

- సీ. అనఘ సంశయక - హననంబునకు నీవు, సనిన నొడ్డన మేర్చి - కొని కడంగి
నడచి ద్రోణునిఁ దల - పడితి మవ్వీరుమో, హరమేము సారఁజాల - మైతి మనఁగ
నేల తద్బాణార్చు - లేర్చిన నక్కడఁ, దేటి చూడను లేక - త్రిప్పికొంటి
మమ్మైన భేదింప - నభిమన్యుఁ డోపుఁ బా, వ్చనియెడుతలఁపు నా - కపుడు పుట్టి
వానిఁ బిలిచి నీవు - వాకిలిఁ బుచ్చు మం, దఱుము మొగ్గరంబు - దటియఁ జొచ్చె
దము పడిని భవత్ప - థంబున ననుడు నం, భోధి సాచ్చుకరటి - పోల్కిఁజొచ్చి. 191
- క. నీయుపదేశముఁ దనచే, దోయిబలువుఁ దోడుగాఁగ - ద్రోణుఁ గడచి వే
పోయి మొనఁ జొచ్చి సైన్యము, పాయవడఁగఁ గలఁగఁ జెదఱఁ - బఱవఁగఁ జేసెన్.
- క. కని కుంభజముఖ్యులు వా, నిన పొదువఁగఁ నేముఁ జొచ్చి - నిరతిశయరయం
బున వానికే దోడ్పడుటకుఁ, జనఁ జన మాకడ్డపడియె - సైంధవుండు వడిన్. 193
- వ. ఆతండు రుద్రవరానుభావంబునంజేసి యత్సరబలుం డగుట నే మతని మిగులం
జాలక చిక్కితిమి. ఆసౌభద్రుం జాట్లు ముట్టి గురుకర్ణకృతవర్తకృపగురుపుత్రాది
యోధవీరులు పెక్కండ్రు సిక్కువఱుపం జేప నెడక వాడు బలంబు మెఱయఁ
జలంబు నెఱయ నారాధేయప్రముఖులం బఱపియు బృహద్బలలక్ష్మణప్రభృతు
లగురాజుల రాజకుమారులఁ బలువురం జంపియు సాంపారె. పదంపడి పదాతి
యు గదాపాణియు నై రథాంగపాణియల్లుండు నూఁగాడుచుం బోరాడునెడ
దుశ్శాసనతనయుండు దాకి వానిచే విరథుం డై తానును గద గొని పెలుచం దల
పడియె. ఆ తైఱంగున నైనగదారంబున వా రిరువురుం బరస్పరనిహతు లై పడిరి.
ఇవ్విధంబున నక్కుమారుండు దినతండ్రులకును మామలకును రూఢి యగురణ
క్రీడం గీరిపరిస్పర్శియు నాకలోకసుఖంబునుం జేకొనియె. అని చెప్పటయు.
- క. తెల్లముగ గుతుపడుట విని, జల్లిని డెందంబు నెదర - సంధులు ప్రిదులం
దల్లడ మగ్గల మై మా, ర్చిలై నరుండు బంధు లెల్లఁ - జేప్వలు దక్కన్. 195
- వ. ఇట్లు పరవశుం డైన గృష్ణయుధిష్ఠిరులు గరతలంబుల నెత్త నొక్కింతసేపునకు నేద
దేటి సైంధవుం దలంచి యతండు. 196

అర్జునుని ప్రతిజ్ఞ.

- ఆ. అవుడు గఱచి యెఱ్ఱ - నగునాననంబులో, బొమలు ముడిచి చెమట - వొడమ మేను
కంప మొందఁ గనలు - గదిరిన కటికిన, వ్యసక మెసఁగ నన్న - కిట్టు లనియె. 197

- మ. వినుడీ నానుప్రతిజ్ఞ నీవు నిఖిలో - ర్వీనాథులున్ సింధురా
జా నవశ్యంబును నెల్లి సంపుడు భయ - ఘం దై నినుం జొచ్చినన్
ఎనజాత్తున్ శరణంబు వేడినను గ - ర్వం బేది నన్నుం దగం
గనినం బోరు దొఱంగి పోయిన నెఱుం - గం గాని సత్యవ్రతా. 198
- క. బాలధ్వంసకు నాదు, శీలుం గాచుటకు నన్ను - జెనకిన సప్త
జ్వాలలఁ గౌరవయోధులఁ, దూలించుచు వానిఁ గవియు - దుం జటులగతిన్. 199
- ఆ. ఇట్లు సేయ నైతి - నేని గురుద్రోహి, గతికి బ్రహ్మహతి - గతికి మద్య
పానరతునిగతికి - మానార్హజనపరి, వాదిగతికిఁ బోవు - వాడ నధిప 200
- వ. మఱియు నొక్కప్రతిస యవధరింపుము. 201
- చ. అనిమిషచైత్యకింపురుషు - లాదిగ నెవ్వరు వచ్చి కాచినం
దునుముదు నెల్లి వైంధవునిఁ - దోయజమిత్తుఁడు గ్రుంక కుండుము
న్న నరవరేణ్య యితైఱఁగు - నా కొనరింపఁగ రాక యున్న నే
ననలము సొచ్చువాడ నృపు - లందఱుఁ జూడఁగ గాండివంబుతోన్. 202
- ఎ. అని పెలుచం బలికి యప్పరమకోదండంబు దెప్పించి సజ్యంబు గావించి గుణధ్వని
నిగుడం జేయుటయుఁ బద్దనాభుండు పాంచజన్యంబు పూరించె. అద్దేవేంద్ర
పుత్రుండు దేవదత్తం బొత్తె. అన్నాదంబులును దత్తైస్థినికసింహనాదంబులును
దూర్యనినదంబులును నింగి వొంగం జెలంగె. అగ్రాండీవంబును నృత్తంబు నేసిన
చందంబు నొందె. అస్త్రంబులు గవదొనలు వెలువడి వెలింగె. అయ్యవసరంబునం
గొండొక దెలివొంది పవనందనుం డప్పురందరనందనుపదనంబు పీక్షించి 203
- క. అతితీవ్ర మైన నీ దగు, ప్రతిస కుపోద్బలముగాఁగఁ - బరఁగినధీరో
ధృతపాంచజన్యరవమున, ధృతి దూలకయున్నె కురుప - తికి నింద్రకుతా. 204
- ఎ. అని యగ్గించె. ఆసమయంబునం గోపంబుపెంపునను బూనికిపైభరంబునను భీమ
సేనునిసగ్లాపసౌహార్దంబునను దనఁడందంబుతోకంబు డిందుపడం గలయం గనుం
గొనినవిజయుని వందిమాగధసందోహంబులు సంస్తుతించె. అట్టియొడ నిక్కడ. 205
- క. జననాథ పాంచజన్య, ధ్వనిఁ గూడి చెలంగుదేవ - దత్తరవంబున్
విని భీతిసంభ్రమంబుల, మనసైన్యము లెల్ల ఘూర్ణ - మానము లయ్యెన్. 206
- క. అప్పుడు వేగపుఁజారులు, నెప్పిన నంతయు నెఱింగి - సింధువిభుఁడు దత్
గప్పెడునెవ్వగపెల్లున, నిప్పులఁ బడినట్లు గాలు - నిలువఁగ లేమిన్. 207

అర్జునునిప్రతిష్ఠ విని సైంధవుడు భయపడి దుర్యోధనునితోఁ
జెప్పికొనుట.

క. చని యావు లైనబలవ, న్ననుజేంద్రులు గొలువ నున్న - మానవనాథుం
గని యి ట్లను సిగ్గు గడచి, తనయుల్లముఁ గలఁచి వెఱపు - దల్లడవెట్టన్. 208

ఉ. ఏ నొకరుండనే తనకు - నె గ్గానరించితి నేల నాపయిం
బూనిననాఁడు ఘల్లునుఁడు - పోర వధింపఁగ నట్టై పాడి మీ
కేనేటిసంతసంబు వగ - పేటికి నా కెట యేని పోయెదన్
వానిప్రతిష్ఠ కడ్డపడు - వారె సురాసురసిద్ధసాధ్యులున్. 209

ఐ. అనుచుం గొలువు గలయం గనుంగొని. 210

ఆ. ద్రోణకర్ణశల్య - దుర్యోధనులుఁ గృప, బాక్ష్మీకులును జముఁడు - వెట్టికొన్న
వాని నైనఁ గావ - వలతురు వలచిన, నొల్ల కున్న నెట్టు - లొకొ యెఱుంగ. 211

వ. అని వెండియు. 212

క పెదవులు దడుపుమఁ గాష్ట్రక్, గుదివడ వడఁకుచు మనంబు - గొందలపడఁగా
నిది యేటిమాట లాడెదఁ, దుదిఁ బార్థుఁడు గాన కుండఁ - నొలఁగన వలయున్.

ఐ. మీ యందఱచేత ననుజ్ఞాతుండన కదా పోయి వచ్చెద ననవుడు నిజకార్యధురం
ధరుం డగునక్కరుధరణీవరుం డతని కి ట్లనియె. 214

మ. మును నీ వెన్నితి విక్రమాధ్యు లని మ - మ్ముం గొందఱక్ ద్రాణిపెం
పును హార్దిక్యబలంబు సౌబలనియే - పుం జేవయున్ సోమద
త్తుని ధైర్యంబును శౌర్యమున్ శలుమహా - దోర్దర్పముం గూడ నె
న్నిన నీ కె ట్లగుఁ జూడు మిట్టిమగలు - నేవ్ యేల ని నిత్తురే. 215

క. నమ్ముము వెఱవకు మేనును, దమ్ములునుం గోట నీకుఁ - దాత్పర్యము మై
నిచ్చేటిమగలు సూరల, నెప్పి నిలువ నింద్రుఁ డైన - నీ కెదు రగునే. 216

ఐ. అని చుట్ల నున్నరాజులం జూపిన నూఱిడిల్లి యంత నిలువక నీకొడుకుం
దోడ్కొని ద్రోణునికడకుం జని జయద్రథుండు దనకు నర్జునునకు ధనుర్విద్యా
విభవంబునందలివాసి యెట్టి దని యడిగిన నతండు నీకు నతనికి నాచార్యకంబు
సమప్రకారంబ యవ్వీరుండు వివిధశ్రమంబులయలజడి కోర్చి యలఘుప్రయో
గంబులు పెక్కులు సాధించుటం జేసి నీకంటె నధికుం డైయుండు. అది య
ట్లుండె. నేను గలుగ నీ వాసవ్యసాచికి వెఱవ వలదు. మద్బాణంబులమఱువున

నున్న నిన్ను దేవతలకుం దేటి చూడ వచ్చునే. వివ్వచ్చునకుం బ్రవేశింప రాని
బంధురవ్యాహంబు వన్నించెద. కులధర్మంబు శిథిలంబుగా కుండ సమరంబుసేయు
మని చెప్పి వెండియు. 217

క. శ్రుతు లభ్యసించి తెతుల, క్రతువులు సేసితి కులంబు - రక్షించితి నీ
వితరులక్రియ మృత్యుభయా, నివృతుడవు గాఁ దగునె మేది - నీవర యింకన్. 218

క. యాదవకౌరవపాండవు, లాదిగఁ గలయఖిలస్థులు - నవ్యయవృత్తిక
మేదిని నిలుతురె క్రమమునఁ, బోదురు గా కల్లజనులఁ - బోవుతెరువునన్. 219

క. తపములు దానంబులుఁ జే, నీ పడయులోకంబులెల్లఁ - జేయలఁతులు భూ
మిపులకు సంగరవిద్యా, నిపుణతఁ దలఁ కుడిగి పోర - నేనియుఁ జాలన్. 220

క. అనియూఱడిల్లఁ బలికిన, విని యతఁడు గలంకు దేటి - విభుఁడుం దానుం
చని సంగ్రామోత్సాహం, బునఁ బొదలెను దూర్యహోష - ములు దివి ముట్టన్. 221

ప. సర్వసైన్యంబులును దైన్యంబు వాసి కయ్యంబుకడంక నుల్లసిల్లె. సైనికోత్తముల
సింహనాదంబులు సెలంగ. ఇతైఱంగున భవత్తనయుశిబిరంబు సముద్యమనుముఖం
బయ్యె. అంత నక్కడఁ బాండవాగ్రజాండు పాంచాలమాతృస్వపాండ్యయాదవ
కేకయాదిరాజలోకంబుశోకంబు దగుమాటల మలుగం జేసి విడిదలకుం జన
నియమించి యనుజాల నచ్యుతునిం బెట్టికొని యున్నయెడ నగ్గోవిందుండు గాం
డీవి కి ట్లనియె. 222

క. నాతోఁ దలపోయక రో, పాతురతం బ్రతిన వట్టి - తపనీనాథ
వ్రాతంబు వినఁగ నిట్టులు, సేతాఁకున డెప్పరంబు - సేసితి కంటే. 223

క. అస్తమయమునకు ముచు రిపు, మస్తకముం దునుచు వలయు - మన కిది సాలక
గుస్తరమును నగు నస్త్ర, వ్యస్తం బగు నేని నాకు - ఎగపు గదిరెడున్. 224

ప. మనవేగులవారు వచ్చిరి. వారు సెప్పినతెఱంగు వినుము నీవు ప్రతిజ్ఞ సేసిన
మ్రోసినచందంబులపెల్లునక బెదరి యవ్వీటివారు గవ్వడి కొడుకుచావునకుం
గోపించి యిప్పుడ యెత్తివచ్చునని రథకరితురంగంబుల నాయితంబు సేయు చుండ
మైధవుండు దనచారులచేత నీయాడినమాటలు విని వెఱచఱచి కురురాజు గొలు
వున్నచోటికిం జని సి గ్గటి నిన్ను నగ్గించి నీప్రతిన యెఱింగించి యతం డలిగిన
మీరు గావ లే రని పలికి తా నెందేనియుం బోయెద ననిన నవ్వునుజపతి గురు
కృతవ్రతకృపకర్ణశల్యాశ్వత్థామప్రభృతు లగుమేటిమగలం చేర్చొని వీరును నా తమ్ము
లును గలుగ నరునకు నిన్ను జాట్లనన్త్రేలనుం జూప వచ్చునే యని భయంబు

వాపె. భారద్వాజుండును మహాత్మాహుండై దురవగాహవృత్తహవిధానంబున
జయద్రథుం జేర కుండ నిన్ను నిలువరించువాఁ డయ్యె. అది యట్టిద. వారొక్కొక్కరుండు గెలువ రానియట్టిజెట్టిజోదు లందఱు నొక్కపనికిం దలకొని నిలిచిన
గెలుచుట యశక్యంబు గాదె. ఇక్కార్యం బార్యులగునాప్తజనంబులం గూర్చికొని
విచారింపవలయు. అనవుడు విషచ్చుండు నవ్వుచు ని ట్లనియె. 225

అర్జునుండు కృష్ణునితోఁ దనప్రతిజ్ఞావిషయంబు లైన
వాక్యంబులఁ జెప్పట.

క. వారి నెఱుంగుదు నేనును, వారలు న న్నెఱుంగుదురు భ - వత్సాహాయ్య
స్ఫూర్తబలోద్ధతి గలుగఁగ, వారే తప్పింపఁ జాలు - వా రీపూర్నిన్ 226

ఐ. ఏను జయద్రథుం జంపుటకుం దమకించి తఱుమునప్పుడు నాకు నెవ్వ రడ్డంబు
సాచ్చిరేనియు. 227

మ. పటునారాచపరంపరాప్రసరద - ర్పం చేర్పడం చేర్చి త
ద్భటసంఘంబును ఘోటకప్రజము శుం - భత్సన్యంద నౌఘంబు ను
ద్భటకుంభీప్రకరంబునుం బొదివి వి - ధ్వంసంబు గావించి నె
త్తుట జొత్తిల్లెడునట్లు సేయుదు సమి - ద్భూభాగ మత్యుగ్రతన్. 228

క. కారవనైన్యంబులఁ గల, వీరులయస్రములు నాదు - వివిధాస్రగతి
క్రూరప్రవాహముల కెదు, రే రాజీవాక్ష యాద - రింపకు వారిన్. 229

క. వెఱుగుపడి కుంభభవుండుం, బెఱరథికులుఁ జూచుచుండ - వీరము లావున్
మెఱయఁ జలము నెఱయఁగఁ దల, దఱిగెద నైంధవుని నేల - తలఁకెదు కృష్ణా.

క. కురుపతిబలముల యేలా, చరాచరము లైనభూత - జాలము లెల్లం
దరతరమ యడ్డపడినం, దెరలిచి పడ వైతు సింధు - దేశాధీశున్. 231

ఆ. గురునియలవుఁ జలము - వెరవును గలఁచి నీ, యాన గాండివంబు - నాన దివ్య
శరిములాన యెల్లి - నైంధవుతల యెల్ల, భంగిఁ దునిమి వైతుఁ - బగఱు దలఁక.

చ. కనియెదు నైంధవుం గడచి - క్రందుగ నాకు నెదుర్చురాజులం
దునుమఁగ భూపణోత్కరము - తోఁ బదహస్తశిరంబు లుర్విపైఁ
బెనఁగొని చారుభంగియును - భీషణశేఖయుఁ దాల్చి నెత్తురున్
నెనడును గ్రోలి భూతములు - నిక్కుచు నీల్గుచుఁ జొక్కు చుండఁగాన్. 233

- క. అవ్వలిపైనికు లడలంగ, నవ్వుచు మనవార లార్వ - నారాయణ న
 న్నెవ్వరు మాల్గొన లేమికి, నొవ్వం గురురాజు నేఁ దు - నుముదును ద్రోహిన్.
- తే. సాధనము గాండిపం బటె - సమరకర్త, యర్జునుం డటె సారథి - యజ్ఞనాథుఁ
 డటె మరల్పంగ వచ్చునే - యారధంబు, హరున కైనను నెఱుంగక - యంటి గాక.
- క. పూనంగ రాదే నా కె, ద్వానిం బూనినను నీవు - దలకొని తీర్పం
 గా నునికి గలుగ నే నీ, చే నుండంగ నిట్టు లేల - చెప్పెదు చెపుమా. 236
- క. ఈప్రతి నయెట్టితెఱ గున, నప్రతిహతవృత్తి నెగడు - నట్టితెఱంగు లో
 కప్రభువ నీవ చేయ న, తిప్రకటపరాక్రమప్ర - దీప్తుడ నగుదున్. 237
- క. మమ్ము నరయభరమున నీ, విమ్రేయిఁ దలపోసి తింక - నిచ్చట నేలా
 నెమ్మది నిద్రింపంగాఁ, బోమ్ము ప్రభౌతిమున రథముఁ - బూన్పంగ నలయున్. 238
- ప. అని యివ్విధంబున సల్లాపంబులు సేయుచు నరనారాయణు లత్యంతకుపితాంతః
 కరణు లగుచుఁ బాములు రోజుపోల్కి నిట్టూర్పులు నిగిడించు చున్నం బురండ్
 రాదిబృందారకులు భయంబు గొని దీన నేమి వుట్టునో యని చింతాక్రాంత
 లైరి. వారిధులు సంక్షోభించె. సరిత్రనాహంబులు ప్రతిగమనవ్యాకులంబు లయ్యె.
 కాననశైలసహితంబు గా మహి సంచలించె. మఱియు మాతంగతురంగనరనికరం
 బులనాశంబులు దెలుపుచుత్పాతంబు లనేకంబులు దోచె. విశేషించి కారవస్కంధా
 వారంబున దారుణవాయువులు విషమగుతులం జరించుట యు శుష్కనిర్హితంబులు
 నలుగడలం బడుటయుఁ గరిహరినికరంబులు బహుళంబు లగుబాష్పంబులు విడు
 చుటయు మొదలుగాఁ బెక్కుదుర్నిమిత్తంబులు వుట్టినం బోటుమగ లగుభూప
 తులు లోనుగా నెల్లజపంబులుం బుల్లపడి యుండిరి. అనవుడు సంజయంనకు ధృతి
 రాష్ట్రం డి ట్లనియె. 239
- తే. అట్లు దమలోనఁ దగుమాట - లాడి యాడి, కోపరసవేగమునఁ గుండికుంది ఎగలఁ
 బొంది పొంది పురందర - నందనుండు, నమృతుండు నారాత్రి యె-ఱ్ఱైరి చెపుమ.

శ్రీకృష్ణుండు పుత్రశోకాతుర యైనసుభద్ర నూటడించుట.

- ప. అని యడిగిన నాసూతమానుం డంబికాసూనున కి ట్లను. అమ్మరారిచిత్తం బారా
 ధించి యర్జునుం డట మున్న యొక్కనాఁడు శిబిరంబునకు సుభద్రయుం బాం
 చాలియు నుత్తరయును వచ్చి యచ్చటన యునికిం జేసి యచ్చెలునలశోకాన
 లంబు లుడుగునట్టిమాట లాడ నతనిం బ్రార్థించి పంచిన. 241

తే. అమ్మకుందుండు గ్రొత్త యై - యడలుతనదు

డెంద మలఁపంగఁ జెలియలి - మందిరమున

కరిగి పురపురఁ బొక్కెడు - నాసుభద్రఁ

గాంచి యిట్లను నెంతయు - గారవమున.

242

క. రామాలికి నుచితం బగు, నాచారము గాదె రణము - నం దరులఁ దెగం

జూచుచుఁ దిరుగని నడవున, నేచి యమరలోకమునకు - నేగుట తరుణి.

243

క. నీకొడుకు తుచ్చ మగునీ, లోకంబు దొంగి పూయ - లోకమ్మనకుం

బోకకు నిట్లధికం బగు, శోకముఁ బొందంగ నగునె - నుదతీ నీకున్.

244

ఆ. బ్రహ్మచర్యమునఁ ద - పంబున నుత్తమ, దానములను బడయఁ - దలఁచునట్టి

గతులకంటె సౌఖ్య - కారిణి యగుగతిఁ, బొందె నీసుతుండు - గుంద నేల.

245

ఉ. క్షత్రియకాంత పుత్రకునిఁ - గాంచుట వాఁ డతిలోకవీరుఁ డై

ధాత్రిఁ బ్రసిద్ధి కెక్కుటకుఁ - దా నది గాకయు వీరపత్ని నా

నీత్రయి నెందునుం బ్రణుతి - కెక్కిననీవు తనూజువీరమున్

శత్రువధోత్సవంబు విని - సంతస మందక కుండఁ బాడియే.

246

ప. అట్లుంగాక.

247

క. కాలం బైనం బోవక, యీలోకమునందు నిలువ - నెవ్వరివశ మి

ట్లేల యవివేకజనముల, పోలిక శోకానలమునఁ - బొగులుచు నుండన్.

248

క. తగుమాట లాడి కోడలి, వగ పుడుపుము నీవు ధైర్య - వతి వి ట్లడలం

దగునె నినుఁ జూచి కాదే, మగుడుం జిత్తములవగలు - మా కందఱకున్.

249

ఉ. నీమగఁ డెల్లి వైంధవు న - నిం దెగటార్చి శిరంబు దెచ్చినం

గోమలి నీదుపాదముల - కుం దగువీరము నేయు మాతఁ డు

ద్దామభుజాబలాధ్యుఁ డది - దప్పదు వానిప్రతిజ్ఞ దప్పినన్

భూమి వడంకదే తిరణి - పొల్పు దొలంకద వార్ధి యింకదే.

250

క. నాపలుకు నమ్మ మర్జనుఁ, డాపాపాత్తుకుని నెల్లి - యనిఁ జంపి ముదం

బాపాదించుం గులమున, కీపెంపున కెలమి వొందుఁ - డీవును నతఁడున్.

251

ప. అనియె నప్పు డగ్గోవిందుం గనుంగొనుట నుత్కటం బయినశోకంబున సుభద్ర

యాకులతం బొంది.

252

- ఉ. అక్కట పుత్ర నిన్నుఁ గని - సంతియపుణ్యమ కాని నాకు నీ
వెక్కుడుభక్తి నేసి నను - నెప్పుడు నారయ నీకుమారకు
ల్లక్ష్మవ నాకడం దిరుగ - లాలన నేయుచు నుండునట్టియా
మిక్కిలిసోము లేద యిట - మీఁదికి నెవ్వరు దిక్కు నెప్పుమా. 253
- ఉ. బాలుడ వైన నీ పరిది - బంటుతనంబునఁ బ్రాధవీరభూ
పాలురఁ గుంభజప్రభృతి - బాహుబలాధ్యులఁ గిట్టి నేలకుం
గోలకుఁ దెచ్చి యిట్లగుట - కుఁ వెఱఁ గందుచు వంతఁ బొందుచున్
లోలతఁ జూడ కున్నె జన - లోకము నీ దగురూపు రేఖయున్. 254
- తే. మేనువృదుశయ్యసగమునా - మేనిమీఁద, సగముగాఁజేర్చికొనిముద్దు - మిగులనిద్ర
నేయునట్టిసీ విప్పుడు - చెనఁటినేలఁ, దనువు వొందుట కోర్చితే - తండ్రిచెవును.
- క. వందిజనంబులు మాగధ, బృందంబులు సంస్తుతింపఁ - బెం పొందుదు మ్రా
లం దిరిగెడుక్రవ్యాదుల, క్రందున నీవీను లివుడు - గటకటఁబడవే. 256
- చ. అనిలతనూజు లావు గలఁ - డందురు సాత్యకి శౌర్యశాలి నాఁ
జను ద్రుపదుండు సంగరవి - శారదభావము వూని యుండు మా
త్యునిఁ బటవిక్రమాధ్యుఁ డని - చూతురు పాండవు లింద టుండి యొ
క్కనికెఁ గడంగ లేర నినుఁ - గావఁగ నే మన నేర్తుఁ బుత్రకా. 257
- సీ. ఈలోక మెల్లఁ బా - డిల్లునుబోలె నై, యున్నది నీవు లే - కునికెఁ జేసి
నీవు వేగమ గండు - నెఱసి బంధులఁ బ్రీతిఁ, బొందఁ జేయుట గల-వోలె నయ్యె
జిహ్వానికొడుకవు - కృష్ణనల్లుండ పీ, పరులచేఁ బడుట చో - ద్యంబు గాదె
చెలువంపుమేనును - జెన్ను మొగంబు నై, యెప్పుడు పొడనూపె - దింకఁ గుఱ్ఱ
యకట యుత్తర యొప్పెడు - నది మనంబు, దీని కెంతయు మెత్తన - యేను నిన్ను
వేడికొనియెద వచ్చి యి - వ్వెలఁదివంత, దీపి దళుకొత్తుపలుకులఁ - దేర్ప వన్న. 258
- చ. అలఘుతపంబులం బ్రకట - యాగములన్ మనివోదితప్రతం
బుల మహానీయదానములఁ - బుణ్యచరిత్రములన్ మహాత్ము లెం
తలు రమణీయవిక్రతప - దంబుల కేగుదు రంతకంటె ను
జ్జ్వల మగుసద్గతిం బడయు - వాసవపాత్ర పవిత్రవర్తనా. 259
- వ. అని బహుప్రకారంబులం బలవించు చున్నసమయంబునం బాంచాలి యేతెంచి
యిరుగేల సుత్తరాసుభద్రులం బొదివి తానును వారును నడ లూని పుడమిం బడి
వివశతం బొంది వికలాక్రందనంబు నేయు చున్న నన్నారాయణుండును శోక

సంతాపితాంతర్గతరణుం డగుచు నుచితవచనంబుల నయ్యువిదల నెట్టకేలకు నూ
రార్చి మగిడి పాండవులపాలికిం జను దెంచె. అప్పుడు ధర్మతనయుం డమ్మాధవ ధనం
జయులను భీమసేనునిం గవలను నితరపరిజనంబులను నిజనివాసంబులకుం బోవం
బనిచి తాను నభ్యంతరమందిరంబునకు నరిగె కృష్ణుండును జిష్ణుతోన తదీయసద
నంబునకుం జని విమలజలంబులం గృతాచమనం డయి యొక్క వివిక్తప్రదేశంబున
దర్భశయ్య గావించి దాని నక్షతగంధపుష్పంబుల నలంకరించి యాయుధంబు
లర్పించి చుట్టు నిడి కవ్వడి నం దుండు మని నియోగించి నీవు నిశాసమయం
బునం జేయుదేవపూజ యింతకు మున్న చేయ వని తలంపించిన నతండును బాద
ప్రత్యాశనంబు నుపస్పర్శనంబును నాచరించి తాను నిత్యంబును నడపుత్ర్యంబక
పూజనంబు తెఱంగున మాల్యానులేపనధూపదీపనైవేద్యంబు లా జనార్దనునకు సమ
ర్పించిన నమ్రహాత్మండు సంభావించి యావు లగుదావారిక జనంబుల శస్త్రహస్తై
కొలిచి యుండునట్లు గా సంఘటించి యాసవ్యసాచిం జూచి నీవు సుఖనిద్ర
సేయు మేను నీకు శుభంబు గోరి యుండెదఁ బోయి వచ్చెద నని పలికి దారు
కుండు దోడ నరుగుదేర నాత్మగేహంబునకుం బోయి.

260

ఆ. సెజ్జయందు మేను - సేర్పి యర్జునకార్య, చింతఁ బలుక కుండి - కొంతపడికిఁ
బవ్వలించెఁ గురున్య - పాలక జలకాయ, దారుకుండు గొలిచి - యూర కుండ

23. ఘటోత్క-చునివధ.

(గ్రోణపర్వము. ఆ. V.)

- క. కనిహృ గర్జనితోడం, బెనఁగుఘటోత్క-చునిఁ బిలిచి - భీముఁడు వల ది
ద్దనుజుని మర్దింపుము నీ, వన నాతం డతని విడిచి - యతినికెఁ గవిసెన్. 1
- క. నకులారులు నాదైత్య, ప్రకరంబుఁ దెరల్చి రేచి - రాధేయుఁడు సే
లకుఁ గోలకుఁ దెచ్చెను సో, మకుల శిఖండాద్యదిరధిక - మర్దనుఁ డగుచున్. 2
- వ. ఆవిక్రమంబు వీక్షించి సన్నద్ధుం డయి సమీరనందనుం డాసూతనందనుం దల
పడినం దోడ్పడి నకులారులు నానాస్త్రంబులు గురిసిరి. కిరీటి పాంచాలురం గూర్చి
కొని కుంభసంభవనైన్యంబుఁ బొదివి సమయించు చుండె. అలాయుధుండు ఘటో
త్క-చునిం బరిఘపాతనంబున సోలం జేసిన నాలోనన తెలిసి యతండు. 3
- క. గద ద్రిప్పి బెట్టు వైచిన నది రథ్యంబులను నూతు - నరదము సిడముం
జిదురుపలు సేయ నతఁ డం, బుద మై గర్జిల్లె నభము - బూరటిలంగాన్. 4
- వ. ఇట్లు మాయ గైకొని నెత్తురుసోనతోఁ బిడుగులు వడం జేయ వాయుతనయతన
యుండును దివి కెగసి తనమాయ నమ్రాయ మాయించినఁ గ్రమ్మఱ బక్త్రాత
భూచారి యయినఁ దోడన హైడింబుండును డిగ్గిన నయ్యిరువురకుం దరువులఁ
బాషాణంబుల భీషణం బగురణంబు వాలిగుగ్రీవసమరసమం బై చెల్లె మగుడ వివి
ధాయుధంబుల నాయోధు లాయోధనంబునేసిరి. అట్టియెడఁ గరవాలంబు గొని మదం
బునఁ గవిసినచో ఘటోత్క-చుం డలాయుధుం దలవట్టి బలువిడి నిలం బడఁ దిగిచి
మెడ దెగ వ్రేసి యార్చినం బేర్చినపాండవబలంబులఁ దూర్యనినదంబులు సింహనా
దంబులుంజెలంగ నప్పడు. 5
- క. పటుగతిఁ జని కురుపతిముం, దట వైచెం జేత నున్న - తల రాద్రం బు
దృఢముగ ఘటోత్క-చుండు, త్కటశోకము పొంది రతఁడు - దత్తైనికులున్. 6
- క. మును బకుననుజునివలనం, దనతమ్ములు దాను బ్రదుకఁ - దలంచి యతఁడు స
చ్చిన విఘండు భీమసేనుప్ర, తిన పారంబెద్దు నని మ - దిం దలచె నృపా. 7
- వ. అట్టియెడఁ గర్జుండు కాంతేయనైన్యసంతానంబు నానాస్త్రఘట్టనంబుల విఘటి
తంబు సేయుచున్న నవ్వాయునందనందనుండు నిజస్యందనం బెక్కి యుత్క-

మెఱయం దలపడియె. అయ్యిద్దఱుం బెద్దసేపు శరపరంపరల సరి యై సంగరంబు సేసిరి. పదంపడి రాధేయుండు రథ్యంబులం జంపిన రథసమేతంబుగా నాఘటోత్కంచం డదృశ్యుం డైన నీసైనికులు దల్లడిల్లి యొక్కడ వచ్చి యెవ్వరి నేమిసేయు నో యనుచు మేచులు వడంక నలుగడలుం గనుంగొను చుండిరి. హైడింబుండును మహాంబుదంబుచందంబునఁ జదలం దోచి మెఱుముచు నుఱుముచు బాణకృపాణ ముసలముద్గరకుంతక్షురికాది హేత్తివ్రాతంబులు వన్నోపలపటలంబులుం దొరఁగింపం దోడిదానవులు మొగి శ్లయి యొక్క మొగి నట్ల చేచు నాసూతగుతునకుం బ్రతి విధానం బాచరింప నలవిగామిఁ గౌరవబలంబున రథంబులు గజంబులుఁ దురం గంబులుఁ ద్రైశ్లను గూలను డొల్లను దొడంగ ఒండుగడకుం గడంగు తలంపులు దక్కి తలలు గుట్టికొని యుండి యోధులు భగ్నాపరభాగు లై పడం జొచ్చిరి. అప్పు డిద్దెనసా రెల్ల నాఖండలప్రముఖబృందారకులు పాండునందనులకుం దో డ్పడి యిట్లు సేసెద రనువగ వెగ డంది కిలంగింబడిరి అయ్యవసరంబున. 8

శా. ధీశత్వం బొకండున్ సహాయముగ రా - ధేయుండు దివ్యాస్త్రసం
చారోల్లాసము నూపెఁ జూపుటయు ర - క్షస్సంచయానేకమా
యారూపాపలి భాస్కర రాంకుల నదృ - శ్యాకార మై పోవునీ
హరంబుం దలఁపించుచున్ విరిసె నే - నాశ్చర్యముం బొందితిన్. 9

చ. మగుడఁగ దానవప్రపరు - మాయ సమంచితదివ్యబాణశ
క్తి గుదియఁ జేసి తొంటితన - తీవ్రత గైకొని నీదువైస్యముల్
బెగడు వడన్ మదించి యతి - భీమసముద్ధతి నింక నెచ్చెయిం
దెగఁ డనుభీతి యోధులమ - దిన్ జనియింపఁగ నాక్రమించినన్. 10

ప. వార లందఱు సూతనందనుం జూచి యాతండు గలంగమికి నచ్చెరు వందుచు నగ్గించి యతని నుద్దేశించి యిన్ని శాచరుం డిందఱ సమయింప కుండిం గాచికొ నుము నీవును బ్రదుకు మాఖండలుండు గవచకుండలంబులు గొనునప్పుడు నీకు నొసంగినమహాశక్తి యింక నెన్నటికి భీమార్జునులు నిన్నేమి సేసెద రిప్పుడు బ్రదికిన మఱి చూచికొంద మప్పురమసాధనంబు వీనిమీఁదం బ్రయోగింపు మను నెడ నారక్కసుం డామేటిమగని గీటడంచువాఁ డై యాటోపంబునం గదిసి తదీయ రథ్యంబులఁ బటగదాపాతంబునం బొలియించె. అ ట్లవ్వీరుండు విరథుం డగుటయు దఱిమి యద్దనుజుండు గదాపాతాభితాడితుం జేసిన నోసరిలియతం డాసైనికులయాలాపంబులు నాలించి తనకుఁ జూపు దప్పించుకొన నది దప్పు నొందుపాయంబు లేమిం జేసి.

- ఉ. వైరివిశాసనక్రియకు - వాసవుఁ డిచ్చిన నుంచి యున్నయా
 ఘోరపుశక్తి నాలుకలు - గ్రోయ మెఱుంగులు ప్రజ్వరిల్ల ఘం
 టారవ మభ్రవీధి నిగు - డం దగఁ గేల నమర్చి పేర్చి య
 వైవరికిఁ బూచినం దలఁకి - వాఁడు మహాన్నతఘూర్ణితాకృతిన్. 12
- తే. తెరలిపాఱఁగఁదలఁచుచో-దృష్టితోడఁ, గూడికొనుముష్టి మృత్యువు-తోడఁబుట్టు
 వనఁగఁజాలునద్దివ్యసా - ధనము వైచె, గగనతలమున భూతసం ఘములుఁమ్రోయ.
- ప. ఇవిధంబున రాధేయుండు మహాగ్రంబుగా వైచిన. 14
- క. మును మాయ మ్రొంగి దనుజేం, ద్రునియురము వగిల్చికొనుచు - దుర్భరగతి పీఠ
 పున వెడలి శక్తి యొగ నెచు, వినుపీదికి నుడుగఁబంబు - వెలుకం బాఱన్. 15
- ప. అప్పుడు. 16
- క. సోలుచు బోరిగిలం బడి, నాలుక వెడలంగఁ బెట్టి - నడుము గఱచుచున్
 లాలలు గ్రవ్వుగ రక్షన్, పాలుడు వికృతాస్యఁ డగుచుఁ-బ్రాణము విడిచెన్. 17

24. ద్రోణ వధ.

(ద్రోణపర్వము. ఆ. V)

ప. అంత మధ్యాహ్నం బగుచు వచ్చె ఆసమయంబున నకులసహదేవసమీరనందను
లర్జును నుద్దేశించి యెలుంగెత్తి. 1

తే కోలుమనుగి గురుండు పాం - చాలసేన, నేలకును గోలకును దెచ్చె - నీవు గడంగి
కొరవులఁ బాయవలపు మే-కతమ యైన, నతనిఁ బరిమార్చుఁ జేకొని-యబ్బలంబు

ప. అనుచు నయ్యాచార్యుడై గవిసిరి ఎట్లు పెక్కుబలంబులు గ్రమ్మిన బటుప్రదర
జాలంబులు వఱపి పొడి సేయునప్పుహాత్తు నాలోకించి ధర్మనియభీమసేనమాద్రీ
తనయులు గూడికొని తమలోన. 3

మ. కరులం గూల్చుచుఁ దేరులక నఱకుచుక - గర్జిల్లి ఘోటమ్ములక
నరులక నెత్తుటఁ దేల్చుచుక నొరల నా - నా రూపఖండంబు లై
తొరఁగం జేయుచుఁ గుంభజుండు విలస - ద్దోర్దండచండాకృతిం
దెరలం బైఁ జనుదెంచునేపు మనలం - దీర్పంగ నోపుం దుదిన్. 4

ప. ఎవ్వరికేని నిలువరింప నలవిగాదు నరుండును ధర్మపరుండై యూర కున్న వాఁడు
దెగువకుఁ జొరం దనుచుఁ దలంకిరి వారితెఱంగు గనుంగొని యమలాభుండు
దమతేరు వారలకడకుం గొని పోయి కిరీటితో ని ట్లనియె. 5

చ. అనిమొన దేవదానవుల - కైనను గెల్వ నశక్య మిప్పుహా
త్తుని నొకమందు నెప్పెద ను - తుక హతుఁ డయ్యె ననంగ విన్నయం
తన యితఁ డాయధంబు దిగఁ - ద్రావి యచ్చేష్టతఁ బొందు నప్పు డీ
తనిఁ బరిమార్ప వచ్చు నిది - దప్ప నుపాయము గల్గ దెప్పెయిన్. 6

ప. కావున నశ్వథామ సచ్చె నని యొక్కరుం డతనికిఁ జెప్పట గర్జం బనిన విని
యచ్చటియందఱు నిదియ మేలనిరి. అర్జునుండు దాని కొడంబడక యుండె. పాండ
వాగ్రజుండు విషాదంబుతో విచారించె. తదనంతరంబ. 7

క. భీమునిచే నని నశ్వ, థామ యనం బరఁగుభద్ర - దంతి వడిన ను
ద్దామగతి నన్నెవ్వగు, నామారుతపుత్రుఁ డేగి - యగ్గురుతోడన్. 8

వ. అశ్వత్థామ సచ్చె నని చెప్పటయుఁ జిత్తంబు జ ల్లని చెదర బెదరియు నతండు దనకొడుకునస్త్రవీర్యాదిగుణంబులు గణుతించి యప్పులుకులు పెడచెవులం బెట్టి కలంక లేక ధృష్టద్యుమ్నునైఁ గవిసి పెల్లెసి యతని కడ్డపడినపాంచాలరథి కుల నిరుపదివేవుర వధియించి మాత్స్యబలంబున కుఱికి యేనూఱురథంబులుఁ బది వేలుమాతంగంబులు నన్నియ తురంగంబులం బొరిగొని తేజరిల్లి రాజులగములకు నాదిగొనునప్పుడు విశ్వామిత్ర జమదగ్ని భరద్వాజ గౌతమ కశ్యపానిష్ఠాత్రి ప్రభృతిమునివరప్రకరం బాతనిపాలి కేతెంచి భారద్వాజా నీవు బ్రాహ్మణుండవు వేదవేదాంగవిదుండవు నీకు సంగ్రామంబు సేయ ధర్మం బగు నే యింతకు మున్ను చేసిలేనియుఁ జేసితి గాని కాలంబు పూర్ణం బయ్యెఁ గాన నింక నుడుగుట మేలు మామాటలు వట్టి యాయుధంబులు వెట్టి శాంతిఁ బొందు మని చెప్పి యం తర్థానంబు సేసిన నవ్వీప్రవరుండు వారలపలుకు లూహించి భీమసేనువచనంబులం దలంచి యగ్రభాగంబునకు వచ్చి యున్న ధృష్టద్యుమ్నుం గనుంగొని వికలచిత్తుం డును శోకాయత్తుండును నగుచు నిజపుత్రుండు సచ్చుట బ్రదుకుట యజాత శత్రువలన నున్నరూపు దెలియువాఁ డై యతని నడిగె. అయ్యవసరంబున వాగు డేవుం డవ్వసుమతీపతి కి ట్లనియె.

9

తే. అడరి యాదివసమున ప - రాష్ట్రామునకు, ద్రోణుఁ డని సేసినట్లైనఁ - ద్రుంగిపోక యుండ నేర్తురె యిక్కడి-యోధు లెవ్వ, నైన విను నుతి గాదు స-త్యమ్ము నుమ్ము.

క. మము నీతని కొప్పింపక, సముచితముగఁ గాచికొను మ - సత్యవచనదో
పము లేదు ప్రాణరక్షణ, సమయంబున నతనికొడుకు - సచ్చెన యనుమీ 11

వ. అని పనిచె. అట్టియొడ నయ్యధిష్ఠిరుతో భీమసేనుం డే నవ్వుడు కృష్ణుండు నెప్పు నయ్యోధవరు వధియించుచుపాయంబు విని యదియ మనంబున నుండ మాళ వేంద్రుం డగునింద్రవర్షవారణం బశ్వత్థామ యనుపేరిటిది నాచేతఁ జచ్చె. అది నెపంబుగ నతనికి నశ్వత్థామ సచ్చె నని చెప్పితి చెప్పిన నొక్కొంత విచారించి యమ్మటదెస ననాదరంబు సేసె. నీకు విజయంబు గోరి హితం బుపదేశించునీ గోవిందునివాక్యం బుల్లంఘింపక నీవు నట్ల చెప్పము. నీవచనమ్ము నమ్ము. నమ్మి యతండు గయ్యంబు సేయఁ జే యాడక చెడు. అని యొత్తి చెప్పటయు 12

ధర్మజుండు ద్రోణునితో నశ్వత్థామ చచ్చెనని యేనుఁగు
నెపంబునఁ జెప్పట.

క. మది నయ్యిరువురమాటలుఁ, బదిలంబుగఁ బట్టికొనుటఁ - బట్టియు నెట్లుం
దుది నది యట్టుల కాఁగల, యది యై యుండుటను దాని-కతఁ డొడఁబడియెన్

వ. ఇట్లు సమృథించి.

14

క. అన్యతథయము నాజిజయముఁ, గొనియెడుతమకంబుపెంపు - గుదియింపఁగఁ బాం
డునరేంద్రునగ్రతనయుం, డనుమానము వాయఁ బెట్టి - యస్తగురునితోన్. 15

తే. వలయుకొలఁది నెలుం గత్తి - వర్ణసమితి, యచ్చుపడఁగ నశ్వత్థామ - సచ్చె ననియె
నని పదంపడి యల్లన - యతనిచెవికి, వినఁగ రాకుండఁ గుంజర - మనియె నధిప.

వ. ఇవ్విధంబునం బలుకుటయు.

17

క. నేలకు నల్లఁడుపాడువునఁ, గ్రాలుచు మఱిను మెఱయుగురుని - రథచక్రము ల
క్కాలంబున సమరజయ, శ్రీలోపము దెలియ నంట - సిలఁ బడియె నృపా. 18

వ. అప్పుడు.

19

క. తనుఁ బాండుతనయులకు ద్రో, హునిఁగా నక్కుంభజన్మ - డూహించుచు న
మ్మును లట్టుసెప్పి రటు గా, వునఁగాకేఱు యిది దగ వ - వుం బొ మ్ముచున్. 20

కా. ధృష్టద్యుమ్నునిఁ జూచుచున్ రణసము - ద్రేకంబు బాహుబలా

వస్తంభంబును శౌర్యనిర్వహణగ - ర్వన్నూర్తియుం దొంటియు

త్సృష్టత్వంబును దక్కి స్సుక్తి ఎగ య - ధిం బీచువీఁ కాడఁగాఁ

జేష్ఠాహీనతఁ బొంది యగ్గురుఁడు సుం - క్షిప్తాంగుఁడై యున్నెడన్. 21

వ. అతనివధంబునకై పాంచాలవిభునివేలిమిం బుట్టినవాఁ డగుట నప్పార్వతుండు
ద త్సమయజనితోత్సాహరోషవికేషాయత్తచిత్తుం డగుచు నమృషీసురవరుమీఁదం
గవిని యేసిన ననికి నొల్లని యుల్లంబునం బరునియుల్లాసంబు సహింప లేని
తేజంబునం బురికొని యతండు వోరం దొడంగిన దివ్యాస్త్రంబులు ప్రతిభాసింపక
యిందె. అ ట్లయినను మనసుబలిమికలిమిం బ్రకృతిబాణంబుల నాతనిబాణ
బాణాసనరథరథ్యనూతకేతనంబులు వొడి సేసె ఆధృష్టద్యుమ్నుండు గద గొనినం
దునియులు గావించె. పలకయు వాలునుం గొని వచ్చి యవ్వీరుండు సారథి
తురంగంబులయంగంబుల వ్రయ్య నేయఁ దత్కరవాలఖేటపాటనంబు సేసి తను
వునం జండకాండంబులు నించె. అట్లు నించి నొంచినం గని శినివరుండు గృహకర్ణకృ
తవర్షతోడం దెనంగు చుండియుఁ గ్రూరనారాచదశకం బయ్యాచార్యుమేన
నిగిడించె. అంత నత్యంతరయంబునం జను దెంచి యనిలనందనుండు ద్రుపదనందనుఁ
గుంభసంభవుబారికిం దప్పించుకొని పోయినం బో పొ మ్మని పలికి డెందం దెప్పటి
చందం బగుటయు నిశ్చలభావం బొందె. ఇవ్విధంబున నాలుగుదివసంబులు నొక్క
రాత్రియు నే నగుదివసంబులో నిరువదిగడియలు నిరువదివే లట్ట లాడ భండ

నంబు నేనీ పాండవబలంబుల నుఱుమాడి పేరడవి గొని కాల్చి పానుంగువడిన
కాల్చిచ్చుకైవడిం గుదిసి యప్పుహాత్తుండు. 22

సీ. సంగరంబునఁ దన్వి - సరి శాంతిఁ బొందిన, చిత్తంబుతోఁ దమ - నేనదిక్కు
గనుఁగొని పెనుచ నో-కర్ణ యోక్తృప యోసు, యోధన పోరన-న్నొత్తియెపుడుఁ
జెప్పుదు లేను నా - చే నయినంతయుఁ, జేసితి నింక ని - శ్చింతపుత్తి
సుగతికిఁ జనఁ గోరి - తగ నుజ్జగించెద, బాణాసనంబును - బాణములును
దెలివి గలిగి మనుం డని - పలికి శరశ్చ, రాసనము లూడ్చి లేరిపై - ననఘమూర్తి
యొప్పుఁగూర్చుండిసంభృత-యోగనిష్ఠ, నొందితేజోమయాత్తుఁ-డై-యుం డెనధిప.

వ. అట్టియెడ ధృష్టద్యుమ్నుండు గృపాపాణియుఁ బాదచారియు నై భారద్వాజు
దెసకుం గవియుటయు సుభయవైన్యంబుల హాహాకారంబు లెసఁగె. అంతం దనువు
విడిచి యప్పూర్ణపురుషుండు ప్రకటశోభితరూపంబున నెగసి పరమస్థానంబునకుం
జనియె తత్తేజోమూర్తి యేను గంటి. గృష్ణార్జునధర్మసందనకృపాచార్యులును
గనిరి. తక్కిటిమానవులు గానరు. సురలు సూచి సంతసంబునం బొదలిరి. అట్లడరిన
యాద్రుపదనందనుండు. 24

ధృష్టద్యుమ్నుండు మృతుం డైనద్రోణునికంఠంబు దునుముట.

చ. అరదముపైకి దాటి కుపి - తాత్తత ద్రోణుశవంబు కేశముల్
గరమున బెట్టమర్చికొని - ఖడ్గహతిఁ మెడ ద్రుంచి వైచె స
త్సరముగ మాను మాను మను - వాక్యముతో నరుఁ డేగఁ దప్పు ను
మృర యని ధర్మజుండు దివి - ముట్టునెలుంగున బిట్టదల్పఁగన్. 25

వ. ఇత్రైఱుగునం గునిమి యతం డమృత్యుట్టయుం దలయును ధరణీతల్లిగతంబు నేసె.
అట్లు శతవుద్ధం హనునయ్యుప్రసరుండు నీదుర్బంత్రంబునఁ ద్రుంగి పోయినం
బొంగి పాండవానీకంబు వైకొని తఱిమిన మనమొనలు వెఱచఱచి కనుకనిం
బఱచె. పఱచిన మనంబు గలంగి యప్పుడు నీకొడుకు లేటమొగంబులు వడు
దొరలతోడం గూడఁ దిరిగె. అట్టియెడ దుర్యోధనదుశ్శాసనకృపకర్ణకృతవర్తమ
ద్రేశ్వరులు మాతంగంబులం దురంగంబుల ముందఱఁ బెట్టికొని కటకటా యనుచు
నింత పుట్టునే యనుచు నింక నేమి గల దనుచు నెట్లు నేయం గలవార మనుచు
నేది దుదియనుచు మరలి మరలి చూచుచుం జనుచుండఁ దక్కినయలంతిమానుసు
లెల్లను దలచీర వాటించుతలంపు లేక యెండొరుల నిలు నిలు మని పలుకుచుం
గాలు నిలువక పలుదిక్కులకుం బాఱిరి. అత్తటి నశ్వశ్లామ మున్నొక్క కలనం

గయ్యంబు సేయఁ చుండి నీసేన యట్లగుటఁ గనుంగొని యక్కురుపతిఁడకుం
జని యతని కిట్లనియె. 26

లే. బలములిది యేమి నలంగడఁ - బాఱ జొచ్చె, గర్జకృపముఖ్యు లేటికిఁ-గలఁగిలేట
మొగము వడి లేల నీవును - మున్ను వోలె, నిలువరింపంగఁదగియెడు - నిలుపులేవ.

ప. అని యడిగిన నతం దతనిమొగంబు నూచి యాచార్యులెగుట నెప్పుం బోయి
డగ్గనొకఁడె యూర కుండె. శారద్యతుండు నెల నెలం బాఱుచు నెట్టకేలకు
నెలుంగు దెచ్చికొని. 28

సీ. పాంచాలపాండవ - ప్రముఖునైన్యంబుల, ద్రోణుండు బలువిడిఁ ద్రుంచుటయును
నుక్కఱి పాండవు - లొక్కచోటికి వచ్చి, నిలువరింపఁగ లేక - తలచుటయును
వాయుతనూజఁ డ - శ్వథామ సచ్చెఁ జ, మ్మని కుంభజానితోడ - నాడుటయును
నమ్మాట గొనక ధ - ర్మాత్మజ నవ్వార్త, యాచార్యుఁ డేర్పడ - నడుగుటయును
భీముచేత నశ్వథామ - నామగజము, మున్ను చచ్చుటకతమున - నన్నరాధి
పతియునది నెపముగనట్ల-పలుకఁజాల, నడలియతఁడాయుధంబులు విడుచుటయును.

వ. అప్పుడు. 30

క. గురుఁ డమలయోగనిష్ఠం, దిర మై యుండంగ వచ్చి - ధృష్టద్యుమ్నుం
డందముమీఁది కరిగి త, చ్చిరోజములు వట్టికొని య - సిం దునుముటయున్. 31

ప చెప్పి యప్పుడు ధర్మనందనధనంజయులు వారింప నతం డుడుగక యట్లు సేసె
ననియు నెఱింగించి యిట్లు భారద్వాజుండు వడిన బలంబులు విఠిగ నేమును
నిరుత్సాహుల మయితి మేనుంగుపేరినెపంబుగా నట్టిమాట వుట్టుట కృష్ణకృతం
బయినకపటోపాయంబు గా నోపు నని యంతయు నేర్పడం బలికె. అనుటయు
ధృతరాష్ట్రుండు సంజయుదిక్కు మొగం బై. 32

మ. వరదివ్యాప్రసిదుండు బాహుళునుఁ డ - శ్వథామ శ్రీరాముతో
సరి సేయం దగువాఁడు దండ్రీతల పాం - చాలార్తజం డట్లు ని
ష్ఠురుఁ డై పట్టె ననంగఁ ద్రుంచె నన విం - చుక వారిలోఁ గూడ నా
తురుఁ డై పోయెనొ పోక నిల్చి యలుకక - దోర్దర్పముం జూపెనో. 33

క తను నాధృష్టద్యుమ్నుం, దునుముటకై కోరి కనియె - ద్రోణుండు పరమా
ప్రసిరూఢిఁ బరశురాముఁ డ, తని కిచ్చినయంతవట్లు - దన కతఁ డిచ్చెన్. 34

ప. అట్టిజనకు నాద్రుపదనందనుం డట్లు సేసిన నక్కొడు కెట్లు సేసెనో విన వలతుం
డెప్పు మనవుడు నవ్వుహీనతి కతం డిట్లనియె. 35

తే. కృపునిపలుకులు విని దట్ట - కంపు గదురు, కన్నుగవ నశ్రుజలములు - గ్రమ్మనేర
బాణితలమున నొత్తి యా - ద్రోణతనయుఁ, డిట్టు లనుఁ దగఁ గౌరవా-ధీశుతోడ.

ఉ చావులు లేవె యెందు ననిఁ - జచ్చుట యొప్పుదె యిట్లు లోక సుం
భావితు నవ్వహాత్ముఁ దల - పట్టె నొకం డనువాఁడిమాట య
మై వడిఁ దాకి చిత్తమున - కార్తి యొనర్ప సహింస రాదు గా
కేవల నున్ని వాఁ డెఱుంగ - డే నను నిమ్మెయి భంగపెట్టునే. 37

క. నాదివ్యాస్త్రంబులు బా, హాదర్పము నింకఁ గాల్ప - నా గురుఁ డాజిం
దా దిక్కుమాలి పగతుని, చే దైన్యముఁ బొందె నటె యి - నీ యే మందున్ 38

క. దీనికి మూలము ధర్మజుఁ, డా నిక్కము గల్గురాజు - నని దండితుఁగా
నే నెట్లు నేసి పుత్తునొ, కో నాచిత్తముకలంక - యను నెవ్వగయన్. 39

ఆ. పుత్రుఁ గనుట యెల్ల - శత్రునిచే దల, వట్టి తాను దునుము - బడుట కయ్యె
నప్రసరున కింక - నన నేమి గలదు నా, యిచ్చుబాస కార - వేంద్ర వినుము. 40

మ. హరియుం బాండవులుకొ మదీయపటుబా - హాశక్తిదివ్యాస్త్రని
ర్భరసంతాపవరీతు లై యొదుంగ ఘో - రస్ఫారసంక్రీడఁ ద
త్తురగస్యందనవారణప్రకరమున్ - ద్రుంగక విజృంభించెద
న్సరసంఘంబులు వచ్చి యడ్డపడిన - స్వర్వారదశోద్ధతిన్. 41

క తనుఁ దాన చెప్పికొను టొ, పునిపని యగు నైనఁ దండ్రి - పరిభవమునకుం
గనలు గదిరి యి ట్లంటిని, విను మే నే మనిన నేమి - వృథ వో దధిపా. 42

వ. అని పలికి మఱియు నిట్లను. మాతండ్రి నారాయణు నారాధించి యొక్క మహా
స్త్రంబు వహసె. అది నాకు నిచ్చె అద్వివ్యసాధనంబు వధ్యు లవధ్యు లనువిభాగంబు
లేక విరోధివిధ్వంసనంబు నేయు. తత్ప్రయోగంబున జయంబు నేకొనియెదం
జూడు మనుటయు నవ్వహిపతియు ననుజాలు నేనాపతులును శంఖంబులు పూ
రించి సింహనాదంబులు నేసి మరలిన భేరీమృదంగాదితూర్యధ్వనులు నింగి ముట్టు
దురంగరింఖారధనేమిగజపదఘట్టనంబుల నిల గ్రక్కదల మననైన్యంబులు మరలి
యురవడించె. 43

25. కర్ణశల్యుల పరస్పర వివాదము.

(కర్ణపర్వము. ఆ. II.)

ఎ. అతండు భీష్మద్రోణులదోర్విర్యంబులు పాండుతనయులచేతం గోలుపోయె నని
మనంబున వారల మెచ్చక ముంగలి యై మెఱసి నడచు చుండి పార్థ పరాక్రమ
స్థరణంబునం గ్రోధంబు జనియించి యూర్పులు సంపడింపు మానదశోప్పన్నాదం
బున మద్రపతి కి ట్లనియె. 1

మ. అరదం బెక్కి శిరాసనంబు గొని తం - పారంగ నే నేచి సం
గరిసంక్రీడకుఁ జొచ్చినం దృణసముం - గాఁ గొందు నడ్డేవతా
ఎరు నైనన్ గురు నాపగాతనయుఁ జా - వం జూచుటకై వైరు లే
తురు చెండాడెది నుగ్రతం దలలు నా - దోర్దర్పముం జూడమి 2

ఎ. అని పలికి యనంతంబ గాంగేయకుంభసంభవు లంతటిమానుసులు నిట్లు రిత్త సావు
సత్తురే యని యగ్గడించి మఱియు ని ట్లనియె. 3

ఉ. వారల లోకవీరుల న - వధుల గీటడఁగించి పల్వరన్
వారలయట్లు మొందు నని - వార్యు లనం జనుమేదిసీతులం
బోర వధించి రాద్రమునఁ - బొంగి క్రమాగతమృత్యువొక్కొ నాఁ
గా రణకేలికిం గడఁగు - గాండివి నేన యెదిర్చి యొచ్చెదన్. 4

ఉ. పాండువుపాగ్రనందనుఁడుఁ - బాపనియుం గలలుం జలంబుమై
నొండొరు మాదలించుకొని - యొక్కటఁ దాకినఁ దీవ్రవిస్ఫుర
త్కొండవిదారితాంగకులఁ - గా నొనరించి యలంచి లీలమై
గం డడఁగింతుఁ బోక పెనఁ - గం గలచంద మెఱిగి చెందుదున్. 5

ఎ. అని వెండియు ని ట్లను. భీష్ముండు దెగినను ద్రోణుదోర్విలాసంబునాస గలిగి
యుండె. 6

సీ. ద్రోణుండు బహుదివ్య-బాణదీప్తుఁడు భుజా, బలశాలి శౌర్యసం-పన్న హృదయుఁ
డక్షిణవిక్రముఁ - డతిరథశ్రేష్ఠుఁ డ, వీర్యుండు పార్థుచేఁ - బోరఁ బడిన
ధార్తరాష్ట్రులయేపు - దఱిఁగఁ దదాప్తసై, నికులు గం డడఁగిరి - నీ వెఱుంగ
నైనను రామకృ - పాతిశయంబునఁ, గనినయీరథమును - గార్తుకాది
దారుణాస్త్రశస్త్ర - తతులును గలిమి నే, నతనిఁ దొడరి దివిజా - లడ్డపడినఁ
గుల్తు నెల్లభంగిఁ - గురురాజుమన్నన, యప్పు దీర్తు బ్రాణ - మాసపడక 7

శల్యుఁ డర్జునుపరాక్రమం బుగ్గడించి కర్ణునిఁ
దూలం బలుకుట.

వ. అనిన విని శల్యుండు గర్జన కిట్లనియె.

8

చ. వినినజనంబు లీతఁ డవి - వేకి యనన్ వల దింతరజ్ఞు ల
ర్జునుబలశౌర్యసంపదలు - నూచి యెఱుంగమె మున్ను నిన్ను నా
శనిఁ గలనన్ జగం బెఱుంగ - దా యతఁ డదృఢతవిక్రమాజ్ఞల్యుం
డెనయుదె నీవు పౌరుషవి - హీనుడ వద్దివిజేంద్రనందనున్.

9

సీ. రాత్రిమై దాకి క్రూ - రతఁ బోరి మగఁటిమి, వాసినయంగార - పర్ణకంటె
ఘోషయాత్రావిధి - గురురాజుఁ జెఱవట్టి, మాన మేదినచిత్ర - సేనుకంటె
ఖండవోద్యానంబు - గావ సేరక సిగ్గు, వడి చచ్చునిర్జర - ప్రభునికంటె
గ్రీడాకిరాతుఁ డై - క్రోడంబునకుఁ గాగఁ, బెనఁగి చిక్కినవ్రతిలో - చనునికంటె
నెక్కుడైనవీరు - డే నర్జునునితోడఁ, బొడుతు నొడుతు ననినఁ - బోలుఁ గాక
వినుము నూతనయ - మనబోటు లాతనిఁ, జెఱుతు మనుట నోరి - చేటు గాదె

10

చ. నృపుఁడును భీష్మఁడుం గృపుఁడు - నీవు గురుండును దత్తుతుండు ను
గ్రపుబల మేచి తో నడవఁ - గా బెనుదాడిగఁ బోయి మత్స్యనా
ఘపసులఁ బట్టి యద్వారల - తోఁ జెడి పాటితి కర్ణ యష్ట క
య్యపుబలు పాడె దిప్పు మన యర్జునునమ్ములు దుష్ట వట్టెనే.

11

ఉ. ముందరియట్లు గాదు జన - ముల్ దెగడన్ వెఱ బాఱ నేడు సం
క్రందనసూతి మార్గొని తి - రం బయి పోరెద దాఁపఁ బ్రాణముల్
నిందకుఁ జాల నింక నను - నిక్కపుఁబల్కులు వెల్గు టొప్పు దా
నం దుదిఁ జచ్చినం జను మొ - నన్ నరుఁ దాఁకుట రిత్త వోవునే.

12

వ. అనవుడు నలుక వొడమిన నడంచికొని రాధేయుండు మద్రపతి కిట్లనియె.

13

చ. నరునకుఁ బూని చల్కితి వి - న స్థవి మాలినదొడ్డపల్కు లే
నరగలి లేక బెట్టడరి - నప్పుడు నూడుము నన్ను నాతనిం
దిర మయి బాహుశక్తియును - ధీరతయున్ వెరవుం జలంబు నె
వ్వరిచెసఁ గాంచి తెక్కుడుగ - వారి నుతింపుము మాను మంతకున్.

14

వ. అనుటయు నట్ల చేసెద నని పలికి శల్యుం డూర కుండె. తేరు వో ని మ్మని
రాధేయుండు దఱిమి పలికిన నమ్మత్రేవ్యుండును దూరంగంబుల సత్వరంబుగా నడపె

ఇవిధంబునం జని మనమొన సొచ్చి సైవితులు సంతః ల్ల వారలం గలయు గనుం
గొని కర్ణం డి ట్లనియె. 15

సీ. ఎలమ శోభిల్ల నె - వ్యాఁడైన వీఁడె య, ధ్వునుఁ డని న కిత్తు - నూపెనేని
పనదనం బే నిచ్చు - భంగి యందఱకును, వివరించి చెప్పె - వినుఁడు మీరు
పొగడంగఁ దగురధ్య - ములతోడిసౌవర్ణ, రథములు వలసిన రయము లావుఁ
బాలుపును గలుగుకాం - భోజనాయంబుల, వలసినఁ బేర్పున - త్వంబునఁడుఁ
బరిణతము లగునుందర-కరివరముల, వలసినను జారులావణ్య - శుల వలసి
నను మహాగ్రాముములు వల-సినను గోర్కి, కక్కుడమ్మేటిమగఁ కే-నిచ్చువాడ.

క మఱి యొక్కటి నెప్పెద ని, ద్దఱు కృష్ణులఁ జంపి వారి - ధనమ న్న నా కి
త్తఱిఁ దద్రథ మిదియే యని, యెఱిఁగించినయతని కిత్తు - నేను దమునన్. 17

ఎ. అనిపలికి శంఖం బొత్తిన దుర్యోధనుం డనుజసహితంబుగాఁ బ్రహే గుబు నొండె.
అప్పుడు నిస్సాక్షాదితూర్యనిస్సనంబులు దిక్కులం బిక్కటిల్లె. మనఁ ధవరులును
వహుధినియు నుబ్బునఁ బేర్చి యార్చిననదంబులు నింగి ముట్టె. అదె వఁ బ్రహా
సభాసురముఖుం డై మద్రవిభుండు రాశేయున కి ట్లనియె. 18

ఉ. ఎవ్వరు నూప నేల నరు - నిప్పుడ కాంచెదు రిత్తవారికిం
గ్రొవున నుజ్జ్వలాధములు - గొం డని యీ వల దిట్టు లిచ్చినక
నవ్వు జనంబు మిక్కిలి ధ - నంబులు గల్గినఁ జేయ రాదె నీ
కవిసి వైన సద్యయము - లెందు నపాత్రపుటివి యొప్పునే. 19

ఎ. అని యంత నిలువక. 0

క. కొలది యెఱుంగక కృష్ణులఁ, గలన గెలుతు ననియె దీవు - గంటిమె సింగఁ
బుల నెత్తి నైనను నే, పాలమున నేనియును నక్క - పోరి గెలువఁగన్.

ఉ అగ్ని సారం దలంచునటు - లర్జును నెక్కటి దాఁకఁ గోర్కి నీ
క గిది మాను మీపలుకు - లెవ్వరుఁ జెప్పఁగ లేరు రూ పణ
స్త్రగ్గఁగఁ గాల మయ్యెనొకొ - నావచనంబు లొకింత కర్ణము
ర్జగ్గఱ నిచ్చి యోధులు బ - లంబులుఁ దోడు గఁ బోరు టొ ప్పునన్. 22

ఆ. ఏను ధార్తరాష్ట్ర - హిత మాచరించుట, కై పెనంగి చెవుల - కప్రియంబు
లైన నిన్నిమాట - లాడితి నాబుద్ధి, విని దురాగ్రహంబు - విడువ వలయు. 23

చ. అనపుడు నల్లి శూతగుతుఁ - డాతని కి ట్లను మద్బలంబు న
చ్చిన నను నిక్రేణునకు - మేకొన కుండఁగ మాన్ప వ్రహ

స్తునకు వశంబు గాఁ జొచ్చడునే నినుబోటి కాక్షిఁ జె
ప్పిన క్రియఁ జెప్పి 19 వెఱ - పించిన నే వెఱ పెక్కువాడనే.

24

ఎ. అనుటయు నతని నగ్గలంబు కోపింపం జేయుట కై శల్యుండు మఱియు ని
ట్లనియె.

25

* * * * *

నీ. విను పాపదేశ ౦ - జనితుండ వగునీకు, దుర్బుధి గాక స - దుబ్ధి గలదె
క్షుత్రియాధమ ౧ - కలదు లోకంబున, నాబాలగోపాల - మైనవాక్య
మతికుటిలఁ ౨ సం - గతుఁడు గాఁ డేమిటఁ, జెలికిఁ గీ డొనరించు - జెట్ట వలుకు
దుష్టాత్మకుఁ ౩ గడుఁ - గవుఁడు మ ద్రకుం, డనునంతవట్టుఁ బ్ర - త్యక్ష మయ్యె
వావి లేక మొల్ల - వనితలుఁ బురుషులుఁ, గలయ మీకు నెగ్గు - గాక యండు
ముచ్చు ల్లు పిదపఁ - జన్నుఁబా లై పెరుఁ, గుదురు నెప్ప నేల - గుణము లింకి.

క. పలుక సఁ బుట్టినిచ్చలుఁ, గలుద్రావుచుఁ బెరిగి యెట్లు - గజతురు శీ ౦
బుల పుచితము లగుభాషణ, మును నీ విష్టుట లుడిగి - పొదపొద మనికన్ 27

చ. మ మొకఁ డేను జెప్పెది న - మానుషవిక్రమలీల నల్లడం
౧ యుం జంపియుం రిపున్య - పాలక సైన్యము యా పడంచి మై
౨ అగుట యొప్పుదే తనువు - దూఁటులు గాఁ బెఱవారి గెల్పుకో
౩ దొకొ నాదుపెం పుడుప - నోవుదు రే నినుబోటు లెమ్మెయిన్.

28

౪ యించి గదం దల వగుల వ్రేటువడక యూరక తేరు వో నివ్వునవుడు మద్ర
౫ పతి యతని నవలొకించి

29

హితము నెప్పుఁ దగనె - యే నీకు నదియును, గాక నీరథంబు - గడపు చుండి
కారవాధినాధ - కార్యార్థి నగునాకు, నున్నయాపు నెప్ప - కుండ నగునె

30

ఉ సారథి దత్తుడై రథిక సారము రథ్యబలంబు నాయుధో
దారత మానముం రణవి - ధంబు నిమిత్తశుభాశుభభర్తవి
ధారణముం మదిం గని హి - తం బెఱిగించుట నీతి గాన నీ
వీరస మెత్తి నోఁ బలికి - తేనియు జెప్పుదు నూతనందనా.

31

ఎ. ౧ నేమితప్పు నేసిన గదం దల వగుల వ్రే నెదవు నీ విట్లంటివి గదా యని హితోప
దేశంబు మాన నేర్పునే యిది యొకదృష్టాంతంబు వివరించెద వినుము విని నీవు
నాచెప్పినట్ల చేసి తేనియు మేలు నేయ కుండినం గడుమే లనియె.....
అనిన విని కర్ణుండు గమలనాథునిపంపున బాధ్యబలిమియు నెఱుంగక యే నేల

వారిఁ దొడరెద నెట్లు సెప్పినను దొడరుదుఁ దొడరి వా రొండె నే నొండె నగుదు
నింతియ నీవు వెడమాట లాడక యుడుగు మని పలికి యచ్చటి మహీపతులు విస
నమ్మద్రపతి కి ట్లనియె. 32

* * * * *

ఎ. బామదగ్గవ్రాహ్మణులకాపంబులకు వెఱుకు సత్యంబ పలికితి నీయున్న రాజులును
నాతోడిసుఖదుఃఖంబులకుం గలవా రగుటంచేసి కృష్ణార్జునులకు నే వెఱుని నింద్ర
యమవరుగుకుబేరులు ఎజ్రదండపాశగదాహస్త లై బెట్టు ముట్టినను బెదర నని
యుండుదుఁ దక్కినవారిం జెప్ప నేల యిప్పుడు బ్రహ్మాస్త్రంబునుం దోచుచున్నది
యన్నరునియున్నెడకు మనరథంబు నడపుము పుడఁపిజనంబులు మదీయకోదండ
పాండిత్యం బొండొరులకుం జెప్పికొని యచ్చెరు వందు చుండునట్లు సేసెద నమ్మేటి
మగని మృత్యునివాసంబు నొందించెద. 33

సీ. కాండమహాతరం - గముల వైరుల ముంచు, విజయాంబురాశికి - వేల నగుదు
బాణరక్షలఁ బరి - పంథులఁ బొదివెడు, నర్జునాదిత్యున - కల్గి, మగుదు
విశిఖోగ్రశిఖల వి - ద్విఫుల నేర్చుకీరీటి, ఘోరదావాగ్ని కా - సార మగుదుఁ
బ్రదరవేగమున న - రాతులఁ గూల్చుపా, ధౌతివాయువునకు - నచల మగుదు
విల్లు వట్టెడువారికి - నెల్ల నెక్కు, వనంగ నెగడినగాండీవి - నాహవమునఁ
దొడరఁ బ్రాణంబులకు నాస-పడులఘుప్ర, కారులకు ఎచ్చునే నాకుఁ-గాక శల్య.

* * * * *

ఎ నీకు వెఱపింప నయ్యెడుకొలందివారిని వెఱపింపుము కర్ణుండు విక్రమంబునకుం
గీర్తికి నాస్పదం బగుటకు జనియించినవాడు గాని భయంబు గొనుటకుం గాదు
కురుపతిసన్నిధి నీవు సారథ్యంబునకుం బూను చుండి పలికికొన్న బాసకతంబున
బ్రదికి పోయి తనిన విని శల్యుం డీయనర్థప్రలాపంబులం బ్రయోజనం బేమి
వినుము కర్ణ కర్ణులు నేవురైనం గిరిటిని గెలువం జాలుచురే యనుటయు నతండు
గినుక నెఱ్ఱ నైనకన్నుంగనతోడినవ్వు నవ్వుచు నిట్లను ధృతరాష్ట్ర సన్నిధి నుత్తమద్వి
జాలగోష్ఠి నఖిలదేశాచారవిదుం డైనవృద్ధబ్రాహ్మణుండు నెప్ప వింటి బాష్ణిక
దేశంబునవారు గోమాంసంబు నంజికొని మద్యపానంబు వేసి నన్ను లై యసంగ
తదురాలాపంబులతోఁ దిరుగుదు రని తొడంగి యనేక ప్రకారంబుల బాష్ణిక
దేశనిందోపన్యాసంబు సేసె నట్టిబాష్ణికుల కొడయండపు తత్కృతంబు లగు
పుణ్యపాపంబుల నాణవపాలు నిన్నుం జేరు నట్లుం గాక వారియనాచారంబులు
నాథింపమింజేసి యాకల్పంబు లెల్లను నిన్నుం బొందు బాష్ణికులకంటె మద్ర

దేశజాను లవినీతు లని యార్యులు సెప్పుదురు ని న్నేమి సెప్పుం గల దింతవట్టు
సెటింగి నాలుక యడంచి యుండు మనవుడు నమ్రదేశ్వరుండు. 35

క. లావులు రథ్యతిరథసం, ఖ్యావేశం దెలియఁజెప్పె - గాదే భీష్మం
డావచనమ్ములు మనమున, భావింపుము క్రోధమేల - బలియుండ నీకున్. 36

తే. విడుతు రావుల బంధుల - వెలు గన్న, నమ్ముదురు కులకాంతల - నంగదేశ
జనితు లగువారు విధ్వంసం - జ్వల కిట్టు, తేలాకో నొడ్ల చరితంబు - లెన్న నీకు

క. పరదోషము సెప్పఁగ నే, ర్వురు గా కాత్రియ మైన - దోషంబు మదిం
బరికింపఁగ నధములు నే, ర్వురె తిలఁపక యుంటి పలుక - తో నుండకుమి. 38

వ. అని యుల్లసం బాడి మఱియును 39

అ. సకలదేశములను - సన్న్యాసవర్తులు, గలరు దుష్టతతియు - గలిగి యుండు
మది సెఱుంగ నేర్పు - మధ్యస్థు లదియును, నదియు నుగ్గడింతు - రెదురు మెచ్చ.

వ. ఒకదేశంబు దాఁ గీడ యగుట కలుగునే యట్లుం గాక సదాచారదురాచారంబులు
దైవం దెఱింగెడు నీ పనాత్మజ్ఞుండ వూర కుండు మనియె. అట్లయ్యిరువురు వివా
దంబు సేయుట యాలించి చేర కారవపతి సఖిభావం బుపన్యసించి రాధేయు
రాజత్వగౌరవంబు గొనియాడి మద్రవిభుని వారించిన నానూతనందనుండు నగుచు
శల్యు నుద్దేశించి పొద పొద రథమ్ము పో నిమ్ము పో ని మ్మని పలికె. 41

26. యుధిష్ఠిరాష్ట్రున పరస్పర క్రోధవచ నంబులు-అర్జునానునయము.

(కర్ణ పర్వము. ఆ. III.)

వ ఇప్పురుసున భార్గవాస్త్ర బాధితం బై యత్సాండవబలంబు వెఱచఱచి మరలి పఱచిన
మనమూఁకలు వెన్నడి దఱుమ నానూతనందనుం డ ట్లేచి యార్చి యంటం
దాఁకి విశిఖిశిఖలు నిగిడించుచుఁ బొగ లేనిమంటపగిదిం బ్రదీప్తండయినఁ దదు
తాహంబున కోటువడి యాపైన్యంబుజనంబులు హాహాకారంబు లెసంగ దీనదళం
బొంది ముకుందపురందరనందసులం చేర్కొని యాక్రందించి రట్టియెడ. 1

ఉ. గాండివి శౌరి కిట్టు లనుఁ - గర్జనిఁ జూచితె యేకవిక్రమో
ద్దండతఁ దెంపు సేసి పటు - దర్పము నూపుచుఁ దేటి చూడ రా
కుండెడునట్లుగా ననుక - సుగ్రత మండెడు నిప్తు సేర్పుమై
సుండక నీనునం దొడరి - యోటమి దెచ్చి కొనంగ నేటికిన్. 2

క చచ్చిన మఱి గల్వు గొనక, వచ్చునె తనయొడలు గలుగ - వైరుల గలువక
నచ్చుం దటి నచ్చిన నది, మెచ్చు జయాధులకు మరుద - మిత్రధ్వంసీ. 3

తే పట్టనగలింటిసూర్యుని - పగిదిఁగర్జుఁ, డుగ్రమూర్తి యై వెలుఁగుచు - సన్నవాఁడు
మనరథం బిప్తు మాధవ - మరల నిప్తు, బ్రదికియుండిన శుభములు - వడయవచ్చు.

వ. అనిన విని వాసుదేవుండు వడముడిదిక్కు విలోకించునెడ నతండు కర్ణునకు
చూర్కొని పరాక్రమించి పాండవసైన్యంబు నిలువరించి ధృష్టద్యుమ్నుశిఖండి
సాత్యకిద్రాపదేయాదిరథికు లారథికునిం దలపడఁ దానును గౌరవులపయిం
గడంగె అట్లమైతిమగనియాటోపం బప్పటికి వైరినివారణంబునకుఁ జాలియునికి
యనుసంధించి రాధేయుం డొరులతో డయ్యం బోరుటయుఁ బార్థురెడు డప్పి
దీర్చికొనుటయు మేల కాక యని యూహించి యప్పురారి దే రక్కురుసే
నాధిపతి సంగ్రామంబు సేయుచక్కటి కెడ గలుగం గొని చని యన్నరునితో
మన మశ్వత్థామతోడిపెనంకువం జిక్కినసమయంబున ధర్మనందనుండు నూత
నందనున కర్ణ మై యుండె నాతం డతనియమ్ముల నొచ్చెనో యని తలంచెద
నయ్యవనీకునవస్థ యెఱింగి మఱి నీ వయ్యంగరాజు సమయింపం గలవాఁడవను
టయు. అచ్యుతు నాలోకించి యామహీపాలుం గనునంతకు నామనంబు

గలంగెడు రథంబు రయంబునం బోవ ని వుని పలుకుటయు నతండు భీముం జూచి
యేము మీయన్న సేమం బరయుట వలయువని గావునం జనియెదము నీవు కురు
వైన్యంబుల జయించుట యరుదె గలుపుగొను మని యగ్గించుతెఱంగున దీవన
లిచ్చి తురంగమంబులం ద్వరితగతినడపె ఇవ్విధంబున మాధవధనంజయులు సమ
రంబునకు సమీరనందనుం జాలించి శిబిరంబున కరిగి ధర్మనందనుమందిరంబు ప్రవే
శించి యేకతంబ శయ్యాతలంబున నున్నయన్నరపతిం గని యాతండు గుశలి
యయి యునికికి ముదంబు నొందుచుం దదీయచరణంబులకుఁ బ్రాణతు లయిరి
ఆధరిణీనాథుండు వారలు రాధేయు వధించి వచ్చిరకాఁ దలంచి డెందం బలర
మందస్థితింబుతో నభినందించి వారలవదనంబులు వీక్షించి యి ట్లనియె 5

మ. సుర లైనం జల మెత్తి కర్ణుని రణ - ఖోణిక్ జయింపంగ నే
ర్తురె యప్పీరుండు జామదగ్న్యకలితా - స్త్రుం డిద్ధలేజంబునన్
దొర సప్తార్చికి లావునం బవనుతోఁ - దుల్యం డగణ్యుండు సుం
గరసంక్రీడలయందుఁ బేర్కొనఁ దగున్ - గాంభీర్యధైర్యంబులన్ 6

తే. అట్టిబల్లిదు ననిఁ దెగ - టార్చి మీర, లేమియును గాక వచ్చితి - రింతసంత
సంబు దొరకొనునే నామ - నంబుచింత, ఎంత యెల్లను జెడ నర - వర్యులార. 7

చ. అతనికి నాకునుం గలిగె - నాహవ మింతకు ముంద రందుఁ బా
ర్షతుండును సత్యకాత్తజాఁడు - శాంతనవాంతకరుండు ద్రాపదీ
నుతులును జూడఁగా నతఁడు - నూతహయధ్వజపాతనంబు సే
సి తనువు దీప్రకాండముల - జెండఁగ నే వెగ డందితిం గడున్ 8

ఎ. అప్పుడు దుర్యోధనప్రభృతిధార్తరాష్ట్రులకు భీమసేనుప్రభావంబున బ్రదుకరాని
యంత వుట్టిన నన్ను విడిచి యాతం డట వోవ నేనిట వచ్చితి నని చెప్పి.....
భీమసేనునకు సేనాముఖంబునఁ దాన నిలుచుట భరం బయి యుండు సేనునుం దడ
యుట గర్హంబు గాదు పోయెద ననిన విని యవ్వనుజపతి గర్హండు గుశలియై
యుండుట యెఱింగి యతనిబాణంబుల నొచ్చినవాఁ డగుట నలక గదిరి యక్కి
రీతితో ని ట్లనియె. 9

ధర్మరాజు గర్హండు బ్రదికియున్నవాఁ డని విని

యర్జునుం గినిసి పలుకుట.

క. అనిలోఁ దెరలుట దొలఁగుట, యనునివి సనుఁ గాక నొచ్చి - యైనను గల నె
ల్లను వెడలఁ జనునె యే న, ట్లును గా కిట వచ్చుటం జా - లుక నైతిఁ గడున్

- క. విను కర్ణున శే నోడితి, నన నేటికి నీవు నోడి - తనిలజమాద్రీ
తనయులు మున్నే యోడిరి, మనతోఁ గూడంగఁ గంస - మర్దనుఁ డోడెన్. 11
- క. కావున మన మింక ననికిం, బోవం బని లేదు వివిన - భూమికిఁ జని య
చో వెఱపు దక్కి తపసుల, మై విచ్చలవిడిఁ జరింత - మందఱుముఁ దగన్. 12
- క. కాదేని బిరుదు లాడక, సాదుల మై వినయ మొప్పు - జని కురునాథుం
డేది వనిచినను జేసి ద, యాదృష్టి నతండు నూచు - న ట్లుండఁ దగున్. 13
- ప. అని కెంజాయ రంజిల్లుకన్నుల నన్నరు నాలోకించి 14
- ఉ. నీతెఱఁ గిట్టిదేని రణ - నిష్ఠకుఁ బూనక కార్యవాది వై
దైవితవంఁబునంద సము - దగ్రభుజాబలదుర్జయుండు రా
ధాతనయుండు వాని నని - దాఁక నశకకృము నాకు నన్న నే
నీతెరు వేల నత్తు మహి - యేల నశక్తుఁడు గాంత నేయు నే. 15
- తే. అని విధించెదఁ గర్ణ నే - నని ప్రతిజ్ఞ, నేసి యిటు దెచ్చి న న్నిట్లు - నేసి తింత
కెట్లు నేర్చితి పాడవుగా - నెత్తి నేల, వైవ నోర్చితి ననుఁ బగ - వారి నడుమ 16
- శ. పంకజనాభుండున్ వినఁగఁ - బల్కినయప్పులు కెమ్మెయిం దుదిన్
బొం కగు టోర్చి తిట్టిననుఁ - బుట్టినయప్పు నుతించె బోరికిన్
శంక గొనండు గెల్పు గురు - సంఘము నీతెఁడు పుష్కర డన్నయా
బొంకరి దివ్యవాణియుఁ ద - పోధనులున్ మము ని ట్లలంతురే 17
- క. విను మప్పులుకులు పాటిగఁ, గొని దుర్యోధనునితోడఁ - గొంటిని బగ ము
న్ను నిజంబుగ నెఱుంగువ మీ, డని రాధేయునకు వెఱచు - నని యే నిన్నున్.
- సీ. దేవత లిచ్చిన - తేరు నశ్వంబులుఁ, గపికేతనంబును - గలవు దైవి
కింబుచే నున్నది - గాండీవ మనఁ దాటి, యంతవి ల్లది గాక - హరిరథంబు
గడపెడు నటె పరి - కర మిట్టి దై యుండ, నెట్లు కర్ణున కోడి - యిట్లు నలియఁ
బాటుతెంచితి నీవు - భండనంబునఁ గర్ణుఁ, గని పాటు దిని సుయో - ధనుండు నెప్పె
నది నిజంబుగఁ గొనక బే - లైతి నాదు, బేలతనమునఁ గాదె పాం - చాలమాత్స్య
పాండుస్య లాదిగఁ గలిగిన - బంధుమిత్ర, జనులు దెగటాటిరప్రయో - జనము గాఁగ
- ప. అని పలికి కృష్ణునాననం బాలోకించి కర్ణు నిగ్రహించుట యశక్యం బయ్యె
సుయోధనాదికారపులు గనుంగొన వానిచేతం బరిభవింపఁబడి యేను జీవంబు
తో నునికిం గడచినకష్టంబునుం గలదే యది య ట్లుండె నేను జావు దప్పి వచ్చులు

వడముడికతంబునం గలిగె నతం డొక్కరుండును బ్రాణంబులు డాచక పరబలం
బులు బడలువడం బోరు చున్నవాడు. 20

క. అని పార్థుఁ జూచి యతఁ డి, ట్లను నేఁ డభిమన్యుఁ డొండె - హైదింబుం డొం
డెను గలిగిన ని ట్లగునే, విను మును చేసినది యనుభ - వింపఁగ వలదే. 21

అ. నిన్నుఁ దృణముఁ జేసి - న న్నాదురాత్తుండు, బంధుహీనుఁబోలె - బలుప నెడరు
దోచి నప్పు డొదవి-తొలగించువానిఁ గా, కన్యనేల బంధుఁ - డండ్రు జనులు

చ. హరి గలుగంగ నేటికి భ - యంబున వచ్చితి నీదుగాండివం
బెరవుగ నిచ్చి నీవు నొగ - లెక్కి హరిక రథిఁ జేయఁ గన్న ని
ష్ఠురభుజవిక్రమోగ్రుఁ డగు - నూతననూభవుఁ దత్సహాయులం
బొరిగొనఁడే సుయోధనుని - పోడిమి దూలఁగ నొక్క-నాత్రలోన్. 23

ఆ. గొంతికడుపునందుఁ - గొడుకుఁడొ లై నీవు, దోచ కుండ వైతి - తోచినట్టి
పిండ మెడలి యైనఁ - బిదప దిగంబడ, దయ్యె నింత వుట్ట - దట్టులైన 24

అర్జునుఁడు దన్ను ధర్మజుఁ డాడినవలుకులకుఁ గోపించి
యతనితల నఱుక వాలు వెఱికికొనుట.

సీ. అనినఁ గృపాణంబు - గొని సవ్యసాచి య, విభు ప్రేయఁ దలచిన - విష్ణుఁ డెఱిగి
వాలు గేల నమర్ప - వలసినకత మేమి, కారవు లియ్యెడ - లేరు మనము
ధరణీశ్వరునిసేమ - మరయంగ వచ్చితి, మీతనికుశల మి - శ్లేర్పడంగఁ
గంటిమి సంతోష - కాలంబు గా కిది, క్రోధకాలమె వధ్య - కోటి యిచట
నేది గాఁగ నలిగి - తీ పని పలికిన, రూక్షభంగి యగుక - టాక్షదృష్టి
యానరేంద్రమీఁద - నడరంగ నర్జునుఁ, డమ్మరారి కిట్టు - లనియె నధిప. 25

క. విను మొరులకు గాండివ మి, మ్మని న న్నెవ్వండు వలికె - నతనిశిరము గ్ర
క్కునఁ బగుల ప్రేయుటకుఁ జే, సినవాడఁ బ్రతిజ్ఞ నాడు - చిత్తములోనన్ 26

తీ. ఇట్టికష్టవుఁగేలి కై యిట్లు సేయఁ, బ్రతిన వట్టుట దగదె యి - ప్పలుకు నీవు
వినఁగ నితః డాడ నివృహి-విభుడు ధర్మ, వంతుఁ డగుఁ గాక చంపన-పలయుఁ గృష్ణ.

ఎ. చంపి పాలితప్రతిజ్ఞండ నైననాకు నసత్యంబు రా కుండఁ బరిహరించెద దీనికి
నీ వేమి నెప్పెదవు నెప్పుము జగత్కృత్యసాకల్యవేదివి నీ చెప్పినట్లు చేయం గల
వాడ ననుటయు నచ్యుతుండు పో పా మ్రెక్కడివాడ పని యదల్చి పెండియు
ని ట్లనియె. 28

ఆ. నీకు వృద్ధనేప - లే కున్ని యెఱుంగంగ, నయ్యె రిత్త యిట్టు - లడిచిపడుటఁ
బట్టి ధర్మవిధివి - భాగజ్ఞు లైనవా, రేల చేయఁ జొత్తు - రిట్టిదాని. 29

క. చేయంగ వలయువానిం, జేయుట యిట్టివియె కొన్ని - చేయ కునికి ధ
ర్మాయత్తచిత్తుఁ డైనా, నాయోగ్యస్థలము లేటిఁగి - నడవఁగ వలదే. 30

క. సత్యంబు నహింసయు నను, నత్యుత్తమధర్మయుగళ - మందు నహింసక
సత్యము గాచుట ధర్మ మ, సత్యమున నహింసఁ గావఁ - జను నంద్రు బుధుల్.

ఆ. కర్మనూత్తభంగి - గానక యిమ్మెయి, సత్యరక్షణంబు - సలుపుపొంటె
భ్రాత ధర్మపరుఁడు - రా జివృహత్తుఁ జం, పఁగఁ దలఁచుట ధర్మ - పథముగాను.

క విను పిన్ననాఁడు నీ వీ, యనుచిత మగువ్రతము వట్టి - తది గాకయు బె
ట్టవృతము నూన్యతమును నీ, కనియెడు చందంబు బుధులు - గయికొనరెందున్

ఎ. అది యె ట్లం లేని. 34

ఆ ప్రాణహాని ఐచ్చు - పట్టున సర్వధ, నాపహరవేళ - యందు నడపు
స్య మన్యత మం ద్ర - సత్యంబు నూన్యత, మని పరిగ్రహింతు - రార్యజనులు.

వ విను పెద్దయు వినికి లేనివాఁడు కాశికుం డనునొక్కవిప్రుం డొక్కవిశిష్ట
గ్రామంబున కనతిదూరంబున సరిత్సంగమపుణ్యక్షేత్రంబున వసియించి సత్యంబు
పలుకువాడ నని వ్రతంబు వట్టి సత్యవాది యనం బ్రసిద్ధుం డయి తపంబు
సేయు చుండ నొక్కనాఁడు మ్రచ్చులం గని వెఱచఱచి పఱతెంచినజనులు
గొంద టయ్యాశ్రమంబుచేరువ బొదలఁ దూటి రంత వెనుతగిలి వచ్చుమ్రచ్చు
లత్తపోధనునికడ కేతెంచి యిప్పు డిట వచ్చినవార లెట వోయి రని యడిగిన
నతండు సత్యవిభాగవిధిజ్ఞుండు గామింజేసి తన కసత్యంబు వాటిల్లు ననుశంక
నీగుల్బలతాగహనంబు సాచ్చి రని చూపి చెప్పిన నత్తెక్కలికాటు వారలం
జంపి ధనమ్ము గొని రమ్మని తద్వచనదోషంబున నరకప్రాప్తం డయ్యె నను నితి
హాసంబు విందుము హింసాకరం బగుసత్యంబు ధర్మంబు గాదు తొలుత వినిన
దానిన పట్టి మూఁడు పెద్దల నడగి తెలిసికొనక వ్రించి దుర్గతిం బొందు
నింతవట్టు విచారించి యజాతశత్రుండు పధ్యం డవుం గాఁ డని నిశ్చయింపు
మనుటయు నర్హునం డి ట్లనియె. 36

తే. తల్లిదండ్రులమాడ్కి హి - తంబునెప్పి, నన్ను ననుచితకృత్యంబు - నకుఁ దొలంగఁ
ద్రోచితివి లోకమున నీకు - గోచరంబు, గానిధర్మనిబోధంబు - గలదె కృష్ణ. 37

- క. జనములు పృథాప్రతిజ్ఞం, డని నను నిందింప కుండ - నగ్రజాడు సుఖం
బునికియుఁ గలిగెడునట్లుగ, ననుగ్రహముఁ జేసి చేయు - నది పనువు దగన్. 38
- వ. అనిన నతం డతని కి ట్లనియె. 39

కృష్ణుఁ డద్దునుఁ బ్రతిజ్ఞాభంగంబు గాకుండ ధర్మజు
దూఱు మని చెప్పుట.

- చ. అతిశితకర్మభాణహతి - నంగము నొచ్చినదాన నల్లి యి
ప్పతి నిను నొప్పఁ బల్కు టిది - ప్రాభవ మింతియ కాక నీయెడక
మతిఁ బటుకోపముం గలదె - మారుతసూనుడు నీవుఁ దమ్ములం
జతురవిసీతి నీతనివ - శంబునఁ గాదె చరింతు రెప్పుడున్. 40
- క. కావునఁ బ్రభుత్వసంపద, నీవిభుఁ డాడినది యెల్ల - నెక్కు గొనక నా
చే విచుము నీదుప్రతిసకు, నేవిధి నేయ నగు దాని - నేర్పడ ననఘా. 41
- క. నీ విట్టివాడె వని ధర, టీవిభునిం బలుకు మదియ - నీచంపుట సం
భావించి పిదపఁ బ్రణతుండ, వై వినయము సేయు చిత్త - మలర నతనికిన్. 42
- వ. అ ట్లయిన నసత్యదోషంబునకును గురువధపాతకంబునకుం దొలంగి సమాహి
తుండె వగుదు తదనంతరంబ కర్త్యని సమయింపఁ జనుటకు నిష్ఠనుజపతియను
మతి నడయుద మనుటయు నప్పులుకల కళి నందించి పురందరనందనుండు ధర్మ
నందను సుద్దేశించి. 43
- మ. కనదస్త్రంబుల నుజ్జ్వలోద్భటగదా - ఘాతంబులం గాలఁ గే
లను విద్విట్పతురంగసంఘములు గూ - లం కేలి సల్పంగఁ జా
లివయాభీముడు వెల్కుఁ గాక నను దో - స్థిలాసమగ్రుండ వై
యనిలో నిల్వంగ లేనినీ విటుల కీ - డాడంగ నర్హుడవే. 44
- క. న న్నెఱిగి యెఱిగి యి ట్లనఁ, జన్నే నీజిహ్వా పెక్కు - శకలము లై పో
కున్నది యే లాకొ రణమున, నెన్నడు నీ వేమి నేసి - తింత యనుటకున్. 45
- క. నకులుండు సహదేవుండును, బ్రకటభుజాస్ఫురణమున న - రాతిబలము నే
లకుఁ గోలకుఁ దెత్తురు నో, రికి వచ్చినయట్టు లాడి - రే యిబ్బంగిన్. 46
- నీ నీవు జూదం బాడఁ - గా వైరబంధంబు, గౌరవజాతితో - గలిగె మనకు
రాజ్యనాశంబు న - రణ్యవాసంబును, దాస్యదైన్యంబు న - త్యంతదుఃఖ

ములుఁ దెచ్చి కొంటి నీ - గ్గొలయదు నీమనం, మన నించుకేనియు - ననికె జాల
కున్న వానికిఁ దాల్చి - యొ ప్పుగుఁ గాక ప్ర, ల్లదములు వలికిన - లాఘవంబు
సెందు ము న్నేమి నేసినఁ - జేసి తింక, వైన దుర్బుద్ధితనములు - మాని తగిన
పౌరుషము లేము నేయఁగ-నూర కుండు, మిడుమ వడువారు నైతురే-యింతపట్టు

వ. అని యగ్రజా నప్రియంబులు వలికి యంతరంగంబు సంతాపంబు వొంద
నిట్టూర్పు నిగిడించి యంతకము న్నొఱఁబెట్టినవాలు వెటికినం గనుగొని పద్ద
నాభండు గ్రవ్వుట నిది యేమి యని యడిగిన నతం డే నిన్నరనాథు నో నాడిన
వలుగులకుఁ బ్రాయశ్చిత్తంబు దలఁచుకొనుటయ కా నిశ్చయించితి ననుటయు
నవ్వుహాత్తుఁ డాత్మప్రళంస నేయు మది మరణం బని పెద్దలు సెప్పుదు రను
టయు నీచెప్పి నట్ల చేయ కునికికిం గడచినయధర్మంబును గలచె యట్లు నేయ-వాఁ
డన కాక యని యాధనంజయుండు ధనుర్ధరుం డై ధర్మనందనున కి ట్లనియె. 48

ఆ. హరుండు దక్క జాప-ధరుఁ డొరుఁ డెన నాకుఁ, ద్రిభువనముల లేడు-దిశలు గెలిచి
తెచ్చి నీకుఁ బ్రీతి - నిచ్చితిఁ బెనుపారు, ధనము రాజనూయ - దక్షిణాలకు. 49

వ. దీప్తప్రతాపం బగుసంకప్తకసంచయంబు నడఁగించి కించిదవశిష్టంబుగా నవ్వంబు
నేసితి గురుసేన నాచేతం గూలి యె ట్లున్నదియో యటు నూడు మని శలికి
మొగంబు బిగు వుడిపికొని సవినయంబుగా దండప్రణామంబు నేసి నిలిచి చేతులు
మొగిడ్చి యజాతశత్రున కప్పురుహూతపుత్రుం డి ట్లనియె. 50

క. నను సుప్రసాదదృష్టిం, గనుఁగొను మే నిపుడు గొన్ని - కాలు లఱచితిన్
మనుజేంద్ర వానిఁ బెడచెవు, లను బెట్టుము వేలుగాఁ ద - లంపక దయతోన్. 51

తే. వినుము సత్యంబ పలికెదఁ-దనువుఁ బ్రాణ, ములును నీసామ్యగా మదిఁ-దలఁతు నేను
నాదువుత్తంబు భవదధి - నం బనంగ, నేల పనుపుము నను భీము - పాలి కధిప.

క ఓపి యతనిరణభారము, వాపెదఁ గౌరవ్యసేన - బడలువలీచి సా
టోపతఁ గర్ణునిఁ దునిమెద, మాపెదఁ గురురాజుదురభి - మానము బలమున్. 52

వ. ఎల్లభంగుల నేడు రాధం బుత్తరహితం జేసెదఁ గాదేని గొంతి యైన నట్టిద
యగుం గాక. 54

చ. అన విని యివ్వుపీరమణుఁ - డాతని కి ట్లను మీకు నాకతం
మున బహుదుఃఖముల్ గలిగె - భూరికులంబున కప్రియం బొన
ర్చినయవినీతుఁ బాపపరు - వ్రేయఁ దగుం దల ద్రెవ్వ నీమనం
మునఁ గృప పుట్టి కాచినను - బోయెద నిప్పుడ యేను గానకున్. 55

- క. ననుఁ దొఱఁగి నీవు సౌఖ్యం, బున నుండుము సమరభీతు - భుబలహీనకా
జనపతిఁ గాఁ జేయుట యొ, ప్పసె కట్టుము పట్ట మనిల - పుత్రునిఁ బ్రీతిన్. 56
- వ. అని పలికి సెజ్జ డిగ్గి వనవాసగమనోష్ఠఖుం డయినం గనుంగొని కమలనాభుం
డాధూపతిచరణంబులకుం బ్రణతుం డై యిట్లనియె. 57
- సీ. నరునిప్రతిజ్ఞ భూ - పర ము న్నెఱుంగని, యింతియ కా దేను - నితఁడు నిప్పు
డాడినమాటలు - నంతరంగంబునఁ, బట్టపు పేర్చుతో - పమున నీకుఁ
దను నెవ్వఁ డుఱక య - న్నయనకు గాఁడీవ మి, మ్మని ధిక్కరించె నా - తని వధింప
బ్రతివ వట్టినవాడు - భావ్యంబు గానియ, ప్పలు కీవు పలికితి - పరమధర్మ
మైనసత్యనిష్ఠ - హానిఁ బొందుట కోర్వ, కునికిఁ జూచి యేన - యుల్లమునఁ ౬
లంచి యట్లు వలుకఁ - బంచితి గురునిఁ గీ, టాడుటయ వధించు - టగుటఁ జేసి. 58
- క. శరణము వేఁడెదను భవ, చ్చరణంబులు వట్టికొని ని - సర్గదయాని
ర్భరబుద్ధిని గావుము మ, మ్మిరువుర నీతప్పు వైపు - మెల్లవిధములన్. 59
- క. సూతసుతునిమెడనెత్తురు, భూతలమున నివురు నేడు - భూనాయక నీ
వాతనికి నలిగినప్పుడ, మా తెగియెం బూని యేన - చుమ్మ పలికెదన్. 60
- క. విను సత్యం బాడెదఁ బా, ర్థనిచే నేఁ డెల్లభంగిఁ - దునుమం బడుక
ర్ణనిదెసఁ జింతయు వంతయు, మనుజేశ్వర విడువు పంపు - మమ్మఁ దెలివితోన్.

ధర్మరాజు గృష్ణునివాక్యంబులం గలంక దేటి
ప్రసన్నుఁ డగుట.

- వ. అనుటయు ధర్మసూతుండు ససంభ్రమంబుగాఁ గృష్ణు నెత్తి యతండు ప్రాంజలి
యై యుండ నతని కిట్లనియె 62
- క. ఇది యట్టిద మోసంబునఁ, బదిలుండఁ గా కేను మున్ను - పదిరినకతనకా
హృదయము గలగిన నా కె, య్యదియును దోఁపను వికారి - నైతి మహాత్మా. 63
- ఆ. ఇట్టి నన్ను ననున - యింబి బోధించితి, కరుణాపేర్చిజేసి - గారవమున
నజ్జు లైనమమ్ము - నాపత్నయోనిధి, మునుఁగ కుండఁ గాచి - తనఘమూర్తి. 64
- ఐ. అనియె నప్పుడు వివర్ణం బగుపదనంబు వాంచి యున్నవాసవిం జూచి వాను
దేవుండు నీ విట్లు విష్ణుండొ పగుట గర్జంబు గా దిమ్మేదినీపతిముఖప్రసాదం
బభినందించి యచుమతి వడసి చని రాధేయవధిహారంబున నితనికిం బ్రియం
బాపాదింతు గాక యింకఁ దడయ నేల యని పల్కి వెండియు. 65

ఈ తాతని నొవ్వఁ బల్కుటన - యీదురవస్థకు వచ్చి తక్కటా
 తాతమహానీ నీనృపతిఁ - జంపిన నెట్లగుదో విపత్తికిం
 బాతకఘోరవృత్తికిని - బాసితి దైవ మనుగ్రహించుటకా
 నీతెలి వాస్తబంధుజన - నిర్జితభూవిపాక మర్జనా.

66

ఎ. అనిన నతిండు గన్నీ రొలుక నన్న పాదంబులపైఁ బడిన నప్పొండవాగ్రజాండును
 బాష్పస్థావిరముఖుం డగుచు నతనిమీఁద నొఱగ నిట్లయ్యిరువురు నొం
 రొరులం బట్టికొని యేడ్చి రచ్యుతుం డుడుప నుడిగి తత్కాలోపగతసముచిత
 పరిజనానీతజలంబుల ముఖప్రక్షాళనంబు నేసికొనిర తదనంతరంబ భర్తనందచుండు
 దమ్మునిం గాఁగిలించికొని మార్థామ్రాంబు నేసి చిటునవ్వుతో మనల నింత
 వఱుచునే కర్ణం డని పలికి మఱియును.

67

ఆ. ఎల్లఁ జూడ సిడము - విల్లు నశ్వంబుల, నూతుఁ దునిమి నన్ను - నాతఁ డలవు
 నెఱుయ గెలిచె నతని - నీ విప్లు సంపక, యున్న నాకు బ్రదికి - యుండఁ దగునె.

చ. అనవుడు నమ్రహీపతిక నర్జునుఁ డిట్లను నేఁడు కర్ణ నే
 ననిఁ బడ వైతు నీయడుగు లాన తదీయగుహృద్ధాంబుతో
 విను మటు నేయ కే మగిడి - వెల్వెలఁబాఁతుడు మోముతోడ ఏ
 త్తునె యిట కృష్ణసారథియఁ - దూలునె మానవిహీనవృత్తి యై.

69

-- -- --

27. నాగాస్త్రభయంబున నర్జునురథము

శ్రీ కృష్ణుడు భూమియందుఁ
జొనుపుట.

(కర్ణ పర్వము. ఆ. III.)

- చ. మఱియు నరుండు నూతనుతు - మర్దవిభేదన మాచరించిన
నైఋగులు గ్రమ్మనమ్మల వి - నిశ్చలధైర్యముపేర్చి నాతఁడు
కృష్ణక పెనంగె దానఁ గన - లగ్గల మై వెన నమ్మహాభుజుం
డఱిముఱిఁ జీకటుల్ గవియు - నట్లుగ రోదసి నించె దూపులన్ 1
- తే. వెగడుపడిచక్రరక్షకుల్ - వెనుకదిక్కు, గాచురథికులుఁబార్శ్వసం - గతులుఁదమ్ము
విడువఁ జాలక లజ్జ వో - విడిచి రపుడు, గర్జవారలు వాఱుట - గని విభుండు 2
- క. ఆదిక్కువారు భీముం, డాదిగ నని సేయ కుండు - నన్ని యతియెడం
దాదైన్య మొంది తప్పం, గా దని యూహింప నీని - కలకకతమునన్. 3
- వ. ఇరుగెలంకులమూకలం గలయం గనుంగొని యెలుం గెత్తి. 4
- క. తొడరుండు పాదువుం డేయుండు, పాదువుండు బీభత్సుఁ బ్రిదిలి - పో నీక వెసం
బడ వైవుం డొక్కుమ్మడిఁ, గడఁగి యనుచుఁ జేయి వీచె - గౌరవనాథా. 5
- క. విను మతఁ డిమ్మెయిఁ బరికొలి, పిన రథకరితురగనుభట - బృందములు రయం
బున నురవణించె నయ్య, ధ్వునువైఁ దగువారు నిలిచి - చూచుచు నుండన్. 6
- వ. ఎదిరినైన్యంబు సమరంబు దొఱంగి యుండుట యెఱింగి కడంగుట పాడిగా దని
దొరలు దురంబునకుం జొర కుండిరి గాండీవి కోదండగుణగణభరిత భూనభోంత
రుం డగుచు వివిధవిశిఖవాహకలాపంబులవేడిమి నూపిన నే పఠివెఱచి యమ్మూఁ
కలు వఱచిన నక్కురునాథుం డెద్దొరల నుద్దేశించి. 7
- క. బీరమును లావుఁ గల్గిన, మీ రందఱుఁ గర్ణ నొకని - మీదన యిమ్మై
హో రల్లఁ ద్రొచి ఫల్గునుఁ, జేర కునికి యాయుధోప - తివులతెఱంగి. 8

వ. అనిన విని యల్లంబుల లేనియుత్సాహంబు దెచ్చికొని వా రొక్కమ్మడి నుర వడించిన.

9

మ. భరితక్రోధమహోగ్రస్పృత్తి సిడముల్ - భంజించుచుకా నూతుల
స్థరణిం గూల్చుచుఁ జాపముల్ నఱకుచు - న్రధ్యంబులం జంపుచుకా
నరుఁ డాభీలపరాక్రమం డగుడు దై - న్యం బంది వెన్నిచ్చి వి
చ్చిరి వా రందఱు దివ్యసంఘము నుతిం - చెం జూచి యవ్వీరునిన్.

10

చ. కురుపతి వెండియుం దఱుమఁ - గోల్తల సేయర క్రమ్మఱంగ నె
వ్వరు నతిభీతి నిట్లు మన - వా రెడ గాఁ జని చూచు చుండి ర
ప్పరునున నాసనుద్ధరణి - భాగము శూన్యతఁ బొందఁ గర్ణుఁ డ
న్నరుఁ దలపడ్డ నప్పటిరి - ణంబు మహాద్భుత మయ్యె భూనరా.

11

చ. శ్రమమున సోలు చుండియుఁ బ - రాక్రమసంపదసాంపు మీఱ గు
ర్దమవివిధాస్త్రజాలతిమి - రంబుల నొండొరుఁ గప్పి కప్పి శౌ
ర్యములును బాహువీర్యములు - రాజుల నచ్చెరు వందఁ జేయ ను
గ్రముగఁ బెనంగి రయ్యమర - రాజతనూజుడు నూతనూనుడున్.

12

ఎ అట్టియెడఁ దక్షకునపత్న్యం బై తత్తోదరుం డగునైరాఁతుండు పెనిచి యుప
లాలింప నుల్లసిల్లినయశ్వసేనాభిధానుం డగునాగకుమారుండు సర్పముఖశరా
కారంబు నైకొని తనయొద్ద నుండఁ దాను బసిండియొఱం బెట్టి యనుదినంబును
గంధపుష్పంబుల నక్షతంబుల నర్చించుచు నయ్యర్జునుమీఁదం బ్రయోగించు
వాఁడై యున్నయట్టియమృహనీయాస్త్రంబు రోహితేశవివశుం డగుచుఁ బుచ్చి
కొని తలదెగ వ్రేయుటకై యక్కిర్ణుండు సముదీర్ఘజ్వాలాజాలంబు లంబరంబు
నం బర్వఁ జూపఱ హాహాకారంబులు సేయం గార్చుకగుణంబున సంధించి తెగ
వాపినం గని యారధికుచూపు కంగంబుచక్కటికిం గాక తప్పి యపాంగ
ప్ర దేశంబుకొలంది యగుటంజేసి యది నెపంబుగా శల్యుం డతనికిఁ జిత్తవైకల్యం
బాపాదినంపం దలంచి యీసంధానంబు మెడ దునుముట కనుగుణంబు గాదు
నిపుణంబుగా నిరూపించి యొండుభంగి సంధింపు మనినఁ గర్ణుండు గనలునఁ
గనుఁగవఁ గెంపు గడలుకొన నమృద్రపతిం జూచుటం జూచి.

13

కి. నమబోఁటిజోదునుం గా, దని చలుకఁగ నేర్పు నీకు - నంత గలదె య
ట్లును గాక వినుము కర్ణం, డినుమా తొకశరము దొడుగు - నే పరులు నగన్.

స. అని పలికి కలువం బగుచిత్తంబుతో నెలుం గెత్తి ఫల్లున ఫల్లున పాలిసి తంచు
నేసిన.

15

క. పలుదెస మంటలు ప్రబ్బఁగ, నలఘుస్ఫురణమున నిగుడు - నయ్యస్త్రంబున్
జలజాక్షుఁడు గని పంచాం, గుళమాత్రము రథము ధరణి - గ్రుంగ నడుముడున్.

.క. సురగరుడఖచరవిద్యా, ధరభేచరు లంబరం బు - దాత్తధ్వనిసం
భరితముగఁ బొగడి రమ్మర, హరు దివ్యప్రసవవీరచి - తార్చనతోడన్. 17

మ. కురువంశోత్తమ వారిదిక్కుప్రజ సం - జ్ఞోభింప నప్పాఁపతూ
పు రయం బుగ్రము గాఁగ బిట్టడరి దం - భోళిప్రభగ్నక్షమా
ధశృంగాకృతి గా హరించె బహుర - త్నస్థీతరక్షచ్ఛటా
స్ఫురితిం బైనకిరీటమున్ విజయున్ - ప్పం దేజముం గుండఁగన్ 18

28. కర్ణచక్రము భూమియందుఁ గ్రుంగుట-కర్ణవధ.

(కర్ణపర్వము. ఆ. III.)

- శ. అమ్మయి నుగ్రుఁడై మఱియు - నర్జునుఁ డుజ్జ్వలవత్సదంశకాం
ఘృతులు పెక్కు సత్వరదృ - ధన్యురణం బలరంగ నేసి రి
ధ్యమ్ముల నూతుఁ గేతనము - నాతనిలేరును గూడఁ గప్పె మే
ఘృతులు గ్రమ్మి భూధరము - గప్పినభంగిఁ దలంపఁ బట్టు గన్ 1
- స. ఇవ్విధంబున విక్రమకుతూహలి యై విజృంభించె నవ్వుడు. 2
- ఉ. నెత్తుట దోఁగి మేను కమ - నీయరుచిం గొమ రార బాంసం
పత్తి యుదగ్రతక్ మెఱుఁయ - భాస్వరుఁడై యరదంబుమీఁద భూ
పోత్తిమ కర్ణుఁ డొప్పె నరు - ణోజ్జ్వలమండలకాంతిపూరము
నొత్తిపుదీప్తలుం దిగ ని - నుం డపరాద్రి వెలుంగుచాడ్పునన్. 3
- ఎ. ఇట్లు నూతనందనుండు నొచ్చియుఁ బోలివ్రానిబంటుతంబున జంట మెఱుం
గులు చదలం బరంగ శరంబు లడరించుచు బహుబాణంబులు రేణువులు గాఁ
జేయు చుండ సవ్యసాచిదివ్యాస్త్రవిలాసంబు భాసమానం బయ్యె ఆయ్యవసరం
బునఁ గాలుం డదృశ్యాకారంబున. 4
- భూసురకావంబున నిదె, యీనూతజారధముచక్ర - మిలఁ గ్రుంగడు పీ
తాసుఁ డగు నీతఁ డని నే, నాసముదయయుగ్మకము వి - నం బలికె నృపా 5
- ఎ. పరిశురాముడత్తం బయినభార్గవాస్త్రం బనుపేరిటిమహనీయసాధనం బవ్వుడు రాధే
యునకుం బ్రతిభాసింప కుండె దాపటికెల్లు గ్రుంగినఁ దేరు ఘూర్ణిల్లె అట్లు జామ
దగ్గవ్యమహీసురులకావంబు లస్త్రబలంబునకు రథంబునకు వైకల్యం బాపాదించి
చిక్కునెఱుచుటయును సర్పిముఖశరం బాభంగి నిష్ఫలప్రయత్నం బగుటయును
దనమనంబున నొ వ్వడిరి యక్కర్ణండు గరంబులు విదుర్చుచు. 6
- తే. ధర్మవాదులు ధర్మ - త్వప్రధాన, చిత్తు లగువారిఁ బూని ర - క్షించు ధర్మ
మందు రది బొంకు గావించె - నతులధర్మ, కీలఁ డగునన్ను ధర్మపు - నెలపు లేద.

- క. అని ధర్మంబును దూఱగఁగ, దను నర్జునుబాణవిఠలి - దద్దయువడిఁ దాఁ
కినఁ గర్ణుండు విషాదం, బున వెండియుఁ బెద్ద దూఱు - భూవరముఖ్య. 8
- క. కన లధిక మైన లావె, క్కినయయ్యంగపతి నొంచె - గృష్ణార్జునులఁ
సునిశితశరములు మఱియుం, జొనిపెను దనధైర్యమహిమ - సుర లగ్నింపన్. 9
- వ అలిగి యర్జునుం డాశీవిషంబులుం బోనివిశిఖంబు లాఱు కర్ణమే నుచ్చి చన
నేసినం గ్రోధభాసితం డై యతండు బ్రహ్మస్త్రింబు ప్రయోగించుటయు నప్పా
ర్థం డైంద్రాస్త్రంబు ప్రయోగించిన. 10
- క అమితబలం బగుబ్రహ్మ, స్త్రమచే నయ్యస్త్ర మపహృ - తం బగుటయుఁ జి
త్తమున విషాదము దనుకఁగఁ, గమలాక్షుండు గారటమున - గాండివిలోడన్ 11
- వ. నీయస్త్రం బిప్పుడు కర్ణాస్త్రంబుచేత విధ్వస్తం బయ్యె ఇట్లు గా నేల యనవుడుఁ
గవ్వడి బ్రహ్మస్త్రప్రయోగంబున నమృహనీయసాధనంబు బాధితంబునేసి రాధే
మాంగంబు బాణజాలంబులుం బొదివి నొప్పించిన నమ్రేటిమగండు గాండివంబు
మార్పికోటిఁ బాసి పో నేసిన నాసవ్యసాచి మగుడ నమర్చి మార్గణంబులు నిగి
డించిన రయంబున నానూతపుత్రుమాడ్కి - కవ్చార్పి యూడుట దోప 50డె
అవ్వీరుండు వివ్వచ్చువిశిఖంబులు వారించి యతని నొంచిన వెండియుఁ బుండరీ
కాక్షుండు సహస్రాక్షునందను నుద్దేశించి 12
- క. నిను నొంచువాఁడె కర్ణం, డనితరసులభప్రకార - మగుభుజవీర్యం
బున నసమానోజ్జ్వలభే, లనమునఁ దెగటార్చు శరవి - లాసనిరూఢా 13
- వ. అనునప్పుడు విషవిస్ఫురద్భుజంగభంగికం బైనబాణంబు రౌద్రమంత్రసహితంబు
నేసి కర్ణుండు పార్థప్రాణంబులు గొన నప్పలించి సంధింప మున్న కొండొక
క్రంగినచక్రంబు కుండ మునుంగం దిగఁబడిన నొడ్డగెడ వై యరదం బేటునకు
నను వీక తక్కిన నుక్కటి యక్కర్ణం డప్రతీకారంబు లగురోషవిషాదంబులఁ
గన్నీ రొలుక రథంబు డిగ్గి కవ్వడిదెసఁ గనుంగొనుచు ని ట్లనియె. 14
- సీ అరదంబుచక్రంబు - ధరఁ జాలఁ గ్రుంగిన, నెత్తెద నంతకు - నేయ కుండు
మేను భూమిఘండ - నీవు రథస్థుండ, వియ్యెడఁ దగ వగు - నేయ కునికి
విరిదలవానిని - విరథుని నాయుధం, బిడినవానిని కూరు - లేయ రెండు
మహిని కూరుండ వను - మాత్రగా గుత్తెమ, కులుండవు రణధర్త - కోవిదుండి
విట్టి నీవు దగిన - యట్టిభంగిన యని, నేయ ఎలయు నిట్లు - నెప్పు టెల్లఁ
బాడి యేర్పడంగఁ - బలుకుట గాని గో, విందునకును నీకు - వెఱచి కాదు. 15

- ఎ. అనిన విని యచ్యుతుం డతని కి ట్లనియె. 16
- క. ఏమీ తగవును ధర్మము, నీమనమున నేడె పుట్టె - నే గర్వము ను
ద్దామదురభిమానము నే, లా మఱచితి కర్ణ యాచ - లం బెట వోయెన్ 17
- ఆ పరమధర్మపరులు - పాండుభూపల్లభ, సుతులు వారి నతుల - శుభము లొంగు
ధర్మహీను లైన - ధార్తరాష్ట్రులకుఁ బా, టిల్లు నివ్వధమున - నెల్లచేటు 18
- ఎ దీనికి నీవు కటకటంబడినం బోవునే యని పలికి వెండియు 19
- నీ గొంతియు నందఱు - గొడుకులు సువులై, యుండంగ లక్కయిల్ - మండఁ జేసి
కపటంపుజూదంబు - ఘటియించి ధర్మాత్ముఁ, డగుధర్మసుతునీరి - యపహరించి
యంతఁ బోవక ద్రుప - దాత్రజఁ దెచ్చి స, భాస్థలి నమ్మెయి - భంగపఱిచి
యప్తుహాత్ములఁ జంప - నడవికి ఘోషయా, త్రావిధి నెపమున - దాడి వెట్టి
బాలు నభిమన్యు నొక్కని - బహురథికులఁ
బనిచి చంపించె మీసుయో - ధరుఁడు దలఁపఁ
గాని యిప్పాపముల కాది - కర్త వీవ
యిన్నియెడలను నీపాడి - యెందుఁ బోయె. 20
- ఎ. అని యిట్లు కృష్ణుండు గర్హతో నాడుమాటలఁ దోడ్తోడం బెరిగినయధ్ధనంజయు
మనంబుతోమనలంబు రోమకూపంబులఁ బటుబ్బాళాగూపంబుల వెడలుట యతి
విషయప్రదం బై యుండె అయ్యుగ్రమూర్తి సముదగ్రపరాక్రమంబునం గురి
యుపటుబాణాసారంబు వారించి యవ్వీరునంగంబున నయ్యంగపతి నిశితాస్త్రం
బులు నిగిడించుట మహాద్భుతం బయ్యె అత్రైఱంగున నీడంబోకి పెనంగునతం
డతిరయంబున నన్నరునిం బదిదొడ్డనారసంబుల నొప్పించిన నత్తేజోధనుం డాజ్య
ధారాచ్ఛటాసేకంబున నున్ద్రేకంబు నొందినమాతపహుండునుం బోలె మండి
శత్రుసంత్రాసనంబును మిత్రోల్లాసనంబును బ్రగుణమణిజాంబూనదమయంబును
జనప్రస్తుతిపాత్రంబును హస్తీకత్వాత్తకంబును నగునతనికేతనంబు గనకపుంఖ
ప్రభాభాసితం బైనభల్లంబునఁ బడసేసినం గౌరవులు నిజయశోబలదర్శప్రియం
బుల మొత్తంబులు వడుటగాఁ దలంచుచు హాహాకారంబులతో నారాధేయుని
దెస నిరాశు లైరి అట్లు ప్రస్థీతకేతుపాశనం బాచరించిన దానం గనలి కర్ణుం
డతనిశితక్రూరనారాచజాలంబులు గృష్ణార్జునులమీఁదం గురిసి వెగడుపఱిచి యర
దంబుపిఱిందికొమ్మక్రిందికి మూపు సానిపి లావున నెత్తిన రథచక్రంబు విడువక
భూమి గులపర్యతకాననసముద్రసహితం బాఱంగుళంబు లెగనె. అట్లు కర్ణుండు
రథంబు నిలిపి మీఁదికిం జని యెప్పుటిబాణంబు సంధింప వెండియుఁ జక్రంబు

క్రంగినఁ గ్రమ్మఱ రథంబు డిగ్గి యెత్త నమర. అయ్యవసరంబునఁ గృష్ణపనుపునం
గ్రీడి దోడన. 21

మ. కులిశత్రుస్ఫురణాపహాసనవిభా - గుచ్ఛంబులం గల్గి యాఁ
కలిమై వచ్చుకృతాంతవక్త మన ను - గ్రం బై మురారాతిరు
ద్రులచక్రంబును శూలముం దెగడుచుం - గ్రూరంపు టొప్పారు నం
జలికం బై నమహాస్త్రముం దొడివి క - ర్షం బుబ్బునం జేయుచున్ 22

క. ఏను దవశ్చరణంబున దానంబున గురుజనాభి - తర్పణమున ని
త్యానూనవ్రతశీలుడ, నేనియుఁ గర్ణుతలఁ ద్రెంచు - నీశర మనియెన్. 23

క అని తెగ నిండఁ దిగిచి యే, నిన నయ్యస్త్రంబు రోద - నీకుహరంబుం
దనమెఱుంగుల నించుచు నిరు, మొనలజనుల గాఢమూర్ఛ - ముంచుచు నిగిడెన్.

చ. నినదసముద్భటస్ఫురణ - నింగి వగుల్పంగ సర్వభూతకం
పన మగు చమ్రెయిన్ నిగిడి - పార్థివసత్తమ యేమి సెప్పడుం
దునిమె శిరంబు రక్తమునఁ - దోఁగుచుఁ గర్ణునియట్టు వజ్రహూ
రనిహతిఁ గూలుగైరికధ - రాధరముం దలఁపింపఁ బట్టు గన్. 25

క. చరమగిరినుండి పడియెడు, తరణికరణి నూతపుత్రు - తల వడఁ గాంతి
స్ఫురణోజ్జ్వలంబు నతినుం, దరమును నగుకాయ మట్లు - ధరణిం బడియెన్ 26

తే. అధిప యంతన గను విచ్చి - యఖిలజనులు, గనుఁగొనంగ నయ్యుజ్జ్వల - తనువు విడిచి
చని సమద్రీప్త మైనతే - జంబు వారి, జాప్తబింబంబు సొచ్చె న - త్యద్భుతముగ 27

వ. అట్టియెడ 28

క. వినుము మహీసురుకాపము, మనుజేంద్రా నూతపుత్రు - మరణాంతం బై
యునికిన్ రథచక్రము మే. దినిఁ గ్రుంగుట లేక తొంటి - తెఱఁగున నుండెన్

తే. దారుణాస్త్రజాలాంశుల - మైరివైన్య, తాప మొనరించి యానూత - తనయతరణి
పార్థదుష్టరకాలవై - భవము గడవ, ననువు లేమి నవ్వధమున - నస్తమించె 30

29. దుర్యోధనుఁడు ద్వైపాయనం బనుమడుఁగున డాఁగియుండుట.

(శల్యపర్వము. ఆ. I, II.)

- క. పలపలనిమూఁకలోఁ గాల్, నిలువక గుట్టుంబు డిగ్గి - నీకొడుకు గదా
కలితభుజం దై యొక్కఁడు, నొలఁగి చనియె నేమి సెప్ప - దుం గురునాథా 1
- సీ. ఏకాదశాక్షిహి - ణీశుఁ దై పెంపునఁ, బొంపిగివోవున - ప్పడమితోడు
వెనుక నొక్కరుఁడును - జన లేక యేకాకి, యై పోయె నచటికి - ననతిమూర
మై యుత్తరము ముట్టి - నట్టితూర్పున నొక్క, మడు వున్న గానిలో - నడఁగియుండు
వాడుగా నట్లు ల - వ్వలనికే జని చని, విచరునిమాటలు - మదిఁ దలంచి
యధిక మతిన్యపాలు - ననుజుఁడు సెప్పె న, ట్లకట చానిఁ గొనన - యనుచు శోక
తప్తచిత్తుఁ డయ్యె - దైవ మెవ్వరి నెట్లు, నేయఁ జాల దేమి - సెప్పఁ గలదు 2
- వ. అట్టియెడ సుడిసి చిక్కిన మూఁకలు వీకమై నెదిర్చినం బొదివి నిరవశేషంబుగా
సమయించి కృష్ణసారథికంబును ధవళహయంబును గపికేతనంబును నగునుజ్జ్వల
స్యందనంబున నప్పురందరనందనుండు బంధుమిత్రాభినందితుం దై యొప్పె. అప్పుడు
పాలికలన నీబలం బఖిలంబును దెనుగాలిం బడినపేరడవిపగిదిం గానంబడు చుండె.
అందుఁ గృపాశ్వత్థామకృతవర్తులు మువ్వరు బ్రదికి పోయిరి. ఆసమయంబున ధృష్ట
ద్యుమ్నుండు నన్నుఁ గనుంగొని నగుచు సాత్యకి నుద్దేశించి. 3
- తే. వీని నేటికిఁ బట్టితి - వీఁడు బ్రదికి, యిచట వర్తించి మనకు నె - గ్గేమి నేయు
నప్రయోజన మిది విడుమనిన నేల, విడుతు నీద్రోహితల దెగ-నడుతు ననుచు.
- వ. ఆతైనేయుండు వాలు వెటికి వ్రేయం నాచునంతఁ గృష్ణద్వైపాయనుండు సన్నిధి
చేసి యతని వారించి సంజయుం జంపుట యనుచితంబు ముందల విడువుమని
యానతిచ్చిన నతండును వినతుం దై యట్ల కాక యలి పలికి నన్ను విడిచె. కృష్ణ
ద్వైపాయనుండు మదీయాననం బాలోకించి బ్రదికి పోయి తెక్కడనైనం బొ
మ్మనుటయు నమ్మునీంఁద్రు వీడ్కొంటి. అంత నతఁ డంతర్ధానంబు నేసె. నేను దత్ప్ర
దేశంబు వాసి నీగుతుండు ననినచక్కటికిఁ గ్రోశమాత్రంబు వోయి ద్వైపాయ
నం బనం బ్రసిద్ధం బైనయమ్మడువునమాపంబున.

తే. అతనిఁ గాంచితి నతఁ డశ్రు-లడర నడలు, చూడ్చి నామోము చక్కఁ గాఁజూడ కోర
వోవఁ జూచుచు దీనతఁబొంది యునికి, గని మనంబున శోకంబు-గడుర నేను. 6

ప. ఒక్కొక్కసేపు పలుకు వెలువరింపఁ జాలక యూరకుండి యెట్టుకేల కెలుంగు దెచ్చు
కొని పారాశర్యప్రసాదంబున బ్రదికినతెలుంగు నెప్పిన నమ్మహీకాంతుండును
గొంతప్రాద్దు నిశ్చేష్టితుం డై యుండి పదంపడి నాదెసఁ జూచి మనదెస బ్రదికిన
వారు గలరే యనినఁ గృపాచార్యాదిరథిక త్రయంబును భేరుకొని వారలు బ్రతికి
పోయిరి త కొద్దుండును బ్రదుకుట లే దని యెఱింగించిన నిట్టూర్పు నిగిడించుచు
నామూఁపువై జే యిడి యన్నరనాథుండు నన్ను నీకడ కనుపం దలంచి నాతో
ని ట్లనియె. 7

తే. మాటుమానిసి లేకుండ - మడిసి రెల్ల, వారు నీదెసఁ బొందుభూ - వరతిమాజు
లాత్తులుం దామునున్నవా-రాహవమునఁ, బడక తొలఁగితిఁ బోటులఁ-బడియు నేను.

ప. అని.

9

క. కాంతేయులబారిం బడ, నింతియ సిరి చాలు రాజ్య - మెల్లను దా రై
పోత ననుఁ బెట్టుకొని యొక, కొంత యొసఁగిరేని నట్టి - మా డేమిచికిన్. 10

క. అనుజులఁ దనుజుల మత్సరి, జనులను సమయించి వారు - సమరోల్లాసం
బున మెఱయఁ జూడ నేర్తునె, జననాథున కింతవట్టు - సంజయ చెపుమా. 11

క. ఇప్పుడువులోన డాఁగెద, నిప్పుల నెచ్చటికి నైన - నేగదఁ దగువు
త్తప్పునఁ దొలఁగి నిలిచి మఱి, యెమ్మెయినేనియును దీర్తు - నేఁ బగ యనుమి

ప. అని చెప్పి యప్పుడువు సొచ్చి మాయావిశేషంబున జలంబులు శరీరంబు పోక
కుండ సంస్తంభనంబు నేసికొని యుండె. అంత రథ్యంబులు పరిశ్రాంతి నొంది
తూఁగాడ నప్రళస్త్రాదితీతంబు లగునవయవంబులతోడ రాజదర్శనవిషణ్ణు లగుచుఁ
గృపకృతపర్వాశ్వత్థామ లచ్చట మెలంగి డబ్బటుగా నన్నుం గని సంజయా బ్రది
కితే యని పలికి కురుపతి ప్రాంబులం గలఁడేయని యడిగిన నజ్ఞననాథుఁ డొక్కం
డును బాటుతెంచి నీరిలో డాఁగి యున్న తెఱం గెఱింగించి యా ప్రాదంబు
సూపి యే మిరువురము నొండొరులతో నాడిన మాటలు జేటవడం జెప్పిన వార
లత్యంతవిషాదంబు నొంది. 13

చ. నరవరుఁ డేము సంగరము - నం బడ కున్ని యెఱుంగఁ డక్కటా
బరపన మేది వచ్చెఁ బిద - పక్ష వినియుక్త మముఁ గూర్చికోలు దు
ప్తర మనుబుద్ధి నిప్పటికి - శత్రులక న్నిఱుగం దలంచి యీ
వెరవున డాఁగె సర్వపుణి - వీపతి గుర్దక నిట్లు పొందునే.

14

వ. అవ్యభండు పెనుఁబ్రా పై నిలిచిన సేము పగతురతోడం బెనంగం జాలుదుమును
సమయంబున విజయవిజృంభితు లగుపాండవులు సబలంబుగా నచ్చేరువ నడతెం
చిన నారథికులు దా రచ్చోట నిలుచుట కార్యంబు గా దని తలంచి ననుఁ గృపా
చార్యరథంబుమీఁద నిడికొని మనశిబిరంబున కరిగి రండు. 15

చ. కలగొనఁ బాటుచుకొ సతులు - గన్నుల నశ్రుజలంబు లొల్క మీ
పులపయి పెన్నెఱుఁ విరియఁ - బొడ్డఁగ లాలలు శోదనధ్వనుల్
సెలఁగఁగ మోములుం దలలుఁ - జేతులుఁ గెంపుగ మోఁదికొంచు భ
ర్తల సహజపులక సుతులుఁ - దండ్రులఁ బేర్కొని యార్తి నొందుచున్. 16

వ. హతశేషు లైనపతాకాశపత్రచామరభృదాదిజనంబులవలన సకలజనసంతోషంబు
వినుచు సేలం బడి పొరలుచు లేచు చునికి యత్యంతకరుణం బై యుండె. అప్పుడు
మాన్యవనితాజనంబులకానివారునుం గడంగి వారలం దగినవాహనంబులపై నిడికొని
యిక్కడకు వచ్చిరి తెక్కినభీతజనంబులు పలుదెసలు బాటిరి. అట్టియెడ నీకొడుకు
యుయుత్సుండు శోకసంతప్తచిత్తుం డై. 17

శా గంగానందనుఁ డాది గాఁగఁ గురుసం - ఘం బెల్ల సంగ్రామధా
త్రిం గూలెం బతి యొక్కరుండు పటుకాం - తేయప్రతాపంబుపే
ర్చుం గీడ్పాటున కోర్చి పాటె విధి నా - మేఁ బ్రాముల్ నిర్పె నా
కుం గాంతాజనులు దగంగఁ బురికిం - గొం చేగు టర్గు బగున్ 18

వ. ఏకాదశాక్షౌహినీభర్త మన్నించుచూనవతులు గాని యగుదురే యని మనంబునం
దలపోసి రథంబు డిగి యత్రైఱంగు శౌరికి నజాతశత్రునకు నెఱింగించిన నహ్లాండ
వాగ్రజాండు పరమకృపాపరుండు గావునఁ బ్రీతుం డై శౌరి యాననం బాలో
కించి యది మేల కాదె యని పలికి యతం డనుమతి సేయ నవ్వైశ్యాపుత్రుఁ బరి
రంభణంబు నేసి లెస్సతలంపు తలంచి తని సంభావించి వీడుకొలిపిన నతండు రథా
రూఢుం డై రథ్యంబులఁ ద్వరితగతి నడపి భూపతి ప్రేయసీజనంబుల కధ్యక్షు
లగువృద్ధకంచుకులం గలసి వారును దానును వారల నుచితప్రకారంబులఁ దేర్చి
పురంబు ప్రవేశించె అంతఁ గౌరవశిబిరంబునకుఁ గాం
తేయులు సైన్యంబును దారును సుయోధనాశ్వేషుపరు లయి రయంబున నరుగు
దెంచుకలకలంబు వీలెంచిన. 19

క. కృతవర్షయుఁ గృపుఁడును గురు, సుతుఁడును గనుఁగొనుచు నొండు-చోటికిఁ జనిర
ట్లతిరభసంబునఁ గుంతి, సుతు లచటికి వచ్చి నీదు - సుతుఁ బలుగడలన్. 20

వ. అశ్వేషించి కానమికి విషాదంబు నొందుచు మరలి చనిరి. చనునప్పు డజాత శక్ర్రుండు నీపుత్రునగరిలోనిజనంబులఁ గృపతోడం గనుంగొని వెఱవకుండుం డని పలికి చనియె. అట్లు వారు నిజశిబిరంబునకుం జనుటయు మనయోధవులు సేను మనంబున నడలు గడుర నప్పుడువుకడకుం బోయితిమి. కృపాగు లగుమువ్వరు దమ రాక యెఱింగించి యప్పునుజపతి కి ట్లనిరి.

21

కృపకృతవర్తాశ్వత్థామలు దుర్యోధనుం గని
సంభాషించుట.

క. లెప్పు కురునాథ కడఁగుము, మమ్ముం గొని పొందువుత్ర - మథనమునకు వై
న్య మ్మదియును నీచేతఁ గృ, శ మ్మయ్యెడుఁ జమ్ము వలదు - శంకింపంగన్

22

వ. అట్లు కాక గలిచి భూమి యేలుట యెండె ఒచ్చి నాకలోకముఖం బనుభవిం
చుట యెండెం గాని నీయట్టివాని కిట్టితెఱంగు కర్తవ్యంబు గా దని పలికిన విని
యవ్విభుండు వారల కి ట్లనియె.

23

చ. తనువు ఘనాస్త్రశస్త్రముల - తాకున నొప్పిని డప్పి వుట్టె నా
మనము వశంబు గా కెడలె - మాటలచందము సూడ మీరు డె
స్సినయటు లున్నవార లను - జీవులు లేరు తొలంగి సేటిమా
త్ర నిలువుఁ డెల్లి వైకొని య - రాతుల గైత్తుము లావు విచ్చినన్.

24

వ. అనవుడు నగ్గురునందనుండు.

25

ఉ. ఏ లనుమాన మేను సమ - యించెద వైరము సేటితోడఁ బాం
చాలుర నెల్లఁ దీవ్రశర - జాలములం బొలియించి కాని భూ
పాలక పుచ్చఁ గత్తశము - పాటిగఁ బట్టుము నాదుమాట లి
య్యాలితనంబు వాపెదఁ బ్రి - యం బొనరించెద నీకుఁ దండ్రీకన్.

26

వ. అనియె నప్పు డనిలనుతునివేటకాటులు మాంసభారంబులతోడఁ బ్రక్రాంతులై
జలపానార్థం బప్పుడువునకు వచ్చిరి. అంతకమున్ను ధర్మనందనుం డొక్కబోయం
బాడగని దుర్యోధనుండు దొలఁగెం జెట్టుచేమల నడంగి యుండునో మీరు
మెలంగునెడల నరయ వలయు ననిన వాడును వృకోదరునిమృగయులలోనివాఁ
డగుటఁ దమవారికి నెదురు వోయి యమ్మాటతెఱం గెఱింగించుటంజేసి యప్పుని
మనంబులం దున్నట్టియాబోయ లట్లు కెలన సేమరి సల్లాపంబులు సేయు చున్న
యన్నరినాథునియారథికవరులవచనంబులు విని పూర్వాభ్యాసంబువలన నయ్య

క్షీప్రత్యుత్తలపరిపాటి దేటపడిన నన్నీటిలో నీకొడుకు డాగియుంట నిశ్చయించి
తమలో మెల్లన యిట్లనిరి. 27

క. ఈరథికులు తను నిమ్రైయి, బోరికిఁ దఱుమంగఁ దాను - బురికొన కిచటం
గౌరవపతి డాగినగతి, బోరనఁ జని చెప్పవలయు - భూనాథునకున్. 28

తే. అతఁడుపసదన మొసఁగుమా-రుతతనయుని, మున్నుగనిమెచ్చునడయుద మన్న రేంద్రు
నతఁడ కాన్నించుమనల రి-యమునఁ బోవ, వలయు మాంసభారంబులు-వలదు లెందు.

వ. అని మోపులు డిగవిడిచి వెసం బాటిరి అయ్యవసరంబునఁ బాండునందినులు నీనం
దిను వెదక ననేకచారులం బొలికలనికలంకులకుం బుచ్చి యాతండు భమ కగపడ
మికిఁ జింతాక్రాంతు లై యుండ నాబోయలు భీమనిపణిహారులఁ ద్రొచికొను
చుం దన్దందిరంబు దఱియం జొచ్చి యతనిం గాచి యమ్మడువున నమ్మహిపతి
డాగి యునికి యెఱింగించి. 30

క. తమవిన్నమాట లన్నియుఁ, గ్రమమునఁ జెప్పిన నతండు - గడుఁబ్రయమున న
ర్థములొసఁగె వారికి ననే, కములు విహింపంగఁ గొలఁది - గా కుండంగన్. 31

వ. ఒసంగి యాబుభకుల నగ్రజుఁ గానిపించి దేవా దుర్యోధనుండు దైవపాయన
ప్రాదంబున నొక్కక్షుద్రవిద్యంజేసి జలంబులు నిజశరీరంబు సోక కుండునట్లుగాఁ
జేసికొని డాగియున్నవాడు వీ రఱింగి వచ్చి రని యతనికి విన్నవించి యాను
యోధనగురునందనాదులసల్లాపంబు లెఱిగించిన నతండు పరమహర్షంబున నాబో
యలకు బహువిధంబు లగుపసదనంబు లిచ్చి తెల్లనతమ్ములకును గృష్ణునకును జెప్పి
కొని వారును సకలబంధుమిత్రపరిజనంబులును దోడన చనుదేర నుద్దామగ
మనంబున. 32

తే. తురగఖురపుటరథనేమి - కరిపదాతి, ఘట్టనంబుల నేల గ్ర-క్కదల శంఖ
పూవనిస్సాణకాహల - రణన మెల్ల, దెసలఁ బరగంగ వచ్చె న - దైవకు నధిప. 33

వ. అట్లు ధర్మనందనుం జేతంచుకలకలం బాలకించి యంతకి మున్ను రణోత్సాహంబునకై
రాజు నిర్బంధించు చున్నయధురువుత్రకృపకృతవర్ష లతనితో నిట్లనిరి. 34

మ. ధరణీనాయక పాండుపుత్రులు సము - ద్దామాధతిక్ వీర వ
చ్చిరి వీరిక్ ఎడిఁ గిట్టి తాఁకుదము నీ - చిత్తంబు పోరాటకుం
జొరదే నిప్పటికిం దొలంగి చని యె - చ్చొనైన నే ముండి చె
చ్చెర యాపించిననేళఁ జెప్పినడకుం - జేరంగ నేతెంతుమో. 35

- ఆ. అనుడు నానృపాలుఁ - డయ్యాధవరులతో, నిప్పు డనికి సుతస్ - హింప కచటి
కేనిఁ దొలగిపోయి - యిచటికి మగుడంగ, రండు పగలు సనిన రాత్రి - యగుడు.
- ఎ. వారు వారణపురంబున కనివారణ బోయెదరు వోదురుగాక యిచ్చేరువఁ బోయి
రేనియు నిప్పుడువున నాయునికి యెఱుంగలే రట్లు గాక యెఱింగిరేనియు నన్నుఁ
జేరరాదు మదీమవిద్యావిశేషసంస్తంభితాంభోదుర్గంబున నిర్భయండ్ల నై యుండెదఁ
బొం డనినం బొగులుమనంబులతోడ నారథికజనంబులు వోవం బతి జలంబులు
శిలాసదృశంబులు గాఁ బరిస్తంభించె. నేనును బాండునూనులచారు లెల్లకడల
మెలంగుటంజేసి రాజు నప్పుడు వెలువరించుట కర్హంబు గాదనియు నతనితో
యస్తంభనవైదగ్ధ్యం బెఱుంగుట నొలసినయూఱుటను ముందటియట్లు వారలతోడం
జని చని చిత్తంబు గలంగినం జనం జాలక యరదంబు డిగ్గి యచ్చట నొక్కయెడ
నొడిగి నిలిచెద నని వారలకుం తెప్పి యప్పుడువునఱుత నొక్కపఱపు గలపాద
యాతమిం దూఱి పొంచియుండితి. వారలు దూరంబు సని యొక్కవిపులవటంబు
పొంత విక్రాంతి నొంది నీనందనులనికిం జనినహృదయంబులతోఁ దదీయకార్య
చింతాభరంబు పట్టుకొనఁ దదనుబంధసంభాషణంబులు సేయు చుండిరి. అక్కడ. 37
- కి. కలకల నవ్వుచుఁ బెలుచుం, బలుకుచుఁ దమకలకులందుఁ - బాంచాలకుమా
రులు సనుదేరఁగఁ బాండును, తులు వచ్చిరి సంతసంబు - తో మడువునకున్. 38
- ఎ. ఇట్లు వచ్చి ధర్మతనయుండు భవత్తనయమాయాస్తంభితం బైనయాజలాశయంబు
నిరూపించి తత్ప్రకారం బెఱింగించి యచ్యుతునితో నల్లన ని ట్లనియె. 39
- క. వార రాదు మచుజాలకు నె, వ్వరికిని నిజ్జలము కార - వక్షితిపతిని
ర్భరిమాయాసంరక్ష, భరితం బై కాన పిత - భయఁ డాతండున్. 40

ధర్మరాజు మడుగున డాగియున్న దుర్యోధనుని
దూ అ నా డు ట .

- క. అని వెండియు నాపతి గురు, జననాథుగుఱించి పలుకు - శక్రుడు దో డై
చనుదెంచెనేని బో ప, చ్చునె నాచే దప్పి యిందుఁ - జొచ్చినఁ దనకున్. 41
- ప. అనిన విని యచ్యుతుం డతనికి నల్పస్వరంబున ని ట్లనియె. 42
- ఉ. మాయలు గల్గుదువులకు - మాయపుభంగులె మందు గాక ని
ర్రాయత సుల్లసిల్లెడుప - రాక్రమలీలలు గొల్పు నెట్లు బై
లేయులు దొల్లి మాయల న - తిప్రబలాత్తకు లెనఁ దద్వధో
పాయములకొ జయింపరె నృ - పాలక విష్ణుడు నిండుఁడుం దగన్. 43

వ. హిరణ్యకశిపువృత్తపథప్రకారంబులు వినమె రావఁబండు హోమాదిమాయాక్రి
యావిఘాతంబునఁ గాదె రాముచేత నిర్జింపబడె నరకాసురు నేను బరిమార్చిన
తెఱంగు గలుంగవే వీఁ డగపడునట్టివిధంబు సూచికొ మ్మనిన విని యప్పొండవాగ్ర
జాండు జలాంతర్గతుం డై యున్నభవన్నందను నుద్దేశించి యిట్లనియె. 44

చ. ఇటు తగునే సుయోధన మ - సీవలయంబున నిట్టిదైన్య మె
చ్చట వినఁ జూడఁ గల్గెనె య - సంఖ్యలు రాజులు నీకుఁ గాంగఁ జ
చ్చటయును బంధుమిత్రులు వి - శుద్ధచరిత్రులు పోర నట్లు త్రుం
గుటయును జూచి వేమిటికిఁ - గ్రుంకితి నీళ్లను జాపు దప్పవే. 45

ఉ. కూరుండ వంద్రు నిక మడుపు - సొచ్చుట శౌర్యముచొప్పె మాన మే
యూరికిఁ బోయె నాజి నృపు - లోడుదురే నృపుఁ డన్నమాత్రయే
కారవంశజాతుడవు - గప్తవుఁ జచ్చుట దెచ్చుకొంటి నీ
పేరును బెంపు మాలి యరి - బృందము నవ్వంగ నిట్లు నేయుడే. 46

తే. తత్తద్గర్భంబు విడిచినఁ - గలదె యిహముఁ, బరముఁ బేసోలగంబునఁ - బంకుపలుకు
లెల్ల మఱచితె విన మవి - పొల్లు లైనఁ, గప్తపాటు గా కును తేల - గావ వచ్చు.

చ. కొడుకులుఁ దమ్ములుం గలన - ఘోరపుఁజాపులు సావఁ జూచి యె
ట్లాడబడె నీదుబుద్ధి యొక - లోముట కై నను రాజరాజ యి
మ్మడువున కీడ్చి తెచ్చె విధి - మానము ప్రాముఖ్యంబై జాల నె
క్కు డగుట నెప్పుఁగా వినవొ - కో కడునీచరఁ బొంది తక్కుటా. 47

కా. అంభోగర్భము సొచ్చి పొందుసుతిబా - హాగర్భమర్వాసం
రంభం బోర్వక డాగి యుండె నె రా - రా జిన్నితో వచ్చుచో
గాంభీర్యంబును ధైర్యముకొ విడిచి దో - ర్గర్వంబు బెం డయ్యెనే
శుంభస్తానము దూరఁ గా కని జన - స్తోమంబు నిందింపడే. 48

తే. కర్ణశకునిదుశ్శాసనుల్ - ఘనులు గాంగఁ, దలఁచివారలఁగొని మమ్ము - గెలుచువాడ
వై మనంబున శంకింప - కట్లు కీడు, చేసి తాపూఁపు దప్పిన - గాసి యైతి 50

వ. నీకొలంది గంటి మగపడితి వింక నెందుఁ బోవచ్చు నని మఱియు నిట్లనియె. 51

మ. భయముం బాయఁగఁ ద్రోచి వీరగుణముం - బాటించి సంగ్రామని
శ్చయబుద్ధిం దలకొల్పి పౌరుషముమై - జా వొండె గెల్పొండె గా
క యధీరత్వము నాకు నీడె యని వీ - కం బేర్చి వేతాకు మెం
తయుఁ బే రయ్యెడు రమ్మ రె మైదిగినకొ - దైన్యమ్ము వచ్చుం జామి. 52

- చ. అని మము నోర్చినం బృథివి - యంతయు నేలఁగ నెచ్చు లేక చ
 చ్చిన సురసద్దసాఖ్యములు - చేకులు రెండుదెఱంగులందు నొ
 ప్పనియది లేదు డాఁగ నగుఁ - బాటును బ్రాముచేటుఁ దెచ్చుకోన్
 విను మము నీ వెవర్పు దగు - వేయునిధులుఁ జాటి చెప్పెదన్. 53
- వ. తెంపు నేసి మామీద నుజుకుట నీకు ధాత నిచ్చించినపరమధర్మము పురుషుండ
 వైతేని దీని ననుష్ఠింపు మనిన విని యవ్వసుమతీసునకు సుయోధనుం డి ట్లనియె.

దుర్యోధనుఁడు నీరిలోన యుండి ధర్మజున కుత్తరం బిచ్చుట.

- నీ. ననుఁడు ప్రాభయంబుఁ-బొరయుట యరుదయ్య, వినుము తెల్లంబుగా-మనుజునాథ
 రథవాహసారథి - రహితుండ నగుటను, బాణాదిహేతిసం - పదలు లేమిఁ
 బరివారకూన్యత - వాటిల్లుటను బంధు, మిత్రసహాయుల - మైయి నడంగఁ
 జచ్చుటఁ బోలుల - నొచ్చి మేనును డప్పి, గూరి చిత్తంబును - బోరి కలయ
 కునికెఁజేసియుఁ దొలఁగితి - నొదిగి నేద, దేర్చుకొని రణమునకు ను - దీర్ణవృత్తి
 వచ్చువాడను నీవు మీ - వారు విశ్ర. మింపుఁ డంతకు మఱిరండు - సొంపు సూప.
- వ. అని పలికినఁ బాండవాగ్రజుండు 56
- క. ఇందాఁక విశ్రమించితి, మిందు నినుం దడవి కంటి - మిప్పు డిచట నీ
 కుం దేఱ డప్పి కురువతి, నందన ర మ్మింక రణము - నకు వాయిత మై 57
- వ. అనుటయు. 58
- తే. ఎవ్వరికిఁ గాఁగ రాజ్యంబు - నెల్లభోగ, ములునుగోరుగురక్కుమా - రులునువాగు
 తమ్ములును లేరు తురగర - ధద్విపప్ర, హీన యయ్యె నీక్షోణియు నేల పెనఁగ 59
- చ. ద్రుపదతనూజులకై గెలిచి - దోర్బలసంపద నుల్లసిల్లి మి
 వ్రువజితదర్పహీను లగు - నట్లు గఁ జేసి సమస్తభూపతి
 త్వపదము గంటినేనియు వృ - థారభసం బది యింపు గాదు క
 ద్ద్రుపదుట భీష్మలేమిని గు - రుండు మృతుం డగుటకై ధరాధిపా. 60
- క. తనవారుఁ దానుఁ గూడఁగ, ననుభవసుఖ మందఁడేని - నది రాజ్యమై రా
 జానకు భవత్పరిజనములు, ననుజప్పులు బ్రదికి లేలు - మఖిలధరిత్రిన్. 61
- క. ఏ నింక సమర మొల్ల మ, హీనాయక నీక యుద్వి - నిచ్చితి కాంతిం
 గానకుఁ జని వల్గులపరి, ధానుడె నై తప మొనర్చె - దను మునులకడన్. 62
- ఆ. ఓడి వచ్చినాడ - నుద్ధతి నా కేల, యాదుకు మాని నీప - యుద్వి యేలు
 గుణ్ణములును నేనుఁ - గులు లేనిబయలు నీ, తలనె కట్టికొనుము - ధర్మతనయ. 63

- చ. అన విని యన్న రేశ్వరుడు - హాసముతో నతనింగుఱించి యి
ట్లనుఁ దనుజానుజన్వసుహృ - దాప్తసహాయులు సన్నఁ గాదె శ
ల్యునిఁ గొని మమ్ము నెల్చి సక - లోర్వియు నేలుట కుత్సహించి తీ
పనవుట లేల మాను మిది - పాటిగఁ బట్టుము లెమ్మ పోరికిన్. 64
- సీ. నీయిగా నేను భూ - నాయకుఁ డగు టొల్ల, రాజకోటికిఁ బరి - గ్రహము సనునె
నిను ననిం దెగటార్చి - నేలఁ బాలించెద, నను నోర్చితేని బెం - పున నుఖింపు
మేమిటివాఁడ వై - యిచ్చితి వుడమి నీ, కనియెడుమాట యి - ట్లాడె దివుడు
నీవు ధరిత్రి యీ - నేర్పినఁ గురుకులం, బునకు ని ట్లాఱడి - పోవ నేల
శాంతి నొందుటకై ధర్మ - సంవిభాగ, కరణ మొనరింప వచ్చిన - కమలనాభు
వాక్యపుత్రిఁ బాటించక - నాఁడినూది, మోపినం తైన నుర్వి యీ - నోప నంటి.
- క. ఏమివిధంబునఁ బొరలియు, భూమి కురువుపాల నీశుఁ - బుచ్చుకొనఁగ రా
కీమెయి దైన్యపడితి నా, కేమార్గము పట్టి యిచ్చె - దేర్పడఁ జెపుమా. 66
- క. అరులకు సిరి యిచ్చెద నను, వెరవిడియుం గలఁడె దీని - విడువుము నాకున్
ధర యిచ్చి తేనియును నినుఁ, బొరిగొన కే విడువ నతిమి - పోరుట యొప్పున్. 67
- క. నాచే నీప్రాణంబులు, నీచే నాజీవితంబు - నిజ మున్నవి యి
న్నీచిత యవకార్యము రా, శోచితకర్తకృతనిశ్చ - యుడఁ వగుము నృపా. 68
- ప. అని వెండియు ని ట్లను జతుగృహంబు దహించితి పాములం గజపించితి నీటం
ద్రొయించితి విషాన్నంబు వెట్టించితి వెన్నికపటోపాయంబులు సేసినను నీచేతఁ
జెడక యానికి యెఱుంగవే యింక నట్ల యిష్టాయలం బ్రయోజనంబు లేదు. 69
- క. శేలేమ్మ బిరుదవై ర, మూలమునకు నీవు నెఱుగు - దవ్విధము కడున్
మే లొందుతెరువు లే దిం, కేల యొదిగి కష్టపడ న - రేశ్వర చెపుమా. 70
- ప. అని యివ్విధంబున నమ్మనుజేంద్రుండు మఱియుం బలుకఁ బెరివారు నట్ల పలికి
రనిన విని ధృతరాష్ట్రుండు. 71
- తే. ఇట్లు జంకింపఁబడి మఱియేమి నేనె, నాతనూజాండు మున్ను నె-న్నఁడునుజంకఁ
బడినవాఁడుగాఁ డక్కట-పుడమి నాల్గు, చెఱుగులును వెఱఁ దనపంపు-నేయబ్రదికె
- క. పరిజనహీనత దీనతఁ, బొరసినయొడ ముట్టుకొని రి - త్పుప్రకరము ని
ఘరవాక్యమృల నప్తయిఁ, బరితాపము నేను నేమి - భంగి నిలిచెనో. 73
- ప. అనుటయు సంజయుం డమ్మనుజపతి కి ట్లనియె. అట్లు ధర్మతనయుండును దమ్ములఁ
గొడుకులును ద్రుపదపుత్రులును బొదివికొని పలుకుపలుకులకుఁ జిత్తం బుత్తలపడ

నాననంబు పల్లటిల్లఁ గరంబులు విడిచి దురం బొనర్చువాడై యప్పొండవాగ్రజున
కి ట్లనియె. 74

సీ. మీ రేవురును బరి - వారబాంధవమిత్ర, సహితుల రఖిలాస్త్ర - శస్త్రవంతు
లరు కరిస్యందన - తురగసమేతుల, రే నొకరుండ వి - హీనసహచ
రత్వంబు విగతాయు - ధత్వంబు వాహన, హీనత నొందితి - నేవిధమున
నని యొనర్పఁగ వచ్చు - నది గాక పోటుల, డస్సితిఁ గడు మీకు - డప్పి లేదు
వరుసఁదగ నొక్కఁడొక్కఁడ-వచ్చి పోరుఁ, డిపుడ వెడలి మిమ్మందఱ-నెల్లచెలులఁ
జాట్టముల రూపుమాపెదఁ-జాట్టుముట్టి, పలువు రొక్కనితోఁ బోరఁ-బాడియగునె

వ. అట్లు మీరు సాలరేని.

76

ఉ. తమ్ముల నిన్నుఁ గేశవుని - తమ్ముని ద్రౌపదియన్నదమ్ములం
గ్రమ్మన గీ టడంచెద నొ - కండన యే నిదె వచ్చి బాహుబి
ర్నమ్ముల నిర్లవారమును - భానుఁడు దోచి సముజ్జ్వలాత్మ లే
జమ్మన రూపుమాపుక్రియఁ - సజ్జత నిల్వము సుస్థిరుండ వై.

77

తే. వినుము నీకుఁ గృష్ణునకును - వెఱచికాదు, ముంద రే నట్లు లాడుట-యెందుఁ జెల్లు
సమరధర్మంబుతెఱఁగు దె-ల్లముగ నెల్ల, వారలకుఁ దెల్పుటకుఁగాని - వసుమతీశ. 78

వ. నేఁడు మిమ్మందఱ సమయించి భీష్మద్రోణకర్ణభగదత్తబాస్లికజయద్రథశకునిశల్యాదు
లగుబంధుమిత్రసహాయులఋణంబు దీర్చెద నని పలికినం బొండవాగ్రజుం డి
ట్లనియె. 79

చ. సమరముపాడి నీ వెఱిగి - శత్రుల గెల్వఁగ నుత్సహించు టొ
ప్పు మనుజనాథ యొక్కఁడును - బూని మహద్భుతగౌహసంపదన్
మము వడిఁ దాఁకెదం బిలుకు - మార్చెద నంట యుదాత్త మైనదై
ర్యమహిమ గాదె యి ట్లనిన - యంతన యే నలు లేల చేసెదన్.

80

చ. వలసినయస్త్రశస్త్రములు - వాహనముం గొను మొక్కరుండ నిన్
గలన జయించువాఁ డతని - గర్వము నీ వడఁగించితేని యీ
యిల సకలంబు నైకొని వ - హింపుము రాజ్యవిభూతి వాఁడు నిన్
దలపడి పోరుఁ జాట్టలను - దక్కటివారలు నిల్చి చూడఁగన్.

81

వ. అనిన విని భవన్నందనుండు ధర్మనందనున కి ట్లనియె.

82

చ. అరదము లెక్కి ఘోరవివి - ధాస్త్రచయంబుల మున్ను పోరమే
నరపర శ్రొత్తచందముర - ణంబు కరంబు ప్రియంబు సేయు ని

ఘోరగదలం బదాతు లయి - శూరతయున్ మహనీయధీర తా

స్ఫురణమునుం బొగడ్త వడఁ - బోరుట మే లని నిశ్చయించితిన్.

83

తే. వింతకూరలు గుడుపున-వేడ్కసేయు, భంగి సంగ్రామమున నూత్ని-భంగు లెడఁదఁ
గొతుకము నేయుఁ గావున-గద ధరించి, నిను సహోదరులను యోధు-లను జయింతు.

చ. అనుటయుఁ బొంగి ధర్మసుతుఁ - డాతనితో గద నొక్కరుండ నేఁ

గొనియెద నీదుప్రాణము ల - కుంఠితబాహువిలాసభాసి నై

యనవుడుఁ బుట్టిలోపలిమ - హాభుజగేంద్రుఁడు రోఁజునట్లు రోఁ

జె నధప యవ్విభుండు దన - చిత్తము నప్పలుకున్ గలంచినన్.

85

దుర్యోధనుఁడు గదామండితుం డై హ్రదంబు

వెడలి వచ్చుట.

స. అట్లు నిశ్వాసంబు నిగుడ నొడలు పొంగఁ బటుకశాఘాతంబునం గెరలుకూకలా
శ్వంబునందంబునఁ గెరలి జలస్తంభం బుడిపికొని మడుపు సంతోభింప నపహా
సితశిలాసారోదారంబును గనకపట్టికామండితంబును నైనగి దాదండంబు విపులాంస
పీఠంబున నమర్చుకొని వెడలె. అట్లు సందంభవిజృంభితుండై.

86

తే గదయుఁ దానును రుచిరశృంగమునఁ బొల్పు, పర్వతము క్రేణి సేయునీ-పట్టిఁ జూచి
కాలదండంబు చేకొని - లీల బొల్పు, జమునిఁ గా మదిఁ దలఁచిరి - జనము లెల్ల.

87

స అతనిఁ గనుంగొని పాంచాలురును బాండవులును.

88

తే. చిలుతనగవుతో నొండొరు - చేతు లప్ప, లించి నిర్భరసంతోష - లీల నొప్పి
రవ్వహీనాధుఁ డయ్యప-హాస మెఱిగి, బొమలుముడివడఁ గనుఁగవఁ-బొడముఁ గెంపు.

స కోపావేశంబు నొంది యుద్వృత్తతారకంబుల వారల నెల్ల నాలోకించి

90

క. ఈ గేలి వెలార్చెద బా, హాగర్వము మెఱయ మిచ్చు - నందఱను మహీ

భాగమునఁ గూల్చి నెఱపెద, నాగదబలు పెట్టు లైన - నగుఁ డందాకన్.

91

తే. అనుచు బోటులఁ దొరుగుర - క్తాంబుధార, లంగమెల్లను గప్పిన - నప్పు డొప్పెఁ
గావి నెలయేలు లెల్లెఁ-గలయఁ బర్వ, బొలుచుకులపర్వతంబుచా-డ్చున నతండు.

30. భీమదుర్యోధనులగదాయుద్ధము.

(శల్యపర్వము. ఆ. II.)

వ. ఇట్లు ప్రీతుం డై యాతండు ధర్మనందనుం జూచి శమంతపంచకంబు ప్రజాపతి యుత్తరవేది యనఁ బ్రసిద్ధం బైనపుణ్యస్థలం బయ్యెడం బ్రథనంబున నిధనంబు నొందినవారికి సద్గతి యగుట ధ్రువం బని విందు మెప్పటిపాలికలనికిం బోవుద మనిన నతం డాదైవపాయనప్రాదం బాసీమలోనిది గామి యెటుంగుం గావున నమ్మాట కియ్యకొని తదభిముఖుం డై పోవ నాదుర్యోధనుండును గదాకలనంబున నంసపీఠంబు పాలుపార మత్తగజేంద్రయానంబున నమరప్రస్తూయమానుం డగుచుఁ జన శంఖభేదీప్రముఖతూర్యస్వనంబులు నెలంగె. ఇట్లు పాండవపరివృతుం డై యచటికి నీకొడుకు నడచి యమర్ష సముజ్జ్వలుం డై

1

క. నిలిచిన సకలజనులు నెడ, గలసి బలసి నిలిచి రపుడు - గదయుఁ బసిఁడిగ
త్రశము మెఱయ నతనియెదురఁ, జెలువొందె బకారి హేమ-శిఖరియుఁ బోలెన్. 2

చ. కనుఁగొని దర్పమంధరము - గా నతఁ డిట్లనుఁ బాండవాగ్రజ
న్మనకు వడిం బెనంగఁగ న - నుం బవనాత్మజఁ జూచువేడ్క ని
జ్జనతతి యంత కంత కిటు - సందడి గాఁ దనయిచ్చు గ్రమ్ముదం
చునొ యుపవేశనిశ్చలతఁ - జూచిన మే లఖిలప్రియంబుగన్

3

వ. అని భూపాలుర నెల్ల నాలోకించి నం బాంచాలాదు లగునయ్యందఱను ధర్మనంద నుండు గూర్చుండ నియోగించి బలదేవవాసుదేవసహితంబుగఁ దాను నాసీనుం డయ్యె నమ్మహీనాధమండలంబున సితప్రభుం డైనయన్నిలాంబరుండు తారకా మధ్యవర్తి యై మెఱయుమృగాంకు ననుకరించె నట్టియెడ భీమసేనుండును దుర్యోధ నుండును.

4

సీ. ఆభీలగర్జన - శోభిత దేహు లై, యుద్ధటవృషముల - యొప్పుఁ దాల్చి
రోషమహావిష - భీషణావదను లై, చండోరగంబుల - చంద మొంగి
మదసముజ్జృంభిత - మండితాకారు లై, భద్రద్విపంబుల - పగిది బొల్చి
చారుగదాశృంగ - సందీప్తమూర్తు లై, మహితపర్వతముల - మాడ్చి మెఱసి
వాసుదేవయుగము - పరుణద్వయంబు వై, శ్రవణాయుగ్గకంబు - రామయమము
వోలె దర్శనీయ - లీల వహించి యం, భోధియుగళ మనఁగఁ - బొంగు మిగిలి. 5

వ. ఒండొరులం జాతిచుటం జూచుచు బరస్పరహృదయవిదారణంబు లగు దారుణ
భాషణంబు లెసఁగ శుంభదనష్టంభంబునం బొలిచి నిలిచి రనిన విని యాంబికే
యందు.

6

క. తమ బదునొకఁ డత్తహిణు, లనూనవిభవమునఁ గొలువ - నఖిలవృత్తులుఁ బం
చినపని నేయ నెగడునా, తనయుం డేకాకియుం బ - దాతియు నయ్యెన్. 7

లే. సకలధరణికి నాగుఁ డై సంపదలకు, నెల్ల భాజన మగుకార - వేంద్రుఁ డనద
తనము దోఁపంగ గదఁ జేతఁ-గొని వినిశ్చ, యమునఁబోరికనమర నే-యక్కటకట.

ఎ ఏ మనం గలదు సంజనూ దైవంబ నేర్పుం గాక యని పనవి యూర కుండె
న ట్లున్న యష్టానవపతికి నూతనూనం డి ట్లనియె.

9

క. నీసుతుఁడు సమరవిషయో, ల్లాసంబున నంగకంబు - లం బొం గారం
గా నుస్వరమున నాకుం, తీనూనునిఁ బిలిచె నుద్ధ - తిక్ రామునకున్. 10

ఎ. ఆయ్యవసరంబున.

11

క. ఉర్రోవలయము వడఁ కెను, బర్వము గాకి యును రాహు - భానునిఁ బట్టెం
బర్వతము లురలె నెఱుఁగు, సర్వదిశల నెఱచె నభము - శర్కర గురినెన్. 12

ఎ మఱియు నిర్ఘాతిపాతిప్రభృతిమ హోత్పాతంబులు గల్గెగా వాని నెల్ల ననుసం
ధించి గంధిపహనందనుండు గాంధారీనందనుం జూపి ధర్మచందనున కి ట్లనియె. 13

సీ. ఆశ్రమంబున గెల్వ నకు నాకుఁ జూపఱు, గొనియాడఁ బోరాడి - కూర్చి తొడలు
పొడిసేసి యిన్నీచుఁ - బొలియింతు మద్దదా, దండసముద్దండ - తావిభూతి
యవధరింపుము వీని - యాయువు దెగటాఁతి, నిక్కులపాంసను - నిట్లు లేను
గదిసియుఁ గ్రమ్మఱ - గరిపురంబునకుఁ బో, నిత్తునే ధృతగాష్ట్ర - డింకి వగలఁ
బొగులువాఁడు గాకి - పోడిమితో నుండు, వాఁడె వీఁడు మనల - వారి పలుకు
దొల్లి పడినపాటు - లెల్ల వెలారింతు, నధిప నీమనమున - హర్ష మెసఁగ. 14

వ. అని పలికి దుర్యోధనాభిముఖుం డై.

15

క. నెఱి మాలి వీరి నీతఁడు, పఱిచినపాటులకుఁ దగిన - ఫల మగు నని యి
త్రైతఁగునకు నియ్యకొని చూ, పలు వొగడఁగ నిన్ను నిపుడ-పడవైచుటకున్. 16

లే. అమరి యున్నాడ నాబారి-కగ్గ మైతి, పడుదుగా కింక నీకు నెక్కడకుఁ బోవ
వచ్చు ననవుడు నిది యేల-పెచ్చుపెరిగి, యాల మెడసేసి యనిలజ-ప్రేరె నిట్లు.

ఎ. అని కురువిభుండు వెండియు ని ట్లనియె.

18

- క. పలుకుల వెఱపించెద వా, కొలదియె దుర్యోధనుం డ - కుంతిబాహు
బలుఁ డిదె యవలీల నినుం, బొలియించెడిఁ బలుకు లుడిగి - పోరాడు ధృతిన్. 19
- కా. పూహాభావము నూచి న న్న సదుగా - నూహించె దోభిమ మ
ద్వాహాచండిమసారదుర్దమగదా - దండంబు దృఢదృఢ
ద్వేహూల్లాసము నెట్లు దీనదశకుం - దే నోపునో చూడుమీ
యాహా పుట్టెను లాఁతిచూపఱకు హా - హా పుట్టు మీవారికిన్. 20
- ఉ. నా కెదు రై పినాకియుఁ బి - నాకము పట్టక యుద్ధతిక్ గదా
భీకరస్పృతి చూపుటకుఁ - బేర్చిన నెక్కుడు వేర్చి చీరికిం
గైకొన కే పడంచి భుజ - గర్వసమున్నతి నిర్వహింతు నీ
కేకడ డాగ వచ్చు గద - నే నని సేయుటకుం గడంగినన్. 21
- వ. అని మఱియును. 22
- క. గదఁ గయ్య మెన్నఁదొకొ చే, యుడు భీమునితోడ ననుచు-నుల్లంబునఁ గో
రుడు నెప్పుడు నిప్పుడు నా, కది యొద వెక్ విధికృతిం గృ-తార్థుడ నైతిన్. 23
- వ. నీ విట చక్క నయి రిమ్ము 24
- చ. అన విని యెల్లవారు భవ - దాత్మజ మెచ్చి నుతించి రయ్యో
ధనుఁ డరివీరు లట్లు ప్రథి - పంబుగఁ దక్ బొగడం బ్ర మోది యై
వినుచుఁ బ్రవర్ధితం బయిన - వీరగుణంబున నుల్లసిల్లె నా
తనిపయి భీముఁ డుద్యతగ - దాస్ఫురణ్ నడచెన్ నరేశ్వరా. 25
- వ. అప్పుడు కుంజరబృంహితంబులును హయ హేమలును జెలంగ నిట్లు తనమీఁది
నడచువడముడిం జూచి నీకొడు కదొప్పుచు గదాసముల్లాసంబు భాసమానంబుగ
వీక నెనుక్కొని తాఁకిన. 26
- సీ. చండగదాపర - స్పరఘట్టనంబుల, మింటఁ బెల్లడెడు - మంటగములఁ
బరమ ఘోరము లగు - పదతాడనంబుల, నొలయువసుంధరా - చలనములను
నుదృఢక్రోధస - ముద్రేకములఁ జూడ్కూ, లం దుల్లసిల్లెడు - నరుణారుచుల
దారుణధ్వను లగు - తర్జనలీలలఁ, బరంగుపర్వతగుహా - ప్రతిరవముల
ననిమిషాలదృష్టిమిఱుమిట్లు-గొనఁగభుజగ, పతియుఁ గూర్చంబునంకిట-పడఁగఁదరణి
కిరాములు వెల్కెఁబాఱ ది-క్కురులు బెదర, నొప్పెనత్తోలితా-కుమ-హోగ్రమగుచు.
- వ. ఇట్లు తలపడి మండలప్రచారవివిధప్రకారంబులం బుడమికిం జిత్రగదాసారణ
బహుభంగుల నింగికిం గ్రొత్తయొప్పాలయం దమలావును వేగంబును నేర్పును

దర్పంబును సూపటకు వెఱుగుఁ బుట్టింప నంతకంతకు నెక్కు డగు మచంబులం
బొదలెడుబాహుదండంబుల బలనైపుణంబు లగ్నింపం బేర్పుబీరంబుల నొండొరుల
సంరంభంబుల సరకుగొనక యక్కురుపాండవపుంగవులు జంభవాసపులచండంబు
నం బెనంగినం బలుదెఱంగు లైనగదాప్రహతులం దునియలుఁ బఱియలుఁ దుముళ్ళు
నై సీసకంబులుఁ గత్తళంబులు ధరాతలంబునం దొఱంగె నట్టియెడ.

28

మ. ఒకది క్కుద్ధతిఁ బూన్చి యొందుదెస వ్రే - యుక్ మేను వంచించి వ్రే
తకుఁ దప్పక వడి వ్రేయు నొడ్డనమునం - దప్పించి వేగంబు గుం
చిక నొప్పించుఁ జలం బెల్లర్పఁగ గదా - దండంబు దూలించుఁ బాం
డుకుమారుం డుఱ కట్లు కౌరవవిభుం - డుం శీలి సల్పుం దగన్

29

ఎ మఱియును శిక్షావిశేషంబులు వెలయ నుల్లసిల్లి.

30

మ. గదతోడక గద మట్టి రాఁ దిగుచుచుక్ - గం జొప్పు లంఘించి మా
ఱుదెసల్ గైకొనుచుం గడంగి పలుమా - ఱుం దాఱుచుం బాయుచుం
బదబాహుకటిమధ్యవత్సముల సం - భావ్యత్వరాచిత్రితో
వ్రదనానాగతిరేఖలక్ మెఱయ భీ - మత్విత్సుతుల్ దీప్తు లై

31

ఉ తప్పినయపు వ్రేటు దముఁ - దాఁకినయప్పు డనేక భంగు లై
యొప్పులు బల్పులుక్ మెఱయ - నుల్లములక్ సకలాంగకంబులం
గప్పుఁ దలిర్చుకోపములఁ - గ్రమ్మిడురక్తములక్ సురవ్ర జం
బప్పటి కప్పు వింత యగు - నచ్చెరు వొందఁగఁ బోరి రేపునన్

32

ఎ. ఆసమయంబున.

33

సీ విఠతపీఠాగ్రహ - వేశాదిదర్పిత, చిత్తు లై యొండొరు - నొత్తరించు
సుగ్రమహౌద్ధతి - నుద్బుటాటోపతీ, వ్రము లగుసమరవి - భ్రమము లంగ
సంగతంబులు గాఁగ - జయవాంఛ నాత్తర, త్తములవలనినై - పుణము లేడలు
టయు ననర్గళనిరూ - ఢప్రహారంబు లం, దంద బెట్టిరువుర - యందు సూడు
పడఁగఁ దాఁకిన శోణిత - ప్రసరణంబు, నిరతిశయ మైన వెడ సోలి - నిలిచి గడలు
నామకిరముల నూదియు - వారు మగుడఁ, బోరికెలయుట నిర్భరా - ద్భుతముసేసె.

ఎ. ఇట్లు ధైర్యధుర్యోత్సాహంబులం బొదలి.

35

కా. రాద్రోల్లాసము మూర్తిసంకిలనఘో - రం బై పొరిం బేర్చె నా
• సుద్రిక్తం బగునూత్నరక్తమున మ - గోషైశ్చగ్నతం బొల్చి త

ర్షద్రూహోగ్రగదాయుగంబు విసర - త్సంధ్యాంబుదద్వంద్వభా
స్వద్రేఖాలితంబు చెన్నువడనెక్ - వా రిద్దఱుం బోరఁగన్.

36

క సుర లచ్చెరువును మెచ్చును, బిరికొనుచిత్తములతోడఁ - బెద్దయుఁ బ్రొద్ద
య్యిరువుర గలుపోటమితెఱఁ, గరసి నిరూపింప నేర - రై న శేంద్రా.

47

తే అప్పు డప్పుడ తలవసి - నట్టు లప్పు, డేచి విలసిల్లు మేనుల - యెఱుఱెలువు
గలయఁ బూచిననడమ్రాదు-వులఁ దలంపఁ, బట్టుగానొప్పె నధిప నీ-పట్టిదోయి.

ప. ఇవిధంబున నొండొరులకు ఏట్రపడక యచ్చేటిమగలు సాటోపసంరంభంబులం
బెనంగిరి అందు గాంధారీనందనుండు వలపలించి మట్టుకొని రా నది సరకు సేయక
బక్తైరి దావలించి తిరిగినం బెరిగినయారసంబున నుల్లసితుం డై యాభూషణభుం
డతనిబరియెముక లగల వ్రేసిన నవ్వీరుం డక్కారవపతికరంబుతో నగ్గద బీటువోవ
వ్రేయం బాయక మగుడిం బూన్చి సారించినం దోరంపుమెఱుంగు లెసంగం జెలం
గుశబ్దంబులు నింగి ముట్ట బెట్టిదంబు గఁ దా వెరవునం దిరిగి యద్ధరణీకుండు శిర
ప్రాడనంబు సేసె. చేసినం గాంతేయుండు గంపింపమి యక్కజం బై యుండె.
అంత నగ్గలం బగునలుక నవ్వడముడి పుడమిఁజేసివెడఁదయురం బుపలక్షించి
లాఘవఘోరంబు గ గదాదండంబు ద్రిప్పి వైవ నాతం డది మేనినుసులునం దప్పింప
నది యిల చలింపం బడిన నన్నుసులు తెఱపిన యుటికి యద్భుతవేగుం డగున
వ్వాయుపుత్రుండు గద పుచ్చుకొని తిరుగుసండున దుశ్యోధనుండు తడియవత్తుఁ
స్థలంబు దారుణప్రహారంబున నొప్పించిన నతండు పాండవపాంచాలరచిత్రేంబులు
దూల సోలియు నాలోనన తెలివొంది బలవిక్రమంబులు మెఱయ నచ్చేదీనీపతి
పార్శ్వభాగంబు బెట్టడిచిన మోఁకటిలంబడియును వీఁకి చెడక యెగసి యజ్జగతి
పతి తన్ను నగుచు నార్పుపగతురు సిగ్గవడ నగ్గలికసాంపు పాఁపిరివోవఁ బవనతన
యుఫాలకర్ణమధ్యప్రదేశంబు పటుప్రహతిం బగిల్చిన నొల్లంబోయి శీఘ్రంబునం
దేటి యచ్చుహోబలనందనుండు గండతలంబునం దొరుగునెత్తు రనుమదంబున మత్తకరి
ననుకరించుమఁ దుండంబుచందంబునం జెఱు వొందుగిని యల్లార్చి పేర్చి వ్రేటు
గొనిన మెడకెలను దాఁకి నీకొడుకు మహాపవనపతితం బగుసాలంబుపోలికం గూలి
నం గని ధర్మపుత్ర ప్రముఖులు ప్రమాదంబు నొందిరి గ్రక్కన లేచి కాలాకారుం
డై ధాత్రీనాథుండు చిత్రభ్రమణంబుల వెగడుపఱిచి పలువ్రేటుల నొప్పించినం
గిచ్చిరైరి వసుధం ద్రెట్లటయు నది సాపుగాఁ గొని యక్కురుసింహుండు సింహ
నాదంబు సేయ నవ్వాయుసుతుండు సావమి యెఱింగి యాభూషణి పెనంగుభంగి
యుఁ గనుంగొని మెచ్చి సురప్రకరంబులు పుష్పవర్షంబులు గురియం బరులకు

భయం బొలసె. అంతం దెలిసి భీమసేనుండు దృష్టాంతలోననుండై వీరావష్టంభంబు
నం బొలిచె అప్పుడు సాత్యకి ధృష్టద్యుమ్నునకులసహదేవు లే మేమి యని సుయో
ధను సంగ్రామంబునకుం బిలిచిన విని యావృకోదరుండు వారల వల దని వారిచి
విగతభేదుండు గుచు నాకేసుండు నముచిం దాకినతెఱంగున రారాజుం దలపడి
బహుచిత్ర గతులం జరింపం జూచి సవ్యాసాచి జనార్దనున కి ట్లనియె. 39

శ్రీకృష్ణుఁ డర్జునుతో భీమదుర్యోధనుల తార
తమ్యంబు చెప్పుట.

క. భీముని సుయోధనునిసం, గ్రామంబుతెఱంగుఁ నాడఁ - గా నెవ్వరియం
దేమే నధికతఁ దోచెడి, నీమది నున్నట్లు చెప్పు - నీరజనాథా. 40

చ. అన విని శౌరి యి ట్లనియె - నర్జునుతోఁ గురూపదేశసం
జనితసమన్వయంబు సదృ - శింబ తలంపఁగ నిద్దజందుఁ బా
వనిమెయి లావు పెద్ద మీరు - ఎల్లభుఁ డారయఁ గౌశలంబుపెం
పున నధికుండు దత్తరథఁ బూని శ్రమం బధికంబు సేయుటన్. 41

ఆ. లావు గలిగి మొక్క - లఘునఁ గీచకా, రాతి సొచ్చి ధార్త - రాష్ట్రవేరవు
ఎలన నొచ్చుచున్న-వాడు గావున ధర్త, సంగరమున నరిది-జయము గొనుట. 42

ఎ. అన్యాయంబునం జంపువాఁ డింతియ మాయలు గలపగఱ మాయాప్రకారంబులం
బహుర్చుటయ తగు నింద్రునివృత్తవధవ్యాపారంబు వినమె జూదంబునప్పు డనిల
సుతుండు సుయోధనుతోడలు విలుగ నడుచువాడ నని ప్రతిని వట్టివవాఁ డది
యట్లుండె గదాయుద్ధంబున నాభికి దిగువ యైనశరీరభాగంబు నొప్పించుటధర్తం
బుగా దది యొందుమై గండడఁచి మఱి పరిభవరూపంబుగ నూరుభంగంబు నేసి
ప్రతిజ్ఞ నెఱపువాఁ డిది తలంపునంబెట్టి పెనంగనేని ధర్తనందనునకు దైన్యంబు
దెచ్చు నెట్లగుటఁ బూనికిపేర నూరులు భంజించి వధియించుట తప్ప నొండుపా
యంబు లేదు ధర్తనందనునివలన మనకు భయం బావహిలై నెట్లనిన భీష్మద్రోణ
ప్రముఖబలవదరాతులం బొలియించుటంజేసి జయంబును యశంబునుం జేకటి
యన్నయెడ నవి సందిగ్ధంబు లైవయట్లు గా నొకని జయించి సామ్రాజ్యంబు
గొను మని దుర్యోధనుతోడం బలికి యతనితోడ గదాసమరంబునకు భీమసేనుం
జొనిపె నింతనిర్బుద్ధి యగునె హత బంధుమిత్రపరివారుం డై రాజ్యంబునం దాస
విడిచి మడుపు సొచ్చినవాని వెదకి వెల్కొని యెక్కటికయ్యంబునకు బిలుతురే
పదుమాడువత్సరంబులు మత్సరాధికుండు గునగ్గాంధారేయుండు భీము జయించుట

యి గదా పరిశ్రమం బాచరించె నూర్ధ్వతిర్యగ్గతిసముల్లాసంబున మెఱయుచున్న
వాఁ డీభీమునకుం బెద్దకాలంచేని శ్రమంబు లే దిమ్మహాభాగుండు ధర్మంబు దొఱంగి
యైన నిక్కులపాంసనుని బిలుకుమార్ప కున్న నింక నించుకనేపునకుఁ దాన తెగుఁ
దెగిన మీకు నెల్ల నిప్పాపాత్తుండు రా జగుట కోర్వ వచ్చునే యనుటయు. 43

క. విని క్రీడి యపుడు మారుత, తనయుఁడు దమఁ జూడ నూరు-తలము కరతలం
బున నప్పించె నతఁడును, గని కొనియెను సన్న యగుటఁ - గౌరవముభ్యా. 44

ఎ కనికొని యధర్మం బైన నూరుభంగంబు సేయు మని కృష్ణానుమతి జిష్టుండు పనిచె.
నాను నొండుమెయి నెట్లునుం బగతునగపాటు లేక తక్కినే నవ్విధం బాచరిం
తున కాక యని మనంబున నిశ్చయించి వివిధగతులఁ జరియింపం గురుపతియు
బాహుచిత్రప్రచారంబుల నుల్లసీల్లఁ దత్సంగ్రామం బామిషార్థిగరుడవ్వయసమ
రంబుచందంబున దర్శనీయం బై యుండె నట్టియెడ. 45

ఆ. పాండురాజసుతుఁడు - పలుతరోల్లాసి యై, వైచుటయును ధరణి - వల్లభుండు
తొలఁగ దాటె రయము-దలకొనిగదఁబుచ్చి, కొనియెనాబకాంత-కుండు నుతికి.

దుర్యోధనుఁడు భీముగదాదండమునఁ దొడలు విటిగి పడుట.

క. ఆలోనం గురుధరణీ, పాలుఁ డడరి వ్రేయుటయును - బవనసుతునిమై
సోలే నది గానఁ దాపతి, కేటివిభ్రమము దోఁపఁ - గ్రేభృతిక నృపా. 47

చ. ఉటికిన. డేటి పై కుటికి - యుగ్రత భీముఁడు వ్రేయ నవ్విభుం
హఱక మహద్భుతస్ఫురణ - నూర్ధ్వపరిభ్రమణంబు సేసినం
దెఱపి యతండు గాంచి సము - ద్విర్భరయంబున వైచెఁ బెన్దొడన్
విటిగి నగాగ్ర ముద్భుటప - విప్రహతిం బడుచాడువనఁ బడన్. 48

న. అప్పుడు మహాలక్ష్మపాతంబులును బాంసుమాంసరక్తవర్షంబులును వికృతంబు
లగుకరితురగబృంహీతహేషాఘోషంబులును మఱియు ననేకోత్పాతంబులును గలి
గిన నట్లు కౌరవపతిపడుటకు చుట్టునం బొదలినపాంచాలురుం బాండవులు నుద్వి
గ్నుచిత్తు లైరి వియత్తలం బంతయు నొక్క మ్రోతగా నగ్గదాయుధవిశేషంబు
లగ్గించుచు సురగరుడఖచరాదులు నిజస్థానంబులకుం జనిరి. ఇట్లు తనగదతాకునఁ
దొడలు విటిగి సింగంబుచేతం గూలిన గంధకుండాంబుచందంబునం బడి యున్న
నీకొడుకుం జేరం జని భీమసేనుండు. 49

తే. ఏకవస్త్రం బాంచాలి న - ణ్ణిడ్చి తేరఁ, బనిచి సభలోనఁ బఱిచిన - పాపఫలము
ననుభవింపుము దుష్టాత్మ-యనుచు నామ, చరణమున బెట్టిదము గాఁగ-శిరము దన్నె.

- వ తన్ని యలుక మలుగకి యతనియాననం బాలోకించి. 51
- క. పను లని యార్చుచు మము ను, ల్లస మాడినధర్మహీను - లను నృపధర్మం
బెసంగగ నే మిదె యిప్పుడు, పను లని యార్చెదము మగుడ - బంధుద్రోహీ. 52
- క. విను మేను కల్లసారెలు, గొని కపటపునెత్తి మాడు - కుశలతఁ గా దొ
ప్పనివారు నే పడంచుట, ఘనబాహువైర్వరకేరి - గాని దురాత్మా. 53
- ఎ. అని పలికి పెలుచె నవ్వి ధర్మనందనగోవిందపాంచాల ప్రకరపార్థనాత్యకినకులసహ
నేవుల నాలోకించి. 54
- ఆ. శంక లేక కడగి - సభ కట్లు పాంచాలి, నంట రానిదాని - నొంటిచీర
తోన యున్నసాధ్వ - వేనలి పెట్టి యీ, డ్విచినతనిఁ జూడుఁ - డంచుఁ బొదలి. 55
- ఎ. పాంచాలి సేసినతపంబు పెంపున నీశోభనంబు సమకూరె ననిన విని వారు
ప్రమోదంబు నొంది ఖిక్కిలిసంతసంబునం దేలి యక్కురుఘస్వరుండు న్తంచు
చెన్ను దోఁపఁ జెలంగి. 56
- చ. మును మము గొడ్డువోయి రని - ముక్కురతం జెడనాడినట్టిదు
ర్జనుల ననిం గడంగి ధృత - రాష్ట్రతనూజుల బంధువర్గమి
త్రనికర నైన్యకోటిసహి - తంబుగఁ గీటడఁగింపఁ గంటి మిం
క నమరలోక మైన నరి - కం బయినకా సరి మాకు నారయన్. 57
- క. అని గదఁ జేకొని నృప నీ, తనయునిమెడ పెట్టి యదిమి - తల గ్రమ్ముఁ ద
న్నినఁ గని మును దిన్నుట నె, మ్మన మెరియుతదగ్రజం డ - మర్షముతోడన్. 58
- వ. హర్షావేశలఘుచారిత్త్రం డగునవ్వరుతపుత్రున కిట్లనియె. 59
- చ. తల యది యేల తన్నెదవ - ధర్మము నొందుట కాత్త రోయఁగా
వలపదె రాజరా జనుజ - వర్గముఁ దక్కినబంధుకోటియుం
గలపరివారముం దగిన - గౌరవ మేదక పోరి సంగర
ఫలమునఁ బడ్డ నీతులువ - చందముచేత జనంబు మెచ్చు నే. 60
- క. మును లోకము ధర్మపరుం, డనఁ బర గినవాడ విట్టు - లనుచితక్రిత్యం
బునకుఁ జనఁ దగునె దీనం, గనియెడుఫల మేమి దూప్య - గర్వం జేలా. 61
- వ. అని దూటి దుర్యోధనుం జూచి బాహుకులలోచనం డై. 62
- సీ. విధి ప్రతికూలుఁ డై - వేరంబు పుట్టించి, మాకు నీవును మేము - నీకు నలిగి
యిత రేతరద్రోహ - మతిఁ దెగి యింతలు, సేయుట గావించె - నీ యధర్మ

పరతయు లోభంబు - బాల్యంబు, మదమును నిన్ను నింతకుఁ దెచ్చె - నీకతమున
నాకు బాంధవకుల - నాశంబు వాటిల్లె, ధృతరాష్ట్రకోడండ్రు - తీవ్రశోక
కారి యయినవైధవ్యంబు - కారణముగ, నన్ను నిందింతు రనువచ-నములు మొదిలు
గాఁగ బహువిలాపంబుల - గరుణ మాప, హిల్ల దురపిల్లె నుల్లంబు - దల్లడిల్లె. 63

ఎ. అనిన విని ధృతరాష్ట్రుండు సంజయున కి ట్లనియె. 64

చ. అనిలసుతుం డధర్మమున - నమ్మెయిఁ గౌరవమేదిసీశ్వరుం
దినయెదురకఁ పెధింపఁగ గ - దాసమరాఖిలధర్మవేది నాఁ
జనినహలాయుధుండు గని - సంజయ యే మని పల్కె నంత వాఁ
డనుజులకుఁ ముఱుదులకు - నట్టియెడ న్నొగమోడ నేర్పునే. 65

చ. అనవుడు నాతఁ డిట్టు లను - నమ్మనుజేంద్రున కిష్ట రోహిణీ
తనయుండు కోపవేగమున - దామ్రముఖుం డయి లేచి బాహు లె
త్తి నృపతులార మాచితిరె - తెల్లముగా బకవైవిక్రమం
బున తెఱఁ గిట్టివాని మన - భూములఁ గంటిమె యెన్నఁ డేనియున్. 66

ఎ. గదాయుధంబున నాభికి దిగువ యగుశరీరభాగంబు నొప్పించుట ధర్మంబు గాదను
శాస్త్రాక్తి వినమే వీఁడు విచ్చలవిడిఁ దెంపు నేసె నని పలుకునమ్మహాత్ముని మఁంబున
రోహిణలంబు సమర్థితం బగుటయు నప్పడు. 67

క. నిజరథముమీఁదిపాలమును, భుజశిఖరమునం దమర్చి - భూమి యద్రుప వా
యాజుడెనకు నడచె నుద్భట, గజరిపుచంక్రమణరేఖ - గతియం దొలయన్ 68

శ్రీకృష్ణుండు బలరామునకుఁ గోపోపశమనంబు నేయుట.

ఎ. దానికిం బవమాననూనుండు సోదరభుజబలనిజబలంబు లేకముఖత్వంబున నెప్పు
డుం గలుగుమనోబలంబువలనం జలింప కుండె నట్టియెడ వేగంబ వినయానతుం
డగుచు నచ్యుతుం డడ్డంబు సొచ్చి దీర్ఘవృత్తపీనంబు లగుబాహువుల హలాయుధుఁ
బట్టి కైలాసవైలంబు గదిసినయంజనమహీధరంబుమాడ్కి నొప్పి యనూనస్వరంబున
నతని కి ట్లనియె. 69

క. తనవృద్ధియు మిత్రునివ, ర్ధనమును దత్సఖసమృద్ధి - ప్రబలుటయును శ
త్రునిదెస నిన్నియుఁ జెడుటయు, ననుషడ్విధములను దన్ను - నతికుభమొందున్.

ఎ. ఏతత్ప్రకారంబు విపరీతం బగుట యొప్పు దట్లు గావున మిత్రునకుం గీడు వాటిల్లి
నెడ నేర్పు గలుగునేని మైత్రిపరుం డయినపౌరుషశాలి యది శమింపం జేయు

సత్యపరాక్రము లగుపాండవులు మనకుఁ బరమమిత్రులు విశేషించి మనమే సత్య
కొడుకు లనీతిపరులచేతం బరిభవింపఁబడినవారు గావున వీరల కభ్యుదయంబు గలి
గించుట నీకుం గర్తవ్యంబు. 71

తే. ప్రతిన నెఱపుట నృపులకుఁ-బరమధర్మ, మగుట మనమునఁ జర్చింపు-మనిలగుతుఁడు
గద సుయోధనుతోడలు భ-గ్నుములు సేయు, వాఁడుగా సభఁ బూనిన-వాఁడు గాఁడె.

ప. అట్లు గాక మైత్రేయమహామునిశాపంబున దుర్యోధనుతోడలు భీమసేనుగదా
ఘాతంబున భగ్నుంబులు గాఁ గలయవి యై యుండె నిప్పు డట్లయ్యెం గావున
దీన దోషంబు దోషదు క్రోధం బుపసంహరింపుము కుంతీనందనులయభివృద్ధి
మనకు సమృద్ధిఁ జేయు ననిన నతినికి హలాయుధుం డి ట్లనియె. 73

తే. ఓపి గర్హాధికామంబు-లొకటి నొకటి, నాశ మొందింప కుండంగ - నవపవలయుఁ
గాక ధర్మంబు పెడ నర్థ-కామములను, గోరుపురుషుండు నిందికుఁ గుదురు గాఁడె.

క. మునిశాపంబును బ్రతినయు, నని చెప్పితి గలుగుఁ గాక-యవి విను ధర్మం
బునవానికొ నెఱవక యి, ట్లనిలగుతుఁడు గల-చె గాడె యన్నెటి యెల్లన్. 75

చ. అన విని యిష్టఁ డిట్లు లను - నాతనికికొ నిను నిజ్జగంబు ధ
ర్మనిరతిమానసుండు మధు - రత్వనిరూఢు డు రోషదూరుఁ డెం
చనిశము సంస్తుతించును మ - హత్త్ర యడంపుము క్రోధ మితఁడుం
దనదుప్రతిజ్ఞ కై రిపు గ - దాహతుఁ కేసి కధర్మ మే లగున్ 76

ప. అదియును నిలిచి మార్కొన్నయప్పుడును నడచునెడను గాదు పాప వెగసి పై
కుటికినఁ దన్నుం గాచికొనుటయుం బ్రతిన నెఱపుటయును గారణముగా దొర
కొనిన నాభికి దిగువ గదా యని యుడిగి చావ వచ్చునే గద నూరుభంగంబు
సేయుదు ననుభీమసేనుపూనికి పదుమూఁడువత్సరంబులేని వేచినయది యిక్కుల
పాంసనుం డేల తలంప కుండె మఱచెనేనిం జెడుఁ గాక మన కేమి కలియుగంబు
చొరవ యాసన్నం బయ్యె నివ్వధంబులు ధర్మంబు లై చెల్లకుండునే యట్లుం గాక
పుట్టినంతనుండియుం గపటంబున నపకారంబులు సేయుచున్నవీనిఁ గపటప్రకా
రంబునం బడవైచుట ధర్మహాని యై తోషదు వీఁడు పాండవయాదవవంశవర్ధనుం
డగుసుభద్రానందనుం దెగటార్చినతెఱుం గెఱుంగమే యనిన నాబలదేవుండు బలు
మొగంబుతో నిట్టి చెనఁటిగెలుపు గలిచిన భీముండు వొగడు వడయుం గాక రణ
ధర్మంబు దప్పుక పినంగినట్టిధర్మాత్మండైనదుర్యోధనున కుత్తమలోకం బయ్యెడు
ముచుచు నతినికిం జెప్పి రథాధిరూఢుం డై పాండవేయపాంచాలయదుప్రవరులు

చిన్నంబోవ నిజపురంబున కరిగె. తదనంతరంబ వాసుదేవుండు ధర్మపుత్రు నాలో
కించునెడ నతండు దీనాననంబుతోడ మానసంబు విషాదంబు నొంద నూర కున్న
నారాయణుం డతని కి ట్లనియె. 77

ఆ. బంధునాశకుండు - పాపాత్ముఁ డీసుయో, ధనుఁడు వీని సమర - ధరణిఁ గూల్చి
శిరము దిన్నె భీముఁడరయంగ నిది యధ, ర్థంబె నీకు నేల-మఱుంగఁ జెపును.

వ. తిలఁ దన్నునాడ నమ ప్రతిజ్ఞయుఁ గీచకారాతికిం గలను గాదె యనిన విని కుంతి
నందనుండు దేవనీనందనున కి ట్లనియె 79

కి. కురుకులము పొలియుటకు మది, యెరియంగ నున్ననాకు - నిఁక డీరాజుక
శిర ముఱక తన్ని యిమ్మెయి, బరిభవ మొందింప వగపు - పాటిల కున్నె 80

తే శత్రుఁడు ఐతీచినపాటులు హృదయకీలీ, తంబు లై భీమసేనుండు - తగవు మాలె
నేను సేయంగఁబచ్చు బో - నిమ్మ పుష్ప, పాపచింత యిం కేటికిఁ - బద్ధనాభ. 81

వ. అనుటయు నట్లు కాక దీని నింత గొనియాడ నేల యని యతండు భీమసేనపక్ష
పాతంబున నతనిచింతి గీటునంబుచ్చె వివ్వచ్చుండు నెఱయం బ్రియం బందిని డెం
దంబుతోఁ గీడు మే లాడక యూర కుండె కృష్ణుం డెల్ల
రాజులం గలయం గమంగొని యిట్లనియె. 82

ఉ చిక్కటి లేనియాలమునఁ - జంపె ననక వల దీదురాత్మకుం
డక్కటికింబు లేక సతి - నంతలు నేసిననుం గృపారతిం
దక్కక తండ్రిపా లడిగె - ధర్మజు డన్నెఱి సేయఁ డయ్యె వీఁ
డుక్కి-పుఁ డిట్టిచావునకు - యుక్తుఁ డగుం దలపోసి మాడఁగన్. 83

కి. విచురాదులు నెప్పుఁగ ను, న్నడుఁ డై యాడయ్యెఁ దగిన-మాత్రయు భూసం
పద వీడు పాండవుల కిది, యది యగునె బకారిప్రతిస - కగ్గం బైనన్. 84

ఆ. నేలఁ గూలి మ్రాను - చోరె ని ట్లున్నయి, ప్పాపకర్మ గుఱిచి - పాడితెఱ గు
తేటపడఁగ మాట - లాట దా నేల మీ, రెక్కుఁ డరదముల మ-హీశులార. 85

వ. అని యిట్లు వుండరికాక్షుండు దన్ను నాక్షేపించుట యాకర్షించి కారణేశ్వరుండు
గోపాయత్తచిత్తం డై పిఱుందు మోవ లేచి చేతుల భూతలం బూడికొని బామ
ముడితోడిచూడ్చి యతనిపయిం బఱపె అప్పు డపరభాగంబు విఱుగ న్రేటు వడి
యలిగి తల యెత్తి మాచుమహానాగంబువందంబు దోచె. అట్లు ప్రాణాంతకరణం
బైనవేదనాభిరంబు దలంపక కూర్చుండి ము న్నాకృష్ణుండు జిహ్వుతోడ సుభా
షించుటయు నతం డూరుతలంబు గరిపుటంబున నప్పళించుటయు వెడవెడ గను

టంజేసి భీమువాటునం దొడలు విటిగి పడినప్పుడప్పటిబుడిమిడిమాటలు నాసన్న
యు దీసికిం గాళిమి యని యూహించి చేయునది లేక యవుడు గఱచుచున్న
వాఁ డగుట నగ్గోపాలదేవుతో ని ట్లనియె. 87

తొడలు విటిగిపడినదుర్యోధనుఁడు కృష్ణు నాక్షేపించుట.

నీ కంసదాసునిపుత్ర - కాశపు నీమరా, చారంబు గృహయు ల - జ్ఞయును లేక
ప్రేలెను నీవు నె ప్పినఁ బాథుచేసిన, సన్న మైకొని గదా - సంగరంబు
పాడి దొఱంగి యి - ప్పాపకర్తుడు వైచే, గాక చక్కటితోడి - కయ్యమైన
నీల మిమ్మందఱ - నేలపాలుగఁ జేయ, నే శిఖండి గడంగి - యేనె ననఁగ
నర్జునుఁడు శాంతనవుఁ గూల్చునట్లు చేసి, తప్తగురుచావునకుఁ బాండ-వాగ్రజమ్మ
బొంకు మని పంచి తరదంబు-పుడనుఁ గ్రుంగఁ గర్ణుఁ జంపించితే మనఁ-గలదు నిన్ను.

క. భూరిశ్రవుఁ డొక్కనితోఁ, బోరఁగ నేయించి తల్లు - పొడిచీకటి నం
హోరహితు నైంధవుని నరు, బారిపటిచి తిట్టిసీకుఁ - బల్కులు సనునే. 88

క. నను భీష్మ గురుని సూతసు, తుని భూరిశ్రవు జయద్ర - ఘం జక్కటి ద
ప్పనియని గోల్పచ్చఁగ ప, చ్చునె నీకుం గపటశూర - సుచరితమారా. 89

ప. అనిన విని యచ్యుతుం డతని నవలోకించి నీవు భీముని బాలునిఁ బాములం గఱ
పించియు విషం బెడియు నీటం ద్రోచియుం బలువాఱుం జంపఁ దెగితివి గొంతి
యుఁ గొడుకు లేవురును నిద్రించుసమయంబున జతుగృహంబు దహించితివి ధర్మో
త్తిరచరిత్రుం డగునజాతశత్రుసంపదలఁ గపటమ్యాత్రంబున నవహరించి తంతఁ దని
విం బోక యాజ్ఞసేవి నేకప్ర రజస్వలం గొలుపులోపల భంగపెట్టి తాప్రాద్య నిన్న
నిట్టిదురవస్థకుఁ దేరం దగి యుండ నట్లు పోయి సమయంబు నడపి నీచేసినసకల
దుష్కృతంబులు సహించిన యిప్పాండవాగ్రజుండు వనుప నేను బుడపి పా
లడుగ ఎచ్చిన నీ నేరవైతి నీనేరమి ని ట్లే తిలభవదీయం బగులోభంబునం బాప
నిశ్చయంబున మదంబున శాంతచిత్తు లగుశాంతనవద్రోణులకుఁ బ్రాహ్మణి వాటిల్లె
వినుము ద్రుపదునితపోయజ్ఞప్రభావంబుల నదియ పనిగా జనియించినశిఖండిధృష్టి
ద్యుమ్నూలాభీష్టగురులమరణంబులకుం గారణంబులు గాక తక్కు దురే పెక్కండ్ర
తోడం బోరి డస్సినసాత్యకిం జంపువాఁ డైనభూరిశ్రవుం జంప కుందుమే యనేక
ప్రాధయోధు లొక్కరుని బాలు సౌభద్రుం బొదివి చంపినం బూనినపూని,
నిఖిలోపాయంబుల నెఱపక పుణ్యాత్మ యైనపాంచాలి నరణ్యంబునం బరిభవించిన
పాపాత్ముని నైంధవుని బ్రదికి పో విడిచి యర్జునుం డగ్నిం బ్రణేపించునే యిన్నితి

పరులచరిత్రంబులు నిర్మలంబులు ఘోషయాత్ర నిన్ను గంధర్వులు పట్టుకొని పోవునప్పుడు నీవా రెల్లం బాటిన నర్జునుండు నిన్ను విడిపించుట యెఱుంగవే గాంగేయకుంభజకర్ణాశ్వత్థామకృపు లుద్దామసమగ్రనైవ్యంబులతోడ నడవ నీవు విరటునిగోవులం బట్టికొని పోవుచోట మీ రిందఱుఁ దనసత్తాహవాస్త్రంబున మూర్ఛితు లైన సమయంబున నర్జునుండు నిన్నుం గాచుట యెఱుంగ రాదె నీ వాపా దించినపాపంబుల కెల్ల మూలం బైనకర్ణునరదంబు ధరణిం గ్రుంగినఁ గవ్వడి వాని నేను కేల కాచికొని యుండు నుండెనేనియు భూసురకాపంబున న శ్త్రైవరథంబు నకు నిష్క్రమి గలుగునే కావున నన్నీచు సమయించుట సముచితంబు యుద్ధిష్ఠి రుండు శల్యుం దెగటార్చినతెఱుంగొప్పు నొప్పు దని యుగ్గడింపక మేలు సేసితి పాండునందనులు పుట్టినంతనుండి నేఁడు దుదిగా నీయెడ ధర్మవిరోధం బాచరింపరు. కురుకులంబునకు గుడ్డలి గొని దుర్యోతంబు నీవ తొడరితి దాన నింతలు పుట్టె బవనతనయుండు వట్టినప్రతివ యెఱుంగవె గద నూరుభంగంబు సేయుదు నని పలికి పిడికిటం బొడుచునే యవి యెల్లను సృభాజల్పంబు లూర కుండు మనుట యు నజ్ఞనవాగుండు జనార్దనున కి ట్లనియె.

90

చ. చదివెతి నెల్ల వేదములు - జన్మములు లాప్పగఁ జేసితిఁ రమా
స్పద మగువృత్తి బొల్పి నర - పాలకు రెల్లను గొల్వఁ గంటి దు
ర్మదరిపు గాఢగర్వపరి - మర్దనకేళి యొనర్చితిం దగం
దుది నని మిత్రబాంధవుల - తోఁ ద్రిదివంబున కేగు టొప్పడే

91

ఐ. నీకుం జూడ నెట్టివాడ వైనను నా కేమి మీ రింకఁ బశ్చాత్తాపదుఃఖిం లగుచు నుండురు గాక యనియె. అప్పు డతనిపై బుష్పవర్షంబులు గురిసె. దేవదుండుభులు మొరసె దిశలు తెలివొందె మృదుసమీరణంబు సుగంధి యై వీతెంచె అంతయు ననుసంధించి యక్కంతేయులు దారు ధర్మంబు దొఱంగి గాంగేయ ద్రోణకర్ణశల్య దుర్యోధనాదుల వధించుట యత్తటిం గ్రొత్త యై తోచినఁ జిత్తంబుల వగయు లజ్జయు మిగులం బొడమి మొగంబులఁ దోచ విన్ననై యున్నం జూచి వెన్నుండు తత్సమీపంబునకుం జని వారలతో ని ట్లనియె

92

సీ. గాంగేయగురుకర్ణ - కారవపతులఁ జ, క, టియనిఁ బరిహర్ష - గాన మైతి
మని మీరు వగవకు - డద్దొర లుగ్రాస్త, వేదులు ప్రస్ఫుట - విక్రమమున
నడరి వారల గెల్పు-టరిది గావున నేను, బహువిధోపాయముల్-పన్ని యిట్లు
దీర్చితి గాక య - త్రిప్రవరాక్రము, లలఁతులఁ బోదురే - యట్లుఁ గాక
వారి విధి యివ్వధమునఁ బా - వంగఁ జేసె, దైవఘటనలు దప్పింప - మీవశంబె
సురలు దనుజుల గెల్పిన - చొప్పు లిట్లు, సంకసపుసమయంబున - వంత రేల. 93

పాండవులు కృష్ణసాత్యకులతోఁ గౌరవశిబిరంబునకుం బోవుట.

ఎ కృతకృత్యుల మైతిమి ప్రాద్దునుం జాల వ్రాలె సేనయు సైనికందులును విశ్రమింప వలయుఁ బోదము లెం డనినఁ బాండవులు దెలివొందఁ బాంచాలరునుం దక్కినభూపాలురునుం బ్రహ్మాదంబు నొందిరి అప్పుడు కృష్ణుండు పాంచజన్యంబు పూరించిన నర్జునుండు దేవదత్తంబును యుధిష్ఠిరుం డనంతవిజయంబును భీమసేనుండు పాండ్రంబును నకులసహదేవులు సుభూషమణిపుష్పకంబులును బూరించిరి. సకలరథికోత్తములును దమతమశంఖంబు లొత్తిరి. భేరిఁపఁబాదితూర్యంబులు మ్రోసె. ఆసముత్థిలినాదంబులు నింగి నిండె నిఖిలజనంబులుం బాండవేయులం బొగడు నులివు దిక్కుల దీటుకొనియె ఇట్లుబునం జెలంగుచు వార లందఱు నచ్చోటు గదలిరి కాంతేయులు గౌరవశిబిరంబునకుం జనిన సాత్యకి యనుగమనంబు సేసె... అనంతరంబ యమృతహీకాంతునికడకుం బొగులుచుఁ బోయితి పోయిన నతండు ధూళి పొదివినవదనంబుపై నెఱసిన వెండ్రుకలు వాయుం ద్రోచికొని నామొగంబుఁ జూచి ధర్మనందను నిందించుచు నవుడు గఱచి కన్నీరు గ్రమ్మ నిట్టూర్పు నిగిడించి.

తే నేల నాగును సెఱంగులు - నేలి భీష్మ, గురుకృపాదులపైఁ గార్య - భరము నిల్పి యున్నవానికిఁ దుది నిట్టు - లుండవలసె, గాలసంప్రాప్త మేరికిఁ - గడవ వచ్చు

క ననుఁ బదునొకఁ డత్తహిణు, లనూనవిభవమునఁ గొల్వ - నఖిలనృపులు పంచినపని సేసి మెలగి ర, ట్లునికి గనిననీవ యిట్టు - లనికియుఁ గంటే 96

ఆ వాయునందనుడు గ - దాయుధధర్మంబు, నుజ్జగించి నింద - కొర్చి యిట్లు సేసె నిత్రైంగు - సెప్పమి సంజయ, మనకు నిపుడు గల్లు - జనుల కల్ల. 97

చ అనిమిషవాహినీతనయు - నస్త్రకళాగురు సౌమదత్తిఁ గ గ్గుని రాధర్మహీనతకు - తోయఁ చంపిసభంగులన్ మరుత్తినయుండు నేడు సేసినవి - ధంబును లోకులు పాంశురాజనం దనతతిఁ బ్రువ్వఁ దిట్టరె వృ - ఛావిజయం బది యెంత యొప్పెడున్. 98

క. అనిలజాడువోలెఁ గపటపు, టనువునఁ బగవారి నోర్చి - హర్షంబునఁ దేలునె తూలపోనిమగఁటిమి, దనకుఁ గొంగునట్టికీర్తి - తత్పరుఁ డెందున్. 99

చ. మఱియు నొకండు వింటె పవ - మానతనూజానిచెద్దుఁ బెన్దొడల్ విఱిగి ధరిత్రిఁ బడ్డయెడ - వేగమె వచ్చి శిరంబుఁ దన్నె నేక్షణ గలయప్పు శత్రు నవ - ధీరులు జేయుట యొప్పుఁ గాక యే పఱినఁ బరాభవించిన జ - నావళి నవ్వఁచె నొవ్వదే మదిన్. 100

- క. మనరాజును దేవులు భం, డనముతగవు నేర్పరించు - టకు నేర్తురు భీ
ముని చేసినయది సంజయ, వినిపింపుము వారలకు స - విస్తారముగన్. 101
- ప. మతియును. 102
- మ. చెలులం జాట్టలఁ బ్రోచి యగ్నిజనులకొ - శ్రీమంతులం జేసి వి
పుత్ర భవ్యస్థితి మన్ని యాగములు పే - రుం బెంపు శోభిల్ల ని
ట్టలపుండ్యాగము దానముకొ నడపి ని - ష్ఠం బెక్కు సెల్లించి యు
జ్జ్వలతేజులున నిర్దభూతి భుజగ - ర్వన్నూర్తిఁ బొల్పారితన్. 103
- క. పగవారి నాశ్రయింపక, మగఁటిమియును బ్రాభవంబు - మానము నెందుం
బొగడొంద నుల్లసిల్లితిఁ, దెగునంతకు లక్ష్మీతోఁ బ్ర - దీప్తఁడ నైతిన్. 104
- క. సమరము శమంతపంచక, సమీపమున ధర్మవృత్తి - జలుపఁగ నత్యు
త్తమలోకము సమకూరెను, విమలాత్మఁడ నైతి నొందు - వేయును నేలా. 105
- తే. ఎదిరి పెనఁగంగఁ జాలక - నిదురవోవ, నొంచు తెఱఁగున వివమువె - ట్టించుపగిది
నింటఁ జచ్చిడుచాడును - నిట్లునేసి, పడయుదురు గాక రాజ్య మ-ప్పొందుసుతులు. 106
- ప. అని యంత నిలువక. 107
- ఆ. పాపకర్మ లయిన - పొందుతనూజాలు, సమరధర్మ మెడలి - జయము గొనుట
గురుసుతునకుఁ గృపున - కుం గృతవర్తకుఁ, దేటపఱుపు నాదు - మాట గాఁగ. 108
- క. దేవప్రతగురుకర్ణుల, దేవసములఁ బాడి దొఱఁగి - దెగటార్చుటయుకొ
నీవు దలఁపించి వారల, తో వెండియు నిట్లు లనుము - దుర్జనమారా. 109
- ఆ. కపటధర్మకంచు - కంబున వెలసిరి, గాని సత్యపురుష - కారపరులు
గారు పొందుసుతులు - వారల నమృంగఁ, గాదు నేత గుండె - కాయ యిడిన. 110
- ప. ఇది నామాట గాఁ జెప్ప మని పలికె అప్పు డచ్చేరుపపల్లెలవారు దన్నుం జూడ
వచ్చిన నజ్ఞనంబులఁ గలయుం గనుంగొని గాం గేయుండును గుంభసంభవుండును
మొదలైనబంధుమిత్రులను లక్షణుండు లోనుగాఁ గలకుమారులను బేరుకొని వారు
మున్ను సనుటం జెప్పి వారు సనినలోకంబ తనకుఁ బాటిల్లుట యుగ్గడించి తన
దేవులును దుస్సలయు నాదిగాఁ గలయబలు దాను లేనిపిమ్మటఁబొందు దురవస్థలు
వాక్రుచ్చి పనవిన విని వారలు గన్నీ రొలుక నుమ్మలికంబు గూరునుల్లంబులతోఁ
జనిరి అందుఁ గొందఁ జిత్తవైషమ్యముఖరథిక్రయం బయ్యెడ మెలంగుటయెఱింగి
వారలకు రాజరాజవార్త సెప్పిన వారలు సత్వరంబున నచ్చటి కరుగుదెంచి యర
దంబులు డిగ్గి. 111

కృపకృతవర్తాశ్వత్థామలు దుర్యోధనుం జేరి విలపించుట.

- సీ. కడుబెట్టిదం బగు - గాలిచేఁ గూలిన, మహనీయసాలభూ - రుహముపోల్కిఁ
బ్రబలకిరాతమా - ర్గణములఁ ద్రెల్లిన, రాజితవన్యవా - రణముమాడ్కిఁ
గల్పాంతవాయుస - ఖస్సురణంబున, నివిరి పోయినమహా - ర్థముకరణిఁ
గాలపర్యయమునఁ - దూలి మేదినిమీఁదఁ, బడినపూర్ణేందుబిం - బంబుపగిది
దుఃఖంఁ దై యుండియును నొప్పు - దొరుగకున్న
యన్న రేశ్వరుఁ గనుఁగొని - యడలునెడల -
తోడ మేనులు దూలఁగఁ - దొట్టుపడుచుఁ
జేరి యాతనిచుట్టు నా - నీను లైరి. 112
- ఎ. ఆనీను లైనయెడ నగ్గురునుతుండు. 113
- ఉ. అక్కట యెప్పుఁ బల్వరు ధ - రాధిపతుల్ గోఁవంగ నుండునీ
వొక్కరుఁ డున్నవాడెపు మ - హాన్నతపీత మలంకిరించునిజా
దెక్కిలిఁ దాకి ధాత యిలఁ - దెల్లెడునట్లుగఁ జేసె నీబలం
దెక్కిడఁ బోయె పైన్యపతు - లేలాకొ యిక్కడ రారు భూపరా. 114
- తే. కడలుకొనఁ జాట్టుఁ బట్టెడు గొడుగు లెవ్వి, యెసక మెసఁగంగ సీవురు-లేల పట్ట
రంగమున నాననంబున-నవనిధూళి, గదిరె బలక మే లాడవు - కారవేంద్ర. 115
- చ. అనిమిషవాహినీతనయుఁ - డప్రగురుండును నీకు నెప్పుడుం
గను వెలుఁ గై చరితురు వి - కర్ణుడుఁ గర్ణుడు దుస్సనేనుఁడుకొ
నిను నొకయప్పుఁ బాయ రవి - నీతు లాకో నృప వార లెల్ల నె
మనమున శంక లేక యొక - మాటును నిక్కడఁ జేర రవ్వరున్. 116
- క. నీయెడఁ జంచల యయ్యెను, శ్రీ యెవ్వరి నచలవుత్తి - జెందెడు విధి య
పై యున్నవారి నిట్టులు, నేయఁడె యే నింక నేమి - నేయుదు నధిపా. 117
- తే. అని విలాపంబు నేసిన-విని విభుండు, గన్నుఁగవ నశ్రు లురులంగఁ - గరపుటములఁ
దుడిచికొనుచు డగ్గత్తిక - దొడగునెలుఁగు, నెట్లకేలకునూల్కొల్పి - యిట్టులనియె.
- క. మనుజులకు నిట్టిచందము, మును ధాత సృజించినది ప్ర - మోదము భేదం
బును వచ్చును బర్యాయం, బున దీని నెఱుంగవలదె - పురుషుం డనఘా. 119
- వ. అని యారథికవరుల నాలోకించి. 120
- సీ. పయిపయి నెంత లా-పదలు వచ్చిన నైన, నుత్సాహ మెడలక-యుద్ధ మరులు
నేడ్పడునట్లుగాఁ - జేసెడిబంధులు, మిత్రులు సోదరుల్ - పుత్రు లట్లు

బలసమేతంబుగా - భండనంబునఁ ద్రుంగ, నొక్కఁడు నిల్చుట - యొప్పు నెట్లు
మద్యాహువీర్యంబు - మహితధైర్యంబును, దలమున్న - లైన స - ధర్మవృత్తి
సంగరము నేయఁ జాలక - శత్రు లిట్లు
నొంప సద్గతి వడియుట - సొంపు గాదె
యదియుఁ గాకి విద్విషులచే - నాజిఁ బడక
యుండ మిముఁ గాంచునమ్మేలు - నొచవె నాకు.

121

చ. వినుఁడు మహానుభావుఁ డగు విష్ణు నెఱింగి యెఱింగి యే మిముం
గొని వెఱి పేడి కాదె పగ - కుం దలకొంటి జయంబు గోరి మీ
రును బలశౌర్యసంపదను - రూపముగాఁ బొగ డొందుభంగులం
బెనఁగితి రేమి నేయుదురు - బెట్టిదుఁ డై విధి తప్పఁ జూచినన్.

122

ఎ. ఎగవ కుండుం డని యే బొదలోనం బొంచి యున్నది మొదలుగ గదాయుధంబు
పాడి విడిచి పడముడి పుడమిఁజేసిం బడవైచి తలదన్నుట తుదిగా నైనవృత్తాంతం
బెల్ల నప్పు డారధికవరులకుఁ దేటపడిం బలికిన విని పాండవులదన నీసును
రోసంబు నెత్తి గురునందనుం డెరుణాననుం డగుచు నవుడు గొలిచి కరినాత్మరకిలి
తంబుగా నక్కారవేశ్వరున కి ట్లనియె.

123

ఉ. పాండవు లట్లు మజ్జనకుఁ - బాపవిధిం దెగఁ జూచినప్పుడుం
జండతర ప్రకోపము న - సహ్యాపుశోకిము నిట్లు చిత్త మొం
డొండ గలంప వే నిపుడ - యొక్కఁడుఁ దక్కక యుండ వారి ను
ద్దండమదస్త్రహిన్ బరి - దగ్ధులఁ జేయక యెట్లు నుండుదున్.

124

తే. వినుము సత్యంబు పల్కెద-మనుజనాథ, యడరి యందఱు బాంచాలు-రాది గాఁగఁ
గలుగుబాంధవమిత్రసంఘములతోడఁ, గూడ నే డిదె కృష్ణండు-సూడఁ ద్రుంతు.

వ. పనుపు మనిన హృష్ణం డై యజ్ఞనపతి గృపాచార్యుం గనుంగొని యొక్క కలశం
బున జలంబు నినిచికొని ర వ్వునుటయు నమ్మహుసురవరుండు దమ్మం జూడ వచ్చి
యచ్చట నున్న సమీపాశ్రమమునికుమారులం బ్రార్థించి యొక్క కలశంబు దెప్పించి
దానిం దోయపూర్ణంబుఁ గావించి తెచ్చిన.

126

చ. అతనికి నెమ్మి ని ట్లనియె - నమ్మనుజేంద్రుండు నీవు వేగ మం
చితముగ ద్రోణపుత్రు నభి - పిత్తునిఁ జేయుము ప్రీతి మచ్చుమా
పతియుఁగ భూసురుండు నృపు - పంపునఁ గయ్యమునేత లోకవి
శ్రుత మగుగర్జ మ ట్లగుటఁ - జూపె యొనర్చెద నవ్వీశేషమున్.

127

ఎ. అనవుడు నతండు సంక్రీతుం డై యగ్గురునందనునకు నేనాధిపత్యాభిషేకం బాచ
రించిన. 128

ఉ. ఆరథికోత్తమం డధిక - హర్షముఁ బొందుచు నవ్వహీశ్వరున్
గారవ మొప్పఁ గ్రుచ్చి యిటీ - గొంగిటఁ జేర్చి యుదాత్తసింహనా
దారవ ముల్లసిల్లఁగఁ బ్రి - యంబుమెయిం గృపయాదవోత్తమల్
నేని కలంకులం జనఁగఁ - జెచ్చెర నేగ నుదగ్రమూర్తి యై 129

ఎ. ఇ ట్లశ్వత్థామకృపకృతవర్తలును మహేంద్రాంగంబున. 130

క. అరినిరవ శేషనిరసన, పరమానందప్రచరిత - పాండవపుత్రో
త్కరబాంధవనికరపరి, స్ఫురణాఢ్యతదీయశిబిర - మన కభిముఖు లై. 131

ఎ. ఇట్లు చనిరి. 132

31. అశ్వత్థామ కౌంతేయుల నిద్రాసమయంబున చంపనుద్యోగించుట.

(సౌప్తికపర్వము. ఆ. I.)

ఎ. ఇవిధంబునఁ గురుసతి యశ్వత్థామ కభీషేకంబు నేయించిన నాకృపాచార్యుండు
ను గృతవర్ష యు గురుపుత్రునుత్సాహంబున కుపోద్బలకం బగునుద్యోగంబునం
బొదలిరి అమృతవర్షులు మహిపాలుండు పాండవులం బరిమార్చుటకుం బనిచిన నట్లు
పూని దక్షిణంబు ముట్టి పడమట నున్న పాండవశిరింబున కభిముఖు లై చనిరి అత్తి
అంగున నవ్వీటికలని కనతిమారంబుగాఁ జని యారథికవరు లాలించి. 1

ఉ. అందలివార లెల్లను జ - యంబునఁ బొంగుచుఁ బేరలుంగు లం
దంద చెలంగఁ గాఁ బలుక - నార్వంగ నొత్తిలి నవ్వ నాకిసం
బందినయట్టిమ్రోత విని - యక్కడ వోపంగ నుల్కి రప్ప ది
మ్ముం దడవక వడిక వెడియ - మూకలు మ్రోయుటగాఁ దలంచుచున్. 2

ఎ. ఉలికి యట వోవు టుడిగి యెచ్చటికేనియుం దొలంగి నిలిచి మఱి కర్ణంబుఁ జూచి
కొనువారై యారథికవరులు మగిడి తూర్పుదన కొంతద వ్వరిగి రనిన నమ్మటలు
వెడవెడ వినుచుం దనకుం బాటిల్లినదురవస్థ చింతించుచు నాంబికేయుం డి ట్లనియె

సీ. సంజయ కురురాజు-సమయునే యిట్లు భీ, మునిచేత బలశౌర్య-ముల నాయ్యుఁ
డని నమ్మియుండితిఁ-దనయులు నూర్వురు, మడియుట వినియు నా-మనము పెక్కు-
పఱియై లై పోవని-భంగిఁ జూడఁగ తాత, నొనరించినది గాఁగ - నోవు నింక
నడియరితనమున - నప్పాండవుల నాశ్ర, యింపఁగఁ జాల నే - నెక్కడేని
జోదుఁ గాక యట్టి - భూపాలుతండ్రి నై, ప్రాభవమునఁ బేర్చి - పరమదైన్య
వృత్తి కోర్వఁ దగునె - విన వశమే మాట, లామరుత్తమాజు - డాడ నాకు. 4

వ. అని పలికి యశ్వత్థామ ప్రభృతు లేమి నేసి రచుటయు నజ్ఞనపతికి సంజయుం డి
ట్లనియె. 5

క. ఇమ్మెయి నారథికవరులు, గ్రమ్మఱి చని యడవి సొచ్చి - కని రొకమడు వం
దిమ్ముల నూతజనులు ర, భయమ్ముల నీళ్ళకును దిగువ - నప్పడు దారున్. 6

ప. రథంబులు డిగ్గి యంబుపానంబు నేసి యామ్రాతదేవ వాలించు చుండిరి. 7

నే. అంతః బళ్ళిమధరణీధ - రాగ్రపళ్ళి, మంబునకుఁ బోయె మార్తాండ మండలంబు
సాంధ్యసమయకృత్యంబులు - సలిపి రపుడు, రథికవర్త్యులుమువ్వరు - రాజముఖ్యు. 8

ప. చలిపి వా రొక్కనటవిటపిసమీపంబున నాసీను లైరి ఆసమయంబున. 9

తే. వారిముఖమండలములతో - వారిజములు, మొగిడె శోకతమంబుతో - నిగిడె దివిర
పటలి బహువిచారములతో - బరంగ బొల్చె, భూతబేతాళగణములు - భూపవర్త్య.

క. కలుగు గురుగుతుర కెట్లుం, గలహం బని చూడ నమర - గణ మధికకుతూ
హలమున వచ్చెనొ యనఁ జ, క్కలు దోచెన్ గగనబీధి - గౌరవనాథా. 11

ప. ఇట్లు రాత్రి యగుట దివాచరంబు లైనజంతువు లుపశాంతవర్తనంబు లయ్యె. రాత్రి
చరంబు లైనవి సంచరింపం దొడంగ అప్పు డమ్మవ్వరు నెవ్వరిలఁ గూరినమనంబు
లతోఁ గురుబలం బకారణంబ పాలియుట యుగ్గడించి తత్సంబంధకలింబు లైన
భాషణంబులు చెల్లుచుండ నుండి డప్పి గూరి కొండొక నేవునకు మహీతలంబున
మేయలు వైచి వందురుచుండిరి. అందు గృహకృతవర్త్యులు నిద్రనొందిరి గురునంద
నుండు క్రోధాతిశయంబునంజేసి నిగురవోవక పటవిటపంబు గలయం గమఁగొను
వాడు తదీయశాఖోపశాఖల నానాకాకంబులు నిలీనంబులై నిద్రించుచుండ
నాలోకించె. అయ్యవసరంబున. 12

సీ. మిమఁగుఱుగములు గ్ర మ్మినయట్లు నిగడెను, రోచులు గలమిడి - గ్రుడ్లు చనర
మెఱుఁగారు కంజాయ - మెఱసినయెఱకల, మోపున నెసఁగుపెన్ - మ్రో తతోడఁ
గాగులభీషణా - కారత వేళ్లతో, లీలమై నెగసిన - కైల మనఁగఁ
గరముగ్రమగుమొగ - మిరుదెసమరియించి, యామిషంబులయిక్కు - లరిసికొనుచు
నచటిబయ లెల్లఁ దాన యై యక్కజంపుఁ, జందముచు ఘోర మైనని-స్వనముఁ జంప
గతియు భూతవితానభీ-కరముగా ను, లూక మొక్కటి వచ్చె భూ-లోక నాథ 13

ప. వచ్చి యవ్విటపివిటపంబు నూడి యక్కాకంబుల నాలోకించి యంగంబుల
యుద్భటత్వం బుడిపికొని గమనంబు తిన్నదనంబు దలకొనఁ జొచ్చి వాని నాక్ర
మించి. 14

ఉ. కొన్నిటికంతముల్ నులుపుఁ - గొన్నిటికాగులు ద్రుంచు నుగ్రతం
గొన్నిటిపక్షముల్ నఱకుఁ - గొన్నిటిపాట్లు వ్రచ్చు లీలమై
గొన్నిటి నవ్పలించికొని - కోలెముకల్ నుఱుమాడు నిట్లు ల
య్యన్నిటి నయ్యలూకము ర - యం బెసఁగన్ పథియించె భూపరా. 15

వ. ఇవ్విధంబున నిద్రావివశంబు లైనయవ్వాయసుంబుల వివిధంబు లగువధంబుల గీట
డఁగించి యాకాశికంబు శత్రువులం బొదివి సమయించినమేటిమగని మాడ్కి మో
దంబు నొందినం గని యగ్గురునందనుం డాచందం బొనర్చుటకు డెందంబున నుత్సా
హంబు వొడమి పొంగి తనలోన. 16

తే. ఇవ్విహంగమ ముపదేశ - మిచ్చె నాకు, నిద్రవోవంగ శత్రుల - నిగ్రహింతు
నింతలె స్సగునే ముండ - రేమి తెఱఁగు, గాననైతిని నాపూను - కార్యమునకు. 17

వ. అని వెండియు 18

ఉ. పొండునరేంద్రనందనుల - బాంధవపుత్రయుతంబు గాఁగ ను
ద్దండత నే వధింతు నని - దర్ప మెల్లర్పఁగఁ గౌరవాధిసా
ధుండు వినంగఁ బల్కితిని - దుద్దమదోర్బలు లమ్మహాత్మకుల్
గండున బెట్టు పైఁ బడుట - కార్యము గాదు దలంచి చూడఁగన్. 19

క ఆరవాయి గొనక బెట్టుగఁ, బరిగొని యక్కడిదిమగల - పై నడరుట యు
ద్ధరగతి నగ్నిజ్వాలో, త్కరముపయిఁ మీడుత యులుకు - కరణియ కాదే. 20

వ. పాండవులం బరిమార్చుపని నేడ చేయక మఱి చేసిన రారాజు నిర్గతిప్రాణుండైన
నాకెలసం బెవ్వరి కక్కాడు చక్కటివోడిబఱంబున నబ్బలుమగల గెలువరాదని
యిట్లుగూడునాచిత్తంబుచింతాపరంపర వాయ నీపక్షివిచేష్టితంబు లోచనగోచ
రం బయ్యె. పగతురఁ దెగటార్చునెడ నన్యాయం బనక యుపాయం బెయ్యది
దొరకొనిన దాన నుత్సహింపవలయుట శాస్త్రసిద్ధంబ కాదే యె ట్లనిన 21

తే. ఎత్తినప్పుడు విడియుచో - నిఱకటంపుఁ, దెరువునందు నడపు నెడి - తిరుగఁబడి
యట్టియెడ నిద్రవోయెడు-ననసరమున, శాత్రువుల బెట్టు పైఁబడి-చంపవలయు

వ. అనునీతివాక్యంబులు విందు. అంగీకృత్యత్రధర్మం డగువానికి నిట్టివి కర్తవ్యంబులు
అట్లుగాక పాండవేయులు పితామహగురు లైనభీష్మద్రోణులు దెగటార్చునెడం
జక్కటిగల తెఱఁగున సంగరంబు చేసిరె. అంగరాజును రారాజును బరిమార్చినభం
గులఁ దలంపం గూడునె కావునఁ గల్గిపోపాయు లగుకొంతేయుల నిద్రాసమయం
బున గొబ్బున నిగ్రహించుట నీతియ కాని నింద్యంబుగా దని నిశ్చయించె 23

32. అశ్వత్థామ కృపకృతవర్తలం గలసి దుర్యోధనుం గనుంగొనుట.

(సౌప్తికపర్వము. ఆ. I.)

వ. అప్పుడు జగంబులు గొని కాలినకాలాగ్నియుంబోలె బాండవశిబిరంబు నిరవ
శేషంబుగా సమయించి శమించి చాపచార్యనందనుండు మేనెత్తుట జొత్తిల్లి
మోహంధ్యంతోఁ గలసి యునికింజేసి సాంద్రతరరక్తసిక్తంబు లైనబాహుఖడ్గంబు
లేక ద్రవ్యంబుచందంబు నొంద మరల తాను బ్రవేశించుతటి నెట్లుండె నట్ల నిశ్చ
బ్దం బైనయవ్వడిదల వెడలుచుండఁ దలతెల వేగె. ఇట్లు ప్రతివ నెఱపి కృపకృత
వర్తలపాలికిం జను దెంచి నారలతో నిట్లనియె 1

సీ. సకలపాంచాలురు - సమసిరి పాంచాలి, కొడుకు లందఱు జము - కడకుఁ జనిరి
చేదిహత్యప్రభ - ద్రాదిబలంబులు, నిరవశేషంబుగా - నేలఁ గలిసె
మాటలు పె క్కేల - మానిసి గుఱ్ఱ మే, నుం గనుపేర్చెల్ల - ద్రుంగె బాండు
భూవరనందను - లేపురుఁ గృష్ణుఁడు, సాత్యకియును నెందుఁ - జనికొ కాని
తండ్రియును నేలినాతఁడు - దైన్యపడిన, దాని కరులపై వచ్చి యీ - కానువరము
గాంచిమీరలు పెనుబ్రావు-గాఁగ వీడు, చిటియుటకు నెందగువంత పలుపఁగంటి.

వ. అని చెప్పిన వినుచు మున్ను రాక్షసావేశంబునంజేసి నీచవరాక్రమంబు లాచరించి
దనంతరంబు తెలిసి యారథికవరులు వగం బొగులుచున్నవారు గావున నగ్గురునం
దచు నగ్గింపం దలంపక యూరకుండి తమమనోవికృతి యతం డెఱుంగక మున్న
తలలు వంచికొని తగుతెఱంగునఁ బొగడిన నతండు 3

తే. పాండుతనయులు నాచేతఁ-బట్టునడుట, తెగుట గలిగిన ననుఁగొంత పొగడఁదగును
జలముమై రిత్తవాండ్రను - జంపుటరయ, మీరు గొనియాడునంతటి - పొరుషంబె 4

వ. అనిన విని వారలు ధృష్టద్యుమ్నప్రముఖపాంచాలురను బ్రతివింధ్యాదిద్రౌపదే
యులను బేరుకొని వారివారిబలంబులను మాత్స్యనీక ప్రభృతినైన్యంబులను
నొక్కరూపేయఁ ద్రిక్కకుండ నొక్కరుండఁబ రెండుజాములలో నేలం గలిపితి
కరం బచ్చెరువు గాదె యని యతనిం గొగిలించుకొనిరి. . . అట్లు కృపకృతవర్తలచేత
42*

సంభావితం డై కుంభసంభవసంభవుండు వారలతో మన మింక మనుజుపతికడకుఁ
దడకుక పో వలయుఁ బుణ్యంబున మనము వోవునంతకుం బ్రాణంబులు గలిగి
యుండేనేని యిత్రైఱం గెటింగిత మనుటయు వార లట్లు కాక యని యచ్చోటు
గదలి యమ్మవ్వరును భూవల్లభసల్లాపకుతూహలంబున రమంబునం జనుదెంచి. 5

తే. రక్తసంసిక్తమైనధ - రాతలమున, నార్తిఁ బొరలుచు నూర్పు లం - దంద సంద
డింప జీవంబు వెడల నుం-కింపఁ జేప్ప. లాయ్య నొయ్యనయడఁగంగ-నున్న యధిపు.

మహాస్రగ్ధర. కని శోకం బాత్తలం ద-గ్గలముగ రథముల్-గ్రక్కనఁ డిగ్గి భూమిఁ
ధనువుల్ వో వైచి బాహ్ని - ధ్రుము మోదువున - క్రంబులఁవిప్రలాపం
బును దైన్యం బావహిల్లం - బొరలుచుఁ బొరి నా - భూవిభుఁ కాంతదృష్టిం
గనుఁగొంచుం జేరి తే లం - గముపయి నిడుచుం - గొంగిటం జేర్చికొంచున్. 7

చ. పురపురఁ బొక్కి యాచృపతి - పుంగవుచుట్టును నుండి యక్కటా
ధరణి సమస్తముఁ భవదు - దారమహాజ్ఞకు లోను నేసి యి
ప్పురుసున నీవు దీనతకు భాజన మైతి విధాత కెందు గు
మ్మర మగుకార్యముం గలదె - కారపనాయక మ మ్రెఱుంగుదే 8

క. అన నప్పలుకులు వెడవెడ, విని యావిభుఁ డల్లఁ గన్ను - విచ్చిన వదనం
బునఁ నొడ్చి నిలిపి కలశజ, తనయుం డి ట్లనియె గద్గ - దగళుం డగుచున్. 9

చ. అమితబలంబు దర్పమును - నద్భుతధీరతయుఁ గదాపరి
శ్రమముఁ బొగడ్త కెక్కునినుఁ - జక్క నెదుర్చుట గాక పోర రం
ధ్రము గని యొక్కఁ డుద్ధతి గ - దం దెగటార్చుట గల్గె నట్టె యిం
క మగల కెట్టివారలకుఁ - గల్గ దపాయము వైవ మల్లినన్. 10

చ దురమునఁ బెంపుఁ జేవయును - దుర్గమలీల వెలంగుచుండె సు
స్థిరత శమంతపంచకవి - శిష్టతలంబునఁ బోరి సద్గతిఁ
బొర నెదు నీకు నై వగవు - పుట్టదు బంధులు రాజు దేవులుం
దిరియుదు రింక వారి దగు - దీనత శోర్యక యుమ్మలించెదన్. 11

ఉ. నీరి యనారతంబుఁ దన - శిష్యులలోపల నెల్ల నిన్ను దు
ర్వారపరాక్రమాఘ్నఁ డని - వర్ణన నేయుట గలి చేసి యా
మారుతికిఁ జయం బొసఁగె - మాలవిధాతృఁడు వానిగెల్వశో
తేరికి సప్తతం బగునె - యట్టిది దీనసు బెంపు గల్గునె. 12

- చ. కురువర నీమగంటిమియుఁ - గోల్తలయుఁ బలముం జలంబుదు
స్తరగతిఁ బేర్చి భీమునకుఁ - జావక పోవఁగ రానియట్టి దై
నరు బెదరించి కేశవును - నంబు గలంచి యధర్వపుత్రికిం
జోరుఁ డని పంచె దీని దివి - జాల్ గని రిం కిట వేయు నేటికిన్. 13
- ఉ. ధర్మము మాని యూరులు గ - దం బొడి సేసినయంతఁ బోక దు
ష్కర్మఁడు వాయుజాం డెడమ - కాల శిరం బటు దన్నెఁ జూచి యా
ధర్మశుతుండు శాస్త్రీ దగ - దానికిఁ జేయఁడ యాతఁ డెప్పునం
తర్తదదుప్పుఁ డీగలుపు - దైవ్యము సేయఁడ కీర్తి మాయదే. 14
- క. కారవనాయక నీదుగ, దారణగౌరవము సకల - ధరణీజనచే
తోరంజన మై నిర్దల, సారయశోధనము నీకు - సంపాదించెన్. 15
- ఎ. అని పలికి తనమానుషంబు తెఱం గూహించి. 16
- చ. కుడువఁగఁ గట్ట బంధులకుఁ గోటివిధంబులఁ బెట్ట జన్మము
ల్నడుప ననేకిధర్మవిధు - లం బొగ డొందఁగఁ జాలునట్టియె
క్కుడుసిరి యిచ్చి పేర్చి నొక - కొంపగ మన్నిననీవు సావగా
నొడ లిటు లోమిలిం గురుకు - లోత్రమ యే నొక సేవకుండనే. 17
- ఎ. అని తన్నుఁ వాన నిందించుకొనుచు మఱియు. 18
- ఉ. న్యాయము దప్పకుండఁగ ర - ణం బొనరించి దివంబు గైకొనం
బోయెద నందు రాఁ దగిన - పుణ్యము సేయుట లేదు గాని మా
చేయు మనంబునుం దనియఁ - జెంపఁగఁబడ్డవిరోధివర్గముఁ
నీయెడ కిం పొన ర్పఁగ గ - ణింపఁగ భాగ్యము గల్గె భూవరా. 19
- ఆ. పుణ్యలోకమునకుఁ-బోయినయప్పుడు, ప్రాణుఁ గాంచి నీకు-ప్రాప్తి యైన
జనవినింద్యచరితుఁ - జంపె గృష్టద్యుమ్ను, ననఘ నీరనూజుఁ-డనుముతోలత. 20
- ఎ. అని నామాలు గా నమస్కరించి కౌగిలించికొనుము. మఱియు వెలయుసల్లాపం
బులు సేయుము. బాష్ణికసోమదత్తభూరిశ్రవస్సేంద్రవప్రముఖభవదీయబాంధవజనం
బులతో నాచేసిన కుశలప్రశ్నంబుగా సంభాషింపుము. అది యట్లుండె. కేయింటి
తెఱం గఱింగించెద. 21
- నీ. అమృతంబునింపు క - ర్ణములకు నొసఁగెడు, మాట లాకర్ణింపు మనుజనాథ
శాస్త్రవశిరంబు - సాప్తికవేళఁ బ్ర, వేళించి నీచుఁ గి - బ్బివమయాత్తుఁ

దొలుత ధృష్టద్యుమ్నఁ - ద్రుంచితిఁ బశుమర, ఇంబుగాఁ దదనంత - రంబ కవిసీ
వానిబంధుల సెల్ల - వరుస గీటడఁగించి, ద్రౌపదీసుతుల నం - దఱను బొదివి
మిడుకమిడుకంగఁజంపియ-ప్పడమియెల్లఁ, దునియపెంటగఁ గరివాజి మనుజుల
సెల్లనఱికితిఁ బాండవు-లేవురును ము, రారియును సాత్యకియును నా-బారిఁబడరు.

ప. అని చెప్పి.

23

ఉ. ఏ మటు పోక శౌరి మది - నేర్పఁ ముగ్ గని డాఁగురించెనో
యేమిటి కెందుఁ బోయియో న - రేంద్ర యెఱుంగను ధర్మదూష్యసం
గ్రామవిధంబులం జయము - గల్గియు వారికి దక్క దయ్యె వా
రే మయిరేమి మాకెలస - మెక్కె నెఱుంగుము మమ్ము మువ్వరన్.

24

ప. అని కలిపికొని పలికి కృపకృతవర్ణనలనుం జూపి.

25

క. వీరిపెనుఁబ్రావు పడసినఁ, గౌరవకులనాథ యేన - కా దరయంగాఁ
జీరికిఁ బోవనివారును, వైరుల సమయంగాఁ జేయ - వలఁతుల కాఁ.

26

ప. అనిన నమ్మాటలు మనగ్గిప్రియంబు లై నాలుకికు లా విచ్చిన నాభూనరుం డమ్మ
హీనురవరున కిట్లనియె.

27

క. నీవును నీయోధవరులు, నావైరులఁ బఱచినంత - యాచార్యుండున్
దేవప్రతుండుఁ బఱచిరె, భావింపఁగ దుష్కరింపుఁ - బని యిది యనఘా.

28

ఆ. కర్ణ మనము పెద్ద - గాఁ గొనియాడుదు, మతనికంటె శల్యుఁ - డధికుఁ డింను
రతఁడు నతఁడు నిట్టి-యాక్రమంబున నాకుఁ, బ్రియమునేయఁబాలి-రేమహత్తి.

29

ప. అని యమ్మవ్వరి మొగంబులు గలయం గనుంగొని మీరు కృతకృత్యులరు సుఖు
ల రై యుండుండు పునర్దర్శనంబు త్రిదివంబున నయ్యెడుఁ గాక వగలు మాని పాం
డని పల్కి ప్రాణంబులు విడిచిన వార లవ్వసుమతీపతిఁ గొంగిలించుకొని వలగొని
వచ్చి మరలి మరలి చూచుచు నరదంబు లెక్క యరిగిరి.

30

౩౩. ధర్మరాజు దమ్ములతోడ ధృతరాష్ట్రనొద్దకుఁబోవుట.

(స్తోపర్వము ఆ. I.)

౧ అజాతశత్రుండు గురునందను శిరోరత్నంబు దెచ్చియిచ్చి యట్లు పాంచాలి నూ
రార్చి యున్నంతి నటవోయిన జనంబులవలన వైచిత్రవీర్యుండు పోలిగలనికి వచ్చు
చున్నవాఁ డని విని తదభిగమనోస్తుఖుం డై. 1

తే తినయు లందఱుఁ బోలియుట-వినినయడెలు, మానసంబు దహింప న-మృనుజవిభుండు
వోగుచును వచ్చె ననుగిల-పోతఁజేసి, యుల్లమక్కిటికమున జొ-త్తిల్లుచుండ. 2

౩. ఎదనమున విన్నదనముం, గదురంగ హరిఁ జూచి రాజుఁ - గాన వెలయు నా
కది యెట్లు నుడుగ వచ్చునె, కదలం డని పలికి చనియె - గలనివలనికిన్. 3

ద్రుతవిలంబితప్పత్తిము. చినఁగ నాఁడు - సాత్యకి వాయునం

దనుడు గాండివి - దమ్ములు నూరెలం

జనిగ ద్రౌపది - సంభృతోక యై

చనియెఁ జాట్టపుఁ - జానలు సుట్టి రాన్. 4

౪ ఇట్లు మాన్యపాంచాలభామలు నగిగిరి. తొలునాడు దుర్యోధనుండు మన్నించు
మానవతులం గరినగంబునకుం గొని చని యారాత్రి యందు నిలిచి ధృతరాష్ట్రం
బొడగానక రేపకడి మగిడి వచ్చి యున్నయుయుత్సండును సమ్మానపఠితోన
చనియె. అట్లు ధర్మసూనుండు సని సమరతలంబు దటియునంతకు నయ్యెడకు నాంచి
కేయుండు సనుడెంచె. అతినిముందటివలనివనితాజనంబు లక్కాంతేయాగ్రజాంగనుం
గొని కరంబు లెత్తి యేడ్చుచు నెదుర్కొని. 5

సీ. ధర్మవేదిత్వ మీ - ధరణీశ్వరునకు నె, క్కిడియది కృప యెందుఁ - గలదు తలఁపఁ
దండ్రుల మామలఁ - దాతలఁ గొడుకులఁ, దోడఁబుట్టువులను ద్రుంచివైచెఁ
గ్రూరతమెఱయంగ - గురుజనంబులఁ గూల్చె, సఖులసంబంధులఁ - జంపె నదయుఁ
డని పల్కుదురు కొందఁ అప్పార్థుఁజేరి గాం గేయునిద్రోవనిఁ - గడయఁ బొదువఁ
బనుప నెట్లు నేర్చి-తని పల్కుదురు గొందఁ, అకట సింధురాజు-ననుజమగనిఁ
దునిమి లేటిరాజ్య-మని పల్కుదురు గొందఁ, అతఁడు మోము వాంచి యరుగుచుండ.

వ. మఱియుం గొందఱు.

7

క. ఇందఱఁ జంపితి నని యు, బృం దీఱద ద్రుపదతనయ - పట్టుల నభిమ
' న్యుం దెగటార్చితి మఱుదుల, నందఱు మ్రొంగితి విభూతి - యన నీ కెదీ.

8

వ. అని పలుకుదురు. ఇట్లు బహుప్రకారంబులం బలుకు చుండఁ బలుకు వెలువరింపక
పుత్రశోకార్దుఁ డగునప్పాండురాజపుత్రుండు పుత్రశోకార్తిం బొగులువిచిత్రవీర్య
పుత్రుకడకుం జని తల్పార్చ్యవర్ణులచేత నావేదితుం డగుచు నాభూషణభు పాదం
బులకుం బ్రణతుం డగుటయు.

9

శుద్ధవిరాటివృత్తము. ఉల్లం బప్రియ - మొందఁ గ్రొత్త సం

ధిల్లన్ నెవ్వగ - దీనవత్తుఁ డై

యొల్లంబోవుచు - నున్నె నవ్వభుం

డల్లం గొంగిట - నాన్యపాలకున్.

10

వ ఇవ్వధంబున నాలింగనంబు నేసి సాంత్వనచనంబుల నుపచరించె. తిషనంతరంబ
భీమార్జుననకులసహదేవులు సేరిన సతనియొద్దివారు వారిం బేరు వేరె నెఱింగించిన.

తే. భీముఁ డనుమాట విని యతి-భీమ మైన, యలుక యనువహ్ని యవ్వీరుఁ డనువనంబు
దరికొనంగ నుంకింప న - ధర్మవిధికి, నాయితం బగునయ్యాంబి - కేయుఁ జూచి

12

క. మన సెఱిగి హృషీకేశుండు, దనమనమున నిద్దురాత్ము - తలఁ పొప్ప దిసీ
యనుచుం బవనజు నద్దెసఁ, జన కుండఁగఁ బట్టి వీత - సంక్రమలీలన్.

13

ఁ. ధృతరాష్ట్రం డిట్టివాఁడు గాఁ గలవాఁ డని తొల్లి యెఱింగి త్రికాలవేది యైన
కృష్ణుం డయోమయంబుగా భీమప్రతిరూపంబు సేయించి సంగ్రహించి నిగూఢ
ప్రకారంబునం దత్ప్రదేశంబునకుఁ దెప్పించినవాఁడు గావున గ్రక్కున నయ్యిసుప
రూ పజ్జగతిశ్వరుం జేరె నిలిపె. నిలిపిన నది భీమసేనుండ కాఁ దలంచి.

14

క. శోపం బుత్కట మై యా, రూపము నిరుగేలఁ బట్టి - రూఢత ఘోరా
టోపం బెనక మెసఁగ నా, భూపతి వెసఁ గొంగిలించి-పాలు పఱ విఱిచెన్.

15

లయవిభాతి. పెరుంగఁగ నిజాంగములు - సరభసపరిస్ఫురణ

మరుదుగ జనావలులు - నిరుపమవిధం బి

న్నరపతిబలం బనఁగఁ - గరయుగము తోలవియ

నురము సదియం బెలుచఁ - దొరుంగఁగఁ బొరిన్ నె

త్తురులు ముఖరంధ్రములఁ - బరవిశత మానసము

బొరయుటకుఁ జొచ్చియును - సరి గొనఁగఁ గంటిక

వరసుతున కిప్పు డను - పరమపదవిక మగుడు

గురున్యపతి యాప్రతిమఁ - బొరి నిటులు పుచ్చెన్.

16

ఎ. ఇత్తైఱింగున దశసహస్రసామజసమానబలుం డగునయ్యంధన్యపతి గంధవహనందన
ప్రతిరూపంబు భగ్నంబు నేసి పెంపున నెడఁద నిర్భరహర్షంబు నొందియు మెఱ
మెచ్చున కై భీమునిం బేర్కొని హాహాకారంబు లెసంగ తోదనంబు నేసినఁ జిలు
నవునం దనవదనకమలం బొప్పం గమలనాభుం డతని కి ట్లనియె.

17

లే. అడల నేటికి నీచేతఁబడఁడు భీము, డివును భంజింపఁబడినది - యినుపరూపు
వినుము నీకోప మెఱిగియ వెనుక కతని, దిగిచి యేను నీముందట-దీనినిడితి.

18

క. బలమున నీతో దొరయఁగ, నిల నెవ్వఁడు గలఁడు నీమ - హితభుజశాఖ
తలఁపఁగ బ్రళయాంతకుదం, స్త్రులు నీనిం దగిలి వెళమె - చా కుండంగన్.

19

ప. కావున.

20

ఉపేంద్రప్రస్రాప్తము మరుత్తనూజం బొరి - మాల్పఁ జూచుం

బరిస్ఫురల్గోపని - బద్ధుఁడై యి

ధరావిభుం డు చిది - తెల్ల నే సుం

స్తరించి యీకోపు న - మర్చికొంటిన్.

21

లే తనయతోకాతురుండ వై - ధర్మ మెడలి, యనిలసుతుఁ డెగటార్చుద - నని తలంచి
తట్టిపని నీదుచే నేల - యగు విధాత్రి, లీలఁ బరికింప నేరక - బేల వైతి.

22

ప. అదియునుం గాక.

23

క. విను మొకని నేల భవదను, జానిపుత్రుల నెల్లఁ జంపఁ - జొప్పడినను నీ

తనయులు మగుడఁగ వత్తురె, యనయము పాపంబు నేసి - తాఱడిబోవన్.

24

స్వగీర్ణప్రస్రాప్తము. ఏము నీపుత్రుచే - నెన్నియేక భంగులక

వేమఱుం బాటు నీ - వెంట భావించుచుక

సామసుంపాది వై - నైపు మాతప్పలక

ధీమహత్త్వంబు సం - ధిల్లు నీ కిష్టెయిన్.

25

ప. అని చెప్పె. అప్పుడు ధృతరాష్ట్రపరిచారకు లతనియనయవంబులరుధిరంబు ప్రత్యేక
నంబున నపనయింపం దలంచి జలంబులు దెచ్చి యెఱింగించిన నజ్జనపతి యప్పుని
యాచరించె. అప్పుండరికాతుండు వెండియు నవ్విధున కి ట్లనియె.

26

- సీ. జగత్తీశ వేదముల్ - సదివితి శాస్త్రముల్, వింటి వర్తిల్లితి - వృద్ధగోష్ఠి
 నఖిలపురాణప - ర్యాల్లాచనము నేసి, తెల్లధర్మంబులు - నెఱుంగు దిట్లు
 నీతప్ప దల-పక - నెవ్వగఁ బొందెడు, కనలేద వేను శం - తనుసుతుండు
 గురుఁడునువిదురుండుఁ - గూర్కొనికూర్కొని, చెవులఁ బోయమె సవి-శేష కార్య
 వచనములు సంజయుఁడు పెక్కు - వరుస లుభయ
 బలవిధంబులు దెలియఁగఁ - బలుకఁ డెట్లు
 నీకు నాబుద్ధు లన్నియు - నెవ్వనమునఁ
 జేర్చఁ బోలవ యిం కేమి - నేయ వచ్చు. 27
- క. భీమార్జునులరాసము, ద్వామత్వం బెఱిగి యెఱిగి - తగునే తొడరం
 గా ముచుకల కవ్వీరుల, నే మనఁ గల దింక నేల - యీచందంబుల్. 28
- క. తనమేలుఁ గీడుఁ దా మదిఁ, గనుచు హితులు నెప్పుబుద్ధిఁ - గైకొని శుభముం
 గొనకొని నడపుపతికి వ, చ్చునె పశ్చాత్తాప మెట్టి - చోట నరేంద్రా. 29
- ప్రహవృత్తము నీయుల్లం బొక - నియతిం గార్యం
 బాయత్తంబుగ - ననుసంధింపం
 జేయం జాలవు - చెడుతెయ్యం బోఁ
 బాయంద్రోపపు - బలిమిం బుత్రున్. 30
- తే. ద్యూతమున గెల్పునెవమున-నుటికి పు య్య, కాంతఁ దల వట్టికొని సభా-భ్యంతరమున
 కీడ్చి నలువ లాలుచుటయు-నెఱిగినుతులఁ, జంపె నని భీముఁ జంపఁ ద-లంపనగునె
 వ. నీయనినీతియుం గొడుగులదుశ్చరిత్రంబును దలంచి శోకశోషంబులు విడిచి కాం
 తుండ వై యుండు మనిన నుపేంద్రునకు నన్నరేంద్రుం డి ట్లనియె. 32
- జలధరవృత్తము. నీపలు కెల్ల నిక్కమ య - నింద్యగుణా
 యీపురుషార్థహాని సుతు - లీల్లుటకుం
 దాపముఁ బొంది తాల్చి దిగఁ - ద్రావి మహా
 శోపుండ నైనఁ బాటిలెఁ ద - గుం గినియన్. 33
- క. తెలిసితి నీమాటలఁ బు, త్రులదెస నెవ్వగల నెల్లఁ - దొఱిగి యనుజపు
 త్రుల నాకుఁ బ్రియ మొనర్పం, గలవారుగ నడచువాడఁ - గంసారాతీ. 34
- వ. అనుటయు నవ్వుహాత్తుండు భీమార్జుననికులసహదేవులం గానిపించినఁ గ్రమంబున
 నవ్వునవపతి వారలం గొఱిలించుకొని దీవించె. 35

34. గాంధారి దుర్యోధనుని కళాబరము చూచి విలపించుట.

(స్తోత్రము. ఆ. II.)

- క.దుర్యోధ, ధనునికళాబరము దృగ్గ - తం బగుటయు న
వ్వనిత యిలఁ ద్రాల్గె నతికిన, యనఁటిక్రియన్ మూర్ఛ జిత్త - మవశం బైనన్. 1
- వ. ఇట్లు మూర్ఛిల్లి కొండొకనేపునకుం వెలిసి గాంధారి పరిచారిక లాఁదికొనిపోవ
నప్పుత్రిశవంబుకడకుఁ బోయి. 2
- తరల. విపులవత్సముమీఁద నశ్రులు - వెల్లిగొల్పుచు వ్రాలి యో
న్యపతికుంజర కారవేశ్వర - నేల నిష్ఠైయి నీయుదా
త్తపుశరీరముఁ బొందఁ బాడియె - తల్లి వచ్చిన భక్తితో
నువహంపఁ లాఁతి వై యిటు - లూర కుండుట యుక్తమే. 3
- వ. అని మఱియు ననేకప్రకారంబులం బలవించుచు హాహాకారంబు లెసంగ రోద
నంబు చేసి యాసుబలనందన తనసమీపంబునకుఁ జనుదెంచియున్నయుఁజేంద్రున
కి ట్లనియె. 4
- మంగళమహాస్తోత్రము.
- ఈతఁడు రణంబునకు - నెత్తి చనుచుండియును - నెంతయును భక్తిఁ గని నాకుం
బ్రీతియెసఁగం బలికి - ప్రేమ మొలయం బొగడి - పెద్దయు విసీతినిరతుం డై
చేతులు మొగిడ్చి జయ - సిద్ధియుఁగ దీవన వి - శిష్టదయ ని మ్మనిన ధర్మం
చేతల ననూన మగు - నిద్ధజయ చూలకు - నె ట్లయిన సిద్ధ మగు నంటిన్. 5
- వ. ఇ ట్లన నేల యంటేని
- చూనినీపుత్రము. సాదమునప్పుడు సర్వజనంబులు - చూచి భయంపడి యిప్పుని యి
ప్రేదిని నేనలకుం గురుకొటికి - మృత్యువు 'గాని నిజం బలఁతిం
నో దని యాడెర యప్రైయి నాదగు - బుద్ధికిఁ దోచినసత్యము దా
మోదగ పాటిలదే కొడు కంచుఁ బ్రి - యోక్తులు ఎల్లినఁ బెంపు నెడున్. 7
- వ. వినుము దీవనకుం జొరక చుధ్యువుమాట లాగుటయ కాదు మఱి నే నప్పుడతని
తోడ. 8

- తే ఆహవంబునయందు నీ-వోహటించి, పోవ సడి వచ్చు సడికంఠె-జావు మేలు
శస్త్రశీవిక బరలోక - సౌఖ్య మనుభ, వింపు మమరత్వసంపద - వెలయు మంటి. 9
- క. అని చెప్పి యుంటి నాచె, ప్పినయట్టులు నేసి యితఁడు - పేరును బెంపుం
గని యుండఁగ ని ట్లడలున, మునుఁగు టరయఁ గడుపుశోక - మున పెంపునుమి. 10
- ఆ అవిమద్ది యితని - కై వగ పేటికిఁ, బుష్కలలోకమునకుఁ - బోయె ననుచు
నుండ నోపెనేని - యుల్లంబు ధృతరాష్ట్ర, దిక్కులేమిఁ దలఁచి - పొక్కు కున్నె. 11
- వ అని వెండియు. 12
- సరసిజవృత్తము. శ్రీరమ్యత్వం బారఁగఁ బెం పూ-ర్ణితముగ మణివిర-చితమకుటములుం
దారుం జూడఁ సారవిభూతిఁ - ధరణిపు లనిమిష - ధవనిభు లగుచుఁ
భూరిప్రీతిఁ నూరెఁ గొల్వఁ - భవనవినుత మగు - పాలుపు వెలయ ము
న్నీరా జుండుఁ దారుణదైవం - బిటు వఱచునె తుది - నితనిఁ గటకటా. 13
- తే. కనకబహురత్నమయపీఠ - మున మృగాత్ము, లాలవట్టంబు లిడఁ జెలు - వమరునట్టి
కారవేంద్రుండు పెనునేలఁ-గంకపక్ష, పవనహతుఁ డయ్యెఁ జూచితె-పద్మనాభ
క ఈరాజు భీమసేనును, దాశోగ్రపరాక్రమమున - ధరణి నొఱగి దు
ర్వారమదవారణము కం, తీరవమువిహారమునఁ బ - డినగతిఁ బొలిచెన్ 15
- క. విదురుఁడఁ దంద్రియుఁ దనకుం, బదివేలవిధములఁ జెప్పఁ - బాటింపఁడు దు
ర్దదమునఁ దగియెడుబుద్ధులు, విధి మాఁడినమర్త్యుఁ డేల-విను నుచితోక్తుల్. 16
- క పదునొకఁడయ్యెహిణు లే, పొదవఁగ నలిఁ గొలువ నొప్ప - నుర్వీశ్వరుఁడే
తుది నిప్పరివారుం డై, గడఁ జేకొని యెంటి పోరి - కలనం బడియెన్ 17
- తే. ధరణిగజఘోటకములొప్ప-ధార్తరాష్ట్ర, లెల్లఁ బాలుపారఁగాఁగంటి-నిప్ప డవి వి
నాశ మొందినఁ బాడఱి-నలిననాభ. యది పరాధీనముగఁ జూచు నట్టి దయ్యె 18
- వ. అని దుర్యోధనవల్లభ నిరీక్షించి మాధవు సుద్దేశించి యి ట్లనియె. 19
- ఆ. కొడుకుచావుకంటె - గోడలియడలునఁ, బెరింగి శోకవహ్ని - దరికొనంగ
నంతరంగ మిప్ప - డగ్గల మెరియంగఁ, దొడఁగ దీని కేది - తుది యుపేంద్ర. 20
- సీ చూడు మిచ్చుద్దియ నుతుఁ జూచి వదన మ, ల్లార్చుచుఁ బ్రాణేశు-నాననంబు
మై జూడ్చి యడరించి - పాణితలంబున, నందంద నెత్తుగ - మడిచికొనుచు
మరలఁ బుత్రునిదెస - కరిగినమనసు పే, రడలున మునుఁగంగ - నలనిచెన్ను
మోమునఁ దనమోము - మోపిమూర్ఛిల్లుచుఁ, దెలిసి వల్లభునుఁ - ఘలము గ్రుచ్చు

నుడుకుఁగ న్నిరదడియంగ-నొలుగుచునువి, చేష్టయైయూరకుండుచుఁ-జెలులతోడఁ
దిరిగి పొగులంగ వేనలి - విరియ మేన, నవులఁ దిరుగుచు నున్నది-యక్క-టకట. 21

వ. అని వెండియు.

22

సీ. ఈసుమధ్యమ యిచ్చ - హీశ్వరుబాహుత, లంబున లలితోప - లాలనంబు
నొంది రాగిల్లెడు - నుల్లంబుతో నుండు, నింకిట నిచ్చుగ్ధ - నెట్లు నూడ
వచ్చుఁ గనుంగొన - వశముగా దిది యిట్టి, కొడుకును మనుమండుఁ - బుడమినిట్లు
పడియుండఁ జూచెడు - పాపజాతికి నివ్వ, డవియక నిగ్గడి - యైనయనుప
గుండియకుఁ జేటు పా టింకఁ-బుండరిక, నయన యెన్నఁడులేమి ని-ర్ణయముగాదె
యింత కోర్చుడునట్టివా-రెన్నఁడేని. యుర్వి నెందేని గలుగుదు-రొక్కొయ్యెరులు.

క. జననియు భార్యయు నేమై, న నేమి వేదములు బొంతు - నకుఁ జొరమి నిజం
బని పుణ్యలోక మగు నని, తనకార్యము సూచె నిట్లు - తగునె యితనికిన్. 24

వ. అని యనేకభంగుల విలాపంబు సేసి తక్కిటితనయులదన నాలోకించి విష్ణు దేవు
నితో ని ట్లనియె. 25

భాస్కరవిలసిలివృత్తము. కారవస్యపతితనూజశతంబుం - గంట పవనసుతుపటుభుజలీలా
ఘోరతఁ దడబడ మేదినిమీఁదం - గూలె విటముఘకిరచరణత్వం
చేరి కయినఁ గనుఁగొన్న విషాదం - బెంతయు మది నొలయఁగఁ బ్రియకాంతల్
చేరి విలపనము దద్దయు నార్థిం - జేయఁగ నునికి వనట తిరిఁ బెట్టన్. 26

తే. సందనార్ద్రకుట్టిమములఁ - జరణతలము, లొందుటకు నేవగించున - య్యవిదలిపుడు
నెత్తురుల రేపమెక్కిన-నీలఁ బొరలు, చున్నవా రేమి నెప్పుడు - నుడుకుపేర్చి. 27

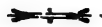
కి. బాలలుఁ దరుణులుఁ బ్రౌఢులుఁ, మూలెడువికలాంగకముల - లో డెందములక
వాలినవిరహానలముల, పా లై నందురెద రొక్క - భంగిన యకిటా. 28

క. బలదర్పధైర్యశోభో, జ్వలు లగుధృతరాష్ట్రసుతుల - సతులకు ని ట్లా
కులతమయి వనట పెల్లునఁ, దలరవలసె దిక్కు మాలి - దైవముచెయిదిన్. 29

క. నిజభూషణాతపత్ర, ధ్వజకంకిటఖండవేష్టి - తము లైనకురు
వ్రజగాత్రశకలములు వా, రిజనాభ కనుంగొనంగ - రెట్టించె ఎఱల్. 30

క. జననియుఁ దిండియుఁ దొలుబా, మునఁ జేసినపాపకర్త - మునఁ గాక గుర్రా
ధనుఁడు మొద లయినసూర్యుర, ననఘుండు ధర్మజుఁడు నామ - మడఁపఁగఁ దగునే.

35. గాంధారి శ్రీకృష్ణునకు శాపంబిచ్చుట.

(స్త్రీపర్వము. అ. II.)

ఎ. అని పనికి పశ్చాత్తాపదుగ్గిఖంబుపెట్టున నొల్లంబోయి తెలిసి చిత్తస్థాయి యైన
పుత్రశోకం బడరి యలతి గానియలతఁ బెట్టి మార కుండి యక్కాగవరాజపత్ని
పద్మనాభుడెసఁ గనుంగొని కోపాద్దీపిత యై. 1

నీ. ధృతరాష్ట్రపాండుభూ - పతులకుమారులు తమలోన నీసున - సమరిమునకు
దొడఁగిన నీ ఐడ్డ - పడ వైతి తగు చాలు, మానుసున్ గలిగియు - మాననీయు
వాక్యండు ఎయ్యను - శక్యసమస్తకా, ర్యం డనఁ జేర్కొని - యును నుజేక్ష
చేసితి కురురాజుఁ - జెలుపన తిరిగితి, నిఖిలరాజులఁ దద - నీకమలను
నామ మడఁచి తెల్ల - భూములుఁ బా డయ్యె, నంతివట్టు ఫలము - ననుభవింపు
మే పడంగ నిన్ను - శాపానలజ్వాళ, దగ్ధమూర్తిఁ జేయు - దాన వినుము. 2

నీ. పూని పాతివ్రత్య - పుణ్యఫలంబున, సంపాదితం బైన - సారతపము
బలిమి సాధనముగాఁ - బలికెద నుత్తమ, జ్ఞాతులఁ దమలోన - సంగరమునఁ
బాలియఁ జేసితి గానఁ - బాలియుదు రన్యోన్య, ఘాతుకు లై భవ - జ్ఞాతిజనులు
నీవును దప్పక - నేఁ డాదిగా ముప్ప, దా అగునేఁ డైన - యద్దినమున
నరయ ది క్షైవ్యరును లేని - యగ్గలంపుఁ, గుత్సితంపుఁ దఱంగునఁ - గూలువాడ
విట్లు మీపథూజనములు - నేడ్చువారు, పతుల సుతులను బంధులఁ - బనవి పనవి.

క. అని ఘోరంబుగఁ బలికిన, విని విపులమనస్కుఁ డైన - విష్ణుండు చిటున
వ్యవ నానన మొప్పఁగ న, వ్యనితకు ని ట్లనియె గౌర - వస్తుత్యముగన్. 4

తే. మున్న కాదె యాదవులకు - మునివరేణ్య, కలితదారుణశాపంబు - గలదు నీకు
నేల చర్చితచర్వణ - మిట్లు నేయ, దీన నీ వేమి త్రవ్వెతి - దానిఁ జెవును. 5

క. యదువంశజాతులకుఁ ద, ప్పదు నాశము వారి గురలుఁ - బరిమార్చగ లే
రది కారణంబు గాఁగఁ దె, గుదు రొండొరుచేత రణము - ఘోరత్యమునన్. 6

తే. అనిసపలుకులు విని పాండు - తనయులెదలు, వెఱపుపెంపునఁ గంపింప-విహ్వలించి
ఁజూత్తజీవితముల దెస - నాస లవుడు, ఎదల విడిచిరి కారవ - వంశవర్య. 7

ప. ఇట్లు పలికినయచ్యుతుం ఁద్దేవి సుద్దేశించి లేవవ్వా మృతు లైనసకలబంధుమిత్రు
లకు నగ్ని కార్యంబులు సేయింప వలయు నని వెండియు. 8

సీ వినుము గాంధారి నీ-తనయుండు చేయుదు, ర్జయము లెఱుంగవె-నాకు నీకు
శాంతనవునకు నా-చార్యునకును బాణ్ణి, కునకుఁ దండ్రికి మాన్వఁ-గొలఁది గాని
దుర్జానమున నట్లు - దొడరి యిట్లయ్యె మీ, యపరాధమున వచ్చి - నట్టికీడు
నకు నింతనొవ్వంగ - ననుబల్కఁ-దగునె యు, మృలికింబుధృతిబట్టి - మాన్వమింకఁ
జేటునకుఁ జావునకు వగఁ - జెందుననుల

కినుమడింప ద మానస - మున నలంత

రాచకూఁతుండు సుతుల సం - గ్రామనిరత

హృదయు లగువారిఁ గాంచఁ గో - రుదుర కాదె. 9

ప. అని చెవి నూడినట్లు పలికిన విని నిరుత్తరి యై గాంధారి యూరకుండె. 10

36. కుంతి ధర్మజునకుఁ గర్గుండు దన కొడుకగుట దెలుపుట.

(స్త్రీపర్వము. ఆ. II.)

ఎ. అట్టియెడ ధృతరాష్ట్రండు ధర్మనందనుతో నీవు మనమొనలం గలజనులకొలంది
యెఱుంగుదు చచ్చినవారిలెక్క దలం లేని నా కెఱింగింపు మని పల్కిన విను
మెఱుక పడ్డవా రుత్తమజనంబులు దెబ్బదియాఱుకొట్లు నిరుపదివేలును మ్రొక్కడి
మూఁక యిరుపది నాలుగువేలు మున్నూటయిరువండు దెగి రని చెప్పిన నమృతజ
పతి వీ రిందఱు నేగతికిఁ బోదు రనుటయు. 1

తే ఎవ్వ రాత్త దేహములు స - మిథ మైన, యస్త్రపాపి వేలిచిరి వా - రమరలోక
మునకుఁజనినిర్బరాంగనా-జనవిలసితుఁ, దైనయమరేంద్రునకుఁ బూజ్య-లగుగు రధిప.

కి. తిఱచుగ శస్త్రాస్త్రంబులు, నెఱుకులు దూఱినఁ జలించి - నిజధైర్యంబుల్
మఱచి తెరలి చచ్చిరి కొం, దఱు గుహ్యకగతికిఁ బోవఁ - దగుదురు వారల్. 3

క. సమరమున నెత్తెఱంగున, సమసిననుం గీడుతెరువు - చన రుత్తమలో
కమునక పోదురు జనములు, ప్రముదితు లై యంద్రు బుధులు-పౌరవముఖ్య. 4

క. అనిన విని నాథవంతులు, ననాథులును నైనవీరి - కందఱకుఁ గృపా
ధనలోల చేయఁగా వ, చ్చున కాదే యగ్ని కార్య - శోభనముఁ దగిన్. 5

ఎ. అని పలుకుటయు ధర్మనందనుం డిట్లను. ఈయభిలజనంబులు నాహితాగ్నుల యట్ల
యట్లుం గాక వీర లిందఱ కుదకదహనక్రియాకరణయోగ్యులును లేరు మన మేది
కొలఁదిగా నిప్పుని సేయుద మని పలికి తా రజ్ఞాతవాసంబు నిర్వహించి సముచిత
ప్రకారంబున విరాటాదులచేతం బరిజ్ఞాతు లైనసమయంబున సంగతుం దై యది
మొదలుగాఁ జెల్లెడుశాంతికపాప్తికాదిశ్రాతస్తార్త క్రియాకలాపంబులు నడపుచుం
దమయొద్ద నున్నభౌమ్య నాలోకించి విదురుని సంజయుని యుయుత్సనిఁ గనుం
గొని మీరు భరతకులులకుం దక్కు ననాథవంతు లైనవారలకు విధ్యుక్తంబుగా నగ్ని
సంస్కారంబు సేయుం డని పనిచి యత్తెఱంగునకుం దోడుపడుటకై నూతజనం
బులను దత్కాలసమాగతు లైనకరిపురజనంబులోనం దగువారి నిరూపించి మున్న
తెప్పించినచందనాగురుఖండత్రేమపసనకస్తూరికాకుండుమఘృతలైల ప్రభృతు లగువల

యునస్తువు లాధామ్యముఖ్యుల కొప్పించిన వారయ్యవసరంబునం గూడికొనిన బహుబ్రాహ్మణసంఘంబులతోఁ జని దుశ్యోధనదుశ్శాసనకర్తృకల్యాదులకు నభిమన్య ఘటోత్కచవిరాట ధృష్టకేతుప్రముఖులకును దక్కును బేరణుకపడునానాదేశా ధీకులకుం బ్రచురకాష్ఠసంచయంబులను భగ్నరథావయవధ్వజధనుశ్శరకుంతాదలను సాదలు వేర్పించి పితృమేధక్రియలు నడపి చిచ్చునం జొనిపి యనాధవంతు లైన భూకాంతుల ననేక సహస్రసంఖ్యలం బ్రోవులుగాఁ బెట్టించి సమగ్రదారుసము దయంబు లమర్చి యగ్నియిచ్చిరి. అప్పుడు ఋగ్వజాగ్నిపఠనరంబులును సామగాన నాదంబులును రమణీకోదండ్యనులును రోదసీకుహరంబు నిండె. ధూమంబున దిక్కులు పిక్కిటిలై. చేతనభూతింబుల కెల్ల విపులవిపాదం బావహిలై. ఇవ్విధంబు నం దగవు నడపించి.

6

సీ. భూవర కురువంశ - పుంగవుం డగుధర్మ, తనయుండు ధృతరాష్ట్ర - వినయ మొప్పు ము న్నిడుకొని యాఁడు - మొత్తంబుఁ దోడ్కొని, ఎంధుజనంబులు - బలసి రాఁగ నరిగి గంగాస్నాన - మాచరించి తిలోద, కప్రదానము సర్వ - కారవులకు నయ్యాంబికేయుండు - నక్కరుభార్యలు, ననుజాఁజ దానును - నధికనిష్ఠఁ జేసి రతనికడకు - నాసమయంబున, నడిలు నెవ్వనముచ - నడరి క్రమ్ము కన్నునీరు మొగము - గప్పంగఁ జని కుంతి, యెల్లవారు విఁగఁ - నిట్లు లనియె. 7

తరల. వినుము కారవకోటికిం దన - విల్లు పెట్టనికోటగా నని యొనర్చి భవద్బలంబుల - నన్నిటిక. మిము నేవురం దనిపి యంబరచారు లెల్లను - దన్ను మెచ్చి నుతింపఁ బా యనిమహాస్త్రము బల్విడిం దల - ద్రుంపఁ గూలివకర్ణునిన్

8

క. జను లెల్లను రాధేయుం, డనుటను మీరిలును వాని - నట్టులకా నె వ్వనమునఁ దలంతు రటు గా, దనఘ మదీయాత్మజవృం - డాతం డరయన్.

9

ఆ. మీకు నగ్రజాండు - నాకు భాస్కరుదయ, లలితకవచకుండ - లములతోడఁ బుట్టినాడు గానఁ - బోయంగవలయుఁ ది, లోదకంబు లవ్వ-హాన్నతునకు

10

ఎ. అని తదీయజన్మప్రకారంబును దివాకరుప్రసాదభావంబును జెప్పటయు దుస్స హంబు లగునమ్మాటలు చెవులు నూడిన ట్లయినఁ బాండవులు పరమదుర్గిహావే శంబు నొందిరి. అందు భీమాదులు నివ్వెఱ పడి యుండ ధర్మనందనుండు దల్లడిల్లుచుం దల్లితో ని ట్లనియె

11

సీ. అనిలజార్జునుల మా-ర్క్కొన నేర్చి నెవ్వని, యుల్సాహ మూడి సు-యోధనుండు నై దేహపాండ్రాది - వసుధేశు లెవ్వని, కడిమిసాంపున నరి - గాఁపులై

మనదైన్యకోటి యె-వ్వనిభాహువీర్యసం, చద కోడి యంతంత-నొడుగుచుండు
నమ్మతం బొనరించె - నమరుల కెవ్వని, యసమానవివిధది - వ్యాస్తమహిమ
మమ్మ నందఱ నెవ్వని - మహితశక్తి, యెక్కు డై సంగరంబున - జిక్కుపటిచె
నట్టికర్ణుని గొంగున-నగ్ని డాచి, నట్టు లెమ్మెయి డాచి తో-యవ్వు చెపుమ. 12

క. అర్జును డొకరుండు దక్క పు, పార్జితకౌర్యమున నవ్వు - హాభాహుని వి
స్ఫూర్జితరథమున కెదు రై, గర్జిల్లగ రథికు డెందు - గలుగునె జననీ 13

తే. కర్ణుఁ దొలుచూలుగా నేల - కంటి తల్లి, నీదుమంత్రంబు పరమవి - పాదకారి
యయ్యె మాకెల్ల నట్టిమ - హాబలైక, గణ్యు బ్రుంగుడుపొచుట - కాఁగమున 14

తరువోజ. భానుపుత్రునిచావు - బంధుల నెల్ల, బరమసంతాపంబు - పాల్పడి జేసె
మానితబలుఁ డభి - మన్యుండు పోర, మడిసినప్పుడు నిట్టి - మణుకుప నాత్త
నూనదు ద్రౌపదే - యులనాశమునకు, నుడుక దివ్యధమున - నుల్లంబు ద్రుపద
నూనులు ధృతరాష్ట్ర-సుతులును ద్రుంగు, చొప్పున కిమ్మెయి-జొర దడల్ చాల.

ఆ. ఆతఁడు మాకు నన్న-యని మున్న యెఱుంగంగ, గన్న గురుకులంబు-గలగఁబడకి
మనుదు మట్టు లైన-మరుజలోకమునకు, గలుగ దడలు మాకు-గలుగ దడలు. 16

వ అని విలాపంబు నేసి విషాదశిథిలవర్ణంబులతో గోత్రనామంబు లుగ్గడించుచు
నమ్మార్తాండనందనునకుం దిగోదకప్రదానంబు నేసె 17

37. కృష్ణుఁ డు ధర్మజునకు ధర్మములుపదేశింప భీష్ముని నియమించుట.

(శాంతిపర్వము. ఆ. II.)

ప సమధిగోసామ్రాజ్యం దై ధర్మనందనుండు దేశోవిశేషంబున మహాజ్ఞాత్వంబు
నొంది మహీసురుల నాశ్రితజనంబుల నథ్థలం గృతార్థులం గావించి ధృతరాష్ట్ర
గాంధారివిదుగులకు రాజ్యంబు సమర్పించి మీర లింతటికి నొడయుల రేచు మీ
పనిచినపని నేసి పెట్టినయట్లు గుడిచి యుండఁ గలవాడ నని పలికి నిత్యంబును
వారలయనుమతి గొని భవ్యమార్గంబునం బ్రజలం బాలించుచు వారికిం బూర్వప్రకా
రంబుకంటె నతీయిల్ల నెల్లవర్తనంబులు సుప్రీతిం జెల్లించుచు విపశు లైనసతుల
నుచ్చరింపు మోరయ కుండఁ గరుణ నరయుచు గృప యుయత్ను సంజయల
కుం గౌరవామాత్యులకు మన్ననలు సులువుచు గుంతీదేవికి శుశ్రూష యాచరిం
చుచు బాంచాలికి సామనస్యం బాపాదించుచు ధౌమ్యన్య సగౌరవంబుగా
సకిలసంహదంబు నొసంగి విష్ణుఖంబున దేవపితృపూజనంబులు నతిధితిర్నణంబులు
వైదేశికి విప్రార్చనం బుల దీనానాగపాక్షిణంబులం బరమసంతోషం లతో నడపు
చుం గృష్ణు నారాధించుచు సమస్తపౌరజనపదకోటిలమనంబులం బ్ర మోదంబు పరి
పూర్ణం బగునట్లుగా నివ్వగల ను బ్రవర్తలు చుండి యొక్కనాడు రేచికి గృష్ణుని
యన్నమందిరం లనకుం బోయి

1

సీ. మణిహేమపర్వతి - మహితోపవేశను, సురుచిరాధరణవి - స్ఫురితిగాత్రుఁ
గౌస్తుభరత్నవి కాసినిక్షుప్థులు, బీతకాశేయసం - వీరమూర్తి
మేరుతిగీత - మేఘసంకాశు న, క్షుత్రగణాపౌత - గగనసదృశు
మాతసోదితరవి - ద్యోతితోపయగిరి, నిభు రుక్మబద్ధేంద్ర - నీలతుల్య
నమ్మరారిఁ గని కృ - తాంజలి యై భక్తిఁ, జిత్రపుత్రిగరము - జోత్తిఁగ
నంత కంత కాన - నాం బుల మలరంగ, నిట్లు లనియొఁ దియ్య - మెసఁ మెసఁగ 2

తే. కిడపితే రాత్రి కులభసాఖ్యంబుగా మ, నంబు గాఢప్రసన్న మే-యంబుజాక్ష
దైవి యగునీదుబుద్ధిక - తమునఁ గాదె, ధర్మగతి బ్రాధవంబు బాం - దంగఁ గంటి 3

ప. త్రిభువనవ్యాప్తవిక్రముండ వగునీకటాక్షంబునకలిమిం గాదే జగత్త్రయసంభావ
నీయుండ నై వెలింగితి ననుచుం జేరంబోయి.

4

- క. తనయుచితాలాపములకు, మనుజేశ్వర మాధవుండు - మఱుమాట యొకం
డును బుకక భవ్యధ్యా, ననిరూఢత సున్నయపుడు - నరపతి యతనిన్. 5
- వ. నిరూపించి యి ట్లనియె. 6
- సీ. పంచాత్మకం బైన - పవనంబు నిగృహీత, మైనది భవద్విద్రు - యములు మనము
నం దాఁగఁబడ్డవి - యవియును నదియును, బుద్ధియం దొదిగించి - శుద్ధ మైన
నాలవతెరువున - లోలతారహితముల్, గాఁగ నిన్నియును సుం - కలితములుగ
నంచితక్షేత్రజ్ఞ - నందుఁ గూర్చినవాడ. వీపరమధ్యాన - మేమికతన
నొలసెనాకొ లోకములకు నొం-డొక్క వింత, లేక నెప్పుది యున్నది-యే కరంబు
విషయముఁ బొందె నామది - వివేక నర్హ, మేని వినిపింపవే నాకు-నితైఱంగు. 7
- ప అని యిట్లు ధర్మనందనుండు నినాతనిశ్చలదీపప్రకారంబున నున్నయప్పరమపురు
షుం బ్రార్థించి మఱియును. 8
- తే. త్వరము నత్వరమును నీచ-కర్తయును వి, కర్తయును నీవ యాద్యంత-గతులు నీవ
యొక్కఁ డై వెలిగెడువును - హోతృమాభి, ధానవాచ్య విసమ్రవా - త్వల్యకల్య. 9
- ప. ప్రసన్నుండ వగుము నాడెందంబుసంవియుంబు వాయం జేయజే యని విన్నవించినం
బొంచజన్యధరుండు బుద్ధియు మనంబు నింద్రియంబులును గోచరత్వసంప్రాప్తం
బులు గావించి కొంచెవునగవున నెమ్మెగం బొప్పు నప్పుడమితేని నాలోకించి
యి ట్లనియె. 10
- సీ. గంగ యెచ్చనిఁ దన - గర్భంబునం దతి, క్లాఘాసమేత యై - సంభరించె
భార్గవుం డెవ్వనిఁ - బరమశిష్యుండుగాఁగఁ, బడసె గురుత్వ మె - క్కుడుగ నెగడ
నారాముఁ డెవ్వని - లో రాసి యిరువది, మూడుదినములకు - వాడి దొఱఁగఁ
గాశీశుకన్యలు - గారణంబుగ బోరి, యెవ్వని కోడి ర - నేకన్యవులు
జేదములు నాలుగును ధను-ర్వేదమును మ, హస్తములుఁ జెందియెవ్వని-యందు వెలిగె
నట్టిభీష్ముండు న నిప్ప-డాత్మఁ దలఁచు, చునికెఁ దద్గత మయ్యె నా-మనము నధిప.
- క. అనలము శమించుచాడ్చున. ననఘ యతం డుపరమోస్తు - భాత్తుం డై తా
ననుఁ దలఁచె నింద్రియంబులు, మనమునఁ దగ నిగ్రహించి - మహితసమాధిన్. 12
- క. శరత్కృ గతుం డతఁ డే, శరణంబుగ నాశ్రయించి - సద్భావవ్యా
ప్తిరతుం డగుటను విను త, త్వరత నతినియందు నాడు - భావం బెలసెన్. 13
- ఁ. ఇది మదీయధ్యానంబు తెఱంగు. అస్తుహోత్తుండు వసిష్ఠశిష్యుండు. భూతభవిష్య
ద్వర్తమానవేద. సర్వవిద్యాధారభూతుం డాత్మం డస్తమించిన ధాత్రి యస్తమిత

సుధాగభస్తి యగురాత్రియంబోలె నగు. సకలజ్ఞానంబులు ననాశ్రయంబు లై పొనుంగుపడుం గావున నీ వతనిపాలికిం బోయి నీయడుగందలంచినయభిలషర్థంబులు నడిగి చెప్పించుకొని నిశ్చేషనిరస్తసంశయండువు గా వలయు నని యాన తిచ్చిన నమ్రనవపతి గద్గదకంఠం డగుచు నావైకుంఠున కి ట్లనియె. 14

ఉ. శంతనునూనుగౌరవము - సర్వము మున్నును వింటి విశ్రుత
త్యంతము వేడ్కఁ జెప్ప నతఁ - డట్టి డ యాతని నీవు మున్ను గా
నెంతయు భక్తిఁ గాంచుటకు - నే మదిఁ గోరెద నమ్రహత్ముడుఁ
సంతస మందు నీ దయిన - సన్నిధిఁ గాంచిన భక్తవత్సలా. 15

వ. ఉత్తరాయణంబు వేచికొని యున్న యన్నరొత్తముండుబ్రహ్మచర్యనిధి యయిననీ సందర్శనంబు గోరు నామిదియనుగ్రహంబునను నతనియెడం గలుగుపరిగ్రహంబు నను దేవా నీ విట్లు సేయవలయు ననుటయు నద్దేవకీనందనుండు సమీపగతుం డగు సాత్యకిం గనుంగొని రథంబు సమకట్టు మని దారుకనకుం జెప్పము భీ మాద్వున నకుల సహదేవులను గృప యుయుత్సు సంజయులను రావింపు మనిన నతం డట్ల చేసె. దారుకుండునుం దే రాయితంబు గావించె. 16

క. అది రత్నరుచులపెల్లున, నుదితాత్మ నిఁ బోలి వెలుగు - చుండెను జవసం
పదుదీర్ఘసత్త్వసారా, స్పదసుగ్రీవాదిధ్య - సంశోభిత మై. 17

ప. ఆసమయంబున నక్కడం బారాశర్య నారద దేవల దేవస్థాణు వాత్స్య దేవరాత ప్రభృతిపరమమునీంద్రపరివేష్టనంబు గలిగి గాంగేయుండు గ్రహగణపరివృతుం డైన చంద్రుండునుంబోలె దర్శిభూతకాతశరశతంబులచేత శోభిల్లి సందర్శనీయ గభస్తివితానుం డగునస్తమయసమయభానుం గ్రేణిసేయుచుఁ గృష్ణం జిత్రంబున నిరతిశయనిష్ఠ నిలిపికొని యుండి చేతులు మొగిచ్చి శుభ్రస్వరంబున ని ట్లని స్తుతియించె... అంత నిక్కడ. 18

ఉ. అదివిజాపగాతనయు - నంచితభక్తికిఁ బ్రీతిఁ బొంది దా
మోదరుఁ డప్పు డ న్నర వ - రొత్తముచిత్రమునందు సర్వ లో
కాదృతదివ్యబోధమహి - మాతిశయం బుదయింపఁ జేయుచుం
దా దయతోడ నెజ్జ డిగి - ధర్మజామోమునఁ జూడ్చి ఘర్వంగన్. 19

వ. భీష్మపాలికిం బోదము ర మ్మని పలికి కృతపరికరబద్ధుం డై వెడలి రథంబెక్కి సా త్యకిం దనపిఠిందివలనం బెట్టికొనియె ధర్మనందనధనంజయు లొక్కతేరును మారు తినకులసహదేవు లొక్కయరదంబును గృపయుయుత్సుసంజయు లొక్కస్యంద

నంబును నెక్కి తదీయంబు లగు నేమీనినాదంబును దిక్కులం బిక్కటిల్ల నుచిత
పరివారపరివృత్తు లై నడచిరి... అని యిట్లు సల్లాపంబున నేయుచు మాధవ
ధర్మజు లరిగి యోగువతీతీరంబున శరత్పక్షముం దై గాంగేయుం డున్నెడ కింతి
మారంబున రథానతరణంబు నేసిన భీమసేనప్రముఖులుం గృహులు నరదంబులు
డిగిరి. ఇట్లందఱు నంతరంగంబులేకాగ్రంబులు నేసికొని చేరం జని సామ్రాజ్యేయ
ప్రభృతిమునీంద్రులకుం బ్రణమిల్లి మఱి భీష్ముం గాంచిరి. అట్లు సముచితప్రకారం
బునం గని యుపనిం బరివేష్టించి యాసీను లైరి అప్పు డన్యుతుం డిచ్చుకొన్న నాలో
కించి యుచ్చులించుచు నతనితో... 20

నీ. నీకు ముగ్ధులై న - న్యాయకుల మై యున్న, యదియె చింతం గ నే - హంబుపీడ
గునము ముగ్ధులై న - నంగురు బుగ్గు, లూకముల్కై యుండఁబోయె - నున్న నలత
నేయు నెవ్వైదు బహు - సాయకీలిత, మైనయంగంబునొ - న్నడుగ నేల
యిట్లు లుండెయు నించు - కేనియు దుష్టుం గ, బొయ్యు పితృనా - స్పృహగై గాద
దేవతలకు నైన - నీ పువదేశింతు, కలియలేములకు వి - కార మొడ
కుండ బోధింపు - లూరులు నిక దేర్పంగ, నలన కునికి నిజ మ - వారధిజే. 21

క. భూతం బలసంసరము, భూతభవదృవికార్య - ములఁ గర్తవ్యము
ద్వ్యోతనభంగియు నీయఁ, చేతివి గావె కురునాశ - కేభరజన్మా 22

ప. అని వెండియు. 23

ఉ. రాజులై రాగిహీనుల డలై - రాజితసుందరము యట్టై వి
గ్రాజితసంపదున్నతివి - భాసితవర్తను డలై కామినీ
రాజమనోజ్ఞభంగిచతు - రత్వేదముం డలై బ్రహ్మచర్యదీ
తాజితమన్నగుండు నలై - జన్మము లిట్టివి యెందుఁ గలుగె 24

క. సురలును నసురులు యక్షులు, నురగులు గంధర్వులును మ - హౌధృతి భైష్య
నురవడి వచ్చిన నొకడవ, పరాజితులఁ జేయు దుగ్ర - బాహుస్ఫురిం 25

చ. దమమును సత్యముం దపము - దానము వేదములందుఁ జాపవే
దమనను గల్గునైపుణియు - ధర్మవిధిజ్ఞతయున్ విరోధభూ
రమణవిమర్దనక్రమవి - రాజితశౌర్యము నీకుఁబోలె నై
జము లగువాఁడు వే తొకఁడు - శంతనునందన పుట్టఁ డెన్నఁడున్ 26

క. వే యేల సంభవించునె, సాయకతల్పముననుండి - చావఁగ నొల్లక
నాయిచ్చు గాక యనునరుఁ, డేయుగమునఁ జూడ వివర - నెచ్చుల నైనన్. 27

తే. వసువులందును బెద్దవు - వాసవాది, సురుల మిగులుగు గుణముల - ధరణిసురులు
నెప్పు వింగు నీచుహిమ నా - చిత్తమునను, గంగు నచుపమతేజ గం - గాఢనూజ. 28

ఎ. అని పలికి పాండవాగ్రజం జూపి 29

శ. నీవు తపోవిశేషముచూ - నీయశు జేసి జగంబు లన్నియుఁ
భావమునం గనుంగొన న్య - పాలమహోత్తర చాటు దీని ఁ
త్యావిలచిత్తుఁ డయ్యె సుహృ - దాప్తమృతిఁ గురట్టిఁ నెవ్వగం
గోవర్గ ద్రోవు నీ దయన - పుణ్యతమస్ఫుటవాఙ్మయధతిక 30

ఎ. నాలుగువర్ణములకును నాలు గాశ్రమములకు నిట్టిట్టివి యర్హులు అని నాలుగు
వేదంబుల జెప్పినధర్మంబు నీవు విదింబు. ప్రవృత్తినిష్కర్మము సాంఖ్య
యోగంబు నా మరాణేశతిహాసంబు - ధర్మశాస్త్రంబు నవగతింబు సర్వసంశయ
చ్ఛేదనదక్షుండ వీ వీక్షితిమి నాదెంపుము. శోఽమాహగ్ర స్థం బగుజనంబు నిస్తరిం
గం జేయుటగదా మిముగోటుల గద్దివిస్తారంబునకు ఫలంబు. అనిన విని మొగం
బిందుక యెత్తి స్మృతాంజలి యై గాం గేయండు గోవిందున కి ట్లనియె 31

స. కర్తయును భర్తయును సం, హర్తయు జగములకు నీవ - యాశ్రితజనఘో
రాక్షసిరాసనిపు స, కీర్తనయోగీశ్వరేశ - స్పష్ట శరే శ్య 32

ఎ. అని మఱియు ననేప్రకారములం బ్రశంసించి నాకు మే లెయ్యగి దానిని నీదివ్య
చిత్తంబనం దలంపు మనవును ద్విపుం డి ట్లనియె. 33

తే. అచలభక్త నిత్యంబు నా - యంగు నీకు, గలిమిఁజేసి నీయంతరం - గమున నాగు
దీవ్యరూపంబు నొలయించితిం బ్రమాది, భాజనం బైతి భీష్మ త-పస్స్వరూప.

ఎ. నీవు నీతి పాలకు నేల యని వెండియు 35

స. భక్తియు నాగ్ధసము స, యుక్తము లై యున్నయట్టి - యుల్లంబున నా
సక్తి నికతు నం దొండెడు వి, యుక్తం బైనను వనింప - నున్వీనాథా. 36

తే. అనఘ యిను. డిం నేఁబది-యాలుదివస, ములకు దానుత్తిరాయణ-మునఁ జరింపఁ
దొండెగు నీ వట్టు దేనాంబు - విడిచి యేగు, దిపునరావృత్తిపదమున - ంభిమతముగ.

ఎ. వీర వసువులు విచారణములతో నంతఃక్షంబున నంతర్విష్టు లై నీరాక ప్రతీక్షించి
యున్నవారది యట్లండె నీవు సన్న నీలోఁబున నెఱుక పొనుంగుపడుంగా
వున వీ రెల్ల సకలధర్మవివేకలభికి నయి యరుగుదెంచి పరివేష్టించి యున్నవారని
తత్కాలసమాగతియోగ్యజనంబులం జూపి ధర్మపుత్రు నుపలక్షించి శోకోపహత

బహుశ్రుతుం డగునితండు డెలి వొందునట్లు గా ధర్మార్థసమాధియుక్తంబులగునుక్తి
విశేషంబుల ననుగ్రహింప వలయు ననుటయు నద్వేషకీనందనునకు దేవవ్రతుం డి
ట్లనియె. 38

క. శివ నారాయణ యచ్యుత, భవదీయము లైనమధుర - భాషణములు నా
చెవు లానిన నమృతరస, ప్లవనంబునఁబోలెఁ బ్రమద-భరితుండ నైతిన్. 39

తే వాగ్విభుండ వైననీపచో - వైభవంబు, లో సమస్తంబు నుండుట - లోకనాథ
నీదుసన్నిధిఁ బలుకంగ - నేర రాదు, పద్మభవునకు నే నెట్లు - పలుకువాడ. 40

ప విషావలసదృశంబు లగుశరంబులు సేయువేదనంజేసి యంగంబులు నంతరంగంబు
నవశంబు లై యున్నయవి ప్రతిసంభాషణక్షమ లేదు దౌర్బల్యంబున నెలుంగును
నాలుకయుం బ్రస్ఫుటవర్తనంబులు గా వే నెవ్విధంబున భాషింప నుత్సహింతుం
బ్రతిభాషాశక్తి లేమి సహించి నాదెసం బ్రసన్నుండ వగుము ధర్మపుత్రున కెయ్యది
హితం బది నీవచెప్పము నీ వుండ నేను జెప్పట గురుం డుండ శిష్యుండు సెప్పిన
విధంబు గాదె యనిన విని భక్తార్తిహరుం డైనహరి యతనితో ని ట్లనియె. 41

క. కురువంశధురంధరుఁ డగు, పరమార్థజ్ఞునకు వినయ - ఫణితిం దగు ని
ర్భరశర వేదన సెప్పితి, వరములు మూఁ డిత్తుఁ గొనుము - వసుధాధీశ. 42

క. శరములవలనను మూర్ఛం, బొరయక యొక్కింతడప్పి - బొరయక నొప్పిం
బొరయక యవిధగాత్రుని, కరణి ముఖాత్ముడవు గమ్ము - కారవనాథా. 43

ఆ. అనఘ నీరుపట్టు - నాఁకలియును నెప్పుఁ, బొరయ కుండునట్టి - భూరిశక్తి
నీకుఁ గలుగ నేను - నెప్పునంబునఁ దలం, చితిఁ దదీయపీడఁ - జెంద కుండు. 44

క విను సకలభూతములవ, ర్తనములు గనునపుడు బుద్ధి - దవులఁబడక యెం
దును బరఁగి దివ్యబోధం, బున నలవడునట్టిపెంపుఁ - బొందు మనింద్యా. 45

ప. మత్ప్రసాదంబున నీదృశప్రభావనిరూఢుండ యి నెగడు మని పల్కుటయుం
బారాశర్యాదిపరమార్థ్య లప్పద్వనాథుం బ్రశంసించిరి. దివంబున జేవదుండుభులు
మొరసె. మురారి భీష్మ ధర్మజాలమీఁదం గుసుమవర్షంబు గురిసె. అప్పఱోగణగానంబు
వీతెంచె. అచ్చటియందఱు నాశ్చర్యప్రమాదభరితహృదయు లైరి. తదనంతరంబ
యంబుజాత్తం డపరిగిరిశిఖరం బలంకరించె. అప్పు డమ్మును లచ్యుతగాంగేయకాంతే
యాగ్రజాల నామంత్రితులం జేసి గమనోష్ఠులు లగుటయు నమృతవయ్యుధిష్ఠిరులును
సాత్యకియును భీమాద్భునయమకులును గృపయుయుత్సుసంజయులును వారలకుం
బ్రణమిల్లిరి. వారలును రేపు వచ్చెద మని నిజస్థానంబులకుం జనిరి. కృష్ణాదులును

దేవప్రతున కభిముఖు లగుచు నట్ల పలికి వలగొని యరిగి యరదంబు లెక్కిరి. వారి పిఱుండ మున్ను వచ్చినవారణరథతురగపదాతులు బలసి కొల్చి పోవం బురంబు నకు వారు వోవుసమయంబున.

45

చ. దినమున నెల్ల నుష్ణకర - దీప్తులు పర్వి రసంబుఁ బీల్చి వం
దినసకలౌషధిప్రవిత - తిం దెలి వొందఁగఁ జేయునేర్పు గ
ల్లినతనర్థజాలమున - లీలఁ జకోరములకొ మదింపఁ జే
య నుదయ మై వెలింగె నమృ - తాంశుఁడు సేనకుఁ దచ్చు సేయుచున్.

47

ప. ఇ ట్లుదయించిన శుభామరీచి లోచనప్రీతి యాచరింపం బెంపు సుభగంబుగా శౌరి
ప్రముఖులు పురప్రవేశంబు సేసి నిజనివాసంబుల నుచితవర్తనంబుల నారాత్రి గడ
పిరి. ప్రభాతం బగుటయు.

48

తే. మంజుపాతకరవమును - మధురమాగ, ధస్వనంబును వినుచు మా - ధవుఁడు మేలు
కాంచి తత్కాలసముచిత - కర్తజాత, మాచరించి భూసురులకు - నర్ప లిచ్చి.

49

ప. మంగళప్రకారంబున నలంకరించి నిజాకృతి యాదర్శంబునందు దర్శించి యష్టాడు
సన్నిహితుం దైనసాత్యకివదనం బవలొకించి భీష్ముపాలికిం బోవుటకుం బాండ
వాగ్రజుం డాయితైం బగుట యెఱింగి మనవెలుపడుచునికి యెఱింగింపు మని
పనిచె. అంతకు మున్న యక్కురువుంగవుండుఁ బూర్వసంక్తిరనాశీర్వాదంబులను భద్ర
గాననాదంబులను వీనులు వికసిల్ల మేలుకాంచి సమయకృత్యంబు లనుష్ఠించియుండ
నాకృష్ణానుజం డతనిం గని గాంగేయుకడ కరుగుటకై రథంబు సన్నద్ధంబు సేయించి
నీరజనాభుఁడు నీరాక వార్చి యున్న వాఁ డని చెప్పుటయు నమృతజపతి
పార్శ్వగతుం డగుపార్థుం గనుంగొని మనయరదంబు సంఘటింపుము నేడు మొద
లుగా నయ్యెడకు పైనికుల రా నీకు మంత్రస్థపరివారంబు వచ్చుటడుపుము శాంత
నవుండు సందడిం బడ నర్హుండు గాఁడు విశేషించి పరమగుహ్యార్థంబులగువాక్యం
బులు మనకు ననుగ్రహింపం గలవాఁడు గావున నిస్సమృద్ధంబుగా నుపాసింప వల
యు నని పలికి యొక్కింత విచారించి తగురాజులం గొండఱం జేరుకొని ధృత
రాష్ట్రవిభుండును వారును ఎచ్చువారు వారింబిలువం బంపు మనవుడుఁ బిలిపించి
యతండు.

50

క. అరదము పన్నిన నాభూ, వరుఁ డతండును దాను నెక్కి - వడముడి వే తొ
క్కరథమునఁ బిన్నతెచ్చుల, నిరువురఁ గలపిఱొని యెలమి - నేతేరంగన్.

51

క. వినుము మహాభూతము లే, నును సమధికరూపమున వి - నుతభంగిఁ దగం
జనుతెఱుగు దోచ నెలమిం, జనియెను ఎగుదేవగుతుని - సదనంబునకున్.

52

- వ. రథగమనరవంబునం గృహయుయుత్సుసంజయులుం గూడికొనిరి. అంత. 53
- క. దారుకుండు వన్ని తెచ్చిన, తేరను వెలవడియె వాసు - దేవుండును న
తేరులు నాలుగు నేమిక, లారవ మెసంగంగ బెరసి - యరిగ నరేంద్రా. 54
- క. జనమేజయన్యప యంతకు, మును నారదముఖ్యు లైన - మునివర్యులు శాం
తనవునిపాలికి వచ్చిరి, వనజభవునికడకు సురలు - వచ్చువిధమునన్. 55
- వ. అట్లు సంయమివరపాపక్షపాతం దై యున్న యద్దేవప్రసాదం నేర నరిగి శాం
ప్రముఖులు రథంబులు డిగ్గి. 56
- ఆ. తత్సమీపమునకు - ధర్మనందనపుర, స్వరత నరిగి తొలత - సకలమునుల
బ్రూతిం బెలచి కదిసి - బలసి యుపాసించి, రన్నదీతనూజ - నధిభక్తి 57
- వ. అనిన విని జనమేజయుండు వైశంపాయనున కి ట్లనియె. 58
- మ శరతల్పంబున బొల్చుభీష్మకడకున్ - సంప్రీతి నక్కారజే
శ్వరుండుం దమ్ముల గృష్ణుండుం జని ముని - వ్రాతెంబుతో గూడ న
పూరమాదాత్తునిమట్టు నున్నయెడ నె - బృంగిం బ్రవర్తించె వి
స్తరమాధుర్యమనోజ్ఞ సత్కథలు వి - స్పృహలుగా జెప్పవే. 59
- వ. అని యడిగిన నమృహీవిభునకు వైశంపాయనుం డి ట్లనియె మున్ను ధర్మపుత్రుండు
రావించిన ధృతరాష్ట్రుండును రాజులు నతనిపజ్జ నరిగి వారును గాంకేయు నుచిత
ప్రకారంబునం గాంచి కొల్చి యుండి రట్టియెడ నారదుండు ధర్మపుత్రుడల
నమ్రేదిసీపతులం గలయం గనుంగొని. 60
- క. శంతననందనుం డపరది, గంతప్రాప్తరవియట్టి - డయ్యె నితడు లో
కాంతరగతుం డగుటకు ము, న్నంతిగిరిరాముల సంశ - యము వాయంగిన్. 61
- వ. సకలధర్మప్రకారంబులు నడిగి తెలిసికొం డనిన బ్రశ్నపాటవంబులేమి నందఱు
నొండొరువులమొగంబులు సూచు చుండ బొండవగ్రజుండు పుండరీకాక్షున
కి ట్లనియె. 62
- తే. నీవు దక్కంగ మందాకి - నీతనూజ, లోడిసల్లాపములకు యు - క్తులు ముకుంద
కలర యెందును ధర్మవే - దులకు నెల్ల, గురుండ వీవ సంభాషణ - పరుండ వగుము. 63
- వ. అనుటయు నచ్యుతుండు భీష్మన కల్యాసమ్మం దై శారీరమానసకుశలప్రశ్నంబు
జేసిన నతండు. 64

ఉ. దేవ భవత్ప్రసాదమునఁ - దీతై శరీరమునొప్పిడప్పి మ

ద్యావము నింద్రియంబులును - బాటవసంపద నొందె వేదవి

ద్యావిభవంబు నాకుఁ బర - తత్త్వపరిస్ఫుటబోధయుక్త మై

భావిత మయ్యె నాత్మఁ బరి - పక్వదయాకరిచిత్త మాధవా.

65

వ. దేవర దివ్యచిత్తంబున నన్నుం దలంచినదానం జేసి బృంహితుండ నయ్యును గొం

డొక ప్రాయంబువాడునుం బోలె నయితిఁ జెప్పవలయువాని నెల్లం జెప్పెదఁ

బాండవకుభకరం బైనదాని నీ వేల చెప్పవు నీతలం పేమి నెప్పువే యనినఁ గృష్ణుండు

గాంగేయున కి ట్లనియె.

66

తే. అనఘ శ్రేయస్సునకు యశం-బునకు నేను, మూలకందంబ విను చంద్ర-ముండు శీత

కరణుండనుమాటప్రిస్తయ-కర మెచెపును, యశముపొజ్జింపఁ గ్రొత్త పెం-పగు నెనాకు.

క. పరమ మణుయశము నీకును, ధరణిం గలిగింపఁ బూని - తాత్పర్యమునం

బురుషవర నాదుబుద్ధి, స్ఫురణము నీమనమునందుఁ - జొనిపితి నెనయన్.

68

తే ధరణి యెందాఁక నుండు సు-స్థిరతనీడు, కీర్తి యందాఁక నక్షయ మ్నూర్తిఁ దాల్చి

నడవఁగలయది నీవు నె-ప్పెడిసువాన్య, మును నేదతుల్యంబులై-వెలయుచుండు.

క. ధర్మజునకు నీచెప్పెడు, ధర్మస్థితివాన్యసమితి - తాత్పర్యముతో

నిర్మలు లై కొనియాడెను, ధార్మికలకు నుభయజగదు - దాత్తత గలుగున్

70

వ. కావున నిట్లు సేసితి భవదీయధర్మవేదిత్వంబును సవిశేష ప్రకారంబుగా నీమనుమలు

ధర్మభీమార్జునకులనహ దేవులు భద్రభాజనంబులు గా నీయున్న మహిపతులు విని

కృతార్థజన్తులు గా నఖిలధర్మప్రకారబోధకంబు లగువాక్యంబును నెప్పు మను

టయు శాంతిసవుం డట్ల చేసెద నని పలికి యాదరభరితుం డయి యి ట్లనియె.

71

సీ. ఎవ్వఁడు వుట్టిన - నెల్లమునీంద్రులు, నత్యంతసంప్రమో - దాత్తు లైరి

పరమధార్మికు లైన - భరతులయందును, నెవ్వరు నెవ్వని - నెనయ లేరు

సత్యంబు దాంతియు - శౌచంబు శాంతియు, నలవడి యెవ్వని - యందు వెలయుఁ

బాత్రదానాధ్వర - బంధురక్షాదిధ, ర్తంబు లెవ్వనికిఁ బ్రి - యంబు లెపుడు

గామమున నైన విపులార్థ - కారణమున, నైన భయమున నైనను - నపథవర్త

నంబునకుఁ జొరఁ డెవ్వఁడు-నన్ను నేమి, యడుగఁదలఁచె నాధర్మజుం-డడుగుఁ గాక.

వ. అనుటయు నతనితో నచ్యుతుండు.

73

చ. గురులను బంధుమిత్రులను - గ్రూరశరంబులఁ గూల్చె నుగ్రతేజ

నరుల ననేకతోటల ర - నంబునఁ దాఁ దెగటార్చె గాన ని

క్కురుపతి నీసముక్షమున - కుం గదియం బుయిలోడెడుం గృపా
విరహితకార్యకర్తకుడు - వీర డని యాడుదొ యక్షతలంపునన్.

74

వ. అనిన విని వాసుదేవునకు దేవవ్రతుం డి ట్లనియె.

75

నీ. విశ్రుల కధ్యయ - నప్రదానాధ్వరా, ద్యము లగుకర్తము - లట్ల రాజు
లకు సంగరము తండ్రులను బుత్రపౌత్రుల, గురుల నైనను బాప-పరులఁ బోరఁ
జంపుట ధర్మంబు - సమయంబు విడిచి లో, భంబున నన్యాయ - పథమునందు
వర్తించువారి నె - వ్వరి నాహవంబునఁ, బొరిపుచ్చఁ గలిగినఁ - బుణ్యకృతియ
యట్లుఁగాక లోణి - తాంబుపూరిముఁ గేశ, శైవలంబుఁ గాఁగ - సమరభూమి
నక్కజపునదీచ - యం బొనర్చినరాజు, ధర్మవిదుఁ డనంగఁ - దగు ముకుంద.

76

చ. అన విని ధర్మనూపండు కృ - తాంశలి యై తగ భీష్మ డాయ న
ల్లన చని కేలఁ బాదకమ - లంబు లమర్చి శిరంబు సోక వం
దన మునరించి నం బిలిచి - తా నభినందితుఁ జేసి మస్తకం
బునఁ గడునర్పిం దనదు - మో మిడి మూర్ఖుని సాదరంబుగన్.

77

వ. భీష్మం డాభీమాగ్రజం గూర్చుండం బనిచి శంకింపక న స్నేమి యైన నడుగు
మనిన నవ్వహిపతి మాధవునకుం బ్రణమిల్లి పారాశర్యప్రభృతిమునివర్యులకు నభి
వాదనం బాచరించి సర్వకారవులయనుమతి వడసి యప్పితామహున కభిముఖుం
డై నమస్కరించి యి ట్లనియె

78

చ. అరయఁగ రాజధర్మము స - మాశ్రియ మై నడపుం ద్రివర్గమున్
గురుతరమోక్షధర్మమున - కుం దలఁపం దనప్రాప యూత భూ
వర విచ ఘోటకంబునకు - వాగయు దంతికి నంకుశంబు నే
కరణి నివారకంబులు జ - గంబుల కట్టుల తాను నెచ్చెయిన్.

79

క. వ్యాకులతఁ బొందిరూపలు, లోకస్థితి తొంటిరాజ - లోకముచే నం
గీకృత మగుధర్మ మనం, గీకృత మగుశేని వీర - కిల్బిషచరితా.

80

క. తరణి వొడిచి తమయు నెఱుచు, కరణిని లోకమునఁ గలుగు - కల్పన మెల్లఁ
ధరణిపతి ధర్మ మాత్మ, స్ఫురణంబునఁ జెఱుచు విమల - బోధనచరితా.

81

అ. అనఘ నీదుబుద్ధి - యతిలోక మగుటయుఁ, డెలిసి కొనఁగ నాకు - చలయునట్టి
ధర్మకోటి నీవ - తగఁ జెప్ప వివల, యుటయుఁ జెప్పె నంబు - జోదరుండు.

82

- అ. ధర్మవిదులు రాజు - ధర్మస్వరూపుఁ గాఁ, జెప్ప విందుఁ దద్వి - శేషవృత్తి
భరముగాఁ దలంతు - నరవర చెప్పజే, మున్ను రాజధర్మ - ముల తెఱంగు. 83
- చ. అనుటయు నాపగేయుఁడు మ - హత్త్విసమంచిత మైపధర్మము
న్విసుతతిధాతృభావమహ - నీయుఁడు గృష్ఠుని వేదమూర్తి నాఁ
జనుధరణీసురావలిఁ బ్ర - సక్తిఁ దలంచి నమస్కరించి య
జ్ఞసపతివక్తమాదరర - సప్తతదృష్టిని జూచి యిట్లనున్. 84
- క. నృపధర్మము లన్నియు నీ, కుపదేశించెద విసంశ - యోక్తుల మఱియున్
విపులఫలనంతి మగుధ, ర్మపథంబును నడిగినెడఁ గ - రము వివరింతున్. 85
-

38. యుధిష్ఠిరాదులును గాంధారి ధృతరాష్ట్రులును నొండొరులయెడల నడచికొనిన ప్రవర్తనము.

(ఆశ్రమవాసపర్వము. ఆ. I.)

వ. అట్లు పితృపితామహాక్రమప్రాప్తం బయినసామ్రాజ్యంబు జగత్పూజ్యప్రకారం
 బునం గైకొని మహాధ్వరప్రముఖధర్మకార్యధుర్యులును సముపాసితార్యులును
 దయావిధేయులు నగు పాండవేయులు ధృతరాష్ట్రులవలన నెవ్విధంబువారై నడచిరి
 హతపుత్రమిత్రామాత్యుండును గతైశ్వర్యుండు నగునారాజును యశోమహిత యగు
 గాంధారియు నెట్టిభంగి వర్తించి రత్తెఱంగు నా కెఱింగింపుము. 1

సీ. అనవుడు నమ్మని - యష్టహీపతికి ని, ట్లనుఁ బాండునందను - లాంబికేయు
 నెడ భక్తివినయంబు - లెసఁగంగ వర్తింఁకు, రతనియొగక్షేమ - మరసి యెఱుఁగు
 దత్తమీపంబునఁ - దగ నిల్చి తమకు నె, య్యది యైన నెఱింగించు - నట్లు గాఁగ
 నుందురు విదురయు-యత్సుసంజయులు దా, రును నిత్యమును వచ్చి-వినతిఁ జేసి
 కొలిచి కూర్చుండి యానృపు-నలఘుకార్య, విధము లేర్పడ నడిగి య-విభునిచెప్పి
 నట్ల చేయుదు రతఁడును - నాదరంబు, గాఢవత్సలత్వంబును - గలిగి యుండు. 2

ఉ. కారవనాథ కుంతియును - గౌరవ మొప్పఁగ వచ్చి కొల్చు గాం
 ధారి నతిప్రయత్నమున - ద్రౌపది తాను సుభద్రయున్ ముదం
 బారఁగ నిత్యముం గొలుచు - నక్కురుపంశమహత్తరన్ మహా
 దారము లైనవస్తువు లు - దాత్తత నిత్తురు వార లందఱున్. 3

క. చిత్రాంగదయు సులూపియు, ధాత్రీశ్వర వత్తు రెఱుఁడు - ద్రౌపదితోడన్
 గాత్రములు భూరి వినయా, మత్రములుగ సుబలసుతఁ బ్ర-మదమునఁ గొలువన్. 4

ఆ. ఆతల్లికిఁ దండ్రికి సంత, ప్రీతి యలరఁ గుడువఁ గట్టఁ - బెట్ట నుదాత్త
 స్థితింబు లైనవస్తు, వ్రాతంబుల నిచ్చు ధర్మ - రా జనుదినమున్. 5

తే. గుట్లఁ జెఱుపులుఁ గట్టించుఁ-గోరి యూట్లు, లగ్రహారముల్ గావించు-నాంబికేయుఁ
 డభిష ధర్మతనూజుఁ డ - త్యంతహర్ష, చిత్తవృత్తి యై యనుమతి - నేయు. చుండ. 6

- క. జనవర ధర్మజః గొలువం, జనుడెంచినయట్టివివిధ - జనపతు లెల్లఁ
మును ధృతరాష్ట్రునిఁ గొలుతురు, విను మా కొడుకుమది పల్ల - వించుచు దానన్.
- క. సూనులు లేమిం గలిగెడు, దీనత్వము దోఁప కుండఁ - దేజస్సౌఖ్యా
నూనులుగఁ జేయు ధర్మజఁ, దానరపతి నతనిదేవి - నతులితభక్తిన్. 8
- సీ. వంశవృద్ధులు పుత్ర - పర్వవియుక్తు లై, యున్నవా రేమిట - నుమ్మలింతు
రో యచపుయిలోట - నాయుధిష్ఠిరుండు ద, మృలకుచు దగునమా - త్యులకు నిష్ట
భృత్యులకును మీరు - ప్రీతియు భక్తియు, నాంబికేయునిదెస - నతిశయిల్ల
నారాజుపంచిన - యట్లు చేసి చరింపుఁ, డతని నారాధించు - టన్నదీయ
చిత్తమునకుఁ బ్రియము - సేయుట యతనికి, మనసు గానియట్టి - పని యొనర్చు
టగ్గలంపుదుగ్గిఖ - మాపహించుట యని, యనుదినంబుఁ జెప్ప - మనుజనాథ. 9
- క. విను మెల్లవారు నతనివ, చనములు మది నూఁది యట్లు - చరియింప మరు
త్తనయుండును నప్తయివ, ర్తనము నడపు చుండు మనసు - దద్దయు నెరియన్.
- క. ద్యూతంబున దుర్యోధను, చేతం దమవడినపాటు - చిత్తంబున క
త్యాతురతఁ జేయు చుండుట, నాతఁడు ధృతరాష్ట్రఁజూచి - యులుగు మనమునన్.
- తే. శ్రాద్ధదినసంబులందుఁ బు - త్ర ప్రజమున, కాంబికేయుండు గోకన - కాదిదాన
క్షీర్యముగఁ బారఁజాకికి - క్రియలు సేయు, నట్లుగా సంఘటించు ధ - ర్మాత్మజుండు.
- సీ. అతులభోగంబును - నంచితత్యాగంబుఁ, దొల్లింటియట్టుల - చెల్లఁ జేయు
ధృతరాష్ట్రునకు ధర్మ - సుతుఁడు గాంధారికిఁ, బూర్వప్రకారసం - పూజ్యదాన
నిరతిఁ జెల్లించు న - కుక్కురువృద్ధుఁ డిష్టయిఁ, బాండుపుత్రులు దన్నుఁ - బరమభక్తి
శిష్యవర్తనమున - సేవింపఁ దానును, గుహనట్ల వాత్సల్య - పరత నెపుడు
వారలకు ప్రీయు నాయువు - వైరిజయము, మానసమున నాశాసించు - మానవేంద్ర
యతనితోంటివర్తనముఁ ద-త్సుతునికీడు, నాత్మఁ దలఁపఁ డెన్నుండు ధ-ర్మాత్మజుండు.
- క. విను మతనితెఱఁ గెఱిగి పరి, జనములతో నాంబికేయు - చరితము దుర్యో
ధనుకొఱగామియు నెవ్వా, రును వాక్రవ్వంగ వెఱుతు - రు కురుప్రవరా. 14
- సీ. రాజ్యాధిపత్యసం - పూజ్యత్వమున ధృత, రాష్ట్రపాండుసుతాంత - రంబు గాన
రొకఁగులు జానప - దోత్కరమునఁ బార, వర్గంబునందును - పనుమతీశ
య మ్మెయి నడపెడు - నప్పాండవాగ్రజ, వలన నిజాత్మజ - వలనికంటె
నక్కురురాజు ప్రి - యం బందు న ట్లున్న, యక్కాలమునఁ బవ - నాత్మజుండు
సన్నిహితుఁ డైనయప్పు డ - జ్ఞనవిభుండు, దనతనూజులఁ దలచి సం - తాప మందు
నతనిఁ గనుఁగొని యబ్బీముఁ-డతనిసుతులు, దమ్ముఁ బఱచినపాటులు-దలఁచియలుగు.

తే. హృదయముల నొండొరులదెస-నిట్టివార, లయ్యు నతఁడు నతిండు స-నోన్యన్యభాష
ణములయప్పడుమృదులవి-న్యాస మొప్పు, నాడుదురుచుట్టములు మెచ్చు-నట్లుగాఁగ.

వ. ధృతరాష్ట్రం డేకతంబ యున్నయెడ వృకోదరుం డతనికి నింత నంత నుండి గాం
ధారియు విను చుండ. 17

సీ. అంధునికొడుకుల - యం దొక్కరునిఁ దప్పి, పో నీక త్రుంచితి - భూరిశక్తి
దర్శితం బైనను - ద్వాహుపంజరము సా, చ్చివరిపురాజన్య - సింహములకు
వెడలంగ ఐచ్చు నే - వెంగలు లై వారు, గయ్యంబు నేసిరి - గాక నన్ను
నెఱిగిన దొడరుదు - రెట్టులు దుర్యోధ, నాదుల ననిఁ దెగ - టార్చినట్టి
నానువోద్దంపములఁజంప-నంబలంది, కుసుమనామముల్ గుట్టి మ్రొక్కదుమహాప
కారు లరయంగ దైవముల్ - గావె యనుఁ ద, దీయమర్తంబు లెల్ల భేదిల్ల నధిప. 19

వ. దీని ధర్మనందనుండును ధనంజయుండునుం గుంతియు ద్రౌపదియు నెఱుంగరు.
కప లొక్కొక్కమా తివ్వాటలు విని సంతసిల్లుదురు. ధర్మనందనుతెఱుం గెఱుంగుటం
జేసి పుములోడి తా రేమియు నాడరు. ధృతరాష్ట్రగాంధారులుం గాల పర్యాయంబు
గనికొని డెందంబులు గఁద నూర కుండుదురు అట్టిభంగిఁ బంచదశవత్సరంబులు
సరియె. అంత నొక్కనాఁ డయ్యంధవృషతి బంధుజనంబులం గూర్చి ధర్మనందను
రావించి యతండు విను చుండ గద్గదకంఠుం డగుచు వారలతోడ. 19

ధృతరాష్ట్రుండు ధర్మజునితోఁ దనమనోరథంబు దెలుపుట.

సీ. నాకతంబునఁజేసి - యాకారపులకు నా, శంబు వాటిలట దె - ల్లంబు మీకు
జడుఁ గ్రూరు నతిలోభి - జ్ఞాతిజనద్రోహ, కరు రాజుఁ జేసితి - గురుధరిత్రి
కచ్యుతుచెప్పిన - యమలవాక్యంబులు, విన నేర నైతి నా - తనయువలని
ఘువతరస్నేహంబు - నను మొగమోటను, దగియెడుమాటలఁ - దఱిమి యొత్తి
యాడ కుండితి భీష్మండు - నస్తగురుండు, విదురుండును సంజయండును - వేదముల
నాకుఁ జెప్పిరి గాంధారి - నన్ను దూఱి, చెప్పె నవ్వుట లేఁ బెడ - చెవుల నిడితి. 20

వ. ఇట్లెఱుం గంతరంగంబున శల్యం బై యున్నయది యని చెప్పి వెండియు. 21

క. గుతులు సమరమునఁ దిరుగక, మృతు లైసద్గతికిఁ జనిన - మేలిమి యస్త
స్తతిఁ దలఁచి వరత్తత్రన, రిత మని యప్పనికి వగవఁ - బ్రీతియ కలుగున్. 22

వ. అని పలికి పాండవాగ్రజుఁ జేరం బిలిచి యతనితోడ. 23

సీ. నీ వరయంగ ను - భావాత్మిక గొఱత లే, కుండితిఁ జనవును - నుజ్జ్వలంపుఁ
దేజంబుఁ గలిగి వ - త్తిందితి దానంబు, లంచితములుగఁ బె - క్కాచరింపఁ
గంటి శ్రాద్ధంబులు - గాంధారిసుతులకుఁ, జలుమాటుఁ జేసితిఁ - బరమధర్మ
శీల పాంచాలికిఁ - జెట్ట నేసి రగణ్య, పుష్కండు వసునీదు - భూరిలక్ష్మి
నపహరించి రద్దుర్యోధ - నాదు లట్టి, కష్టచరితులఁ బాడిమై - గయ్యమునన
నిహతులుగఁ జేసి తక్కురు-నికరమార్ధ్య, భువనగతిఁగాంచిసుఖమందె-భూపవర్ధ.

క. కావున నేమియుఁ జేయు, గా వలవదు వారికయి య - కారణకరుణా
శ్రీవిలసితుఁ డగునీతో, నావిధముం జెప్ప వలసె - నరవరముఖ్యా. 25

సీ. ఏకార్యమైనను - నెవ్వఁ డేనియుఁ జేయు, దొడఁగునప్పుడు విను - పుడమి తేని
చే ననుజ్ఞాతుఁ డై - కాని తొడింగఁ గా, దట్లు గావున వార్ధ-కాభిలీఢ
మైనమదీయకా - యమునకు సంస్కార, మాచరింపఁగఁ దప - మాచరించు
పనికి భూపాల నీ - యనుమతి పెడయంగ, వలసి చెప్పెది రాజ - వంశజానకు
సమరమరగామొండె - విమలతపమునకుఁ, జొచ్చి యందు నిలిచి - చచ్చుటొండె
వలయు నస్తదీయ - కులముఖ్యు లిట్లుల, నడపి రనుపు నన్ను - నడవి కనఘ. 26

క. రాజా గురుఁ డెల్లవానికి, రాజోత్తమ గురునియాజ్ఞ - రంజిల్లఁగఁ బే
రోజం జేసినకృత్యము, నూ జగములు రెంటియందు - శోభన మిచ్చున్. 27

తే. ఏను గాంధారియును దపో - మాననీయ, మునులచేరుప వల్కల - ములు ధరించి
కందమాలఫలముల నాఁ - కలి హరించి, నిన్ను దీవించు చుండెద మన్న నతిఁడు.

క. ధరణీరాజ్యము నాకును, నరవర సౌఖ్యంబుఁ జేయు - నా నీ విష్ణు
దురపిల్లి దుష్కరం బగు, నర్యావాసమున కేగి - నట్టిద యైనన్. 29

తే. గూఢబుద్ధి వై నమ్మించి - కురువరేణ్య, యే నెఱుంగక యుండంగ - నిట్లు శోక
వనధిఁ దేలుచునుండి తి-వ్వనట గంటి, నింక రాజ్యంబు నా కెట్లు-లించుఁ జెపుము.

ఉ. తల్లియుఁ దండ్రీయున్ గురుఁడు - దైవము నా కరయంగ నీవ భూ
వల్లభ నీవు కాననని - వాసము గోరి చనంగ నెట్లు లే
నుల్లము వట్టి హస్తీపురి - నుండఁగ నేర్తు యుయుత్సుఁ బెంపు శో
భిల్లఁగ రాజాఁ జేయు నిను - శ్రీతి యెల్లర్చుగఁ గొల్చి వచ్చెదన్. 31

క. అతఁ డొరసుండు నీ కీ, క్షితి కొడయఁడు దుర్యశంబు - చేఁ గుందుట భూ
పతివర కని కని మీ రి, ట్లలిమాత్రము సేయఁదగునె - యక్కట నాకున్. 32

సీ. నీవు రాజపు గాక - నీ కేసు రాజనే, గురుని మహారాజు - గురువశేష్యు
 నిటు సేయు మని పంప - నే నొడయుండనే, దుశ్యోధనాదుల - దుష్కృతములు
 నామదిలో నిల్చి - నేమును వారును, విధిమోహమున నైన - విరసభావ
 మావహిల్లినఁ బుట్టె - సంతలుపనులు గాం, ధారియు గొంతియు - గారవమున
 నాకు నొక్కరూప - మీకుఁ గాననవాస, మెల్లభంగిఁ గలుగు - నేని యేనుఁ
 దగిలి తోన వత్తు - దగుమాటగా నాట, గాదు నాదుహృదయ - గతియు నిట్ల. 33

క. పలికెద నే సత్యము నా, కిల ప్రీతిం జేయ దధిప - యీ వి ట్లయినం
 గులముకలఁక దైనకృతం, బలఘుమతీ విడువు శోక - మరయుము నన్నున్. 34

తే. నీకు శుశ్రూష యొనరించి - నృపవశేష్య, చిత్తతాపంబు మానంగ - జేసికొందు
 ననితలంచుచో విడువంగ - నగు నెయవన, తుండనై నిన్ను వేఁడెదఁ దొలుగువగులు.

క. అనుచు నతనిచరణంబులు, దనఫాలతలంబు సేర్చి - ధర్మతనయుఁ డా
 తనిఁ గ్రుచ్చి యెత్తి కాఁగిట, నెనయంగాఁ జేర్చి యాతఁ - డిట్లను నధిపా. 35

తే. నీవు శుశ్రూష చిరకాల - నియతిఁ జేసి, లేసు వృద్ధుండ నైతి నా - కింకఁ దపము
 వలవ దయ్య రాజును బాలి - వాడె యెవ్వ, రేమిసేసిని ఫలముల - యొడ నృపాల.

39. ధృతరాష్ట్రుండు గాంధారీనహితుండై

వనంబునకుఁ బోవుట.

(ఆశ్రమవాసపర్వము. ఆ. I, II)

ప. తనకుం దపోవనగమనంబునకై పారులయనుజ్ఞ గొన వలయు నని ధృతరాష్ట్రుండు పాండవాగ్రజానకుం జెప్పం బనిచిన నతండు దగుపురజనుల నెల్లను బడి సేసి వెలార్చికొనుచు నఖిలబంధుమిత్రులునుం దానును వచ్చి ధృతరాష్ట్రమందిరద్వార పురోభాగంబున నిలిచె. అయ్యుంబిక్కేయుండు గాంధారియుం వోడ రా వెడలి వారి సన్నిధికిం జని బ్రాహ్మక్షత్రియవైశ్యకూద్రసంకులం బైన యన్నగరజనప్రకరంబు నుద్దేశించి.

1

సీ. కారవకోటియు - మీరుఁ బెద్దయుఁ గాల, మనఁగి పెనంగి య - న్యోన్యసంభృతాధికన్నీహుల - రై ప్రవర్తించితి, రనఘవర్తనులార - వినుఁడు నాదు పలుకు వృద్ధునకుఁ ద - పశ్చరణంబున, కైవసంబున కేఁగు - టర్హకర్త ముచితకృత్యంబుల - యోజ మీ రెఱిగిన, యదియకా మది ముద - మారమీర లెల్ల నాకనుజ్ఞ - యిచ్చి కానకుఁ బుచ్చుఁ, డనుడు సర్వజన - నశ్రుపిహిత దృష్టు లగుచు గర్హ - దిక నెలుం గడలఁగ, నార్తి వోఁప నేడ్చి - రధపముఖ్య.

2

ప. విని ధృతరాష్ట్రుండు వారి కిట్లనియె.

3

సీ. ప్రజ ముద మొందంగఁ - బాలించెఁ బుడమి శం, తనుఁ డనంతరమ శాం - తనవుచేత రక్షితుఁ డగుచు మీ - రలు ప్రీతిఁ బొదల వి, చిత్రవీర్యుండు ని - ధాత్రి యేలెఁ బదపడి పాండున్య - పాలుండు మీరు హ, స్థింపంగ భూమి ర - టించెఁ బదప ధర్మనందనునిచం - దము మీయెఱింగిన, యది సత్యధర్మాత్మఁ - డైనయితని ననుసరింపక యన్యాయ - మాచరించి, దుర్లభుంబున నిలయేలి - త్రుంచెఁ గులము నుర్విఁ గలభూపతులను దు - ర్భోధనుండు, వానిదుశ్చేష్టలకు మూల - మేన కాది.

4

ప. అది మీమనంబులం బెట్లక.

5

క. మహి లెస్సగ రక్షించిన, మహితగుణులయన్న కొడుకు - మనుమం డని నా కు హితంబు గోరి కరుణా, సహితుల రై యిం డనుజ్ఞ - సద్వ్రతమునకున్.

6

- వ. అని యప్పు డజ్జనంబులమనంబుల లే కున్నను దనకీ క్లుగ్గడించి యరణ్యగమనాను
క్షాకరణంబునకుం బ్రార్థించి యవ్విభుండు వెండియు. 7
- ఆ. వృద్ధ కృపణ పుత్ర - విరహిత గాంధారి, యీనెలంతఁ జూచి - యైన మీర
లకట కాననమున - కరుగుట మే లని, మా కనుజ్ఞ యిండు - మాన్యులార. 8
- వ. అని పలికి పాండవాగ్రజం జూపి. 9
- సీ. తమ్ములనడుమ నీ - తండు దిక్పాలక, మధ్యభాసితుఁ డైన - మఘవుఁ బోలి
మహనీయవిభవన - మగ్రత వెలిగెడు, నేమిట నేమిట - కెపుడు మీర
లీతనిఁ బొదివి సం - ప్రితిగ వర్తింపుఁ, డయ్య యిల్లడ యిమ్మ - హానుభావు
నిడితి మీకడ మిమ్ము - నెల్లభంగులఁ దన, పరిపాలనంబునఁ - బరమసుఖులఁ
గా నొనర్చువాఁడు - గా నప్పగించిన, వాడ నేను మీకు - వేడి దాఁకు
నట్లుగాఁ జరింప - నస్తత్కులీనుల, కధికదుఃఖికారి - నైతిఁ గాని. 10
- క. ఆరయ నెన్నం డైనను, మీరలు నా కెగ్గు గాఁగ - మెలఁగుట లే వో
పౌరపరులార నన్నుకొ, గారవమున ననుప రయ్య - కాననమునకున్. 11
- వ. అనినం భారజనంబు లేడ్పులు మ్రొంగికొని యొండొరులం జూచుచు నూరకున్న
నవ్వుహాశ్వరుండు మఱియును. 12
- సీ. సాధుచరిత్రయు - శాంతయు నైనయి, గాంధారియును నేను - గాఢవినయ
మార మీతెలి విట్లు - గోరుచు నున్నార, మఖిలధర్మాభిజ్ఞఁ - డగుపరాశ
రాత్రిజండును ధార్మ - కాగ్రణి పాండవా, గ్రజాఁడును నాకు న - రణ్యగమన
మునకు నిచ్చిరనుజ్ఞ - మోడ్పుఁ గేలొదలఁ, గదియించి మిమ్మువే - డెడఁ గృపాధ్యు
లార యనుమతి సేయుఁడు - మీరు ననుడు, వార లుత్తరీయంబులు - వదనవినిహి
తములుగాఁ జేసికొని రోద - నము రవంబు, లెసఁగఁ జేసిరి విను ధర - ణీశవర్య.
- వ. అ క్లేడ్చి యుడిగి తమయంతపట్టునం గూడికొని కార్యవచనంబు లార్యచరితుం
డుచు జతురాలాపకల్యండును నగుశంబు వనువిప్రోత్తమునకుం జెప్పి యిత్రైజంగున
ధృతరాష్ట్రునితో నాడు మని నియోగించిన నాతం డారాజు నగ్రభాగంబునఁ జేరి
సవినయంబుగా నిట్లనియె. 14

ధృతరాష్ట్రునితో శంబు వనువిప్రుఁడు పౌరజననవ్వుతి సెప్పుట.

- సీ. భరతవంశోత్తమ - పౌరజనంబులు, దమమాటలుగ భవ - త్సన్నిధాన
మున నన్నుపన్యాస - మొనరింపఁ బంచిన, యట్టిభాషణము లే - కాగ్రబుద్ధి

నవధరింపుము మీమ - హాన్వయంబున మహీ, విభలయందోప్పుమి - వెడకియైనఁ
గానము మము మీరు - గన్నట్టిప్రజల నె, ట్లట్ల రక్షించితి - రాదరమున
వినుముదుర్యోధనుండు సే-సినయన్వర్త, మొక్కిటియు లేదు నినుఁద్రొల్వో శోత్తరుండు
సత్యవతికొడు కేమని - సమృతించి, పంచె దానిన చేయుము - పరమనియతి. 15

క. అడజడిఁ బడఁగా మమ్మును, విడిచితి గురు వైనశోక - వేదన యే మిం
కుడిపికొనునప్పటికిఁ దో, డ్పడు నీ దగుసద్గుణములు - బంధులువోలెన్. 16

ఆ. ధాత్రి శంతనుఁడు వి - చిత్రవీర్యుఁడుఁ బాండు, రాజు నెట్లు లట్ల - రాజరాజు
ప్రజకు సంతసముగఁ - బాలించె నీయందు, నతనియందుఁ గలదె - యధిప యెగ్గు. 17

వ. భీష్మద్రోణకృపద్రౌణి కర్ణకృతవర్తశల్య లొక్కదిక్కును భీమాజ్ఞననకుల సహదేవ
ద్రుపదవిరాటసాత్యకు లొక్కదెసయు నై విధిప్రేరణంబునం బోరిరి. వారివలన
నభిలక్ష్యత్రయసంక్షయం బానహిల్లె. అది యొక్కదుర్యోధనుచేతన యయ్యెనె. ఇట్లుం
గాక రణంబు రాజుల కుత్తమధర్తంబ కాదె. అందులమరణంబును సుగతికరణక
ల్యంబు. నీసుతుండు సహాయులుం దానునుం బుణ్యలోక సౌఖ్యంబునం బొంది
యున్నవాఁడు. ధర్మాచరణశాలి ఏగునీకును సుగతిప్రాప్తి సులభంబయగు. ఇటమీఁ
దట్టికి మాభాగ్యంబునం జేసి పరమకృపాభరితు లైన పాండవులు మాకు రక్షకులు
గాఁ బడసితి మాకర్ణింపుము. 18

తే. స్వర్గ మైనమ బాలింపఁ - జాలు వారు, వీరలకు భూమిపాలన - విధి యనంగ
నెంతపని వీరిచేతికి - నిచ్చి తిపుడు, మమ్ము నెల్లవిధంబుల - మనిచి తధిప. 19

సీ. ధర్మపుత్రుఁడు దీర్ఘ - దర్శి మహాదాత, సచివుండు బంధుర - త్సణపరుండు
రిపునెడ నైనను - గృప పెద్ద భావనం, శుద్ధియుఁ బ్రతిభయు - సువ్రతంబు
నితనికి వెన్నతో - నిడినవి యెరులను, దనయట్ల కాఁ జూచుఁ - దమ్ము లెల్ల
సన్నతి కెక్కిన - సకలగుణముల ని, మృహితాత్మచందాన - మమ్ముఁ బ్రోచు
మాత్రయే దేవవిషయస - మంచితాగ్ర, హారసజ్జనమాన్యంబు - లైనగ్రామ
ములు దగంగ రక్షింతురు - వెలయఁదారు, నిత్తు రూట్లులు దేవమ - హీసురులకు.

క. మృదువులకుఁ జాలమృదువులు, విదితయశా వినుము పాండ - వేయులు గడుబె
ట్టిదులు బెడిదంపువారికి, మదలోభిత్యములు లేవు - మందున కైనన్. 21

క. కూరులు శాంతస్వాంతులు, పౌరజనప్రకరజాన - పదచయనిత్యా
పౌరప్రమదాపాదన, పౌరగు లతులగురుభక్తి - పరతంత్రాత్మతో. 22

తే. గొంతిదేవికిఁ గోడండ్ర - కును మనములఁ, గరుణ యగ్గల మైయుండు - ధరణీనాథ
పారులంగును జనపద-వ్రజలయెడను, నాడుదురు మేలు దను కగ్గ-మైనయపుడు.

తే. వీర లెప్పుడు మము నీవు-గారవించు, టెటింగి మన్నింతు రమలిన-హృదయ కలఁక
దక్కి ధర్మజుపై రాజ్య - తంత్రభార, మిడి మనంబున నూఱడి - యిచ్చు సలుపు. 24

వ. అని చెప్పె ఇట్లవ్విప్రముఖంబునం బౌరులభాషణంబుల విని ధృతరాష్ట్రుండు
ప్రీతుం డును శమచితప్రకారంబుల నజ్ఞనంబులం గ్రమంబున వీడుకొలిపి కాంతే
యాదిబంధువులను మిత్రులను నిజనివాసంబులకుం బోవ బనిచి గాంధారీసమేతుం
డై యభ్యంతరమందిరింబున కరిగె. . . . ఇట్లు ధృతరాష్ట్రుండు భారతరణంబున
మరణంబు నొందినబంధులోకంబునకుం బుణ్యలోక సౌఖ్యాతిశయపదంబులగుపరమ
శ్రాద్ధంబులు నిర్వర్తించి కృతకృత్యుం డై సర్వకృత్యంబులం జలిపి పాడ్యమినాఁడు
రేపకడ ఋత్విక్సమేతుం డై యిష్టి నడపి పాండవులను దక్కటిబంధువులను మిత్రు
లను రావించి వనవాసంబునకు సంతల్పంబు సేసి సకలభృత్యజనంబులకు నర్పణంబు
లిచ్చి గాంధారీసమన్వితం డై వల్కలాజినంబులు ధరియించి యక్షతగంధపుష్పం
బుల గృహంబుఁ బూజించి సర్వపదార్థంబులం బరిత్యజించి యద్దేవియుఁ గదిసి
నడవ యాజకు లగ్నులు నుపకరణంబులును ధరియించి ముందటం జేరువ నరుగ
నగరువెడలె నట్టియెడ నేతెంచి. 25

క. గొంతి మొద లైనకారవ, కాంతాజను లెల్ల నెవ్వ - గలఁ బొగులుచుఁ బ
త్నాంతంబుల బాష్పసలిల, సంతానము లురులఁ దోన - చను దేరంగన్. 26

వ. అజ్ఞనపతి సనుచుండె. 27

తే. పాండవాగ్రజుఁ డక్కురు - భర్తవలను, శోకదీనుఁ డైతప్పక - చూచి యేడ్చి
హామహారాజముఖ్య యెం - దరిగదనుచు, నొడలు కంపింపఁజదికిల - బడియెనధిప.

క. నరుఁ డనునముంచె వెస న, న్నరపతి నెత్తుచును దా న - నయమున్ వనటం
బురపురం బొక్కెం గురుభూ, వర యద్దెసతెఱుగు రాదు - వాక్రవ్యంగన్. 29

వ. భీమసేనశకులసహదేవులును గృపయ్యయుత్సుసంజయులును ధౌమ్యుడిధరణీకురు
లును శోకవ్యాకులత్వంబు నొందిరి గొంతి యడలుచు గాంధారీకరంబు నిజస్కం
ధంబున నిడికొని నడవ నయ్యంగనృపతి గాంధారీస్కంధభాగకలిత బాహుం డై
పోవు చుండె. అప్పుడు పాంచాలియు సుభద్రయుఁ జిత్రాంగదయు నులూపియు
సపుత్ర యగునుత్తరయు మఱియుం గలయట్టిమగువలం గురరీనిచయనాదంబుల
చందంబు దోఁచ నాక్రందనంబు సేసిరి. అయ్యవస్థ జూదంబునాఁడు పాండవులు

పురంబు వెలువడినప్పటిదశం బోలి యుండె. అట్లు ధృతరాష్ట్ర కాననగమనంబు నిశ్చితం బగుటయు నాబాలవృద్ధంబుగాఁ బురజనంబు గనుంగొనం జనుడెంచిన.

ఆ. వచ్చి రెండకన్ను - వానకన్నును నెఱుంగ, గనిపురంధ్రు లెల్లఁ - గరమువంతఁ
దలరునంతరంగ - ములతోడ నక్కురు, వృద్ధుఁ జూడ నాత్తి - వికలగతుల. 31

క. నేలను వర్త్యంబులవై, నోలి నిలిచి చూచుమాన - వోత్కరములతో
కాలాపవీలాపంబులు, నేలకు మింటికిని నడుము - నిండి చెలంగెన్. 32

ఇ. ధృతరాష్ట్రండును బురద్వారంబు నిర్గమించు చుండి సకలపౌరజనంబుల నిలువం బనిచె విదురుం డక్కురుస్పృహనితోడ వనంబున కరుగుటకు దృఢనిశ్చయముం డై పలికె సంజయుండు నవ్విధంబువాఁ డయ్యె. కృపాచార్యుండును యుయుత్సుండు నశ్రైఱుగుమాట లాడిన నాంబికేయుండు వారిని వారించి ధర్మనందనున కప్పగించి నిలిపి కోడండ్రనెల్లను సముచితవచనంబుల మరల నియమించిన వార లావైచిత్ర పీఠ్యునకు గాఁధారికిం బ్రణమిల్లి బొప్పంబులు వదనంబున వెల్లి గొనుచుండ పిడ్కొనియును బాండురాజుపహిషిం జూచికొని వెనుకం జను చుండిరి. ఆసమ యంబున నజాతశత్రుం డాగొంతి కిట్లనియె. 33

క. మాయయ్య కాననమునకుఁ, బోయెడు నే నితనితోడఁ - బోయెద శుశ్రూ
షాచుత్తుండ నైయుండెద, నీయువిదలఁ గొనుచు మగిడి - యేగుము తల్లి. 34

చ. అనుటయు గొంతి యక్కురుకు - లాగ్రణి కిట్లు నీవు దోడఁ గా
ననమున కేగుడెంచుట జ - నస్తవనీయచర్మిత్రుఁ డివ్విధం
డనుమతి నేయునే యుడుగు - మాపని యియ్యను యత్త నాకు నీ
మనుజవిధుండు మామ గరి - మంబు గ వీరలఁ గొల్పి పోయెదన్. 35

తే. ఇతని కియ్యమకును విను - మేన చువ్వె, వెఱుతి శుశ్రూషసేయంగ - పత్నమీర
లాపనికి నేర్తురే వీర - లడవి కగుగ, నింటు చుండఁగ నామన - మియ్యకొనునె. 36

వ. అనిన నాధర్మపుత్రుండును దమ్ములు సుచితవచనంబుల వేడికొనిన నద్దేవి యగ్రతన యుం గనుంగొని. 37

క. వీరలయొడఁ గొడుకా యప, చారంబులు వలుకునునె వి - చారము విడు మే
నేరూపంబున నిలువన, గారవమున నిది వ్రతంబు - గాఁ గైకొంటిన్. 38

వ. అని పలికి నిజస్కంధంబున సున్నగాంధారికిరంబుఁ గరంబు నయంబునం బాపి యుతనిదిక్కు మొగం బై. 39

- క. నీ వేమియు ననకుము సహ, దేవుని నేమిటక యరయు - దినకరసుతుని
భావమునఁ దలంపు మే నా, దేవసమునిపుట్టు వడఁచి - తిం గపటమునన్. 40
- క. అది పాపము దానికి నా, మది నెప్పుడు వగతు విమల - మానస యక్ష్మి
దు దొలంగునట్లుగా స, తృదార్థదానములు సేయు - తాత్పర్యమునన్. 41
- ఆ. అవిధమునఁ గర్ణఁ - డాఱడిఁ బోయిన, నాదుమానసంబు - వోదు నూఱు
పఱియ లై తలంప - బలుతారఁ జేసిన, వారు గాఁగ వలయు - వంశవర్య. 42
- క. నీవును దమ్ములు భక్తిభ, రావేశముతోడఁ దలంపుఁ - డమృహితాత్ముఁ
గ్రోవది నెప్పుడు దృఢసం, భావన మన్నింపు మయ్య - పారవముఖ్య. 43
- క. భీమార్జుననకులమనగ్గి, కామంబులు సఫలతాప్ర - కాశంబులు గా
భూమిశ యరసి యొనరుపు, మేమిట నేమిటకు ధర్మ - మిల యరయు నెడన్. 44
- ఎ. అని పలికి నానిశ్చయంబు శిథిలంబు గాదు మీరు మరలం డని పలికినం బాండ
వారజాండు విషాదం బంది యూర కుండె భీమాదులు డెందంబులు గొందలం
బంద నన్మ లాలుకం దలలు వాంచిరి. ఇట్లమై త్తంబు గమనంబు గుడివడుచు మందం
బై చెల్ల ధృతరాష్ట్రండు గొండొక యెడగలుగం జనియె నాధర్మతనయుండు దల్లి
యాననం బాలోకించి. 45

ధర్మరాజు కుంతిని వనంబునకుఁ బోవల దని ప్రార్థించుట.

- సీ. ఇది యేమి సేయంగ - నెత్తికొం టిమ్మాట, యాడకు మేను ని - న్న డవి కేఁగఁ
బనుతు నే మముఁ దొల్లి - పనిచి పనుల్ గొను, భంగిన సామ్రాజ్య - భారనిర్వ
హణము తెఱంగును - నప్పటి కప్పటి, కి ట్లని యానతి - యిచ్చి నడపఁ
బంపక యున్న నొ - ప్పమి రాచె మాకు ము, స్త్రీవును గృష్ణుండు - నేవిధమున
నడపితిరికార్య మెఱుంగఁజేయడలువెల్లి, మమ్మఁ బాంచాలి నిటుముంచి-యవ్వయడవి
నెట్టు లుండెద వనఁగ న-య్యింతి బాష్ప, పూర్ణనయన యై యూరక-పోవు చుండె.
- ఉ. అయ్యమలాత్మతోడఁ బవ - నాత్మజఁ డి ట్లని ధర్మపుత్రు నీ
వెయ్యది యుక్తహేతువు గ - నిమ్మెయిఁ బాసెదు నీదుపస్సునం
గయ్యము సేసి భూపతిని - కాయములం బరిమార్చె దల్లి నీ
కియ్యనలక్ష్మీ నూది చరి - యింపక యిప్పుడు వాయఁ బాడియే. 47
- క. మనమునఁ దోచినదానము, లనుదినమును జేయుచును స - మాశ్రితజనులం
బెనుచుచు బంధులఁ బ్రోచుచు, జనసుతచరితమునఁ బరఁగు - సౌజన్యనిధి. 48

- క. వనమున మాద్రీపుత్రులు, వెనుబడుటకుఁ దలరి తట్లు - విక్రమమునకుఁ
గొనకొల్పి తిట్లు వీరల, ననూనడుఃఖముల ముంచి - యరుగం దగునే. 49
- వ. అనియె నట్టియెడ. 50
- క. ద్రోవదియు సుభద్రయు శో, కావేశం బడర మోము - లశ్రుల దోగం
గా వెక్కి వెక్కి యేడ్చిరి, భూవర పాండుక్షితీశ - పుత్రులు నేడ్వన్. 51
- క. పరిజనములు గన్నీళ్లులు, దొరంగఁగ నడ లొంది వారి - తోడం జని రి
ప్పరుసునఁ దనదుతనూజులు, మరలమికిం బాండురాజ - మహిషి మఱుగుచున్. 52
- వ. తెగ నాడ కున్నఁ బోవ రని కన్నీరు దుడిచికొని వారలం గలయం గనుంగొని
వారలు విను చుండం దత్పరిజనంబులతోడ 53
- సీ. దుర్మృతమునఁ దారు - దూలపోవుటయును, నాసభి నపక్షిరి - యగుతెఱుంగు
వాటిల్లుటయుఁ బెక్కు - భంగుల నడవుల, నిడుముల బడుటయు - నే సహింపఁ
జాలక కార్యంబు - చర్చించి సంధిమై, నొవ్వనివా రెల్ల - నవ్వఁ దలలు
వంచి కారవులలో - వైరింప నే లని, వారిలోడ నాడితి - నవ్విధమున
మానసియు ధర్మ - నూను నాగాయుత, బలుని భీము శత్రు - భంజనైక
శీలుఁ బార్థ శౌర్య - లోలురఁ గవల దై, న్యంబు నొందఁ జూచు - టర్హుగునె. 54
- వ. అని ధర్మతనయువదనంబు వీక్షించి పాంచాలిం జూపి. 55
- సీ. గౌరవంబున సుకు - మారత్వమున నొప్పు, నిప్పొల్లిఁ దల వట్టి - యీడ్చి తెచ్చి
సభలోన నట్లు దు - శ్శాసనం డవమాన, పెట్టంగ నచ్చటి - పెద్ద రెల్లఁ
బలుకక యుండ న - బృన్దంబునకు నోర్వ, వలసె మీ కప్పటి - కలఘులేజ
నీతేజ మట్టులు - నీ అయి పోయినఁ, బాండునికులము సె - వ్వంగఁ జూప
లేక పోదె యబ్బంగిఁ బ - ల్గితి ముకుందు, తోడ నేను మీరెవ్వెయి - రూడికెక్కి
వెలుగఁ గోరుటకతమునఁ - దలఁచిదాని, ననిలసుతుఁడెత్తిపెట్టెనే - మనఁగఁగలదు. 56
- వ. అనిన విని ధర్మసుతుండును భీముండును సిగ్గుపడిరి. ఇట్లు వలికి గొంతి యిచ్చుటకు
భీముచిత్తం బెట్లగునో యనుతలంపున ధర్మసుతున కతనిం జూపి. 57
- ఉ. నామది నొండు లేదు విను - నవ్వితి నీతనితోడ నీదుల
క్రీమహిమకా మనం బలరఁ - జేసితి సుత్రమదానమూఁ జన
స్తోమసుతంబు గా నడవఁ - జూచితి జన్మము గన్నులార నిం
శేమికొఱుత నా కుడుగ - నెట్లును తోడు నరభృవృత్తికిన్. 58

తే. రాజ్యధామముగామింహు - త్రా సమగ్ర, తపమునకు ఫల మైనయు - త్రమగతిప్ర
సిద్ధి గోరుదు నది గల్గె - జేత కిట్టి, తోడు మఱి నాకుఁ గలుగునే - దురితహర.

క. కురురాజునకును దేవికి, బరిచర్య లానర్చుచుం ద - పంబునఁ గృతం
బారయుతమవుతోఁ గడపెదఁ, గరమునియతి నింకఁ గలుగు - కాలము వత్సా. 60

స. మీరు మరలుం డనియె. అట్టియెడ నప్పాండురాజమహిషి దమతోడ వనవాసం
బున కై వచ్చుటకుం గడంగుటయు దాని కొడంబడక పాండవులు దగుపలుకులం
బ్రాధింపుటయు నెఱుంగుం గావున ధృతరాష్ట్రుండు ధర్మతనయుండెట్లు నెప్పె నట్లు
సేయు మని విడువఁజములచేతి నద్దేవికి జెప్పి పుత్రైంచినవార లేతెంచి యబ్బంగి
నెప్పించు నవలక వారిపలుకు లాయను వారించి దృఢనిశ్చయంబునఁ గొడుకులఁ
గోడండ్రు దక్కటింబంధుజనులను సర్వభరత భార్యలను బరిజనంబులను గలయం
గనుంగొని యిట్లేల వచ్చెదరు నిలువుండు సుఖుల రై యుండుం డనుటయు. 61

క. హృదయములు దలర నందఱుఁ, బ్రదక్షిణము గాఁగ నేడ్పు - గ్రంధులెలుగు లె
ల్లదెసలఁ జెలఁగఁ దిరిగి త, త్పదంబులకు నెఱఁగి వంతఁ - దనువులు దూలన్. 62

వ. నిలిచి. అందుఁ బాండవు లేవురం బాండురాజమహిషి ననుపమతీయుంజనియాయ
మను ధృతరాష్ట్రగాంధారులను గలపి వారల నిరువురనద్దేవించి మీరు వనంబునకుం
బోయి తానును లేకున్న మా కెట్లు కాలంబు గడప వచ్చు ననుతలంపునం దన్ను
నెంత ప్రార్థించినను గొంతి నిలుచుట కొడంబడ దయ్యె. ఈసాధ్యకి బుద్ధి నెప్పి
కొనుచుం బరిచర్యసేయించుకొం డని యప్పగించి యా రాజునకు నద్దేవికిం గుంతి
కిం బ్రదక్షిణంబు నేసి దండప్రణామంబు లాచరించిన దీవించి వా రామంత్రణంబు
సేయ నాధర్మపుత్రుడు లక్ష్మణావితంబు లగువదనంబులతోడ మరలి వనితాజనంబులం
దోడ్కొని. 63

తే. పాగులుచును నల్లనల్లన - పురికి నరిగి, రదియు నుమ్మలికంబు ప్రో - వైనయట్లు
సూడఁ గూడక యుండంగఁజొచ్చి రాత్త మందిరము లందఱును బుధ-మాన్యచరిత

* * * * *

సీ. వనవాస మించుక - యును నాకు దుగ్గిఖంబు, నేయదు దేహంబు - జిత్రమును ద
పక్రిక్రియలకుఁ బను - పడియున్న యవి నన్ను, గాంధారిఁ బుత్రతో - కం బొకింత
యేనియుఁ బొందంగ - నీడు సభక్తిక, మైనవృత్తమున ధ - ర్మార్తజాండు
మునివర యితనిపై - ననుజాలమీద వ, త్సలము నాహృదయ మి - ధరణివిభుఁడు
దేవతాత్మఁ డగుట - దెల్ల మై యునికి మ, ద్వచనవర్తనముల - వలన నితఁడ
యెఱిగి యుండు గొంతి - తెఱఁగు కుశ్రామ్యము, నద్భుతంబుముదము - నాపహించు

వి. నాకుం బరిజ్ఞానంబును మానసనిర్మలత్వంబును భవత్ప్రసాదంబునం గలిగెడుగాక
యనియె ఆసమయంబున ద్రాపదీసుభద్రును దక్కునుం గల్లునంగనాజనంబు
లును బారాశర్యసందర్శనప్రవణత్వంబునం జనుదెంచి సభక్తికప్రణామంబు లాచ
రించి యంతంత నిలిచిరి. అయ్యలఘుజ్ఞానమానసీయుండు ధృతరాష్ట్రతోడ. 66

ఉ. మీయెడచింత వాయగ న - మీహితబుద్ధి యెనర్ప గోరి యే
నీయెడ కిష్ట వచ్చితి న - భీష్టము వేడుము శంక దక్కి భూ
నాయక యెల్లభంగిని మ - నర్గప్రియముల చగ నిత్తు నన్నఁ గౌం
తేయు లెల్ల రవ్వసుమ - తీపతి మోదము నొంద నెంతయున్. 67

వ. వ్యాసుండు వెండియు. 68

చ అనఘ యమానుషం బయిన - యట్టిద యెఁగు నాతపంబు పెం
పునకు మునీంద్రు లద్భుతము - బొందఁగ మీ కవలీల నిత్తు నే
ననుటయు నాకురుక్షీతిపు - డాదటఁ గోరఁగ మీర లింసు వ
చ్చినఁ దుణామయాదరవి - శేషముకంటెను మేలుఁ గల్గునే 69

క. మానుష మైన నమానుష, మైనను బ్రార్థనకు విషయ - మైనది భవదీ
యానూనృపకు నెక్కుడు, గా నొక్కఁడు గాన నేను - గారున్యానిధి. 70

ఆ సంయమీంద్ర నాగు - జన్మంబు సఫలతి, బొందె మీరు విమల - బుద్ధి నింత
యాపరించినపుడ - లే దింక బరలోక, భీతి ధన్యతముడ - నైతి నేను. 71

ని. అట్లయినను మీ రొక్కటి గోరు మనిన నామనంబున నెప్పుడుం గలయది యెఱిం
గింప వలనె విన్నవించెద 72

నీ. గుప్తచిత్తుం డగు - దుర్యోధనుండు ని, ఘోషస్వభావుల - బాండుసుతులఁ
బరిభవించి సమస్త - నరనాథు లను గరి, తురగయుతంబుగాఁ - ద్రుంగఁ జేసి
ధరణిరాజ్యము గోరి - గురుభీష్మకణ్ణాది, సత్పురుషుల నెల్లఁ - జంపికొనియె
నన్నీచునకుఁగా మ - హారాజు లాండ్రును, బిడ్డల విడిచి య - భేద్యదైర్య
వృత్తి రణమృతిఁ బొంది ర-విభుల కేది, గతియె యిమ్మెయి మూఢు లై - కలనఁ బడిన
కురుకుమారికు లె ధైర్య-పరమబోధ, మహిత యెఱుంగనివగ పెద్ద-మాన్సు మనియె.

వ. అనుటయు నాప్రేముడిపలుకులు విని గాంధారికిం గుంతికిం బాంచాలికి సుభద్రకు
మఱియునుం గలయంగనలకుం జిత్తంబుల నెవ్వగలు గ్రొత్త లయ్యె నప్పుడాసు
బలనందన పట్టాన్వితలోచనత్వంబునన చూచి దయాధామం బై యున్న యామామ
సుద్దేశించి మోడ్చినచేతు లద్దెసకు నిగిడ్చి యిట్లనియె 74

సీ. మునినాథ యీరాజు - తనయు లందఱును గ, య్యంబునఁ దెగినది - యాదిగాఁ బ
దాతేండ్లు వగలపా - లగుచుఁ దత్సన్నిధి, గల్గట గోరు లో - కంబు లెన్ని
యన్నియుఁ జూపంగ - నైనను జాలుదు, నిర్జలతపమున - పేర్చి నీవు
పుత్రపాన్నిధ్య మీ - భూపతి కొనరించు, టెంతటిపని నీకు - గొంతి ద్రుపద
గాజపుత్రి సుభద్ర కా - రవకుమార, శతముభార్యలు నూర్వరు - సామదత్తి
పత్నియైత్వీయత్తయ - ప్పడఁతియై, గోరుదురు యుద్ధమృతబంధు - కోటిజూడ.

వ. అంతయును భవదీయదివ్యబోధంబు గనుచుండు 76

క. పరమమునీంద్ర సమరమృత, కురువీరుల మామనముల - గో డుడుగ భవ
త్కరుణ వెలయ లోకం బ, చెచ్చు నందఁగఁ జూపవే వి - చిత్రపుమహిమన్. 77

* * * * *

ఆ. * * * * * నీవు సుతులఁ - దోడఁబుట్టు
వులను గాంతు నీదు - చెలియలు గొంతియుఁ, గర్ణజూడఁ గాంచు - గణ్యచరిత. 78

ఉ. ద్రౌపదియుకొ సుభద్రయును - దక్కటికాంతలు భ్రాతృపుత్రపా
త్రోపవిలోకనోత్సవము - నొందుదు రిచ్చటి కిష్ట నచ్చు పే
నీపని యాచరించుటకు - నివృణజేంద్రుఁడు నీవు గొంతి చిం
తాపరితాపనోదనవి - ధంబుగఁ గోరితి రట్లు సేసెదన్. 79

క. నీకొడుకులకు మనుమలకు, శోకింపఁగ వెలదు వారు - శూరత వెలయం
జేకొనిరి రణమరణమున, నాకభవనసుఖము సద్గు - ణస్తవనీయా 80

ఆ. భామ విను మవశ్య - భవితవ్య మైనభా, రతరణంబుపాంఠె - నతులమహిమ
మాననీయదేవ - యోనులు జననంబు, నొంది రిందు మనుజ - యోనులందు. 81

సీ. ధృతరాష్ట్రుఁ డనఁగ వ - ర్తిల్లెడు మేటిగం, ధర్మఁ దీగృతరాష్ట్ర - ధరణివిభుఁడు
తన్ని పాండుఁడు మరు - ద్ధణమయజని ధర్మ, దేవత నూవె యు - ధిష్ఠిరుండు
పవనుండు భీముఁ డై - ప్రభవించె నరుఁ డను, ముని యర్జునుం డయి - జననమొందె
నారాయణుండుగృష్ణ - నాముఁడై జనియించె, గనుఁగొనుకవలనా - శ్వినులుగాఁగ
ద్వాపరంబుగ నెఱుంగుగాం - ధారరాజుఁ, గలిసుయోధనుడయ్యెరా - త్మనులపుట్టి
రతనియనుజాలై కర్ణుని - నరుణకిరణుఁ, గాఁగ నభిమన్యుఁ జంద్రునిఁ - గాఁగ గనుము.

క. అనలుండు ధృష్టద్యుమ్నుం, డన ద్రౌపదిలోడఁ బుట్టె - ననిలునియంశం
బున జనియించె శిఖండియు, ననిమిషగురుఁ డుద్భవించె - నస్త్రగురుం డై. 82

లే. వినుము వసుశక్తి గాంగేయుఁ - డనఁగ జనన
మొందె రుద్రాంశమున ద్రాణి - యుదయ మయ్యెఁ
దెలియఁ జెప్పితిఁ గొందఱు - గలరు మఱియు
నిర్జరాసురాంశమున జ - న్నించినారు.

84

క. అని పలికి మీమనంబుల, వనట సమస్తంబుఁ బుచ్చి - వైచెద నాతోఁ
జనుడెందు మీరు గంగకుఁ, గనియెద రనిఁ దెగినబంధు - గణముల నచటన్.

85

లే. అనుచు నుత్థితుఁడగుటయు నార్పటెలుఁగు, లాకసం బంద ధృతరాష్ట్రుఁ-డాదిగాఁగఁ
గలుగునాసర్వజనులు నొ - క్కటఁ గడంగి, యరిగి రమ్మనినాథుతోఁ - గురువరేణ్య.

క. అరుగఁగ మునిజనములు న, చెచ్చెరు వందుచు నమ్మనీంద్రు - నేవించి మరు
త్సరిదుపకంఠతలమునకు, నరిగిరి కాతుకము మనము - లందు నెలకొనన్.

87

ఎ. అట్లు పౌరజానపదసహితు లై సకలజనంబులుం జని సాత్యవతేయుండు వనుప
భాగీరథీతీరంబున విడిసి రవ్వచిత్ర చరిత్రుండు దనచేయంబూనినపని మఱునాఁడు
రేపకడ నేయువాఁడుగాఁ బలికిన నయ్యందఱు నద్దినకేషంబు నాయామినియును
శతసంవత్సరంబులుం బోలె చుండఁ గూర్మోదయసమయంబగుటయుఁ గాలోచిత
కృత్యంబు లాచరించి ధృతరాష్ట్రండు బాండుతనయులుం దపోధనులు నప్పారా
శర్యుపాలికి నరిగి యమ్మనినరుం బరివేష్టించిరి. గాంధారీప్రముఖభామినులు నేతెంచి
యొక్కవలన నతనిం గొలిచి యుండిరి. సర్వజనులు నట్లు లెత్తికొని యంతంత నిలిచిరి
తదనంతరంబ.

88

వ్యాసుఁడు ధృతరాష్ట్రాదులకు భారతరణమృతుల

రా వించి చూపుట.

సీ. సాత్యవతేయుండు - బాహ్నువీసలిలావ, గాహన మొనరించి - గారవమున
నింపారు నెలుఁగున - నిందు రం డనవుడు, నీ కేమి నెప్పుడు - నీటియందు
రన మగ్గలముగ రా - రాజుఁ దమ్ములుఁ దత్కు, మారవర్గము నభి - మన్యుఁ డాది
యగుపాండుపాత్రులు - శర్మజుండును బాష్ణి, కప్రముఖాఖిల - కారవులును
ద్రుపదమాత్యులు వారిబం - ధులును శకుని
యును దదీయానుజులును నా - తనితనూజ
రాజియును భీష్మగురులఁ బు - రస్కరించి
కొనుచుఁ దమదివ్యదేహముల్ - గొమరు మిగుల.

89

ఆ. దివ్యమాల్యములును - దివ్యాంబరంబులు, దివ్యభూషణములు - దివ్యలేప
నములుఁ జెన్నుఁ జేయఁ-దమమిత్రసుభటసం, దోహములును దారుఁ-దోచి రధిప.

వ. అట్టియెడ.

91

క. తగ నాకురుప్పద్ధనకు నొ, సఁగె నాఁటికి దివ్యదృష్టి - సాత్యవతేయుం
డగణితతపస్సప్రభావం, బు గని యధికవిస్తయంబుఁ - బొందఁగ జనముల్. 92

వ. అవ్వితేవంబు విని యద్భుతప్రమదభరిత యై నిజనయనంబుల బంధించిన పట్టం
బపనయించి గాంధారియును గమంగోసుచుండ.

93

క. అవ్వితమునఁ దోచిన మఱి, నవ్వుచూ దెగడుచును బెరసి - నరవర పగ లే
కవీరవరులు నెయ్యము, నివ్వటిలఁగ విలసనములు - నెఱయ మెఱయఁగన్. 94

తే. చతురగంధర్వ లవ్వరో-జనులు గాన, ములఁ బ్రమోది మొనర్పంగఁ-బొగడ నంది
సమితి నిరహంకృతులు హృద-యములగౌర, వములు దెల్లంబు నేయంగ-వచ్చిరొప్పి.

వ. ఇట్లు వచ్చి సకలబంధుజనంబులకుం బరమప్రమోదం బానహిల్లం గలసి సముచిత
చారంబులు నడపిరి ఆ రెండుదెఱంగులవారలు నర్హప్రకారంబులం బితామ హాచా
ర్యశిష్య మాతృ మాతామహా పితృ పితామహ భ్రాతృజామాతృ పుత్ర పుత్రీ భగినీ
పౌత్ర దౌహిత్ర శ్వశురు శ్వశ్రూ స్నుహ మాతుల స్యాలక్ ప్రియ ప్రియా
మిత్ర సమాగచుసుఖంబు లగ భవించుచు.

96

తే. అనఁగి పెనఁగి నాఁ డెల్ల ని - చ్ఛామరూప, వృత్తి వర్తిల్లు చుండె ర - వ్యధము సకల
జనుల నద్భుతరసమున-మునుఁగఁ జేసె, నేమనఁగ వచ్చు నాసంయ-మింద్రుమహిమ.

నిర్వచనోత్తరరామాయణము.

40. వేదవలీచరిత్రము.

(ఆ. V)

- క. శంభునిచే నివ్వధమున, సంభావితం డై తదీయ - తైలము డిగి సం
రంభమున రావణుడు దా, గుంభిని నలుగడలఁ గలయఁ - గ్రువ్వురుచుండెన్. 1
- క ఒక్కొక్కమరి సేనలతో, నొక్కొక్కమరి వీరపరిజ - నోపేతుం డై
యొక్కొక్కమరి దనయంతన, యొక్కడనేనియుఁ జరించు - నిచ్చాగతులన్. 2
- మ. హిమవంతియున కేగి యొక్కయెడ నం - దేకాంత మొక్కర్పు చీ
రముఁ గృష్ణాజినముం గమండలువు నై - రాగియు నర్జించి సం
యమముం నైకొని యున్న జేరిఁ గని హృ - ద్యాకారమన్ యావనో
ద్యమముం గాంతియుఁ జూచి రావణుడు గా - మాయత్తుఁ డై యిట్లనున్. 3
- క. ఎవ్వనితనయవు నీపతి, యెవ్వఁడు పే రెమి నీకు - నీరూపంబున్
జన్మనముఁ బాయ నీతప, మెవ్వధిఁ బాటిల్లె నకట - యింతయుఁ జెపుమా. 4
- క. అనుపలకులు వినియుం దా, విననియదియపోలె నుచిత - విధి నాతిధ్యం
బానరించినయక్కన్యక, ననిమిషిరిపుఁ డట్ల మఱియు - నడిగిన నదియున్. 5
- సీ. అనుభు కుశధ్వజ - డనుమునీశ్వరుడు వే, దాభ్యాస మనిశంబు - నాచరించి
రీయాసుకృతంబునఁ - జేసి నన్ గని వేది, నతి యనుపే రిడి - ంశమహిమ
వెలయంగ నిక్కన్య - విష్ణున కిచ్చెద, నని చాలఁ బ్రీతిసే - యంగ నెల్ల
వారును మాయయ్య - కోరిక యెఱుంగక, యర్థింప నర్థింప - నతఁడు ద్రోచి
పుచ్చననురేంద్రుఁ డైనజం - భుండు నడిగి, తనకు నీకున్న నలిగి మా-తండ్రిఁ జంపెఁ
దల్లి సాదఁ జొచ్చె సత్యవ్ర - తంబు నడపు, జనకుపూనికి నే దీర్తు-నని తలంచి. 6

క. అది మొదలుగాఁగ విష్ణుని, మది నిల్చి యతండ నాకు - మగఁ డగు నని యి
ట్లు దపంబు సేయుచుండుదు, నిది నాతెఱఁ గనిన దాన - వేశ్వరుఁ డనియెఁ. 7

ఉ. కాంతి దొలంగ నే నిటులు - గాతీయఁ బెట్టుచు జన్వనంబుచె
న్నింతయు రిత్తవో సుఖము - లెల్లను డిగ్గఁగఁద్రావి నెచ్చదిం
జింత దశంబుగా నడరఁ - జేడ్పడి యొంటి చరించుచున్ జర
త్కాంతయుఁబోలె నియ్యిడుముఁ - కైకొనఁ బాడియె చారులోచనా. 8

మ. లలనా విష్ణు డనంగ నెవ్వఁ డతఁ డే - లా శుద్ధవంశంబు ని
ర్మలసంపూర్ణతపోమహత్త్వము వర - ప్రాప్తానుభావంబు దో
ర్బలసంపత్తియు నాకుఁబోలెఁ ద్రిజగ - త్ప్రఖ్యాతిపాత్రంబులే
కలదే లంక పరాక్రమం బఖిలలో - కక్షాఘ్నమే వానికిఁ. 9

ఆ. అనినఁ జెవులు మూసి - కొని యిట్టులను లోక, వంద్యు వేదవేద్యు - వరదుఁ బరము
ననుపమాను నచలు - నవ్యయు హరిఁ జెడ, నాడఁగూడ దని మృ - గాక్షి మఱియు.

చ. తపముల కెల్లఁ దాన ఫల - దాత కులంబున కాదికర్త యై
యశరిమితప్రభావు డగు - నాచతురాస్యుఁడు నాభిఁ బుట్టె వి
శ్వపతి యహీనబాహుబల - సారఘను ల్లధుకైటభాదిదై
త్యపతుల నెల్లఁ ద్రుళ్లఁడఁచె - నారయ విష్ణుఁ డమాననీయుఁడే. 11

క. అనిన నగుర యమ్మాటలు, విన నొల్లక కదయ విచ్చి - వెండియు సతి కి
ట్లనియె మరునంప పెల్లనఁ, దనువు నిలువ దింకఁ గోర్కి - దఱిమెడుఁ బ్రేక్ష. 12

* * * * *

ఆ. అనుచుఁ దగిలి చూచు - నద్దానవేశ్వరు, నలిగి చూచి నిన్ను - నధముఁ డగుట
మును తపఃప్రభావ - మున నెఱింగియుఁ దగ, నాపులస్త్యమనుమఁ-డని తలంచి.

క. అతిథిసపర్యయు సమయో, చిత మగుసంభాషణంబు - సేసితిఁ బోషో
మలిలేదు నీకుఁ జోష్యఘ, నతివలలో నన్నుఁ దలఁప - నగునె దురాత్మా. 14

చ. అని కలుషించి వేదవతి - యచ్చటు వాసి చనం దలంచినం
గని దశకంధయు డడరి - గ్రక్కున వేసలి పట్టికొన్న నం
గన యొకవ్రేల వ్రేయ నది - కత్తివిధంబునఁ దాకి కత్తిరిం
చిన్మక్రియఁ ద్రొంచె పెండ్రుకలు - చేతఁ దెమల్చినయంత కిష్టల. 15

తే. పెండ్లుకలు చేతపచ్చడు-వెలుగుపడుచు, దపముపైకి నలికి య-ద్దనుజవిభుడు
నిలిచెరోషమహానల-జ్వలనమూర్తి, యగుచుఁబిటేదికిఁబాసియి-ట్లనియె సతియు. 16

ఉ. బన్నము లిట్లు నీవు వలు - పం బడి మేను దొలుగుచుండి యే
నిన్ను శపించినట్లయిన - నిర్వలనిత్యమహాతపగ్రభా
వోన్నతిచేటు గాదె వున - రుద్రుని మయ్యెద నీకు మృత్యు వై
సన్నుతపుణ్యజాత యనఁ - జాలి యయోనిజమూర్తిఁ దాల్చెదన్. 17

క. ఈపరిభవంబుఁ బడియుం, దీపే ప్రాణంబు లనుచు - దిగ్గన ననలం
బాపాదించి దశానను, నే పడఁగన్ విష్ణు నాత్త - నిడి సాదఁ జొచ్చెన్. 18

ఆ. కృతయుగమున వేద - పతి యనఁగాఁ జన్న, నాతి త్రేత నిపుడు - సీతయనఁగ
జనకుయజ్ఞవేది - జన్మించి నీసతి, యయ్యె నీవు విష్ణుఁ - డగుటఁజేసి. 19

41. చంద్రోదయచంద్రికావర్ణనములు.

(ఆ. VI.)

క రావణుఁ డమరులమీఁదం, బోవుట విని యతనితోడి - పురుడునకుం బాం
థావలిపై వెన వచ్చెం, గావలయు ననంగ నమృత - కరుఁ డుదయించెన్. 1

సీ చిత్తజాచిగురులం - జిత్రంబుగా నిడ్డ, లలితతమాలప - ల్లప మనంగ
రతిపుమాణిక్యద - ర్పణమున నూనిన, కమనీయమృగమద శక్తి మనంగ
వెడవిల్తులీలార - విందంబుమీ దికిఁ, దివుటమై నెరఁగిన - తేటి యనంగ
వలరాజుసిందూర - తిలకంబుతోఁ జెలు, వొందుకాలాగరు - నిందు వనంగ
నుదయరాగమహిమ - నుజ్జ్వలం బైనచిం, బంబునడుమ లాంఛ - నంబు చెన్నుఁ
జేముఁ బూర్వశైల - శిఖరదేశంబున, నింగుఁ డొప్పె భువన - మెలమి మిగుల. 2

ఉ. పంబినకంపుఁ బాసి నివి. - బ్రాకె దిశల్ వెలిగించి చంద్రకాం
తంబుల నీరుసేసి కుము - దంబుల బండువుసేయఁ బంచి య
బ్జంబుల నిద్రపుచ్చి మరు - సాయకముల్ గరసానఁ బట్టి కో
కంబుల నేచి లోకముపా - గడ్డులు సేకొని చంద్రుఁ డున్నెడన్. 3

క. బడిచేసినచందంబునఁ, గడువేగం బొకటి నొకటిఁ - గదిసి దివిని సం
దడిగా నెంతయు గుంపుగఁ, బడి వెన్నెలకుం జకోర - పంక్తులు గవిసెన్. 4

క. మును మును నెగడెడురక్తుల, కొన లెల్లం బట్టికొని చ - కోరంబులు ద్రుం
చిన నచటనచటఁ దుఱఁగలి, గొని పెరిగెడుమాడ్కి దలము-కొని ప్రభ లెసఁగెన్.

తే. తివిచి ననకంబుదీప్తుల-ద్రెంచి యలఁతి, తునియలుగఁ జంచువుటములఁ-ద్రుంచి తల్లు
లాదరంబున నంది యీ - నజ్జు లెత్తి, ప్రీతిఁ గముచుఁ జకోరంపుఁ - బిల్లగముల. 5

క. చంచులఁ గాంతులు వెన్నెలఁ, జించి యమృత ముట్ట నొసఁగు - చెన్నునకును రా
గించుచుఁ జవఁ జొక్కుచుఁ గబ, లింఱుఁ జకోరికలు సమద - లీలాలస లై. 7

* సీ. క్రచ్చి వై దొరఁగెడు - కాముదితీయంబు, సాంపునఁ దనుపునఁ - జొక్కిచొక్కి
పచరించుచంద్రాత - పంబుకాలువలలో, నడ్డంబుగా నిల్చి - యాఁగి యాఁగి

పెల్లున పెల్లు నూ - పెడుసాంద్రచంద్రికా, పూగంబు గని మదల - బొంగి పొంగి
మిన్నులతో రాయు - వెన్నెలకరడుల, నెఱుకలు సడలించి - యీది యీది
చెలగి చెలగి మలగి - మలగి యల్లల్లన, క్రాలి క్రాలి బిట్టు - తూలి తూలి
సమదవృత్తి గేలి - సలి పే జకోరచ, యంబు సదలు దమమ - యంబు గాంగ. 8

క. తిలబడ నొండొంటికి ము, న్నెడల గమచుచు నొడిసికొనుచు - నేవున బైపై
బడుచు నవు లవుల నీనున, గడచుచు వెన్నెల జకోర - గణ మానునెడల. 9

క. తినుగమి నొల్లక యొకయెడల, దనయిచ్చకు విచ్చునిందు - ధామనికాయం
లున మవ్వ మెక్కి - నిగిడెడి, కొనలు గమచి మేసె నొకచ - కోరము దివులక.

ఉ. సమదవారి గనడల - జాలగ మై గరుపార నింగబిం
బమ్మన దృష్టి నిల్పి పయి - బ్రాకుమమల నూగునూగులే
గొమ్మలు పెట్టి చంచుపుట - కోటిగ గదల్చి తెనుల్చికొంచు సా
ఖిమ్మ విహంగమ మ్మయిన - నూకృతి నొండల జకోర మొక్కెడల. 11

చ. కలయగ మానునట్లుగ జగంబు సమస్తము జాల గోగనో
జులభవుండు గోరి పెఱ - చాయల నెల్లును మాన్చి యెందును
దెలుపు ఘటించెనో యమృత - దీధితి వేసున నిశ్వరూపుడై
నిలిచెనొ నాంగ నెల్లెడల - నిండగ వెన్నెల పర్వ సాంద్ర మై 12

క. వెన్నెలపోతపనులొ యని, వెన్నెలగంగువునుల - విధమున మీదక
వెన్నెలనీరు నెఱుప రన, గన్నుల కిం పొసంగె నిల స - కలరూపములక 13

చ. అలసత యొప్పు నల్లన రి - తాంతమునం బ్రియునొద్దల బాసి నె
చ్చెలికడ కేగుచెంచునర - నీరుహనేత్రవిలోచనంబులం
దలకెడుమందిహాసము వి - ధంబున సాంపున మీటి యున్న చెం
గలువలలోన నింపడరు - కాముది వేడ్క లొనర్చె జూడ్పికిక. 14

నీ. భరితిసుధారస - పాత్రంబు లనుకుము, దోత్కారంబులు దళు - కొత్త మెఱసి
చంద్రకాంతోపల - జలముల కాలువ, నీవి యవి యని యప్పు - డేర్పరించి
దెసలు సూడగ గుండె - దిగ్గనుచక్రస, మాహంబునకుల దల - మునుక లగుచు
నీడుచకోరంబు - లెగుర వ్రేల్చి యీడి, గిల బడునట్లుగా - దలముకొనుచు
నంతకంతకు బొంగి మి - న్నంది వెల్లి, మిగిలి యెనిమిదిదిక్కుల - మీదల బొరలి
జనము లానందమున దేల - జగములెల్ల, దొట్టి నిండాలు వెన్నెల - నిట్టవొడిచె.

III. ఎట్టాప్రగడ మ హా భా ర త ము.

42. కృష్ణా గ మ న ము.

(ఆరణ్యపర్వము. ఆ. IV)

- చ. స్ఫురదరుకాంశురాగరుచి - బొంపిరి వోయి నిరస్తనీరదా
వరణము లై దళత్కమల - వైభవజ్యంభణ ముల్లసిల్ల ను
ధురతరహంససారసమ - ధువ్రతనిస్వనముల్ సెలంగఁగాఁ
గరము వెలింగె వాసరము - ఖంబులు శారదవేళఁ జూడఁగన్ 1
- శ. దానాంభగ్గపటలంబునం బృథుపయో - ధారావలిం దాల్చి గ
ర్జానిర్ఘోషము బృంహితచ్ఛలనఁ బ్ర - చ్ఛాదించి ప్రాస్పృట్యయో
దానీకంబు శరద్భయంబున నిగూ - ధాకారతఁ డిగ్గె నాఁ
గా నొప్పారె మవోత్కటద్విరదసం - ఖంబుల్ వనాంతంబునన్. 2
- క కలనీలకంఠకోలా, హలలీలలు సెందె రాజ - హంసకులములం
దిలకించె సప్తపర్ణా, వలి విగళితకుసుమకుటజ - వాటికిలగడన్. 3
- మ. అతిగాంభీర్యవిభూతి నేకచులుకా - హంకారనిశ్శేషశో
షితపాఘోధిపయస్కుఁ డైనముని దోఁ - చెం బుణ్యతేజోమయా
కృతి సయామ్యమృదిగంతవీధిఁ బ్రకట - శ్రీడాకళాగర్వగ
ర్జితమందూకకశంకితాంబుశుచితా - సిద్ధిప్రదాచార్యుఁ డై 4
- తే. విశదశారదాంబుదపరి - వేష్టనమునఁ, బొలుచుగగనంబు ప్రతిబింబ - మో యనంగ
వికచకాశవనీపరి - వేష్టనమున, సతిశయిలై నిర్దలకమ - లాకగములు. 5
- ప. అట్టిశారదాగమంబున సుత్సుల్లకమలకష్టశరకరాళకలితకల్లోలమాలినియు ననే
కమునిలోకసతతసంసేవ్యమాన విపులపులినోత్సంగయు నిరంతరతీరవానీరవనమండ
లీవిలసితయు నాకాశసంకాశవిశదసలిలయు నైనమహాసరస్వతీనది ననుదిన స్నాన
సానాదివిశేషంబులం బరితోషంబు నొందుచుఁ బాండునందను లమృతుభూమిఁ

గొన్ని దినంబులు వసియించి తదనంతరంబ ధౌమ్యాదిభూసురవరులు నింద్రసేనాది
మూలభృత్యులుఁ దోడ నరుగుదేరఁ గామ్యకవనంబునకువచ్చి యచ్చటినునులచేత
నభినందితు లై యందు సముచితవర్తనంబుల నుండునంత నొక్కనాఁడు. 6

క. వాసవనందనసఖుఁ డగు, భూసురుఁ డొకఁ డరుగుదెంచి - భూవినుతిగుణో
ద్భాసితు ధర్మజు విప్రస, భాసీమం గాంచి యిట్లు - లనియెం బ్రీతిన్. 7

చ. జనవర సీవుఁ దమ్ములును - సమృద్ధ మొందఁగ నివ్వనంబునం
దునికి ధ్రువంబుగా విని మ - హోజ్జ్వలతేజుఁడు దేవకీసుతుం
డనఘుఁడు మిమ్ముఁ జూచుటకు - నై యిట వచ్చుచు నున్నవాఁడు మీ
కును ననిశంబుఁ దా హితమ - కోరుచు నుండు నతండు నెయ్యుఁడై. 8

ఎ. మఱియు ననేకయుగసహస్రజీవియు నప్రమేయతపగోప్రభావభావియు వినుతివిధే
యుండు నగుమార్కండేయుండును భవదీయదర్శనార్థం బీక్షణంబ చనుదెంచు నని
చెప్పినయనంతరముహూర్తంబున. 9

సీ. శైబ్యసుగ్రీవాది - ఒవనాశ్వయుక్త మై, యాబద్ధనూత్నర - త్నాంశుపటల
భాసితం బై చారు - పఠగపఠాకావి, భూషితగగన మై - హాలుపు మీఱు
దివ్యరథంబున - దేవకీసుతుఁడు ప్రి, యంబున సత్యభా - మాన్వితముగఁ
దరశ సాదామనీ - దామసముజ్జ్వల, ధారాధరోత్సంగ - తలమునందు
శచియుఁ దాను వెలుఁగు - శతమఖుండునుబోలె, నరుగుదెంచె ఘనర - థాంగ నేమి
విపులఘోషితాండ - వితబ్ధి శబ్దశ, భ్రూయమానవనవి - భాగుఁ డగుచు 10

ఎ. ఇట్లు వచ్చి వాసుదేవుండు రథావతరణంబు సేసి ధర్మనందనున కభివందనం బాచ
రించి భీమార్జుననకులసహజేవులం గౌగిలించుకొని ద్రౌపది గారవించి ధౌమ్యాది
మహాసురుల చేతి నభినందితుం డయ్యె. అంతఁ గాంతేయాగ్రజుండు గదాగ్రజునకు
నర్హ్యాదిసత్కారంబులు నిర్వృత్తిం చేత్ములుం దానును విప్రజనంబులు నతనిం బరి
వేషించి యుండె. అప్పుడు కృష్ణుండు ధనంజయుం దనచేరువ నునిచికొని చిరకాల
దర్శనోల్లాసితంబు లైనయాలాకినంబుల నతనియాకారం బత్యాదరంబున నభినం
దించుచు ధర్మరాజున కిట్లనియె. 11

సీ. భాగ్యంబు గాదె యీ - పార్థుండు హరుఁ డాది, యైననిర్భరసమూ - హంబువలన
శలమిఁ గృతాస్తుఁడై - యేలేంచు టరయంగ, ధన్యుండ వైతీవు - ధర్మతనయ
సీధర్మనిష్ఠయు - సీతపంబును జూవె, యింతికుఁ గారణం - బిద్ధచరిత
రాజ్యంబుకంటెను - రాక్షేంద్ర ధర్మంబ, యిట్టమై పరఁగు నీ - కల్లనాఁడు

వేదవేదాంగవిదుఁడవు - వివిధయజ్ఞ, కర్త వైతి ధనుర్వేద - కర్తకుఁడవు
ధరణి యెల్ల నేరెడిరాజ - ధర్మ మమర, సులభ మయ్యె నీ కిహపర - శోభనములు.

చ. దమమును సత్యయుక్తియును - ధైర్యనిరూఢియు నిత్యతృప్తియున్
శమమును నీకు నైజములు - సన్నతి నర్థవశంబుఁ గామగో
భములును బొంద వ ట్లగుటఁ - బార్థివకుంజర ధర్మరాజనా
మమునఁ ద్రిలోకపూజ్యమహి - మం బొగ డొందెద వివిధంబునన్. 13

వ. అని పలికి వెండియు. 14

కా. ద్యూతవ్యాజమనన్ సభాంగణమలో - దుర్యోధనుం డట్లు దు
ర్మీతిం గూరి యొనిర్చినట్టియఘముల్ - నిష్క్రంపధైర్యోన్నమ
చ్చేతస్సాదుఁడ వైననీ కొకనికిం - జెల్లెన్ సహింపంగ వి
ఖ్యాతమౌతులు లేరె ధార్మికులు ని - క్కం బిట్టిరె యెవ్వరున్ 15

గా. ఉల్లము సత్యసంయమము - నూనినవాఁడవు నీవు విక్రమం
బొల్లమిఁ గౌరవాధముల - యుద్ధతి మైమెయిఁ జెల్లె గాక యొం
డెల్లను నేల నీదుమది - నించుకన్క జనించినన్ మహీ
వల్లభ యష్ట రూ పఱద - వారకి వైరికులంబు సర్వమున్ 16

చ. విరుతిభవన్ని దేశ మను - వేల యలంఘ్యము గాన యిమ్మెయిన్
ఘనభుజవీచివిభ్రమవి - కాసముఁ జూపక నిల్చె గాక స
జ్జనమిత చూడ నీయనుజ - సాగరముల్ దటితోడ విద్విష
జ్జనలయకారు లై కిడఁగి - సర్వజగంబుల నాక్రమింపవే. 17

ఉ. అంధకవృష్టిభోజకుకు - రాన్వయభూపతు లెల్ల నీదెసన్
బాంధవసౌహృదప్రణయ - భక్తివిశేషము లొప్ప నీమనో
గ్రంథి యడంగఁ జేయ నెస - కంబునఁ బూనినవారు లోభమో
హంధులు ధార్మరాష్ట్రులు జ - నాధిప మార్కొనువారె వారలన్. 18

క. చతురంభోధిపరీత, క్షితితలసామ్రాజ్యలక్ష్మీ - కిం బతివి జగ
న్నత నీవ నీవు దలఁచిన, నతిదుష్కర మెందు లే ద - నర్గళమహిమన్. 19

వ. అనిన సంతోసిల్లి కుంతీనందనుండు దేవకీనందనులోడ దేవా యెవ్విధంబున నైన
నల్పావశిష్టం బైనయిన్వననాసంబును నజ్ఞాతవర్తనంబును జల్పి లోకనింద్యంబుగాని
విక్రమంబునం బగఱ జయంప గోరెదము. దీని నంతయు నిర్వహించు భారంబు

నీయదియ. నీశరణంబు సొచ్చినమాకుం బరమశోభనంబు లగుట నిశ్చయంబు గాదె
యనియె. అప్పుడు కృష్ణుండు నిజసమీపంబున నున్న పాంచాలిం జూచి యిట్లు
నియె.

20

సీ. నీపుత్రు లేవురు - నీరజఃశోచన, యదుకుమారులుఁ దారు - మదముతోడ
నమపమన్నీహస - మాహృతహృదయు లై, కరిహయాశోహణ - చరితఁ దగిలి
యాడుచు వివిధశ - స్తాప్తవిశేషముల్, 'గఱచుచు నొం డెల్ల - మఱచి యున్న
వారు ప్రద్యుమ్నుండు - వారికి దిన్యాప్త, జాతింబు లెల్లఁ - బ్రీతి నొసఁగె
దన్ని యాసుభద్ర - తనపుత్రుకంటె నీ, తనయులందుఁ గూర్చి - దనరఁ జేయు
నూఱడిల్లు మింక - నుజ్జ్వలొన్నితులఁ బెం, పొరఁ గాల మనతి-దూర మయ్యె.

43. మార్కండేయుండు పాండవుల యొద్దకు వచ్చుట.

(ఆరణ్యపర్వము. ఆ. IV.)

ప. పరమతపోవృద్ధుం డయినమార్కండేయుండు
సను దెంచినం గృష్ణుండును బాండవులు నతని నెదుర్కొని యధోక్తవిధులం బూజిం
చిరి. మునీంద్రుండును వారిని బ్రత్యేకంబ కుశలంబు లడిగె. తదనంతరంబ యం
దఱు నాసీను లై యున్నయెడఁ బాండవహితార్థి యై వనజోదరుం డమ్ముని వరున
కి ట్లనియె. 1

ఉ. ఏనును బాండున దనులు - నిమ్మనిముఖులు నిష్ఠ లోకస
మ్మానితవాక్య నీ దయిన - మంజులవాగమృతప్రవాహమున్
వీనుల దోయిలించుచును - వేడుకఁ గ్రోలికొనంగ నాత్మలం
బూనెద మన్నదీప్సితము - పూర్ణము సేయఁగ నర్హ మెమ్మెయిన్ 2

చ. కావున. 3

క దేవనరదేవధరణీ, దేవచరిత్రములు భర్తృ - దేవత లన నా
భూవినుత లయినసతులప్ర, భావము లెఱిఁగింపు మోలి - బ్రహ్మటములుగాన్. 4

ప. అని యడుగు చున్నయెడ నారదుం డేగుదెంచిన నందఱు ప్రత్యుద్గతు లయి ప్రణా
మిల్లి యాతని నుచితపీఠంబున నునిచి యుచితసత్కారంబులం బ్రీతునిం జేసిన
నమ్మహాముని మార్కండేయునిం జూచి కృష్ణపాంపప్రియహితార్థంబుగాఁ బరమ
పుణ్యకథాకథనం బొనరింతువు గాక యని పలికి వారల నామంత్రణంబు సేసి
నిజేచ్ఛం జనియె. తదనంతరంబ ధర్మతనయుండు మార్కండేయున కి ట్లనియె. 5

సీ. కడగి ధర్మమతోడ - నడచుచు నే మిట్లు, దండడిదుర్గిఖంబు - బొందుటయును
నేవున నెప్పుడు-పాపంబు సేయుచు, గృతరాష్ట్రజాల గుఱో-న్నకు లగుటయుఁ
గని యవిప్రవర్యయ - మునకు నే నూహింతుఁ, బాయక నరుఁ డిట్లు - సేయుకర్త
మునఫలమిందుఁబొం - దునొవోలోకంబు, నందుఁబొందునొయిందు - నందుఁగనునొ

విశ్వకర్త యైన - యీశ్వరునిన కాని, పురుషుఁ గర్తృఫలము - పారయ కున్నె
యొడలితోడఁ గృతము - వెడలిపోవునొ యిది, చెలియవలయునాకు - నలఘుపుణ్య.

ప. ఇంతయు నెఱింగింప నీవ యర్హుండ వనినఁ బరమజ్ఞాననిధి యైనయత్తపోనిధి యతని
కిట్లనియె. తొల్లి విధాత ప్రథమకల్పంబున నత్యంతనిర్మలంబులును ధర్మతత్త్రంబులు
నైనశరీరంబులు సృజియించె. అట్లు పుట్టింపఁబడినయామనుష్యులు మహాసత్త్వసంప
న్నులు సత్యవాదులు సత్యసంకల్పులు బ్రహ్మభూతాత్ములు స్వచ్ఛందజీవులు నై
దేవయానంబుల విహరించుచు ననాయాసంబున నధికఫలసిద్ధిం బొందు చు సర్వజ్ఞు
లై విగతమత్సరులై బహుసహస్రసంతానులై బహుసఁవత్సరాయుష్యులై
వర్షిల్లుచుండిరి. అంతఁ గాలాంతరంబునం గామక్రోధాది గుణంబులు ఽచ్చుం బొందు
టయు మాయాప్రవర్తనలై దేవతలచేత విడువంబడి యల్పాయువులు నల్పబల
శరీరసత్త్వమును దరిద్రులును నిష్ఫలారంభులును బహురోగపీడితులును నాస్తీకు
లును నై యొండొరుల మెచ్చక దురితంబులు సేయుచుఁ దిర్యగ్యోచులం బుట్టుచు
నరకాగ్నులం గ్రాచుచు గతాగత భ్రమణంబుల నలయం దొడంగిరి. ఇట్లు దిరుగు
చున్న సంతారచక్రంబునందు.

7

చ మనుజులు పుణ్యపాపములు - మానక యిం దొనరించుచుం దుడిం
దనువు దొఱంగి పోవునెడఁ - దప్పవు నీడయవోలెఁ గర్తమున్
వెనుకన యేగి భూరిసుఖ - విశ్రుతియుం బటుదుగ్గిభద్రైవ్యముం
దనుకఁగఁ జేయుఁ గ్రమ్మఁగఁ - దాన యొనర్చు భవంబు దేహికిన్.

8

క. విను మనుజున కవిధిధమునఁ, దనచేసినసుకృతదుష్కృత - తంబులు నెఱయం
దన కనుభవింపఁ బాలివి, తనువు నెడుం గాని కర్త - తతి నెడ దనఘా.

9

ప. మఱియు నున్న నిదర్శనంబులు నెప్పెడ

10

క. ఈలోకమ యురుఁ గొందఱ, కాలోకమ కొందఱకు ని - హంబును బరమున్
మే లగుఁ గొందఱ కధిపా, యేలోకము లేదు వినవె - యిలఁ గొందఱకున్.

11

ప. అది యెట్లనిన.

12

చ ధనములు సాలఁ గల్గి సత - తంబును నిందియవాంఛ సల్పుచున్
మనమున నెన్న డున్ సుకృత - మార్గముపొంతను బోక లోభమో
హనియతబుద్ధులై తిరుగు - నట్టిజనుల్ పరలోకసౌఖ్యముల్
గనుటకు నేర రిక్కడి సు - ఖంబులు మే లయి లోచు వారికిన్.

13

- మ. ఉపవాసవ్రతసంతతాధ్యయనతీ - క్షోపాసనాదిక్రియై
కపరత్వంబునఁజేసి యైహికము దుగ్ధ - క్షప్రాయ మై పోవఁగా
విపులానందముఁ బొందఁ గల్గుఁ దుది నా - విరూపతభోగైక లో
లుపబుద్ధిం జిరపుణ్యశీలురకు నా - లోకంబునకై భూవరా. 14
- ఉ. ధర్మమ పల్కుచుం దగిలి - ధర్మపథంబునఁజేసి యర్థముం
జేరియుఁ గాంచి ధర్మవిధిఁ - బెండ్లియు నై ప్రజలకై సృజించి స
త్కర్తములం బ్రశస్తములు - గాఁ గ్రతువుల్ వొనరించుసజ్జనుల్
ధర్మజ యిండు నెంచును ము - దంబునఁ గాంతు రభీష్టసంపదల్ 15
- ఆ సత్యమును శమంబు - శౌచంబు లేక నా, స్తిక్యమును నిషిద్ధ - సేవనంబు
గలిగి తిరుగుదుష్ట - కష్టజనశ్రేణి, పాలియు నుభయలోక - ములకుఁ గాక. 16
- ఎ. ఇది మనుష్యులకర్తగతిప్రకారంబు. 17
- చ. జనసుత మీరు దివ్యులరు - సమృతి దేవహితార్థ మిచ్ఛహిత్
జననము నొందినారరు ప్ర - శస్తపరాక్రమలీలఁ జేర్చి యిం
క నఖిలశత్రునిర్మథన - కర్త మొనర్చి మహీధరంబు దీ
ర్చి నియతిఁ బెక్కుజన్మములు - నేని భజింతురు దేవభావముల్. 18

44. పతివ్రతాచరిత్రము— ధర్మవ్యాధోపాఖ్యానము.

—:~::~~::~—
(ఆరణ్యపర్వము. ఆ. V)

ఎ.బహుభంగుల మార్కండేయుండు వివరింపం బుణ్యకథావిశేషంబులు విని
సంతుష్టహృదయుం డై కాంతేయపూర్వజుండు మఱియు నమ్మనీంధ్రున కిట్లనియె.

సీ. సమధికదర్పదు - ర్జయము లై నిగిడెడు, నింద్రియంబులఁ గుది యించి తెచ్చి
మనసుపొందున నిడి - మన సహంకారంబు, పజ్జకుఁ బాపి స - ద్భక్తియుక్తి
నెరయంగ ననిశంబు - నిజభర్తృశుశ్రావ, యందు సమాహిత - యైనవనిత
యభిలలోకోత్కృష్ట - యని యెఱ్ఱ నూహింతు, నరయఁ బతివ్రత - లైనవారి
చరిత మత్యంతధర్మ నూ - త్తంబుఁ గరము, దుష్కరంబును గాదె ని - ధూతదరిత
యట్లు గావున విన వేడ్క - యయ్యెఁ జెప్ప, వలయుఁ బుణ్యసతీప్రభా - వంబునాకు.

వ. మఱియుఁ దల్లిదండ్రు లిరువురయందును బుత్రనిమిత్తంబైనయాయాసం బెవ్వరి
కెక్కుడు వారలయెడం బుత్త్రుం డెట్టివాఁడు గావలయు హీనయోనిజాతుం డైన
పురుషుం డేమి తెఱంగునడవడిం బరమధార్మికులలోకంబులు వడయు నివియును
వివరింప నీవ యర్హుడ వనిన నమ్మహాముని యమ్మహీపతి కిట్లనియె. 3

సీ. జతనంబు మిగుల మా - సములు దొప్పిది యుద, రంబునం గరముభ - రంబుతోడ
భరియించి పదవడి - ప్రాణసంశయదశ, నొంది పుత్రునిఁ గాంచు - నొనరఁ దల్లి
తపములు యజ్ఞముల్ - దానముల్ వ్రతములు, దేవతాసజ్జన - సేవనములుఁ
గావించుఁ బుత్రుని - గామించి జనకుఁ డి, క్లిరువురపాటును - సరియె తలఁపఁ
దనయుఁ గని తల్లిదండ్రులు - దమకు నతఁడు, భక్తు డగుటకు ధర్మాగ్ధ - సత్కుడగుట
కాసపడుదురు విన మట్టి యాస సిద్ధి, బొందఁ జేయునతఁడ చువ్వె - నందనుండు. 4

క. జననియు జనకుఁడు నెవ్వని, యనువర్తనమునఁ బ్రియంబు - నందుడు రెడఁ ద
త్తనయుఁడు ధర్మముఁ గీర్తియు, ననూనముగఁ బొందఁబడయు - నక్షయగతులన్. 5

మార్కం డేయుఁడు ధర్మజనకుఁ బతివ్రతా
మాహాత్మ్యంబు సెప్పట.

వ. మఱియు నిజభర్తృశుశ్రావయుడు నిత్యాసక్త యయినపతివ్రతకు నఖిలయజ్ఞ
దానతపస్సఫలంబులు సులభంబు లగు నొక్కయితిహాసంబు నెప్పెద. అందు నీ
యడిగినయర్థంబు లన్నియుఁ దేటపడు నాకర్ణింపుము కాశికుం డనుబ్రాహ్మణుండు
ధర్మతపస్కీలుండు సంతతాధ్యయనతత్పరుం డయి యొక్కశిష్య గ్రామంబున నుండు.
అతం డొక్కనాఁడు గ్రామసమీపంబునం దొక్కపృథ్విమూలంబున నానీసుం డై
వేదంబులు గుణియించుచుండం దదీయశాఖాగతం బైనకొక్కెర యొక్కం డాత
నిపై రెట్ట వెట్టిన నమృహాద్విజం డలిగి చూచుటయు నది యప్పుడ నిశ్చేతనం బై
నేలం బడినం గనుంగొని యతండు.

6

క. అక్కట నాహృదయము గడు, నక్కటికము లేనిదయ్యె - ననిమిత్తమ యీ
కొక్కెర నిటు సేసితి నా, కెక్కడిశాంతి యని వికల - హృదయుం డగుచున్. 7

వ. పెక్కుభంగుల వగచి మాధ్యాహ్నం బగుటయుఁ గృతాహ్నిక విధానం డై గ్రామం
బున కరిగి యంచు శుచు వైనవిప్రగృహంబుల కరిగి భిక్షాచరణంబు సేయుచు నం
దొక్కపూజ్యగృహంబువాకిట నిలిచి భిక్షాం దేహి యనుటయు నాయుంటి
యవ్వయు నతిసంభ్రమంబున భిక్ష యిడుటకుం బాత్రశోధనంబు సేయునెడ. 8

ఉ. ఆయెలనాఁగభర్త గడు - నాఁకటఁ దూలుచు వచ్చె వచ్చినం
దోయజనేత్ర సంభ్రమము - తోఁ దగుపీఠము వెట్టి పాద్యమం
బాయక మజ్జనక్రియయు - భక్తి నొనర్చి ప్రియోక్తు లాపుఁగా
నాయనఁ బ్రీతుఁ జేసె రుచి - రాన్నరసంబుల నింతి చెచ్చెరన్. 9

చ. కుడిచినపిమ్మటం గుగుమ - కోమల విస్తృతసంస్తరంబుగా
నొడికవునెజ్జ సేసి ప్రియుఁ - డొయ్యన నందు శయింపఁ డమ్మలం
బిడి చరణంబు లొత్తి మది - రేక్షణ యంతటిలోఁ దలంచె ము
న్నడరఁగ భిక్షుకై నిలిచి - నట్టిమహీసురముఖ్యు నాత్మలోన్. 10

వ. ఇట్లు దలంచి భిక్ష గొనుచుం జనుచెంచిన నమృగువం జూచి కాశికుండు శోషరంజిత
లోచనం డగుచు నిట్లనియె.

11

క. అడిగినయప్పుడ చెచ్చెరఁ, గడపినఁ బో నవ్వ యేను - గడుదుర్బలి వై
పడలి నను నిలిపి భిక్షం, బిడక కడు నవజ్ఞ సేసి - లేల మదమునన్. 12

- చ. అనినఁ బతివ్రతాతిలక - మాతని కిట్లను నయ్య మత్ప్రియుం
డనుపమితత్తుధాచలితుఁ - డై చనుదెంచిన భక్తి నమృహః
త్తునకు సపర్య సేయుచు మి - మున్ మదిలోనఁ దలంపఁ జాల నై
తి నిదియుఁ దప్పగాఁ గొనక - ధీరత యొప్పు సహింపఁగాఁ దగున్. 13
- చ అనిన నమృహదేవుం డప్పతివ్రత కిట్లనియె. 14
- ఉ. నీమగఁ డంతయెక్కు డె మ - నీవులు భూసురు లింతతక్కువే
కోమలి యేల యిట్లు గడుఁ - గ్రొవ్వనఁ గానవు లోకవంద్యులై
భూమిసురేంద్రులై దివిజ - పుంగవుఁ డాదిగ భక్తిఁ గొల్పుచో
నేమిట నొక్క వారు గడు - నెల్లిద మై రిటు నీకు నిచ్చుటన్. 15
- క. అపమానితు లై ధరణీ, దివిజులు గ్రోధాగ్ని శిఖిల - దీపించి మహా
ద్రవనద్వీపంబులతో, నవని నయిన బొడ వడంతు - రప్రతికారుల్ 16
- చ. నీ వింత నెఱుంగ నొల్లవైతివి గా కేమి యనిన నయ్యంగన యిట్లనియె 17
- సీ దేవతాసములు భూ - దేవతావరు లయ్య, యేను దవ్వాహత్య - మెఱుంగనయ్య
యొకవిప్రుఁ డలిగి ప - యోనిధిజలము ల, పేయముల్ గాఁగ శ - పింపఁ డెట్లు
దంకవిషయంబు - డగ్ధంబు సేయం డె, యలక మై నొక్కమ హద్విజుండు
వాతాపి యనుద్యోమింగియతిగిండు, కొనఁ డెభూదేవుఁడొక్కరుండు గినిసి
ధరణి మఱియును బెక్కువి - ధంబులందు, బ్రహ్మవిదులైన బ్రాహ్మణ - ప్రభులవహిమ
విన మె యెఱిగియెఱింగి స ద్వినుతచరిత, కొఱవిగొని వెట్టినే తల-గోకికొన గ. 18
- చ. నానెఱుంగు నెప్పెద నాకర్ణింపుము. 19
- తే. పతియచూచె నాపాలికిఁ - బరమదైవ, మేను వాఙ్మనఃక్రియలఁ న - ధితమ యెఱుఁడుఁ
గోరియొనరింతు దీని మి - గులఁగ నొండు, ధర్మపులు గాన నెందును - దలఁచిచూచి.
- చ. నీ పతిక్రోధమండ వగుటయు నెఱుంగుదు. నీకోపంబున నొక్కకొక్కర నిహశం
బయ్యెం గాదె. ఇది మదీయపాలినత్యమహిమంజేసి కాంచితిం గానఁ గ్రోధంబు
గొనియాడుట లగ్గు గా దని యిట్లనియె. 21
- తే. క్రోధమోహనామకు లైన - ఘోరశత్రు, లిరువు రెరియించుచుండుదు - రెపుడు నంత
రంగ మయ్యభయంబు న - డంగ కున్న, గలదె యూరిక బ్రాహ్మణ్య-గౌరవంబు.
- సీ. ఎవ్వఁడు సత్యంబు - నెప్పుడుఁ బల్కు హిం, సావిదూరుఁడు గురు - జనహితార్థి
యింద్రియంబుల నోర్చి - యెల్లవారలఁ దన, యట్ల కా జూచు ధ - ర్మాభిరతఁడు

గామంబు దగులండు - కర్తంబు లాఱును, సమచిత్రసంప్రయో - జ్యోత నొనర్చు
నట్టిపుణ్యాత్ముని - ననఘు బ్రాహ్మణుఁ డని, యనిశంబుఁ గీర్తింతు - రమరవర్యు
లార్జ్వలంబు శమము - నధ్యయనంబును, బరమధనము సువే - బ్రాహ్మణునకు
ధర్మగతికి నవియ - తగుసాధనంబులు, వేదవిహితముఖ్య - విధులు నెనయె. 23

వ. ధర్మంబు బహుమార్గదృష్టం బయి నూత్నం బయి యుండు నీవు కేవలస్వాధ్యాయ
పరుండవు గాని ధర్మనూత్నత యెఱుంగవు గావునం దడయక మిథిలానగరంబున
కరుగు మందు జితేంద్రియుండును సత్యవాదియు మాతాపితృభక్తుండును నయిన
వాఁడు ధర్మవ్యాధుం డనుకీరాతుండు నీకు నఖిలధర్మంబులు నెఱింగించి సంశయ
చేదంబు సేయు నాదెసం బ్రసన్నుండ వగునది పనితలకుం బరిజ్ఞానంబు లేదు
గావున వా రెట్టియపరాధంబు సేసినను సహింప వలయుం గదా యనినఁ గౌశి
కుం డి ట్లనియె. 24

క. నను చూఱుం దగు నీకత, మన నాచిత్రము ప్రశాంతిఁ - బొరసెఁ బురంద్రీ
జనవిసుత పోయి వచ్చెద, ననుపమశోభనసమృద్ధ - లయ్యెడు నీకున్. 25

కౌశికుం డనుబ్రాహ్మణుఁడు ధర్మవ్యాధునియొద్దకుఁ బోవుట.

వ. అని యాత్మజంబ యమృహద్విజాండు ధర్మవ్యాధదర్శనలాలసుండై కదలి పతివ్రత
యెఱుకకు విస్తయం బందుచుఁ దన్నుం గృతాపరాధునింగాఁ దలంచుచు ననేక
నిగర్తగ్రామంబు లతిక్రమించి చని యనుపమానశోభాసనాథం బయినమిథిలా
నగరంబు సొచ్చి రాజమార్గంబు దిటిసి యచ్చటిజనంబుల ధర్మవ్యాధుం డున్నయెడ
నడిగి వా నెఱింగింప నట యేగి ముందట నల్పమృగమాంసఖండంబు లం
గడిం బచరించి యమ్ము చున్నవాని ననవరతవిక్రయాగతజనసమావృతు నక్కిరా
తుం గని యతిజాగుప్పితం బయిననూనాపణంబు సేర నొల్లక తొలంగి యొక్క
యెడ నుండె. అతఁ. 26

అ. వాఁడు నతనిరాక - పోడిగ నిజబుద్ధి, నెఱిగి యతనియున్న - యెడకు వచ్చి
పరమభక్తి మ్రొక్కి - ధరణీసురేశ్వరుం, గుళల మడిగి ప్రియము - గొనలునిగుడ.

ఁ. అనఘనితంబినీతిలక - మైనపతివ్రత నాతెఱంగు సె
ప్పినఁ జనుదెంచి తీవు ననుఁ - బ్రీతిఁ గనుంగొన నీమనోరథం
బును మదిలో నెఱుంగుదుఁ బ్ర - మోదముఁ బొందితి రప్త మధ్యహం
బున కని పల్కి తోడుకొని - పోయె నతండు మహీసురోత్తమున్. 27

వ. కాశికుండును ధర్మవ్యాధునెఱుక కచ్చెరువంది పతివ్రతయెఱుకయుం దలంచి యిది
రెం డవునాశ్చర్యంబు గంటి పా వుని శలంచుచుఁ దదీయభవనంబున కరిగి వాని
చేతం బూజితుం డయి యిష్టకథాప్రసంగంబున నుండి యతని కి ట్లనియె. 29

తే. నీవు గడు ధర్మవిదుఁడవు - జీవహింస, జీవనంబుగ నడచుట - శిష్టపథమె
యకట యీఘోరకర్తంబు - నకు మదీయ, బుద్ధి దద్దియు దుగ్ధింబు - వొందెనివుడు.

వ. అనుటయు లభకం డి ట్లనియె. బ్రాహ్మబలకుఁ దపస్సాన్విధ్యానసత్యబ్రహ్మచర్యం
బులును రాజులకు దండనీతియు వైశ్యులకుఁ గృషిపశుపాలనవాణిజ్యంబులును
శూద్రులకు శుశ్రూషయు నెట్లు పరమధర్మం బయి చెల్లు నట్ల మాకును మృగ
యోపజీవనంబు పరమధర్మంబు. విశేషించి యిది వంశక్రమాగతం బయిన యాచా
రంబు. ఆదియునుం గాక యీదేశంబునకు రా జైనజనకుండు నిజధర్మతత్పరుం
డయి సకలవర్ణరక్షణంబు వడల కుండు నట్లు గాన నాత్మికర్తవ్యంబు విడుచు
వానిం దనపుత్రు నైనను దిండితుం జేయుఁ గావున సేనును నిజకర్తవ్యత్యాగంబు
సేయ నోడుదు. ఈదృశప్రవర్తనండ నయ్యును. 31

తే. జీవహింస యెన్నుండును - జేయ ననఘ, యెరుల సుపి తెచ్చినమాంస - మొనరవిలిచి
తగినవెల కమ్మి బ్రదుకుదుఁ - దిద్దనమున, నమల మాంసంబు శాంతియ - నాధనంబు

చ. వినయము విస్తరిల్ల గురు - పృథ్వీనాతిథివిప్ర దేవతా
ర్చన లానరింతు సత్యమును - శౌచము సేమా నీగి మన్ననం
దనువుదు భృత్తిబంధుతతిఁ - దాల్చి విహింతు ననూయఁ జేయ నెం
దును మదిఁ దృప్తి సొన్నఁ బర - దోషకథావిముఖుండ నెప్పుడున్. 33

క. సతతోపవాసనియమ, వ్రతములఁ జరియింతు నేక - వినితాప్రియఁడ౯
బుతుకాలరతుఁడ నిందా, స్తుతులందు మనంబు నాకుఁ - దుల్యత నుండున్. 34

వ. అ ట్లగుటండేసి హీనయోనిజాండ నయ్యును నిర్మలుండ వైతి. ప్రసంగవశంబున
నింత నెప్పు వెలసె. నీవు ధర్మబోధార్థంబు నాయున్నయెడకుం జనుదెంచితి గావున
నీకు ధర్మవిశేషంబు లెఱింగించెద. అపధానతత్పరుండ పయి యాకర్షింపుము. 35

క. తనకులధర్మమ విడువక, మనుట పరమధర్మ ముండ్రు - మాన్యులు చిత్తం
బునఁ గృప గలుగుట ముఖ్యపుఁ, బని నైరణ వెలయు నఖిల - భావములందున్.

ఆ. విడువు వలయు సకల - విషయవాంఛలయందు, విడుపుఁగోలుగుణము - వెదకియెందుఁ
గాన రైరి బుధులు - గలదె పరిత్యాగ, కీలునకు నసాధ్య - సిద్ధి యెందు. 37

సీ. సత్యహితాలాప - చతురత యర్హులు, సంతతసుజనపూ - జనము వలయు
 విను కామసంరంభ - విద్యేషములజేసి, మతి గలంగినను ధ - ధ్రువు దప్పుఁ
 ద్రొక్కక నడచుట - త్యుత్తిమసరణి య, ప్రియములయందును - బ్రియములందు
 దైన్యహర్షంబుల - దగులక యున్నట్టి, కల్యాణవర్తన - కాంక్ష లెస్స
 యెగు నేసినవారికి - హితము నేత, యార్విజనములు గీర్తితు - రన్యదోష
 కార దనపాపమున దాన - కాలి పోవు, వేఱ వానికి గీడు గా - వింప నేల.

క ధార్మికుల సలుపునుత్తిమ కర్తముఁ జెడ నాడు నాస్తి - కజనము విను మా
 దుర్బతులతోఁగను గనికొని, ధర్మమునెడఁ బ్రీతి వదల - దగదు బుధునకున్ 39

క మనిమూపున బాపము దన, కొదవుటయును బిరప పగచి - యొక సగమును నే
 నిది నేయ నింక ననియెడు, మదిఁ బెఱుగమైన నరుఁడు - మలుఁగు నఘంబున్. 40

లే. పాపములకల్ల నెక్కడు - పాతకములు, సువ్వె క్రోధలోభంబులు-సువ్రతాత్త
 వాని రెంటి జయించిన-వాడుగాని, యెందుఁ బరమధార్మికుఁ డని-యెన్నఁబడఁడు.

ప. శిష్టచరితంబులు గానిమాగ్ధంబులు గొన్ని శృణుసంవృతంబు లైనకూపంబులంబోలె
 గనటధర్మసంపృతంబు లై యుండు వాని దవ్వలన పుత్యజించి శిష్టాచారంబుల నడ
 చుట ధర్మలక్షణం బనినం గౌశికుండు శిష్టాచారంబు లెయ్యవి యెఱింగింపు మను
 టయు ధర్మవ్యాధుం డిట్లనియె 42

సీ దానంబు సత్యంబు-దపము యజ్ఞము నార్జి, నముఁ గామలోభాని-వర్జనంబు
 గురుజనుశ్రుష - క్రోధగౌహిత్యంబు, దమము సంతోష మ - ధ్యయననిరతి
 దాంభికత్వము లేమి-దైన్యంబు వొరయమి, యనసూయయనహంక్ర - యాభియుక్త
 దలఁపంగ నాద్యమై - తనరుధర్మమ యెప్పుఁ, గొనియాట నాస్తిక - గోష్ఠిఁ జనమి
 శిలసంరక్ష తీర్థసం - నేప శౌచ, మఖిలభూతంబులందు ద - చూర్ణుఁ డగుట
 మితహలోక్తులు సంశ్రిత - మిత్రగుప్తి, యిన్నియును శిష్టచరితంబు - లిద్ధచరిత. 43

క. విను శిష్టచరిత లైకొని, యనపాయత నడవ నడవ - నంతఃకరణం
 బునఁ బొదలునట్టిసప్తద, మనఘా దుర్లభము సూప - యన్యపథములన్. 44

న. కావున శిష్టాచారనియతిం జేసి గురుశుశ్రూష సలిపి కృతాధ్యయనుండ నై పరమ
 జ్ఞానపరిపక్వం బైనచిత్తంబుతోడం గామక్రోధమహామకరసంకీర్ణయు విషయజల
 పరిపూర్ణయు నైనమోహమహానది నష్టలితధైర్యం బనుతెప్పంజేసి యశ్రమంబున
 నిస్తరించి కృతార్థుండ పగు మని మఱియు నిట్లనియె. 45

- క. క్రమమున శిష్టాచార, క్రమ మెఱుంగఁగ ధర్మమునకుఁ - గడు వాటం బై
విమలం బగుఁ జిత్తము న, త్యమును నహింసయును దనకుఁ - దావలములుగాన్ 46
- ఆ. విను మహింస ధర్మ - వితతి కెల్లను మేటి, యదియు సత్యయుక్త - మైచ వెలయు
ననఘ శిష్టచరిత - లందు సత్యమ కడు నధిక మనిం శ్రుతుల - ఎరసి బుధులు 47
- తే. వేదవిహితంబులును శాస్త్ర - విహితములును, శిష్టచరితంబులును ననఁ - జెప్పనొప్పి
ధర్మములు మాఁడువిధములఁ - దనరుచుండు, గడఁగియిన్నియునద్ద - కాగణములు
- మ. అనయంబున్ శ్రుతివంశుడై వివితతి - మైచాఁమార్గంబులం
జనుపుణ్యాత్ముఁడు ధర్మమన్ గడచి ప్ర - జ్ఞానార్థ్యసంయాధుఁ డై
కను చుండుం బలుమోహపంకజలమ - గ్నం బైనలోకంబు వీఁ
క నసోభాగమునందు డింకి కడు దుః - ఖం బొందఁగా నవ్వచున్ 49

ధర్మవ్యాధుఁడు గౌశికున కహింసాస్వరూపంబు సెప్పట.

- వ. అని పనికి ధర్మవ్యాధుండు మఱియు ని ట్లనియె ఆయ్యా నీవు దొలఁచి నావర్తనంబు
గనంగొని యిగి హింసాబహుళంబు గాదె యని పలికితివి. దా. కేను దగుతెఱంగు
సెప్పితి. అది య ట్లుండె హింస యిట్టిది యహింస యిట్టి దని విభాగింప నెవ్వరికి
నేర నగు. 50

- క. మును తిమచేసినకర్తం, మనఁ జూచె నశించు భూతి - ములు సంపెనువాఁ
డు నిమిత్తకూత్ర మింతయె, యని చెప్పఁగ వినమె యంచి - తాచారులచేన్. 51

- చ అనియునుం గాక 52

- క. ఫలమూలౌషధికాకం, ములుఁ బశుమృగతతులు భిక్ష్య - ములుగా భూతం
బుల కజాఁడు సేసె నని య, స్థలితంబుగ మ్రోయు శ్రుతులఁ - గా దన వశమే. 53

- నీ. అనఘ యాశీనరం దగుశిబి నిజగాత్ర, హింస నింద్రాగ్నుల - కిడఁడె మాంస
మరణిక లే దయ్య - నయ్య యుత్తిమగతి, రంతిదేవుం డను - రాజా సంల్లి
యరుదినంబును గోస - హస్తద్వయంబుఁ దా, విధియింపఁడే వేయి - పత్సరములు
దుర్మ నుష్కహితాత్ముఁ - దొడఁచినే వేదార్థ, నిరతు లై యత్యంత - నియతు లైన
ధారణీసురముఖ్యుల - ధర్మరము లందుఁ, బశువరింపరే పశువులఁ - బరమపుణ్య
గతులు గ నగ వె వారికిఁ - గడఁగి యగ్ను, లధికమాంసార్థు లని శ్రుతు - లందువినమె

- క పితృదైవతకార్యములం, దతిభక్తిని మాంస నిడుట - యర్హ మనియుఁ ద
త్పితృదైవ శేషములు న, వ్రుతి భోజ్యము లనియు మునుల - మతములు గావే. 55

మ. హలికుం డెంతయు నోజదున్ను నెడ నీ - రాగ్రంబునం జోకి ప్రా
ణు లనేకంబులు సచ్చు హింస యది యా - నో కాదో వే యేల మ
ర్త్యులు నేలం జరియించుచో బదములం - ద్రొక్కం బడుం బెక్కుజం
తులు హింసావిధి గా దనంగ వశమే - దోషజ్ఞ యూహింపుమా. 56

చ. సలిలము లుర్వి యాకసము - సర్వము జంతుమయంబు గావునం
గలుగు నవశ్యముకా సకల - కర్మములందును హింస హింసకుం
దొలగిన దేహయాత్రయును - దుర్బట మైనటు లుండు నింతయుం
దలంపరు హింస సేయ మని - తాగు చరింతురు గొంద టివృహిన్. 57

క. పనివడి యహింస వ్రతముగఁ, గొని వనమున నున్న మునుల - కుం దొడరదె హిం
సనము తరుమాలఫలకా, కనిపీడన మదియు హింస - గా దొకొ తలంపన్ 58

తే. హింస సేయనివాఁడు లేఁ - డిజ్జగమున, నొక్కఁ డైనను దమతమ - యోపినట్లు
హింసతెరువునకడ గల్గి - యేగవలయు, నదియ చూవె యహింస నా - నతిశయిల్లు.

వ. ధర్మంబు బహుప్రకారం లై యుండుఁ దదీయసూక్ష్మగతి గురవబోధంబు గావున
శ్రుతిప్రమాణంబులవలనను వృద్ధాచారనిదర్శనంబులను నెఱింగికొనునది. 60

ఉ. భూతహితంబుగాఁ బలుకు - బొంకును సత్యఫలంబు నిచ్చుఁ ద
మృతభయాస్పదం బగుప్ర - భూతపుసత్యము బొంకునట్ల ప్రా
ణాతురుఁ డైనచో బరిణ - యంబునయందును బల్కుబొంకు స
త్యాతిశయంబ యుండు మహి - తాత్మక యిట్టివి ధర్మసూక్ష్మమౌ. 61

వ. అని తెలిపి మఱియు నతండు. 62

క. ఒప్పెడునది యైనను గడు, నొప్పనియది యైన నిజకు - లోచితపథముం
దప్పఁ దగ దండు ధార్మిక, లప్పని నిజభాగ్యవిహిత - మని యుండఁ దగున్. 63

క. విను పూర్వకర్తఫలములు, దనకు వశము గాక పొందు - దటితో వానిం
గనికొన నేరక మూఁడు, దన కాపద యైనచోట - దైవము చూఱున్. 64

తే. కార్యఫలములయెడఁ దాన - కర్త ననుట, కడు నెఱుంగనిఁ జావ్వె తా - గర్తయేని
దగిలి తన దైనకార్యజా-తంబు నెల్లఁ, జెడక ఫలియించునట్లుగాఁ - జేయ రాదె.

వ. అది యె ట్లంటేని. 66

సీ. నీతిమంతులు ధర్మ - నిరతులు దక్షులు, నగువారు సేయుకా - ర్యములు గొన్ని
సిద్ధి బొందవు గుప్త - చిత్తులుఁ గ్రూరు లై, చేయఁ గొన్ని విశేష - సిద్ధి బొందు

సూరక యుండంగ-నొందు గొండఱ వివు, లార్థముల్ గొంది తా-యాసపడియు
నిష్ఫలారంభు లై - నిలుతురు గొండఱు, పేదవారికిఁ బ్రజ - పెల్లు వొడిము
నర్థవంతులు గొండఱ - కర్థి నధిక, దానములు ధర్మములు సువ్ర - తములఁ జేయఁ
బ్రజలు వుట్టరు విను మట్టి - భంగి సుమ్ము, కర్తృఫల మాత్మతంత్రంబు - గాకయుండు.

క. పురుషుండు కర్తాధీనత, నరుగక తనవశమ యనిన - నాపదలు రుజల్
మరణంబును నివి యేమియుం, బొరయక యుండంగ బ్రదుక - బోలచె చెవుమా.

ఆ కర్తవశతఁ జూపె - కలుగు దేహము దేహ, వర్తనంబు కర్త వశతఁ బుట్టు
దేహపాత మైన - దేహస్థుఁ డగుజీవుఁ, డరుగు గర్తవిహిత - మైనయెడకు. 69

ఏ. అనినం గౌశికుండు జీవుం డెట్టివాఁ డని యడిగిన లుభకుం డి ట్లనియె. 70

ధర్మవ్యాధుండు గౌశికునకు జీవలక్షణంబులు సెప్పట.

క విను జీవుండు సనాతనుఁ, డనఘుండు నిజకర్తవశత - నధ్రువదేహం
బునఁ బొంగు దేహపాతం, బున నెప్పుడుఁ జెడఁ డతండు - భూసురవర్యా. 71

క. ఈయొడలు విడిచి వే తొకి, కాయముఁ గైకొని శరీరి - గర్తవశగతిం
బోయి సుఖదుఃఖములు గనుఁ, బాయక వెంకియును దేహ - బంధముఁ బొందున్.

వ అనిన విని బ్రాహ్మణుండు లుభకునితోడం బుణ్యపాపానుచూపంబు లయినదేహ
బంధం బు లెట్టి వనిన నాఁ డి ట్లనియె 73

చ. స్థిర మగుపుణ్యకర్తమున - దేవభవం బగుఁ బుణ్యపాపసం
కరమున మానుషత్వ మగుఁ - గల్గుషముల్ పశుకీటభావముం
బొరయుఁగఁ జేయు నిప్పగిడి - బుట్టుచుఁ జచ్చుచు మోహవార్ధిలోఁ
దివిగుచు నుండుఁ గాని యొక - తీరము సేరఁడు జీవుఁ డెన్నఁడున్. 74

చ. ఇది సకలంబుఁ గాంచి బుధుఁ - డెన్నఁడుఁ బాపముపాంతఁ బోక ని
ర్తదనిరహంక్రియాత్ముండును - మత్సరదూరుండు నై చరించు బెం
పొదవఁగ ధర్మమార్గమున - నొయ్యిన ధర్మమతీ పెఱింగి తా
వదలఁడు తత్త్రియావిధము - వారక యెక్కు డొనర్చు ధర్మముల్. 75

చ. చిరముగ ధర్మముల్ నడప - జిత్రము దేలుఁ బ్రసన్నచిత్తుఁ డై
పరువడి నింద్రియార్థముల - భంగులు రిత్తలు గా నెఱింగి చె
చ్చెర నవి యంతవట్టు నిర - సించి తపోదమసత్యశీలతం
బరిఁగి నొందుఁ బొందుఁ బిద - పం బరమార్థపదప్రభావమున్, 76

వ. అనిన నమృహాద్విజం డమృహామతి కి ట్లనియె.

77

ఆ. ఇంద్రియంబు లనఁగ-నెయ్యవి యవి నిగ్ర, హింప కున్నఁ బాప-మేమి దొడరు
వాని నిగ్రహించు - వానికి నగుఫలం, బెట్టి దనిన నాతఁ డిట్లు లనియె.

78

క. విను విషయజ్ఞానమునకు, ననయంబును మనసు మూల - మది కామక్రో
ధనిరూఢ మగుచుఁ బురుషుని, ననిశము నెలయించు నింద్రి - యార్థంబులకున్.

సీ. ఇంద్రియార్థంబుల - కలసినపురుషుండు, గాఢరాగంబునఁ - గరఁగు చుండు
రాగంబువలనఁ ది - రం బగు లోభంబు, లోభి యై కరుణకు - లోను గాఢు
మఱి సముద్ధతప్పత్తి - మరగుఁ బాపక్రియఁ, దిగువారు నెప్పెడి - తగవు వినఁడు
కుజనులదెసఁ బ్రీతి - గొఱులుఁ దుల్యంబులు, గా కుండు వాఙ్మనః - కర్తృభంగు
లిహమునందుఁ బూర్ణ - హీనుఁ డై చెడిపోవుఁ, బరమునందు దుర్గతి - భరమునొందుఁ
గాన నింద్రియార్థ - గతిఁ బోక సాధుసం, సర్వజ్ఞుని సుగతి - జనుట యొప్పు. 80

వ. ఇంద్రియంబు లన నెయ్యవి యనియె నింద్రియజయసిద్ధియ నీవు న న్నడిగితివి.
తత్ప్రకారంబు బ్రహ్మవిద్యావిషయంబు మాబోఁటివారికి నవాచ్యం బై యుండు. ఐనను
నీవు బ్రాహ్మణ ప్రవరుండవు గావున సద్బ్రాహ్మణాప్రియం బనశ్యకర్తవ్యంబు. పరమ
బ్రహ్మవిదు లయిన బ్రాహ్మణవరులకు నమస్కరించి బ్రహ్మవిద్యాప్రపంచం బెఱింగి
చెడ. అవధానపరుండ వై యాకర్షింపుము.

81

తే. అంబరము వాయు వగ్ని దో-యమ్మ ధరణి, భూతపంచక మిది క్రమం బున మహాత్మ
శబ్దసంస్పర్శరూపర - సములు గంధ, సంయుతంబుగ భూతపంచ - చకగుణములు. 82

క. ఒవరఁగ నాకస మాదిగ, ననులోమములోడ నిమ్మ - హాభూతము లే
నునుబుట్టు నొకటి కొక్కటి, యనయముఁ బ్రతిలోమగతిల యంబునఁ బొందున్.

వ. శ్రోత్రంబును ద్వక్కును జత్తువును జిహ్వయుఁ ఘ్రాణంబును ననునియ్యెనగు
నింద్రియంబులు శబ్దస్పర్శరూపరసగంధంబు లింద్రియవిషయంబు లయి యుండు.
ఇంద్రియపంచకంబునకు పృథంబై మనస్సు ప్రకాశిల్లు. సప్తమాప్తమంబు లై బుద్ధియు
నహంకారంబును వర్తిల్లు. సత్త్వింబును రజస్సును దమస్సును గుణంబు లై యుండు.
నీచెప్పంబడినమహాభూతప్రముఖప్రపంచం బంతయు నవ్యక్తం బనుతత్త్వంబునం
దావిర్భావతిరోభావంబులం బొందు చుండు.

84

క. అవ్యక్తతత్త్వ మరయఁగ, నవ్యక్తం బయ్యు నిట్టి - డై లక్ష్య మగున్
నువ్యక్తేంద్రియభూతా, దివ్యవహారార్థలింగ - దృష్టాకృతి యై.

85

- వ. అని చెప్పి మఱియు ని ట్లనియె. 86
- తే. అనఘ శబ్దాదివిషయంబు - లందుఁ దగిలి
యిచ్చఁ జరియించు నెప్పుడు - నింద్రియములు
బుధుఁడు దత్స్విభావముఁ దన - బుద్ధి నెఱిఁగి
యేమఱక వానిఁ దగఁ గుది - యింప వలయు. 87
- ఉ. ధీరుఁడు నిర్జితేంద్రియుఁడు - దెల్లముగాఁ దనుఁ గాంచు భూతవి
స్తారనిరూఢ మైనపర - తత్త్వముగాఁ దవయందు భూతవి
స్తారము నెల్లఁ గాంచు సత - తస్కుటదర్శనుఁ డై సమగ్రచి
త్పరముఁ బొంది నిర్మలత - పంబులయందుఁ జలింపఁ డెప్పుడున్. 88
- క తప మనఁగ సకలవిషయ, వ్యపేతి మగుచట్టిబుద్ధి - వైభవము గుహి
తపమన సుస్థిరుఁ డగుయో, గపరునకుం గలవె యొండు - కర్తవ్యంబుల్. 89
- క స్వర్గినరకంబు లింద్రియ, వర్గసమాచరణమునన - వచ్చును వినవే
స్వర్గ మగుఁ దన్నివారణ, దుర్గతి యగుఁ దన్నిరోధ - దుర్బలతమెయిన్. 90
- చ అరదము దేహ మింద్రియము - లశ్వము లాత్ముఁడు నూతుఁ డమ్మహా
తురగచయంబు ధైర్య మను - తోరపుఁబగ్గములకొ దృఢంబుగా
నురవడిఁ బోక యుండు వెర - వొప్పుఁగఁ బట్టినవాఁడు సేమపుం
దరువున నేగు నప్పరమ - ధీరుఁడు సువ్వె యుదారుఁ డెయ్యెడన్ 91
- తే. ఇంద్రియంబులు నివించిన - యెడక పాటు, చుండు మనసెల్లఁ దద్వేగ-ముడుపకున్న
నెడలి చెడి పోవు బుద్ధి యు - దీర్ఘవన, హతిఁ బయోనిధిలోఁ గల-మవియునట్లు.
- క ఏ నింద్రియములు మనసును, బూని తనవశంబ యైనఁ - బురుషుండు సదా
ధ్యానసమాధిసమగ్రుఁడు, వానిం గీర్తింతు రమర - పరులున్ మునులున్ 92
- వ. అనిన నవ్విప్రుండు సత్త్వరజస్తమోగుణంబుల తెఱంగు గెఱంగింపు మనిన నెఱు కి
ట్లనియె. 94
- క. అతినందితము దమోగుణ, మతిమోహమయంబు సత్త్వ - మనయంబుఁ బ్రకా
శత నొప్పు నుభయగుణమి, శ్రతఁ బరఁగు రజోగుణంబు - సమ్మతచరితా. 95
- మ. అసుఖాకారత నిద్ర దైన్యము విమో - హం బక్షమత్వంబు దా
మసభావంబులు రాగలోభజడతా - మానంబు లూహింప రా
జసవృత్తంబులు ధైర్యశాంతికరుణా - సంహోషవిద్యాదు లిం
పెసఁగఁగ సాత్త్వికచేష్టితంబులు నిజం - బి ట్లూత్తఁ గ న్నిన్నియున్. 96

- చ. అనఘుఁడు సాత్త్వికుం డగును - హోత్తుఁడు బోధనిరూఢి సర్వముం
గనికొని లోకవృత్తములు - గా వని తోసి సమస్తసంగభం
గనిరతుఁడై తొలుగు మను - కారవికార మహంక్రియాచ్యుతిం
బనుపడి సంయమప్రకట - భావన నుత్తమశాంతి గైకొనున్. 97
౧. సత్త్వగుణనిబద్ధుం డగు నేని శూద్రుం డైనను జన్మాంతరంబున వైశ్యత్వంబు నొంది
క్రమంబున రాజభూసురభావంబులు భజించి భవవిముక్తుం డగు. అని చెప్పిన
నమ్రహీదేవుం డమృహనుభావు నభినందించి. 98
- తే. దేహమున ధాతుసంశ్రయ - దీప్తుఁ డగుచు, వహ్నియెట్లుండు శారీర - వాయువులకు
నెలవులెయ్య వెయ్యవివాకు - నిశ్చయముగఁ, జెప్ప మనుటయు నిట్లని - చెప్పెనతఁడు.
- సీ. మూర్ధదేశమునకు - పర్థితం బై కర్వు, నాత్మగ్ని నాభి ద - దాశ్రయంబు
శిరమునఁ బావకాం - తరమునఁ బరియించు, బ్రాణుండు భూతాత్మ - భావుఁ డతఁడు
వరుసఁ బ్రాణాపాను - లిరువురు నయ్యగ్ని, వెలిగింతు రనపేత - పృథ్వు లగుచు
గుడపెత్తితలము లా - స్పదములు గా వహ్ని, పరిగతుం డగుచు న - పానుఁ డుండుఁ
గడఁగి విఘ్నాత్మనిర్గమ - కారి యతఁడు, కర్తబలయత్ను కారి యై - కంతలము
నం దుదాసుండు వ్రతించు - నఖిలదేహ, సంధులందును వ్యాసుండు - సంచరించు 100
- క. విను ప్రాణాపానులు న, య్యనఁడుఁ బ్రావుగ సమానుఁ - డెన్న రసవిపా
చనుఁ డగుచు నోహదేశం, బున నుండును సకలధాతు - పోషకవృత్తిన్. 101
- క. ఇది పరమయోగిదర్శన, విదితం బిప్పటఁ బఠన - విదు లైనమునుల్
వదలక యభ్యాసవిధిజ్ఞ, ముదమున ధరియింతు రాత్త - మూర్ధతలమునన్. 102
- ప. ప్రాణాపానసమాహితుం డై సకలదేహంబులందును జరియించు చున్న పావకుండు
జీవాత్ముండు గా నెఱుంగుము. అతఁడు జలంబుల నున్న కమలపత్రంబునుం బోలె
దేహంబునం దుండియు నిర్లెఫస్వగూపదీపితుం డయి వెలుంగు చుండు. ఇట్టి జీవా
త్ముండ కదా పరమాత్ముండు. 103
- క. చేతనరహితతేత్రము, జేతనముం బొరయఁ జేయు - జీవాత్మదశో
పేతుఁడు పరమాత్ము డు వి, ఖ్యాతుఁడు త్రైలోక్యసంప్ర - కల్పనుఁ డనఘా. 104
- క. భూతములయందు వెలిగెడు, భూతాత్ముని నెఱుంగుదురు ప్ర - బుద్ధులు నిత్య
జ్యోతిర్దయు నవ్యయు న, ద్వైతం బగుబుద్ధి నూత్న - ధర్మమువలనన్. 105
- ప. అని మఱియుఁ గౌశికునకు ధర్మవ్యాధుండు బ్రహ్మవిద్యాప్రభావంబు తెఱుంగు
సంప్రయోగరహస్యంబు దెలియ ని ట్లనియె. 106

సీ. తెలివి నొందినబుద్ధి - గలమహాత్ముండు శు, భాశుభకర్తము - లందుఁ జొరఁడు
క్రమమున సౌఖ్యదుర్గి - ఖము లాదిగా నశే, షడ్వంద్యములయందు - సమతి నుండు
విను మట్టిపుణ్యున - కొనరింప వలయుకా, ర్యం బెఱింగించెద - ననుదినంబు
నియతాశియును జితే - ద్రియుండు నై పూర్వరా, త్రమ్మన నపరరా-త్రమ్మనందు
యోగధారణనిరతుఁ డై - యుండ వలయు, నపుడు బోధదీపంబున - నాత్మ నాత్మ
యందుఁ గనుచు నివాతదీ - పానుకారి, యై వెలుంగుచు నమృతమ-యత్వ మొందు.

క కామంబును గ్రోధంబును, సేమఱక జయింప వలయు - నెల్లవిధములన్
ధీమహిత యిదియ సతత, తేమంకర మైనపథము గృతిబుద్ధులకున్. 108

క. నిత్యముఁ గర్మియుఁ గర్తృప, లత్యాగియు నగుట లెస్స - లౌక్యవియోగం
బత్సృత్తిమయోగము ద, తృప్త్యయలక్ష్యుండు సూవ-బ్రాహ్మణుండు మహిన్. 109

చ. ఆరయఁగ జీవితంబు గడు - నధ్రువ మింత యెఱింగి యుత్త నె
వ్వరిదనఁ గీడు రోయక ధ్రు - వం బగుమైత్రి భజించి సత్కృవా
నిరతుండు నిష్పరిగ్రహు డు - నిత్యతపస్వియు నిత్యతృప్తుఁడు
బరమశమాన్సుగుండు నగు - బ్రాహ్మణుఁ డొందు సనానస్థితిన్ 110

వ. నీ ఐడిగినయఖిలధర్మంబులు సంతేపరూపంబున నెఱింగించితి నింక నెయ్యది విన
వల తనినం గొళికుండు మహాత్మా విని వలయు నవి యెల్లకు విశదంబుగా వింటిం
బ్రబుద్ధుండ నైతి నీవు సర్వజ్ఞుండ నగుట నెల్లం బయ్యె ననిన ధర్మవ్యాధుం డతని
కి ట్లనియె 111

క. ఏ నిష్ప్రేయి నుత్తిమవి, జ్ఞానోన్నతి వడయుటకు ని - జం బగుమూలం
వైనది గల దొకధర్మము, భూచతి యది నీకు దృష్ట - ముగ నెఱింగింతున్. 112

చ అభ్యంతరగృహంబునకు ర మ్మని యతినిం దోడ్కొని చని మనోహరిం బై చతు
శ్శాలం బై వివిధసౌరభసంవాసితం బైనార్త్యంబునందు మహితాసనాసీనులైన
వారిం దనజననీజనకుల నభిమతాహరపఃతోషితులఁ బరమాంబరాభరణ గంధ
మాల్యాలంకృతమూర్తుల నతనికిం జూపి తానును దత్పదప్రణామంబుసేసి వారలఁ
గుళలం బడిగిన నయ్యిరువురుం బుత్రున కి ట్లనిరి. 113

సీ. అన్న కుమార నీ - యట్టిసత్పుత్రుండు, గలుగ మా కేమిట - గడమ నెపుమ
నీచేయుధర్మంబు - నీకుఁ దో డయ్యెడుఁ, బరమాయు షర్థసం - పదలుఁ గనుము
నీచరిత్రంబున - నిఖిలవంశముఁ బవి, త్రిత మయ్యె మాచక్ష - దేహ మేల
ధరియించితి కాని - తత్త్వచారయఁ బర, దేవత వీవు సం - దియము వలదు

వాఙ్మనఃకర్తృమలః బిత్వ - పత్నీలత్వ, మొక్కరూపుగః జలుపుచు - సున్నయట్టి
సద్గుణాకరు ని స్నేన్ని జామదగ్నున్య, నొకని నెన్నంగఁ దగుఁగాక-యొరులుగలరె.

వ. అని పలికిరి. అప్పుడు ధర్మవ్యాధుండు వారికిం గౌళికుం జూపి యామహాత్ముండు
మనలఁ జూచువేడ్క నిట వచ్చె ననిన నావృద్ధు లతనికి నర్హస్మాదంబులు
గావించినం గైకొని యతండు వారలఁ గుశలం బడిగె. అంత న విప్రునకు లుబ్ధ
కుం డి ట్లనియె. 115

నీ జననత వీరు నా - జననియు జనకుండుఁ, జూవె వీరలకు శు - శ్రూష సేసి
యిట్టిపరిజ్ఞాన - మేను బ్రాపించితి, నమరులఁ బూజింతు - రథి నెల్ల
వారును నొండునై - వంబుల నెఱుంగ నీ, పృథ్వులు నాపాలి - వేల్పు లనఘ
కమనీయఘలపుష్ప - గంధర్వాపణవస్త్ర ములు మనోహరభక్త్య - భోజ్యములును
వీరి కెపుడు నివేదింతు - వేడ్కఁ బుత్ర, దారసహితుండ నై నియ - తముగ సేవ
యాచరింతును వేదముల్ - యజ్ఞములు వ్ర, తంబులునువీరనాకను - తలపుదృఢము.

తే. జనని జనకుండు సద్గురుఁ - డనలుఁ డాత్ము, డనఁగ నియ్యేపురుషు నేగృ - హస్థుచేత
సుగతివాంఛఁ బ్రసాదితు - లగుచు రట్టి, వాఁడ చూవె ధర్మాత్ముండు-వసుధమీద.

వ. అని చెప్పి యి ట్లనియె పతివ్రతపనుపునంజేసి నీవు ధర్మజ్ఞానార్థంబు నాయున్న
యెడకుం జనుదెంచిన నస్పతివ్రతవలనియనుగ్రహంబున నీకు నెల్లవియు నెఱింగి
చితిఁ గాని నీదెస నాదుచిత్తంబు ప్రయంపడి యుండదు నీచేసినయకార్యం బొక్కటి
గలదు. అది యెయ్యది యనిన 118

ఉ. ఎంతయు వృద్ధు లై తమకు - నీ వొకరుండెన తెప్పగాఁగ న
త్యంతముదంబునకా బ్రదుకు - తల్లిని దండ్రీని నుజ్జగించి ని
త్సంతుండ వై సదాధ్యయన - శీలత వారియనుజ్ఞ లేక యే
కాంతమ యిమ్ములకా వెడలి - తక్కుట నీవు గరంబు క్రూరతన్. 119

ఆ. నీకు ఐగచి ఐగచి - నిర్భిన్నహృదయు లై, విగతచక్షు లైరి - వివవె వారి
లరిగి యింక నైన - నమ్ముదుసల్గయు, దగ్రశోకపహ్ని - నార్పవయ్య. 120

క. నీయధ్యయనమ్మును సుకృ, తాయాసము నిష్ఫలంబు - లై చను గురుసే
వాయుక్తి లేక తక్కినఁ, జేయుము నాపలుకు మేలు - సేకులు నీకున్. 121

వ. అనినఁ గౌళికుం డతని కి ట్లనియె. 122

క. ఇది యట్టిద నీచెప్పిన, సదమలహితవాక్యభంగి సకలము వింటి
వదలక యిమ్మెయి జరియిం, చెద గురుజనములకుఁ బ్రీతి - జేసెద ననఘా. 123

క. నా దైవభాగ్యవశమునఁ, గాదే నీతోడిచెలిమి - గలిగె బరమా
హ్లాదమనస్కుడ నైతి శు, భోదయముల కెల్ల నింక - యుక్తు డ నైతిన్. 124

క. పాపకృతం బగుదుర్గతి, ప్రాపు గనక యుండ ననుఁ బ్ర - బోధానికి
లాపణితుఁ గావించితి, నాపాలిటివేల్పు వీవు - నరసుతచరితా. 125

చ. అనుపమ మెట్టివారలకు - నందదు ధర్మపథంబు ధాత్రి
విను పదివేపురం దొకఁడు - విశ్రుతధర్మపరాయఁడు గ
ల్లునొ కలుగఁడొ సందియము - గోరి సనాతనధర్మ మూది యె
వ్వనికిని నీకుఁబోలె బుధ - పత్సల యిట్లు చరింప చెచ్చునే. 126

చ. నిను నొకశూద్రుఁగాఁ దలఁప - నేర గుణాకర నీచరిత్రముం
గన మది నచ్చుతం బొలసె - గావున నెయ్యది కారణంబు గా
నొనరగ నిట్టిజన్మమున - నొందితి చెప్పము భూతభావి
ర్తనములయందు నీకు విది తంబులు గానివి గల్గ వెమ్మెయిన్ 127

ప. అనిన నతనికి ధర్మవ్యాధుం డిట్లనియె. 128

ధర్మవ్యాధుఁడు గౌశికనకుఁ దనపూర్వజన్మ
వృత్తాంతంబు సెప్పట.

క. జననుత నీ వెయ్యది యడి, గినఁ దెలుపుట నా కవశ్య - కృత్యము గాదే
విను చెప్పెదఁ బూర్వభవం, బున నే నొక బ్రాహ్మఁడఁ - బుణ్యచరితుడనన్.

ప. వేదవేదాంగపారంగతుండ నై యుండుదు నాకుం బ్రియసఖుం దైనయొక్కరాజ
పుత్రుతోడిసంగతింజేసి ధనుర్వేదంబును నభ్యసించితి నొక్కనాఁ డమృహీపతి వేట
వోయిన నేనును నతనితోడన చని వనంబునం బెక్కుమృగంబుల నేయుచుండ
ను దొక్కబాణంబు దృఢతాంతరితహాం దైనమునివరు నొక్కరుం దాకిన
నొండు హా యనుచుం బడియె నంత నేనును. 130

ఆ. డాయ. బోయి తీవ్ర - సాయకవిధుఁ డై, పొరలు చున్న వివ్ర - వరుని జూచి
తలఁకి యనునయంపుఁ - బలుకులు వలికినఁ, గినిసి యిట్లు లనియె - మునివరుండు.

ఆ. బ్రాహ్మణుండ వియ్యం - బాపప్రవృత్తివై, శూద్రకర్తమునకు - జొచ్చి తీవు
గాన నిక్కువము మృ - గవ్యాధజన్మండ, వగుము మీఁద ననియె - ననిన సేను.

చ. ఎఱుంగక తప్ప సేసితి స - హింపఁ గదే కడు దుర్భవంబునం
బఱుపకు మయ్య నావుడుఁ గృ - పణ మనినాఘండు దప్ప దివిధం
బెఱుకుకులంబునందు జని - యించియు ధర్మపు లెల్ల నిష్టుగా
నెఱిఁగడు తల్లిదండ్రులకు - నెంతయుభక్తి యొనర్తు ప్రీతితోన్. 133

ఎ. గురుశుశ్రూషంజేసి నీకుఁ బరమశోభనం బగు జాత్సిరశ్శంబునం గలుగు నపర
జన్మంబునం బరమబ్రాహ్మణుండ వయ్యెద వని యనుగ్రహించిన నవ్విప్రుని దేహం
బునందు నాటినబాణంబు మెత్తన పెఱికి యతనిం దదీయాశ్రమంబునకుం జేర్చితి.
నాచేసినపుణ్యంబున నమృతాత్మండు నపాయంబు వొందం డయ్యె నాకు నిట్టిజన్మంబు
నొంద వలసె నని చెప్పినం గౌశికుం డి ట్లనియె 134

తే జన్మ మిట్టిది చరితంబు - చంద మిట్టి, దెన్నఁడును నిట్టివోద్య మే - నెందుఁజూడ
నింక జన్మాంతరముదాఁక - నేల యిపుడ, పుణ్యచరితమై నీవు వి - ప్రుండవె కావె.

ఆ. పాపవర్తనండు - బ్రాహ్మణుం డయ్యెను, నిజము శూద్రుకంటె - నీచముఁడు
సత్యశౌచధర్మ - శాలి శూద్రుం డయ్యె, నతఁడు సద్విజాండ - యనిరి మునులు.

క. అనయంబు నాత్మకర్తం, బున నతిసీచ మగుభవము - బొంద వలసె నే
యని నీవు నిరంతరమును, మనమున దుగ్గిఖింప వలగు - మహితచరిత్రా. 137

చ. నిజగుణదోషకర్తముల - నెట్టిన మేలును గీడు వచ్చుఁ ద
త్ప్రజనితసౌఖ్యదుగ్గిముల - బ్రాజ్ఞులు దుల్యమనస్కు లై మనో
రుజులును దేహజంబు లగు - లోగములుకా హితధర్మకర్తభే
షజములజేసి పాపుదురు - సర్వము సాత్త్వికదృష్టిఁ జూచుచున్ 138

క. ప్రియములు వాయుటయును న, ప్రియములు వెసఁబొందుటయును-బెల్లగ నగుఁద
త్ప్రియలందు మూఢమతికిపూ, దయలౌపమువాయ దెపుడు - దరికొనుచుండున్.

తే. ఎగతు మన్న నెవ్వారికి - ఎగవఁ జనదు, చిత్తమున నేమిటికి సంతి - సింపరాదు
కాన గతమునందును ననా - గతమునందు, వగవరార్యులు సంతోష - వంతులగుచు.

క. ఎగవునఁ దేజోహీనుం, డగు నాత్మహితక్రియలకు - నక్షముఁ డగు న
వ్యగపు దొఱఁగి యుద్యోగము, దగఁజేయఁగఁ గలుగునంచ - తములగుశుభమున్.

వ. కావున భూతంబులసదసత్ప్రకారంబులు గనికొని ధీరుండ నై యుండు మనిన నా
ధర్మవ్యాధుండు మహాత్మా నీ చెప్పినయంతవట్టు నిదర్శనంబులుగాఁ గొని యేను
నిగ్గిఱేడుండనై భవిష్యత్కాలసద్భావంబునందు సమాహితుండ నై యుండువాఁడ
ననియె. అంత నాభూదేవుండు. 142

చ. అతులితపుణ్యమూర్తివి కృ - తార్థుండ వెందును నీవు ధర్మ మూ
ర్జితముగ నెప్పు డేమఱక - చేయుచు నుండుము నిత్యశోభన
స్థితి వెలుఁ గొందు మేను భవ - దీయసమాగతిఁజేసి ధర్మసు
స్థితమతి నైతి న న్మనుమ - తింపు గుణాకర పోయి వచ్చెదన్ 143

వ. అని వానికిం బ్రదక్షిణంబు నేసి వీడ్కొని చని కాశికుండు నిజజననీజనకుల కతి
భక్తి శుశ్రూష నేసి కృతార్థుం డయ్యె. 144

45. సత్యద్వైపదీసంసాదము.

(ఆరణ్యపర్వము. ఆ. V.)

వ. పాండవులు సంతృప్తహృదయులై యభీష్టకథాగోష్ఠిం బ్రవర్తిల్లు
నెడఁ గృష్ణవల్లభయైన సత్యభామయుఁ బాంచాలియు నేకతంబ యొక్కయెడఁ
బ్రయసల్లాపసంసక్త లై యుండిరి. అప్పుడు సత్యభామ ద్రాపది కి ట్లనియె. 1

సీ. నీప్రియభర్తల - నిర్మలచరితులఁ, బ్రకటతేజాల లోక - పాలనిభులఁ
బాధ్యుల నీ వొక - భంగిన వదలక, చెలువ యెబ్బంగి భ - జింతు దగిలి
యొక్కఁ డొక్కనికంటె - నువిద నీ కేవురు, ననురక్తు లగుట య - త్యద్భుతంబు
నగు మొగంబుల కాని - నాతి నీదెస నెప్పుఁ, బతులకుఁ గింకిరి - పాటు లేదు
వ్రతము పెంపా మంత్రాపద - వైభవంబొ, సరసనైపధ్యక్షర్క - శలమొ చతుర
విభ్రమోల్లాసరేఖయొ - వెలది నీవి, శేషసౌభాగ్యహేతువు - సెవుమ నాకు 2

క. ఏనును నీవలన నిజము, గా నిది యంతయును నెఱిగి - కమలదళాత్మం
బూని వశగతునిఁ జేసి య, నూనన్నేహానుభోగ - యుక్తిఁ దలిర్తున్ 3

క. అని యడిగిన మది నించుక, గినుక వొడమ నడచుకొనుచుఁ - గృష్ణ మృదులహా
సిని యగుచుఁ గృష్ణభామినిఁ, గనుఁగొని యి ట్లనియె నిర్వి - కారాకృతి యై. 4

క. నను నిట్లు దుష్టవనితా, జనమునటులు గాఁ దలంపఁ - జనునే నీకున్
మన సొప్పుదు పురుషోత్తము, పనితవు గాఁ దగవు నీవు - పనరుహనయనా. 5

వ. అని మేలంపుఁజందంబున దానివివేకవిహీనత యెఱుకపడ నాడి పాంచాలి
మఱియు ని ట్లనియె. 6

చ. ఆలయక మంత్రతంత్రవివి - ధాపదభంగులఁజేసి యెంతయుం
పలతురు నాథు లంట మగు - వా కడు బేలతనంబు దాన మున్
గలిగిన ప్రేమయుం బొలియుఁ - గాని యొకండును సిద్ధిఁ బొంద ద
హ్విలకులతోడిమన్ని యహి - హత్తుగఁ జూచు విభుం డెఱింగినన్. 7

చ. మగువ యొనర్చువశ్యవిధి - మందులు మాయలు నొందుచంద మై
మగనికిఁ దెచ్చు రోగములు - మానక మూకజడాదిభావముల్
మొగి నొనరించు నద్దురిత ముల్ దనచేసినచేత లై తుదికా
జగమున కెక్కి నిందయును సద్గతిహానియు వచ్చు నింకిన్. 8

క. కావునఁ బతులకు నెప్పుడు, గావింపం దగదు కపట - కర్తంబులు ద
ద్యావ మెఱిగి యనువ్తరిని, యై వనిత చరింప నదియ - యగు నెల్లవియున్. 9

వ. పాండవులయెడ నే నెట్టిదాని నై యిట్టిసాభాగ్యంబు నందితి నది నీకు నెఱింగిం
చెద నేర్పడ వినుము 10

నీ. పతు లాత్త నొండొక్క - పడఁతులఁ గలసిన, నలుగ నెయ్యెడల న - హంకరింప
మదముఁ బ్రమాదంబు - చూని వారికిఁ జిత్త, మేకముఖంబుగ - నెల్లప్రాద్దు
భక్తిసేయుదుఁ జాపుఁ బడుకుఁ గోర్కొయుఁ, జెయ్యున వింతగాఁజేయ నెపుడు
నమరగంధర్వయ - త్నాదులం దైనను, మరుఘ నన్యనిఁ దృణం - బుగఁ దలంతు
స్నానభోజనశయనాది - సంప్రయోగ, మర్థిఁ బతులకు మున్నెందు - నాచరింపఁ
బతులు వచ్చిన నాసన - పాద్యవిధుల, భక్తితో నేన కావించుఁ-బనుప నొరుల. 11

చ. తగియెడువేళలందు నియ - తంబుగ మజ్జనభోజనక్రియల్
దగ నొడఁగూర్చు భర్తలకు - ధాన్యధనంబులు రిత్తమై వ్యయం
బగుటకు నోర్య నెప్పుడు గృ - హస్థలభాండవిశోధనంబు లి
మ్ముగ నొకనాఁడు నేమఱు బ్ర - మోదము సల్పుదు బంధుకోటికిన్ 12

క. పలుమాఱుం దలవాకిట, మెలఁగుట యసతీజనై క - మిత్రత కలహం
బుల కెలయుట నగుపలుకుల, బెలుచ నగుట నాకుఁ గాని - పేరివి మగువా. 13

క. పతు లిచ్చమెయిఁ బ్రవాస, స్థితు లైనం బుష్పగంధ - దీప్తాభరణ
ప్రతతి ధరియింపఁ దద్గత, మతి నగుచుఁ దదాగమంబ - మదిఁ గాంక్షింతున్. 14

ఉ. అత్తకు భక్తి గల్గి మది - నాయమ నెప్పినమాడ్కి జీవికా
వృత్తము లావహింతు గురు - విప్రసురాధిపూజనంబు ల
త్యుత్తమభక్తి నేన తగ - నోపి యొనర్తుఁ బ్రియంబుఁ దార్చియున్
మెత్తఁదనంబు సుంతము - మేలుగఁ దాల్తు సమస్తభంగులన్. 15

- క. కడుమ్మదువు లనుచుఁ దేకువ, నెడి యెపుడుఁ జరింప భరత - సింహులు గోపం
బడరిన నాశీవిషముల, వడువునఁ గ్రూరు లని వెఱపు - వదలక కొల్తున్. 16
- సీ. మాయత్తఁ బృథ్వీస - మానఁ బృథాదేవి, గుంతిభోజాత్తజఁ - గోమలాంగి
సతతంబు భోజన - స్నానాదికములయం, దిమ్మగఁ బరిచర్య - యేన చేసి
సంప్రీతఁ జేయుదు - జనవంధ్యుఁ డగుధర్మ, తనయునిబంతి ని - త్యంబుఁ బసిడి
పల్లెరంబులఁ గుడ్చు - బ్రాహ్మణు లతిపుణ్య, లెనిమిదివేలు స - మిధమతులు
యతులు పఁ వేలు వారల - కనుదినంబు, నన్న పానంబులందు స - హాయ నగుదు
నొడికముగ నేన కామింతు-నుచితవస్త్ర, భూషణాదులఁ బరితోష-ముగ నొనర్తు 17
- ఐ. మఱియు ధర్మరాజు నగరియందుఁ గనకమణిమయభూషణాలంకృతు లయినపరి
చారికులు నూలువేలు రేయును బగలును బాత్రహస్తు లై యభ్యాగతభోజనంబు
లొడఁగూర్చు వారు నందఱ కలరు. ఏ కెల్ల ని ట్టిట్టిమెలఁకువ మెలంగుదు రని
తత్కృతాకృతంబు లేన యెఱుంగుదు. నిరంతరమదధారాతరంగితికపోలంబు లయిన
భద్రగజశతసహస్రంబులుఁ బ్రభూతజవసత్త్వసన్నతంబు లయినయుత్తమాశ్వశత
సహస్రంబులుఁ గలవు. వానికి వన్నింటికి నిత్యోచితంబు లైనఖాద్యంబు లొనరిం
పను బాలింపను దగినవారి నేన నియమింతు. అఖండభాండాగారపూరితంబు లైన
యగణ్యమణికనకాది వస్తువులును బ్రతిదినవిహితంబు లయినయాయవ్యయంబులు
నాయెఱుంగనియవియు లేవు గోపాలజనంబులు దుదిగాఁ గలసకలభృత్యజనంబుల
జీవితంబుల నరసి యేన నడపుదు. పరమయశోధను లగుపాండునందనులు నిజ
కుటుంబభారంబు స్వంబును నాయంద సమర్పించి తారు నిర్భరు లై యిష్టవిహారం
బుల నుండుదురు. ఏ నెల్ల వెంటల నప్రమత్తనై వర్తింతు 18
- ఆ. వేగ జాము గలుగ - వెడనిద్రుఁ బొందుదుఁ, గాని రాజ్యభార - కార్యయుక్తి
నబ్జనయన నాకు - నాహరినిద్రల, కెడయు లేదు సువ్వె - యెల్ల ప్రాద్దు. 19
- అ. ఇట్టివర్తనముల - నెపుడుఁ బొండవులకుఁ, దగిలి ప్రియము సేయఁ - దగితిఁ గాని
మగువ నీవు నెప్పు - మందులు మంత్రంబు, లింద్రజాలములును - నే నెఱుంగ. 20
- ఐ. అనిన విని లజ్జాకలితచిత్త యగుచు సత్యభామ పాండవభామిని కి ట్లనియె. 21
- క. ఏ నెఱుంగమి ని ట్లడిగితి, నానేరమి పైఁప వలయు - నగవుగఁ గొనుమి
మానిని నాపలుకులు స, న్నానితము భవచ్చరిత్ర - మహిమ ధరిత్రిన్. 22
- ఁ. అనినం బొంచాలి మందస్థితానన యగుచు నది యట్ల కాక యని పలికి మఱియు
ని ట్లనియె. 23

ద్రావది సత్యభామకుఁ బతివ్రతాధర్మంబులు సెప్పట.

క. పతిమనసు నాఁచికొనియెడు, చతురోపాయంబు నీకుఁ - జపలాక్షీ సుని
శ్చితమతిఁ జెప్పెద విను మా, ర్జితమును ధర్మానివృత్తము సు - శీలంబును గాన్. 24

చ. పతిఁ గడవంగ దైవతము - భామల కెందును లేగు ప్రీతుఁ డై
పతి గరుణించెనేని కల - భాషిణి భాసురభూషణాంబరా
న్వితధనధాన్యగౌఁవము - విశ్రుతసతతీయుక్ యశంబు స
ద్గతియును గల్గు నొందుమెయిఁ గల్గునె యిన్ని తెలుగు లారయన్. 25

ఆ. కిరము దుర్గిభవడినఁ - గాని యొక్కింతసౌ, ఖ్యంబు ధర్మగతియుఁ గలుగ దెందుఁ
జూడు మబల భర్తృ - శుశ్రూషఫలము సం తితసుఖంబు నంద - ధర్మ పొదవు 26

క. కంఠన నిత్యము సమ్యక్, గాభావము ప్రేమంబు నెరవు - భక్తియుఁ బ్రియముం
గావింపుము నీ ప్రియునెడ, భావ మెఱిగి యతఁడు దాన పై పడి మరగున్. 27

మ. వనజాత్మండు గడంగి నీ దగుగృహ - ద్వాగంబు సెరంగ వ
చ్చె ననంగా విని లెమ్ము సంభ్రమముతోఁ - జె న్నొంగునభ్యంతరం
బునకుఁ వచ్చిన నాసనాదికరిణం - బుల్ దీర్చి దత్తిజ్జనం
బు నియోగించితి నంచు నుండక ప్రియం - బుల్ సేయు మీవుం దగన్ 28

చ. తివిరి మురారి నీకుఁ గడుఁ - దీపుగఁ జెప్పినహక్కు గల్గినం
గువలయనేత్ర నీమనసు - గూడినవారికి నైన నెత్తుఁ జె
ప్ప వలదు దాన నొండొక నె - పంబు ఘటించు రెఱింగి రేని నీ
సవతులు కృష్ణాబద్ధి విర - సం బగు నీదెసఁ దత్ప్రయుక్తిచేన్. 29

చ. పతికి నమంగు లైనతగు - బంధుల మిత్రుల భోజనాదిన
త్ప్రీతిముల నాదరించుచు న - కృత్రిమభక్తివిశేషసంతో
భితమతి వై చరింపుము త - దీయహితేతరవృత్తు లైనవా
రతిం భజతున్పాజ్ఞనము - లైనను గైకొన కుండు మేర్పడన్. 30

క. విను ప్రద్యుమ్నానిభవ, త్తనయలగెడ నైన నేక - తంబున నేకా
సనమున నుండుట దూష్యం, బని యెఱుంగుము సతులచరిత - లతిదుష్కరముల్.

క. కులవతులును సతులును ని, ర్మలమతులును నయినయట్టి - మగువలతోడం
జెలిమి యొనరించునది దు, ర్విలసితవనితాభియుక్తి - విడువుము తరుణి. 32

వ. ఇది నీకుఁ బరమసాధాగ్యమాలం బయినయుపాయం బనినం బ్రీతచిత్త యై సత్య భావ యిట్లనియె. 33

సీ. నీవు ధర్మజ్ఞువు - దేవసన్నిభులు నీ, భర్తలు మహనీయు - క్షీర్నిధులు
 దైత్యతేజోబల - శౌర్యసంపన్నులు, గావున వీరికి - నేవిధమున
 ధారణీరాజ్యంబు - సేరెడుఁ దడయక, మీ కెగ్గు సేసిన - లోకనింద్య
 చరితుండు గౌరవ - ధరణీశువనితలు, దిక్కు లే కలమటఁ - బొక్కుచుండఁ
 గని ముదంబునఁ బొందెను - ఎనిత నీవు, మతుల నత్యంతనిర్దల - మతుల శౌర్య
 యుతులఁ గాంచిన సద్గుణా - న్వితవు వెగవు, వలదు చిత్తంబులో నీకు - జలజనయన.

ప. ప్రతివింధ్యాదు లయిననీవుత్తర లేవురు నిష్పాడు వచ్చి యదుపురంబున కున్న వారు.
 వారికి నొక్కటం గొఱింత లేదు. రుక్మిణీయు సుభద్రయుఁ దక్కినవారలు న
 క్కుమారులయొడం దమకొడుకులకంటె గారవంబు సేయుదురు. వారిదెస నిశ్చింత
 వు గ వునియె 35

46. ద్రౌపదీహరణము - సైంధవ భంగము.

(ఆరణ్యపర్వము. ఆ. VI)

మ వితతానేకమృగాకులఁ బును సదా - విగృహితవానాతిరు.
వ్రతీతీపుష్పసుగంధబంధురసుఖా - వాసంబు బ్రహ్మక్షేపం
శ్రీతపుణ్యాశ్రమమండలంబు ఎగుచు - శై ల్యాందునక్కానలో
ధృతపుష్కల్ విహరించి రేవురును గుం - తీపుత్రు లిచ్చాగతిన్. 1

ప. ఒక్కనాఁ డప్తుహరణులు దృణబిందునాశ్రమంబునఁ భౌమ్యసహితంబుగాఁ బాం
చాలి నునిచి యేవురు నొక్కట మృగయార్థంబు నలుదిక్కులకుం జనిన యనంత
రంబు. 2

సైంధవుఁడు ద్రౌపదిం జూచి మోహించుట.

ఉ. వీరుఁడు సైంధవుండు నయ - విశ్రుతశౌర్యు డు సావ్యకన్య నిం
పారఁగఁ బెండ్లి యాడుటకు - నై నిజవైభవ మల్లసిల్ల వి
స్ఫారచతుర్విధోరుబల - సంగతుఁ డై చను చుండి యాశ్రమ
ద్వారమునందుఁ గాంచె ద్రుప - దక్షితిపాలతనూజ వచ్చుటన్. 3

ఉ. నీలపయోదమండలము - నిశ్చలరీల వెలుంగఁ జేయుచుం
గ్రాలెడువాలుఁ గ్రొమ్మెలుఁగు - కైవడిఁ దద్వనభూమి నెంతయున్
లాలితదేహకాంతిపట - లంబునఁజేసి వెలుంగఁ జేయున
బాల్ల విసీలకుంతలవి - భాసించి జూచి సవిస్తయాత్తుఁ డై. 4

తే. మగునఁ దగిలినచూడుకల - మగుడఁ దిగువ, నేర్పు సాలక యవుడు కం - దర్పదర్ప
గోచరాత్తుఁ డైనిజసఖుఁ-గోటికాసుర, డమనృపాత్తజః జూచి యిట్లనియెఁ బ్రీతి.

ఉ. ఇన్న లినాక్షి యెవ్వరియొ - యివ్వపినంబున నేకతంబ యి
ట్లున్న నిమిత్తి మేమియొ సు - రోత్రమకన్యయొ యక్షకాంతయో
పన్నగభామయో మనుజ - భామిని గామి నిజంబ యిట్టిచె
ల్పన్నదియే మహీతలము - సుగలు లెవ్వరియందు నారయన్. 6

- ఉ. లీల యెల్లర్పఁగా నబల - లేజగురాకునుబోలె నొప్పకెం
గేలు కదంబకాఖతుది - గీల్కానఁ జేసి వసంతవిభ్రమో
స్త్రీలితబాలవల్లిక్రియ - మే లగుమాడ్కుల కిచ్చి పావక
బావలయపోడఁ జిత్తము ని - జం బెరియింపఁ నొడంగఁ జూచితే. 7
- ఉ. ఈకమలాస్య నాకు హృద - యేశ్వరి యైనఁ ద్రిలోకరాజ్యముం
జేకుట నేలినట్లు విక - సిల్లనె దర్పకవీరు బంటుఁ గాఁ
గైకొననే వయస్య వెను - గాంత నొడంబఁ బల్కి దీనికిఁ
నాకును బొం దొనర్చి కరు - ణం జరితార్థునిఁ జేయవే ననున్. 8
- వ. అని పనిచినం గోటికాస్యండు గ్రక్కునం బాంచాలిపాలికిం జని ప్రణయసుభ
గంబుగా నమ్మగువ కి ట్లనియె 9
- సీ. మృగ నేత్ర దారుణ - మృగసమాకుల మైన, యివ్వనాంతరమున - నేకతంబ
యిట్లు నీయున్నికి - నెయ్యది మూల మి, వ్వనదేవతవో సురే - శ్వరునితోడ
నలిగి ధరిత్రికి - నరుగుదెంచినశచీ, దేవివో హరియార - స్థితి దొఱంగి
శేలిఁ గ్రుమ్మరుపద్ద - గేహవో భవదీయ, జనకత్వమున సము - జ్వలితుఁడైన
పుణ్యుఁ డేనంశమునవాఁడు - పాలఁతి నీదు, జీవితేశ్వరుఁ డగుసుఖ - జీవితాత్ముఁ
డెవ్వఁ డబల నీనామ మై-యింపు మిగులు, శబ్ద మెయ్యది నాకు ని-జంబు సెపును.
- క. కరిరాజగమన మాతెఱఁ, గరయఁ డలఁచితేని వినవె - యధికబలుఁడ నే
సురధుఁ డనురాజపుత్రుఁడ, నరిమథనుఁడఁ గ 'టికాస్య - డనఁ జనువాఁడన్. 11
- తే. అల్లకాంచనరథముపై - నహరువాఁడు, ఘనుఁడు తేమంకరుండు త్రి - గర్తవిభుఁడు
మఱియునినుఁజూచుచున్నాఁడు-మగువవాఁడె, దీప్తభుజుఁడుగిళింగధా-త్రీవరుండు.
- తే. ఒనరఁ బద్మాకరముసాంశ - నుండి నిన్ను, మెచ్చి కనుఁగొను చున్నయ - స్త్రీలితాత్ముఁ
డుత్పలాక్షి యిత్వోకువం-శోద్భవుండు, సుబలభూపతిపుత్రుండు-సుభగుఁ డతఁడు.
- వ. ఆరుణాశ్వయుక్తంబు లయినరథంబులయందు రత్నమయభూషణు లయి సమిద్ధ
వహ్నులుంబోలె వెలుంగు చున్నయాసౌవీరకుమారులు పన్నిద్దఱుం దన్నుం జేరి
కొలువ ననేకసహస్రకరితురగరథపదాతిపరివృతుం డై మహాగజంబుపై శోభిల్లు
చున్నయవ్వీరుండు సింధుసౌవీరనాగుం డైనజయద్రథుం డమ్మనుజేశ్వరుం డిప్పుడు
నీ తెఱం గెఱుంగఁ దివిరి నన్ను నిట పుత్రెంచె ననినఁ బాండవపత్ని మృదుసంభ్ర
మంబునం గదంబకాఖ విడిచి యుత్తరీయంబు సంగతంబు గావించుకొని కోటికా
స్యన కి ట్లనియె. 14

తే. అన్న యిచ్చట నే నొంటి - యున్నదాన నీ విచటి కేగుచెంచుట - నీతి యగునె
సుతవతిని ధర్మవతి నన్ను - నితరకాంతఁ, గాఁ దలంచి పెక్కులు వల్కఁ - గాదు నీకు.

వ. నీవు శిబివంశోద్భవుం డైనసురభువుత్తండ పెగు పే నెఱుంగుదు అస్త్రత్ప కారంబు
నెప్పెద వినుము ఏను బాంచాలపతి యైనద్రుపదుకూతురఁ గృష్ణ యనుదానను.
పాండునందను లగుయుధిష్ఠిరభీమాద్జననకులసహదేవులకు ధర్మపత్నిని అవ్వీరులిప్పుడు
నన్ను నివ్వనంబున నునిచి 16

తే ధర్మజుడు చూర్పు భీముడు - దక్షిణంబు, నద్దుమఁడు పడమర గవ - లగ్ధి నుత్త
రంబుగా వేటవోయిరి - రాజముఖ్యు, లనఘు లితికు పత్తురు - వినుతబలులు. 17

వ. మీ రమృహాత్ములకు మానసీయులరు గావున సార్యజనమిత్రు లగునక్కరుకులపవి
శ్రులు నేయునత్కారంబులు నైకొని పోవుదురు గాని యొక్కొంతతడ వియ్యా
శ్రమసమీపంబున నిలువుం డని పలికి యున్న యవ్వరవ్విని భయంబునం బర్ల
గృహంబు సొచ్చినం గోటికాసుర్యండును గ్రమ్మటి చని జయద్రుఘనితోడ నబ్బా
మిని పాంచాలకన్యక యనియును బాండవపత్ని యనియునుం జెప్పిన నద్దురా
త్తుండు మదనకంపితహృదయుం డగుచు నవ్వగువ నపహరింపం దివిరి కతిపయజన
సమేతంబుగా నరిగి సింహాగారంబు సొచ్చుచుంబునుంబోలె బాండవనివాసంబు
సొత్తెంచి పాంచాలిం గని దాని కి ట్లనియె. 18

క. వాచూక్షీ నీకుఁ గుశలమె, నీమన సెవ్వారియందు - నిత్యప్రేమం
బై మెఱయు నట్టిసాబగులు, నీమగ లేవురకు నిపుడు - నెప్పుదియె మదిన్. 19

వ అనిన వానికి నమ్మనవతి యి ట్లనియె. 20

చ. స్థిరమతు లైనపార్థులకు - సేమమ నీకు ననామయంబె భూ
వర తిగువింద వైతి కురు - వర్యలయింటికి నట్లు గావునం
బరుపడి నాసనక్రియయుఁ - బాద్యముఁ నైకొను మాదిరంబుతో
సరసకురంగమాంసముల - జల్పము భోజనకృత్య మిత్తటిన్. 21

ఆ. వేట వోయినారు - విభు లిప్పు పత్తురు, వారు వచ్చి నీకు - వలయునట్టి
ప్రియము లాచరింపఁ - శ్రీశుండ వై మఱి, యిష్టజనులు నీవు - నేగు మనఘ 22

చ. అనవుడు సైంధవుం డనియె - నంబుజలోచన నీవు మాకుఁ జే
యునతిధిపూజ లన్నియును - నొక్కట నైనఁ గొఱంత లేదు వ
చ్చినవియ మన్నభాస్రముల - చిక్కునఁ గాఱియ వొందె డెంద మిం
క ననుఁ గృతార్థుఁ జేయుము ద - గణ రథ మెక్కుము లెప్పు నెప్పిలోన్. 23

మ. ధరణీరాజ్యము గోలుపోయి ఘనకాం - తారస్థలీవాసు లై
సరివా రెల్లను నవ్వఁ గుత్సితదళా - సంప్రాప్తిమై నున్న ము
ష్కరులం బాధ్యులఁ గొల్చినం గలదె సా - ఖ్యం బెంతయుఁ జేల వై
తరవిందానన శ్రీవిహీనులఁ గరం - బర్హితురే కామినుల్. 24

ఆ. చిగురుబోడి నిఖిల - సింధుసావీరభూ, వలయరాజ్యగౌర - వంబుతోన
నన్ను నేలికొని మ - నల్లప్రియభోగైక, యోగ్య వగుము విడువు - మొందుదలఁపు.

వ. అనినం బాంచాలి ప్రకంపితచిత్తి యగుముఁ గొండొక దొలంగి వానిచెన నవమాన
దృష్టిం జూచుముఁ దనపతులరాకయ కోరుచుం బ్రతివాక్యంబులఁ గొంతకాల
క్షేపంబు సేయుటకై వాని కిట్లనియె. 25

తే. తలఁపఁ బాండవధార్తరా - స్థులకుఁ జెలియ, లైనయాదుస్థులకుఁ బతి వనఘ సీపు
నాకుఁ దోఁబుట్టువపు గావె - నీకుఁ జనునె, పాడి దప్పినమాటలు - పలుక నిచట.

క. నయమును ధర్మముఁ గలయ, న్నయమున జనియించినాడె - పక్కిట ధర్మ
క్రియ యెఱుంగంగా వలదె యు, భయలోకవిరుద్ధ మైన - పథ మేమిటికిన్. 26

వ. అనిన నద్దురాత్ముండు దరస్థితానమం డగుచు నిట్లనియె. 27

క. వనజాక్షి రాజధర్మము, వినవే యెన్నఁడును మనుజ - విభులకుఁ బ్రమదా
జనులయొడ వావి వెదకం, జనదు పలసినట్ల వేడ్క - జలుపఁగఁ జెల్లున్ 30

క. విచు మదియుఁ గాక జగమున, పనితారత్నంబు లెల్ల - వారికి భోగం
బునయొడ సాధారణము లూ, కనిధన మని గరుసు గలదె - కరినిభగమనా. 31

వ. అనిన నయ్యంగన క్రోధకలుషితాంతరంగ యై యిప్పాపాత్ముండు ప్రియవచనం
బులం బోవండు బెట్టిదంబులం గాని చక్కంబడఁ డని తలంచి యిట్లనియె 32

ద్రాపది సైంధవునితో నిష్ఠురోక్తులు వలుకుట.

చ. ప్రకటితశౌర్యసారుల న - భంగపరాక్రమనిర్జితాహిత
ప్రకరులఁ బాండునందనులఁ - బాండుయశస్కుల నాత్మలోఁ దలం
పక నను ధిక్కరించెడు నృ - పాలకులాధమ నీదుగర్వదు
ర్వికసన మింతఁ బోదు తుది - త్రేఁ గగుఁ దక్కుము దుష్ప్రలాపముల్. 33

మ. హిమవత్పాదవనాంతరీరతిమై - నే పారి కోపారుణ
క్రమసేత్రాంచల మై ప్రభూతమదరే - ఖం బైనగంధర్వపేం
ద్రము డాయం జని సిట్లు నూపుట సుమీ - ధర్మాత్మ నత్యుగ్రవి
క్రముఁ గొంతేయపరిఘ సీపు దొడరం - గాఁ జూచు టూహింపఁగన్. 34

ఉ. శాతనఖాగ్రఖండితల - సప్తదకుంజరకుంభముక్తము
క్తాతతశైలకందరగు - హంతరనుప్తమృగేంద్రకేశర
వ్రాతము వేడ్క నూచికొన - వారక చేరుట గాదె క్రోధని
ధ్వాతమహోగ్ర భీముఁ జెన - కం దలపోయుట నీకు నెవ్వెయిన్. 35

మ. చలజహ్వగ్రవిలీఢవిస్ఫురితదం - స్త్రాభీక్షణం బైనబె
బ్బులిఁ గోలం గొని వ్రేసి త్రోసి తొలగం - బో వచ్చినకా వచ్చుఁ గా
క లసత్పూరశరాగ్నిదుస్సహుని న - గ్గాండివి నల్లించి యె
వ్వలనకా మానధనాధ్యు లై బ్రదికి పో - నకా వచ్చునే యేకిన్ 36

ఉ. బోరన విస్ఫులింగములు - వొడ్డఁగ నుగ్రవిషంబు గ్రక్కుచుం
గ్రూరవిచేష్ట నాలుకలు - గ్రోయుమ హూరగరాజయుగ్మముం
జేరి పదాహతిం గినియఁ - జేయఁ దలంచుట గా నెఱుంగు దు
ర్వారులు మాదిపుత్రుల క - వజ్ర యొనర్పఁ దలంచు టేర్పడన్. 37

ఉ. ఆలములోన వీక నమ - రాసురకోటికి నైనదుర్జయుల్
వాలినవీరు లవ్వీభులు - వారికి నె గ్గొనరించి పోయి పా
తాళము సాచ్చి డాఁగినను - దప్పదు మృత్యువు నీకు నక్కటా
కాలము నిండె నీవశము - గాదు విధాతృనిచ్చెయి త్రోవఁగాన్ 38

క. తేలుచు గర్కటయును దెగు, కాలమునకుఁ జూలు దాల్చు - గతిఁ బార్థుల యి
ల్లాల నయిననాదెన దు, శ్మిలుడ వై తిది వినాశ - చిహ్నము గాదే. 39

వ. అనిన జయద్రుండు నవ్వుచు నవ్వెలంది కి ట్లనియె 40

ఉ. వారిజనేత్ర పాండుసుత - వర్ణము నేడుగ మాకు వింతయే
భీరులఁజోలె నేల వెఱ - పించెదు మాటల మమ్ము వింటె సౌ
వీరకులప్ర నూతులము - వీరుల మే మితరక్షితీశసా
ధారణబుద్ధి నేయకు ము - దాత్తచరిత్రుల మైనమాదెసన్. 41

వ. వలవనిమాటలఁ దేర్చినం దీరదు వేగంబ యల్లకనకరథం బొండె నల్లమహాగజంబు
నొండె నెక్కుము బీరింపుమాటలాడక ప్రియవచనంబుల నస్తత్ప్ర సాదభాజనంబ
వగు మనిన విని యాజ్ఞసేని వాని కి ట్లనియె. 42

అ. వీరపత్ని నయ్య - వీరసహౌదరి, నయ్య నీకుఁ జూడ - ననదవోరె
సున్నదాన నెట్లు - లున్నను నాకు నిక, దెలుప నేల శలుకు - తియ్య మేల. 43

చ. అతులితపుష్టికేకయబ - లాపలితోఁ బటుశంఖఘోషభీ

షితభువనత్రయం దగుచు - శీఘ్రతురంగరథాధిరూఢుఁడై

జితదనుజాన్వయండు యదు - సింహుఁడు వెన్నడి ముట్టి నిజ బరి

క్షతబలుఁ జేయ నాకు దస - గల్లు టెఱింగెడు గాక యత్తఱిన్.

44

సీ. గాండీపశేఖ యా - ఖండలుచాపంబు, కరణి గాఁ దద్గుణ - క్వణము ఘోర

గర్జగా నవిరళ - గంభీరవీరర, సామూర్ణ మై సంత - తాపలిప్త

శత్రుప్రతాపాష్ట - సమయంబు శమితంబు, గా మిత్రబర్హి కే - కారవంబు

లెసఁగఁగఁ దోఁతెంచి - యింద్రనందినమహా, జలధరం బాయత - సాయకోగు

వృష్టి ముంచుటయును - వెగ డొంది చేష్టింప, నలవి గాక నిల్చి - యప్పుడైన

నాత్తదోషవృత్తి - కై మనంబున వగ, చెదవు గాక యిపుడు - సెప్ప నేల

45

ఉ. ఘోరగదావిదారణవి - ఘూర్ణితశాస్త్రవకుంభికుంభముల్

చీరుచువ్రాక్షిక ప్రతితి - చే రణధూమి నలంకరించుకే

లీరసలోలుఁడై సమద - లీల బకాంతకుఁడేగుదేరఁగ

న్నారఁగఁ జూచి కాక యిటు - లంకకు నీమదిత్రుశ్లఙ్గంబునే

46

క. ననుఁ బెఱవనితలచందం, బున నవమానింప నీకుఁ - బోలదు మత్సా

వనపాతివ్రత్యపహిమ, ననిశము నేకీడు నెందు - నందగు నన్నున్.

47

ప. అని పలికి ద్రౌపది యద్దురాత్తుండు దన్నుఁ బట్టి సమకట్టుక న్నెఱింగి తమపురో

హితు ధౌమ్యునిం బేర్కొని యాక్రోశించిన నతం దతిరయంబునఁ జనుదంచు

నాలోన.

48

సైంధవుఁడు ద్రౌపదిని బలాత్కారముగా నెత్తికొని పోవుట.

ఉ. పాపవినిశ్చయండు సతి - పయ్యెదకొంగు గడంగి పట్టినం

గోపముతో నదల్చికొని - కోమలియున్ వెన వాని వ్రేయుడుం

ప్రౌపతి వాఁడు చిశ్రముగ - భూమితలంబునఁ ద్రెల్ల మారుత

క్షేపవిభగ్నుమూల మయి - చెచ్చెరఁ ద్రెళ్లుమహీరుహం బనన్.

49

ప. ఇట్లు నేలం బడి తడయక యెగసి జయద్రథండు మగువం దిగిచి రథంబుపై నిడి

కొని ససరివారుం డయి యరుగం దొడంగ నప్పు డిప్పాలతి పురోహితునకు

మ్రొక్కిన నమ్రహాత్తుండు సైంధవుం బేర్కొని యిట్లనియె.

50

మ. తగునే రాజకులప్రసూతులకు న - త్యంతంబు నేతాదృశం

బగుదుష్కర్తము నాదుపల్కా విను మీ - యబ్జాక్షి పుణ్యాత్మయి
మృగువృక్ష వే విడు పాండునందనులు నీ - మానంబుఁ బ్రాణంబు నే
పగిదిం గొందురు గాని పో విడువ రీ - పాపంబు నిం ద్రక్కొనున్.

51

ప. అని యాక్రోశించుచు నమృహీనురవరుండు వానిపిఱుండన చనియె. ఇట పాండ
వులు నవ్వనంబున ననేకమృగంబుల వధియించి యందఱు నొక్కయెడం గూడం
బడి యాశ్రమాభిముఖు లై నచ్చునెడఁ దమ్ములం జూచి ధర్మజం డి ట్లనియె.

52

సీ. ఇనుఁడున్న దెసనుండి - యెలిఁగింపఁ నొడఁగఁబ, క్షుణ్ణమృగంబులనతి-ఘోరిరుతుల
మగిడెడు నిచ్చుడు - మనకు దాపలీదన, నతిభీషణాకృతి - నఱచె నఱడు
పగఱచే నవమాన - పాటును గయ్యంబుఁ, గలుగు నీశకునప్ర - కార మరయఁ
గడుకొని చెయి వెట్టి - కలుచిన ట్లయ్యెడుఁ, జిత్తింబు దనువు ని - శ్చేష్ట మయ్యె
నరుగు దండు వేగ - యాశ్రమంబునఁ గృష్ణ, నునిచి వచ్చినార - మొంటి యకట
తలపఁ గ్రూరమతులు - ధార్తరాష్ట్రులు గడు, నెగ్గు సేయఁ జూతు-రెడగు వేది 53

ఆ. కమలహీనమైన - కమలాకరమువోలె, రాజహీన మగువు - రంబువోలె
జూడఁ గామ్యకంబు - శూన్య మై యున్నట్లు, దోచె నేమికిడు-దొడరు నొక్కొ.

ప. అనియె ఇ ట్లయ్యెపురు నరదం బులు సత్వరంబుగాఁ దోలుకొని యాశ్రమంబునకు
వచ్చునెడఁ బాంచాలిపరిచారక ధాత్రేయిక యనునది యతికరుణంబుగా నేర్పు
చున్నం గని ధర్మతనయుసారథి యైనయంద్రసేనుండు నిధంబు డిగ్గ నుటికి చని
యిది యేల నేలం బడి పొరలుచు నెడ్చెదవు నీ కపకారింబు నేసినవా రెవ్వ రనిన
నది వానిం జూచి సైంధవుచేతం బాంచాలి చెఱిపోయె నని పలుకుచుఁ బెల్లెడ్డిన
నింద్రసేనుం డి ట్లనియె

55

సీ. పాండుపుత్రులబహిర్గ - ప్రాణంబు ముత్తిమ, శీలసమగ్ర బాం - చాలతనయఁ
గొనిపోవునంతటి - గుండె గల్గెనె విహా, హంధమానసుఁ డైన - సైంధవునకు
నేగుఁ గా కేమి మ - హీంబగుతుఁ డైన, గగనంబునకు వేగ - యెగసి చనినఁ
బో నిచ్చెదర పారి - పుత్రులు గాకయు, ధృరన్పుత్తి బాధు లా - దురిత చరితు
వీరవరులఘోర - వివిధాస్త్రకౌశలం, బెఱు గఁ డయ్యెఁ గాక - యేమి వాడు
వగవ కుండు మబల - వైరి సుగ్రతఁ దున్చి, మగునఁ దెత్తు రిపుడ - మనుజవిభులు 54

ప. అనిన నయ్యంగన యపాంగతరంగితంబు లగుబాష్పజలంబు లల్లన కరపల్లనప్రమా
ర్జనంబుల నపనయించుచు నతనిం గనుంగొని యి ట్లనియె.

57

ఆ. ఇంద్రకల్ప లైస - యేవురునృపతుల, నాత్త లోన నుఱక - యంబుజాక్షి
నపహరించినపుడ - యద్దురాత్మనకును, జేటు మాఁడె వేఱ - చెప్పనేల. 58

ఈ. ఇంతకు మున్న వాఁడు సని - యెం గడు దవ్వుగఁ బోవ కుండ న
త్యంతరయంబునం బటుర - ధావలి యొప్పుగ నేగుఁ డుగ్గు లై
సంశనకట్టుఁ డప్రములు - శస్త్రములుం దొడుగుండు వర్తముల్
సంతతదివ్యబాణముల - శాస్త్రపుఁ దవ్వుఁడు దెండు నెచ్చెలిన్ 59

సీ బూనిలోఁ దొరగిన - పూర్ణాహుతియుఁబోలె, గుక్కలోఁబ్రీతిలోఁ - గూరినట్టి
రాజుకపిలగో - రసధారయునుబోలె, మసనంబులోఁ బడ్డ - మహితపుష్ప
మాలిక మునుబోలె - మదిరాక్షి దుర్జను, కతమున దూషిత - గాక మున్న
చనరయ్య నేగంబ - చనునె స్వం త్రవి, శ్రుతపురోడాశంబు - శునకమునకుఁ
జనునె కమలసుగంధికా - సారకేళి, కలుషశఘ్నాది యైనస్ప - గాలమునకుఁ
జనునె తన్వంగి సౌందర్య - చతురభావ, భంగి యాదుష్టచరితుని - పాలు వడఁగ.

పాండవు లేవురు సైంధవుపై యుద్ధమునకుఁ బోవుట.

ఎ. అని పలుకు చున్న శాత్రేయకపలుకులు విని దాని నాశ్వాసించి యక్కురువీరు
లేవురు నాక్షుంబ సన్నధు లై శ్రోధావేళంబునంజేసి మహారంగంబులుంబోలె
కోఁజుచు జయద్రథువెన్నడి దాడి వెట్టి కూడ ముట్టి తలైన్యంబుపిఱుంద నా
శ్రోశవదనవివ్వలుం దైపోవు చున్న ధౌమ్యం గని నమస్కరించి మీ రింక విగత
భేదులరై యొక్కన రం డని యామిషంబునకుం గవియుడేగలుంబోలెం సైంధవ
సేనపయిం గవిసి సింహనాదంబులు సేసిరి. అప్పుడు పాండుపుత్రులరథంబు లడియా
లంబులు నూచి సైంధవుండు ద్రౌపది కిట్లనియె. 61

క. ఈవచ్చురథంబులవా, లేవురు నీమగలె యంబు - జేక్షగా వీరికొ
భావించి యెవ్వఁ డెవ్వం, డేవిధమునవాఁడు నెపుమ - యెఱుంగఁగ వలయున్.

వ. అనిన నప్పించాలి యనాదరశ్రోధఘూర్ణిత యగుచు నతని కిట్లనియె. 63

ఆ. ఇంక వీరి నెఱిగి - లేనియు నెఱుఁగక, యుండిలేని జేయ - నొండు గలదె
దుర్దదమునఁ గరము - దుశ్చరిత్రమునకుఁ, జొచ్చి నీకుఁ జేటు - దెచ్చికొంటి. 64

వ. అయినను న న్నడిగితివి గావునం జెప్పెద నింతియకాని నీవలన నాకు భయమించు
కంతయుఁ గలుగదు సోదరసహితుం దైనధర్మనందనుం గంటి నింకఁ గుళంబ యని
పలికి యిట్లనియె. 65

- మ. తనువుత్తైంగుడు శుద్ధకాంచనము - ద్యద్వర్ణః డత్తుల్లస
ద్యవజాతాయతచారులోచనుడు దీ - వ్యద్భూరితేజోఘనుం
డనఘుం డల్లరథంబుపై వెలుగువు - త్యాత్తుండు ధర్మాత్మజుం
డనిరోధప్రతిభాప్రభావనిధి య - త్యాశ్చర్యశౌర్యం డనిన్. 66
- చ. కురుకుల శేఖరుం డైదు - ఘోరరంబుల నెట్టిశత్రులుకా
శరణి వచ్చి రేని విల - సత్కరణామతిఁ గామ నీవు చె
చ్చెరఁ జెడి పోక నాపనువు - నేని వివీతి యెలర్ప నమృత
పురుషుని నాశ్రయింపుము వి - భుండును నీ దగుతప్ప గోగొనున్. 67
- చ. ఘనజపసత్త్వచారుతుర - గంబులఁ బూనినయల్లవిస్ఫుర
త్ప్రసక్తరథంబు పై నుదిత - కాయుడు సాలమహీరుహంబుచా
డునఁ దనరారుచుక వెలయు - భ్రూకుటియుక దశనోష్ఠపీడనం
బును నయి యున్నవాఁ డనిల - పుత్తుడు భీముడు భీమఁ డాజులన్. 68
- ఉ. ఈతనిపౌరుషం బరయ - నెందు నమానుషకృత్య మప్రతీ
ఘాత మనేక మద్భుతము - గర్వితు లాధరణీశ్వరుల్ నిజం
వీతని వాఙ్మోః జెనయ - నెవ్వరు నోడుదు రివృతాభుజం
దాతరోషఁ డైన బ్రళ యానలునట్టిఁడ యాట డేమిటన్. 69
- ఉ. ధర్మకూర్చితముండును - దత్ప్రియశిష్యుండు నైనవాఁడు స
త్కర్షుండు నాడె చూడుము ప్ర - గాఢవిత్తిజితేంద్రియుండు దు
ష్కర్షుల గన్న పైఁపడు ని - కామభయంకరవిక్రమక్రియా
నిర్దళితారి ఫల్గునుడు - నిర్మలతేజఁ డజేయుఁ డేరికిన్. 70
- క. అవశగతిఁ గామరోష, దివికారము లొందినను మ - దిని ధర్మపథ
ప్రవిహతి గానీఁ డతి డా, దివిజేంద్రతనూజఁ డని - తీయుండు షేర్షిన్. 71
- చ. అయనయసంగ్రహుండు విన - యాధ్యవసాయి భయార్తలోకసం
శ్రయుండు గృతాస్తుఁ డాహవవి - శారదశౌర్యుండు శిష్టబాంధవ
ప్రియుఁ డసమానసుందరగ - భీరకుభాకృతి యల్లపుణ్యుఁ డా
రయ నకులుండు పాండుసుత - రత్నము భాసురకీర్తి యివ్వుహిన్. 72
- ఉ. వీరు డు చిత్రయోధి దృఢ - వేధి గృతాస్తుండు భూరిబుద్ధివి
స్ఫూరుండు వాగ్విశారదుండు - పార్థులకూరిమితముఁ డుజ్జ్వలా
కారు డు ధర్మవర్తుఁ డవి - కారుండు ప్రాధపతంగతేజఁ డ
ద్ధీుండు శౌండవుండు సహ - దేవుండు దేవనిభుండు పెంపునన్. 73

- తే. కొడుకులందఱఁ గడుఁగూర్చు - గొంతియితని, కిమ్మహాత్ముఁడుమహిచలి - యించెనేని
యగ్ని చల్లన యయ్యెనే - నాత్తఁ దాను, ధర్మనిఘ్నఁ డై సత్యంబు - దప్పఁ డెపుడు.
- వ. వీ రేపురు నత్యంతదుర్వారులు వీరిబారిం బడిన వారాశినడుమ నుగ్రమకరాహతం
బై యవియు పేరోడయుంబోలె నీనైన్యంబు వికలం బగు నీవును బ్రాణం బొండె
మానం బొండెఁ గోల్పోక మెయిమెయిం బో నేర్చెదనే యనియె అప్పడు కాం
తేయులు సైంధవసేనం దలపడి దిబ్బుఖంబుల నెల్లం జీకట్లు గవియునట్లుగా బాణ
పటలంబులు ఐఱిగింపం దొడంగిన.
- 75
- క. తొలఁగకుఁడుపాదువు డేయుఁడు, నిలుపుఁడువడిఁబొడుపుఁడునుచు - నిజయోధజనం
బులఁ బురికొల్పుచు సైంధవుఁ, డలఘుపరాక్రముఁడు నిలిచె - నాహవిభూమిన్
- వ. ఇట్లు త్రిగర్తవీరిసింధుసౌవీరవైన్యంబులతో ననేకనరపతిపరివృతం డై నిలిచిన జయ
ద్రఘం జూచి భీమసేనుండు క్రోధారుణలోచనుం డై రథంబు డిగ్గి హేమబంధబంధు
రంబును నయోమాయంబును నగుగదాదండంబు ద్రిప్పచు వానిపయిం గవిసిన నడ్డ
పడి కోటికాన్యుండు నిజవైన్యసంఘంబుతో నమ్మహావీరుం బొడవుటయునతండు.
- క. మదగజముల రథయోధులఁ, బదాతులను గురగములను - బలువిడిఁ గలయం
జదువుచు దుర్వారగతిఁ, విదితబలుఁడు సునగదాత్ర - వీణత మెఱసెన్
- 78
- వ. ఇట్లు విహరించి యహితవైద్యంబు నిహతం బగుటయుఁ జెలంగి సింహనాదంబు
సేసి యతండు సారథిసముపసీతం బైనరథంబు సాదరంబుగా నెక్కి గృహీతశరా
సనుం డై విక్రమించె మఱియును
- 79
- క. అలిగి యుధిష్ఠిరుఁడును న, గ్గలికం బ్రతివీరు లడరఁ - గార్చుకవిద్యా
విలసనము మిగుల సౌఖి, రుల నూర్పుర నధికబలుల - రూ పడఁగించెన్
- 80
- క. నకులుఁడు నిశాతసాయక, నికరంబుల సమరధార - ణీతల మెల్లం
బ్రకటపరవీరవరమ, స్తకదంతరముగ నొనర్చె - దారుణభంగిన్
- 81
- క. నారాచపాతముల దు, ర్వారుఁడు సహదేవుఁ డాహ - వముఖంబున న
శ్వారోహకులం గూల్చుచు, వీరవిహారంబు సలిపె - వేడ్క యెల్వన్.
- 82
- ఆ. సింధురాజవైద్య - సింధుపూరమునందు, మహితఫల్గునాఖ్య - మంథనగము
దిరిగి కలఁపఁ దొడఁగె - బరస్పపాలకమహా, జలచరప్రజంబు - సంచలింప.
- 83
- సీ. వారణకోటి ద - దారోహకులతోన, వివశ మై యెఱుఁచు - నవనిఁ ద్రొల్లె
నూతిహయధ్వజ - పాతపూర్వకముగ, రథములు దుము రయ్యె - రఘులతోన
వెస రాహుతులతోన - వస మఱి హయములు, గెడసి యెయ్యెడలను - బుడమిఁగప్పె
దండడి చెరులుచు - సందడి పెల్లు గాఁ, గాలుబలంబులు - గూలఁ గలయఁ

దుముల మధిక మయ్యె - సమరతలంబున, ఘోరరుధిరవారి - పూర మెసంగ
జితవిరోధిబంబుడు - శతమఖసూనుండు, చాపనై పుణంబు - నూపునపుడు. 84

తే. సవ్యకరమునందును నప - సవ్యకరము, నందుఁ బగ్గాయసంగత - మగుచుఁ జూడఁ
గొఱవిద్రిప్పినయొప్పన - మెఱసెఁ బార్థ, గాండివము వాలుఁదూపుల - గనియనంగ.

వ. అట్టియొడం ద్రిగర్తపతి యైనసుధన్వండు గదాహస్తం దై రథంబు డిగ్గి చని ధర్మ
తనయురధ్యంబులఁ గూల శేసిన నతండు నిశితసాయకంబున వానియురంబు వ్రచ్చి
విగతజీవుం గావించి సత్వరంబుగాఁ జని సహదేవునరచం బెక్కి. మఱియును
ద్రిగర్తులలోన మహాముఖక్షేమంకరు లనువారు నకులం బొదివి ఘనశరాసారంబు
గురిసి జలసరంబులుంబోలె గజ్జిలిన నమ్నాద్రీనూనుండు వారి నిద్దఱఁ బెక్కిమ్ముల
నొప్పించె అంతఁ దదీయాగ్రజం డగుసురఘండు. 86

చ. కరినికరంబుతోఁ గడంగి - గర్వితుఁ దై తనవారణేంద్రు న
క్కురుకులవీరుమీఁద వెసఁ - గొల్పినఁ దద్రథఘోటకంబులం
బగుపతఁ జంపె నగ్రజము - వాయక వాఁ డనిచర్తహస్తం దై
ధరణికి దాటుచో నది మ - దంబున వెంకియుఁ బైఁ గడంగినన్. 87

చ. తొలఁగక యమృహాబలుఁడు - దోర్నల మొప్పఁ గృపాణపాతథం
గులఁ గరిపాగుకేలు నిరు - గొమ్ములతో బెరఁజంగఁ ద్రుంప బె
ట్టిలకు విచ్చేపి మై నొఱగు - నేరుఁగుపై పతిహత్రభీతివి
హ్వలుఁ డగుశత్రు నుద్ధతిఁ గృ - తాంతివిధేయునిఁ శేసే త్రేల్లిడిన్ 88

క. వైరులు దలఁకఁగ నిమ్మై, దారుణపౌరుషవిశేష - దత్తుం దై య
వీరుఁడు రియమున నరిగి స, మీరతనయునరద మెక్కి - మెఱసెం బోరన్. 89

చ. ఘనుఁడు వృకోదరుండు దనుఁ - గట్టులుకం దలపడ్డఁ గోటికా
స్యనితురగంబులం దునిమి - నూతునికింతముఁ ద్రుంచి వైచి తీ
వ్రనిశిత మైనప్రాసమున - వానియురంబుఁ బగిల్చి చంపినం
గనుకనిఁ బాతె భీతి యెసఁ - గంగఁ దదీయచమూసమూహముల్. 90

అర్జునుఁడు సౌవీరకుమారులం బన్నిద్దఱఁ జంపుట.

వ. అంత నంగారకుండును గుంజరుండును సృంజయుండును సుప్తకుండును శత్రుంజ
యుండును సుప్రబుద్ధుండును శుభంకరుండును భ్రమంకరుండును కూరుండును
రథియును గుహకుండును బలాధ్యుండును ననుసౌవీరకుమారులు పన్నిరువురు నిత్యా

కుశిచిన్ద్రేంద్రనిగ్రస్తమైన్యంబులం గూడి క్రీడి మార్కొని పటుబాణజాలంబులం
గప్పిన 91

మ. అతులక్రోధవిఘ్నార్థమానవృద్ధయం - డై చండగాండివని
గ్రతభల్లాఘములం దదస్త్రనితతుల్ - ఖండించి సావీరసం
తతిఁ బన్నిద్దఱవిండ్లులం దునిమి దో - ర్దర్పంబు మీఱంగ స
స్తితుఁ డై యాతఁడు తచ్చిర్లప్రకరవి - చేదంబు నేసెన్ వెసన్. 92

క. ఆకులముగ నైబ్బుల ని, త్వాక్కుల వైంధవులనుం ద్రి - గర్జులనుం బో
నీక పొదివి రయమున న, స్తోకపరాక్రముడు దునిమి - తూటాడె వడిన్. 93

ప. అప్పుడు రణభూమియంతయు శవమయం బయ్యె అంబరంబంతయుం గబంధమయం
బయ్యె. చారుకేయూరపీరాంకవిభూషితంబు లయినబాహుచరణచేదంబులును
గార్చుకీతూణీరకాండఖండంబులునక్షత్రకూబరరథాంగకేతనత్రివేణిశకలంబులును
బుండ్లీకవ్యజనచామరభంగంబులుం గరవాల పరిఘ శక్తిగదా ముసల పట్టిన ప్రాస
లేశంబులు నెక్కడఁ జూచిన రాను లై యుండె. కీలాలపూరింబును మాంస
వంకంబును గోశైవాలంబును నైనయపూర్వవదీప్రవాహంబునందు బహువిధ
క్రవ్యాదగణంబులహంబు నేయుచుఁ బ్రకటకోలాహలవ్యాకులం బగుచుండె.
ఇవిధంబున 94

క. గాండివపవనప్రేరిత, చండాంబక ఘోరశిఖల - శతమఖతినయో
ద్గండదహనుఁ డొక మాత్రన, ఖండితసావీరసైన్య - కానన మేర్చెన్. 95

ప. అట్టిక్రందున జయద్రథుండు ద్రౌపదిని దిగ విడిచి రథంబు దోలుకొని పఱచె
అంత ధర్మజుండు ధామ్యసమన్విత యై యున్నపాంచాలిం గని నిజరథంబుపై
నిడికొనియె వైంధవులలాయనం బెఱింగి యర్జునుండు శత్రుసేనాహననసంరంభం
బున నున్నభీమసేనున కిట్లనియె. 96

తే. వీరలజ్జఁ డై పఱచె సా - వీరవిభుఁడు, బాసుగుప్రజ నేల యాఱడి - దునిమి వైవ
నద్దురాత్తుని వెనుకొని-యగువు లిపుడు, గొనఁగవలయు లేలేప్పు స ద్విసతశౌర్య.

ప. అనిన నతండు గయ్యంబు సాలించి ధర్మతనయుం జూచి. 98

క. జననాథ ద్రుపదసుతఁ దో, డొక్కిని ధామ్యుఁడు నీవుఁ గవలు-గుఱుకొని మగుడం
జనుఁ డాశ్రమంబునకు నే, మును వైంధవు వెనుకఁ గూడ - ముట్టెదము వెసన్.

క. అతలంబునఁ గ్రుంగిన న, దుభితముగ దివమునకు నెగసి - పోయినఁ బగతుక
హతుఁ జేయక మగుడము విని, హతుఁడుగఁ జేయుదుము దివిజ - లడ్డం బైనన్.

తే. అనిన ధర్మజాఁ డిట్లును - నద్దురాత్ముఁ, బొలియఁ జేయుట దగదు దు - స్సలఁ దలంచి
వాని నొకతప్పనకు నైఁప వలదె యాంచి, కేయమహిషికి మఱుకువ-సేయఁజనునె.

వ అనినం బాంచాలి భీమాద్దునులతోడ నప్పాపాత్మునిదెసం గృహసేయ వలవ దవశ్యం
బును వాని పథియించి నాకుం బ్రియంబు గావించునది యట్టిద్రోహి యెల్లభంగుల
పథ్యం డనియె. తదనంతరంబి ధర్మనందనుండు ధౌమ్యద్రౌపదీనకుల సహదేవసహి
తుం డై మగిడి యాశ్రమంబునకుం జనియె. ఇట భీమవిజయుఁ రథంబులు రయం
బునం దోలుకొని చని క్రొశచూత్రాంతరంబున వైంధవుం గనిరి. అప్పుడు కిరీటి
దూరాపాతవిశిఖంబుల జయద్రుగురథ్యంబులం బడ నేసిన. 102

క. తిల్లడపడి యరదము డిగి, విల్లును నమ్ములును విడిచి - వెల్ల నగుచు మే
నెల్లఁ జెమర్చుగ నూర్పులు, పెల్లుగ నమ్మచుజపశువు - పెలుచం బజచెన్. 103

ఆ వానిఁ జూచి నిగుచు - వార లోలోరి యిం, కెందుఁ బోవ ఎచ్చు - బండ నిలుపు
మిట్టికడిచు నమ్మి - యే ప్రల్లదంబుల, సేయఁ దొడఁగి తినుచు - డాయుటయును.

ఎ. మరలి చూచి వాఁ డొక్కగుల్మమధ్యంబుఁ దూఱుటయుఁ గని భీమసేనుండు రోష
సందప్తాధరుం డగుచు రథంబు డిగ్గ నుటికె. 105

క. ఒడిసి తల నట్టి నేలం, బడఁ దగించిన వాఁడు పెనఁగఁ - బడుటయుఁ జిక్క
మెడఁ ద్రొక్క గాఢముట్టం, బొడిచె మొగిం బవియ రక్త - పూరము దొరుగన్.

క ఒడఁ తెల్లఁ బిండికూడుగఁ, బొడిచి యెగయ నెత్తి త్రిప్పి - భూస్థల మతీయుం
బడ వైచి యుగము మొగమును, నడిచెను పడిముడి తలప్ర - హరికుశలఁ డై. 107

ఎ ఇట్లు బెట్టు చూచిన బగతుండు వివశుం డగుటయుం జూచి యర్జునుం డోహూ
యింతి నాలు నింక నొచ్చినం బ్రాణవిముక్తుఁ డగుం గావున నజాతశత్రువచనం
బులు పులించి వీరిఁ గరుణింపు మనిన నతండు గవ్వడిదెనఁ గనుంగొని ధర్మనందనుం
డెప్పుడుఁ గరుణయ కాని కార్యంబుచేటుపాటు విచారింపఁ జొరండు నీవును నతిని
భంగిన బేల వై తిద్దురాత్ము నెట్లు నైఁప వచ్చు నని పలికె ననంతరంబ. 108

భీముండు వైంధవుం బట్టికొని పరిభవించుట.

ఆ. వాఁడి యైనకత్తి - వాతీయమునఁ గొని, పగతుశిరము చెక్కి - లెగయ గొటిగి
నరుల కెల్లఁ జూడ - న వ్యగునట్లుగాఁ, గలయ నైదుగూఁక - టుల నొనర్చు. 109

ఎ. ఇట్లు రాజవేషంబు వికల్పితంబు నేసి యమ్మహాభుజుండు వాని కిట్లను. ఓరీ
బ్రదుక వలతేని నేఁడు మొదలుగా నెల్లసభలయందును బొండవదానుండ నని

పలుకునది యనిన వాడును దండాఘాతభయంబున నట్ల చేయుదు ననియె. అంత నయ్యగువురు నతనిం బెడకేలు గట్టి రథంబుపై నిడికొని నిజాశ్రమంబునకుం జని ధర్మపుత్రునకు నివేదించి వీడె పాండవదాసుం డనిన నతం డట్లేని వీని విడువుం డనియె. పాంచాలియు జయద్రథుం జూచి నవ్వుచు నిప్పాపాత్తుండు భవదీయ దాసుం డయ్యెం గావున వీనిం బో విడువుం డని విడిపించె. ఆ సైంధవుండును ధర్మజునకుఁ దత్సభాగతు లైనమునులకు మ్రొక్కిన నజాత శత్రుం డిట్లనియె. 110

ఆ. ఎట్టికప్పుఁ డైన - నిట్టిపాపము సేయ, నెత్తికొనునె ధరణి - నీవు దక్క
నరుగు మింక నేమి-యందుము నిచ్చు నిం, ద్రియవిలోలు నల్పు-ధృతివిహీను. 111

ఎ. ఇంక నైనను నిట్టికొఱగాములు సేయక బుద్ధిమంతుండ వై యుండు మనిన నతండు లజ్జావనతనదనుం డగుచు నచ్చోటు వాసి గంగాద్వారంబున కరిగి యందు.

శా. ఆదిత్యా తపాదపద్మ జగదే - కౌధీశు నీశాను లో
కాదిం గామవిభేది బర్హిసుతా - హ్లాదైకసంపాది నిగ్గి
భేరుం డై శివు నాత్మలో నిలిపి య - క్షీణప్రతారూఢతం
బాంగుష్ఠమునందు నిల్చి తప మొ - ప్పం జేసె సద్భక్తితోన్ 113

ఉ. వానికి నమ్మహేశ్వరుండు - పల్నిలుఁ డై పాడసూపి యాస్పిశం
బైనది వేఁడు మన్న నతి - డానతుఁ డై పరమేశ విక్రమా
హీనుల బాండునందనుల - నేపుర సైన్యయుతంబుగా ననిం
బూని జయించునట్టివర - ముం గృప సేయుము నాకు నావుడున్. 114

క. ఇది వొసఁగదు పాండవులం, గదనమున జయింప నలవి - గా దింద్రాద్రి
త్రిదశులకు వినవె యైనను, పదలక నీకోర్కీ దీర్చ - వలయున యెట్లున్. 115

చ. విజయుఁ డొకిండు చక్క నతి - వీరుల బాధుల నున్న నల్వరక్
నిజ మొక నాటిక య్యమున - నీవు జయింపుము ఫల్గునుండు స
ర్వజగదజయ్యవిక్రముండు - వాని నెదుర్కొని నాకు నైనఁ గో
ర జితుని జేయు తెంతయు భ - రం బగు నిక్రము పల్కితిం జామీ. 116

ఎ. అస్తత్స సాదవిశేషంబునం జేసి వాని కిట్టిప్రభావంబు గలిగ నదియునుం గాక. 117

క. నిఖిలాస్త్రశస్త్రవిద్యా, సఖుఁ డపరాజితయశోవి - శాలుండు విష్ణుం
డఖిలేశ్వరుఁ డతనికిఁ బ్రియ, సఖుఁ డటె యవ్వీరు గెల్వ - శక్యమె నీకున్. 118

ఎ. అని పలికి యాశ్వరుం డంతర్విత్తుం డయ్యె. సింధుపతియు నిజదేశంబునకుం జనియె.

47. విప్రరూపంబునఁ గర్ణకవచకుండ లంబులొందుఁడు హరించుట.

(ఆరణ్యపర్వము. ఆ. VII.)

సీ. చనమున నప్పొందు - తనయు లుండఁగ నందు, వరుసఁ బండ్రైం డగు - వత్సరఁబు
కడపట నింగ్రుఁడు - గడఁగి పొండవహిత, కారి యై కర్ణుని - కవచకుండ
లములు మాయాప్రయో - గమున హరింపంగఁ, దలఁచిన నాతని - తలఁ పెఱింగి
సలజాప్తఁ డొకి నాఁడు - వెలయు రాధేయున, కది యెల్ల నెఱింగింతు - నని తలంచి
లోకి నుఁడు బ్రాప్త - జాకారి ముప్పంగ, నతనియున్న కడకు - నరుగుదెంచి
యేకతంబ యున్న - యాకర్ణతోడ న, భీష్టభింగి దోప - నిట్లు లనియె 1

క. ఓకర్ణ సుజనవిరుత గు, జాకిల్ప భవద్ధితార్థ - మై యొక కార్ణం
బేకితమ చెప్ప వచ్చితిఁ, ప్రాకిటముగ వినుము నాగు - పలుకులు వరుసన్. 2

ఎ. పొండవపత్తిపాతి యై పాకశాసనుండు భవదీయం బు లయినకవచకుండలంబులు
హరింపం గోరి నీవు బ్రాహ్మణప్రియుండ వనియును బ్రాహ్మణు లడిగిన నెఱ్ఱుగి
యైనను వంచన నేయ వనియును నెఱుంగుం గావునఁ గపట బ్రాహ్మణుండై వచ్చి
యడుగిం గలవాఁడు. నీవును గవచకుండలంబు లీ వలనదు రత్ని కాంచనఁనితా
ప్రముఖంబు లయినపదార్థంబులు సూపియుం బ్రార్థించియు నెవ్వధంబున నయినం
గడపి పుచ్చు నలయు. అట్లు గాక వీని నతిని కచ్చితేని మృత్యువశంబునం బొందఁ
గలవాడవు. 3

చ. అమృతమయంబు సువ్వె సుగు - జాకర యిష్టహాసీయవస్తుయు
గ్గ మవియ యుండునేని త్రిజ - గంబులయందు న శేషశత్రుల
కమునకు నీవు వధ్యుడవు - గావు నిరంతరిసౌఖ్యసంప్రమో
దమున వెలుంగు దీ విది హి - తింగుగఁ జెప్పితి మోసపోకుమీ. 4

క. అనిన విని సూతితనయుండు, వినయంబున నిట్లు లనియె - విప్రాకారం
బున వచ్చినవేల్పువు నీ, వనఘా యెవ్వడవు నాకు - నానతి యీవే. 5

- క. అనిన నతఁ డేను సూర్యుడఁ, మనమున నీయందుఁ గలుగు-మక్కువఁ గర్జు
బానరఁగ నుపదేశింపం, జనుదెంచితి ననిన నతఁడు-సంభ్రమ మొప్పన్. 6
- వ. అభినాదనంబు నేసి దేవా దేవర నా కత్యంతహితుండ వగుటం జేసి కృతార్థుండ
నైతి నిం కొక్కవిన్నపంబు నేసిద నవధరింపుము. 7
- ఉ. భూసురతోటి వేడుటయుఁ - బోడిగఁ బ్రాణము లైన నీగి నా
బాస దినేళ లోకమునఁ - బ్రస్తుట మింతయు నట్లు గావున
వాసపుఁ డట్టె న న్నడుగ - వచ్చుఁ బ్రియం పతి నాకు నొక్క బ్రా
తే సురలోకందెలి మ - దం గవచంబును గుండలులున్. 8
- క. జగములనెల్లను నిండిన, పొగడితి గడువెలితి నేసి - పొల్లయొడలికై
కగవే జన్మవ్రత మిటు దిగ విడువఁగ నే డు నాకుఁ - ద్రిభువనదీపా. 9
- మ మతి. గుంతిసుతపక్షపాతి యగుచున్ - మాయాస్వరూపంబుతో
జితహైర్యుండు శతక్రతుండు ననుభి - క్షింపంగ నేతెంచున
ట్టితెలు వైనఁ దపేయక్రియ చుమీ - డిందుం ద్రిలోకీసము
న్నతిమై యొప్పు చుదీయక్రియిది నూ - నాపుణ్య మెబ్బంగులన్. 10
- ఆ. కీర్తి విమవఁ జాలఁ - గీర్తితో మెల.గంగఁ, జావు నచ్చెనేని - చత్తుఁ గాని
జగములోన నెల్ల - సడికింపఁ జావు మే, లనఁగఁ బరఁగుమాట - యనఘ వినవ 11
- ఉ. కీర్తియ యిచ్చు బుణ్యగతి గీర్తియ తల్లియుఁబోలఁ బ్రోచు స
త్కీర్తియ యాయువున్ సిరియుఁ - గీర్తివిహితుండ మా శంకుండు
స్మీర్తికు నెల్లచేటులును - గిట్టి హరించు ననందె తొల్లి భ
క్తార్తిహరుండు నాఁ బరఁగు - నంబుజనూతి జగద్ధితంబుగన్. 12
- సీ. విప్రులు గడు నర్థి - వేడినఁ గలిమిలో, బాచ్చెంబు సేయక - యిచ్చు టొకటి
బలితంపుఁబగతురఁ-బరిమార్చు టొక్కటి, దండి యై యనిఁ జచ్చు-టొండె నొకటి
శరణాగతుని నెట్టి - శత్రుని నైనను, గరుణఁ గయ్యంబునఁ - గాచు టొకటి
భామినీద్విజపృథ్ధ - బాలాతురుల కైన, యాపదఁ జెచ్చెరఁ - బావు టొకటి
యనఘ యివి వ్రతంబు - లై చెల్లు నాకు నిం, దొకటి దప్పె నేని - వికలక్రీ
నగుదుఁ గాన యిత్తి - నఖిలభావముల నా, ఖండలునకుఁ గవచ - కుండలుములు. 13
- వ. అనినఁ గర్జునకు సూర్యుం డి ట్లనియె. 14
- క. కడుచెయ్యరు హితముగఁ జె, ప్పెడుపలుకులు వినవు గరము - బేలవు నీ వె
క్కడ బుద్ధితెరువు లెక్కడ, చెడక వినుము నీకుఁ దెలియఁ - జెప్పెదఁ గర్ణా. 15

క. తనకుఁ దనయాలకు సతులకు, జననీజనకులకు బంధు - జనులకుఁ గీ డొం

దని తెరువునఁ గీర్తిగొనం, జనుఁ గా కందఱును జెడుయ-శం చేయిటికిన్. 16

ఉ. కావున నీవు ప్రాణములు - గావుము కీర్తి య టుండ నిమ్మ నీ

జీవిత మున్నఁ గీర్తి మఱి - చేరదె కీర్తి యొకం డనంగ నే

లా వనితీ దనూభవులు - లక్ష్మణులు బంధులు సాక్షాత్తామతే

జోవిభవంబు ని మ్మడరఁ - జోష్పడుఁ బ్రాణ మొకండు గల్గిఁ న్ 7

క మృతుఁ డైననరుఁడు వెస భ స్తితుఁడైనచుఁ గాక కీర్తి - మేలిమి గనునే

మృతదేహంబునకు నలం, కృతిఁ జేసివయ్యెను మృతుని - కీర్తి యుఁ బిడిపన్. 18

ప. నీవు నాకు నత్యంతభక్తుండఁ బగుటంచేసి భక్తజనరక్షణంబు గర్తవ్యంబు గావున నీ
కి ట్లన్నియుం జెప్పవలసి మఱియు దేవనిర్దేశం బైనరహస్యం బొక్కటి గెదు
దానంచేసి నీయందు నాకు వాత్సల్యంబు మిగిలియుండు నని యిష్ట జేను జెప్పఁ
బిడపఁ పినయంతిన యెఱుంగఁడియెడు నీకు నర్జుననకుం దెగనిపగ యై యుం
డు మీకుఁ గయ్యంబు నయ్యెడు నందు నీవు సహజకుండలమండీతుండఁ పగుటం
చేసి యర్జునన కజన్ముండ నయ్యెద నట్లం గాక నీనిం గోల పోయి తేని యెంత
యు దెప్పరం బగు ననినం గర్హం డి ట్లనియె 19

మ కరుణామూర్తివి నీవు సంతతము భ - క్తిశ్రీ సమాధానత

త్పరచిత్తుండవు గావునం గడఁగి నా - పై మక్కిఁపం బద్దినీ

వర మే లానతి యిచ్చి తింకొకిటి దే - వా నిన్నుఁ బ్రార్థించెదం

గరుణా నాప్రతిహేదగుర్లలితవా - కృత్యంబున్ సహింపం దగున్ 20

క. అన్యతమున కెంత వెఱుతును, విను మంతకునకును నంత - వెఱవ మునునహిం

చినవ్రతము విడిచి గుర్గిటి, జను జాలుదునయ్య నన్నుఁ - జనునే మాన్పన్. 21

ప. అర్జునుండు దుర్జయుం డని చూడ వలగు నీవును మదీయంబు లగుదివ్యాస్త్రవిశే
షంబు లెఱుంగుగు జామదగ్నయ్యండును ద్రోహండును నాకు నొసంగినదివ్యా
స్త్రంబు లల్పంబులు గావు గావున నవశ్యంబును సమరంబున నమరరాజనందనుం
దెగటార్ప నోపుదు నీ వింక నొందు దలంపక నాకు ననుజ్ఞ యి మ్మనిన నొక్కింత
విచారించి యాశేవుండు రాధేయున కి ట్లనియె. 22

సూర్యుండు గర్జునితో నిందుచే శక్తిఁ గైకొను మని చెప్పుట.

తే. ఎల్లభంగుల నిశ్చయం - బిదియ యేని, నత్స విను మింక నొక్కటి - వాసవునకుఁ

గలదు దారుణంబును నమా - ఘంబు వైన, శక్తి యది నీకునడుగుము - సవినయముగ.

క. తొలితొలి బలనూదనుచే, జెలువుగ నాదివ్యశక్తి - సేకుఱఁ గొని కుం

డలములుఁ గవచంబును మఱి, యలఘుమతీ యిమ్ము భద్ర - మగు నట్లయినన్. 24

ఉ. వైరులఁ జంపి చంపి వెన - వచ్చుఁ గరంబున కాజిలోన న

ద్వారణశక్తి వాసవుఁడు - దానన తొల్లి సహస్రసంఖ్యలం

గ్రూరసురారిసంఘములఁ - గూల్చి మహాభుజ నీకు నెమ్మి నా

ఘోరపుసాధనంబు దొర - కొన్న నవశ్యము గెల్తు పోరులన్. 25

స. అని చెప్పి కమలహితుం డంతిర్హతుం డయ్యె కర్ణుండును నాసవుగాక కెగురు
చూచుచుండె... అంతపురందరుం డొక్కనాఁడు బ్రాహ్మణరూపియనం జని
మధ్యాహ్న సమయంబునఁ గర్ణుండు సూర్యోపాస్తే సేయు చుండి బ్రాహ్మణులకు
నభీష్పితంబు లిచ్చుతఱిం గని భిక్షాం దేహి యనుటయు గర్ణుం డెని కిట్లనియె.

చ. అలసవిలాసలాలసర - సాన్విత లైసనిలెంబినీజనుల్

వలసిన భూరిసస్యపరి - వస్తుసమగ్రము లైసగ్రామముల్

వలసిన నుల్లసన్నఱిను - వర్ణవిభూషణగోధనావళుల్

వలసినఁ గోరు మిచ్చెద ధ్రు - వంబుగ నావుడు నాతఁ డిట్లనున్. 27

క. విను మివి యెయ్యవియును నా, కు నభీష్టుము గావు నీడు - కుండలములు స

ద్విసతకవచంబు నిచ్చినఁ, గొనియెద నీ నోపుదేని - గూరత్ననిధి. 28

చ. అనవుడుఁ గర్ణుఁ డిట్లనియె - నక్కట యేను విశిష్టవస్తువుల్

గొనకొని యిత్తు నాఁగ నిటు - గోరెద వీవు దలంప నప్రయో

జన మగువాని భూమిసుర - సత్తమ యెంతయు జేల వైతి ము

స్నేనయఁగ నిట్టు లెవ్వరును - నెయ్యెడ వేడిరె యిజ్జగంబులన్ 29

క. కుండలములుఁ గవచము న, ట్టుండఁగ ని మ్మనఘ వేడు - మొండుధనంబుల్

నిండింతు నీమనోరథ, మొం డేమియు ననకు మింక - నూర్జితచరితా. 30

ప. అనిన నతం డెవ్విధంబున నొడంబడక కవచకుండలంబులయంద బద్ధాభిలాషుం
డయి పలికినఁ గర్ణుండు వానిం బ్రార్థించియుఁ బూజించియు సనేకమణికనకాది
ద్రవ్యంబులు నివేదించియు నెట్లును నొడంబఱుప నేరక యతని కిట్లనియె. 31

ఆ. సహజములు నాకు నిక్కవ-చంబుఁ గుండ, లములు నివి లేక యున్న సే-సమరభూమిఁ

గడిదిశత్రులచేత భం-గంబు పడుదుఁ, గాన యీఁ జాల నయ్యెద - వీని నేను. 32

క. నానాజనపదబహుళము, నానాధనసంయుతంబు - నారాజ్యము స

మృనంబున నిచ్చెదఁ గొన, వే ననుఁ గారింప కింక - విప్రవరేణ్యా. 33

వ. అనియును నతనియందు సుముఖత్వంబు గానక కానీనుండు దరహానితాననుం
డగుచుఁ గృతకభూసురు నుపలక్షించి యిట్లనియె. 34

చ. ఎఱిగితి నేను నిన్ను విలు - ధేంద్రుడ వీవు జగత్త్రయంబు గ్ర
చ్చుట భవదీయరక్షణము - నంద వెలుంగుచు నుండు నిట్టిని
న్నుఱువుగ నేను వేడుకొన - యుక్తుడఁ గాక మొఱంగి నన్ను న
క్కఱ పడి నీవు వేడు టిది - గర్జమె నిర్జితచైత్య చెప్పమా. 35

తే. అనిననింద్రుఁడిట్లనియెమీ-యయ్యపద్మ, హితుఁడుమున్నింతసెప్పెనీ-కిష్టమెసఁగఁ
గాన యెఱిగితి నీ వింకఁ-గడప నేల, యనఘ మాబోటులకుఁ బ్రియం-వైనపనికి

స. అనిన రాధేయుండు దేవా యిట్లయిన నఖిలశత్రుఘాతినీ యైననీయమోఘు శక్తి
నాకుం గృప నేసి కవచకుండలంబులు గొను మనినం బాకశాసనుం డిట్లనియె. 37

ఉ. ఇచ్చెద శక్తి నీకు విను - మేర్పడ నాజి మదీయశత్రులం
గ్రచ్చుటఁ జంపి చంపి యది - గ్రమ్మటి చేతికి వచ్చు చుండు నీ
ప్పుట యట్లు గాదు భువి - నెందును దుర్జయుఁ డైననీరివుం
డెచ్చెరఁ దుచ్చు నొక్కరున - చేకుట నన్ను భజించుఁ గ్రమ్మఱన్ 38

స. ఇట్టిది సమయంబుగాఁ బరిగ్రహింపు మనినఁ గర్ణుండు నాకుం గలపగతుం డొక్క
రుండ వాని విధియించుటయ మదీయమనోరథం బనుటయుఁ బురందరుండు దర
హానితవదనుం డై. 39

ఉ. నీయభిలాష మేను మది - నిక్క మెఱుంగుదు నుగ్రశౌర్యుఁ డే
వోయుతుఁ బార్థ నోర్తు నని - చూచెదు నీ కది యేల తీరు రా
ధేయ దయావిధేయుఁడు వి - ధేయజగత్త్రయుఁ డవ్యయుండు నా
రాయణుఁ డమృహత్మనకు - రక్షకుఁ డేరికి వాఁడు సాధ్యుఁడే. 40

వ. అనినం దపనందనుం డది యిట్లుండె నాకు సహజం వైనకవచంబు నొలిచి
యిచ్చిన మదీయదేహంబు గరంబు వికృతం బగు నది యే మని యవధరించితనిన
నింద్రుండు నీశరీరంబు భవజ్ఞనకుం డైనయరుణకిరణువర్ణం బెట్టి దట్టిదీప్తిం జెలు
వొందు నని పలికి వానికి నమోఘుశక్తి యొసంగి దీని నాపత్కాలంబునం దక్కఁ
దక్కినయప్పుడు ప్రయోగించిన నీకు నపాయం బగు నని చెప్పె. తదనంతరంబ
యవ్వీరుండు గవచకుండలంబులం బుచ్చి యతని కిచ్చి. 41

చ. అలఘునికాతకస్త్రమున - నంగము లన్నియు నిర్వికారుఁ డై
యెలువఁ దొడంగినట్టియెడ - హేయని కిన్నరయత్నసిద్ధసా
ధ్యులు దివినుండి యార్చుచును - దూర్యరవంబు సెలంగ నద్భుతం
బెలయఁగఁ బుష్పవృష్టిఁ గురి - యించిరి కర్ణునిపైఁ బ్రియంబునన్. 42

వ. ఇట్లు సూతపుత్రుని వికృతగాత్రం జేసి వాసవుండు ప్రమదవికాసభాసితుండగుచు
నిజలోకంబున కరిగె. తద్వృత్తాంతం బంతయు విని కాంతేయు లత్యంత సంతో
షంబునం బొదలిరి. గాంధారీయులు దుగ్గిఖవిదారితహృదయు లైరి. 43

శోధన పత్రము.

పుట.	పద్యము.	కవ్య.	కవ్య.
22	60	గ్గతపట	గ్గతపట
44	9	కిటపు	కిటఁబు
53	18	బులకాంగి	బులకాంకి
61	18	పత్ర	పత్ర
61	20	పత్ర	పత్ర
65	47	బైర్దుపు	బైర్దుపు
79	26	బదిసేసి	బదుసేను
84	12	పామజా	సామజా
85	20	నటపూర్వ	నటఁబూర్వ
85	20	ప్రాత్రమ	ప్రాత్రమ
*96	71	సుధేష్ఠ	సుదేష్ఠ
112	215	నిట్టూర్పులో	నిట్టూర్పుకో
112	215	తావిమాతులు	తావి మాతులు
122	303	కలకులు	కలఁకులు
125	334	డిట్టు	డిట్టు
127	358	యాభిదాన	యాభిధాన
152	72	వేరిమి	వేరిమి
171	240	యుడుపంగ	నుడుపంగ
175	271	బాతినదైన	బాతిననైన
188	404	సిద్ధ	సిద్ధ
194	456	సైంధవంబు	సేంధనంబు
200	4	జయ" తను	జయతి" యను
218	1	పరఁగించి	పరఁగించి
221	26	సేయ	సేయ
242	70	గూలఁగ	గూల్పఁగ
243	74	చిచ్చమిడుత	చిచ్చ మిడుత
244	82	ఎఱచిన	ఎఱచిన
251	139	బనిచికాక	బనుచుఁగాక
254	165	డెటవోయెనొ	డెట బోయెనొ
254	166	యటనూడక	నటఁజూడక
256	190	బిగువారం	బిగువాఱం
259	209	కటయేని	కటకేని
260	225	మ్రోసినచంద	మ్రోసినచింద

* ఈ గుర్తుగల పదములు వచ్చినచోటనెల్ల గుర్తున్నచోటంగల సవరణనే వ్రాసవలయును.

పుట	పద్యము.	కవ్య	ఓప్య.
263	242	యడలుతనదు	యడలు తనదు
263	249	క్షత్రియ	క్షత్రియ
263	248	యవివేక	యవివేకి
267	11	మగనిగిట	మగనిగిట
288	58	గీటాడు	గీడాడు
288	63	పదిరిన	పదరిన
293	3	నొత్తపు	నొత్తపు
295	17	బెటబోయె	బెటబోయె
296	22	గుచ్చుంబులం	గుచ్చుంబులం
300	24	నొప్పిని	నొచ్చెను
301	30	గాచి	గాంచి
308	2	గత్తళము	కత్తళము
315	53	ప్పనివారు	ప్పనివారి
319	90	తిలభనదీ	తి భనదీ
323	115	సీవురు	సీవిరు
341	9	కూతుండు	కూతులు
344	15	నూనదు	నూనదు
348	21	వలకునికి	వలకునికి
373	3	ద్యాకారము	ద్యాకారము
380	17	గానియిమ్మెయి	గాననిమ్మెయి
383	7	గ్రామము	గ్రామము
384	18	దేవభావము	దేవభావము
388	26	నటయేగి	నటకేగి
394	80	సర్గజేసి	సర్గమునను
396	101	డగుచునోష్ఠ	డగుచునోష్ఠ
399	130	పారంగతుండ	పారంగతుండ
408	14	నిటపుత్రెంచె	నిటపుత్రెంచె
413	53	యెలిగింప	యెలుగింప
415	70	విత్తిజితేం	విత్తి జితేం
417	87	వెసగొల్పిన	వెసగొల్పిన
422	12	దుష్కర్తికు	దుష్కర్తికి
422	14	గానియిత్తు	గానియిత్తు
422	15	లెక్కడచెడక	లెక్కడచెడక
424	32	గానియా	గాననీ
425	36	గానయెఱిగితి	గాననెఱిగితి

